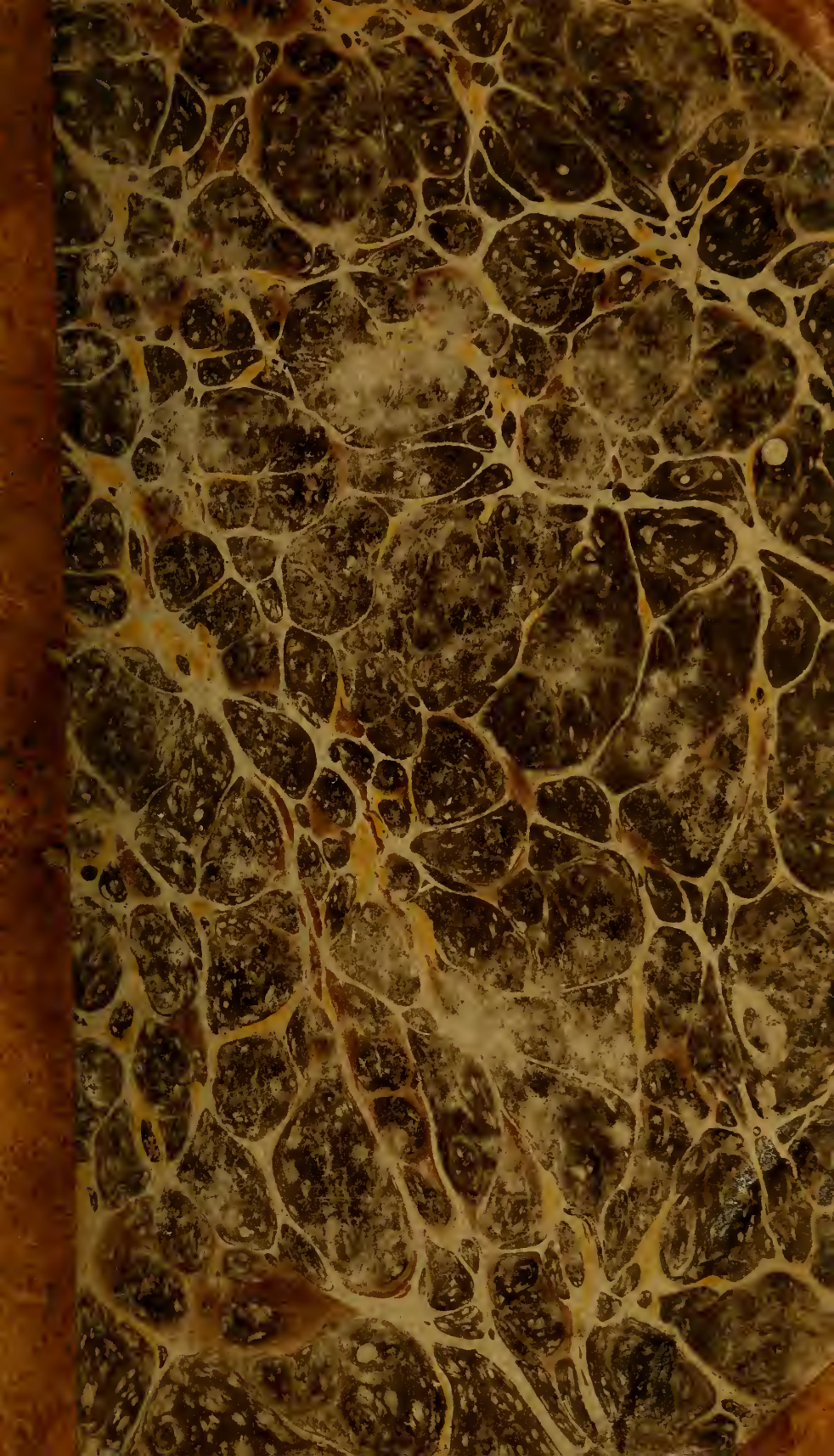

vormals
Med. Chir. Dr. Seb. Fürtner;
jetzt Dr. L. Kolbert ge-
hörig.

Dr. med. R. Kobert
pract. Arzt.

HARVARD
MEDICAL LIBRARY

IN THE
Francis A. Countway
Library of Medicine
BOSTON

A. CORN. CELSVS.
EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS.

A. Reinhart sc. Francof.

AUR. CORN.

CELSI

DE

MEDICINA

LIBRI OCTO

Cum Notis integris

JOANNIS CAESARII, ROBERTI CONSTANTINI,
JOSEPHI SCALIGERI, ISAACI CASAUBONI,
JOANNIS BAPTISTAE MORGAGNI.

Ac locis Parallelis.

Cura & Studio

TH. J. AB ALMELOVEEN,

M. D. ET PROFESSORIS.

Accedunt J. RHODII *vita* C. CELSI, *Variae Lectiones ex tribus antiquis editionibus, itemque Loci aliquot*

HIPPOCRATIS ET CELSI

AB

HENRICO STEPHANO

παραλλήλως concinnati.

Editio Secunda accurate revisa.

BASILEAE,

APUD JOH. RUDOLF. THURNEISEN,

MDCCXLVIII.

Prof. R. Kobert
Geh. Med.-Rat
Rostock

LECTORI

TYPOGRAPHUS

SALUTEM.

AUctorem damus tibi, omnium non Philiatrorum ſolum, verum etiam doctorum quorumvis, quibus elegantiores litterae ſuo in pretio habentur, judicio unice probatum. Seſquitertium jam ſaeculum interceſſit, ex quo primum Florentiae editus certatim Italiae, Galliae, Germaniaeque utriuſque prelis exceptus, repetituſque fuit. Dignus itaque nobis viſus eſt, qui poſt editionem OPORINIANAM, duobus jam paene ſaeculis interjectis, iterum in hac urbe typis noſtris ederetur. Conſtitueramus primum litterati cujuſdam Viri, Celſique in primis ſtudioſi animadverſiones a multis annis elucubratas adjicere. Verum cum is longiorem diem ad eam rem depoſceret, ſatis habuimus in praeſentia editionem noviſſimam CELSI & emendatiſſimam, ac brevioribus, quotquot exſtant, eruditorum virorum Scholiis locupletatam, quam Vir induſtrius JOH. ARN. LANGERAK duobus abhinc annis LUGDUNI BATAVORUM exhibuit,

hibuit, prelis noſtris ſubjicere. In qua quidem curanda quid nitore chartae typorumque elegantia praeſtitum ſit per ſe elucet, quae ἀκρίβεια vero in correctione operis cuſtodita ſit, perlegendo, volvendoque eo comperies. Habes certe editionem CELSI pretio modico, quam nulli ſecundam ſtatues; Vale.

Baſileae XIII. *Calend. April.*
M D CC XLVIII.

PRAEFATIO

JOH. ARNOLDI LANGERAK.

LECTORI SALUTEM.

EX quo animum ad novam Celsi editionem adjeci, deficiente, qui limam ei adhiberet, homine erudito, id mihi negotii datum esse intellexi, ut clarorum virorum notas, quarum tantum eclogas dederat Almeloveenius, jam tandem integras in editione mea exhiberem. Neque id sine ratione a me factum esse scito. Diu enim est, quod intellexi, non amplius editionem commodioris formae desiderari, (quarum copia paene abundamus) sed majorem aliquanto, & luculentiorem, iisque instructam rebus, quae sive ad explicandum sive ad emendandum auctorem tam male a librariis acceptum pertinere videantur. Hac igitur mente Joannis Caesarii, praestanti eruditione viri, & Roberti Constantini, quo nemo plures foedioresque Celso maculas abstersit, annotationes huc revocavi omnes. Quorum quidem editiones, paucorum manibus tritas, cum diu frustra quaesivissem, tandem ea, qua est, humanitate earum mihi usum indulsit Vir eximius, Abrahamus Gronovius. Non id mihi sumo, ut de opera, quam hi Duumviri Celso navarunt, judicium feram. Tantum dicam, Constantinum nonnullas Caesarii notas, nulla ipsius mentione facta, totidem verbis in annotationes suas transfudisse. Quod quo animo ab eo factum sit, equidem non dixerim. Quamquam scio, hominem jam ab aliis in atrum plagiariorum indicem esse re-

latum, ob idemque crimen in Scaliger. prim. p. 12. *male audire. Interim nos haſce notas, ut ne bis eodem loco extarent, e Conſtantinianis ſuſtulimus, ſuoque reddidimus auctori. Venio nunc ad notas Literatorum Principis, Joſephi Scaligeri, quas nunc primum foras dari vides. Fuit quondam ea felicitas Jo. Antonid. Lindenii, ut illud ipſum exemplar, cui Scaliger manu ſua Animadverſiones adſcripſerat, e Bibliotheca Vorſtiana depromptum oculis uſurparet. Quamquam nihil eorum, quae illo libro continebantur, nobis impertivit. Poſtea idem exemplar e Bibliotheca Vorſtiana in Graevianam videtur perveniſſe. Is certe, qui Graevianorum Librorum indicem confecit, venditat nobis editionem Celſi Lugdunenſem* 1587. 12. *cum MSS. Scaligeri. Sed cave temere aſſentiaris. Nam, ut Lindenius refert, Scaliger emendationes ſuas margini editionis* 1554. 12. *allevit, eamque Aelio Everhardo Vorſtio teſtamento reliquit. Puto igitur, aut editionem illam, quae in Bibliotheca Graeviana veniit, Scaligeri* αὐτόγραφον *plane non exhibuiſſe, aut in annorum numero deſignando eſſe peccatum. Jam etſi nobis non licuit eſſe tam felicibus, ut librum ipſius Scaligeri manu conſcriptum nanciſceremur, obtigit tamen nobis exemplar in Bibliotheca Leidenſi inter Libros Voſſianos, cujus nos minime poenitere debet. Fuit illud quondam Franciſci Vertuniani, viri & Graece doctiſſimi & Scaligero amiciſſimi, qui ex hujus libro Caſtigationes omnes in ſuum exemplar tranſcripſerat. Idem in Epiſtola Dedicatoria, quam Hippocratis libro de Capitis Vulneribus praemiſit, memoriae prodidit, Scaligero tum nihil antiquius fuiſſe, quam ut Celſum a tot tantiſque ſecibus, quibus eum ſuperiorum tempo-*

rum

rum barbaries contaminaverat, quoad ejus fieri poſſet, repurgaret. Quo quidem in inſtituto ſi viro divino perſeverare libuiſſet, nae ille Lindeenios, Almeloveenios, Morgagnoſque, viros doctos illos quidem & acutos, ſed huic Augiae ſtabulo expurgando minime pares, longo poſt ſe intervallo reliquiſſet. Interim his, quae ſors obtulit, fruamur, quae certe ſunt ejuſmodi, ut a nemine alio, niſi qui diuturnam cum priſcis auctoribus familiaritatem contraxit, profecta videri poſſint. Scaligeri vero nomen ne quid detrimenti ex hac editione caperet, notas haſce, antequam operis traderentur, ſubjecimus judicio Tiberii Hemſterhuſii, *Viri laude noſtra majoris, qui nobis pro eruditione ea, quam norunt omnes, optime de iis judicare poſſe videbatur. Ille igitur pleraſque, quae ederentur, dignas putavit, nonnullas, quae tanti viri eruditioni parum reſpondere viderentur, ceris relinqui juſſit. Atque haec fere ſunt praecipua novae editionis ornamenta, quae, ut tibi eorum ratio conſtaret, paulo latius perſecuti ſumus. Reliqua, quae hic comparere vides, loci videlicet Hippocratis & Celſi Paralleli ab Henrico Stephano collecti, itemque Variae Lectiones nunc primum ſub textum revocatae; ea non ſunt tanti, ut propterea ambitioſe monendus eſſes. Vale igitur, Benevole lector, noſtroque de literis bene merendi ſtudio fave.*

VIRIS CELEBERRIMIS,

PETRO PETITO

ET

MATTH. SLADO

ILLI GALLORUM, HUIC BATAVORUM MEDICORUM PRINCIPIBUS,

THEOD. JANS. AB ALMELOVEEN

S. D.

ANtiquioris Medicinae parentes nobiliſſimos licet, atque ob eleganter fideliſſimeque tradita praecepta ſummopere neceſſarios, à plurimis noſtri ſeculi hominibus non modo negligi & contemni, verum etiam acerrimis proſcindi dicteriis, uſque adeo percrebuit, Viri Praeſtantiſſimi, ut hoſpes in literis, in Arte quoque noſtra plane peregrinus ſit oporteat, qui tam nota atque vulgaria ſe neſcire fateatur. Nec tantum illi, verum etiam (en quo tandem pigrities deſidiaque homines perduxit?) illorum cultores vel maximo odio, imo ludibrio habentur. Quod cum animadverteſſem, quorum nominibus ſcriptorem hunc, quem ob innumera translata loca, non immerito quidam Latinum appellare ſolent Hippocratem, de novo noſtra

noſtra cura prodeuntem, inſcribi gratum eſſet, non ita diu quaerere debui, ſiquidem non alios niſi Vos, Viri eruditionis fama multiſque ac magnis in univerſam literarum rempublicam meritis celeberrimi, operis hujus patronos certiſſimos antiquiſſimosque potui eligere, quos ne Celſus ipſe quidem, ſi in vitam ei daretur reditus, ſcriptorum ſuorum cenſores recuſaret. Nunc itaque nihil mihi reſtat, quam ut obnixe Vos rogem, ut me in amicitiam Veſtram recipere, hancque inſcriptionem, tanquam benevolentiae obſervantiaeque erga Vos meae qualecunque documentum admittere dignemini. Valete. Dabam Trajecti ad Rhenum a. d. Kal. xv. Febr. clɔ lɔ cxxcvii.

THEOD. J. AB ALMELOVEEN

LECTORI BENEVOLO

S. D.

MUltos non modo proximi, verum etiam hujus ſeculi eruditione atque fama praeſtantiſſimos viros operam in emendandis atque illuſtrandis *A. C. CELSI* de Medicina *libris*, non vulgarem poſuiſſe, qui ignorat, nae ſcriptorem illum ignoret neceſſe eſt. Quis enim eſt, qui vel primis labris Medicinam guſtaſſe prae ſe ferat, quem Caeſarii, Pantini, Conſtantini nomen fugiat? quis Jeremiam Threverium, quis Balduinum Ronſſeum de fama non noverit? quis de Jodoco Lommio, Petro Pavio nil audiviſſe ſe auſit profiteri? quis denique, quid Joannes Antonid. van der Linden praeſtiterit, non obſervarit? quorum Virorum exemplis, quibus duci ſolemus, incitatus incredibile quanto legendi, relegendique flagraverim deſiderio? quod repetita aliquoties lectione non leviter accrevit, adeo ut notare quaedam ab aliis praetermiſſa, & hunc Auctorem cum aliis conferre ſcriptoribus ſubinde coeperim, quod cum vidiſſent Celſi noſtri cultores diligentiſſimi, operae pretium me facturum exiſtimarunt, ſi cum orbe literato hunc noſtrum communicarem laborem, promiſſiſque abhinc fere anno datis ſatisfacerem. Quod cum altius in animum deſcendiſſet meum, protinus iſtis expoliendis memet applicui. Veruntamen quum variarum lectionum numerum in majorem molem excurrere viderem, editionem ve-

ro

ro formae commodioris, & si ita loqui liceat, portatilis desiderari, consilium mutavi, satis habens loca duntaxat sive nostri auctoris, sive alterius medici, parallela indicare, scriptoris nostri sententiam quae aut illustrarent aut confirmarent. Editioni autem huic rerum atque verborum indicem, quem in omnibus aliis desiderari sciebam editionibus, adjecimus, de industria, ne nimiam in molem assurgeret nunquam è manibus deponendum hoc Medicinae ἐγχειρίδιον, aliquanto contractiorem; quod prae manibus nobis sit, ejusmodi lexicon, quale una cum notis eruditissimis in Celsum a viro fama super aethera noto, Joanne Rhodio confectum, incendio tristissimo absumptum summopere dolemus, alii editioni subnectendum. Subjunximus, quae loca difficiliora explicant R. Constantini annotationes selectas ex exemplari, alias rarissimo, è Cl. Graevii Bibliotheca deprompto. Scholia eruditorum facile principis Isaaci Casauboni, margini codicis, quo fuerat usus, festinantissime illita, quae ex τοῦ πάνυ Isaaci Vossii Gazophylacio secum attulit Gothofredus Thomasius, ὁ χαριέστατος, pro amicitia atque necessitudine, quae inter nos intercedit non vulgaris, quam benignissime mecum communicavit; quae licet breviora, numero pauciora, minimeque publicae luci ab Auctore adaptata, ob religionem tamen, qua summa eum colo, supprimere non potui aut minus grata fore putavi. Quid vero ipsi praestiterimus, lectione ipsa consequetur H. Lector, quem duo monitum volumus, numerum margini impressum loci paralleli paginam versumque indicare, alterum in notulis, ubi citati libri saepe numero auctoris reticetur nomen, Hippocratis debere intelligi.

IN-

INCLYTO ET INGENUO

JUVENI,

LUDOVICO

COMITI,

Ex praeclara & illustri COMITUM & DOMINORUM à STOELBERG & WERNIGERODAE Familia,

DOMINO SUO VERE GRATIOSO

JOANNES CAESARIUS

S. D.

MUltis quidem mirum videri solet, Ludovice Comes inclyte & generose, si qui agnito demùm ipso bono, non statim etiamnum amplectantur illud ac sedulò persequantur, cùm bonum suapte natura ejusmodi sit, ut id ipsum (quemadmodum & id Aristoteles in Ethicis ex Veterum sententia tradit) omnia omnibus votis expetant. Verum hi mihi videntur illam Fabii Quintiliani sententiam aut ignorare planè, vel ne legisse quidem unquam, aut certè ejus prorsus immemores esse: *non facilè mutaveris, quae semel inculcata sunt.* A qua etiam Quintiliani sententia nec illa Horatiana discrepat:

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem,
Testa diu.

Eadem

Eadem utique utriuſque auctoris ſententia eſt, tametſi ab altero paulo ſimpliciùs, ab altero figuratè pronunciata, & ad ea omnia rectiſſimè appoſitéque referenda, quae multo ſtudio, multo labore, & longa demùm conſuetudine animis hominum percipiuntur. Quocirca nihil in vita humana tam periculoſum tamque peſtilens & noxium cenſeri debet, quàm teneras mentes his imbui ſive morum, ſive literarum ſtudiis, quae operae pretium fuerit aliquando dediſcere, & quidem opera multo majore, quàm ea, quae recta ſunt, vel à primis rudimentis addiſcere. Si quidem hinc in mentibus hominum ſuboritur quaedam cùm pravitas, tùm caecitas, quae ſi quod eſt in illis judicium, id protinus obruit & obtundit, nec ſeſe ipſum unquàm erigere ſinit, ut quod verè bonum eſt, contueri aliquando & cernere poſſit. Jam hujus propoſiti, ſi quis exemplum ſive documentum quaerat, in promptu eſt ipſa barbaries, incondita quaedam & inepta prorſus linguae balbuties, quae tamen ſuperioribus aliquot ſeculis à Gothis & à Vandalis primùm illata plaga, poſthabita interim & neglecta in totum recta loquendi tam Graecè quàm Latinè ratione, uſque adeò invaluit, & ſtudioſorum alioqui hominum animos invaſit & occupavit, ut jam non uno aut altero Hercule, ſed pluribus opus fuiſſet, qui terras tot ubique horrendis monſtris occupatas expurgaſſent. Enim verò hujuſmodi Hercules, nempe linguarum vindices, & non inſtrenui hoſtium illarum propugnatores, tametſi non defuerunt proximis annis plus minus centum,

ut

ut nec hodie quoque desunt, nondum tamen penitus explodi atque restingui potuit foeda illa barbaries, quin adhuc multorum animis tam pertinaciter, imò tam pervicaciter semel inculcata insidet & adfixa est, ut ferè spes nulla superfit fore, ut radicitùs evellatur unquàm. Quid? quod iidem, licet videant nunc etiam utriusque linguae miram tum elegantiam & pulchritudinem, tum utilitatem, atque adeò usum ejus apprimè necessarium, nihilo tamen secius ipsas linguas non modò abominantur & detestantur, sed & damnant insuper, & nusquàm non convitiis incessunt & insectantur. Et quod hoc etiamnum multo est indignius, ut non addam etiam impudentius, nonnulli ex his, qui cùm ipsi suis abusibus & insanis corruptionibus ansam occasionemque praebeant tot tantorumque malorum, quibus miserè hodie adfligitur orbis, ea tamen omnia bonarum literarum studiis & linguarum cognitioni imputare non vererentur. Quasi verò solem quis ipsum idcirco jure culpaverit, quòd mundum aperiat & illustret, noctem depellat ac fuget, in qua mendae (ut ille ait) latent vitioque ignoscitur omni. Sed non videmus manticae, quod in tergo est, ut alter ex Poëtis non tam lepidè & eleganter, quàm verè graviterque dixit. Nec aliter certè (id quod negari non potest) literae bonae mentes illuminant, exacuunt ingenia, & judicium adferunt: sine quo non rarò usu venit, ut cùm impar hominum sit prudentia (sicuti quidam haud ignobilis Auctor ait) par tamen omnium jus & auctoritas habeatur. Atque haec quidem illae praestant haud dubiè, elimi-

eliminata tamen priùs & explosa barbarie, quae versa vice mentes obnubilat, hebetat ingenia, judicium, si quod est, obvertit prorsus & aufert: causa proinde verissima, quòd tot tantaque classicorum scriptorum praeclara opera pessum iviſſe, & intercidiſſe omninò eruditi lamentantur & deplorant; inter quae & Cornelii Celsi opera, quae de omnibus propè bonarum artium studiis à se posteris auctor ille scripta reliquit, non inter postrema desiderantur, praeter libros octo de medicina, quos solos ex illis adhuc supereſſe & exstare, accidiſſe credo magis divino nutu, quam vel fortuna (quae alioqui in humanis rebus plurimùm valet) vel hominum industria, & id quidem (nisi fallor) propter ipsius artis cùm dignitatem, tùm neceſſitatem. Ob quas nimirum causas medicinam nobis, hoc est, artem illam, Eccleſiasticus scriptor ille inter Hebraeos non solùm haud parum multùm reverenter commendat, atque eadem merita laude prosequitur, sed & ejus artificem, nempe Medicum ipsum, honore dignum adjudicat atque pronunciat: *honora* (inquit) *medicum propter neceſſitatem*, &c. & de medicina non multo pòst: *Altiſſimus* (inquit) *creavit de terra medicinam, & vir prudens non abhorret illam.* Quin & ob easdem (opinor) causas, hujus artis inventores, deos esse falsò persuasa credidit antiquitas. Unde & apud Ovidium in primo Metamorphoseon, ita illam sibi inventam arrogat & vindicat Apollo his verbis:

Inventum medicina meum est, opifexque per orbem

* * *Dicor,*

Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.

Nec non & Q. Serenus, qui & ipſe de medicina carmine ſanè perquàm eleganti ſcripſit, quem & Celſo proinde nos, quòd ſimile idemque tractat argumentum, adjecimus, ſed emaculatum antea & repurgatum non paucis, quibus ſcatebat, mendis, & ſuae jam integritati reſtitutum, ſtatim in ipſo ſui Libri principio illud de eodem teſtatur Apolline, atque ita eum per invocationem, Poëtarum more, alloquitur:

Phoebe ſalutiferum (quod pangimus) aſſere carmen,
Inventumque tuum prompto comitare favore.

Simul autem inibi & Aeſculapium ejus filium ſubinde invocando, ut praeſens propitiuſque ſibi adeſſe velit, coepto peragendo, hunc in modum illum rogat atque precatur:

Tuque potens actis, reduces qui tradere vitas
Noſti, atque in coelum manes revocare ſepultos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi ſaepè roganti
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.

His accedit, quod haec ipſa ars, praeterquàm quòd diis ſuos inventores (ut inquit Plinius) aſſignavit, & caelo dicavit, cultores habuit potentiſſimos reges, à quibus credi poteſt eam ſtudiorum partem accuratiùs ac diligentiùs

tiùs cuſtoditam, utpote qui ſcirent illam humanis uſibus cum primis neceſſariam. Sed nec indè quoque eadem ars parvam meretur laudem, quòd inter artifices nullus tam propè ad Deum vitae datorem accedit quàm Medicus. Quippe quòd, ut ille vitam nobis dat & largitur, ita hic datam tuetur, & fugientem retinere conatur. Quanta praeterea laude eam efferat & Homerus, indicat planè verſus ille ex undecimo Iliados:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Porrò autem ſive jam dictas ob cauſas, ſive ob aliam quamlibet cauſam hi nobis libri hucuſque ſervati ſint, illud certè nullus vel mediocriter doctus, qui ſaltem eos legerit, inficiari poterit, quin iidem uſque adeò depravati atque corrupti, & à ſua integritate demutati fuerint, ut eorum lectio hactenus vel doctiſſimis parum firma certaque exſtiterit. Et profectò cùm hic Celſus noſter talis tantuſque auctor & ſit & habeatur, qualis utique & quantus ab eruditiſſimo quoque cenſetur & judicatur (quippe qui in his octo libris de medicina oppido quàm eleganter ſcribens tanto artificio univerſa morborum genera tractat, exequiturque definiendo dividendoque, & eorum protinus curationes non uno modo ſubjungendo; ut ne inter Graecos quidem hujus artis ſcriptores reperiatur quispiam, qui tam exactè tamque diligenter id praeſtet, aut praeſtiterit unquam, licet principes artis medicinae ea natio nobis dederit, Hippocratem & Galenum.) Cui jam non mirum videri debet ex iis praecipue, qui hanc

artem aut profitentur, aut certè colunt: cur illorum librorum lima à nullo eruditorum vel attentata sit hactenus, cùm tamen hoc auctor ille neutiquam meruisset, qui sic semper neglectus, nec dicam contemptus jaceret. Itaque cùm mecum aliquoties reputarem ac perpenderem, quàm id foret indignum, longa etiamnum exspectatione frustratus, adeòque ut jam penè deplorata spes mihi esset futurum unquam, ut eruditus aliquis hanc sibi provinciam assumeret, videlicet qui Celsum ab importunis istis & infestis studiorum hostibus asseret vindicaretque; Ipse tandem eam aggressus sum magno quidem ausu, ac non minus temerario, utpote longè impar tanto oneri ferendo, & hos octo Cornelii Celsi libros mihi castigandos proposui, quatenus tamen illud mihi pro ingenii parvitate liceret, simulque nullis interim quantumvis gravibus magnisque laboribus abstinui, dum pro mea virili Celsus suae puritati & integritati, quatenus simul & res ipsa ferret, restitueretur. Jam verò in hoc quantum demum praestiterim atque effecerim, in eo candidus lector mihi judex esto, idque maximè, ubi Celsum hunc nostrum cum unoquolibet alio antè excuso contulerit & examinaverit: id quod ei & in Q. Sereno liceat. Quare si obstreperus quispiam ac perinde judex iniquus, & lector oculatior inter legendum observaverit locos aliquot, per me vel non fideliter castigatos (id quod evenire potuisse non negarim) vel intactos omninò (quod equidem lubens illi concessero) hunc admonitum velim atque etiam obnixè rogo, ut illud Aristotelis

telis graviſſimi ſanè Philoſophi in Elenchis dictum ſecum expendat, quo vir ille lectorem juxtà prudenter ac probè admonet, ita omiſſa veniâ dignanda eſſe, ut inventa multo favore proſequenda. Eidem quoque & illud Horatii in mentem veniat :

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.

His igitur rationibus licet abunde ſatis armatus videri poſſim adverſus obtrectatorum, ſive (ut cum Plinio Catonis verbo utar) vitilitigatorum morſus & calumnias, quominus Celſus ex noſtra qualicunque caſtigatione in publicum non prodeat, ſcholiis inſuper paſſim à nobis adjectis, ubi id res exigere videbatur, quo explanatior utcunque eſſet, illuſtratus : illud tamen me ad hoc ipſum quoque parum provocat & animat, quod ſcio utique eum ſcriptoribus morem receptum eſſe, ut cùm quidpiam à ſe compoſitum, publicare vellent, tum ſibi ex non infimi ordinis hominibus deligerent aliquem, cui ſuas lucubrationes dicarent, nuncuparentque ; nempe ſub cujus tutela liberè deinde tutòque illae circumferrentur publicatae. Quod quidem cùm & mihi jam faciundum foret, tu prae caeteris mihi ad hoc deligendus occurrebas, Ludovice optime & humaniſſime Comes, cui haſce noſtras in Celſum lucubrationes nuncuparem, dicaremque, partim quidem ea de cauſa, quae dicta eſt : partim verò & ob hanc, quòd cùm anno ſuperiori per ferias Paſchales aliquandiu agerem apud clariſſimum virum Eberhardum Comitem & Dominum à Konigſtein, in ipſa ejus arce,

ejuſdem ſcilicet nominis & verè regali, utpote planè magnifica & eleganti non modò aſpectu ipſo & foris & intus, ſed quae praeterea & arte & natura undique munita ſit: tum me tibi ita devinxiſſe & ingenii tui dexteritate & ſuaviſſimo tuo nec inerudito colloquio, quo interim mihi liberrimè frui licebat: ut tum quoque mecum identidem cogitare coepiſſem, qua de re viciſſim mihi devincire poſſim, ut qui hac parte mihi longè feliciſſimus viderer, ſi talis tantique Comitis gratiam & benevolentiam mihi conciliatam haberem. Cùm ergo id nulla re alia decentius fieri poſſe arbitrarer, quàm iis (quas in Celſi libros octo paravi) lucubrationibus, non quòd id ſatis putarim, quo te mihi tantum Comitem devinctum redderem, ſed quòd certò ſcirem te non rem ipſam, quae datur & offertur, tanti aeſtimare, quanti ipſius dantis animum, eas ipſas (quaeſo) nunc haud alio vultu ſuſcipere digneris, quàm quali me vultu ad vos iſthuc advenientem primum excipiebas, qualemque deinceps per eos dies, quibus apud vos agebam, perpetuò exhibebas, nempe benevolentiſſimum. Quin & illud mihi tum ſubiit, eſſe videlicet aliud ferè nihil, quod per ocium principes viros magis deceat, quam pulchris ſimul & honeſtis ſeſe exercere literarum ſtudiis, iisque maximè de rebus, quibus cognitis non animi tantum, ſed & corporis moleſtiam (ſi quando eos invaſerit corripueritque) propulſare poſſint. Cujuſmodi ſanè poſt ſtudium ſacrarum Literarum adjuncta Hiſtoriarum cognitione, inter reliqua praecipuum eſt ſtudium Medicinae, dummodo tamen

men id tale sit, ut in eo res, quae tractatur, simul cum eloquentia conjuncta sit. Quale utique id esse, quod est apud Celsum in his octo libris, nemo non ex eruditis apertè videat, & ingenuè fateatur. Quippe cujus res quidem ipsa probè cognita ad corporis molestiam propulsandam ex ipso instituto facit: ejusdem autem rei contemplatio & cognitio atque obiter ipsa quoque lectio non parum confert ac prodest ad relaxationem animi, ubi is jam fatigatus est (ut saepe fit) variis rerum civilium occupationibus: cujusmodi principes plerumque viros tenent, ex iis praesertim qui suo ordini & officio satisfacere adnituntur, inter quos nunc nec inter postremos illae tenent illustrem & generosum parentem tuum Bodonem Comitem & Dominum à Stolberga & Vuernigeroda, nec non & jam antè dictum Eberhardum Comitem & Dominum à Konigstein, tuum ex matre avunculum, matrona quidem illa me Hercule non minus moribus spectabili quàm natalibus generosa, & te haud dubiè manent ob ingenii acumen & ingenuinam industriam, quae profectò tanta in te per aetatem propè juvenilem adhuc relucet, quanta rarò ea conspicitur, vel in his, qui jam senilem, nedum virilem attigerunt aetatem. Nec est, cur metuendum nobis sit, ne hac de te spe & opinione fallamur unquam. Quandoquidem habes tu, non solum ipsam ad hoc naturam ducem, verùm etiam exemplum ab illo tuo avunculo quotidie sumis, ut apud quem liberalissimè educatus filii loco haberis, quem & eo lubentiùs ob oculos tibi proponis, ut quem imitari studeas.

At de hoc jam satis superque, ne videar fortasse alicui plus aequo propensior in tui commendationem, cùm tamen reverà hac etiam longè majorem tuae mereantur omnibus propè perspectae virtutes. Caeterùm Celso (quod dixi, cujus & rationem suprà reddidi) Q. Serenum adjecimus & Rhemnium Palaemonem, seu (ut aliis placet) Priscianum de ponderibus, quòd ponderum videlicet ratio nonnihil habeat cum re medica commercii. Ad haec ut & styli varietas te interim ad legendum invitet pelliciatque, & legentem jam remoretur aliquantum ac detineat. Veruntamen ut tibi Celsum, ita ex illis duobus alterum, nempe Quintum Serenum, Henrico, alterum Alberto, utrique fratri tuo germano, generosis & ingenuis adolescentibus dicatum volui, idque hac ratione, quòd sicut Celsus reliquis duobus non tam mole ipsa quàm materiae tractatu longè praeponderat: ita tu duobus illis fratribus tuis ut aetate, sic & rerum cognitione anteis: aliâs verò, quae rarò inter fratres reperitur concordia (ut quidem non inelegans auctor ait) ea inter vos & reliquos fratres vestros germanos maxima conspicitur, ac in dies major speratur: hinc sumpto nobis indicio, quòd inter vos alius alium mutua, eaque perpetua prosequitur benevolentia, quam procul dubio idem inter vos conciliat alitque animorum consensus. Vale rectissimè, & me albo tibi devotorum adscribe, persuadeque Caesarium tibi esse deditissimum. Coloniae pridie calendas Aprilis. Anno à natali Christi, Millesimo, quingentesimo, vicesimo septimo.

R. CON-

R. CONSTANTINUS

CLARISS. ATQUE AMPLISSIMO

VIRO

JO. CAPELLAE

Regis Consiliario & Archiatro doctiss.

S.

OMnia satis in pejus ruere, jam & vetus est, & summi Poetae querimonia. Nec verò longius abeundum, ut id constet exemplis. Tantum de proximo, & è re nata sumendum, quod controversum esse non possit. Veterum scriptorum, illius (aurei sanè seculi) felicioris aetatis, quanta fuit olim styli majestas? Qualis ex orationis illorum luminibus splendor eluxit? Quis quantusque decor & gratia, ex illustri compositionis inimitabilis ornatu & elegantia propemodum singulari? Maximo argumento esse possunt, ut sumptuosi aedificii (cujus materiam olim opus superabat) nonnullae reliquiae, quae etiamnum extant paulò integriores, quasque non possumus sine admiratione maxima contemplari. Nunc per exscriptos libros, totiésque imprimendo interpolatos, quis squalor & situs? Quanta verò obscuritas, ut non umbrae, sed tenebrae pro luce inductae sint? Quot sordes, quot ineptiae invectae sunt, aut describentium inscitia, aut semidoctorum quorundam audacia? Quanta

denique in politissima scripta obrepsit barbaries? Nullus ferè liber est, qui non infinitis erratis, aut certè quamplurimis scateat. Auctores ipsi, si reviviscant, exceptis pauciſſimis, libros, qui circumferuntur, tanquam liberos & ingenii sui partus, aut nequeant, aut nolint agnoscere: Usque adeo ipsorum monumenta lacera, mutila, depravata & foedata sunt, idque omnium ferme quidem omnia. Sed in his, ut caeteris, ea est temporis injuria, noxaque senescentis aetatis. Nihil enim est operae, aut manufactum, quod quantumvis elegans, scitum & exquisitum, longa dies paulatim non imminuat, corrumpat & absumat, tandémque penitus aboleat annorum quasi senio & carie vetustatis. Porrò autem, si quis scriptor hanc calamitatem expertus est, is ipse est, arbitror, Corn. Celsus, qui & tamen imprimis bonus auctor (Ideoque ab aliis primae notae scriptoribus laudatur, multumque approbatur, ut à Columella, verbi causa, Plinio, & Quintiliano licet communis artis aemulo (Qui & Hippocratis fidelis interpres Latinus dici meruit: Qui Medicinam in compendium contulit, Qui ita castigatè, propriè & eleganter loquitur (versum enim dicendi genus & astrictum secutus est, in quo rerum sententiosa gravitas, verborumque apta & numerosa, & quasi rotunda constructio) ut non modò à Medicis propter artis scientiam, verùm etiam ab omnibus eloquentiae candidatis, propter scribendi venustatem lectitari mereatur. Nullus enim auctor est, si Ciceronem & Plinium excipias, id est, duo linguae Rom. columina, cui plus ipsa Latina lingua debeat. Quod ipse in linguae Latinae supplemento, nisi brevi ostendam (si Dei opt. max. munere mihi vita suppetet) non

recuso

recuſo ab omnibus mihi fidem derogari. Sed cùm ejus ſcripta, locis quamplurimis miſerè corrupta ſint, & nonnullis obſcuriora, eò contigit, ut à paucis, aut non ita multis medicisque antea legerentur. Ea quidem cùm non ſemel perlegiſſem, & magnoperè placuiſſent, ſubiit animum tanti ſcriptoris indignam ſortem fatumque miſerari: continuóque coepi velle ejus vulneribus, quantum poſſem, opis afferre. Itaque ſubſidia omnia, quae potui, mihi ipſi comparavi. Nam conquiſitis antiquis exemplaribus (quod in caſtigando primas obtinet, aut debet obtinere) ad eorum fidem permulta mihi videor emendaſſe. Aliquid autem à lectione recepta ſummutare, niſi ubi manifeſtiſſimus error comparebat, mihi religio uſquequaque ſumma fuit. Itaque ſatis habui manuſcripti Codicis diverſam ſcripturam, aut propriam conjecturam in margine adnotaſſe: Et obſcuris pleriſque, expoſitione breviſſima nonnihil lucis afferre. Praeter haec, amicorum conſilio atque opera uſus ſum, imprimisque vigiliis & laboribus clariſſimi Medicinae Doctoris, JACOBI DALECHAMPII, *viri ſummi judicii, & in omni bonarum artium genere perpoliti, quo jam complures annos non amico tantùm fideliſſimo, ſed etiam ſtudiorum adjutore atque impulſore acerrimo ſemper uti conſuevi: cuique ſtudioſi maxima ex parte debebunt, quicquid utilitatis (ſi qua tamen, ut ſpero, futura eſt) ingenium nobis, qualecunque illud eſt, & labor aſſiduus in literis, induſtriaque extuderit. Conſului quoque perſaepe ingenioſiſſimum virum, nec minus artis experientia, quàm Doctrina celebrem,* LEONARDUM BOTALLUM, *Regis item Medicum, quocum mihi jam vetus, jamque arctiſſima neceſſitudo interceſſit.*

Ex

Ex eo autem amico (vir ornatiſſime atque eruditiſſime) cùm intellexiſſem , in tua Bibliotheca quaedam Celſi perantiqua exemplaria conſervari, hominem amantiſſimum mei orare non deſtiti , ut quoniam apud te gratiâ tantùm poſſet , ab humanitate tua & bonas artes adjuvandi ſtudio (quae in te ſumma eſſe, inter caetera ornamenta virtutis , minimè dubitabam) mihi illorum uſum & fructum ad tempus impetraret. Quid multis? Ille officio, benevolentia, precibusque noſtris adductus, inſtituit meâ cauſa , id à te per literas magnoperè poſtulare : Quibus , quamvis occupatiſſimus eſſes , & tunc inter aulicos tumultus verſabâre, mox tamen peramanter , nec minus officiosè eleganterque reſpondiſti. Liceat mihi , quaeſo , cum bona tua venia , ex illa epiſtola tua clauſulam unam , vel etiam alteram huic noſtrae attexere : Quod cùm mihi non temerè , ſed neceſſariò faciendum ſit , audacius id eò facturus ſum , quò magis utrique noſtrûm non niſi honorificum eſſe poteſt. Ergò BOTALLO *noſtro hunc in modum reſcri-*
„ *pſiſti :* „ *De Celſo quòd ſcribis, memini me ſu-*
„ *perioribus annis unum exemplar meum , in quo*
„ *conplures loci ex fide veterum Codicum reſtituti*
„ *eſſent , viro doctiſſimo Vincentio Laureo com-*
„ *municaſſe, cùm ille viciſſim me ſui participem*
„ *feciſſet : Verùm id ſanè exemplar ad manum*
„ *non eſt. Quare illius copiam eruditiſſimo D.*
„ *Conſtantino in praeſentiarum facere non poſſum.*
„ *Attamen , ſi quos fortè locos indicabit , quos cor-*
„ *ruptos eſſe ſuſpicetur , ſperáverim me alicubi non-*
„ *nihil adjumenti allaturum. Ego enim in eo au-*
„ *ctore cognoſcendo & repurgando , ab hinc bien-*
„ *nium aliquantum operae poſui.*

Haec

Haec hactenus, quae ut à te humaniter, amabiliter, honorificeque perſcripta ſunt: ſic à me quoque fideliter tranſcripta; quò mihi nunc apud omnes conſtet fides diligentiae, quae excuſationis errorum facilius veniam inveniat & exoret. Nec illa ſimplex noſtri facit ratio. Nam & literis tuis teſtata tam liberalis invitatio, me ambitionis ſuſpicione in totum exoneravit: Eademque mihi juſtiſſimam cauſam attulit, cur ad te Cornelium Celſum frugaliter à me exceptum, ut mea fert tenuitas, quàm primùm amandarem: ut à te pro copia facultatum, quae tibi vel maxima ſuppetit, liberaliter, lautè, magnificèque tractetur. Nec id ſolùm, verùm ut & ſanus & integer, tuiſque beneficiis ornatus ad nos omnes redeat, & in publicum prodeat. In quo quidem unius, non autem unii gratificatio futura eſt: ſed haec, & congratulatio omnium, & communis actio gratiarum. Nos enim aliquot naevos, varos, lentigines, ephelidas, verrucaſque tantùm curavimus: Reſtant Chironia, Telephia quoque ulcera, quae pro deploratis habeo, niſi à te ſanentur, qui ſummus es Medicus arte & dignitate. Talia ex compoſito à nobis relicta ſunt, ne ſecus tractando exacerbata magis exulcerarem. In ſumma minimum eſt, quicquid ipſi contulimus, nec minus tamen, quàm praeſtare potuimus. Quod &, ſi optima voluntas, ut teſtor, egregiuſque conatus, ut arbitror, cum difficultate penſentur, maximum videatur. Quare mihi magna ſpes eſt, fore, ut tecum, qui Galliae magnum es decus & ornamentum, boni omnes excuſent, nullisque labor impenſus ingratus ſit. Quod mihi jam pro te ſpondet morum cum gravitate facilitas, tuaque humanitas: quam in te praelucere ex tot virtutum numero, idem

Botallus

Botallus noſter (quo non alter veracior, aut minus aſſentator) cum equidem tuam, id eſt, hominis graviſſimi & doctiſſimi cenſuram non parùm formidarem, toties confirmavit, mihique perſuaſit. Eò factum eſt, ut & opera Theophraſti jam à nobis decennio recognita atque emaculata, eademque de Graeco in Latinum converſa limare occoeperim, ac nonnihil perpolire: quò te nominatiſſimus auctor ut cliens Patronum adoptet, ſub cujus nominis auctoritate ſua ſcripta quàm primum in lucem edita, minus vereantur in publicum exire, inter manuſque verſari. Vale.

CLARISSIMO VIRO,

DOMINO

GUIDONI PATINO

BELLOVACO,

Doctori Medico Parisiensi, & Professori Regio, amico suo Magno salutem.

CLARISSIME VIR,

CICERONIS ista gloriatio est: *Latinos omnia invenisse melius, quàm Graecos; aut ab illis accepta feciſſe meliora.* Augusta profecto, & magno viro magnarumque rerum fiduciam habente digna! Quam & veram minimeque vanam deprehendit, quisquis à Romanis posteritati tradita comparat cum Graecis. Ne longum abeam, Oratorum quidem laus ita ducta fuit ab humili ad summum: fuere & Philosophiae studia sic ad Latinos traducta, ut ne bibliothecis quidem Graecis eguerint. Neque vulgare est, quod de nostra arte Celsus promeruit. Quam enim ab Hippocrate, ab Asclepiade, ab aliis Graecorum plurimis accepit scribendi de Medicina materiam, hoc ipso fecit meliorem, quod primus eam sic conceperit, ut esset ad discendum aptior, ad faciendum promptior. Graecorum antea nemini, quod sciam, id laudis datum, quod artem redegerit

rit in ſyſtema, & corpus methodo conſtitutum. Celſus praeſtitit, & res faciendae medicinae utiles ac ſolum neceſſarias ita ingenioſe ac diligenter ex antiquis elegit, ita per partes digeſſit, haſque ipſas innexuit inter ſe, ut vel Recentiores inter non noverim, quem ipſi jure poſſis anteponere. Neque ad eam laudem refert, ſermone tantum, an etiam opere fuerit medicus. Si enim coire iſta ſemper neceſſe eſt, quotuſquiſque hodie medicus eſt? Cathedrarios quippe videas medicinae ſcientiam plerumque ſubtilius, quam ex uſu, excolere, atque hoc per ambitionem, quam vocant veri ſcrutationem, agere, ut ingenio & facundia vincant. Contra, qui quaeſtui ſerviunt, bene gnari, morbos non eloquentia, ſed remediis curari, ut populo placeant, ex quo ille major eſt, ſufficere credunt ſecreta jactare & his curatorum longas oſtentare tabellas. Hippocrates certe pro Medicis habet, qui veram artis ſibi cognitionem compararunt: ſed transferre ad uſum ſuadet, & fructum eorum, quorum gratia eſt inventa. Saperene putandus eſt, qui lucernam accendit, & ſubter modium ponit? Sapit, & bene de ſe ac proximo meretur, qui accenſam imponit candelabro, ut alluceat omnibus, qui ſunt in domo. Caeterum hoc dubitare de Celſo docti ſolent, fueritne in operibus Artis exercitatus. Quo de quia meam aliquando ſententiam rogaſti, dicam paucis. Magnum quid medendi ſcientia eſt: majus, prudentia atque ſapientia. illa quippe ſcientiae oculus; haec manus eſt. Abſque prudentia ſi eſt, neque tem-

tempora lustrare Medicus rei bene gerendae, neque praecipites captare occasiones potest. Absque sapientia si est, tractare homines ignorat, & suo quemque calopodio calceare. Uti vero scientia nisi discendo, hoc est, legendo, audiendo, cogitando; ita prudentia & sapientia, nisi faciendo & rebus se gerendis accommodando, non comparantur. Ex artis scientia Celsus si venit aestimandus, vix persuaderi potest, ut is non habeatur pro Medico, & quidem usu longo atque exercitatione perfecto, qui suis scriptis Medicinae intima penetralia subiisse, abdita quaeque enucleasse, penitus abstrusa rimatum esse, suam ubique de iis sententiam interponendo se prodit. Quod esse judicium novisti ejus, qui praefatus olim ad Rubeum fuit. Probum mihi, & ex toto probatum. Si, quae in nullius non morbi curatione elucent, prudentiam atque sapientiam spectemus, ubi, te quaeso, unum Hippocratem si excipias, utriusque aut salubriora praecepta, aut fideliora monita reperisti? Quae, si numquam noster venit in rem, quemadmodum fuit assecutus? Putasne secreta atque arcana artis, hoc est, intimas & occultas ad salutem cujusque pertinentes rationes scire posse eum, qui in conclave numquam penetravit? Quae sola felicis ingenii magnitudine complexum, & ob id alieni operis interpretem atque Hippocratis ejusque sectatorum discipulum, & exscriptorem habendum esse potius, quam medicinae aliquem auctorem, judicium est viri egregie eruditi. Cui per me subscribere, quibus libet, licet. nam à me non impetro. Si rectum tamen, heu! quantos auctores amisimus! Ex toto quippe

Galeni oceano, si dicere per invidiam fas est, non tot interiora medendi consilia quis hauserit, quam ex ubere hoc Cornelii rivo. Fateor, plus est in Galeno florum, ut & foliorum: sed fructuum plus in Celso est. Taceo multis locis sic illum loqui, ut, se fecisse medicinam, liquido satis demonstret: nullo sic, ut contrarium inde queat liquere. Solum obstare videtur, quod Plinius sua aetate, hoc est, centum & viginti praeter propter annis post, solam hanc artium Graecarum nondum exercuisse scribit Romanam gravitatem, & in tanto fructu pauciſſimos Quiritium attigisse, eosque ipsos statim ad Graecos transfugisse; imo vero auctoritatem aliter quam Graece eam tractantibus, etiam apud imperitos experteſque linguae, non fuisse. Si ex vero ista; sicuti causam non credendi non habemus oculato testi, quei credimus Celsum, ex gente Cornelia, omnium Romae nobiliſſima, oriundum, factitasse artem, populus quam expertus damnavit? Non hoc ulli volo persuasum, fuisse ἐκ τῶν περιοδευτῶν, quos vocat Modestinus l. 6. §. 1. ff. de Excusationibus; atque adeo solitum ἀνὰ τὴν πόλιν φοιτᾷν, & aegros visitatum circuire mercedis causa. M. Catonem meminit idem Secundus profeſſum, esse commentarium sibi, quo mederetur filio, servis, familiaribus. Nec alia ratione medicinam exercuisse Cornelium puto; nec apud alios, nisi forte quod nonnemini video placere, in gravioribus casibus sit passus se adiri, & eam rogari operam, quae virum nobilem non dedeceret. Verbo: talem opinor fuisse Medicum, qualis Cato fuit, aut quales sunt hodieque Regum archiatri. Qui,

etsi

etsi non omnibus vigilant, miserabilibus tamen personis, & ad se, ceu Æsculapium aliquem, confugientibus suam negare opem non sustinent; scientes, nulla re hominem magis accedere ad Deum, quam salutem hominibus dando. Praeter haec, quae aut dici in eamdem sententiam, aut objici possunt, jam sunt ab aliis vel occupata vel refutata: ut necesse non sit illis repetendis vel tempus prodigere, vel doctas tuas aures & gravioribus intentas curis obtundere. Hoc unum dicam, qualis qualis noster fuerit, dignissimus est, vel doctrinae cultu, vel elegantiae nitore, non solum, qui legatur, sed qui numquam de manibus deponatur. Me, fateor, nullius post Hippocratem lectione vel affici magis, vel erudiri. Quo factum, ut & saepius relegerim, & numquam sine voto, existeret aliquis, qui aut daret eum nobis quam emendatissimum, aut emendandi materiam suppeditaret. Quam tuo tandem beneficio consecutus nobilem & locupletem, statim operi admovi manum; quo & meae satisfacerem cupiditati, & expectationi eorum, apud quos nulla non occasione & laudare Cornelium nostrum, & serio commendare sum solitus. Quam autem feliciter mihi res sub manu successerit, te velim vel in primis judicare. Nam haec inter plurimas mihi causa est, quod Celsum istum, quem meum imagine quadam adoptionis feci, celeberrimo tuo nomini, & multis mihi nominibus suscipiendo colendoque consecrarim. In seculi quippe hujus & tam antiquitatis fastidiosi, quam novitatis omnis cupidi, conspectum proditurientem, nec sine patrono ausum, cujus in

clientelam potius, quam tuam debui dare? Absque illis certe subsidiis, quae mihi numquam sine summa laude loquendum studium tuum juvandi publicum tulit, si fuisset, vel animum non applicuissem ad recognitionem Auctoris ut eruditissimi, ita & corruptissimi. Quis credat, post Egnatii, Caesarii, Constantini, Stephani, Pantini, Ronsei, Rubei, tot illustrium virorum diligentissimas curas, fuisse mihi plusquam bis mille locis corrigendum? Quo ipso quia feciſſe me opus putabam non poenitendum, aut tuo nomine & seculo indignum, etiam hoc ausus sum illi inscribere, quamvis non ignorem multo plura majoraque me debere amori & beneficiis in me tuis. Itaque te rogo; Vir Clarissime, hanc cautionem accipere crediti, & animi ad omnem se gratitudinis memoriam obligantis. Certe hunc, quem eo vultu, quo omnes literatos soles amplecti, suscipiendum tibi offero, si non industriae, saltem laboris mei foetum, testem esse volo, quanti & sim & in perpetuum tibi sim futurus debitor. Deus autem immortalis diu te sospitem atque incolumem Rei medicae, literariae, publicae, imo mihi & omnibus bonis conservet. Dabam Lugduni Batav. Mense Augusto, anni CIↃIↃCCLVII.

Tui nominis atque dignitatis
cultor propensissimus

JOH. ANTONIDES
VAN DER LINDEN.

LECTO-

LECTORI

S.

SISTO *tibi, amice Lector,* A. CORN. CELSUM, *auctorem latiniſſimum, medicum ſapientiſſimum, prudentiſſimumque. Cujus ego amorem tibi ſi velim commendare, idem fecero, quod hederam qui ſuſpendit vino veteri & bono. Quemadmodum namque virtutem non poteſt non amare ac ſequi, quisquis ejus pulchritudinem atque pretium novit: ita Celſum nemo non aeſtimat, nemo non diurna verſare manu, verſare nocturna ſtudet, quin in ſuccum & ſanguinem, quod ajunt, convertere; niſi qui ignorat, quanto nitore atque cultu, quanta induſtria atque ſolertia iſtos de Re medica libros octo (ſolos nobis ex pluribus eiſque eruditiſſimis ingenii ac vigiliarum egregie elaboratarum monumentis reliquos) ſcripſerit, atque ex Hippocrate cumprimis, medicinae parente, contraxerit, adhibitis in omni graviore negotio etiam in conſilium aliis, & ſemper quidem optimis auctoribus. Quales omnino neceſſe eſt fuiſſe, ſi ſola confiſus ingenii magnitudine, nulla artis exercitatione comparata notitia, tam admirandum nobis opus concinnare eſt aggreſſus. Quod me non credere, jam ſupra dixi. Sceptícos in ſcribendo ſequutum, auctor eſt Quintilianus. Quod ſi de ſermonis ornatu intellexit, concedi poteſt: non facile, ſi de modo doctrinae. Ita enim ſcripſit, ut qui neutiquam dubitavit, non ſuam modo ſententiam aperte profiteri, ſed & ſummorum quoque virorum ad incudem cum rationis tum experientiae*

revocare; quia & necessaria ac laudanda in artibus libertate mutare praecepta eorum, qui medendo scribendoque se ostendebant aberrare, non tam à placitis & à doctrina majorum, quam ab officio medici; quod Asclepiades esse dicebat, referente nostro, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Ubique autem ea usus est modestia Celsus, ut, etsi numquam tanti putaret auctorem, quanti hominum salutem, neminem sua tamen laude fraudaret. Quamquam vero jam ipsius aetate medicina esset in tres sectas, easque plurimum inter se dissentientes, diducta; ita tamen Dogmaticae (quae minime omnium deflectebat ab Hippocratica) se applicuit adhaesitque, ut nihilominus etiam ab Empiricae atque Methodicae principibus acceperit, quae rationalis conjectura atque fidelis usus comprobassent: dignus vel ipso proposito, ut eum penetrasse cujusvis sectae omnia, atque delectu habito, in hanc velut multorum operum epitomen congessisse meliora quaeque, credamus. Forma operis, supra quam nostrum putat vulgus, ornata est, & ordinata. Sermo toto in opere plenus, purus, venustus, castus, &, quod praecipuum est, accommodus rei tradendae; adeo ut in medicina quidem nemo uti meliori scribendi magistro queat. Ordo, quam in toto dilucidus, in partibus articulatus, tam est in utrisque appositus ad usum. Quem ut solum Celsus spectavit, ita nihil eo non pertinens, non necessarium attulit: quin, rejectis omnibus, non dicam superfluis, sed quae aliunde & possunt & revera debent accipi, eam solummodo Medicinae partem persecutus est, in qua proprie & principaliter ars consistit. Quo de dicerem plura, nisi te discere hoc ex ipso auctore mallem. Ego certe, propter quae dixi, illum mihi semper habui

habui familiarem, & dignum, in quo non solum versando studii, sed & emendando operae plurimum, atque laboris ponerem. Itaque conquisitis in eam rem necessariis, quae quidem potui, hoc in praesenti egi, ut textum exhiberem quam maxime emendatum. Feci id adjutus iis subsidiis, quorum mox catalogum exhibebo. Quantum fecerim, non aliunde rectius cognosces, quam si conferre editionem hanc cum omnibus velis, quae prodierunt hactenus. Praeter quae dixi, saepe mihi fuit Hippocrates adeundus. Quem quanti noster fecerit, non tam ex ore ipsius, quam opere disces; quod, quia omnibus paginis quamplura exinde transsumta continet, auctori meruit nomen Hippocratis Latini. Quae causa mihi curatius utrumque conferendi, & colligendi quoque, quae Foësius in doctissimis suis ad Hippocratem notationibus pridem observavit. Quaedam, sed admodum pauca, ex ingenio tentavi, & nisi cum res aperte postularet. In caeteris, ubi mei mihi libri & ingeniosae summorum virorum conjecturae non praelucebant, malui errorem retinere, aut locum in suspicione saltem relinquere. Quod & eo securius mihi licere putavi, quia Cl. D. Johannem Rhodium, virum inter seculi & nostrae artis primos; à multis annis ex multo plurimis cum membranis tum libris emaculatissimum &, quem ab Auctore habuit, nitori haud dubie restitutum ac lucupletissimis commentariis illustratum, penes se servare scio. Quem & rogo, (si quid veteris se amicitiae memoria patitur rogari) ut ne diutius protollat exspectationem atque desiderium eorum, qui & Celsum & Rhodium in pretio & amore magno suo merito habent. Glossemata offendi plura: nullum tamen, praeter forte unum, quod nimio erat

ἀπροσδιόνυσον, *ausus sum de medio tollere, quia nullum huc praeeuntem habebam librum. Librorum in capita distinctiones uti ab ipso auctore esse certum est ex* VI. 12. *&* VIII. 9. *in fine: ita lemmata illis adscripta esse à librariis, & è margine in titulos transsumta, ne locus quidem dubitandi est; unde & aliquid licere mihi in istis putavi, quin, si forma operis sivisset, redire eo, unde venerant auctoris injussu, jussissem. Praeter haec animus erat, notas addere, & quasdam nostras in auctorem observationes: sed, praeter quam modo retuli, causa alia fuit libri forma. Quam & ego & typographus* εὐμεταχόμισον *in praesens malebamus: ille, lucri gratia; ego, auctoris. Quem mihi spes est reperturum tanto plures emtores lectoresque, quanto est editio ista caeteris emendatior, & elegantior atque aptior ad circumferendum. Vale & tuus mihi favor sit stimulo ad tuum in commodum majora melioraque conandum.*

JOAN-

JOANNES BAPTISTA VULPIUS

M. D.

Medico, & Erudito Lectori

S. P. D.

Non ſolum ſuſcepta a Fratribus meis Antiquos Latinos Auctores edendi provincia, verum etiam quotidianae Amicorum poſtulationes, duos, inter illos, eruditiſſimos Medicinae Scriptores a me potiſſimum depoſcentium, in cauſa fuerunt, ut Aur. Corn. Celſi, & Q. Ser. Samonici libri Cominianis typis, eadem prorſus diligentia, qua ceteri hactenus prodierunt, recuderentur. Qua in re praeſtanda, quod ad Celſum attinet, Th. J. Almeloveenii, Viri doctiſſimi, & de hoc Auctore optime meriti, Editione ultima Amſtelodamenſi, habita apud Jo. Wolters in 8. anno 1713. tamquam meliori, uſi ſumus, nihil quidquam (ne ipſis quidem Praefationibus exceptis) quod in ea propoſitum ſit, omittentes, imo eandem tanta cum fide exprimentes, ut noſtrae hujus paginae illius paginis, & lineae lineis reſpondeant. Eam tamen quotieſcumque opus eſſe credidimus, cum accuratioribus aliis contulimus, ſemper autem, & diligentiſſime quidem, cum Elſeviriana anni 1657. a Famigeratiſſimo Lindenio curata, utpote quam in pleriſque ipſe eſt ſecutus Almeloveenius.

veenius. Itaque multos typographicos errores in prima, nonnullos vero in hac etiam Elseviriana deprehensos sustulimus. Ceteros autem ea qua licuit ratione ex parte indicavimus. Cum enim Cel. Praeceptor meus Jo. Bapt. Morgagnus, cujus vel solum nomen maximum per se ipsum praeconium est, plurima mihi partim vetera, partim nova in Celso menda, & plerorumque facilem manifestamque emendationem doctissima ad me scripta Epistola demonstrasset; etsi ab ipso impetravi, ut edere hanc possem, id tamen ita impetravi, ut nihil propterea me in Celsi verbis novaturum esse, promitterem. Quod igitur potui, eandem huic nostrae Editioni praefixi; singulis autem Celsi locis, de quibus ea in Epistola sermo est, magno tuo commodo in paginarum marginibus numeros apposui, Romanos quidem Epistolae paginis, barbaros autem ipsius lineis respondentes, ut nullo negotio, quid de quoque loco Vir Cl. censeat, possis invenire. Idemque ad ea quoque loca praestitimus, quae de obscuris, eruditionis suae luce, praeclarissima reddidit. Quoniam vero & de Vita, & de Elogiis, & de Scriptis Celsi haud pauca praemisit, & inter haec, Fragmenta etiam ipsius nonnulla, a nemine adhuc prolata; idcirco miscellaneas de Celso ejusque Scriptis Notitias, quas Eruditissimus Jo. Alb. Fabricius in Bibliotheca sua Latina, ejusque novo ac pleniori Supplemento congessit, in hoc Auctore recudendo omittere visum est, ne quae satis a Sapientissimo Morgagno,

Joan-

Joanne Rhodio, aliisque Praestantissimis Viris in hac nostra Editione luculenter de Celso expositа sunt, inutiliter repeterentur: ceteroquin hoc nostrum, a multis probatum, institutum alias in reliquis Auctoribus, quos in animo emittere est, servaturi. Auctorum tantummodo a Celso citatorum Indiculum diligenter a laudato Fabricio collectum, ex memorato ejus novo Supplemento depromtum, & a nobis paginis lineisque hujus nostrae Editionis accommodatum, addidimus, sublatis idcirco eorumdem Auctorum nominibus e rerum & verborum Indice, qui in fine occurrit, aliquantulum meliori ordine dispositum nunc & concinnatum. Catalogum quoque Editionum non solum emendavimus, verum etiam adauximus. Ut autem nonnullorum Doctorum Virorum morem, Serenum Samonicum in Celsi calce, tanquam ejus pedisequum in publicum emittentium, persequeremur (est enim Sereni Opusculum non cum Celsi quidem libris comparandum, sed tamen latinae tum antiquitatis, tum medicinae monumentum) probatissimam Roberti Constantini Editionem expressimus, qui Lugduni typis Gulielmi Rovillii A. 1566. in 8. una cum Celso Serenum emisit. Hanc nobis, non ubivis obviam, Editionem libentissime utendam dedit Humanissimus Morgagnus. Textum cum Londinensi Editione, quae II. Poëtarum Latinorum collectionis volumine occurrit, aliisque vetustioribus collatum, non parum emaculatiorem reddidimus. Quinetiam, cum ad eundem

dem tum emendandum, tum illuſtrandum inſervire plurimum poſſit Epiſtola, reconditae & abſtruſioris eruditionis pleniſſima, quam de Sereno ad nos ſcripſit idem, quem merito ſaepius laudavimus, J. B. Morgagnus: hanc bona Auctoris venia textui praemiſimus: & quemadmodum Varias Lectiones, & breves, ſed eruditas, Notas, quae Conſtantinianae Editionis marginibus appoſitae ſunt, ſignis parum certis & claris indicatae, ad ſingularum paginarum calcem rejecimus, perpetuo & ſaepius iterato literarum alphabeti ordine, veluti digito, demonſtratas: ita numeris ſuo loco interjectis, quotieſcunque memoratam Epiſtolam, & qua in pagina, lineaque conſulere oporteat, te, Benigne Lector, diligenter admonuimus. Cum autem in eadem Epiſtola, non tantum de Sereni Samonici, verum etiam de Pſeudo-Macri, de Strabi, de Trotulae aetate diſſeratur, ac de ejuſdem Samonici Vita, Elogiis, Scriptis, Editionibus pleraque omnia, quae ſcitu digna ſunt, exponantur; hac de cauſa, quae ex aliis, & nominatim ex Cl. Fabricio praemittere in noſtris Editionibus conſuevimus, in hac praetermiſimus. Tantummodo Indiculum Sereni capitum attexere non inutile omnino arbitrati ſumus. Tandem, ne aliquid prorſus huic Editioni noſtrae deeſſet, quod in aliquibus, antiquis praeſertim, occurreret; Carmina illa quae ſub nominibus Q. Rhemnii Fannii Palaemonis, & Vindiciani feruntur, ex eadem Conſtantini Editione petita (ipſis tamen ope Stephanianae Editionis aliquantulum emendatioribus

tioribus redditis) in hunc librum eo libentius recepimus, quod Carminis Vindiciano attributi, in laudata Epiſtola mentio fit, nonnullis ex eo verſibus expenſis, veroque omnium Auctore luculentiſſime patefacto.

Atque haec, noſtra Editione jam jam ad finem properante, perſcripſeram, cum in eam ſpem veni, ut duas alias Praeſtantiſſimi Morgagni in Celſum Epiſtolas, ad me perbenigne ſcriptas, eo permittente, poſſem adjicere. Hae quidem brevitate prioribus longe cedunt; rerum autem pondere, novitate, atque utilitate minime cedunt. Altera enim, quae ipſe in MS. Celſi Codice invenerit, cum primam ſuam conferret Epiſtolam, docet, ejuſdemque Codicis ope rem prorſus inexſpectatam demonſtrat, ſcilicet aliquot Capita (& quibus quidem de rebus agentia) in libro Celſi IV. deeſſe. Altera, MS. alterius Codicis auctoritate, eadem omnia confirmat: & praeterea Viri Cl. Jacobi Facciolati, in hoc Celeberrimo noſtro Seminario Studiorum Praefecti Eruditiſſimi, & de ſaniori latini ſermonis cultu, atque elegantia praeclare meriti, pulcherrimas Animadverſiones XV. in totidem Celſi loca complectitur, cum his illuſtrandis, tum vero maxime latinae linguae a nonnullis vocibus, quas Eruditi omnes tamquam certas Celſo tribuere, & ejus auctoritate in accuratiora quaeque Lexica inferre non dubitabant, repurgandae utiliſſimas. Harum ſingulis accedunt laudati Morgagni Additamenta ex Codicum etiam inſpectione petita, quibus conſentientibus vocem illam in primis

verti-

verticillati, quae occurrit libr. 8. cap. 1. pag. 504. l. 24. ejuſque unius loci auctoritate in latina Lexica invecta eſt, Librariorum oſcitantiae deberi, oſtendit, cum ſit ibi omnino legendum *vertici lati.* Sed id, atque alia in iiſdem Epiſtolis per te leges. Viro enim Modeſtiſſimo quidem, ſed tamen noſtri Amantiſſimo, exorato, tandem obtinuimus, ut quae in privatum noſtrum commodum properante calamo exaraverat, ea in commune Studioſorum omnium, ut nobis placeret, vulgare poſſemus. Itaque has ambas poſteriores Epiſtolas poſt breviora Variorum Auctorum in Celſum Scholia collocavimus, futuras procul dubio cum duabus illis prioribus ſplendidius noſtrae hujuſce Editionis ornamentum. Vale.

AURE-

AURELII CORNELII CELSI VITA

A

CLARISSIMO VIRO

JOANNE RHODIO

Conſcripta.

CORNELII CELSI *laudabilem in Re Medica operam annis jam mille ſexcentis, & quod ſuperat, Experientia, veritatis prima parens, feliciter probavit. Nec melioris animi quiſquam ita ab omni humanitate remotus fuit, cui non venerandum tam illuſtre nomen. At ingenio magis, quam origine notum, quam, relicta ſoli animo gloria, temporis diuturnitas poſteritatis memoriae exemit. Quamvis enim Romae vixiſſe Celſum, ipſius, ſive ut aliis viſum, Scribonii Largi ad J. Calliſtum Epiſtola indicio ſit: non deſunt tamen cauſae, cur addubitem, patria, an jure civitatis ipſum Romanis accenſeam. Maximeque, quum praeter hunc, quidam Julius Celſus Hadriano Imperatori à Conſiliis, vel ex aliorum ſententia, Alexandri Severi temporibus, Juris*

ris scientia perhibeatur claruisse. Vid. Spartianum in Hadr. 30. & Pompon. JC. l. 2. in fin. de Orig. Jur. & Politianum lib. 5. Epist. ad Jac. Modestum. Equidem Celsum Patrem ac Filium Jureconsultis annumerat Hotomannus in Descriptione Jurisconsultorum, & Juventium Celsum Patrem ad Vespasiani Imperatoris tempora refert Jacob. Gothofred. Histor. Jur. Civil. cap. 7. de Jurisconsultorum successione. Idem Celsum Patrem & Filium sub Trajano, Hadriano, Antonino Pio vixisse censet. Verùm & Apulejus Celsus Valentis ac Scribonii Largi in Medicis Magister occurrit apud Scribonium Largum de Compos. Med. cap. 94. & 171. Cujus praeter Agricolam Woverius in Apuleji Vita mentionem injecit. Nisi fortè cum Cornario in Marc. Empirici Praefat. interposito incisо, Apulejo, Celso, distinctè legendum fuerit. Ita in praefat. Marcell. & Apulejus & Celsus occurrunt. Volaterranus etiam meminit in Anthropologia lib. 14. Celsi cujusdam, qui Philosophiae Stoicae sectator, Origenis erat adversarius, magiae scientia notus, cui Lucianus Pseudo-Mantem inscripsit. Ejusdem quoque nominis ibidem, imperante Nerone, è Galliis puer novennis martyrio nobilitatus. Numo etiam innotuit apud Augustin. Dialogo 5. de Num. Celsus quidam III. Vir. Noster autem Augusti aevo floruit, ex quorundam sententia, inter quos Jo. Britannic. in Juvenal. Sat. 6. & 7. Ovidii auctoritate, vel ut Jo. Cajo placuit, Cl. Tiberii, A. C. 29; aut certe Caji Imp. conjectura Sambuci, Viri Antiquitatis notitia clarissimi. Major tamen eruditorum pars sub Tiberio vixisse, vel fortè ipso imperante natum usque ad Trajani tempora vitam produxisse censet; quamvis & sub Ne-

rone

rone vixisse putet Thom. Fienus. Ut uno seculo vetustior Galeno videatur. Caeterùm, non levem hic de Patria ejus dubitandi occasionem praebet Cael. Rhodiginus, qui Antiqu. Lect. Lib. 14. cap. 5. Veronenses, ait, cum Macrobio, Vitruvio, & Plinio, Celsum quoque suum ortu civem agnoscere. Librorum inscriptionibus hujusmodi divinationes stabiliri assolent. Sed exigui momenti munimento. Notius enim est, quàm ut pluribus confirmetur, Librorum titulos Literatoribus & Librariis arbitrarios fuisse, vixque veterum quempiam ulli suorum Commentariorum quidquam praenotasse, referente de semet idipsum Galeno lib. 7. Method. Med. cap. 1. qui id officii ab Amicis habuit : haud dubiè istius aevi modestia, quod ingenia admiratione superiora protulit. Sed enim, ut mala exempla ex bonis initiis orta : Ita ex aemula, in conquirendis magnorum ingeniorum monumentis, Principum munificentia, accrescente paulatim Librariorum avaritia, omnes propè optimorum etiam Auctorum praescriptiones impunè, ad lucrosam cujusque libidinem, immutatae, ne dicam adulteratae.

Atque ut ad Celsum redeam ; quot ejus hodie Editiones, tot fermè Inscriptiones diversae. Caesarii habet, Aurelii Cornelii Celsi de Re Medica VIII. Libri eruditissimi. *Vulgatae Lugdunenses omnes, & Leidensis modestiùs sine phalerato encomio A. C. C. D. M. L. VIII. Horum priorem Cajus sic mutavit :* Aurelii Cornelii Celsi Romani de Re Medica Libb. VIII. pereruditi. *H. Stephanus in suo exemplari caeteris Medicinae Principibus adjecto receptae lectioni subdidit ;* Operis ab eo scripti Pars Sexta. *Vett. Codicum MS. auctoritatem secutus, quibus communis haec*

****

inscri-

inſcriptio : A. Cornelii Celſi Artium Liber VI. *Nihil tamen hic praeter conſilium & rem ab illo temerè factum. Patriam enim ſive Auctor ipſe, ſive alius quiſpiam addiderit, id certè non caret vetuſtatis exemplo, potiſſimùm apud Graecos, quos inter Celſus ſibi* Hippocratem Coum *inprimis imitandum propoſuit, cujus etiam pleraque non infeliciter Latino ſermone reddidit, ſuam ipſe teſtatus in Epiſt. ad Pullum Natalem, in hoc ſtudiorum genere diligentiam, longè accuratiorem, quam Largii Deſignatiani, qui Epiſtola ad filios ſe fuiſſe liberiorem fatetur, quemadmodum notante Cornario in Dedicat. Marcelli, in pleriſque Hippocratem expreſſit, ut integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſubinde in eo videas ; imò tota capita nihil aliud quam Hippocratis ſententias ad verbum reddunt. Hinc non immeritò Hippocratis Simiam dixit Nic. Monardus, de V. S. in Pleurit. f.* 8. *Etſi verò Latini Scriptores Patriam haud uſque jactabant : neutiquam tamen diffitendum, antiquitùs Romanae civitatis jus glorioſum fuiſſe. Quo fortè venditores Auctorem noſtrum commendare ſatagebant ; ſive is meritis & gratia civium numero adſcriptus eſſet ; ſive Roma oriundus. Poſterius tamen ut credam, ſuadet praeter apertum Auctoris lib.* 5. *cap.* 21. *textum, Epiſtola ejuſdem ad Calliſtum, & perſuadet ad Pullum Natalem altera ; in quibus inprimis Viri boni genius conſpicitur. Imò Marcellus in Praef. Operis Cornelium Celſum inter viros illuſtres & cives enumerat, quicquid ei impoſuerit Verderius Cenſ. p.* 144. *Ejus Columella, Claudii tempore clarus, ut aequalis aut certè paulo ſuperioris, Rei Ruſt. lib.* 1. *cap.* 1. *ſic meminit :* Noſtrorum temporum Cornelius Celſus,

Celſus, totum Corpus Diſciplinae quinque libris complexus eſt. *Quem Ruſticam intellexiſſe, vero proximum eſt. Quintiliani ſententia Inſt. Orat. lib.* 10. *cap.* 1. *is* Vir Eruditus, inter eos Philoſophos Latinos, quos eloquentes literae Romanae tulerunt, qui ſcripſit non parum multa, ſcepticos ſequutus, non ſine cultu & nitore. *Ideoque ob nimiam novitatis cupiditatem, ejuſdem cenſura notatur. Scripta ejus ſigillatim prodidit Volaterranus Anthropol.* „ *l. d. Cornelius Celſus mediocri Vir ingenio, non* „ *ſolum artem Rhetoricam, ſed de re Militari,* „ *& de Ruſticana, deque Medicina libros compo-* „ *ſuit.* „ *Quae omnia J. Douſa, aeternum gentis & generis ſui decus, in Sylva Extemporal. hoc Epigrammate venuſtiſſimè complexus:*

Facta urbana tuo res Ruſtica munere, ſcriptis
Nec minus illuſtris eſt Medicina tuis.
Hinc quoque Militiae tractaſti commoda Rhetor,
Hoc Martem Muſis jungere, Celſe, fuit.

Subjungit Polyhiſtor Italus: Ad nos tantum ejus Medicina pervenit Oratorio more conſcripta. *Sed & quaedam Rhetorica ejus noſtra aetate Sixti Popmae ſtudio feruntur emiſſa. Veterinariam quoque conſcripſiſſe auctor eſt Mercurialis lib.* 4. *cap.* 2. *& Phil. Ingraſſ. Quaeſt. de Veterinar. cap.* 9. *Herbarium verò ei adſcriptum, Apuleji potiùs credit in vita Apuleji Elmenhorſtius. Julium quidem Celſum inter rei militaris Scriptores enumerat Rob. Valtur.*

quemadmodum huic à nonnullis adscripta sunt Julii Caesaris Commentaria. De quibus tamen nihil verè constat. Varia sanè ejus eruditio aliud prodere non potest, quàm Virum ingenuè natum, magna seculi felicitate, quod bonarum literarum erat feracissimum. Excepit nempe coluitque ea aetas Viros scientia, prudentia, ac eloquentia summos, Tullium, Salustium, Catullum, Virgilium, Propertium, Horatium, Tibullum, Manilium, Vitruvium, Antonium Musam, Ovidium, Livium, Scribonium Largum, Valerium Maximum, Vellejum Paterculum: atque si se in Claudii imperium ipsius extenderit vita, Quintum Curtium, Persium, Senecam, Silium Italicum, Plinium, Viros omnes consummatissimos, in quibus tamen postremum nonnulli Celso juniorem censent. Opinionem meam firmat laudabilis veterum consuetudo, qua tria nomina Nobiliorum, Celso etiam Plinii auctoritate rata; Libertis rarò, nec fermè sine gravi causa unquam concessa scimus, quibus tamen semper servile nomen remansit. Nec moror, quòd Celsi Epistolae apud Marcellum in limine Operis Praenomen desit, quo soli Romani insigniebantur. Nomen enim apud bonos Auctores saepe Praenomen & Cognomen includit. Hinc Martialis:

Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

Salutaribus itaque disciplinis Graecisque literis, non levi nobilitatis indicio, rectè institutus, facilè potuit seculo tam augusto ac beato, nihil non (ut ipse in Epistola ad Natalem refert) dignum sublimi Romanorum majestate de bono Medicinae Artis splendidissimè

simè scribere, idque perennitati & literis mandare, utilitatis magis quàm delectationis causa.

Scio equidem, non deesse multae auctoritatis Viros, qui ex modò adducta Celsi Epistola opinantur, ipsum animo in diversa studia diviso, Graeca duntaxat medicinalia in Latinum convertisse, aut Empedoclis & Democriti exemplo non ut merus atque ad quaestum Medicus, sed ut sapientem, atque, ut Columellae verbis utar, universae naturae prudentem, Medicinam veluti Philosophiae partem cum sapientiae studio conjunxisse. Ideoque nec factam ejus ab Aureliano mentionem, Barthio Adv. lib. 38. cap. 3. censente. Nec denique unquam Medicinae operatum. Credat qui volet. Nec eam litem meam facio. Medicum certè agnovit magnus Scaliger de Re Num. 36. Remedia quidem, Hippocratis & Galeni exemplo, aliunde congesta digessisse, ultrò largior, ipsam verò Morborum τέκμαρσιν & θεραπείαν proprio ingenii ductu contextam pro me res ipsa loquitur. Quin ipsum Pharmaca praebuisse, non mediocri gloria, ex ipsius ad Julium Callistum Epistola satis liquet. Quorum artificiosam mistionem se accuratè intellexisse prodit ipse lib. 7. cap. 26. Unde Cornarius fortassis inter Pharmaceuticos reposuit. Imò dedita opera ab aliis praetermissa proferre ac illustrare voluisse censuit Minadous, variae eruditionis Medicus, de Ext. Affect. lib. 2. cap. 3. Maximèque Medicum ejus Chirurgica probant, quae Gesneri in Catalogo Chirurgorum sententia, veterum solus Latinè scripsit, ut verè ipsum inter Chirurgos reponat doctissimus Septalius Animadv. lib. 8. Caut. 1. & 40. Tanta verò id fide peregit, ut Hieronymus ab Aquapendente, Medicus & Chirurgus usu vel annis ne-

mini ſecundus, in Operat. Chirurg. cap. de Chir. Dent. his verbis ſeſe in ipſius laudes diffuderit : Mirabilis Celſus in omnibus : quem nocturna verſare manu, verſare diurna, conſulo. *Nec mirum : quum Celſus eruditiſſimo Manardo Epiſt. Medic. lib. 9. Epiſt. 1. bonus & fidelis Hippocratis interpres, licet in aliquo verbo quandoque lapſus videatur. Quod Viro in omni literarum genere exercitato vel ipſa πολυγραφία libenter profectò condonari jubet, quamvis non diffiteatur ipſe non pauca ſe ex aliena quandoque ſententia poſuiſſe. Horatio pariter Augenio de Miſſ. Sanguin. lib. 8. cap. 1. Lomnio, Ronſſeo Epiſt. Medic. lib. 8. ſect. 3. cap. 7. Schenckio, Jo. Heurnio, Bened. Matamoro, Rod. à Caſtro, innumeriſque praeclari judicii Medicis, propter ſingularem & ſuccinctam cum elegantia doctrinam, Latinus Hippocrates appellatur, in quo Pantini judicio Comment. ad Celſi lib. 1. cap. 1. optimae Methodi ac viae rationiſque docendi diſcendique, & in ſumma brevitate mira Artis & Sapientiae obſervatio plerunque animadvertatur. Rectè igitur Agricola de Pond. Rom. lib. 4.* Celſi, *inquit*, auctoritas Medicis nota eſt, aut ſaltem eſſe debet. *Quam elegantiſſimis verbis Caelius Rhodiginus Antiq. Lect. lib. 26. cap. 3. inſinuavit :* A Cornelio Celſo verſuram faciunt multi. Verùm citra illius ſententiam nihil fermè promunt ; perinde ac verba ſint veterum ſacrorum, quae demutaſſe piaculare flagitium planè cenſeri debeat, quodque hoſtiis majoribus procures. *Inde Fernelio, Franciae Hippocrati, referente Plantio in Vita Fernelii, cùm ob orationis puritatem, tum ob ſententiarum pondus, quàm chariſſimus fuit. Jurisconſultis pro-*

cul

nil dubio iisdem nominibus usque adeò venerabilis, ut Pandectas suas hujus Viri auctoritate muniri voluerint. Verùm, ne nimiis laudibus veriùs is oneretur, quàm ornetur, quem mortalium nemo rectè vituperavit: unicum Heurnii judicium, inter cetera gravissimum, huic Virtutum coronae lemnisci loco satis erit. Ita ille Meth. Stud. Med. cap. 5. Latinos inter Medicos primus est Cornelius Celsus: sed prudenter legendus. Nam in multis Asclepiadem Methodicum sectatur, ut fatetur ipse. Hujus cote stylum subigemus, & pluris Latinitatem ejus quam Medicinam faciemus. *Unicus itaque Celsus, ut scitè idem in Epist. ad Ronss. Celso praefixa, Medicis latinis praeferatur: qui pomoeria Romanae eloquentiae eò protulit, ut Medicina suavissimo ore eloquentiae jam sese cultioribus ingeniis meritò commendet.*

His quotquot naturae associavit benignitas, aequos adferte animos, eleganti favete linguae. Ita Vobis, & verum animi sermonisque cultum, & firma valetudinis praesidia parabitis. Tantum est.

Optandum est, ut sit mens sana in corpore sano!

LIBRI

Quibus J. A. VAN DER LINDEN usus fuit in hoc opere recognoscendo.

MSS. seu ἀπόγραφον codicis Parisiensis, descriptum anno CIↃCXXIV. *Communicavit V. Cl. D. Joh. Hoornbeek, SS. Theol. D. & Prof. Ordin. in Academia, ac V. D. Min. in Ecclesia, quae est Lugd. Batavorum, Collega reverendus.*

Liber editus Venetiis, apud Aldum 1528. *in* 4. *sed sedulò collatus atque emendatus à V. Cl. Jac. Carpentario, Doct. Med. Parisiensi & Prof. Regio, ex codicibus duorum Med. Parisiensium, nempe Joh. Fernelii, viri incomparabilis, & Joh. Capellani, qui ei in comitina Archiatrῶν anno* CIↃ IↃ LVIII. *successit apud Henricum II. Galliarum Regem. Mutuo dedit V. Cl. D.* [a] *Guido Patinus, Bellovacus, Doct. Med. Parisiensis & Professor Regius, amicus mihi eximius.*

Alius ibidem editus 1549. *in folio cum Medicis antiquis. Quem sua manu V. Cl. Nic. Nancelius contulit cum editionibus, quotquot suo tempore extabant, excepta Stephani; toto opere ad marginem adscriptis non modò lectionibus, ubi à libro, qui erat prae manu, variabant; sed & propriis conjecturis, raro non bonis & doctis. Hunc quoque utendum dedit V. Cl. D.* [b] *Guido Patinus, ob singulare publicum juvandi studium nunquam & nulli non laudandus.*

Alius

a *Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre* CXVI.
b *Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre* CXVI.

Alius Lugduni editus apud Joan. Tornaesium 1554. *in* 12. *cui ad oram V. ill. Jos. Scaliger, seculi miraculum, & veteris cujusdam codicis lectiones & suas emendationes atque notas adscripsit. Quem ipse testamento reliquit V. Cl. D. Ælio Everhardo Vorstio, Botanices ac Medicinae, dum viveret, Professori primario; ego autem usui acceptum debeo V. Cl. D. Adolfo Vorstio, Parenti optimo in utraque & professione & dignitate successori dignissimo, ac Collegae meo honorando.*

Variae lectiones, è Ms. Codice antiquo Bibl. Regiae Parisiensis, qui inscriptus erat, Medicina antiqua, descriptae anno 1631. *à V. Cl. D. Joh. Walaeo, Med. Doct. & postea Professore insigni.*

Variae lectiones è libro Sacri Johannis, ab eodem excerptae. Et has & praecedentes mihi utendas dedit D. Antonius Clementius, ὁ μακαρίτης, Cl. D. Walaei ex sorore nepos, juvenis doctus, probus, pius, & si fata sivissent, longiore vita dignus.

Praeter quae contuli etiam eorum editiones, emendationes, annotationes, lectionesque varias, quarum in epistola ad Cl. D. Patinum feci mentionem. Quemadmodum & illa, quae Janus Cornarius in comm. ad Gal. de Comp. pharm. quaeque alii & celebres inter Criticos (quos Fax Artium liberalium exhibet) auctores observarunt. Hoc quoque te scire tua interesse, Lector amice, putavi. Nunc adi ad auctorem. Quem, si cum cura & studio leges, spondeo,

Lectio lecta, magis decies repetita, placebit.

INDICULUS EDITIONUM

CELSI.

AUCTUS ET EMENDATUS.

In Folio. Apud

NIcolaum, *Florentiae* 1478.
Leonardum Bachel Uldericum Sinczenzeler, *Mediolan.* 1481.
Joannem Rubeum, *Venet.* 1493.
„ — —. *Ibid.* 1496. ex Maittaire de Orig. „ Artis Typograph. pag. 337. „
„ Lucam Ant. Juntam, *Venet.* 1524. „
Philippum Pinzi, *Venet.* 1497.
Aldum ex emendatione Bapt. Egnatii, *Venet.* 1524.
Chriſtia. Wechelum, *Pariſ.* 1529. „ cum „ Scrib. Largo: non in 4. ut alii ponunt. „
Aldi filios cum Medicis antiquis, *Venet.* 1547.
Joannem Oporinum cum Notis Guilielmi Pantini, *Baſileae* 1552.
Henricum Stephanum Tom. III. Medicor. Princip. *Pariſ.* 1567.

In Quarto, *apud*

„ — — *Lugduni* 1516. ex Fabricii Bibliothe- „ ca Latina. „
Aldum & Andr. Aſulanum, *Venet.* 1528. „ ex „ emend. Bapt. Egnatii. „
Franciſc. Raphelengium, cum Notis Jerem. Thriverii Brachelii & Balduini Ronſſei, *Lugd. Bat.* 1592.

In

In Octavo, apud

Joh. Soterem, cum Notis Joh. Caesarii, *Hagenoae* 1528. *Salingiaci* 1538. *Paris.* 1533.
Matthaeum Ceromnium cum Notis Thriverii, *Antverp.* 1539.
— — *Tiguri* 1540.
„ Sebast. Gryphium „ *Lugd.* 1542.
Marc. Anton. de Galassis, *Patavii* 1563.
Guilielm. Rovillium cum Annotationibus R. Constantini, *Lugd.* 1566. „ & in 12. ut in Lind. „ Renovato. „
Hieronymum Scotum, *Venet.* 1566.

In Duodecimo, & minori forma, apud

Joann. Tornaesium, *Lugd.* 1549.
Joann. Tornaesium & Guilielmum Gazeium, *Lugdun.* 1554.
— — *Lugd.* 1587. Epistre Françoise à Monsr. de la Scala, p. 325.
— — *Lugdun.* 1592. *Ibid.* 1608.
Joann. de Tournes, *Genev.* 1625. „ & 1626. „ ut ait Fabricius in Biblioth. Latina. „
Joann. Elsevirium ex recognitione Joan. Antonid. van der Linden, *Lugd. Batav.* 1657.
Salom. Wagenaar, *Lugd. Batav.* 1665.
„ Joann. Wolters, ex emendatione Theod. „ Janssonii ab Almeloveen, & cum ejusdem „ aliorumque Scholiis brevioribus, & locis „ parallelis. *Amstel.* 1687. „
„ *Ibid.* recusa edit. 1713. apud eundem, in 8. „
Eadem recusa Lugduni Batavorum apud Joh. Arnold. Langerak, 1730. in 8.

„ Et

„ Et Joh. Fel. Bielkium, cum Praefat. Geor-
„ gii Wolfgangii Wedelii, & Indice locuple-
„ tiſſimo, *Jenae*, eodem anno, in 8.
Joſephum Cominum Pav. ann. 1722. cura Joh. Bap. Vulpii, una cum Ser. Samonico.

In Bibliotheca Eduardi Bernardi ſunt binae editiones, ſeu duo exemplaria cum Mſs. collata. Exſtant N°. 7489. ſeu 143. & 7495. ſeu 149. *pag.* 227. *Catal. Mſs. Angliae.*

Simon Bevelaqua *Lugdun.* 1516. in 4.

Simon Silvius. Ejus dedicatio exſtat in Edit. *Pariſ.* 1529. Sed eſt impreſſus apud Chr. Wechelum in fol.

JODOCI LOMMII, Commentarii de Sanitate tuenda in primum librum de Re Medica Aurelii Cornelii Celſi, Medicorum Romanorum longè principis, *Lovanii* apud Anton. Mariam Bergagne, 1558. in 8.

HIERONYMI RUBEI Annotationes in libros VIII. A. C. Celſi de Re Medica, quibus omnia, quae ad univerſam Medicinam ſpectant, dilucide & compendioſe explicantur. *Venet.* ex Typographia Franciſci Rampazeti, 1614. in 4.

PETRI PAAW Amſtelaedamenſis Succenturiatus Anatomicus, continens Commentaria in Hippocratem de capitis vulneribus. Additae in aliquot capita libri VIII. A. C. Celſi explicationes. *Lugd. Bat.* apud Jodocum à Colſter A. 1616. in 4.

JOANNES MORISOTUS ſcripſit Annotationes in Corn. Celſum, *Baſil.* ap. Joan. Oporin. 1547.

„ JOANNES RHODIUS quoque videtur
„ poſſe addi inter eos, qui Commentaria in
„ Cel-

„ Celſum ſcripſere, propter Diſſertationem de
„ Acia ad Cornelii Celſi mentem &c. quae pri-
„ mo prodiit Patavii apud Paul. Frambottum
„ 1639. 4. deinde ſecundis curis auctior &c.
„ Accedit de Ponderibus, & Menſuris Vett.
„ Medicor. inprimis C. Celſi, ejuſd. Rhodii
„ Diſſertatio, & Vita Celſi. Hafniae, litteris
„ Matthiae Godicchenii, ſump. Petri Hauboldi
„ Bibl. 1672. in 4.„

PROMISSAE EDITIONES.

Franc. Vertunianus in Epiſtol. Dedicat. in Librum Hippocrat. de Capitis vulner. cum Notis Scaligeri.

UNum addam, quod tibi ac Aſclepiadis omnibus ſcio fore gratiſſimum, ſi à te tuique ſimillimis hunc primum ſuum conatum probatum iri animadverterit Scaliger, idem in reliquo Hippocrate tentaturum: quod jam in non minus eloquenti, quam fido ejuſdem Hippocratis interprete Celſo, curſim volutando, perfecit, cujus novam editionem, ſi per otium relegere dignabitur, caſtae emendataeque Latinitatis amantibus propediem adornat.

Joannes Tornaeſius in Epiſtolis Gallicis ad Joſ. Scaligerum, pag. 325.

J'Imprime *Corn. Celſus* en petit volume, comme autrefois feu mon Pere l'avoit imprimé. Je me ſers de ce que je trouve de bon en l'édition de Conſtantin par Rouillé, & en celle

de

de Henri Eſtienne. J'ay entendu depuis deux jours que vous avez des Notes ſur cet Auteur là, tant de feu Monſieur vôtre Pere que de vous. Je vous ſupplie bien fort & avec toute affection, qu'il vous plaiſe me vouloir faire part de ce que vous avez: je l'imprimeray avec toute la diligence qu'il me ſera poſſible. Vous ferez du bien au public, & je recognoiſtray le ſecours que vous m'aurés fait ainſi que le trouverez bon.

Paulo poſt.

Pour revenir à mon affaire, je vous prieray me faire ce bien que d'envoyer à Paris au Sire Ambroiſe Drouard Libraire juré près Saint Benoiſt, ce que vous aurés ſur *Celſus*, afin qu'il me le faſſe tenir le plus promptement qu'il pourra. &c.

P. Colomeſius Galliae Oriental. pag. 116.

Celſum etiam pollicebatur Joh. Walaeus D. M. de cujus morte Sam. Sorberius in Epiſtol. Gallicis p. 442. In eundem Auctorem notas parabat AElius Everardus Vorſtius apud Leidenſes primarius Medicinae Profeſſor, de quo Cunaeus in laudatione funebri.

Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI. *de la derniere édition.*

On dit que Mr. Rhodius en fait imprimer un (Celſe) à Padouë, & nous avons ici (à Paris) Mr.

Mr. Mentel qui en promet un pareillement en vertu de plusieurs manuscrits & revisions qu'il a devers soi. Pour ce dernier, quoi qu'il dise & promette beaucoup, il ne fait jamais rien, & dit toûjours qu'il fera merveille.

JACOBUS HOLSTIUS Tonningae Medicus scripsit commentarium in Celsum. *Morhof. Polyhistor. liter. IV. pag.* 174.

PETRUS DACQUETUS Furnensis Medicus scripsit Commentarium in Celsum. *Valer. Andr. Desſel. Biblioth. Belgic. p.* 734.

TESTIMONIA
ET
ELOGIA
DE CELSO.

Quintil. Inſtit. Orat. L. XII. C. XI.

QUid plura? cum etiam Cornelius Celſus mediocri vir ingenio non ſolum de his omnibus conſcripſerit artibus, ſed amplius rei militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit? dignus vel ipſo propoſito, ut eum ſciſſe omnia illa credamus.

Franciſcus Floridus Sabinus Lection. Subciſiv. lib. I. cap. IV.

Cornelium Celſum ego tam excellentem ſcriptorem fuiſſe reor, ut paucos ei anteponendos Latium protuliſſe cenſeam, cum medicinam tam candide, eleganterque Romanis literis illuſtraverit, quam potuit, qui ingenium ſic ad omnes ſcientias verſatile habuit, ut ad id unum à natura formatus videretur, quod vir praeſtantiſſimus tractare conſtituiſſet. Itaque cum ejus, quae exſtant, lucubrationibus nihil ſit pulcrius, nihil elegantius, quam ornate Philoſophica explicaſſe credendus eſt? de quibus non pauca ab illo Scepticos imitato ſcripta fuiſſe, memoriae prodidit Fabius Quintilianus, in iis etiam

iam Celſo perſaepe (ut ejus de Oratoria Inſtitutione libri teſtantur) adverſatus, quae ad Oratoriam artem ſpectantia, utinam cum infinitis aliorum voluminibus commune naufragium paſſa non fuiſſent. Nam & Celſi ingenium latius agnoſceremus, & Rhetoricos ad Herennium libros non modo non ad Celſum, ſed ne ad mediocrem quidem Celſi auditorem eſſe referendos, tamquam in ſpeculo (ut eſt in proverbio) conſpicaremur.

Claudius Verderius Cenſion. in Auctores, pag. 144.

Cornelius (Celſus) de Latinitate eſt tam bene meritus, ut inter Latinos videatur is, qui inter Graecos Theophraſtus fuit. Sed Hippocratem, & Graeca pene omnia parum feliciter vertit. Exemplo ſit Aphoriſmus quidam Hippocratis, quem ille ſic interpretatur lib. II. cap. 7. circa finem. *Alvus nigra*, inquit, *ſanguini atro ſimilis repentina, ſive cum febre, ſive ſine febre pernicioſa eſt*, ἀυτόματος autem in Hippocratis Graeco non repentinum, ſed ſpontaneum ſignificat: ut idem alio Aphoriſmo ἀυτομάτους κόπους προαγγέλους καὶ κήρυκας τῶν νόσων eſſe dixit, hoc eſt laſſitudines non quidem repentinas, ſed ſpontaneas, praenuncias & praecones morborum eſſe. Etenim ex repentino motu repentina laſſitudo evenire poteſt, non tamen erit morbi praenuncia, quia cauſam habet motum: deinde vero Celſus, *repentina*, particulam ita collocat, ut ad *alvumne* an ad *febrem* referatur, vix dignoſcas. Melius itaque vertit Theodorus: *Dejectiones nigrae modo ſanguinis atri*

***** *ſponte*

sponte venientes, cum febre sive sine febre pessimae sunt, & quo plures sunt pravi colores eo pejus: sed si ex medicamento tales digeruntur melius est, & quo plures non pravi colores eo melius. Nec quoque integrum Aphorismum vertit Celsus, sed sententiam Hippocratis secuit per medium. Nec Theodorus utique bene vertit, sic enim transtulit Aphorismum 79. particulae IV. *Si quis sanguinem mingit, & grumos, & guttatim emittit urinam, ac dolorem ad ventrem imum, & pectinem & foemen, vitiis vesicae laborat.* Celsus in eundem errorem incidit. *Aut si paulatim distillat*, ait Celsus, *vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in vesica vitium est.* Graecum autem Hippocratis, *in vesica*, non habet, sed *circa vesicam* hoc est, περὶ κύστιν. Celsus lib. II. cap. 2. *Si Austri pluviaeque hyemem occuparint, ver autem frigidum & siccum est, gravidae quidem foeminae, quibus adest partus, abortu periclitantur: hae vero, quae gignunt, imbecillos vixque vitales edunt. Ceteros lippitudo arida, & si seniores sunt, gravedines atque destillationes, male habent.* Haec ad verbum ex Hippocrate esse videntur, nisi quod συντόμως ἀποθνήσκειν, male habere non est. Magna certe est differentia inter male habere & continuo mori. at male habet, qui continuo moritur. credo equidem: sed ita sit, Celsus Hippocratem non bene vertit. Pylorum intestinum à Graecis ita dictum esse commentatur, quod per partes inferiores, tanquam per ostium, ea quae in corpore excrescunt, emittat: cum Pylorum, pugnante è diametro ratione, tale

nomen

nomen ſortitum eſſe ex Galeno pateat, quia ſcilicet nihil niſi prius in chylum (chylum enim pro Latina voce uſurpant medici) converſum tamquam bonus janitor exire ſinat, & poſtea ad inferiora inteſtina deducit, non ut dejiciat, ſed ut remoretur potius in corpore, & ab hepate in ſanguinem tranſmittatur. Eaque ratione permotus Galenus V. de Uſu partium, non τῶν ἀφιστομένων, ſed alimentorum ait eſſe inſtrumenta: ideoque à natura flexuoſa facta, ut cibus non repente fluat, ſed perſtans concoquatur & nutriat. Apud Celſum denique obſervationes quaedam ſunt ludicrae, qualis haec, ſi nimirum aegrotus ſummis digitis extrema parietum evellat, hoc eſt, lapillos ex muro eradicet, ſignum mortis eſſe.

Ab hoc Latinitatis amantes Latinas morborum nuncupationes repetere debebant. *Vertunianus in Hippocrat. librum de vulneribus cap. p.* 71.

Medicorum Deus. *Caſaub. Ep.* 29.

Puriſſimus Scriptor Cornelius Celſus.
Voſſ. de Vitiis Serm. I. c. 16.

Janus Douſa, Epigram. Acad. Leid. Praef.
Ad Cornelium Celſum.

Facta urbana tuo res Ruſtica munere, ſcriptis
Nec minus illuſtris eſt Medicina tuis.
Hinc quoque militiae tractaſti commoda Rhetor,
Hoc Martem Muſis jungere Celſe fuit.

Balduinus Ronſſeus, Gandav.
De Cornelio Celſo.

Hippocrati quantum debet Cos inſula magno,
Pergama tantundem docte Galene Tibi.

His tamen ambobus quantum ſua patria debet,
Tantum, Corneli, maxima Roma Tibi!

Joan. Sambucus, Sub imagine Celſi,
De Eodem.

Auſonias Cous votis perductus in oras
Edidit hunc foetum, veſte fovetque ſua.
Hic puris repetit verbis quaecumque probantur,
Et ſuperat molem, Forliviane, tuam.

Pithoeus Epigram. Vet. lib. 2. pag. 48.
Cornelius Celſus.

Dictantes medici quandoque & Apollinis artes
Muſas Romano juſſimus ore loqui.
Nec minus eſt nobis per pauca volumina famae,
Quam quos nulla ſatis bibliotheca capit.

De Cornelio Celſo
Incerti.

Cui Celſum ingenium dederat natura, quid illi
Mirum, ſi CELSI nomine nomen adeſt?
Hippocrati multum debebas Graie quod artem
Partibus innumeris excoluit medicam.
Plus meruit CELSUS: Latiis namque intulit oris
Artem hanc; quod majus quam excoluiſſe reor.
Hippocrates arti Graios invenit amicos,
Nec ſuaſiſſe quis huic, ſed docuiſſe, fuit.
CELSUS abhorrentes Romanos traxit ad artem,
Et miro medicos reddidit eloquio.
Omnia quae Cous, ſcripſit, ſed plura; quid ergo

Eſt

Eſt opus ut magno cedat hic Hippocrati.

Lilius Gregorius Gyraldus Dialogiſmo XV.

Exiſtimo te, Hieronyme doctiſſime, probe ſcire, quantae auctoritatis ſit Cornelius Celſus apud Latinos, probeque accedere ad Ciceronis elegantiam. Quapropter ſoleo libenter ejus lectione delectari.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. III. vs. 367. p. 777.

Pariter loquitur elegantiſſimus eorundem temporum aut paullo ſuperiorum auctor Cornelius Celſus, cujus utinam omni genere edita ſcripta ad nos perveniſſent.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. II. vs. 677. pag. 611.

Nos Corn. Celſum ſecuti ita optime nos Latine loqui putamus, quem ille (*Nonius*) cum minoris alibi auctoritatis eſſe jactat, cum ſupercilio ſuo Grammatico. &c.

God Stewechius ad Veget. de R. M. III. 6.

Cornelius Celſus auctor Latinae Linguae idoneus, & locuples, ſi quis alius.

Jacobus Moſantus Brioſius,

Cornelio Viqmanno Cadomenſi Medico.

Et ut innumeros alios omittam, ſit unus inſtar omnium inclytus ille tui agnominus Cornelius Celſus: Deus bone! quam diſerta illius di-

ctio, quam Latina & castigata! quam beatum, in quo vixit, aevum redolens! Scio sibi persuadere multos, illum non medicum de re medica scripsisse, sed fallunt aut falluntur. Epistol. pag. 77.

Ulyss. Aldrovand. de Insect. L. 1. c. 3. de Cera.

Nihilo scilicet insolentius atque a Celso gravi, & Latinae Linguae auctore.

H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. 1. cap. 7.

Primo sese offert Celsi maxime proprius Latine loquendi modus, quem ego inter caeteros admiror.

Idem. Operat. Chirurg. Part. 1. cap. 17.

Notetis Celsum, qui ad amussim semper loquitur, tres usurpare voces, *filum*, *linum*, & *aciam*.

Idem. Operat. Chirurg. Part. 1. cap. 32.

Mirabilis Celsus in omnibus, quem nocturna versare manu, versare diurna consulo.

Christophorus Cellarius in Prolegom. Curar. Posteriorum de Barbarissimis & Idiotissimis Sermonis Latini pag. 19.

Proximus Augusti temporibus Cornelius Celsus fuit Medicinae scriptor elegantissimus a Columel-

lumella I. cap. 1. & Quintiliano XII. cap. ult. laudatus, quem ipsi aureo seculo nonnulli inserunt.

Idem in Aureo saeculo p. 81.

Accedit Celsus, scriptor vix inferior iis, qui sub Augusto floruerunt.

Idem saeculo Argenteo p. 110.

At Cornelius Celsus, nisi ipse consors Augusti aevi, certe eidem proximus.

EPIGRAMMA DE CELSO. A. B.

ET Medicina tuis aucta & Chirurgia curis,
Celse, canent laudes tempus in omne tuas.
Celse, decus Latii, puri sermonis alumne,
E medico removes barbara verba foro.
Non ego posse loqui cupiam quo Tullius ore,
Ore tuo liceat dum mihi, Celse, loqui.

INDEX CAPITUM
CELSI MEDICINAE.

LIBER I.

PRAEFATIO.

CAP. Pag.

I. *Quemadmodum sanos agere conveniat.* 20
II. *Quae imbecillis servanda sint.* 21
III. *Observationes quaedam, prout res novae incidunt & corporum genera, & sexus, & aetates, & tempora anni sunt.* 24
IV. *De his, quibus caput infirmum est.* 34
V. *De his, qui lippitudine, gravedine, destillatione tonsillisque laborant.* 36
VI. *Ad solutam alvum remedia.* ibid.
VII. *Remedia ad coli dolorem.* 37
VIII. *Quae agenda sunt stomacho laborantibus.* 38
IX. *Quid observandum sit dolore nervorum laborantibus.* 39
X. *Observatio in pestilentia.* 40

LIBER SECUNDUS.

PRAEFATIO. 41

I. *Quae anni tempora, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora, vel tuta, vel morbis opportuna sint, & quod valetudinis genus in quoque timeri posset.* 42
II. *De Signis adversae valetudinis futurae.* 47
III. *Quae bona in aegrotantibus signa sint.* 49
IV. *Mala signa aegrotantium.* 50
V. *De Signis longae valetudinis.* 53
VI. *De indiciis mortis.* ibid.
VII. *De Notis, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit.* 58

VIII. *Quae*

VIII. *Quae notae in quoque morbi genere vel ſpem vel pericula oſtendant.* 66
IX. *De Morborum curationibus.* 76
X. *De ſanguinis detractione per venas.* 77
XI. *De ſanguinis detractione per Cucurbitulas.* 82
XII. *De Dejectione.* 84
XIII. *De Vomitu.* 87
XIV. *De frictione.* *ibid.*
XV. *De geſtatione.* 90
XVI. *De abſtinentia.* 92
XVII. *De ſudore.* 93
XVIII. *Qui cibi potioneſque, aut valentis aut mediae aut imbecillae materiae ſint.* 96
XIX. *Quae natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua vescimur.* 100
XX. *De his, quae boni ſucci ſunt.* 101
XXI. - - - - - - *mali* - - *ibid.*
XXII. *Quae res lenes, quaeve acres ſint.* 102
XXIII. *De his, quae craſſiorem, quaeve tenuiorem pituitam faciunt.* 103
XXIV. *De his, quae ſtomacho idonea ſint.* *ibid.*
XXV. *Quae res alienae ſtomacho ſunt.* 104
XXVI. *De his, quae inflant.* *ibid.*
XXVII. *De his, quae calefaciunt, aut refrigerant.* 105
XXVIII. *De his, quae intus facile corrumpuntur.* *ibid.*
XXIX. *De his, quae alvum movent.* 106
XXX. *De his, quae alvum adſtringunt.* 107
XXXI. *De his, quae urinam movent.* 108
XXXII. *De his, quae ad ſomnum apta ſunt.* *ibid.*
XXXIII. *De his, quae materiam evocant.* *ibid.*

LIBER TERTIUS.

I. *De Morborum generibus.* 111
II. *Quomodo morbi cognoſcuntur, & an increſcant, an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.* 113
III. *De Febrium generibus.* 115
IV. *De Curationum diverſis generibus.* 117
V. *De Febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus ſit.* 123

VI. *Quando potiones febricitantibus dari expediat.* 127
VII. *Quomodo peſtilentes febres curari debeant.* 133
VIII. *Curatio ſemitertianae febris, quae ἡμιτριταῖος dicitur.* 136
IX. *Curatio lentarum febrium.* *ibid.*
X. *Remedia in febribus ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & ſcabritiem linguae.* 138
XI. *Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.* 140
XII. *Curatio horroris in febribus.* 141
XIII. —— *quotidianae febris.* 143
XIV. —— *tertianae febris.* *ibid.*
XV. —— *quartanae febris.* 144
XVI. —— *duarum quartanarum.* 146
XVII. —— *quotidianae febris, quae ex quartana facta ſit.* 147
XVIII. *De tribus inſaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae à Graecis φρενῖτις dicitur.* 148
XIX. *De Cardiacis.* 156
XX. *De Lethargicis.* 158
XXI. *De Hydropicis.* 160
XXII. *De Tabe, & ejus ſpeciebus.* 167
XXIII. *De Comitiali morbo.* 172
XXIV. *De Regio morbo.* 175
XXV. *De Elephantia.* 176
XXVI. *De Attonitis.* 177
XXVIII. *De Reſolutione nervorum.* 178

LIBER QUARTUS.

I. *De Humani corporis interioribus ſedibus.* 182
II. *De Curationibus morborum, qui naſcuntur à capite.* 186
III. *De Cervicis morbis.* 193
IV. *De Faucium morbis: & primum de Angina.* 196
V. *De Stomachi morbis.* 205
VI. *De laterum doloribus.* 209
VII. *De Viſcerum morbis: & primo, de Pulmone.* 211
VIII. *De Hepaticis.* 213
IX. *De Lienoſis.* 215
X. *De Renum morbis.* 216
XI. *De Inteſtinorum morbis: & primo de Cholera.* 217

XII. *De Coeliaco ventriculi morbo.* 220
XIII. *De Tenuioris inteſtini morbo.* 221
XIV. *De Morbo inteſtini plenioris.* 223
XV. *De Torminibus.* 224
XVI. *De Laevitate inteſtinorum.* 226
XVII. *De Lumbricis alvum occupantibus.* 227
XVIII. *De Teneſmo.* 228
XIX. *De Ventris fluxu.* 229
XX. *De Vulvae morbo.* 232
XXI. *De Seminis nimia ex naturalibus profuſione.* 235
XXII. *De Coxarum morbis.* *ibid.*
XXIII. *De Genuum dolore.* 237
XXIV. *De Manuum & pedum articulorumque vitiis.* *ibid.*
XXV. *De Refectione convaleſcentium à morbo.* 240

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO. 241

I. *De Simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta ſunt: & primo de his, quae ſanguinem ſupprimunt.* 242
II. *Quae vulnus glutinent.* *ibid.*
III. *Quae concoquant, & moveant pus.* 243
IV. *Quae aperiant vulnera.* *ibid.*
V. *Quae purgent.* *ibid.*
VI. *Quae rodant.* 244
VII. *Quae exedant corpus.* 245
VIII. *Quae adurant.* *ibid.*
IX. *Quae cruſtas ulceribus inducant.* 246
X. *Quae cruſtas ulceribus reſolvant.* *ibid.*
XI. *Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.* *ibid.*
XII. *Quae evocent, & educant.* 247
XIII. *Quae exaſperata laevent.* *ibid.*
XIV. *Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.* *ibid.*
XV. *Quae molliant.* *ibid.*
XVI. *Quae cutem purgent.* 248
XVII. *De Miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.* *ibid.*

XVIII. *De*

XVIII. *De Malagmatis.* 250
XIX. *De Emplastris.* 260
XX. *De Pastillis.* 268
XXI. *De Pessis.* 270
XXII. *De Medicamentis, quibus aridis utimur.* 271
XXIII. *De Antidotis & quibus malis opitulentur.* 274
XXIV. *De Acopis.* 276
XXV. *De Catapotiis.* 278
XXVI. *De Quinque generibus noxarum corporis.* 282
XXVII. *De vulneribus, quae per morsus inferuntur, eorumque curationibus.* 307
XXVIII. *De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, nascuntur.* 315

LIBER SEXTUS.

I. *De Vitiis singularum corporis partium.* 342
II. *De Porrigine.* 343
III. *De Sycosi.* 344
IV. *De Areis.* *ibid.*
V. *De Varis, & Lenticulis & Ephelide.* 345
VI. *De oculorum morbis: & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur.* 346
VII. *De aurium morbis.* 370
VIII. *De Narium morbis.* 378
IX. *De Dentium dolore.* 380
X. *De Tonsillis.* 383
XI. *De oris ulceribus.* 385
XII. *De Linguae ulceribus.* 387
XIII. *De Parulidibus & ulceribus gingivarum.* *ibid.*
XIV. *De Uvae morbo.* 389
XV. *De Cancro oris.* 390
XVI. *De Parotidibus.* 391
XVII. *De Umbilico prominente.* 392
XVIII. *De Obscoenarum partium vitiis.* *ibid.*
XIX. *De Digitorum ulceribus.* 403

INDEX CAPITUM.

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO. 405

I. *De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis esse Chirurgus debeat, & quid hoc in libro describatur.* 407

II. *De his, quae per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.* ibid.

III. *De bonis, malisve signis Suppurationum.* 410

IV. *De Fistulis.* 412

V. *De Telis è corpore extrahendis.* 415

VI. *De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, & Steatomate, capitis tuberculis.* 419

VII. *De Oculorum vitiis, quae scalpello & manu curantur.* 421

VIII. *De Aurium morbis, qui manu & scalpello curantur.* 438

IX. *Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri & curari possint.* 439

X. *De Polypo.* 441

XI. *De Ozana.* 442

XII. *De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.* 443

XIII. *De Cervicis vitio.* 447

XIV. *De Umbilici vitiis.* 448

XV. *Quomodo Aqua hydropicis emittatur.* 451

XVI. *De Ventre ictu perforato & Intestinis vulneratis.* 452

XVII. *De Interiore membrana abdominis rupta.* 454

XVIII. *De Testiculorum natura, & morbis.* 455

XIX. *De Testiculorum curationibus communibus: & primo de incisione & curatione Inguinis, vel Scroti.* 460

XX. *De Intestini in scrotum devoluti curatione.* 464

XXI. *De Omenti in scrotum prolapsi curatione.* 467

XXII. *De Ramicis curatione.* 468

XXIII. *De Carne, quae inter tunicas testiculorum concrevit, & de Nervo indurato.* 470

XXIV. *De Ramice inguinis.* 471

XXV. *Ad tegendum Glandem colis, si nuda est.* ibid.

XXVI. *De Urinae reddendae difficultate & curatione.* 473

XXVII. *De Cancro, qui excisa vesica nascitur.* 485

XXVIII. *Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat.* 488

XXIX. *Qua ratione Partus emortuus ex utero excutiatur.* 489

XXX. *De*

XXX. *De Ani vitiis.* 493
XXXI. *De Varicibus.* 495
XXXII. *De Digitis cohaerentibus, & curvatis.* 497
XXXIII. *De Gangraena.* *ibid.*

LIBER OCTAVUS.

CAP.

I. *De positu & figura Ossium totius humani corporis.* 498
II. *Ossa vitiata & corrupta, quibus signis cognoscantur, & qua ratione curentur.* 507
III. *Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.* 510
IV. *De Calvaria fracta.* 514
V. *De naso fracto.* 521
VI. *De Auribus fractis.* 523
VII. *De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus.* 524
VIII. *De Jugulo fracto.* 526
IX. *De Costis fractis.* 528
X. *De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulsorum, communibus curationibus.* 531
XI. *De Ossibus luxatis.* 542
XII. *De Maxilla luxata.* 545
XIII. *De Capite luxato.* 546
XIV. *De Spina luxata.* 547
XV. *De Humero luxato.* 548
XVI. *De Cubito luxato.* 550
XVII. *De Manu luxata.* 551
XVIII. *De Palma luxata.* 552
XIX. *De Digitis luxatis.* *ibid.*
XX. *De Femore luxato.* 553
XXI. *De Genu luxato.* 555
XXII. *De Talo luxato.* 556
XXIII. *De Planta luxata.* *ibid.*
XXIV. *De Digitis luxatis.* 557
XXV. *De his, quae cum vulnere loco moventur.* *ibid.*

Finis Indicis Capitum in Celsi medicinam.

CATA-

CATALOGUS

Quorundam Librorum medicorum, qui adjecto pretio modico venduntur in Officina Libraria

JOH. RUDOLFI THURNISII

Bibliopolae ac Typographi Basilienſis.

Pretium adjectum accipiendum eſt de Valore Imperii.

ACta phyſico-medica Academiae Caeſareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curioſorum exhibentia Ephimerides, ſive Obſervationes, Hiſtorias & Experimenta, a celeberrimis Germaniae & exterarum Regionum viris habita & communicata, 4. *Norimbergae* 1727. uſque ad 1748. VIII. Voll. cum figuris. *De hac Actorum collectione dantur ſeparatim volumina.* 30. fl.

Miſcellanea curioſa, ſ. Ephemerides medico-phyſicae Academiae Naturae Curioſorum, continentes celeberrimorum Medicorum Obſervationes medicas & phyſicas, vel anatomicas, vel botanicas, &c. 4. *Lipſiae* ab anno 1705. cum omnibus Indicibus XXV. Voll. & innumeris figuris aeri inciſis. - - - - - 60. fl.

Rob. Boyle Opera varia phyſico-medica, 4. *Genevae* 1714. IV. Voll. cum figuris. - - - - 10. fl.

Joh. Dolaei Opera omnia, fol. *Francofurti* 1703. 8. fl.

Hippocratis Opera, graece & latine, cum notis variorum, Editio Foeſii, fol. *Genevae* 1657. 12. fl.

Frid. Hoffmanni Opera phyſico-medica, denuo reviſa, correcta & aucta, fol. *Genevae* 1740. VI. Tomi. 16. fl.

Mich. Ettmulleri Opera medica theoretico-practica, Editio noviſſima notis practicis *Joh. Jac. Mangeti* illuſtrata, fol. *Genevae* 1736. IV. Tomi. - - 17. fl.

Joh. Heffr. Juncken Corpus pharmaceutico-chymico-medicum univerſale, ſive Concordantia pharmaceuticorum compoſitorum diſcordans, fol. *Francof.* 1732. 6. fl.

Joh. Jac. Mangeti Bibliotheca chirurgica, ſive rerum ad artem mechanicam quoque modo ſpectantium Theſaurus abſolutiſſimus, quo omnes prorſus humani Corporis affectiones ordine alphabetico explicantur, fol. *Genevae* 1721. IV. Tomi cum figuris. - - - 16. fl.

Ejuſdem Bibliotheca pharmaceutico-medica, ſeu rerum ad Pharmaciam Galenico-Chymicam ſpectantium Theſaurus reper-

repertiſſimus, in quo ordine alphabetico materia medica, hiſtorice, phyſice, chymice, & anatomice explicata, fol. *Genevae* 1704. II. Tomi cum figuris. - - - - - - 12. fl.

Abr. Muntingii Phytographia curioſa, exhibens arborum, fruticum, herbarum, & florum icones 245. Tabulis ad vivum delineatis ac artificioſiſſime aeri inciſis, varias earum denominationes, latinas, gallicas, italicas, germanicas, belgicas, aliasque ex probatiſſimis authoribus deſumptas, fol. *Amſtelodami* 1713. 12. fl.

Joſ. Pit. Tourneforti Inſtitutiones rei herbariae, 4. III. Voll. cum figuris. - - - - 12. fl.

Seb. Vaillant Botanicon Pariſienſe, fol. *Amſt.* 1727. lat. & gallice, cum figuris. - - - 10. fl.

Andr. Veſalii Opera omnia anatomica & chirurgica. Editio nova ſingulari cura reviſa ab Herm. Boerhaave & B. Sigfr. Albino, fol. *Amſt.* 1725. cum figuris. 30. fl.

P. Zachiae Quaeſtiones medico-legales, fol. *Norimbergae* 1725. III. Tomi. - - - - 6. fl.

B. S. Albini Hiſtoria muſculorum hominis, 4. *Leidae* 1734. cum figuris. - - - - 5. fl.

Herm. Boerhaavii Praelectiones academicae in proprias Inſtitutiones Rei medicae, cum notis Alberti Halleri, 8. *Gottingae* 1745. VI. Voll. - - - 9. fl.

van Swieten Commentaria in Herm. Boerhaave Aphoriſmos de cognoſcendis & curandis morbis, accedit G. E. Hambergeri de praxi medica rationali addiſcenda & proponenda praefatio, 4. *Lipſiae* 1747. II. Voll. 7. fl. 30. xr.

Barth. Caſtelli Lexicon medicum graeco-latinum, 4. *Genevae* 1746. - - - - - 5. fl.

Hieron. Cardani Opera omnia tam medica quam philoſophica, fol. *Lugduni* 1663. X. Voll. 35. fl.

Joh. Bapt. Hiſtoria hepatica, ſ. Theoria & Praxis omnium morborum Hepatis & Bilis, cum ejuſdem Viſceris anatome, 4. *Genevae* 1725. II. Voll. cum figuris. 6. fl.

Lazari Riverii Opera medica univerſa, quibus continentur Inſtitutionum medicarum Libri V. Praxeos medicae Libri VII. Obſervationum medicarum Centuriae IV. fol. *Genevae* 1738. - - - - 4. fl.

A. CORN. CELSI MEDICINAE LIBER PRIMUS.

PRAEFATIO.

UT ALIMENTA sanis corporibus Agricultura, sic [1] sanitatem aegris Medicina promittit. Haec nusquam quidem non est. Siquidem etiam imperitissimae gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque noverunt. Veruntamen apud Graecos aliquanto magis, quam in caeteris nationibus, exculta est: ac ne apud hos quidem à prima [2] origine, sed paucis ante nos seculis; utpote cum vetustissimus auctor AEsculapius celebretur. Qui, quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc scientiam paulo subtilius excoluit, [3] in deorum numerum receptus est. Hujus deinde duo filii, Podalirius & [4] Machaon, bello Trojano ducem Agamemnonem secuti, non mediocrem opem commilitonibus suis attulerunt.

Paris. Ed. ARTIUM A. CORN. CELSI LIBER PRIMUS INCIPIT. Mediol. Ed. etiam addit INCIPIT. a Par. abest vox PRAEFATIO.

1 De Vet. Med. Tom. VIII. 22. 2 De Vet. Med. III. 8. 3 Orat. Thessal. N. 178. 4 Orat. Thess. 183. Maxim. Tyr. Dissert. XXIX. Plato de Rep. lib. III. pag. 407. Tom. II. ed. H. Steph. Aristides Orat. in Asclepiada.

lerunt. Quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attuliſſe auxilii, ſed vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi ſolitos eſſe propoſuit. Ex quo apparet, has partes medicinae ſolas ab his eſſe tentatas, eaſque eſſe vetuſtiſſimas. Eodemque auctore diſci poteſt, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos eſſe; & ab iiſdem opem poſci ſolitam. Verique ſimile eſt, inter non multa auxilia adverſae valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores, quos neque deſidia, neque luxuria vitiarant. Siquidem haec duo corpora, prius in Graecia, [1] deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex iſta medicina, neque olim, neque apud alias gentes neceſſaria, vix aliquot ex nobis ad ſenectutis principia perducit. Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt; donec majore ſtudio literarum diſciplina agitari coepit. quae ut animo praecipue omnium neceſſaria, ſic corpori inimica eſt. Primoque medendi ſcientia, ſapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio ſub iiſdem auctoribus nata ſit: ſcilicet his hanc maxime [2] requirentibus, qui corporum ſuorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Ideoque multos ex ſapientiae profeſſoribus peritos ejus fuiſſe accepimus: clariſſimos vero ex his Pythagoram, & Empe-

405, 29. 21, 30.

l. 7. Florent. ed. *Eodem vero auctore. l.* 11. M. *inter nonnulla auxilia. l.* 19. M. F. P. *aliquos. l.* 21. P. *nonnulli clari.*

1 Serv. ad Virgil. Aen. 1. 641. Iſidor. Orig. lib. XIV. c. 3. p. 1162. Suidas V. Ἀξιοδίκη. 2 Caelius Aurelian. Tard. Paſs. lib. v. cap. 9. Hippocrat. Democrit. de Nat. Hom. 13.

Empedoclem, & Democritum. Hujus autem (ut quidam crediderunt) discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab studio sapientiae disciplinam hanc separavit, vir & arte & facundia insignis. Post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras & Chrysippus, tum Herophilus & Erasistratus sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diversas curandi vias processerint.

Iisdem temporibus in tres partes medicina deducta est: ut una esset, quae victu: altera, quae medicamentis: tertia, quae manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, secundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Graeci nominaverunt. Ejus autem, quae victu morbos curat, longe clarissimi auctores etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae [1] sibi cognitionem vendicaverunt, tanquam sine ea, trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam, professus, in usu & experimentis eam posuit. Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto post Heraclides Tarentinus, & alii quoque non mediocres viri secuti, ex ipsa professione se ἐμπειρικοὺς appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quae victu curat, medicina divisa est, aliis rationalem artem, aliis usum tantum sibi vendicantibus: nullo vero quicquam post eos, qui supra comprehensi sunt, agitante, nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem

13, 11.

---

l. 11. M. F. P. *Iisdemque. l.* 12. P. *divisa est. l.* 24. F. *in usu tantum &. l.* 26. M. *alii qui non.* P. *alii aliqui non.*

1 de Vet. Med. xxxvi. 18. de Steril. xviii. 1.

nem magna ex parte mutavit. Ex cujus ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quoque quaedam in ſenectute deflexit. Et per
11, 7. hos quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis profeſſio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinae partibus, ut difficillima, ſic etiam clariſſima eſt ea, quae morbis medetur, ante omnia de hac dicendum eſt. Et, quia prima in ea diſſenſio eſt, quod alii ſibi experimentorum tantummodo notitiam neceſſariam eſſe contendunt: alii, niſi corporum rerumque naturalium ratione comperta, non ſatis potentem uſum eſſe proponunt: indicandum eſt, quae maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius noſtra quoque opinio interponi poſſit.

Igitur hi, qui rationalem medicinam profitentur, haec neceſſaria eſſe proponunt: Abditarum & morbos continentium cauſarum notitiam, deinde Evidentium, poſt haec etiam Naturalium actionum, noviſſime Partium interiorum. Abditas cauſas vocant, in quibus requiritur, ex quibus principiis noſtra corpora ſint, quid ſecundam, quid adverſam valetudinem fa-
5, 10. 32. ciat. Neque enim credunt, poſſe eum ſcire,
6, 32. quomodo morbos curare conveniat, qui,
7, 3, 19. unde hi ſint, [1] ignoret. Neque eſſe dubium, quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principiis vel ſuperans aliquid vel deficiens adverſam valetudinem creat; ut quidam ex ſapientiae profeſſoribus dixerunt: alia, ſi in humidis omne vitium eſt; ut Hero-

l. 10. F. *eo. l.* 15. M. F. P. ignorant τὸ *naturalium.*

1 De Flatib. 11. 3. 4. Pallad. ad Hippocr. Epid. VI. pag. 223.

rophilo visum est: alia, si in spiritu; ut Hippocrati: alia, si sanguis in eas venas, quae spiritui accommodatae sunt, transfunditur, & inflammationem, quam Graeci φλεγμονὴν nominant, excitat, eaque inflammatio talem motum efficit, qualis in febre est; ut Erasistrato placuit: alia, si manantia corpuscula per invisibilia foramina subsistendo iter claudunt; ut Asclepiades contendit. Eum vero recte curaturum, quem prima [1] origo causae non fefellerit. Neque vero inficiantur, experimenta quoque esse necessaria; sed, ne ad haec quidem aditum fieri potuisse, nisi ab aliqua ratione, contendunt. Non enim quidlibet antiquiores viros aegris inculcasse; sed cogitasse, quid maxime conveniret; & id usu exploravisse, ad quod ante conjectura aliqua ducti essent. Neque interesse, an initio pleraque explorata sint, si à consilio tamen coeperunt. Et id quidem in multis ita se habere. Saepe vero etiam nova incidere genera [2] morborum, in quibus nihil adhuc usus ostenderit. ut ideo necessarium sit animadvertere, unde ea coeperint; ceu sine quo nemo mortalium reperire possit, cur hoc, quam illo, potius utatur. Et ob haec quidem in obscuro positas causas persequuntur. Evidentes vero has appellant, in quibus quaerunt, initium morbi calor attulerit, an frigus; fames, an satietas; & quae similia sunt. Occursurum enim initio ducunt eum, qui originem non ignorarit. Naturales vero corporis actiones appel-

16, 20. 139, 15. 4, 27. 13, 27. 4, 27. 6, 32. 13, 4.

l. 18. M. F. P. ignorant *ad. l.* 19. F. P. *duxisset. l. ead.* M. F. P. *an nunc jam pleraque. l.* 24. P. *& ideo. l.* 25. M. F. P. ignorant *ceu. l.* 32. M. F. P. *enim vitio.*

1 Hippocr. de Art. xx. 4. 2 Plato de Republ. lib. III. Tom. II. pag. 405. Lindan. Exercitat. Batav. pag. 754.

appellant, per quas spiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque assumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem haec in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare venae nostrae modo submittant se, modo attollant: quae ratio somni, quae vigiliae sit. Sine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, intra haec nascentibus, posse. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur, huic potissimum insistunt; &, duce, alii, Erasistrato [1], atteri cibum in ventre contendunt: alii, Plistonico, Praxagorae discipulo, putrescere: alii credunt Hippocrati, per calorem cibos concoqui. Acceduntque Asclepiadis aemuli, qui, omnia ista vana & supervacua esse, proponunt. Nihil enim concoqui, sed [2] crudam materiam, sicut assumpta est, in corpus omne diduci. Et haec quidem inter eos parum constant. Illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, si hoc; alium, si illud verum est. Nam si teritur intus, eum quaerendum esse, qui facillime teri possit. Si putrescit, eum, in quo hoc expeditissimum est. Si calor concoquit, eum, qui maxime calorem foveat. At nihil ex his esse quaerendum, si nihil concoquitur: ea vero sumenda, quae maxime manent, qualia assumpta sunt. Eademque ratione, cum spiritus gravis est, cum somnus aut vigilia urget, eum mederi posse arbitrantur, qui prius illa ipsa, qualiter eve-
4, 27. niant, perceperit. Praeter haec, cum in interiori-

---

l. 2. *potionemque & ars. l.* 5. P. *degerantur. l.* 9. M. F. P. *inter haec. l.* 10. M. F. P. ignorant *quia. l.* 23. M. F. *aliud, si. l.* 27. M. F. P. *moveat. l.* 32. P. *urgent.*

1 Macrob. Saturn. VII. 15. 2 Caelius Aurelian. Acut. Morb. l. 1. c. 14.

rioribus partibus & dolores & morborum varia genera naſcantur, neminem putant his adhibere poſſe remedia, [1] quas ipſe ignoret. Neceſſarium ergo eſſe, incidere [2] corpora mortuorum, eorumque viſcera atque inteſtina ſcrutari. Longeque optime feciſſe Herophilum [3] & Eraſiſtratum, qui nocentes homines, à regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint, conſiderarintque, etiamnum ſpiritu remanente, ea, quae natura ante clauſiſſet, eorumque [4] poſituram, colorem, figuram, magnitudinem, [5] ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum: proceſſus deinde ſingulorum & receſſus, ſive quid inferitur alteri, ſive quid partem alterius in ſe recipit. Neque enim, cum dolor intus incidit, ſcire, quid doleat, eum, qui, qua parte quodque viſcus inteſtinumve ſit, non cognoverit. Neque curari id, quod aegrum eſt, poſſe ab eo, qui, quid ſit, ignoret. Et cum per vulnus alicujus viſcera patefacta ſunt, eum, qui ſanae cujuſque colorem partis ignoret, neſcire, quid integrum, quid corruptum ſit; ideo nec ſuccurrere quidem poſſe corruptis: aptiuſque extrinſecus imponi remedia, compertis interiorum & ſedibus & figuris, cognitaque eorum magnitudine: ſimileſque omnia, quae propoſita ſunt, rationes habere. Neque eſſe crudele, ſicut plerique proponunt, hominum nocentium, & horum quoque paucorum ſuppliciis, remedia populis innocentibus ſeculorum omnium quaeri. 4, 27. 13, 4. 11, 12.

Contra hi, qui ſe ἐμπειρικὸς ab experientia

l. 3. M. F. P. *quae ipſe. l.* 10. M. F. P. *etiam ſpiritu. l.* 13. M. F. *livorem.* P. *livores. l.* 22. M. F. P. *ſanae cujuſquam. l.* 24. M. F. P. *ita ne ſuccurrere. l.* 29. M. F. P. ignorant *propoſita.*

1 De Diaet. I. T. 1. Gal. Med. M. l. 2. 2 Cic. T. Q. II. 39. 3 Tertull. de An. c. 10. & 25. Gal. Adm. An. III. 5. 4 Gal. ad Eug. de prop. l. p. 501. T. 1. 5 De Vet. Med. XLI. 25. ſeq. Alex. Tral. VII. 3.

tia nominant, evidentes quidem cauſas, ut neceſſarias, amplectuntur: obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quaeſtionem ideo ſupervacuam eſſe contendunt, quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt, diſcordia: cum de iſta re, neque inter ſapientiae profeſſores, neque inter ipſos medicos conveniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quam Aſclepiadi? Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabiles: ſi curationes, ab omnibus his aegros perductos eſſe ad ſanitatem. Itaque neque diſputationi, neque auctoritati cujuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiae ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hos faceret: nunc illis verba
18, 33. ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Differre[1] quoque pro natura locorum, genera medicinae; & aliud opus eſſe Romae,
119, 15. aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Quod ſi morbos hae cauſae facerent, quae ubique eaedem eſſent, remedia quoque ubique eadem eſſe debuiſſe. Saepe etiam cauſas apparere, ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his patere medicinam. Quod ſi ſcientiam hanc non ſubjiciat evidens cauſa, multo minus eam poſſe ſubjicere, quae in dubio eſt. Cum igitur illa incerta incomprehenſibiliſque ſit, a certis potius & exploratis petendum eſſe praeſidium; id eſt, his, quae experientia in ipſis curationibus docuerit, ſicut in

---

l. 15. M. F. P. *Ita cum neque. l.* 19. M. F. P. *hoc faceret. l.* 24. M. F. P. *eae cauſae. l.* 26. M. F. P. *debuiſſent. l.* 30. M. F. P. *incomprehenſibilis ſit. l.* 33. P. *qui.*

1. Theſſal. orat. 130. Galen. de Simpl. Med. Facult. 111. 12. Clem. Alex. Strom. lib. VI. Valeriol. Enarrat. lib. II. Enar. 5.

in caeteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem disputatione, sed usu fieri. Ac, nihil istas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque disci, quod, qui diversa de his senserint, ad eandem tamen sanitatem homines perduxerint. Id enim fecisse, quia non ab obscuris causis, neque à naturalibus actionibus, quae apud eos diversae erant; sed ab experimentis: prout cuique respondebant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab istis quaestionibus deductam esse medicinam, sed ab [1] experimentis. Aegrorum enim, qui sine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum assumpsisse, alios propter fastidium [2] abstinuisse, levatumque magis eorum morbum fuisse, qui abstinuerant. Itemque alios in ipsa febre aliquid ediſſe, alios paulo ante eam, alios post remissionem ejus: optime deinde his cessisse, qui post finem febris id fecerant. Eademque ratione alios inter principia protinus usos esse cibo pleniore, alios exiguo; gravioresque eos factos, qui se implerant. Haec similiaque cum quotidie inciderent, diligentes homines [3] notasse, quae plerumque melius responderent: deinde aegrotantibus ea praecipere coepisse. Sic medicinam ortam, subinde aliorum salute, [4] aliorum interitu, pernicioſa discernentem à salutaribus. Repertis deinde medicinae remediis, homines de rationibus eorum disserere coepisse: nec post rationem, medicinam esse 15, 25.

---

l. 3. P. *At. l.* 5. P. *diverso, l.* 18. M. F. P. *morbum esse. l.* 22. M. F. P. *fecerint. l.* 25. M. F. P. *implerent. l.* 32. F. *deinde jam remediis.* P. *deinde medicinae jam remediis.*

1 Diod. Sicul. 1. 82. 2 Hippocrat. de Arte T. VI. de Vet. Med. X. 17. XI. 3 Praecept. 11. 26. 27. 4 Columell. lib. 1. cap. 1.

se inventam; sed post inventam medicinam, rationem esse quaesitam. Requirere etiam, ratio idem doceat, quod experientia, an aliud. Si idem, supervacuam esse: si aliud, etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda summa cura fuisse, nunc vero illa explorata esse: neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam desiderari medicinam. Quod si jam incidat mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obscuris: sed eum protinus visurum, cui morbo id proximum sit; tentaturumque [1] remedia similia illis, quae vicino malo saepe succurrerint; & per ejus similitudinem opem reperturum. Neque enim se dicere, consilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artem posse praestare; sed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non interfit, quid morbum faciat, sed quid tollat. Neque ad rem pertinere, quomodo, sed quid optime digeratur: sive hac de causa concoctio intercidat, sive de illa; & sive concoctio sit illa, sive tantum digestio. Neque quaerendum esse, quomodo spiremus; sed, quid gravem tardumque spiritum expediat: neque, quid venas moveat; sed, quid quaeque motus genera significent. Haec autem cognosci experimentis. Et in omnibus ejusmodi cogitationibus in utramque partem disseri posse. Itaque ingenium & facundiam vincere: morbos autem, non [2] eloquentia, sed remediis curari. Quae si quis elinguis usu discre-

---

l. 2. P. *requiritur. l.* 3. M. P. F. *etiam si ratio. l.* 5. P. *aliud, esse contrariam. l.* 7. M. F. P. *vero jam. l.* 14. P. *istis. l.* 22. M. F. P. *pertineat. l.* ead. P. *sed quam id. l.* 24. M. F. P. *incidat.*

1 Maxim. Tyrius Serm. XL. 2 Lucian. Hippias pag. 503. Tom. II. ed. Bened.

diſcreta bene norit, hunc aliquanto majorem medicum futurum, quam ſi ſine uſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidem, de quibus eſt dictum, ſupervacua eſſe tantummodo. Id vero, quod reſtat, etiam crudele; vivorum hominum alvum atque praecordia incidi; & ſalutis humanae praeſidem artem, non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre: cum praeſertim ex his, quae tanta violentia quaerantur, alia non poſſint omnino cognoſci, alia poſſint etiam ſine ſcelere. Nam colorem, laevorem, mollitiem, duritiem, ſimiliaque omnia, non eſſe talia, inciſo corpore, qualia integro fuerint. Tum quia, corporibus inviolatis, haec tamen metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, & mille aliis mediocribus [1] affectibus ſaepe mutantur. Unde multo magis veriſimile, interiora, quibus major mollities & lux ipſa nova eſt, ſub graviſſimis vulneribus & ipſa trucidatione mutari. Neque quicquam eſſe ſtultius, [2] quam quale quid vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imo jam mortuo. Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat, ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque vero ferrum ad praecordia acceſſit, & diſciſſum tranſverſum ſeptum eſt, quod membrana quaedam ſuperiores partes ab inferioribus diducit (διάφραγμα Graeci vocant) hominem protinus animam amittere: itaque demum mortui praecordia & viſcus omne in conſpectum latrocinantis medici dari: quod neceſ-

4, 4.

7, 11.

---

l. 13. M.F.P. *livorem. l.* 15. M.F.P. *Quia cum. l.* 16. P. *inviolata ſunt. l.* 17. & abeſt a F.P. *l.* 19. *Unde* abeſt a M.F.P. *l.* ead. F. P. *veriſimile eſt. l.* 20. M.F.P. ignorant &. *l.* 21. M. F. P. *nova ſit. l.* 23. P. F. *quidque vivo. l.* 25. M.P. *Nam uterum. l.* ead. M.F.P. *quidem, qui minus ad rem pertinet. l.* 32. M. F. P. ignorant *itaque.*

1 Quintil. Declam. VIII. pag. 116. ed. Gron. 2 Ariſtot. Hiſt. Anim. III. 2.

neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit, non quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum, ut hominem crudeliter jugulet; non ut ſciat, qualia vivi viſcera habeamus. Si quid tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine conſpectu ſubjiciatur; id ſaepe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in arena, vel militem in acie, vel viatorem à latronibus exceptum ſic vulnerari, ut ejus interior aliqua pars: & in alio alia, aperiatur; atque ita ſedem, poſitum, ordinem, figuram, ſimiliaque cognoſcere prudentem medicum, non caedem, ſed ſanitatem mollientem; idque per miſericordiam diſcere, quod alii dira crudelitate cognoverint. Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe. Quae, etſi non crudelis, tamen foeda ſit, cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant: quantum vero in vivis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtendat.

7, 12. 20, 7.

Cum haec per multa volumina, perque magnae contentionis diſputationes à medicis ſaepe tractata ſint atque tractentur: ſubjiciendum eſt, quae proxima vero videri poſſint, neque addicta alterutri opinioni, neque ab utraque nimium abhorrentia, ſed media quodammodo inter diverſas ſententias. quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa re. Nam quae demum cauſae, vel ſecundam valetudinem praeſtent, vel morbos excitent; quomodo ſpiritus, aut cibus, vel

---

l. 10. M. F. P. *aliqua pars aperiatur, & in ita ſedem.* *l.* 16. M. F. P. *Ob hoc.* *l.* 26. M. F. P. *poſſint, ea neque addicta alterutri opinioni, neque ſunt ab utraque nimium abhorrentia, media.* *l.* 31. M. F. P. *perinde* ignorant.

vel deferatur, vel digeratur, ne ſapientiae quidem profeſſores ſcientia comprehendunt, ſed conjectura proſequuntur. Cujus autem rei non eſt certa notitia, ejus opinio 5, 33.
5 certum reperire remedium non poteſt. Verumque eſt, ad ipſam curandi rationem nihil plus conferre, quam experientiam. Quanquam igitur multa ſint, ad ipſas artes proprie [1] non pertinentia, tamen eas adju-
10 vant, excitando artificis ingenium. Itaque iſta quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medicum, aptiorem 406.
tamen medicinae reddit. Profecto veriſi- 29.
mile eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum
15 & quicunque alii, non contenti febres & ulcera [2] agitare, rerum quoque naturam ex aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem medicos fuiſſe, verum ideo quoque majores medicos extitiſſe. Ratione vero opus
20 eſt ipſi medicinae, ſi non ſemper inter obſcuras cauſas, neque inter naturales actiones, tamen ſaepe. Eſt enim haec ars [3] con- 57, 16.
jecturalis, neque reſpondet ei plerumque non ſolum conjectura, ſed etiam experien-
25 tia. Et interdum non febris, non cibus, non ſomnus ſubſequitur, ſicut aſſuevit. Rarius, ſed aliquando morbus quoque ipſe 5, 22.
novus eſt: quem non incidere, manifeſte falſum eſt; cum aetate noſtra quaedam, ex
30 naturalibus partibus carne prolapſa & arente, intra paucas horas expiraverit; ſic ut nobiliſſimi medici neque genus mali, neque remedium invenerint. Quos ideo nihil tentaſſe judico, quia nemo in ſplendida perſona

---

l. 1. M. F. P. *vel detrahatur*, *vel. l.* 3. M. F. P. *perſequuntur. l.* 13. M. F. P. *Profectum verique ſimile. l.* 20. M. F. P. *medicinae*, *& ſi non inter. l.* 33. M. F. P. *Quos ego nihil.*

1 Auguſtin. de Doctrin. Chr. II. 39. Hippocr. Epiſt. ad Theſſal. fil. De decent. Ornat. T. I. II. III. 2 i.e. *tradere.* 3 Hip. Cratev. ep. 17. Plato de Leg. XIII. p. 976. T. II. Ariſt. Orat. Plat. I. p. 364.

persona periclitari conjectura sua voluerit;
283, 5. ne occidisse, nisi servasset, videretur. Veri tamen simile est, potuisse aliquid excogitare, detracta tali verecundia, & fortasse responsurum fuisse id, quod aliquis esset expertus. Ad quod medicinae genus, neque semper similitudo aliquid confert; & si quando confert, tamen id ipsum rationabile est, inter multa similia genera, & morborum & remediorum, cogitare, quo potissimum medicamento sit utendum. Cum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inveniat, quod non ubique fortasse; sed saepius tamen etiam respondeat. Petet autem novum quoque consilium, non ab rebus latentibus (istae enim dubiae & incertae sunt) sed ab his, quae explorari possunt; id est, evidentibus causis. Interest enim, fatigatio morbum, an sitis; an frigus, an calor; an vigilia, an fames fecerit; an cibi vinique abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc
37, 33. oportet, quae sit aegri natura: humidum magis, an magis siccum corpus ejus sit: validi nervi, an infirmi: frequens adversa valetudo, an rara: eaque, cum est, vehemens esse soleat, an levis; brevis, an longa: quod is vitae genus sit secutus; laboriosum, an quietum; cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim, similibusque, saepe curandi nova ratio ducenda est. Quamvis ne haec quidem sic praeteriri debent, quasi nullam controversiam recipiant. Nam & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit; quoniam

---

l. 3. M. F. P. *excogitare* ignorant. *l.* 8. M. F. P. *rationale*. *l.* 18. M. F. P. *utique*.

niam & alii, & idem alias post ista non febricitarent.

Et quidam Methodici seculi nostri, sub auctore (ut ipsi videri volunt) Themisone contendunt, nullius causae notitiam quicquam ad curationes pertinere: satisque esse, quaedam communia morborum intueri: & quidem horum tria genera esse, unum adstrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere aegros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Haec autem genera morborum, modo acuta esse, modo longa; & modo increscere, modo consistere, modo minui consueviſſe. Cognito igitur eo, quod ex his est, si corpus adstrictum est, digerendum esse: si profluvio laborat, continendum: si mixtum vitium habet, occurrendum subinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, aliter vetustis: aliter increscentibus, aliter subsistentibus, aliter jam ad sanitatem inclinantibus. Horum observationem medicinam esse. quam ita finiunt, ut quasi viam quandam, quam μέθοδον Graeci nominant, eorumque, quae in morbis communia sunt, contemplatricem esse contendant. Ac neque rationalibus se, neque experimenta tantum spectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine dissentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt esse medicinam: ab his eo, quod parum artis esse in observatione experimentorum credunt. Quod ad Erasistratum pertinet, primum, ipsa evidentia ejus opinio-

9, 13.

l. 3. M. F. P. *Et quidem Medici. l.* 8. M. F. P. *Si quidem. l.* 15. M. P. *consueverint.* F. *consuerunt. l.* 27. M. F. P. *contendunt.*

opinioni repugnat; quia raro, nisi post horum aliquid, morbus venit. Deinde non sequitur, ut quod alium non afficit, aut eundem alias, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat. Possunt enim quaedam subesse corpori, vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quae vel in alio non sunt, vel in hoc alias non fuerunt, eaque per se non tanta, ut concitent morbum; tamen obnoxium magis aliis injuriis
13, 11. corpus efficiant. Quod si contemplationem rerum naturae [1] (quam non temere Medici sibi vendicant) satis comprehendisset, etiam illud sciret, nihil omnino ob unam causam fieri, sed id pro causa apprehendi, quod contulisse plurimum videtur. Potest autem id, dum solum est, non movere, quod junctum aliis maxime movet. Accedit ad haec, quod ne ipse quidem
5, 3. Erasistratus, qui transfuso in arterias sanguine febrem fieri dicit, idque nimis repleto corpore incidere, reperit, cur ex duobus aeque repletis, alter in morbum inciderit, alter omni periculo vacarit; quod quotidie fieri apparet. Ex quo disci potest, ut vera sit illa transfusio, tamen illam non per se, cum plenum corpus est, fieri; sed cum horum aliquid accesserit.

Themisonis vero aemuli, si perpetua, quae [2] promittunt, habent, magis etiam, quam illi, rationales sunt. Neque enim, si quis non omnia tenet, quae rationalis alius probat, protinus alio novo nomine artis indiget: si modo, quod primum est, non me-

---

l. 9. M. F. P. *tanta vi ut concitant.* *l.* 11. M. F. P. *efficiunt.* *l.* 12. M. F. P. *quam tenere.* *l.* 25. M. F. P. *apparet, non discreverit. Ex quo.* *l.* 31. M. F. P. *quam ulli.*

1 De Vet. Med. XXXVI. 18. 2 Horat. II. Ep. I. 115. 116. *quod medicorum est, promittunt medici.*

memoriae ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Sin, quod vero propius eſt; vix ulla [1] perpetua praecepta medicinalis ars recipit, iidem ſunt, quod ii, quos experimenta ſola ſuſtinent: eo magis, quoniam, ſi compreſſerit aliquem morbus, aut fuderit, quilibet etiam imperitiſſimus videt. Quid autem compreſſum corpus reſolvat, quid ſolutum teneat, ſi à ratione tractum eſt, Rationalis eſt medicus: ſin, ut ei, qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt, ab experientia, Empiricus. Et ita apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra uſum eſt. Neque adjectum quicquam Empiricorum profeſſioni, ſed demtum eſt; quoniam illi multa circumſpiciunt, hi tantum facillima, & non plus, quam vulgaria. Nam & hi, qui pecoribus ac jumentis medentur, cum propria cujuſque ex mutis animalibus noſſe non poſſint, communibus tantummodo inſiſtunt. Et exterae gentes, cum ſubtilem medicinae rationem non noverint, communia tantum vident. Et qui ample valetudinarios nutriunt, quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinent, ad communia iſta confugiunt. Neque, hercules, iſtud antiqui medici neſcierunt, ſed his contenti non fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſſimus auctor Hippocrates, dixit [2] mederi oportere, & communia, & propria intuentem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere ullo modo poſſunt. Siquidem & compreſſorum & fluentium morborum genera diverſa ſunt; faciliuſque

119, 25.

19, 27. 18, 10. 96, 15.

---

l. 2. M. F. P. *ſi, vero quod propius. l.* 6. M. F. P. *an fuderit. l.*10. M. F. P. *ſi ut ei. l.*12. M. F. P. *Empiricus eſt. Ita apud. l.*17. P. *qui & pecoribus. l.*19. M.F. P. *ex multis. l.* 20. P. *poſſint. l.*27. F. P. *iſtud & antiqui.*

1 De Loc. in Homin. T. L. 2 Epidem. 1. 5. & III. 2.

que id in his, quae fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere: aliud dejectionibus, aliud torminibus laborare: aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes quoque humor erumpit, ut oculos, aureſque, quo periculo nullum humanum membrum vacat. Nihil autem horum ſic, ut aliud curatur. Ita protinus in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina deſcendit. Atque in
96, 16. hac quoque rurſus alia proprietatis notitia ſaepe neceſſaria eſt: quia non eadem omnibus, etiam in ſimilibus caſibus, opitulantur. Siquidem certae quaedam res ſunt,
112, 17. quae in pluribus ventrem aut aſtringunt,
405, 17. aut reſolvunt. Inveniuntur tamen, in quibus aliter, atque in caeteris, idem eveniat. In his ergo communium inſpectio contraria eſt, propriorum tantum ſalutaris. Et cauſae quoque aeſtimatio ſaepe morbum ſolvit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſeculi noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſſius, febricitanti cuidam & magna ſiti affecto, cum poſt ebrietatem eum premi coepiſſe cognoſceret, aquam frigidam ingeſſit. Qua ille epota, cum vini vim miſcendo fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus opportune providit, non ex eo, quod aut ſtrictum corpus erat, aut fluebat; ſed ex cauſa, quae ante praeceſſerat. Eſtque etiam
8, 21. proprium aliud [1] & loci & temporis, iſtis
119, 32. quoque auctoribus. Qui, cum diſputant, quem-

---

l. 1. F. *In iis. l.* 3. M. *vomere. l.* 6. M. F. P. *ut in oculos. l.* 31. F. *adſtrictum. l.* ead. F. *ex ea cauſa.*

1 Aphor. 1. 2. Orat. Theſſ. filii. 130.

quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, praecipiunt, ut gravibus aut locis aut temporibus magis vitetur frigus, aeſtus, ſatietas, labor, libido; magiſque ut conquieſcat iiſdem aut locis aut temporibus, ſi quis gravitatem corporis ſentit; ac neque vomitu ſtomachum, neque purgatione alvum ſollicitet. Quae vera quidem ſunt; à communibus tamen ad quaedam propria deſcendunt. Niſi perſuadere nobis volunt, ſanis quidem conſiderandum eſſe, quod coelum, quod tempus anni ſit: aegris vero non eſſe. Quibus tanto magis omnis obſervatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quinetiam morborum in iiſdem hominibus aliae atque aliae proprietates ſunt: &, qui ſecundis aliquando fruſtra curatus eſt, contrariis [1] ſaepe reſtitui- 405, 16.
tur. Plurimaque in dando cibo diſcrimina reperiuntur: ex quibus contentus uno ero. Nam famem facilius fert [2] adoleſcens, quam 32, 25.
puer: † facilius in denſo coelo, quam in tenui: facilius hieme, quam aeſtate: facilius uno ci- 33, 7.
bo, quam prandio quoque aſſuetus: facilius inexercitatus, quam exercitatus homo. Saepe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt, qui minus inediam tolerat. Ob quae conjicio, eum, qui propria non novit, com- 17, 30.
munia tantum intueri debere: eumque, qui noſſe propria poteſt, illa quidem non oportere negligere, ſed his quoque inſiſtere. Ideoque, cum par ſcientia ſit, utilioreni tamen medicum eſſe [3] amicum, quam extraneum. Igitur, ut ad propoſitum meum redeam,

---

l. 19. M. P. *blando.* *l.* 23. M. F. P. *facilius in hieme.* *l.* 25. M. F. P. *homo ſuſtinet. Saepe. l.* 28. M. F. *competit.*

1 Aphor. 11. 22. 2 Aphor. 1. 13. 3 Plaut. Perſ. IV. 4, 46. Hippocrat. Dionyſ. 29. 30. 31.

deam, rationalem quidem puto medicinam esse debere: instrui vero ab evidentibus causis, obscuris omnibus, non a cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejectis. Incidere autem vivorum corpora, & crudele, & supervacuum est, mortuorum vero, [1] di-
12, 11. scentibus necessarium. Nam positum & ordinem nosse debent. Quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraesentant. Sed & caetera, quae in vivis cognosci modo possunt, in ipsis curationibus vulneratorum paulo tardius, sed aliquanto mitius usus ipse monstrabit. His propositis, primum dicam, quemadmodum Sanos agere conveniat, tum ad ea transibo, quae ad Morbos & curationes eorum pertinebunt.

CAPUT I.

Quemadmodum sanos agere conveniat.

SANUS homo, qui & bene valet, & suae spontis est, nullis obligare se legibus debet; ac neque medico, neque iatroalipta egere. Hunc oportet [2] varium habere vitae genus: modo ruri esse, modo in urbe, saepiusque in agro: navigare, venari, quiescere interdum, sed frequenter se exercere.
28, 12. Siquidem ignavia [3] corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti: modo ungi, modo id ipsum negligere: nullum cibi genus fugere, quo populus utatur: interdum in convictu esse, interdum

l. 6. M. P. F. *corpora.* *l.* 11. M. P. F. *quae modo &c.* *l.* 13. M. F. P. *demonstravit.* *l.* 16. M. P. F. *curationesque eorum.* *l.* 23. M. F. *Alyrioa.* *l.* 26. M. F. P. *frequentius.* *l.* 33. M. P. F. *convivio.*

1 Cicero A. Qu. II. 39. 2 Cael. Aurel. de Morb. Acut. I. 14. 2. De Diaeta l. I. T. I. 18. l. II. T. XXXVII. 13. & 38. 1. Off. Med. XII. 4. Dion. Chrys. Or. I. p. 5. ed. Cas. Pallad. ad Hipp. l. VI. Epid. p. 252.

dum ab eo se retrahere : modo plus justo, modo non amplius assumere : [1] bis die potius, quam semel cibum [2] capere : & [3] semper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut hujus generis exercitationes cibique necessarii sunt; sic athletici supervacui. Nam & intermissus propter aliquas civiles necessitates ordo exercitationis corpus affligit : & ea corpora, quae more eorum repleta sunt, celerrime & senescunt, & aegrotant. 33, 29.

De concubitu.

Concubitus vero neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus, corpus excitat; frequens, [4] solvit. Cum autem frequens, non numero sit, sed natura, ratione aetatis, & corporis, scire licet, eum non inutilem esse, quem corporis neque languor, neque dolor sequitur. Idem interdiu pejor, tutior noctu : ita tamen, si neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor statim sequitur. Haec firmis servanda sunt: cavendumque, ne in secunda valetudine adversae praesidia consumantur.

CAP. II.

Quae imbecillis servanda sint.

AT imbecillis (quo in numero magna pars urbanorum, omnesque pene cupidi literarum [5] sunt) observatio major necessaria est : ut, quod vel corporis, vel loci, vel studii ratio detrahit, cura resti- 2, 29.

---

l. 12. P. om. *De concubitu. l.* 27. P. *Quae stomacho imbecillis. l.* 29. P. *Et. l.* ead. M. F. P. *imbecillis stomacho quo.*

1 Vide Nonn. de Re Cibar. l. 1. c. 4. 2 De Vet. Med. XVIII. 3 Casaub. in Athen. 11. 8. 4 De Gen. 1. 5. 11 : Praed. VIII. 15. 16. 5 Nazian. Orat. Funeb. in Basil. Magn.

ſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit, mane tuto ſurget: qui parum, quieſcere debet; &, ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit,
25, 21. redormire. Qui non concoxit, ex toto con-
24, 8. 14. quieſcere, ac neque labori ſe, neque exer-
37, 19. citationi, neque negotio credere. Qui crudum ſine praecordiorum dolore ructat, is ex intervallo aquam frigidam bibere, & ſe nihilominus continere. Habitare vero aedificio lucido, perflatum aeſtivum, hibernum ſolem habente: cavere meridianum [1] ſolem, matutinum & veſpertinum frigus; itemque auras fluminum atque ſtagnorum; minimeque nubilo coelo, ſoli aperienti ſe committere, ne modo [2] frigus, modo calor moveat: quae res maxime gravedines deſtillationeſque concitat. Magis vero † gravibus locis iſta ſervanda ſunt, in quibus etiam peſtilentiam faciunt. Scire autem
40, 17. licet, integrum corpus eſſe, cum quotidie mane urina alba, dein rufa eſt. Illud concoquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Ubi experrectus eſt aliquis, paulum intermittere;
36, 11. deinde, niſi hiems eſt, fovere os multa aqua frigida debet. Longis diebus meridiari potius ante cibum; ſin minus, poſt eum. Per hiemem potiſſimum totis noctibus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt,
37, 19. non poſt cibum id facere, ſed poſt concoctionem. Quem interdiu vel domeſtica, vel civilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod ſervandum curationi corporis ſui eſt. Prima autem ejus curatio, exercitatio eſt, quae ſemper antecedere cibum debet: in

1 De Diaeta III. x. 6. 7. 8. 2 Aphor. III. 1. Epidem VI. 4. 41. 3 Plin. XXVIII. 6.

in eo, qui minus laboravit, & bene concoxit, remissior: in eo, qui assuetus est, & minus concoxit, amplior. Commode vero exercent, clara lectio, arma, pila, cursus, 38, 26.
5 ambulatio, atque haec non utique plana, commodior est: siquidem melius ascensus quoque & descensus, cum quadam varietate corpus moveat; nisi tamen id perquam imbecillum est. Melior autem est sub divo,
10 quam in porticu: melior, si caput patitur, in sole, quam in umbra: melior in umbra, quam parietes aut viridaria efficiunt, quam quae tecto subest: melior recta, quam flexuosa. Exercitationis autem plerumque fi-
15 nis esse debet [1] sudor, aut certe lassitudo, quae citra fatigationem sit: idque ipsum, modo minus, modo magis faciendum est. Ac ne his quidem, athletarum exemplo, vel certa esse lex, vel immodicus esse la-
20 bor debet. Exercitationem recte sequitur, modo unctio, vel in sole, vel ad ignem; modo balneum, sed in conclavi quam maxime & alto & lucido & spacioso. Ex his vero neutrum semper fieri oportet; sed saepius
25 alterutrum, pro corporis natura. Post haec paulum conquiescere opus est. Ubi ad cibum ventum est, nunquam [2] utilis est nimia 24, 33.
satietas: saepe inutilis nimia abstinentia: saepe, si qua intemperantia subest, tutior est
30 in potione, quam in esca. Cibus à salsamentis, oleribus, similibusque rebus melius incipit. Tum caro assumenda est, quae assa optima, aut elixa est. [3] Condita omnia duabus de causis inutilia sunt, quoniam & plus pro-

---

l. 2. M. F. P. *amplior. l.* ead. M. F. P. *fatigatus. l.* 3. M. F. P. *Remissior. l.* 9. P. *dio. l.* 22. M. F. P. om. *in. l.* 24. M. F. P. *saepe. l.* 27. P. *Saepe. l.* 29. M. P. *durior.*

1 Epid. VI. 3. 13. 2 Aph. II. 51. Vet. Med. XV. 10. 15. Tert. carm. ad Sen. Leon. Imp. nov. Const. 1. Arist. de Mor. II. 2. 3 Salmas. ad Simplicium p. 21. 22.

propter dulcedinem assumitur, & quod modo par est, tamen aegrius concoquitur. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet, in imbecillo coacescit. Si quis itaque hoc parum valet, palmulas, pomaque, & similia melius primo cibo assumit. Post multas potiones, quae aliquantum sitim excesserunt, nihil edendum est: post satietatem, nihil agendum. Ubi expletus est aliquis, facilius concoquit, si, quicquid assumpsit, potione aquae frigidae includit, tum paulisper invigilat, deinde bene dormit. Si quis interdiu se implevit, post cibum neque frigori, neque aestui, neque labori se debet committere. Neque enim tam facile haec inani corpore, quam repleto nocent. Si quibus de causis futura [1] inedia est, labor omnis vitandus est.

22, 6. 35, 31. 36, 15. 38, 31.

CAP. III.

Observationes quaedam, prout res novae incidunt, & corporum genera, & sexus, & aetates, & tempora anni sunt.

ATQUE haec quidem pene perpetua sunt: quasdam tamen observationes desiderant & novae res, & corporum genera, & sexus, & aetates & tempora anni. Nam neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus satis tutus est. Ex salubri in gravem, prima hieme: ex gravi in eum, qui salubris est, prima aestate transire melius est. Neque vero ex multa fame nimia satietas: neque ex nimia satietate fames idonea est.

22, 20. 23, 27.

Peri-

---

l. 10. F. P. *sic. l.* 13. F. P. *implebit. l.* 20. F. P. *accidunt. l.* 23. P. *Utque.* In MSS. Almelov. hiatus vacans erat usque ad p. 49.

1 Aphor. 1. 16.

Periclitaturque &, qui semel, &, qui bis die cibum incontinenter, contra consuetudinem, assumit. Item, neque ex nimio labore subitum ocium, neque ex nimio ocio subitus labor, sine gravi noxa est. Ergo, cum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit [1] assuescere. Omnem etiam [2] laborem facilius vel puer vel senex, quam insuetus homo, sustinet. Atque ideo quoque nimis ociosa vita utilis non est; quia potest incidere laboris necessitas. Si quando tamen insuetus aliquis laboravit, aut multo plus, quam solet, etiam is qui assuevit, huic jejuno dormiendum est: multo magis, si etiam † os amarum est, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno est, sed etiam in posterum diem ita permanendum, nisi cito id quies sustulit. Quod si factum est, surgere oportet, & lente paululum ambulare. At si somni necessitas non fuit, quia modice magis aliquis laboravit, tamen ingredi aliquantum eodem modo debet. 21, 3.

Communia deinde omnibus sunt post fatigationem cibum sumpturis, ubi paulum ambulaverunt, si balneum non est, calido loco, vel in sole, vel ad ignem ungi, atque sudare: si est, ante omnia in tepidario residere: deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & descendere in [3] solium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in solium descendere; post haec, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non est. Ergo si ni-

---

l. 9. M. F. *quoque minus. l.* 18. *ita* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *aliquid eodem.*

1 Aphor. 11. 50. 11. De Diaet. vet. 2. 3. 2 Aph. 11, 49. 3 Alveum A. ad Heren. lib. IV. 10.

nimium alicui fatigato pene febris est, huic abunde est, loco tepido demittere se inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei adjectum sit: deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes, quae in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti salis sit adjectum. Post haec omnibus fatigatis aptum est, cibum sumere, eoque humido uti; aqua, vel certe diluta potione esse contentos; maximeque ea, quae moveat urinam. Illud quoque nosse oportet, quod ex labore
209. sudanti frigidae potio pernicioſissima est:
19. atque etiam, cum sudor remisit, itinere fatigatis inutilis. A balneo quoque venientibus Asclepiades inutilem eam judicavit. Quod in his verum est, quibus alvus facile, nec tuto, resolvitur, quique facile inhorrescunt: perpetuum in omnibus non est, cum potius naturale sit, potione aestuantem stomachum refrigerari, frigentem calefieri. Quod ita praecipio, ut tamen fatear, ne ex hac quidem causa sudanti adhuc frigidam bibendam esse. Solet etiam prodesse, post varium cibum, frequentesque dilutas potiones, vomitus, & postero die longa quies, deinde modica exercitatio. Si assidua oscitatio urget, invicem modo aqua, modo vinum bibendum est, raroque balneo utendum. Levatque lassitudinem etiam laboris mutatio: eumque quem novum genus cujusdam laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit. Fatigato quotidianum cubile [1] tutissimum est: insolitum con-

---

l. 4. M F. P. *adjectum*, *deinde. l.* 13. M. F. *frigida. l.* 15. P. *a balineo. l.* 17. *iis. l.* 24. M. F. *frigidum bibendum. l.* 28. M. F. P. *assidua fatigatio. l.* 31. M. F. *ejusdem laboris.*

1 Aphor. 11. 48.

contra, laſſat. Quod enim contra [1] conſuetudinem eſt, nocet; ſeu molle, ſeu durum eſt.

Proprie quaedam ad eum pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio: poſt iter, primum ſedile, deinde unctio; tum calida aqua aut balneo magis inferiores partes, quam ſuperiores foveat. Si quis vero exuſtus in ſole eſt, huic in balneum protinus eundum eſt, perfundendumque oleo corpus & caput: deinde in ſolium bene calidum deſcendendum eſt, tum multa aqua per caput infundenda prius calida, deinde frigida eſt. At ei, qui perfrixit, opus eſt in laconico primum involuto ſedere, donec inſudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas aſſumere.

Is vero, qui navigavit, & nauſea preſſus eſt, ſi multam bilem evomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit, utique ſumere cibum, ſed aſſueto leviorem: ſi ſine vomitu nauſeavit: vel abſtinere, vel poſt cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currendum, ſed lente ambulandum eſt. Lenta quoque in balneo mora, dein coena exigua prodeſſe conſueverunt. Si quis in balneo aeſtuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum: ſi id non eſt, eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem ſcire convenit [2] naturam corporis: quia alii graciles, alii obeſi ſunt; alii ca-

---

l. 8. M. F. P. *aqua in balneo magis ſuperiores partes, quam inferiores foveat. l.* 14. M. F. P. omittunt *eſt. l.* 15. M. F. P. *eſt in balneo. l.* 18. P. *deinde potiones. l.* 24. P. *vomitu nauſea fuit. l.* 26 M. F. *ſedet. l.* 29. *conſuerunt. l.* 33. P. *omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis: quoniam alii.*

1 Aphor. 11. 50. 2 Cicero de Orat. 11. 44.

calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii ficciores; alios adstricta, alios resoluta alvus exercet. Raro quisquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis vero homo implere se debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens siccare, siccus madefacere. itemque alvum firmare is, cui fusa: solvere is, cui adstricta est. Succurrendumque semper parti maxime laboranti est.

De causis, quae implent corpus.

20, 28. Implet autem corpus modica [1] exercitatio, frequentior quies, unctio, &, si post prandium est, balneum, contracta alvus, modicum frigus hieme, † somnus plenus & non multum nimis longus, molle cubile, animi securitas, assumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pinguia, frequentior cibus, &, quantum pleniſſime potest digerere.

40, 6. *De his, quae extenuant corpus.*

Extenuat corpus aqua calida, si quis in eam descendit, magisque si salsa est: in jejuno balneum, inurens sol, & omnis calor, cura, vigilia, somnus nimium vel brevis vel longus: lectus, per aestatem, terra; hieme, durum cubile: cursus, multa ambulatio, omnisque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidae res & austerae, & semel in die assumptae epulae, & vini non perfrigidi potio jejuno in consuetudinem adducta.

Cum vero inter extenuantia posuerim vomitum & dejectionem, de his quoque pro-

---

l. 1. M.F.P. *sicci. l.* 11. M. F. omittunt inscript. *l.* 13. P. *unctio* omit. *l.* 15. P. P. *somnus & plenus. l.* 16. F.P. *non nimis longus. l.* 18. 19. M. F. *cibus & frequentior. l.* 21. M.F. omittunt inscript. *l.* 23. M.F.P. *jejunio. l.* 30. M. F. P. *semel die. l.* 31. M. F. P. *jejuno potio.*

1 Cassiodor. Variar. 1. Ep. 39.

propria quaedam dicenda sunt. Rejectum esse ab Asclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui quotidie ejiciendo vorandi facultatem moliuntur. Paulo etiam longius processit. Idem purgationes [1] quoque eodem volumine expulit. Et sunt hae perniciosae, si nimis valentibus medicamentis fiunt. Sed haec tamen submovenda esse, non est perpetuum: quia corporum temporumque ratio potest ea facere necessaria, dum & modo, & non nisi cum opus est, adhibeantur. Ergo ille quoque ipse, si quid jam corruptum esset, expelli debere confessus est. Ita non ex toto res condemnanda est. Sed, esse ejus etiam plures causae possunt: estque in ea quaedam paulo subtilior observatio adhibenda. 85, 7. 118, 10. 51, 14.

De Vomitu. 87.

Vomitus utilior est [2] hieme, quam aestate. Nam tum & pituitae plus, & capitis gravitas major subest. [3] Inutilis est gracilibus, & imbecillum stomachum habentibus, utilis vero plenis & biliosis omnibus, si vel nimium se replerunt, vel parum concoxerunt. Nam, sive plus est, quam quod concoqui possit, periclitari, ne corrumpatur, non oportet: sive jam corruptum est, nihil commodius est, quam id, qua via [4] primum expelli potest, ejicere. [5] Itaque, ubi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum sunt, ad hunc protinus confugiendum est. Idem prodest ei, cui pectus [6] aestuat &

---

l. 1. M. F. P. *proprie. l.* ead. M. F. P. *ejectum. l.* 20. M. F. P. omittunt inscript. *l.* 25. M. F. P. *utilis est plenis. l.* 29. F. P. *si vero corruptum est.*

1 Scribon. Larg. Epist. ad Calist. 2 De Salubr. diaet. VI. 2. 3. 4. 3 Aph. IV. 6. 4 De loc. in Hom. L. V. 11. 12. 5 Soran. Ephes. Isagog. c. 7. 6 Aph. IV. 17.

& frequens ſaliva, vel nauſea eſt; aut ſonant aures, aut madent oculi, aut [1] os amarum eſt. Similiterque ei, qui vel coelum, vel locum mutat; hiſque, quibus, ſi per plures dies non vomuerunt, dolor praecordia infeſtat. Neque ignoro, inter haec praecipi quietem, quae non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxuriae cauſa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere; ſi difficilius, aquae vel ſalis, vel mellis paulum adjicere. At, qui mane vomiturus eſt, ante bibere mulſum, vel hyſſopum eſſe, aut [2] radiculam debet; deinde aquam tepidam, ut ſupra ſcriptum eſt, bibere. Caetera, quae antiqui medici praeceperunt, ſtomachum omnia infeſtant. Poſt vomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi, ſed hujus idonei, guſtandum; & aquae frigidae cyathi tres bibendi ſunt, ſiquidem vomitus fauces exaſperavit. Qui vomuit, ſi mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde coenare; ſi poſt coenam, poſtero die lavari, & in balneo ſudare. Huic proximus cibus mediocris utilior eſt: iſque eſſe debet cum pane heſterno, vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omnibus quam ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, melius

---

l. 1. M. F. P. *aut cui ſonant. l.* 4. F. P. *iiſque. l.* 19. M. P. F. *iſopum aut eſſe. l.* 26. M. F. P. *ſi autem vomitus. l.* 30. M. F. P. *Hinc proximus.*

1 Aphor. IV. 17. Coac. Praenot. 200. 2 Soran. Epheſ. 1. Iſag. c. VII.

lius consulet, si biduo [1] continuarit, quam si post quintum decimum diem, vomuerit; nisi haec mora gravitatem pectori faciet.

De Dejectionibus.

Dejectio autem à medicamento quoque petenda est, ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt. Quid enim inter haec adjuvare possunt quies & inedia, per quae illa maxime eveniunt? Qui dejicere volet, primum cibis viniscque utatur his, quae hoc praestant. Dehinc, si parum illa proficiunt, aloen sumat. Sed purgationes quoque, ut interdum necessariae sunt, sic, ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus; & ob hoc infirmum erit: cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit. 29, 4.

De his, quae calefaciunt & refrigerant corpus. p. 105.

Calefaciunt unctio, aqua [2] salsa, magisque si calida est; omnia salsa, vinum austerum. Contra [3] refrigerant, in jejuno, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, & somnus, nisi nimis longus est, & omnia acida: aqua quam frigidissima: oleum, si aqua miscetur; & lotus.

De his, quae humidant, & siccant.

† Humidant autem corpus labor minor, quam ex consuetudine, frequens balneum; cibus plenior, multa potio; post hanc, ambulatio, & [4] vigilia. Per se quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinae exercita-

*l.*4. M. F. omitt. *De Dejectionibus. l.* 5. *à* abest ab M.F.P. *l.* 7. M. F.P. *ex eoque inflammationes. l.* 10. M.F.P. *inedia, quae per illas. l.* 11. M.F.P. *ejicere. l.* 12. M. F. P. *utetur.* ibid. M. *praestent. l.* 13. M. F. P. *proficient. l.* 20. Lemma abest ab M.F. *l.* 21. M.F.P. *calefacit; autem unctio. l.* 23. M.F.P. *omnia salsa, amara, carnosa; si post cibum est, balneum, vinum austerum. Refrigerat in jejuno.* (F.P. *jejunio*) *& balneum. l.* 26. M.F.P. *aquae misceatur. l.* 28. *& lotus* absunt a F.P. *l.* 29. Lemma deest in M.F. *l.* ead. M.F.P. *Humidum autem corpus efficit labor major. l.* 32. M.F.P. *post haec. l.* 34. M.F.P. *matut. exercitatio et non.*

1 De Salubri Diaet. T. VII. 2 II. De diaet. XXXV. 4. 3 De diaeta XXXV. 7. 4 *Siccare*, ait Galenus M. Med. c. 7.

tationi non protinus cibus adjectus; ea genera escae, quae veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & riguis. Contra siccant immodica exercitatio, fames, unctio, sine aqua calor, sal immodicus, frigida aqua, cibus exercitationi statim subjectus, & is ipse ex siccis & aestuosis locis veniens.

De his, quae alvum adstringunt & solvunt:

106. Alvum adstringit labor, sedile, creta
107. figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipse semel die assumptus ab eo, qui bis solet: exigua potio, neque adhibita, nisi cum cibi quis quantum assumpturus est, cepit: post cibum quies. Contra solvit aucta ambulatio atque esca, motus qui post cibum est, subinde potiones cibo immixtae. Illud quoque scire oportet,
69, 28. quod ventrem vomitus solutum comprimit, compressum solvit. Itemque comprimit is vomitus, qui statim post cibum est: solvit is, qui tarde supervenit.

De aetatum varietate.

19, 19. Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillime sustinent [1] mediae aetates, minus juvenes, minime pueri & senectute confecti. Quo minus fert facile quisque, eo saepius debet cibum assumere; maximeque eo eget, [2] qui increscit. Calida lavatio, & pueris & senibus apta est. Vinum dilutius pueris, senibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. Juvenum minus, quae assumant, & quomodo curentur, interest. Quibus juvenibus fluxit alvus [3], plerumque in

---

l. 3. M. F. P. *irriguis*, & *siccat modica. l.* 5. M. F. P. *sol modicus. l.* 9. M. F. omittunt lemma. *l.* 16. M.F.P. *esca; post motus. l.* 23. lemma deest in M. F.

1 Aphor. 7, 13, 14. 2 Aphor. 1, 14. Cassii Medic. Probl. 46. 3 Aphor. 11, 20, 53.

in senectute contrahitur. Quibus in adolescentia fuit adstricta, saepe in senectute solvitur. [1] Melior est autem in juvene fusior, in sene adstrictior.

De varietate temporum.

Tempus quoque anni considerare oportet. Hieme plus esse [2] convenit; minus, sed meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa, modice oleribus; semel die cibum capere, nisi si nimis venter adstrictus est. Si prandet aliquis, utilius est exiguum aliquid, & ipsum siccum sine carne, sine potione sumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum est, vel calorem moventibus. Venus tum non aeque pernicioſa est. At vere [3] paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est: magis carne utendum, magis oleribus, transeundum paulatim ab elixis ad assa. Venus eo tempore anni tutissima est. 19, 23.

De diaeta ciborum potionumque.

AEstate vero & [4] potione & cibo saepius corpus eget; ideo prandere quoque commodum est. Eo tempore aptissima sunt & caro & olus: potio quam dilutissima, ut & sitim tollat, nec corpus incendat: frigida lavatio, caro assa, frigidi cibi, vel qui refrigerent. Ut saepius autem cibo utendum, sic exiguo est. 12, 2.

Autumnalis diaeta.

Per autumnum vero, propter [5] coeli varietatem, periculum maximum est. Itaque neque sine veste, neque sine calceamentis 42, 21.

---

l. 4. P. *in senectute. l.* 5. Abest lemma a M. F. atque etiam in seqq. *l.* 20. F. P. *ad assa ab elixis. l.* 23. M. F. P. *corpus saepius. l.* 26. P. *ut sitem. l.* 32. M. F. P. ignorant *vero. l.* 34. F. P. *calciamentis.*

1 Aph. II. 53. 2 De Sal. diaet. I. 2. De diaet. III. III. N. II. 12. 13. Aph. I. 15. Orib. Sard. de Vict. rat. Aegin. I. 53. 3 De Sal. diaet. I. 8. 4 De diaet. sal. I. 17. 5 Aph. III. 4.

mentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque sub divo noctu dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo [1] pleniore uti licet; minus, sed, meracius bibere. Poma [2] nocere quidam putant, quae immodice toto die plerumque sic assumuntur, ut ne quid ex densiore cibo remittatur. Ita non haec, sed [3] consummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxa est. Sed his uti non saepius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid densiori cibo, cum hic accedit, necessarium est demi. Neque [4] aestate vero, neque autumno utilis venus est. Tolerabilior tamen per autumnum: aestate in totum, si fieri potest, abstinendum est.

CAP. IV.

De his, quibus Caput infirmum est.

PROXIMUM est, ut de his dicam, qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmum est, is si bene concoxit, leniter perfricare id mane manibus suis debet; nunquam id, si fieri potest, veste velare, aut ad cutem tondere: utileque lunam [5] vitare, maximeque ante ipsum lunae solisque concursum: sed nusquam post cibum progredi. Si cui capilli sunt, eos quotidie pectere: multum ambulare; sed, si licet, neque sub tecto, neque in sole: utique autem vitare solis ardorem, maximeque post cibum & vinum: potius ungi, quam lavari; nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit,

l. 2. M. F. P. *sub dio nocte. l.* 7. M. F. P. ignorant *ut. l.* 8. M. F. P. *noxae. l.* 16. *est* omitt. M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *De his* (F. *iis*) *qui aliqua parte corporis laborant; & primum de his* (F. *de iis*), *quibus caput infirmum est. l.* 20. F. *de iis. l.* 23. M. F. P. *concoxerit. l.* 24. P. *manibus debet. l.* 25. F. P. *tonderi. l.* 33. M. F. P. *ubique.*

1 De Salubr. Diaet. 1. 15. 2 Aeginet. 1. 53. de Affect. L. 1. 3. 3 Aphor. 11. 51. Actuar. M. M. 111. 9. 4 Aëtius Tetrab. 1. Serm. 111. c. 8. 5 Macrob. Saturn. VII. 16.

venit, ſub veſte primum paulum in tepidario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in calidarium: ubi ſudarit, in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere, tum tepida, dein frigida; diutiuſque ea caput, quam caeteras partes perfundere; deinde id aliquandiu perfricare; noviſſime detergere & ungere. Capiti nihil aeque prodeſt atque aqua frigida. Itaque is, cui hoc infirmum eſt, per aeſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubjicere. Semper autem, etiamſi ſine balneo unctus eſt, neque totum corpus refrigerari ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum caeteras partes attingi nolit, demittere id, ne ad cervices aqua deſcendat; eamque, ne quid oculis, aliiſve partibus noceat, defluentem ſubinde manibus ad hoc regerere. Huic modicus cibus neceſſarius eſt, quem facile concoquat: iiſque, ſi jejuno caput laeditur, aſſumendus etiam medio die eſt: ſi non laeditur, ſemel potius. Bibere huic aſſidue vinum dilutum lene, quam aquam, magis expedit; ut, cum caput gravius eſſe coeperit, ſit, quo confugiat, eique ex toto neque vinum, neque aqua ſemper utilia ſunt: medicamentum utrumque eſt, cum invicem aſſumitur. Scribere, legere, voce contendere, huic opus non eſt, utique poſt coenam: poſt quam nec cogitatio quidem ei ſatis tuta eſt; maxime tamen vomitus alienus eſt. 36, 5. 39, 30. 24, 8.

CAP.

---

l. 3. F. P. *ſudabit.* *l.* 14. M. F. P. *refrigerare.* *l.* 19. M. F. *ad os regerere.* P. *ad os regere.* *l.* 21. M. F. P. *jejunio.* *l.* 24. M. F. P. *leve.*

CAP. V.

De his, qui lippitudine, gravedine, deſtillatione, tonſilliſque laborant.

35, 9. NEQUE vero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, uſus aquae frigidae prodeſt; ſed iis etiam, quos aſſiduae lippitudines, gravedines, deſtillationes, tonſillaeque male habent. His autem non caput tantum quotidie perfundendum; ſed
22, 24. os quoque multa frigida aqua fovendum eſt: praecipueque omnibus, quibus hoc utile auxilium eſt, eo utendum eſt, ubi gravius coelum Auſtri reddiderunt. Cum-
24, 8. que omnibus inutilis ſit poſt cibum aut contentio, aut fatigatio animi; tum his praecipue, qui vel capitis, vel arteriae dolores habere conſueverunt, vel quoslibet alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, deſtillationeſque poſſunt, ſi quam minime is, † qui his opportunus eſt, aërem vel loca aquaſque mutat; ſi caput in ſole protegit, ne incendatur, neve ſubitum ex repentino nubilo frigus dimoveat: ſi poſt concoctionem jejunus caput radit: ſi poſt cibum neque legit, neque ſcribit.

CAP. VI.

Ad ſolutam Alvum remedia.

QUEM vero frequenter cita alvus exercet, huic opus eſt, pila ſimilibusque ſuperiores partes exercere; dum jejunus eſt, ambulare; vitare ſolis nimium ardorem, continua balnea; ungi

---

l. 2. F. *De iis. l.* 4. F. *iis ſolis. l.* 6. P. *ſed his. l.* 7. M. F. P: *aſſiduè. l.* 10. M. F. P. *perfundendum eſt, ſed. l.* 16. M. P. *cogitatio animi.* F. *agitatio animi,* & *tum iis. l.* 17. M. F. *conſuerunt. l.* 21. M. F. P. *minime eum .... mutet. l.* 24. M. F. P. *frigus id moveat.*

ungi citra ſudorem: non uti cibis variis, minimeque jurulentis aut leguminibus, oleribuſve his, quae celeriter deſcendunt; omnia denique ſumere, quae tarde concoquuntur. Venatio, durique piſces, & ex domeſticis animalibus aſſa caro maxime juvant. Nunquam vinum ſalſum bibere expedit, ne tenue quidem; aut dulce; ſed auſterum, & plenius, neque id ipſum pervetus. Si mulſo uti volet, id ex decocto melle faciendum eſt. Si frigidae potiones ventrem ejus non turbant, his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſae in coena ſenſit, vomere debet; idque poſtero quoque die facere: tertio, modici ponderis panem ex vino eſſe; aut ova fricta ex oleo, vel ex defruto, ſimilibuſque aliis: deinde, ad conſuetudinem redire. Semper autem poſt cibum conquieſcere, ac neque intendere animum, neque ambulatione quamvis leni dimoveri. 108, 1. 24, 8. 22, 28.

CAP. VII.

Remedia ad Coli dolorem.

AT ſi laxius inteſtinum dolere conſuevit, quod κόλον nominant, cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis; ut lectione, & aliis generibus exerceatur; utatur balneo calido, cibis quoque & potionibus calidis; denique omnimodo frigus evitet, item dulcia omnia, leguminaque, & quicquid inflare conſuevit.

CAP.

---

l. 2. P. *virulentis. l.* 3. F. *iis, quae. l.* 4. F. P. *fugere, quae. l.* 16. M. F. P. *eſſe, adjecta uva vel olea, vel ex. l.* 21. M. F. P. *levi. l.* 23. P. *coli. l.* 24. P. *Et ſi. l.* 25. F. *colum.* P. κῶλον.

CAP. VIII.

Quae agenda sint Stomacho laborantibus.

SI quis vero stomacho laborat, legere clare debet; post lectionem ambulare; tum pila, vel armis, aliove quo genere, quo superior pars movetur, exerceri. Non aquam, sed vinum calidum bibere jejunus. Cibum bis die assumere; sic tamen, ut facile concoquat. Uti vino tenui & austero; & post cibum, frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nausea, & nolentium vomitus, in jejuno dolor capitis. Quae in quo non sunt, is firmi stomachi est. Neque credendum utique nostris est, qui cum in adversa valetudine vinum aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accusationem non merentis stomachi habent. At, qui tarde concoquunt, & quorum ideo praecordia inflantur, quive propter ardorem aliquem noctu [1] sitire consueverunt, antequam conquiescant, duos treve cyathos per tenuem fistulam bibant. Prodest etiam adversus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum vel ungi vel lavari; assidue vinum frigidum bibere; & post cibum, magnam potionem, sed, ut supra dixi, per siphonem: deinde omnes
24, 11. potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus acescit, is ante eum bibere aquam egelidam debet, & vomere. At si cui ex hoc frequens dejectio incidit, quotiens alvus

---

l. 8. M. F. P. *Tum cibum. l.* 14. M. *quem quo non. l.* 22. M. F. *consuerunt. l.* 27. M. P. *lavari assidue: vinum. l.* 32. M. F. P. *At is cui.*

1 Aphor. v. 27.

alvus ei conſtiterit, frigida potione potiſſimum utatur.

CAP. IX.

Quid obſervandum ſit dolore Nervorum laborantibus.

SI cui vero dolere nervi ſolent, quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit, huic, quantum fieri poteſt, exercendum id eſt, quod affectum eſt, objiciendumque labori & frigori: niſi cum dolor increvit, ſub quo quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio, ſicut in omnibus corporis affectibus, neceſſaria. Cruditas enim id maxime laedit, & quotiens offenſum corpus eſt, vitioſa pars maxime ſentit. Ut concoctio autem omnibus vitiis occurrit, ſic rurſus aliis frigus, aliis calor. Quae ſequi quiſque pro [1] habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui vulneri, [2] praecordiis, inteſtinis, 46, 14. veſicae, auribus; coxis, ſcapulis, naturalibus, [3] oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cere- 75, 34. bro. Idem ſummam cutem facit pallidam, aridam, [4] duram, nigram. Ex hoc horrores tremoreſque naſcuntur. At prodeſt [5] juvenibus, & omnibus plenis. Erectiorque mens eſt, & melius concoquitur, ubi frigus quidem eſt, ſed cavetur. Aqua vero frigida infuſa, praeterquam capiti, etiam ſtomacho 35, 9. prodeſt. [6] Item articulis doloribuſque, qui ſunt ſine ulceribus. [7] Item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia, quae frigus infeſtat: item lip-

l. 11. M. *ſub divo.* F. P. *ſub dio. l.* 12. F. M. *ſicuti. l.* 13. M. F. P. *neceſſaria eſt. l.* 26. P. *rectiorque. l.* 30. M. *articulis, doloribus, qui.* F. *articulis doloribuſque, qui.* P. *articulorum doloribus, qui.*

1 Aph. III. 2. 2 Aph. v. 24. 3 Aph. v. 18. 4 Aph. v. 20. 5 Aph. v. 21. 6 Aph. v. 25. 7 Aph. v. 23.

lippientes, si nec dolor, nec lachrymae sunt: nervos [1] quoque, qui contrahuntur, praecipueque ea ulcera, quae ex frigore sunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam movet. Si nimius est, corpus
28, 22. [2] effeminat, nervos [3] emollit, stomachum solvit. Minime vero aut frigus aut calor tuta sunt, ubi [4] subita insuetis sunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, strumas excitat. Calor concoctionem prohibet, somnum aufert, sudorem digerit, obnoxium morbis pestilentibus corpus efficit.

CAP. X.

Observatio in Pestilentia.

EST etiam observatio necessaria, qua quis in pestilentia utatur, adhuc integer, cum tamen securus esse non possit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare. Ubi id non licet, gestari, ambulare sub divo, ante aestum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut supra comprehensum est, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem,
22, 4. libidinem: multoque magis se continere. Si qua gravitas in corpore est, tum neque mane surgendum, neque pedibus nudis ambulandum est, minimeque post cibum, aut balneum: neque jejuno, neque coenato vomendum est: neque movenda alvus; atque etiam, si per se mota est, comprimenda est. Abstinendum potius, si plenius corpus est. Itemque vitandum balneum, sudor, meridianus somnus, utique si ci-

---

l. 21. F. P. *Sub dio.*

1 Aphor. v. 22. 2 Aphor. v. 16. 3 Aphor. v. 22. 4 Aphor. III.

si cibus quoque antecessit; qui tamen semel die tunc commodius assumitur: insuper etiam modicus, ne cruditatem moveat. Alternis diebus invicem, modo aqua, modo vinum bibendum est. Quibus servatis, ex reliqua victus consuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero haec in omni pestilentia facienda sint, tum in ea maxime, quam Austri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem necessaria sunt, ubi gravi tempore anni discesserunt ex suis sedibus, vel ubi in graves regiones venerunt. Ac si caetera res aliqua prohibebit, utique abstinere debebit: atque ita à vino ad aquam, ab hac ad vinum, eo, qui supra positus est, modo, transitus ei esse.

LIBER SECUNDUS.

Praefatio.

INSTANTIS autem valetudinis signa complura sunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint, tamen haec illum optime praesagisse fateantur. Sed antequam dico, quibus praecedentibus morborum timor subsit; non alienum videtur exponere, quae tempora anni, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia

l. 15. M. F. P. *ab vino. l.* 18. M. F. CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER II. P. ARTIUM AURELII CORNELII CELSI *libri primi finis. Incipit secundus de signis & communibus auxiliis. l.* 20. M. F. P. *autem adversae valetudinis. l.* 26. M. F. P. *quamvis quaedam in.*

lia corpora maxime tuta vel periculis opportuna sint, quod genus adversae valetudinis in quoque timeri maxime possit. Non quod non omni tempestatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur; sed quod frequentius tamen quaedam eveniant. Ideo utile est scire unumquemque, quid, & quando maxime caveat.

CAP. I.

Quae anni tempora, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora vel tuta vel morbis opportuna sint, & quod valetudinis genus in quoque timeri possit.

IGITUR saluberrimum ver est: proxime deinde ab hoc, hiems: periculosior aestas, autumnus longe periculosissimus. Ex tempestatibus vero optimae [1] aequales sunt, sive frigidae, sive calidae: pessimae, quae
33, 31. maxime variant. Quo fit, ut [2] autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atque matutinis, simulque etiam vespertinis, frigus est. Corpus ergo, & aestate, & subinde meridianis caloribus relaxatum, subito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, sic quandocunque evenit, noxium est. Ubi aequalitas autem est, saluberrimi sunt [3] sereni dies: meliores pluvii, quam tantum nebulosi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant: aestate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum est, salubriores

l. 3. 4. M. F. P. *non quo non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnes. l.* 8. M. F. P. *ideoque. l.* 16. M. F. P. *proxima. l.* 22. M. F. P. *variant maxime. l.* 30. M. F. P. *est, tamen saluberrimi. l.* 31. M. F. P. *nebulosi aut nubili.*

1 Aph. III. 8. 2 Aphor. III. 9. 3 Aphor. III. 15.

briores Septentrionales, quam Subsolani, vel [1] Austri sunt. Sic tamen haec, ut interdum [2] regionum sorte mutentur. Nam fere ventus ubique à mediterraneis regionibus veniens, salubris: à mari, gravis est. Neque solum in bono tempestatum habitu certior valetudo est; sed pejores morbi quoque, si qui inciderunt, leviores sunt, & promptius finiuntur. Pessimum aegro est coelum, quod aegrum fecit; adeo ut in id quoque genus, quod natura pejus est, in hoc statu salubris [3] mutatio sit. AEtas media, tutissima est: quia neque juventae calore, neque senectutis frigore infestatur. Longis morbis senectus, acutis adolescentia magis patet. 47, 8.
[4] Corpus autem habilissimum quadratum est, neque gracile, neque obesum. Nam longa [5] statura, ut in juventa decora est, sic matura senectute conficitur. Gracile corpus infirmum: obesum hebes est. Vere tamen maxime, quaecunque [6] humoris motu novantur, in metu esse consuerunt. Ergo tum lippitudines, pustulae, profusio [7] sanguinis, abscessus corporis, quae ἀποστήματα Graeci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant; insania, morbus comitialis, angina, gravedines, destillationes oriri solent. Hi quoque morbi, qui in articulis nervisque modo urgent, modo quiescunt: tum maxime & inchoantur & repetunt. At aestas [8] non quidem vacat plerisque [9] his morbis; sed adjicit febres, vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alvei dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, cum in 238, 4.

cae-

l. 2. M. P. *tamen ut in haec int.* F. *tamen ut haec int.* *l.* 7. M. F. P. *sed priores.* *l.* 9. M. F. P. *pessimum ergo certum est.* *l.* 12. M. F. P. *sit. At aetas.* *l.* 13. M. F. P. *quae neque.* *l.* 27. F. *ii quoque.* *l.* 31. M. F. P. *plerisque ab his.* *l.* 32. M. F. P. *febres vel continuas, vel ardentes, vel tert.* *l.* 33. F. P. *alvi.* *l.* 34. M. F. P. *& in caeteris.*

1 Galen. de Theriac. l. 1. c. 11. p. 945. T. 13. 2 Aph. III. 3. 3 Dicaearch. Geogr. c. x. p. 56. Aph. II. 54. 4 Soran. Ephes. Isag. c. 5. 5 Aph. III. 10. 6 Aph. III. 21. 7 Soran. Ephes. Isag. c. 5.

caeteris quidem partibus, tum maxime obscoenis; & quicquid sudore hominem resolvit. Vix quicquam ex [1] his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant; urinae difficultas, στραγγουρίαν quam appellant; tenuioris intestini morbus, quem ἕλεὸν nominant. Fit item laevitas intestinorum, quae λειεντερία vocatur; coxae dolores, morbi comitiales. Idemque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab aestate, etiam proxima pressos interimit: & alios novis morbis conficit; & quosdam longissimis implicat, maximeque quartanis, quae per hiemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus pestilentiae patet, cuiuscumque ea generis est; quamvis variis rationibus nocet. Hiems autem [2] capitis dolores, tussim, & quicquid in faucibus, in [3] lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.

Ex tempestatibus [4] Aquilo tussim movet, fauces exasperat, ventrem [5] adstringit, urinam supprimit, horrores excitat, item dolorem lateris & pectoris. Sanum tamen [6] corpus spissat, & mobilius atque expeditius reddit. Auster [7] aures hebetat, sensus tardat, capitis dolorem movet, alvum solvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum. Caeteri venti, quo huic vel illi propiores sunt, eo magis vicinos his illisve affectus faciunt. Calor omnis & jecur & lienem inflammat, mentem hebetat, & ut [8] anima deficiat, ut sanguis prorumpat,

l. 1. M. F. P. *sed maxime. l.* 7. F. *quam stranguriam.* P. *quam* στραγγουρίαν. *l.* 9. M. F. *lenitas. l.* 12. M. F. P. *aestate tantum proxima. l.* 13. M. F. P. *& aliis. l.* 14. P. *longissimos. l.* 24. M. F. P. *dolores. l.* 28. M. F. P. *dolores. l.* 30. M. F. P. *quo vel huic vel illi. l.* 31. P. *sint. l.* 32. M. F. P. *Denique omnis calor & j. & l. inflam.* (*inflat* P.) *m. hebetat, ut anima.*

1 Aph. III. 22. 2 Aph. III. 23. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 4 Aph. III. 5. 5 Aph. III. 17. 13. 6 Aph. III. 17. 7 Aph. III. 17. 8 Aph. V. 16.

rumpat, efficit. Frigus modo [1] nervorum distentionem, modo rigorem infert; illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur: nigrorem in ulceribus, & horrorem in febribus excitat. In siccitatibus, [2] acutae febres, lippitudines, [3] tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres, [4] longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, resolutio nervorum, quam παράλυσιν Graeci nominant. 178. Neque solum interest, quales dies sint, sed etiam quales ante praecesserint. Si hiems sicca Septentrionales ventos habuit, ver autem Austros & pluvias exhibet, fere subeunt [5] lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, praecipue in muliebribus. Si vero, Austri [6] pluviaeque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & siccum est, gravidae quidem feminae, quibus tum adest partus, abortu periclitantur: hae vero quae gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt. Caeteros lippitudo arida, &, si seniores sunt, gravedines atque destillationes male habent. At si à prima hieme Austri ad ultimum ver continuarint, laterum dolores, & insania febricitantium, † quam φρενῖτιν appellant, quam celerrime rapiunt. Ubi vero calor à primo vere orsus aestatem quoque similem [7] exhibet, necesse est multum sudorem in febribus subsequi. At si sicca aestas [8] Aquilones habuit, autumno vero imbres Austrique sunt, tota hieme, quae proxima est, tussis, destillatio, raucitas, in quibusdam etiam 148. tabes

l. 3. M. *illud* σπασμὸς *id est spasmus: hoc* τέτανος *i. e. tasmus Graece nominatur.* F. *illud spasmus: hoc tasmus Graece nominatur.* P. *illud* σπασμὸς, *i. e. convulsio: hoc autem* τέτανος *Graeca voce nominatur. l.* 4. M. F. P. *nigritiem in ulceribus, humorem. l.* 17. F. P. *ideoque praecipue. l.* 19. P. *autem & frigidum. l.* 26. M. F. P. *continuarunt. l.* 27. M. F. *phreneſin.* P. *φρένησιν. l.* 28. M. F. *ubi primo calor.*

1 Aph. v. 17. 2 Aph. III. 7. 3 III. 16. 4 Aph. III. 16. 5. Aph. III. 11. 6 Aph. III. 12. 7 Aph. III. 6. 8 Aph. III. 13.

tabes oritur. Sin autem autumnus quoque aeque ſiccus [1] iiſdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus vero inſta- re poſſunt, aridae lippitudines, & febres partim acutae, partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

[2] Quod ad aetates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes aeſtate & autumni prima parte: juvenes hieme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt. Inimicior
39, 21. ſenibus hiems, aeſtas adoleſcentibus eſt. Tum ſi qua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut infantes, teneroſque adhuc pueros ſerpentia [3] ulcera oris, quae ἄφθας Graeci nominant,
386, 10. vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propria etiam [4] dentientium, gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus male habent. Quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maxime venter adſtrictus eſt. At ubi aetas paulum proceſſit, † [5] glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquo inclinationes, ſtrumae, verrucarum quaedam ge-
334, 11. nera dolentia, ἀγρυχοεδόνας Graeci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, [6] ex iiſdem multa, & longae febres, & ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia, [7] primum circa quadrageſimum diem; deinde ſeptimo

---

l. 1. M. F. P. *oriuntur. l.* 2. F. *hisdem. l.* 6. F. P. *poſſunt, & aridae. l.* 7. F. *& ii morbi. l.* 10. M. F. *proximeque. l.* 22. M. F. *febriculae interdum, alii. l.* 27. M. F. P. *aliquae. l.* 31. F. *hisdem. l.* ead. M. F. P. *multae & longae febres: ſanguinis.*

1 Aphor. III. 4. 2 Aphor. III. 18. 3 Aphor. III. 24. 4 Aphor. III. 25. 5 Aphor. III. 26. 6 Aph. III. 27. 7 Aphor. III. 28.

ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam genera morborum in infantem inciderunt, ac neque pubertate, neque primis coitibus, neque in femina primis menſtruis finita [1] ſunt, fere longa ſunt: ſaepius tamen his morbi pueriles, qui diutius manſerunt, terminantur. Adoleſcentia [2] morbis acutis, item comitialibus, tabique maxime objecta eſt: fereque juvenes ſunt, qui ſanguinem exſpuunt. Poſt hanc aetatem [3] laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, inſania, ſanguinis per quaedam etiam velut ora venarum, αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant, profuſio. In ſenectute, [4] ſpiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum [5] reſolutiones, malus corporis habitus, καχεξίαν Graeci appellant, nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium, praecipueque ſoluta alvus, &, quae ſequuntur hanc, tormina, vel laevitas inteſtinorum, caeteraque fuſi ventris mala. Praeter haec graciles, tabes, dejectiones, deſtillationes, item viſcerum & laterum dolores fatigant. Obeſi plerumque acutis morbis, & difficultate ſpirandi, ſtrangulantur, ſubitoque ſaepe moriuntur, quod in corpore tenuiore vix evenit.

172, 17.
43, 15.
62, 12.
401.
494.

CAP. II.

De ſignis adverſae valetudinis futurae.

ANTE adverſam autem valetudinem, ut ſupra dixi, quaedam notae oriuntur; quarum omnium commune eſt, ali-

---

l. 6. M. F. P. *his* omittunt. *l.* 18. M. *cacheſiam.* F. *cacheſian.* *l.* 21. M. F. P. *alvus*, *quam ſequuntur.* *l.* 22. M. F. P. *levitas.* *l.* ead. *ventris fuſi.*

1 Aphor. III. 18. 2 Aphor. III. 29. 3 Aph. III. 30. 4 Aphor. III. 31. 5 Aphor. VI. 57.

aliter se corpus habere, atque consuevit; neque in pejus tantum, sed etiam in melius. Ergo si plenior aliquis, & speciosior, & coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet. Quae quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere retro, quasi ruina quadam, revolvuntur. Pejus tamen signum est, ubi
58, 10. aliquis contra consuetudinem emacuit, &
51, 22. colorem decoremque amisit: quoniam in
53, 24. his, quae superant, est quod morbus demat: in his quae desunt, non est quod ipsum morbum ferat. Praeter haec, protinus timeri debet, si graviora membra sunt; si crebra ulcera oriuntur; si corpus supra consuetudinem incaluit; si gravior somnus pressit, si tumultuosa somnia fuerunt; si saepius expergiscitur aliquis, quam assuevit, deinde iterum soporatur: si corpus dormientis circa partes aliquas contra consuetudinem insudat, maximeque si circa pectus, aut cervices, aut crura, vel genua, vel coxas. Item, si marcet animus: si loqui & moveri piget; si corpus torpet; si dolor praecordiorum est, aut totius pectoris, aut, qui in plurimis evenit, capitis; si salivae plenum est os; si oculi cum dolore vertuntur: si tempora astricta sunt: si membra inhorrescunt; si spiritus gravior est: si circa frontem intentae venae moventur; si frequentes oscitationes: si genua quasi fatigata sunt, totumve[1] corpus lassitudinem sentit. Ex quibus saepe plura, nunquam non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud con-

---

l. 21. M. F. P. *maximeque circa.* *l.* 24. F. *corpus torquet.* *l.* 25. F. P. *aut in plurimis venis capitis.*

1 Aphor. II. 5.

considerandum est, num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla difficultas subsequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, sine qua- 96, 15.
rum notitia non facile quicquam in futurum praesagiri potest. Facile itaque securus est in his aliquis, quae saepe sine periculo evasit. Ille sollicitari debet, cui haec nova sunt; aut qui ista nunquam sine custodia sui tuto habuit.

CAP. III.

Quae bona in aegrotantibus signa sint.

UBI vero febris aliquem occupat, scire licet, non periclitari, si in latus aut dextrum aut sinistrum, ut ipsi in usu est, cubat [1], cruribus paulum reductis; qui fere sani quoque jacentis habitus est: si facile convertitur; si noctu dormit, si interdiu vigilat; si ex facili spirat; si non conflicta- 51, 10.
tur; si circa umbilicum [2] & pubem cutis 51, 16.
† plana est; si praecordia ejus sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt: quod si paulo tumidiora sunt, tamen digitis cedunt & non dolent. Haec valetudo, ut spacium aliquod habebit, sic tuta erit. Corpus quoque, quod aequaliter molle & calidum est, quodque aequaliter [3] totum insudat, & cujus febricula [4] eo sudore finitur, securitatem pollicetur. Quando jam ad sanitatem venit corpus, † sternutamentum etiam inter bona indicia est, & cupiditas [5] cibi vel a principio servata, vel etiam post fastidium orta. Neque terrere debet ea

---

l. 1. M. F. P. *num quid. l.* 2. F. P. *evniat, ac neque. l.* 10. P. *tuta. l.* 15. M. F. P. *visum. l.* 32. *a primo servata.*

1 Actuar. M. Med. II. 3. 2 Aphor. II. 35. 3 De Judicat. I. 3. 4 Aph. IV. 55. 5 Aphor. II. 32.

ea febris, quae eodem die finita est: ac ne ea quidem, quae, quamvis longiore tempore tenuit, tamen ante alteram accessionem ex toto quievit, sic, ut corpus integrum, quod ἁλικρινὲς Graeci vocant, fieret. Si quis autem incidit vomitus, mixtus esse ex bile & pituita debet: & in urina subsidere album, laeve [1], aequale; sic ut etiam, si quae quasi nubeculae innatarint, in imum deferantur. Ac venter ei, qui a periculo tutus est, reddit mollia, figurata, atque eodem fere tempore, quo secunda valetudine assuevit, modoque convenientia his, quae assumuntur. Pejor cita alvus est, sed ne haec quidem terrere protinus debet, si matutinis temporibus coacta magis est, aut si procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa est, neque [2] foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit. Ac lumbricos [3] quoque aliquos † sub fine morbi descendisse nihil nocet. Si inflatio sine inflammatione in superioribus partibus [4] dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonitus ventris inde ad inferiores partes devolutus; magisque etiam, si sine difficultate, cum stercore excessit.

CAP. IV.

Mala signa aegrotantium.

CONTRA gravis morbi periculum est, ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus, & cruribus: ubi residere vult in ipso acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus: ubi nocturna vigilia premitur, etiamsi interdiu somnus acce-

54, 28.

l. 3. M. F. P. *evanuit*, *tamen*. *l.* 6. M. F. P. *esse & bile*. *l.* 9. M. F. *in unum*. *l.* 10. F. P. *reddit modo mollis*. *l.* 11. M. F. P. omittunt *atque*. *l.* ead. F. P. omittunt *modoque*. *l.* 21. M. F. P. *nocet*. *inflammatio in sup.* *l.* 23. F. P. *sonus*. *l.* 24. M. F. P. *evolutus*.

1 De Judicat. 1. 8. 2 De Judicat. 1. 6. 3 De Judicat. 1. 7. Praenot. x. 1. Aph. IV. 74.

accedit, ex quo tamen pejor eſt, qui inter quartam horam & noctem, quam qui a matutino tempore ad quartam. Peſſimum tamen eſt, ſi ſomnus neque noctu, neque interdiu accedit: id enim fere ſine continuo [1] delirio eſſe non poteſt. Neque vero ſignum bonum eſt, ſomno ultra [2] debitum urgeri: pejuſque, quo magis ſopor interdiu, noctuque continuat. Mali etiam morbi teſtimonium eſt, vehementer & crebro ſpirare, a ſexto [3] die coepiſſe inhorreſcere; pus expuere: vix excreare, dolorem habere continuum: difficulter ferre morbum: jactare brachia & crura: ſine voluntate [4] lachrymare: † habere humorem [5] glutinoſum dentibus inhaerentem; cutem circa [6] umbilicum & pubem macram: praecordia [7] inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta; magiſque, ſi haec dextra parte quam ſiniſtra ſunt: periculoſiſſimum tamen eſt, ſi venae quoque ibi vehementer agitantur. Mali etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter emacreſcere: caput & pedes manuſque [8] frigidas habere, ventre & lateribus calentibus; aut frigidas [9] extremas partes acuto morbo urgente; aut poſt ſudorem [10] inhorreſcere: aut poſt vomitum [11] ſingultum eſſe, vel rubere oculos: aut [12] poſt cupiditatem cibi, poſtve longas febres hunc faſtidire; aut multum ſudare, maximeque frigido ſudore; aut habere ſudores non per totum corpus aequales, quique febrem non finiant. Malae etiam febres, quae quotidie tempore eodem revertantur; quaeve ſemper pares acceſ-

64, 16. 54, 33. 49, 20. 56, 3. 54, 31. 54, 14. 49, 21. 48, 9. 55, 22. 285, 27. 53, 17. 56, 11. 301, 24.

l. 2. P. *noctem eſt, quam. l.* 3. M. F. P. omitt. *a. l.* 6. M. F. P. *dolore eſſe non poteſt. Aeque vero ſignum malum eſt, etiam ſomno. l.* 8. M. F. P. *quo ſe magis. l.* 23. M. F. P. *calidas habere, ventre & lateribus frigentibus. l.* 32. M. F. P. *finiant, & eas febres.*

1 Aph. VII. 18. 2 Aph. II. 3. 3 Aph. IV. 29. 4 Aph. IV. 52. VIII. 2. 5 Aph. IV. 53. 6 Aph. II. 35. 7 Aph. II. 28. 8 Aph. VIII. 11. 9 Aph. VII. 1. 26. 10 Aph. VII. 4. 11 Aph. VII. 3. 12 Aph. VII. 6.

acceſſiones habeant, neque [1] tertio quoque die leventur; quaeve ſic continuent, ut per acceſſiones increſcant, per deceſſiones tantum molliantur, nec unquam integrum corpus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne leva- 5
175, 13. tur quidem febris, ſed aeque concitata con-
55, 20. tinuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arquatum [2] morbum febrem oriri; utique ſi praecordia dextra parte dura manſerunt, aut dolentibus iis laeva. Nulla acuta febris le- 10
viter terrere nos debet. Neque unquam in acuta [3] febre, aut a ſomno non eſt terribilis nervorum diſtentio. Timere etiam ex ſomno [4], mali morbi eſt. Itemque in prima febre protinus mentem eſſe turbatam, 15
membrumve aliquod eſſe reſolutum. Ex quo caſu quamvis vita redditur, tamen id
56, 13. fere membrum debilitatur. Vomitus etiam
296, 10. periculoſus eſt ſincerae pituitae vel bilis;
56, 17. pejorque, ſi viridis, aut [5] niger eſt. At mala 20
urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut livida: deterior, in qua quaſi fila quaedam tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tanquam ex furfuribus factas nubeculas repraeſentat. Diluta quoque, atque alba, vi- 25
tioſa eſt, [6] ſed in phreniticis maxime. Alvus autem mala eſt, ex toto ſuppreſſa. Periculoſa etiam, quae inter febres fluens conquieſcere hominem in cubili non patitur; utique, ſi quod deſcendit, eſt perliquidum, 30
aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans. Praeter haec periculum oſtendit id, quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum,
56, 32. laeve, album, idemque ſubpallidum: vel ſi eſt

---

l. 3. F. P. *diſceſſiones. l.* 6. M. P. *continuant. l.* 9. M. F. P. *ac dolentibus. l.* 26. M. F. P. *phreneticis.*

1 Aph. IV. 43. 2 Aph. IV. 62. 3 Aph. IV. 66. 4 Aph. IV. 67. 5 Aph. IV. 22. 6 Aph. IV. 72.

est aut lividum, aut bilioſum, aut cruentum, aut pejoris odoris, quam ex conſuetudine. Malum est etiam, quod poſt febres longas, ſincerum est. 56, 33.

CAP. V.

De ſignis longae valetudinis.

POST haec indicia, notum est longum morbum fieri: ſic enim neceſſe est, niſi occidit. Neque ulla alia ſpes in magnis est, quam ut impetum morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod curationi locum praeſtet. Protinus tamen ſigna quaedam ſunt, ex quibus colligere poſſumus, morbum, etſi non interemerit, longius tamen tempus habiturum. Ubi frigidus [2] ſudor inter febres non acutas circa caput tantum, & cervices oritur; aut ubi, febre non quieſcente, corpus † inſudat; aut ubi corpus modo [3] frigidum, modo calidum est, & color alius ex alio fit; aut ubi, quod inter febres [4] aliqua parte abſceſſit, ad ſanitatem non pervenit; aut ubi aeger pro ſpacio parum emacreſcit. 56, 11. 48, 9.

Item, ſi urina modo liquida & [5] pura est, modo habet quaedam ſubſidentia; ſi laevia atque alba rubrave ſunt, quae in ea ſubſidunt; aut ſi quaſdam quaſi miculas repraeſentat; aut ſi bullulas excitat. 60, 31.

CAP. VI.

De indiciis mortis.

SED inter haec quidem, propoſito metu, ſpes tamen ſupereſt. Ad ultima vero jam

---

l. 9. M. F. P. *Neque vitae alia in malis magnis. l.* 23. M. P. *at ubi. l.* 25. M. F. P. *Item urina. l.* 27. M. F. P. *maculas.*

1 Aph. VII. 6. 2 Aph. IV. 37. Coac. Praen. IV. 8, 39, 40, De Jud. VI. 9. VIII. 2, 3, 4, 5. † Aph. IV. 56. 3 Aph. VII. 60. 4 Aph. 12. 51. 5 De Jud. VI. 1, 2. Aph. VII. 31.

jam ventum esse testantur, [1] nares acutae, collapsa tempora, [2] oculi concavi, frigidae languidaeque aures & imis partibus leniter versae, cutis circa frontem dura, & intenta, color aut niger aut perpallidus; multoque magis, si ita haec sunt, ut neque [3] vigilia praecesserit, neque ventris resolutio, neque inedia. Ex quibus causis interdum haec species oritur, sed uno die finitur. Itaque diutius durans, mortis index est. Si vero in morbo vetere [4] jam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque, si praeter haec oculi quoque lumen [5] refugiunt, &
51, 15. illachrymant; quaeque in iis alba esse debent, [6] rubescunt; atque in iisdem [7] venulae pallent; pituitaque in iis innatans, novissime angulis [8] inhaerescit; alterque ex his minor est; iique aut vehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt; perque somnum
72, 18. [9] palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet; neque id fluens alvus expressit: eaedemque palpebrae pallent, & idem [10] pallor labra & nares decolorat: eademque labra, & nares,
51, 28. oculique, & palpebrae, & supercilia, aliquave ex his pervertuntur; isque propter imbecillitatem jam † non audit, aut non videt.
50, 30. Eadem mors denunciatur, ubi aeger supinus [11] cubat, eique genua [12] contracta sunt: ubi deorsum ad pedes subinde delabi-
51, 14. tur: ubi brachia & [13] crura nudat, & inaequaliter dispergit, neque iis calor subest: ubi
51, 7. hiat [14]: ubi assidue dormit: ubi is, qui mentis suae non est, neque id facere sanus solet,

---

l. 28. M. F. P. *ubi aegri supini cubant, hisque genua.* *l.* 30. F. *ubi is deorsum.* *l.* 31. M. P. *inaequabiliter.*

1 Praen. II, 6. Coac. Praen. I, 104. 2 Praen. II, 7. 3 Praen. II, 13. 4 Praen. II, 17. Pr. VII, 51. 5 Pr. II, 19, 20. 6 Pr. II, 23. 7 Id. II, 24. 8 Id. II, 24. 9 Aphor. VI, 52. Praen. III, 1, 2. 10 Aph. IV, 49. 11 Praen. III, 8. 12 Id. III, 1. 13 Id. III, 10. 14 Id. III, 3.

let, dentibus [1] ſtridet: ubi ulcus, [2] quod aut 63, 22.
ante, aut in ipſo morbo natum eſt, aridum,
& aut pallidum, aut lividum factum eſt. 66, 14.
Illa quoque mortis indicia ſunt, [3] ungues,
digitique pallidi; frigidus [4] ſpiritus: aut ſi
manibus quis in febre, & acuto morbo,
vel inſania, pulmoniſve dolore, vel capitis,
in veſte [5] floccos legit, fimbriaſve diducit,
vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta e-
minent, carpit. Dolores etiam circa coxas
& inferiores partes orti, ſi [6] ad viſcera tran-
ſierunt, ſubitoque deſierunt, mortem ſub-
eſſe teſtantur; magiſque, ſi alia quoque
ſigna acceſſerunt. Neque is ſervari poteſt,
qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito
ſtrangulatur, aut devorare ſalivam ſuam
non poteſt: cuive in eodem febris corporis-
que habitu cervix [7] invertitur, ſic ut devo-
rare aeque nihil poſſit: aut cui ſimul & con-
tinua febris & ultima corporis infirmitas 52, 6.
eſt: aut cui, febre non quieſcente, exte-
rior pars [8] friget, interior ſic calet, ut etiam 51, 25.
ſitim faciat: aut qui, febre aeque non quie- 90, 23.
ſcente, ſimul & [9] delirio & ſpirandi difficul-
tate vexatur: aut qui epoto [10] veratro, ex-
ceptus diſtentione nervorum eſt: aut qui
ebrius obmutuit. Is enim fere [11] nervorum
diſtentione conſumitur, niſi aut febris ac-
ceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi
debet, loqui coepit. Mulier quoque gravi-
da [12] acuto morbo facile conſumitur; & is,
cui ſomnus dolorem [13] auget: & cui protinus,
in recenti morbo, bilis atra [14] vel infra vel
ſupra ſe oſtendit: cuive alterutro modo ſe
prom-

---

l. 15. F. P. *timore. l.* 18. M. F. P. *convertitur. l.* 21. P. *febre aeque non. l.* 27. M. F. P. *Is enim febre adjecta nervorum.*

1 Id. iv, 4. 2 Id. iv, 7, 8. 3 Aph. viii, 12. 4 Id. iv, 9. 5 Id. iv, 14. 6 Aph. iv. 35. 7 Aph. iv. 48. 8 Aph. iv. 50. 9 Aph. iv. 16. v. 1. Coac. iv. 24. 10 Aph. v. 5. 11 Aph. v. 30. 12 Aph. ii. 1. 13 Aph. iv. 22.

promsit, cum jam longo morbo corpus
51, 12. ejus esset extenuatum & confectum. Spu-
70, 32. tum etiam [1] biliosum, & purulentum, sive
71, 2. separatim ista, sive mixta proveniunt, in-
teritus periculum ostendunt. Ac, si circa
septimum diem tale esse coepit, proximum
est, ut is circa quartumdecimum diem de-
cedat, nisi alia signa mitiora pejorave ac-
cesserint: quae quo leviora graviorave
subsecuta sunt, eo vel seriorem mortem,
vel maturiorem denunciant. Sudor quo-
que [2] frigidus in acuta febre pestiferus est:
301, 24. atque in omni morbo vomitus, qui [3] varius,
52, 18. & multorum colorum est: praecipueque, si
malus in hoc odor est. Ac sanguinem quo-
que in febre [4] vomuisse pestiferum est. Urina
52, 21. vero [5] fulva & tenuis † in magna cruditate esse
consuevit; & saepe, antequam spacio matu-
rescat, hominem rapit. Itaque si talis diutius
permanet, periculum mortis ostendit. Pes-
sima [6] tamen est, praecipueque mortifera,
nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris
quidem & mulieribus talis deterrima est.
In pueris vero, quae tenuis & diluta est. Al-
vus quoque varia, pestifera est; & quae
strigmentum, sanguinem, bilem, [7] viride
aliquid, modo diversis temporibus, modo
simul, & in mistura quadam, discreta ta-
men repraesentat. Sed haec quidem potest
paulo † diutius trahere. In praecipiti vero
jam esse denunciat, quae liquida, eadem-
que vel nigra [8], vel pallida, vel pinguis est;
52, 34. utique, si magna foeditas [9] odoris accessit.
53, 2. Illud interrogari me posse ab aliquo scio:
si cer-

---

l. 2. M. F. P. *& affectum. l.* 8. M. F. P. *signa melio-ra. l.* 17. M. F. P. *vero rubra. l.* 25. M. F. P. *est; quae. l.* 26. F. P. *bilem viridem.*

1 Aph. IV. 23. 2 Praen. v. 4. 3 Praen. XII. 11, 12, 13, 14. 4 Aph. VII. 37. 5. De Jud. VII. 5. 6 Praen. XI. 14, 15. 7 Plin. XXVIII. 6. 8 Praen. X. 8, 9. 9 Vict. Acut. XLVIII. 1. 10 Praen. X. 6.

si certa futurae mortis indicia sunt, quomodo interdum deserti a medicis convalescant, quosdamque fama prodiderit in ipsis funeribus revixisse? Quinetiam vir jure magni nominis † Democritus, ne finitae quidem vitae satis certas † notas esse, proposuit, quibus medici credidissent: adeo illud non reliquit, ut certa aliqua signa futurae mortis essent. Adversus quod ne illud quidem dicam, quod in vicino saepe quaedam notae positae, non bonos, sed imperitos medicos decipiunt (quod Asclepiades sciens, † funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur:) [1] nec protinus [2] crimen artis esse, si quod professoris sit. Illa tamen moderatius subjiciam. Conjecturalem [3] artem esse medicinam, rationemque conjecturae talem esse, ut cum saepius aliquando † responderit, interdum tamen fallat. Non itaque, si quid vix [4] millesimo in corpore aliquem decipit, id fidem non habet, cum per innumerabiles homines respondeat. Idque non in his tantum, quae pestifera sunt, dico: sed in his quoque, quae salutaria. Siquidem [5] etiam spes interdum frustratur, & moritur aliquis, de quo medicus securus primo fuit. Quaeque medendi causa reperta sunt, nonnunquam in pejus aliquibus vertunt. Neque id evitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum potest. Sed est tamen medicinae fides, quae multo saepius, perque multo [6] plures aegros prodest. Neque tamen ignorare oportet, in [7] acutis morbis fallaces magis notas esse & salutis, & mortis. CAP. 13, 22. 18, 13. 19, 18.

l. 9. M. F. P. *adversus quos. l.* 12. M. F. P. *quod Asclepiades funeri obvius intellexit quendam vivere. l.* 14. M. F. P. *ne protinus. l.* 19. M. F. P. *fallat nos. Si quid itaque vix. l.* 21. M. F. P. *corpore aliquando decipit, id fidem notam habet. l.* 29. M. F. P. *aliquid convertunt.*

1 Soran. Ephes. cap. IV. 2 Hipp. de Arte XV. 6, 7. 3 Sext. Emp. adv. Matth. l. 1. c. 3. Macrob. Sat. VII. 15. 4 Cic. de N. D. II. 4. 5 Quintil. Declam. VIII. p. 110. 6. Galen. M. Med. LXI. 7 Aph. II. 19.

CAP. VII.

De notis, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit.

SED cum proposuerim signa, quae in omni adversa valetudine communia esse consueverunt; ad ea quoque transibo, ut, quas aliquis in singulis morborum generibus habere possit notas, indicem. Quaedam autem sunt, quae ante febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus sit, aut venturum sit, ostendit. Ante febres, si caput grave est, aut ex somno oculi caligant, aut frequentia sternutamenta sunt, circa caput aliquis pituitae impetus timeri potest. Si sanguis, aut calor abundat, pro-
48, 9. ximum est, ut aliqua parte profluvium sanguinis fiat. Si sine causa quis emacrescit, ne in malum habitum corpus ejus decidat, metus est. Si praecordia dolent, aut inflatio gravis est, aut toto die non concocta fertur urina, cruditatem esse manifestum est. Quibus diu color [3] sine morbo regio malus est, hi vel capitis doloribus conflictantur, † vel terram edunt. Qui diu habent faciem [2] pallidam & tumidam, aut capite, aut visceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit,
64, 17. mutaturque ei color, nec somnus [3] accedit, ploratque is assidue, metuenda nervorum distentio est. Frequens autem destillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam esse testatur. Ubi pluribus diebus non descen-

---

l. 6. F. *consuerunt.* & *at* abest a M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *recidat. l.* 20. M. F. P. *inflammatio. l.* 30. *distillatio. l.* 31. P. M. *timidam.*

1 II. Praed. XXXIX. 1, 2, 3. 2 II. Praed. XXIX. 7, 8. 3 Aph. VII. 18.

deſcendit alvus, docet, aut ſubitam dejectionem, aut febriculam inſtare. Ubi pedes tument, & longae dejectiones ſunt, aut dolor in imo ventre † & coxis eſt, aqua inter cutem inſtat, ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt his, quibus, cum voluntas † deſidendi eſt, venter nihil reddit, niſi & aegre & durum. Cum tumor in [1] pedibus eſt, idemque modo dextra, modo ſiniſtra parte ventris, invicem oritur atque finitur, a jocinore id malum proficiſci videtur. Ejuſdem morbi nota eſt, ubi circa [2] umbilicum inteſtina torquentur (ῥόφον Graeci nominant) coxaeque dolores manent, qui neque tempore, neque remediis ſolvuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibusve, aut alia qualibet parte ſic eſt, ut eo loco nervi contrahantur; aut ſi id membrum, ex levi cauſa fatigatum, aeque frigido, calidoque offenditur, ποδάγραν χειράγρανve, vel ejus articuli, in quo id ſentitur, morbum futurum eſſe denunciat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus feminis [3] menſtrua non proveniunt, neceſſe eſt capitis acerbiſſimi dolores ſint, vel quaelibet alia pars morbo infeſtetur. Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, ut dolores, tumoreſque, ſine podagra ſimilibuſque morbis, oriuntur,

---

l. 3. F. P. *turgent, longae dejectiones ſunt, ubi.* M. *tument, l. d. ſ. ubi. l.* 7. M. F. P. *quibus voluntas. l.* 9. *cum* abeſt a M. F. P. *l.* 11. M. F. P. *finitur ſed a. l.* 15. M. F. P. *manent, eaque neque. l.* 17. P. *Calor. l.* 21. M. *oſtenditur.*

1 Praen. VIII. 4. 2 Aph. IV. 11. 3 Aph. V. 57.

tur, & desinunt. Utique, si saepe tempora iisdem dolent, noctuque corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est. Si mulier a partu vehementes dolores habet, neque praeterea signa mala sunt, circa vigesimum diem aut sanguis per nares erumpet, aut in inferioribus aliquid abscedet. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, ei alterutra ratione finiet: magisque, si juvenis erit, per sanguinis profusionem; si senior, per suppurationem. Febris autem, quae subito sine ratione, si bonis signis finita est, fere revertitur. Cui fauces sanguine & interdiu & noctu replentur, sic, ut neque capitis dolores, neque praecordiorum, neque tussis, neque vomitus, neque febricula praecesserit, hujus aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta est, neque causa apparet, ulcus in vulva est. [1] Urina autem crassa, ex qua quod desidit, album est, significat circa articulos, aut circa viscera dolorem, metumque morbi esse. Eadem viridis, aut viscerum dolorem, tumoremque cum aliquo periculo subesse, aut corpus certe integrum non esse, testatur. At si † sanguis aut pus [2] in urina est, vel vesica, vel renes exulcerati sunt. Si haec crassa carunculas [3] quasdam exiguas aut quasi capillos habet, aut si [4] bullat, aut male [5] olet, aut interdum quasi arenam, interdum quasi sanguinem trahit, dolent autem coxae, quaeque inter has superque pubem sunt, & acce-

---

l. 2. M. F. P. *insudant, si frons. l.* 5. *neque alia praeterea.* M. *neque praeter ea. l.* 7. M. F. P. *inferioribus partibus aliquid. l.* 9. M. F. P. *is alterutra ratione eum finiet. l.* 22. P. *desidet, l.* 30. M. F. P. *exiguas quasi. l.* 31. M. F. P. *& male olet, & interdum.*

1 Aph. IV. 74. Plin. XXVIII. 6. † Aph. IV. 78. 81. 2 Aph. IV. 75. 3 Aph. IV. 76. 4 Plin. XXVIII. 6. 5 Aph. IV. 81.

accedunt frequentes ructus, interdum vomitus biliosus extremaeque partes frigescunt, urinae crebra cupiditas, sed magna difficultas est, & quod inde excretum est, aquae simile, vel rufum, vel pallidum est, paulum tamen in eo levamenti est, alvus vero cum multo spiritu redditur, utique in renibus vitium est. At si paulatim destillat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem interiores partes dolent, in eadem vesica vitium est. Calculosi vero his indiciis cognoscuntur. † Difficulter urina redditur; paulatimque, interdum etiam sine voluntate, [1] destillat. Eadem arenosa [2] est. non- 480, 13.
nunquam aut sanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti, quidam resupinati, maximeque hi, qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujusdam in ea parte sensus est; atque ea cursu, omnique motu augetur. Quidam etiam, cum torquentur, pedes inter se, subinde mutatis vicibus, implicant. Feminae vero oras naturalium suorum manibus admotis scabere crebro coguntur. Nonnunquam, si digitum admoverint, ubi vesicae cervicem is urget, calculum sentiunt. At, qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est. Mulieri gravidae [3] sine modo fusa alvus elidere partum potest. Eidem si 73, 34.
lac

---

l. 8. M. F. P. *Aut si. l.* 12. M. F. P. *inferiores. l.* 25. M. F. P. *augentur. l.* 30. P. *admoverunt. l.* 34. Treverius. *Solet.*

1 Aph. v. 80. 2 Aph. iv. 79. 3 Aph. v. 34.

lac [1] ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit. Durae mammae, ſanum illud eſſe, teſtantur. Frequens [2] ſingultus & praeter conſuetudinem continuus, jecur inflammatum eſſe, ſignificat. Si [3] tumores ſuper ulcera ſubito eſſe deſierunt, idque a tergo incidit, vel diſtentio nervorum, vel rigor timeri poteſt: at, ſi a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel inſania, expectanda eſt. Interdum etiam hujuſmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt, profuſio alvi ſequitur. Si ora [4] venarum, ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem, aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio intra [5] quadraginta dies purgari non potuit. At, ſi longa [6] triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt. Quibus ſaepe ex naribus fluit ſanguis, his aut † lienis tumet aut capitis dolores ſunt: quos ſequitur, ut quaedam ante oculos tanquam imagines obverſentur. At, quibus † magni lienes ſunt, his [7] gingivae malae ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. Quorum ſi nihil evenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris, neque ſenſus [8] ejus eſt, his mens laborat. Si in ventrem [9] ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab inferioribus partibus dolor † in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit, ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum

47, 14. 401, 17. 67, 2. 215, 13.

---

l. 28. M. F. P. *mens labat.* *l.* 34. M. F. P. *aliqua ex parte.*

1 Aph. v. 52. 2 Aph. vii. 17. 3 Aph. v. 65. 4 Aph. vi. 12. 5 Aph. v. 15. 6 Aph. vi. 23. 7 De Int. Aff. xxxiv. 9, 10. Aegin. de Re Med. L. iii. c. 49. 8 Aph. ii. 6. 9 Aph. vi. 20.

cum rubore & calore eſt, ibi aliquid ſuppurat. Urina quoque, quae in homine parum ſano liquida eſt, circa aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denunciat.

Haec vero, cum ſine febre quoque vel latentium, vel futurarum rerum notas habeant, multo certiora ſunt, ubi febris acceſſit; atque etiam aliorum morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, ſermo eſt, ſubitaque loquacitas orta eſt, & haec ipſa ſolito audacior: aut ubi raro quis & vehementer ſpirat, venaſque concitatas habet, praecordiis duris & tumentibus. Oculorum [1] quoque frequens motus; & in capitis dolore offuſae oculis tenebrae: vel, nullo dolore ſubſtante, ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia; vel proſtratum [2] contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic, ut ipſius alvi dolor id non coëgerit; item, robuſto adhuc corpore, inſolitus dentium ſtridor, 55, 1. inſaniae ſigna ſunt. Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſputum prodiret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primum furoris, deinde interitus. Auris [3] quoque dolor acutus, cum febre continua vehementique, ſaepe mentem turbat: & ex eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur; ſeniores tardius: quoniam neque aeque magnas febres experiuntur, neque aeque inſaniunt: ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur. Suffuſae quoque [4] ſanguine mulie-

---

l. 1. M. F. P. *aut calore. l.* 21. M. P. *coeperit. l.* 24. & abeſt a P. & M. F. P. *antequam ſuppuraret. l.* 25. F. P. *adhuc corpore inſolita. l.* 23. M. F. P. *affectus intus verſatur.*

1 Coac. Praen. III. 331, 332, 333. 2 Coac. Praen. VI. 104. 3. Coac. Praen. II. 58. 4 Aph. V. 40.

mulieris mammae, furorem venturum esse, testantur. Quibus autem longae [1] febres sunt, his aut abscessus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quorum faucibus in febre illiditur spiritus, instat his nervorum distentio. Si angina subito [2] finita est, in pulmonem id malum transit; idque saepe intra septimum diem occidit: quod nisi incidat, sequitur, ut aliqua parte suppuret. Denique, post alvi longam resolu-
226, 14. tionem [3] tormina: post haec, intestinorum laevitas oritur. Post nimias destillationes, tabes [4]. Post lateris [5] dolorem, vitia pulmonum: post haec, [6] insania. Post magnos [7] fervores corporis, nervorum rigor, aut distentio. Ubi caput [8] vulneratum est, delirium:
51, 6. 58, 30. ubi vigilia [9] torsit, nervorum distentio: ubi vehementer venae [10] supra ulcera moventur, sanguinis profluvium erit.

Suppuratio vero pluribus modis excitatur. Nam si longae febres sine dolore, sine manifesta causa remanent, in aliquam partem id malum incumbit, sed in junioribus tantum: nam in senioribus ex ejusmodi morbo quartana fere nascitur. Eadem suppuratio fit, si praecordia dura & dolentia ante [11] diem vigesimum hominem non sustulerunt, neque sanguis ex naribus fluxit, maximeque in adolescentibus: utique, si inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: sed tum in inferioribus partibus aliquid abscedit. At si praecordia tumorem [12] mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinunt, hae-

---

l. 3. P. *aliquis. l.* 10. M. F. P. *Deinde. l.* 18. M. F. P. *super. l.* 20. M. F. P. *pluribus morbis. l.* 23. M. F. P. *incumbit, in junioribus tamen. l.* 26. & abest a M. F. P. *l.* 31. M. F. P. *sed cum inferioribus.*

1 Aph. IV. 44. 2 Aph. V. 10. Act. Meth. Med. I. 17. 3 Aph. VII. 23, 75. 4 De l. in Hom. XXVII. 1. 5 Aph. VII. 11. 6 Aph. VII. 12. 7 Aph. VII. 13. 8 Aph. VII. 14. 9 Aph. VII. 18. 10 Aph. VII. 21. 11 Coac. Praen. 11, 228. 12 Coac. 11, 232.

haeretque per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus: ac, si inter ipsa initia sanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit. Cumque omnis longus tumor ad suppurationem fere spectet, magis eo tendit is, qui in praecordiis, quam is, qui in ventre est: & is, qui supra umbilicum, quam is, qui infra est. Si lassitudinis etiam sensus in febre est, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abscedit. [1] Interdum quoque urina tenuis & cruda sic diu fertur, ut alia salutaria signa sint, exque eo casu plerumque infra transversum septum (quod ἀφόρεαγμα Graeci vocant) fit abscessus. Dolor pulmonis, si neque per sputa, neque per cucurbitulas, neque per sanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus est, vomicas aliquas interdum excitat, aut circa vigesimum diem, aut circa tricesimum, aut circa quadragesimum, nonnunquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis sensit. Sed hae vomicae modo a pulmone, modo a costarum parte nascuntur. Quod suppurat, ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipsumque calidius est: &, si in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam suppuratio, quae nondum oculis patet, sic deprehendi potest: si febris non dimittit, eaque interdiu levior est, noctu increscit; [2] multus sudor oritur; cupiditas

l. 1. M. F. P. *febris, sed tum. l.* 3. M.F.P. *si inter ipsa ulcera non fuit, circa. l.* 7. M. F. *is, qui infra est. l.* ead. P. omitt. &. M. F. ignorant, & *is qui supra umb. quam is qui infra est. l.* 13. M.F.P. *ex quo. l.* 15. M. F. P. *Dolor autem pulmonis. l.* 20. M.F.P. omitt. *tricesimum aut circa. l.* 25. M. F. P. *modo a contraria parte. l.* 26. M. F. P. *suppurat ab ea. l.* 28. M. F. P. *ipsum calidius est.*

1 Aph. IV. 31. 2 De loc. in Hom. XXVIII. 12.

tas tussiendi est, & pene nihil in tussi excreatur; oculi cavi sunt; malae rubent; venae sub lingua inalbescunt; in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque summi, calent; in pedibus [1] tumores sunt, spiritus difficilius trahitur; cibi fastidium est; pustulae toto corpore oriuntur. Quod si protinus initio dolor & tussis fuit, & spiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigesimum diem erumpet. Si serius ista coeperint, necesse est quidem increscant, sed quo minus cito adfuerint, eo tardius solventur. Solent etiam in gravi morbo
55, 6. pedes cum digitis unguibusque nigrescere. quod si non est mors consecuta, & reliquum corpus convaluit, pedes tamen decidunt.

CAP. VIII.

Quae notae in quoque morbi genere vel spem vel pericula ostendant.

SEQUITUR, ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quae vel spem, vel periculum ostendant. Ex vesica dolenti, si purulenta [2] urina processit, inque eo laeve & album subsedit, metum detrahit. In pulmonis morbo, si sputo [3] ipso levatur dolor, quamvis id purulentum est, tamen, si aeger facile spirat, facile excreat, morbum ipsum non difficulter fert, potest ei secunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, si protinus sputum mistum est rufo quodam sanguine, dummodo statim sedetur. Laterum [4] dolores,

---

l. 5. M. F. P. *summi pallent. l.* 12. M. F. P. *cito affecerint. l.* 16. M. F. P. *invaluit. l.* 24. M. F. P. *dolente. l.* 25. M. F. P. *inque ea. l.* 26. M. F. P. *ipse. l.* 28. M. F. P. *tamen aeger. l.* 32. M. F. P. *quodam & sanguine. l.* 33. *statim edatur.*

1 De loc. in Hom. XXVIII. 8. 2 Praen. XIX. 11. 3 Praen. XIII. 16. Praed. II. XII. 2. 4 Aph. V. 15.

lores, ſuppuratione facta, deinde intra quadrageſimum diem purgata, finiun- 62, 15.
tur. Si in jocinore vomica eſt, & ex ea fertur pus purum [1] & album, ſalus ei fa- 71, 13.
cilis. Id enim malum in tunica eſt. Ex ſuppurationibus vero hae tolerabiles ſunt, quae in [2] exteriorem partem feruntur, & acuuntur. At ex his, quae intus [3] procedunt, hae leviores, quae concluſae cutem non afficiunt, eamque & ſine dolore & ejuſdem coloris, cujus reliquae partes ſunt, ſinunt eſſe. Pus [4] quoque, quacumque parte erumpit, ſi eſt laeve, album & unius modi, ſine 410, 34.
ullo metu eſt; &, quo effuſo, febris protinus conquievit, deſieruntque urgere cibi faſtidium & potionis deſiderium. Si quando etiam ſuppuratio deſcendit in crura, ſputumque ejuſdem factum pro rufo purulentum eſt, periculi minus eſt. At in tabe ejus, qui ſalvus futurus eſt, ſputum eſſe debet album, [5] aequale, totum, ejuſdemque coloris, ſine pituita: eique etiam ſimile eſſe oportet, ſi quid in nares a capite deſtillat. Longe optimum eſt, [6] febrem omnino non eſſe: ſecundum eſt, tantillam eſſe; ut neque tantulum cibum impediat, neque crebram ſitim faciat. Alvus [7] in hac valetudine ea tuta eſt, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae aſſumuntur, reddit. Corpus id, quod minime tenue, maximeque lati [8] pectoris atque ſetoſi eſt, cujuſque cartilago exigua, & carnoſa eſt. Super tabem ſi mulieri quoque ſuppreſſa menſtrua fuerunt, & circa pectus atque ſcapu-

---

l. 8. M. F. P. *Et ex his. l.* 9. M. F. P. *contra ſe autem. l.* 10. M. F. P. *dolore eſſe &. l.* 13. M. F. P. *unius coloris, ſine. l.* 25. M. F. P. *tantulum. l.* 26. M. F. P. omitt. *tantulum. l.* 31. P. *foetoſi.*

1 Aph. VII. 45. 2 Praen. VII. 3. 3 Praen. VII. 5. 4 Praen. VII. 6. 5 Praedict. II. XII. 2. 6 Praed. II. XII. 4. 7 Praed. II. XII. 5. 8 Praed. II. XII. 7.

scapulas dolor mansit, subitoque [1] sanguis erupit, levari morbus solet: nam & tussis minuitur, & sitis atque febriculae desinunt. Sed iisdem [2] fere, nisi redit sanguis, vomica erumpit: quae quo cruentior, eo melior est. 5
Aqua autem inter cutem minime terribi-
161, 5. lis est, quae nullo antecedente morbo coepit: deinde, quae longo morbo supervenit; utique, si firma [3] viscera sunt; si spiritus facilis; si nullus dolor; si sine calore corpus 10 est; aequaliterque in extremis partibus macrum est; si venter mollis; si nulla [4] tussis; nulla sitis; si lingua, ne per somnum quidem, inarescit; si cibi cupiditas est; si venter medicamentis movetur; si per se [5] excernit mollia & 15 figurata; si non extenuatur; si urina, & vini mutatione, & epotis aliquibus medicamentis mutatur; si corpus sine lassitudine est, & motum facile sustinet: siquidem in quo omnia haec sunt, is ex toto tutus est: in quo plu- 20 ra ex his sunt, is in bona spe est. Articulorum vero vitia, ut podagrae chiragraeque, si
73, 7. juvenes [6] tentarunt, neque callum induxerunt, solvi possunt: maximeque [7] torminibus leniuntur, & si quocumque modo ven- 25
73, 16. ter fluit. Item morbus [8] comitialis ante pubertatem ortus, non aegre finitur. Et, in quo ab una parte corporis venientis accessionis sensus incipit, optimum est a manibus pedibusve initium fieri: deinde, a lateribus: 30 pessimum inter haec, a [9] capite. Atqui in his quoque ea maxime prosunt, quae per dejectiones excernuntur. Ipsa autem deje-
73, 25. ctio sine ulla noxa est, quae sine febre est; si ce-

---

l. 16. M. F. P. *si extenuatur. l.* 19. M. F. P. *morbum facile.*

1 II. Praed. XIV. 3. 2 II. Praed. XIV. 6, 7. 3 II. Praed. XI. 6. 4 II. Praed. XI. 16. 5 Aph. VII. 29. 6 II. Praed. XV. 6, 7, 8. 7 II. Praed. XV. 4. 8 II. Praed. XVI. 1. Aph. V. 7. 9 II. Praed. XVI. 7.

si celeriter desinit; si contrectato ventre nullus motus ejus sentitur; si extremam alvum spiritus sequitur. Ac ne tormina quidem periculosa sunt, si sanguis & strigmenta descendunt, † dum febris caeteraeque accessiones hujus morbi absint: adeo ut etiam gravida [1] mulier, non solum conservari possit, sed etiam partum reservare. Prodestque in hoc morbo, si jam aetate aliquis processit. Contra, intestinorum [2] laevitas facilius a teneris aetatibus depellitur: utique, si ferri urina, & ali cibo corpus incipit. Eadem aetas prodest & in coxae dolore, & humerorum, & in omni resolutione nervorum. Ex quibus coxa, si sine torpore est, si leviter friget, quamvis magnos dolores habet, tamen & facile & mature sanatur: resolutumque membrum, si nihilo minus alitur, fieri sanum potest. Oris resolutio etiam, alvo cita finitur. Omnisque dejectio [3] lippienti prodest. At, varix [4] ortus vel per ora venarum subita profusio sanguinis vel tormina, insaniam tollunt. Humerorum [5] dolores, qui ad scapulas vel manus tendunt, vomitu atrae bilis solvuntur. Et quisquis dolor deorsum tendit, sanabilior est. Singultus [6] sternutamento finitur. Longas dejectiones [7] supprimit vomitus. Mulier sanguinem vomens, [8] profusis menstruis, liberatur. Quae menstruis [9] non purgatur, si sanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat. Quae locis laborat, aut difficulter [10] partum edit, sternutamento levatur. Cui calor & [11] tremor est, saluti delirium est. 224. 226. 368, 28. 348, 15. 76, 5. 32, 19. 202, 33.

Lieno-

l. 1. M. F. P. *contractio*. *l.* 3. M. F. P. *sequitur*, *acria tormina*. *l.* 4. M. F. P. *periculosa non sunt*. *l.* 6. P. *adsint*. *l.* 7. M. F. P. *reservari*. *l.* 33. M. F. P. post *levatur* addunt, *aestiva quartana fere febris est*.

1 II. Praed. XXX. 14. 2 II. Praed. XXXI. 12, 15, 16. 3 Aph. VI. 17. 4 Aph. VI. 21. 5 II. Praed. XLIV. 2. 6 Aph. VI. 13. 7 Aph. VI. 15. 8 Aph. V. 32. 9 Aph. V. 33. 10 Aph. V. 35. 11 Aph. VI. 26.

Lienosis bono [1] tormina sunt. Denique, ipsa febris, quod maxime mirum videri potest, saepe praesidio est. Nam & [2] praecordiorum
139, 18. dolores, si sine inflammatione sunt, finit; & in jocinoris [3] dolore succurrit: & nervorum distentionem [4] rigoremque, si postea coepit, ex toto tollit; & ex difficultate urinae morbum tenuioris intestini ortum, si uri-
74, 28. nam per calorem movet, levat. At dolores capitis, quibus oculorum caligo, & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, sanguinis [5] profusione, vel fortuita, vel etiam petita, summoventur. Si capitis, ac frontis [6] dolores ex vento, vel frigore, aut aestu sunt, gravedine & sternutamentis finiuntur. Febrem autem [7] ardentem, quam Graeci καυσώδη vocant, subitus horror exsolvit. Si in febre aures [8] obtusae sunt, si sanguis e naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum desinit ex toto. Nihil plus adversus [9] surditatem, quam biliosa alvus potest. Quibus in fistula [10] urinae mi-
325, 8. nuti abscessus, quos φύματα Graeci vocant, esse coeperunt; iis, ubi pus ea parte profluxit, sanitas redditur. Ex quibus cum pleraque per se proveniant, scire licet, inter ea, quae ars adhibet, naturam plurimum posse. Contra, si caput in febre continenti dolet, neque quicquam remittit, malum atque mortiferum est: maximeque id periculum est pueris, a septimo anno ad quartumdecimum. In pulmonis morbo, si sputum primis diebus non fuit, deinde a septi-
56, 3. mo die coepit, & ultra septimum mansit, pericu-

---

l. 1. P. *bona. l.* 12. M. P. *profusionem. l.*22. M. F. P. *urinae uti minuti. l.* 23. P. φύμαλα. *l.* 27. M. F. P. *ea quoque,quae. l.*28. M. F. P. *in* ignorant. *l.*29. M. F. P. *quicquam reddit.*

1 Aph. VI. 48. 2 Aph. VI. 40. 3 Aph. VII. 52. 4 Aph. IV. 57. 5 Aph. VI. 10. II. Praed. XXXVI. 5. 6 II. Praed. XXXVI. 8. 7 Aph. IV. 58. 8 Aph. IV. 60. 9 Aph. IV. 28. 10 Aph. IV. 82.

periculosum est: quantoque magis mixtos, neque inter se diductos colores habet, tanto deterius. Et tamen nihil pejus est, quam sincerum id edi, sive rufum est, sive cruentum, sive [1] album, sive glutinosum, sive pallidum, sive spumans: nigrum [2] tamen pessimum est. In eodem morbo periculosa sunt, tussis, destillatio; etiam, quod alias salutare habetur, [3] sternutamentum. Periculosissimumque est, si haec secuta subita [4] dejectio est. Fere vero, quae in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora signa, & asperiora esse consuerunt. Ex jocinore si pus [5] cruentum exit, mortiferum est. At ex suppurationibus hae [6] pessimae sunt, quae intus tendunt, sic ut exteriorem quoque cutem decolorent: ex his deinde, quae in exteriorem partem prorumpit; tum quae maximae, quaeque planissimae sunt. Quod si, ne rupta quidem vomica, vel pure extrinsecus emisso, febris quievit, aut quamvis quievit, tamen repetit; item; si sitis est, si cibi fastidium, si venter liquidus, si pus est lividum & pallidum, si nihil aeger excreat, nisi pituitam spumantem, periculum certum est. Atque ex his quidem suppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere senes moriuntur: ex caeteris juniores. At in tabe sputum mixtum purulentum, febris assidua, quae & cibi tempora eripit, & siti affligit, in corpore tenui periculum subesse testatur. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, ubi capilli [7] fluunt; ubi urina quaedam [8] araneis similia superfi-

56, 4. 72, 3. 67, 3.

dentia

---

l. 13. P. *consueverunt. l.* 18. *tum* abest a M. F. P. *l.* 34. M. F. P. *subsidentia.*

1 Praen. XIII. 6. 2 Praen. XIII. 8. 3 Aph. VI. 16. Coac. Praen. III. 174. Praen. XIII. 10. 4 Aph. V. 12. 5 Aph. VII. 45. 6 Praen. VII. 7 Aph. V. 11. 8 Praen. XII. 1. Coac. Praen. V. 49.

168, 5. dentia ostendit; atque in sputis odor [1] foedus est; maximeque, ubi post haec orta
71, 10. dejectio est, protinus moritur: utique, si tempus [2] autumni est: quo fere, qui caetera parte anni traxerunt, resolvuntur. Item, pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuere [3] desiisse, mortiferum est. Solet etiam in adolescentibus is morbus, ex vomica, fistulave oriri: qui non facile sanescunt, nisi si multa signa bonae valetudinis subsecuta sunt. Ex reliquis [4] vero minime facile sanantur virgines, aut eae mulieres, quibus supervenit tabes, quod menstrua suppressa sint. Cui vero sano [5] subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppressit, sic ut stertat, neque expergiscatur, intra septimum diem pereundum est: magis si, cum
14, 20. alvus cita non antecesserit, palpebrae dormientis non coëunt, sed album oculorum apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum. At [6] aqua inter cutem, si ex acuto morbo coepit, ad sanitatem raro perducitur: utique, si contraria his, quae supra posita sunt, subsequuntur. AEque in ea quoque tussis [7] spem tollit: item, si sanguis sursum [8] deorsumve erupit, & aqua medium corpus implevit. Quibusdam etiam in hoc morbo [9] tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. Hi quidem tutiores sunt, quam qui supra comprehensi sunt, si attendunt: sed fere fiducia secundae valetudinis opprimuntur. Illud jure aliquis mirabitur, quomodo quaedam simul & affligant nostra

l. 1. M.F.P. *in his odor. l.* 7. M.F.P. *Solent etiam. in adolesc. ex eo morbo vomicae fistulaeque oriri: quae. l.* 12. M.F.P. *hae mul. tabem, quod. l.* 14. M.F.P. *sunt. l.* 17. M. F. P. *si, eum. l.* 18. M. F. P. *antec. si palpebrae. l.* 19. M. F.P. *coëunt, si alb. l.* 20. *cita* vel *certa* lego. *l.* 31. M. F. P. *attenduntur. l.* 34. F. P. *affligunt.*

1 Aph. v. 11. 2 Aph. III. 10. 3 Aph. VII. 16, 78. 4 II. Praed. XIII. 5. 5 Aph. VI. 51. 6 Praen. VIII. 1. 7 Aph. VI. 35. VII. 47. 8 II. Praed. XI. 30. 9 II. Praed. XI. 33.

noſtra corpora, & parte aliqua tueantur. Nam, ſive aqua inter cutem quem implevit, ſive in magno abſceſſu [1] multum puris coiit, ſimul id omne effudiſſe, aeque mortiferum eſt, ac ſi quis ſani corporis vulnere factus exanguis eſt. Articuli vero cui ſi dolent, ut ſuper eos ex callo quaedam tubercula innata ſint, nunquam liberantur: quaeque eorum vitia vel in [2] ſenectute coeperunt, vel in ſenectutem ab adoleſcentia pervenerunt, ut aliquando leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum & vigeſimum ortus aegre curatur: multoque aegrius is: qui poſt quadrageſimum annum coepit; adeo ut in ea aetate [3] aliquid in natura ſpei, vix quidquam in medicina ſit. In eodem morbo, ſi ſimul totum [4] corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis venientis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improviſo concidit, cujuſcumque is aetatis eſt, vix ſaneſcit: ſi vero aut mens laeſa eſt, aut nervorum facta reſolutio, medicinae locus non eſt. Dejectionibus [5] quoque ſi febris acceſſit; ſi inflammatio jocinoris, aut praecordiorum, aut ventris; ſi immodica ſitis; ſi longius tempus; ſi alvus varia; ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculum ſubeſt: maximeque, ſi inter haec tormina vetera eſſe coeperunt. Iſque morbus maxime [6] pueros abſumit uſque ad annum decimum: caeterae aetates facilius ſuſtinent. Mulier [7] quoque gravida ejuſmodi caſu rapi poteſt: atque, etiamſi ipſa convaluit, partum tamen perdit. 68, 23. 68, 27. 68, 26. 172, 9. 68, 34. 61, 34.

---

l. 6. M. F. P. *qui ſi. l.* 8. M. F. P. *ſunt. l.* 28. F. *eſt, & etiam.*

1 Aph. VI. 27. 2 II. Praed. XV. 2. 3 Aph. II. 45. 4 II. Praed. XVI. 4. 5 II. Praed. XXX. 3, 4. 6 II. Praed. XXX. 10. 7 II. Praed. XXX. 14.

dit. Quin etiam tormina [1] ab atra bile orta mortifera sunt: aut si sub his, extenuato jam corpore, subito nigra alvus profluxit. At intestinorum [2] laevitas periculosior est, si frequens dejectio est; si venter omnibus horis & cum sono & sine hoc profluit; si similiter noctu & interdiu; si, quod excernitur, aut crudum est, aut nigrum, &, praeter id, etiam laeve, & mali odoris; si sitis urget; si post potionem urina non redditur (quod evenit, quia tunc liquor omnis non in vesicam, sed in intestina descendit;) si os exulceratur; si rubet facies, & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur: si venter est quasi fermentatus, pinguis atque rugosus; si & cibi cupiditas non est. Inter quae cum evidens mors sit, multo evidentior est, si jam in longinquum quoque id vitium est: maxime etiam, si in corpore senili est: Si vero in tenuiore intestino morbus est, [3] vomitus, singultus, nervo-
221, 29. rum distentio, delirium, mala sunt. At in morbo arquato [4] durum fieri jecur, perniciosissimum est. Quos lienes [5] male habent, si tormina prehenderunt, deinde conversa sunt vel in aquam inter cutem, vel in intestinorum laevitatem, vix ulla medicina pericu-
70, 7. lo subtrahit. Morbus intestini tenuioris ex urinae [6] difficultate, nisi febre resolutus est, intra septimum diem occidit. Mulier [7] ex partu, si cum febre vehementibus etiam & assiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis est. Si dolor atque inflammatio est in his partibus, quibus viscera con-

l. 4. M. F. P. *Aut. l.* 6. M. F. P. *somno. l.* 9. M. F. P. *odoris sit; si. l.* 18. M. F. P. *longum. l.* 24. M. F. P. *lienis. l.* ead. M. F. P. *habet. l.* 25. M. F. P. *inversa. l.* 26. M. F. P. omittunt *in. l.* 29. M. F. P. om. *ex urinae difficultate. l.* ead. M. F. P. om. *febre.*

1 Aph. IV. 24. 2 II. Praed. XXXI. 2, 3, 4. 3 Aph. VII. 10. 4 Aph. VI. 42. 5 Aph. VI. 43. 6 Aph. VI. 44. 7 Aph. V. 55.

continentur, frequenter ſpirare, ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in cervices ac ſcapulas tranſit, rurſuſque in caput revertitur, aut a capite ad cervices ſcapulaſque pervenit, perniciosus eſt: niſi vomicam aliquam excitat, ſic, ut pus [1] extuſſiatur; aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorumpit; aut niſi in capite multa porrigo, totove corpore puſtulae ortae ſunt. AEque magnum malum eſt, ubi torpor [2] atque prurigo pervagantur, modo per totum caput, modo in parte; aut ſenſus alicujus ibi quaſi frigoris eſt, eaque ad ſummam quoque linguam perveniunt. Et, cum in iiſdem ex abſceſſibus auxilium ſit, eo tamen difficilior ſanitas eſt, quo minus ſaepe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxae [3] vero doloribus, ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitque crus & coxa, alvuſque niſi coacta non reddit, idque, quod excernitur, muſcoſum eſt, jamque aetas ejus hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, minimumque annus; neque finiri poterit, niſi aut vere, aut [4] autumno. Difficilis aeque curatio eſt, in eadem aetate, ubi humerorum dolor [5] vel ad manus pervenit, vel ad ſcapulas tendit, torporemque & dolorem creat, neque bilis vomitu levata eſt. Quacunque vero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque [6] movetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetuſtius [7] id vitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni nervorum ad medicinam 39, 24. non

l. 1. P. *ſpirare in ſignum. l.* 3. P. omittit *in. l.* 6. M. F. P. *excitavit. l.* 7. M. F. P. *extuſſiretur. l.* 8. M. F. P. *prorupit. l.* 9. M. F. P. *prurigo. l.* 14. M. F. P. om. *Ex. l.* 15. M. F. P. om. *tamen. l.* 19. M. F. P. om. *alvuſque. l.* 23. M. F. P. *minimeque. l.* 28. M. F. P. *levatur.*

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 16. 2 II. Praed. XXXVII. 3 II. Praed. XLV. 2. ad 8. 4 ex Hippocrate. 5 II. Praed. XLIV. 1, 2. 6 II. Praed. XLII. 8. 7 II. Praed. XXIII. 2, 3.

178, 32. non idonea tempora sunt hiems [1] & autumnus: aliquid sperari potest vere & aestate. † Isque morbus mediocris [2] vix [3] sanatur, vehemens sanari non potest. Omnis etiam do-
178, 18. lor minus medicinae paret, qui sursum [4] pro-
69, 26. cedit. Mulieri [5] gravidae si subito mammae emacuerunt, abortus periculum est. Quae neque [6] peperit, neque gravida est, si lac ha-
147, 7. bet, a menstruis defecta est. Quartana [7] aestiva, brevis, autumnalis fere longa est: maximeque, quae coepit hieme appropinquante. Si sanguis [8] profluxit, deinde secuta est dementia cum distentione nervorum, periculum mortis est. Itemque, si medicamentis [9] purgatum & adhuc inanem, nervorum distentio oppressit: aut si in magno dolore, extremae partes frigent. Neque is ad vitam [10] redit, qui ex suspendio, spumante ore, detractus est. Alvus [11] nigra, sanguini atro similis, repentina, sive cum febre, sive etiam sine hac est, pernicioſa est.

CAP. IX.

De Morborum curationibus.

COGNITIS indiciis, quae nos vel spe consolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum transeundum est. Ex his quaedam communes sunt, quaedam propriae. Communes, quae pluribus morbis opitulantur. Propriae, quae singulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quaedam non aegros solum, sed sanos quoque sustinent, quaedam in adversa tantum valetudine adhibentur.

Omne

---

l. 2. M. F. P. *separatim post. l.* 5. M. F. P. *patet. l.* 7. M. F. P. *emacruerunt.*

1 II. Praed. XLIII. 4. 2 Aph. II. 42. 3 Aretaeus de Morb diuturn. I. 7. 4 II. Praed. XLVI. 9. 5 Aph. V. 37. 6 Aph. V. 39. 7 Aph. II. 25. 8 Aph. V. 3. 9 Aph. V. 4. 10 Aph. II. 43. 11 Aph. IV. 21.

Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulque aut durat, aut mollit. Quaedam non uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adjuvant. Demitur materia, ſanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

CAP. X.

De Sanguinis detractione per venas. [1]

SANGUINEM, inciſa vena, mitti novum non eſt: ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, † novum eſt. Item, mitti junioribus, & feminis uterum non gerentibus, vetus eſt. In pueris [2] vero idem experiri, & in ſenioribus, & in gravidis quoque mulieribus, vetus non eſt. Siquidem antiqui, primam ultimamque aetatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus judicabant; perſuaſerantque ſibi, mulierem gravidam, quae ita curata eſſet, [3] abortum eſſe facturam. Poſtea vero uſus oſtendit, nihil ex his eſſe perpetuum, aliaſque potius obſervationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim, non quae aetas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quae vires ſint. Ergo, ſi juvenis imbecillus eſt: aut ſi mulier, quae gravida non eſt, parum valet, male ſanguis mittitur. Emoritur enim vis, ſi quae ſupererat, hoc

---

l. 8. P. *frictione, vomitu. l.* 9. P. *peſtatione. l.* 12. M. IX. *l.* 13. P. omittit *per venas. l.* 26. M. P. *potiones.* Alius correxerat *potiores. l.* 33. P. *ſiqua.* M. F. *ſique.*

1 Actuar. M. M. III. 1. 2 Actuar. M. M. III. 8.
3 Aph. v. 31.

hoc modo erepta. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & gravida mulier valens, tuto ſic curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli poteſt, quia fere minus roboris illis aetatibus ſubeſt. Mulierique praegnanti poſt curationem quoque viribus opus eſt, non tantum ad ſe, ſed etiam ad partum ſuſtinendum. Non quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum eſt: cum praecipua in hoc ars ſit, quae non annos numeret, neque conceptionem ſolam videat, ſed vires [1] aeſtimet, & ex eo colligat, poſſit nec ne ſupereſſe, quod vel puerum, vel ſenem, vel in una muliere duo corpora ſimul ſuſtineat. Intereſt etiam inter valens corpus, & obeſum; inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejuſmodi ſuſtinent: celeriuſque ea, qui nimium eſt pinguis, affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipſa [2] ſpecie aeſtimatur.

120, 8. 131, 2.

Neque ſolum haec conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit: utrum ſuperans, an deficiens materia laeſerit: corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt. At ſi vel copia ſui male habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenaeque venae tument, ſanguinis detractionem requirit: item viſcerum morbi, [3] nervorumque reſolutio, & rigor, & diſten-

178, 21. 194, 2.

---

l. 1. M. F. P. *erepta eſt. l.* 3. M. F. P. om. *ſic. l.* 9. M. F. P. *autem intentionem. l.* 10. M. F. P. *faciendum. l.* 15. M. F. P. *muliere quod duo. l.* 16. M. F. P. *enim. l.* 19. P. *album dat. l.* 21. M. F. P. *ſi. l.* 24. M. F. P. *Neque enim ſolum.*

1 Soran. Epheſ. Iſag. c. 23. 2 Cicero in Oratore c. 2. 3 Pantin. ad Celſum pag. 238.

diſtentio : quicquid denique fauces diffi- 196, 21.
cultate ſpiritus ſtrangulat ; quicquid ſubito ſupprimit vocem ; quiſquis intolerabilis dolor eſt ; & quacumque de cauſa ruptum aliquid intus atque colliſum eſt : item malus corporis habitus ; omneſque acuti morbi, qui modo, ut ſupra dixi, non infirmitate, ſed onere nocent.

Fieri tamen poteſt, ut morbus quidem id deſideret, corpus autem vix pati poſſe videatur : ſed, ſi nullum tamen appareat aliud auxilium, perituruſque ſit, qui laborat, niſi temeraria quoque via fuerit adjutus, in hoc ſtatu boni medici eſt oſtendere, quam nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit ; faterique, quantus in hac ipſa re metus ſit : & tum demum, ſi exigatur, ſanguinem mittere. De quo dubitare in ejuſmodi re non oportet. ſatius eſt enim anceps auxi- 178, 19,
lium experiri, quam nullum. Idque maxi- 29.
me fieri debet, ubi nervi reſoluti ſunt ; ubi 196, 21.
ſubito aliquis obmutuit ; ubi angina [1] ſtrangulatur ; ubi prioris febris acceſſio pene confecit, paremque ſubſequi veriſimile eſt, neque eam videntur ſuſtinere aegri vires poſſe.

Cum ſit autem minime crudo ſanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum eſt. neque enim ſemper concoctionem res expectat. Ergo, ſi ex ſuperiore parte aliquis 203, 20.
decidit, ſi contuſus eſt, ſi ex aliquo ſubito caſu ſanguinem vomit, quamvis paulo an- 204, 9.
te ſumpſit cibum, tamen protinus ei demenda materia eſt, ne, ſi ſubſederit, corpus affligat.

---

l. 11. M. F. P. omittunt *appareat. l.* 17. M. F. P. *exigetur. l.* 18. M. F. P. *dubitari. l.* 25. M. F. P. *eandem.*

1 Epid. VI. 26.

fligat. Idemque etiam in aliis † casibus repentinis, qui strangulabunt, dictum erit. At, si morbi ratio patiatur, tum demum nulla cruditatis suspicione remanente id fiet. Ideoque ei rei videtur aptissimus adversae valetudinis dies secundus, aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die sanguinem mittere necesse est, sic nunquam utile post diem quartum est, cum jam spatio ipso materia vel exhausta est, vel corpus corrupit; ut detractio imbecillum id facere possit, non possit integrum. Quod si vehemens febris urget, in ipso impetu ejus sanguinem mittere, hominem jugulare est: expectanda ergo intermissio est: si non decedit, cum crescere desiit: si neque remissio speratur, tunc quoque, quamvis pejor, sola tamen occasio non omittenda est.

Fere etiam ista medicina, ubi necessaria est, in biduum dividenda est. Satius est enim, primum levare aegrum, deinde purgare, quam simul omni vi effusa fortasse praecipitare. Quod si in cura quoque aquae, quae inter cutem est, ita respondet; quanto magis necesse est in sanguine respondeat?

Mitti vero is debet, si totius corporis causa fit, ex brachio: si partis alicujus, ex ea ipsa parte, aut certe quam proxima; quia non ubique mitti potest, sed in temporibus, in brachiis, juxta talos. Neque ignoro, quosdam dicere, quam longissime [1] sanguinem inde, ubi laedit, esse mittendum; sic enim averti materiae cursum; at illo modo in

---

l. 3. M. F. P. *patietur. l.* 4. M. P. *suspectione. l.* 10. M. P. &. *l.*ead. M. F. P. &. *l.* 11. M. F. P. *rumpit. l.* 15. M. F. P. *remissio. l.* 16. M. F. P. *crescit. l.*ead. M. F. P. *sed. l.* ead. M. F. P. om. *si. l.* 21. M. F. P. *enim*, *in primum.*

1 De Nat. Hum. XXII. 4. De Venis. XIII. 6.

in id ipſum, quod gravatur, evocari. Sed idipſum falſum eſt. proximum enim locum primo exhaurit: ex ulterioribus autem eatenus ſanguis ſequitur, quatenus emittitur: ubi is ſuppreſſus eſt, quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen uſus ipſe docuiſſe, ſi caput fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mittendum eſſe: ſi quod in humero [1] vitium eſt, ex altero brachio. credo, quia ſi quid parum ceſſerit, opportuniores hae partes injuriae ſunt, quam quae jam male habent. Avertitur quoque interdum ſanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur. deſinit enim fluere qua nolumus, inde objectis quae prohibeant, alio dato itinere.

Mittere autem ſanguinem cum ſit expeditiſſimum, uſum habenti; tamen ignaro difficillimum eſt. Juncta enim eſt vena arteriis, his nervi. Ita, ſi nervum ſcalpellus attigit, ſequetur nervorum [2] diſtentio, eaque hominem crudeliter conſumit. At arteria [3] inciſa neque coit, neque ſaneſcit: interdum etiam, ut ſanguis vehementer erumpat, efficit. Ipſius quoque venae, ſi forte praeciſa eſt, capita comprimuntur, neque ſanguinem emittunt. At ſi timide ſcalpellus demittitur, ſummam cutem lacerat, neque venam incidit. Nonnunquam etiam ea latet, neque facile reperitur. Ita multae res id difficile inſcio faciunt, quod perito facillimum eſt. 183, 24.

Incidenda ad medium vena eſt. Ex qua cum ſanguis erumpit, colorem ejus habitumque

---

l. 1. M. F. P. *gravat. l.* 3. M. F. *exaruit. l.* 7. Quidam vir doctus legit *tactum. l.* 11. M. F. P. omitt. *quam. l.* 14. M. P. *volumus. l.* 18. P. *habent. l.* ead. M. F. P. *tum. l.* 21. M. F. P. *ſequitur.*

1 Aph. VI. 22. De Morb. III. 32. 2 Aph. VI. 18. 19. I. 3 De Morb. VII. 21.

289, 7. tumque oportet attendere. Nam si is crassus & niger est, vitiosus est; ideoque utiliter effunditur: [1] si rubet & pellucet, integer est; eaque missio sanguinis adeo non prodest, ut etiam noceat, protinusque is supprimendus est. Sed id evenire non potest sub eo medico, qui scit ex quali corpore sanguis mittendus sit. Illud magis fieri solet, ut aeque niger assidue primo die profluat. quod quamvis ita est, tamen si jam satis fluxit, supprimendus est: semperque ante finis faciendus est, quam [2] anima deficiat.

Deligandumque brachium superimposito expresso ex aqua frigida penicillo; & postero die adverso medio digito vena fricanda, ut recens coitus ejus resolvatur, iterumque sanguinem fundat. Sive autem primo, sive secundo die sanguis, qui crassus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere coepit, satis materiae detractum est, atque quod supereſt, sincerum est: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita est, donec valens cicatricula sit; quae celerrime in vena confirmatur.

CAP. XI.

De Sanguinis detractione per Cucurbitulas.

CUCURBITULARUM [3] vero duo genera sunt: aeneum, & corneum. AEnea, altera parte patet, altera, clausa est. cornea, altera parte aeque patens, altera foramen habet exiguum. In aeneum lina-

men-

---

l. 9. M. F. P. *assidue ac primo.* *l.* 15. M. F. P. *ferienda.* *l.* 26. M. *X.* *l.* 31. M. F. omitt. *parte.* *l.* 33. M. F. P. *aeneam.*

1 Casaub. in Athenae. Animadv. L. 1. C. 20. pag. 60. 2 Soran. Ephesius Isagog. 1. cap. 22. 3 Prosp. Alpin. de Medic. Aegypt. 11. 13.

mentum ardens conjicitur, ac sic os ejus corpori aptatur, imprimiturque, donec inhaereat. Cornea, per se corpori imponitur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum foramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cavum id clausum est, aeque inhaerescit. Utraque non ex his tantum materiae generibus, sed etiam ex quolibet alio recte fit. Ac si caetera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compressioris, ei rei commode aptatur. Ubi inhaesit, si concisa ante scalpello cutis est, sanguinem extrahit: si integra est, spiritum. Ergo ubi materia, quae intus est, laedit, illo modo: ubi inflatio, hoc imponi solet.

Usus autem cucurbitulae praecipuus est, ubi non in toto corpore, sed in parte aliqua vitium est, quam exhauriri ad confirmandam valetudinem satis est. Idque ipsum testimonium est, etiam scalpello sanguinem, ubi membro succurritur, ab ea potissimum parte, quae jam laesa est, esse mittendum: quod nemo cucurbitulam diversae parti imponit, nisi cum profusionem sanguinis eo avertit; sed ei ipsi, quae dolet, quaeque liberanda est. 233, 34.

Opus esse cucurbitula potest in morbis longis (quamvis & iis jam spacium aliquod accessit) sive corrupta materia, sive spiritu male habente. In acutis quoque quibusdam, si & levari corpus debet, & ex vena sanguinem mitti, vires non patiuntur. Idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum; neque unquam periculosum est,

l. 9. M. P. *At. l.* 18. P. *confirmandum. l.* 27. M. F. P. *Opus etiam esse.* M. omittit *esse. l.* 28. M. F. *etiam.* P. *jam & in.*

est, etiamsi in medio febris impetu, etiamsi in cruditate adhibetur. Ideoque ubi sanguinem mitti opus est, si incisa vena praeceps periculum est, aut nobili in parte corporis vitium est, etiam huc potius confugiendum est. cum eo tamen, ut sciamus, hic ut nullum periculum, ita levius praesidium esse; nec posse vehementi [1] malo, nisi aeque vehemens auxilium succurrere.

232, 15.

CAP. XII.

De Dejectione.

DEJECTIONEM autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis moliebantur: dabantque aut nigrum veratrum, aut siliculam, aut squamam aeris, quam λεπίδα χαλκὸν Graeci vocant; aut lactucae marinae [2] lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel asininum, vel bubulum, vel caprinum, eique salis paulum adjiciebant, decoquebantque id, &, sublatis his, quae coierant, quod quasi serum supererat, bibere cogebant.

241, 25. Sed medicamenta stomachum fere laedunt. Ideoque omnibus catharticis aloë miscenda est. Alvus si vehementius fluit, aut saepius ducitur, hominem infirmat. Ergo numquam in adversa valetudine medicamentum ejus rei causa recte datur, nisi ubi is morbus sine febre est. Ut cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut cum [3] tristitia insanientibus, aut iis, quorum nervi parte aliqua resoluti sunt, datur. At, ubi

87, 13. 177, 33.

---

l. 4. M. F. P. *aut si. l.* 5. M. F. P. *corporis etiam vitium.*

1 De Arte XIII. 16. Erasm. Adag. *malo nodo.* Chrys. ad Genes. cap. 1. Homil. VI. 2 Patin. pag. 248. 3 I. Diaet. XXXIII. 10. De Insomn. VI. 5. de victu Acut. LVI.

ubi febres ſunt, ſatius eſt ejus rei cauſa cibos potioneſque aſſumere, qui ſimul & alant, & ventrem molliant. Suntque valetudinis genera, quibus ex lacte purgatio convenit.

2. *De Alvi ductione.* [1]

Plerumque vero alvus lotionibus ducenda eſt. quod, ab Aſclepiade [2] quoque ſic vitu- 29, 7.
peratum, ut tamen ſervatum ſit, video plerumque ſeculo noſtro, praeteriri. Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus videtur, aptiſſima, ut neque ſaepe † medicina tentetur, & tamen ſemel, vel ſummum bis, non omittatur, ſi caput grave eſt; ſi oculi caligant; ſi morbus majoris inteſtini eſt, quod Graeci κῶλον nominant, ſi in imo ventre, aut in coxa dolores ſunt; ſi in ſtomachum quaedam bilioſa concurrunt, vel etiam pituita eo ſe, humorve aliquis aquae ſimilis confert; ſi ſpiritus difficilius redditur; ſi nihil per ſe venter excernit; utique, ſi juxta quoque ſtercus eſt, & intus remanet; aut ſi ſtercoris odorem nihil dejiciens aeger ex ſpiritu ſuo ſentit; aut ſi corruptum eſt, quod excernitur; aut ſi prima inedia febrem non ſuſtulit: aut ſi ſanguinem mitti, cum opus ſit, vires non patiuntur, tempuſve ejus rei praeteriit; aut ſi multum ante morbum aliquis potavit; aut ſi is, qui ſaepe, vel ſponte, vel caſu purgatus eſt, ſubito habet alvum ſuppreſſam. Servanda vero illa ſunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate ſubſtante: ne in corpore infirmo, diuque in adverſa valetudine exhauſto: neve in eo, cui ſatis alvus reddit quotidie, quive

l. 5. M. F. P. omitt. *De Alvi ductione. l.* 6. M. F. P. *potius. l.* 7. M. F. P. *temperatum. l.* 11. M. F. P. *ſaepe ea medicina. l.* 12. M. F. P. *ſumtum vel bis. l.* 28. M. F. P. *portavit.*

1 Plutarch. de tuend. Valet. p. 232. 2 Plin. xxvi. 3. Craton. Conſilia Med. ex ed. Scholzii.

ve eam liquidam habet: neve in ipso accessionis impetu; quia, quod tum infusum est, alvo continetur, regestumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abstinere debet aeger, ut aptus tali curationi sit. Eodem die ante, aliquot horis, aquam calidam bibere, ut superiores ejus partes madescant: tum immittenda in alvum est, si levi medicina contenti sumus, pura aqua; si paulo valentiori, mulsa; si leni, aqua, in qua foenum graecum, vel ptisana, vel malva decocta sit: si reprimendi causa, ex[1] verbenis. Acris antem est marina aqua, vel alia sale adjecto: at utraque decocta commodior est. Acrior fit, adjecto vel oleo, vel nitro, vel melle quoque. Si acrior est, eo plus extrahit, sed minus facile sustinetur. Id quod infunditur, neque frigidum esse oportet, neque calidum; ne alterutro modo laedat. Cum infusum est, quantum fieri potest, continere se in lectulo debet aeger nec primae cupiditati dejectionis protinus cedere; ubi necesse est, tum demum desidere. Fereque eo modo dempta materia, superioribus partibus levatis, morbum ipsum mollit. Cum vero, quotiens res coegit, desidendo aliquis se exhausit, paulisper debet conquiescere; &, ne vires deficiant, utique eo die cibum assumere. qui plenior, an exiguus sit dandus, ex ratione ejus accessionis, quae expectabitur, aut in metu non erit, aestimari oportebit.

CAP.

---

l. 1. M. F. P. *habebit. l.* ead. M. F. P. *ne. l.* 5. M. F. *abstineri. l.* 6. M. P. *horas. l.* 8. M. F. P. *injicienda alvus. l.* 10. M. F. P. *leni ex aqua. l.* 14. M. F. P. *atque utraque. l.* 15. M. P. *adjectio. l.* 22. M. P. *ne. l.* 32. P. *an.*

1 Pro quavis herba. Sic Plin. XXVI. c. 10. *Satyrii* nomine quasvis herbas venerem excitantes nominat.

CAP. XIII.

De Vomitu. 1

29, 21.

AT vomitus, ut in ſecunda quoque valetudine ſaepe neceſſarius bilioſis eſt; ſic etiam in his morbis, quos bilis concitavit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore & tremore vexantur: omnibus, qui cholera laborant: omnibus etiam cum quadam hilaritate inſanientibus; & comitiali quoque morbo oppreſſis neceſſarius eſt. 183, 10. Sed, ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera; ſi febris eſt, inter rigores, aſperioribus medicamentis opus non eſt; ſicut in dejectionibus quoque ſupra dictum eſt. Satiſque 84, 31. eſt, ea vomitus cauſa ſumi, quae ſanis quoque ſumenda eſſe propoſui. At ubi longi 92, 4. valenteſque morbi ſine febre ſunt, ut comitialis aut inſania, veratro quoque albo utendum eſt. Id neque hieme, neque aeſtate recte datur: optime, vere: tolerabiliter autumno. Quiſquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus [2] humidius ſit. Illud ſcire oportet, omne ejuſmodi medicamentum, quod [3] potui datur, non ſemper aegris prodeſſe, ſemper [4] ſanis nocere.

CAP. XIV.

De Frictione. 5

DE frictione vero & geſtatione adeo multa Aſclepiades, tanquam inventor ejus, [6] poſuit in eo volumine, quod Communium auxiliorum inſcripſit, ut, cum trium tantum faceret mentionem, hujus

---

l. 1. M. *XII. l.* 12. M. F. P. *eſt*, *ut & inter horrores. l.* 26. M. *XIII. l.* 30. M. F. P. *poſuit quod in. l.* 31. M. F. P. *ſcripſit. l.* ead. M. P. omitt. *ut.*

1 Hippocr. T. 1. pag. 651. III. De Diaet. IV. 2 Aph. IV. 13. 3 Vomitui. 4 Aph. II. 36. IV. 16. 5 Oribaſ. Med. collect. VI. 13, 16, 17, 18, &c. 6 Mercur. de Arte Gymn. I. 7.

hujus & vini & geſtationis, tamen maximam partem in hoc conſumpſerit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte ſecuti ſunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos poſita ſunt, auctoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictio-
348, 13. ne utendum eſſet, Aſclepiades praeceperit;
549, 18. nihil tamen reperit, quod non a vetuſtiſſimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehenſum ſit: qui dixit, Frictione, ſi vehemens ſit, [1] durari corpus: ſi lenis, molliri: ſi multa, minui: ſi modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum ſit, cum aut adſtringendum corpus ſit, quod fluens eſt: aut molliendum, quod induruit: aut digerendum in eo, cui copia nocet: aut alendum, id quod tenue & infirmum eſt.

Quas tamen ſpecies, ſi quis curioſius aeſtimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una cauſa pendere, quae demit. Nam & adſtringitur aliquid, eo dempto, quod interpoſitum, ut id laxaretur, effecerat: & mollitur, eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur, non ipſa frictione, ſed eo cibo, qui poſtea uſque ad cutem, digeſtione quadam relaxatam, penetrat. Diverſarum vero rerum in modo cauſa eſt.

Inter unctionem autem & frictionem multum intereſt. Ungi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & † recentibus morbis oportet; in remiſſione tamen, &

---

l. 1. M. F. P. *equi. l.* 10. M. F. P. *repererit. l.* 18. M. F. P. *quod. l.* 27. P. omitt. *poſtea. l.* 33. Alius adſcripſerat editioni Pariſinae *creſcentibus.*

1 III. Diaet. XLII. 9. 10. Oribaſ. Synopſ. 1. 4. Plin. XXVIII. 4.

& ante cibum. Longa vero frictione uti, neque in acutis morbis, neque increſcentibus convenit; praeterquam cum phreneticis ſomnus ea quaeritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quoſdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe increſcentibus morbis, non cum jam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamen adhibito auxilio tolli. quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quam primum bona valetudo contingat: & ne morbus, qui remanet, iterum; quàmvis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minus gravis eſſe, quam fuerit: neque ideo tamen ſolvi: ſed reliquiis quibuſdam inhaerere, quas admotum aliquod auxilium diſcutiat.

Sed ut, levata quoque adverſa valetudine, recte frictio adhibetur: ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente: verum, ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; ſin minus, certe cum ea remiſerit. Eadem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus: modo in partibus; aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit: aut quia alterius. Nam & capitis [1] longos dolores ipſius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longe tamen ſaepius aliud perfricandum eſt, cum aliud dolet: maximeque cum a ſummis, aut a mediis parti-

---

l. 4. M. F. *requirit. l.* 15. P. *qua vis. l.* 18. P. *reliquis. l.* 19. M. F. P. *diſcutit. l.* 24. M. F. P. om. *ſin. l.* ead. M. F. P. *eodem. l.* 25. M. F. P. *cutis. l.* 27. M. F. P. *modo eſt in. l.* ead. M. F. P. *ipſius.*

1 Aretaeus de Diut. Curat. 1. 1.

partibus corporis evocare materiam volumus; ideoque extremas partes perfricamus. Neque audiendi sunt, qui numero finiunt, quoties aliquis perfricandus sit. Id enim ex viribus hominis colligendum est. Ut si quis perinfirmus est, potest satis esse quinquagies: si robustior, potest ducenties esse faciendum. inter utrumque deinde, prout vires sunt. Quo fit, ut etiam minus saepe in muliere, quam in viro: minus saepe in puero, vel sene, quam in juvene, manus dimovendae sint. Denique, si certa membra perfricantur, multa valentique fricatione opus est. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem potest, & opus est quam plurimum materiae digeri, sive ipsum membrum, sive per id aliud levamus. At, ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totum id exigit, brevior esse debet & lenior; ut tantummodo summam cutem emolliat, quo facilius capax ex recenti cibo novae materiae fiat. In malis jam aegrum esse testatur, [1] ubi exterior pars corporis friget, interior cum siti calet, ut supra posui. Sed tunc quoque unicum in frictione praesidium est, quae si calorem evocavit, potest alicui, medicinae locum facere.

55, 22.

CAP. XV.

De Gestatione. [2]

GESTATIO quoque longis & jam inclinatis morbis aptissima est. utilisque est & his corporibus, quae jam ex

---

l. 5. M. F. P. *Et si is. l.* 13. M. P. *frictione. l.* 18. M. F. P. *sive id ipsum. l.* 26. M. F. P. *colorem in cutem evocavit. l.* 29. M. *XIV. l.* 31. M. F. P. *etiam.*

1 Aph. IV. 48. 2 Oribas. Coll. Medic. VI. 23.

ex toto febre carent, sed adhuc exerceri per se non possunt; & his, quibus lentae morborum reliquiae remanent, neque aliter eliduntur. Asclepiades etiam in recenti vehementique, praecipueque ardente febre, ad discutiendam eam, gestatione dixit utendum. Sed id periculose fit; meliusque in quiete ejusmodi impetus sustinetur. Si quis tamen [1] experiri volet, sic experiatur, si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durities, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut praecordiis suberit. At ex toto, nunquam gestari corpus dolens debet, sive id in toto, sive in parte est; nisi tamen solis nervis dolentibus: neque unquam increscente febre, sed in remissione ejus.

Genera [2] autem gestationis plura sunt: quae adhibenda sunt & pro viribus cujusque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili desint. Gestationum leniissima est navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut scamno: acrior, vehiculo; vehementior, in alto mari [3] navi. Atque hae ipsae & intendi & leniri possunt. Si nihil horum est, suspendi lectus debet, & moveri. Si ne id quidem est, at certe uni pedi † lecti fulcimentum subjiciendum est, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et levia quidem genera exercitationis infirmissimis conveniunt: valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut his, qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in stomachi

l. 5. M. F. P. *febre praecipueque ardente. l.* 7. M. F. P. *utendum esse. l.* 8. M. F. P. om. *in. l.* 12. M.F.P. *ei. l.* 15. M. F. P. *in recenti. l.* 18. M. F. P. *adhibenda quae. l.* 20. M.F.P. *obsint. l.* 23. M.F.P. om. *vel lectica, aut scamno: acrior, vehiculo. l.* 24. M. F. P. *haec ipsa. l.* 27. M.F.P. *funiculus subjiciendus. l.* 31. M. F. om. *qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut his.*

1 Oribas. Medic. Coll. VI. 25. 2 Oribas. Medic. Coll. VI. 23. 3 Gloss.

machi vitiis, & cum aqua cutem subiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis insa-
17, 18. nia est, sine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quae comprehendimus eo loco, [1] quo, quemadmodum sani, neque firmi homines se gerere debent, praecipimus.

CAP. XVI.

De Abstinentia. [2]

ABSTINENTIAE vero duo genera sunt. Alterum, ubi nihil assumit aeger: alterum, ubi non nisi quod oportet. Initia morborum primum [3] famem, sitimque desiderant: ipsi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur. neque
24, 33. enim convenit juxta inediam protinus satietatem esse. Quod si sanis quoque corporibus inutile est, ubi aliqua necessitas famen fecit: quanto inutilius est infirmo, nedum aegro? Neque ulla res [4] magis adjuvat laborantem, quam tempestiva abstinentia. Intemperantes homines apud nos, sibi cibi tempora, modum curantibus dant. Rursus alii, tempora medicis pro dono remittunt, sibi ipsis modum vindicant. Liberaliter agere se credunt, qui caetera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi sunt, quasi quaeratur, quid medico liceat, non quid aegro salutare sit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod assumitur, vel

---

l. 8. M. F. P. *gererent.* *l.* 9. M. F. P. om. *debent.* *l.* 10. M. *XV.* *l.* 23. M. F. P. *in corpore etiam aegro.* *l.* 25. M. F. P. *nos ipsi sibi.* *l.* 28. M. F. P. om. *modum.*

1 Lib. 1. c. 1. 2 Soran. Ephes. Isag. c. x. 3 Hipp. de Vet. M. T. XV. n. 10. 4 Plin. XXVIII. 4.

vel tempore, vel modo vel genere peccatur.

CAP. XVII.

De Sudore.

SUDOR duobus modis elicitur: aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & † arenae calidae, [1] & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationum, ubi a terra profuſus calidus vapor aedificio includitur, ſicut ſuper Batas in murtetis habemus. Praeter haec, ſolae quoque, & exercitatione is movetur. Utiliaque haec genera ſunt, quoties humor intus nocet, iſque digerendus eſt. Ac nervorum quoque quaedam vitia ſic optime curantur. Et caetera infirmis poſſunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robuſtioribus, qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum autem eſt, ne quid horum vel in [2] febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex uſus eſt. Nam modo, diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipſam tollit. Fereque adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Aſclepiades audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiva eſt, debet; at ante tempus nocet. Quiſquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea uno die non acceſſit, eo, qui proximus eſt poſt tempus acceſſio-

---

l. 3. M. *XVI. l.* 5. M. F. P. *Sudor etiam duobus. l.* 8. M.F.P. *ſudationes. l.* 9. M.F.P. *e. l.* 10. M. F. P. *Bajas. l.* 15. M. F. P. *ſed. l.* 16. M. P. *Solet. l.* 18. M. P. F. om. *non. l.* 21. P. om. *in. l.* 31. M. F. P. &.

1 Aetius Tetr. I. Serm. III. 9. Horat. Epiſt. xv. l. 1. Ovid. de A. A. 1. 1. Caſſiodor. Var. l. IX. 6. 2 I. de Morb. Mul. LVIII. 14.

ceſſionis, tuto lavari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic ut tertio, quartove die revertatur, quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus vero adhuc febribus, ſi hae ſunt lentae, lieneſque jamdiu male habent, recte medicina iſta tentatur: cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant, neve lingua aſpera ſit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus ſit, neve tum febris increſcat. Et in his quidem febribus, quae certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita. In his vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto receſſit acceſſio; at ſi id non ſolet, certe lenita eſt; jamque corpus tam integrum eſt, quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet.

Imbecillus homo, iturus in balneum, vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, pauliſper reſiſtere, experirique, num tempora adſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur: illud ſi incidit, hoc non ſecutum eſt, inutile eo die balneum eſt: & perungendus eſt is leniter, & referendus, vitandumque omni modo frigus, & abſtinentia utendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit, fovendum os aqua calida; tum in ſolio deſidendum eſt: atque ibi quoque videndum, num ſub primo contactu aquae calidae ſumma cutis inhorreſcat, quod vix tamen fieri poteſt, ſi priora recte

---

l. 10. P. *ullus dolor.* l. 11. M.F. *Atque in iis.* P. *At in his.* l. 26. M. F. P. om. &. l. 27. M.F. *auferendus.*

recte acceſſerunt: certum autem id ſignum inutilis balnei eſt.

Ante vero, quam in aquam calidam ſe demittat, an poſtea aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuae cognoſcat. Fere tamen (niſi ubi nominatim, ut poſtea fiat, id praecipietur) moto ſudore [1] leniter corpus perungendum: deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atque hic quoque habenda virium ratio eſt; neque committendum, ut per aeſtum anima deficiat; ſed maturius is auferendus, curioſeque veſtimentis involvendus eſt, ut ne ad eum frigus aſpiret: & ibi quoque, antequam aliquid aſſumat, inſudet.

Fomenta quoque calida ſunt, milium, ſal, arena: quodlibet eorum calefactum, & in linteum conjectum; etiam ſolum linteum, ſi minore vi opus eſt: at ſi majore, extincti titiones, involutique panniculis, & ſic circumdati. Quinetiam calido oleo replentur [2] † utriculi, & in vaſa fictilia (quas a ſimilitudine lenticulas vocant;) aqua conjicitur; & ſal ſacco lineo excipitur, demittiturque in aquam bene calidam, tum ſuper id membrum, quod fovendum eſt, collocatur. Juxtaque ignem, ferramenta duo ignita ſunt, capitibus paulo latioribus: alterum ex his demittitur in ſiccum ſalem, & aqua ſuper leviter aſpergitur; ubi frigere coepit, ad ignem refertur: idem & in altero fit; deinde invicem in utroque: intereaque deſcen- 142, 18.

l. 3. M. F. P. *Vero, an poſtea quam. l.* 7. M. F. P. *leviter. l.* 9. M. F. *hic id quoque. l.* 12. M. F. P. *curioſeque id veſtimentis. l.* 13. M. F. P. *neque. l.* 19. M. F. P. tranſp. *op. eſt etiam ſolum linteum. l.* 20. M. F. *extinctiones. l.* ead. M. F. *panniculi. l.* 22. P. *ad. l.* 23. P. *ſimilitudinem quas. l.* 25. M. F. P. *ſicco linteo. l.* 27. M. F. P. om. *ignita. l.* 28. M. F. P. *alterumque ex. l.* 29. F. M. P. *eum. l.* 31. M. P. *& idem. l.* 32. F. M. P. *inter quae.*

1 I. De Morb. Mul. LVIII. 12. 2 Diogen. Laert. l. v. vit. Ariſtot. pag. 117. ed. Lond. Valeriola obſerv. 1. obſerv. 11. in uxore partu difficili laborante.

ſcendit ſalſus & calidus ſuccus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omnibus commune eſt, digerere id, quod vel praecordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potionesve, aut valentis, aut mediae, aut imbecillae materiae ſint.

CUM de his dictum ſit, quae detrahendo juvant: ad ea veniendum eſt, quae nos alunt, id eſt cibum, & potionem. Haec autem non omnium tantum morborum, ſed etiam ſecundae valetudinis communia praeſidia ſunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe: primum, ut
49, 4. ſani ſciant, quomodo his utantur: deinde,
17, 30. ut exequentibus nobis morborum curatio-
18, 12. nes, liceat ſpecies rerum, quae aſſumendae neceſſario erunt, ſubjicere: neque neceſſe ſit ſubinde ſingulas eas nominare.

Scire igitur oportet, omnia legumina, quaeque ex frumentis panificia ſunt, generis valentiſſimi eſſe (valentiſſimum voco, in quo plurimum alimenti eſt:) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales ſunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales ſunt anſer, & pavo, & grus; omnes beluas marinas, ex quibus cetus eſt, quaeque his pares ſunt: item mel, & caſeum. Quo minus mirum eſt, opus piſtorium valentiſſimum eſſe, quod ex frumento, adipe, melle, caſeo [1] conſtat. In media vero materia

l. 8. M. *XVII. l.* 19. F.M.P. *curationem. l.* 20. F.M.P. *aſſidue neceſſariae. l.* 22. F. P. M. *eſt. l.* 25. F. M. P. *id valentiſſimum. l.* 28. F. M. P. *capreae. l.* 31. M. *cetos.*

1 II. Diaet. XXI. 10.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos assumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phoenicopterum: item pisces omnes, qui salem non patiuntur, solidive saliuntur. Imbecillissimam vero materiam esse, omne olus, & quicquid in caulículo [1] nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis: omnia [2] poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.

Sed quamvis haec ita discreta sint, tamen etiam, quae sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior est, vel infirmior. Siquidem plus alimenti est in pane, quam in ullo alio. Firmius est [3] triticum, quam milium: id ipsum, quam hordeum: & ex tritico firmissima † siligo; deinde similа; deinde cui nihil ademptum est, quod [4] ἀπύρηνον Graeci vocant: infirmior est, ex polline: † infirmissimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba, vel lenticula, quam pisum. Ex [5] oleribus valentior rapa, napique, & omnes búlbi (in quibus cepam quoque, & allium numero) quam pastinaca, vel quae specialiter radicula appellatur. Item firmior brassica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel asparagus. At ex fructibus † furculorum valentiores uvae, ficus, nuces, palmulae, quaeque poma proprie nominantur. Atque ex his ipsis firmiora, quae succosa, quam quae fragilia sunt. Item ex his [6] avibus, quae in media specie sunt, valentiores eae, quae pedibus, quam quae volatu magis nitun-

---

l. 7. *omnem caulem oleris. l.* 11. F. M. P. *sunt. l.* 15. F. M. P. *carne. l.* 17. *saligo* adscript. in margine Codic. Mediolan. *l.* 20. P. *ex simila, deinde cum polline. l.* 30. F. M. P. *quam quae. l.* 32. F. M. P. *frigida. l.* ead. F. M. P. *Itemque ex. l.* 33. F. M. P. *valentior. l.* 34. F. M. P. *ea.*

1 Patin. p. 282, 283. & 287. 2 Id. ibid. 3 II. De Diaet. x 1. Athen. Deipn. III. 30. p. 125. 4 Ath. Deipn. III. c. 28. 5 II. Diaet. XXIV. 6 Diaet. XVII.

nituntur: & ex his, quae volatu fidunt, firmiores sunt grandiores aves, quam minutae, ut ficedula & turdus. Atque eae quoque, quae in aqua degunt, leviorem cibum praestant, quam quae natandi scientiam non habent. Inter domesticas vero quadrupedes, levissima suilla est; gravissima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robustior ex eo cibus est. [1] Pisciumque eorum, qui ex media materia sunt, quamvis maxime utimur, tamen gravissimi sunt: tum ex quibus salsamenta quoque fieri possunt, qualis lacertus est; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen duri sunt, ut aurata, corvus, sparus, oculata; tum plani: post quos etiam leviores sunt, lupi, mullique; & post hos, omnes saxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo discrimen est, sed etiam in ipsis: quod & aetate fit, & membro, & solo, & coelo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal si lactens est, minus alimenti praestat: itemque quo tenerior pullus cohortalis est. In piscibus quoque media aetas, quaeque nondum summam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem sue, ungulae, rostrum, aures, cerebellum. Ex agno, hoedove, cum petiolis totum [2] caput aliquanto, quam caetera membra, leviora sunt; adeo ut in media materia poni possint. Ex avibus, colla, alaeve recte infirmissimis annumerantur. Quod ad solum vero pertinet, frumentum quoque valentius est collinum, quam

l. 1. F.M.P. *nititur. l.* 2. F. M. P. *sunt quae grandiores. l.* ead. F.M.P. *quam quae minutae. l.* 11. F.M.P. *quibus. l.* 12. F.M.P. om. *tum l.* 14. F.M.P. om. *hi. l.* 15. F.M.P. *scarus. l.* 17. F. M. P. om. *sunt. l.* 21. P. *sit. l.* 22. F. M. P. om. *vel. l.* 25. F. M. P. om. *quaeque. l.* 29. M. *pectiolis. l.* 32. F. M. P. *infirmis.*

1 II. Diaet. XIIX. 2 II. Diaet. XXI. 2.

quam campestre. Levior [1] piscis inter saxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex stagno, vel lacu, vel [2] flumine eadem genera graviora sint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum [3] animal domestico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod sicco natum est. Deinde eadem omnia pinguia, quam macra; recentia, quam salsa; nova, quam vetusta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam assa; magis assa, quam frixa. Ovum durum valentissimae materiae est; molle, vel sorbile, imbecillissimae. Cumque panificia omnia firmissima sint, † elota tamen quaedam genera frumenti, ut alica, oryza, ptisana, vel ex iisdem facta sorbitio, vel pulticula, & † aqua quoque madens panis, imbecillissimis annumerari potest.

Ex potionibus vero, quaecunque ex frumento facta est, itemque lac, mulsum, defrutum, passum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut mustum, aut magnae vetustatis, valentissimi generis est. At acetum, & id vinum quod [4] paucorum annorum, vel austerum, vel pingue est, in media materia est. ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecillissima est. Firmiorque ex frumento potio est, quo firmius fuit ipsum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono solo, quam quod tenui; quodque temperato coelo, quam quod aut nimis humido, aut nimis sicco, nimiumque aut frigido, aut

---

l. 6. M. F. P. *vixit. l.* 13. P. *elixa. l.* 27. F. M. *lene. l.* 28. M. F. P. *alterius.*

1 II. Diaet. XIIX. 9. Athenaeus Deipn. VII. c. 15.
2 II. Diaet. XIX. 1. 3 II. Diaet. XX. 4 Patin. p. 299.

aut calido natum est. Mulsum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; passum, quo ex sicciore uva est, eo valentius est. [1] † Aqua levissima [2] pluviatilis est; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; posthaec ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; gravissima, ex palude. Facilis etiam, & necessaria cognitio est naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex his, quae pondere pares sunt, eo melior quaeque est, quo celerius [3] & calefit & frigescit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero sequitur, ut, quo valentior quaeque materia est, eo minus facile concoquatur; sed si concocta est, plus alat. Itaque utendum est materiae genere pro viribus: modusque omnibus pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmissimis opus est: mediocriter firmos, media materia optime sustinet: & robustis apta validissima est. Plus deinde aliquis assumere ex levioribus potest: in his magis, quae valentissima sunt, temperare sibi debet.

CAP. XIX.

Quae natura ac proprietas cujusque rei sit, qua vescimur.

NEQUE haec sola discrimina sunt; sed etiam aliae res boni succi, aliae mali sunt; quae εὔχυμα, & κακόχυμα Graeci vocant: aliae lenes, aliae acres: aliae crassiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem: aliae idoneae sunt stomacho, aliae

---

l. 2. F.M.P. *incoctum est; passum. l.* 4. F. M. P. *pluvialis. l.* 25. M. *XVIII. l.* 30. F. M. *quas ἔχυλας, & κακόχυλας.* P. *quas ὄχυλας & κακοχύλας.*

1 Aquae bonae malaeve signa enumerantur a Casaubono in *Athenaeum Animadv.* L. 11. c. 7. 2 Pallad. R. R. I. 17. Colum. de R. R. I. 5. 3 Aph. v. 26.

aliae alienae: Itemque aliae inflant, aliae ab hoc abſunt: aliae calefaciunt, aliae refrigerant: aliae facile in ſtomacho aceſcunt, aliae non facile intus corrumpuntur: aliae movent alvum, aliae ſupprimunt: aliae citant urinam, aliae tardant: quaedam ſomnum movent, quaedam ſenſus excitant. Quae omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quae boni ſucci ſunt.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptiſana, [1] lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quae ex media materia ſunt: ex majoribus quoque hae, quas ſupra nominavimus: medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus: olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleae, palmulae: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt: vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleae, quaeve ex his duobus in alterutro ſervatae ſunt: [2] vulvae, roſtra, [3] † trunculique ſuum, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur, ovum ſorbile.

CAP. XXI.

De his, quae mali ſucci ſunt.

MALI vero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne [4] ſalſamentum, garum, vetus caſeus,

l. 1. F. M. P. *alienae ſunt: Itemque. l.* 3. P. *areſcunt. l.* 9. F.M.P. *alites. l.* 10. M. *XIX. l.* 11. M.P. *quae res boni ſucci ſunt. l.* 13. F.M.P. *amylum item & lenes ſunt, & ſtomacho aptae & calefaciunt tragum. l.* 18. F.M.P. *lupus verna. l.* ead. M. P. om. *olera. l.* 19. F. M. P. *cucurbita, ovum ſorbile, portulaca. l.* 23. F. M. P. om. *ve. l.* 24. F.M. om. *ſuum. l.* ead. F. M. P. *ſuum, in ſumma omnis. l.* 27. F. M. P. om. *ovum ſorbile. l.* 28. M. *XX. l.* 29. M. P. *De his, quae res mali ſucci ſunt.*

1 Varro R. R. II. 11. 2 Plin. Ep. l. 1. Ep. 15. 3 in Tyron. notis occurrit vox Trunculus pag. 167. 4 Athen. Deipn. III. c. 31. pag. 116.

ſeus, ſiſer, radicula, rapa; napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejus, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, [1] piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi, qui rurſus nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

CAP. XXII.

Quae res lenes, quaeve acres ſint.

LENES autem ſunt; ſorbitio, pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quaecunque glutinoſa eſt: quod fere quidem in omni, quae domeſtica, fit, praecipue tamen in ungulis, † trunculiſque ſuum, in † petiolis capituliſque hoedorum & vitulorum & agnorum, omnibuſque cerebellis. Item lac, &, quae proprie dulcia nominantur, defrutum, paſſum; nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa; & mel quidem, quo melius eſt, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

CAP.

---

l. 6. M. P. *lapathium. l.* 8. P. *eſt, acida acetum &c. l.* 13. P. *fuerunt. l.* 15. M. *XXI. l.* 17. F. M. P. *ſorbitiones. l.* 22. M. *pectiolis. l.* 24. F. M. P. *ſi qui. l.* ead. F. M. P. *bulbi. l.* 25. F. M. P. *nominatur, lac defrutum. l.* 27. M. P. *quidem; in quo.*

1 Refutat Celſum Nonn. de Re Cibar. l. III. c. 13. p. 319.

CAP. XXIII.

De his, quae crassiorem, quaeve tenuiorem pituitam faciunt.

CRASSIOREM autem pituitam faciunt, ova sorbilia, alica, oryza, amylum, ptisana, lac, bulbi, omniaque fere glutinosa. Extenuant eandem, omnia salsa, atque acria, & acida.

CAP. XXIV.

De his, quae stomacho idonea sunt.

STOMACHO autem apta sunt, quaecunque austera sunt, & quae acida, quaeque contacta sale modico sunt. Item panis sine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptisana; omnis avis, omnis venatio; atque utraque vel assa, vel elixa: ex domesticis animalibus bubula: si quid ex caeteris sumitur, macrum potius, quam pingue: ex sue, ungulae, rostra, aures, vulvaeque steriles: ex oleribus, intuba, lactuca, pastinaca, cucurbita elixa, siser: ex pomis, cerasum, morum, sorbum, pirum fragile, quale crustuminum vel naevianum est: item pira, quae ponuntur, Tarentina, atque Signina: malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum, absinthium, murices, purpurae, cochleae, uvae ex olla, molle ovum, palmulae, nuclei pinei, [1] oleae albae, ex [2] dura muria, eaedem aceto intinctae, vel nigrae, quae in arbore bene permaturuerunt, vel quae in passo, defrutove versatae sunt: vinum austerum, licet jam

l. 1. M. *XXII. l.* 2. M. P. *quae res crassiorem. l.* 9. M. *XIII. l.* 10 F. om. *De his. l.* ead. F. M. P. *quae res stomacho idoneae. l.* 11. F. M. P. *aptissima. l.* 12. F. M. P. *etiam. l.* ead. F. M. P. *acida sunt, quaeque. l.* 19. M. *sterilesque. l.* 20. M. P. *intubus. l.* 21. F. M. P. *cerasum. l.* 23. M. P. *maevianum. l.* 24. F. M. P. *quae reponuntur. l.* 25. F. M. P. *Scaudianum. l.* 27. F. M. om. *absinthium, murices, purpurae, cochleae. l.* 32. F. M. P. *servatae.*

1 Merc. Var. Lect. 1. 3. 2 Merc. Var. Lect. 11. 26. sed refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l. 111. c. 45. pag. 421.

jam aſperum ſit, item reſinatum: duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpurae, cochleae: cibi potioneſque frigidae, vel fervidae.

CAP. XXV.

Quae res alienae ſtomacho ſint.

ALIENA vero ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia ſalſa, omnia jurulenta, omnia [1] praedulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus, idemque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, uva recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quaeque inflare conſueverunt: item thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, naſturtium, lapathum, lampſana, juglandes. Ex his autem intelligi poteſt, non, quicquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho convenire; neque quicquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

CAP. XXVI.

De his, quae inflant.

INFLANT autem, omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia praedulcia, omnia jurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit: ex oleribus, allium, cepa, braſſica, omneſque radices, excepto ſiſere & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridae, ſed magis virides, uvae recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis,

---

l. 4. F.M.P. *ferventes.* M. P. *vel.* F.M.P. *abſinthium.* *l.* 5. M. *XXIV.* *l.* 6. F.M.P. *ſint.* *l.* 9. M.P. om. *omnia.* *l.* 16. P. om. *conſuerunt.* *l.* 17. F.M.P. *lapathium.* *l.* 18. F.M.P. *lapſanum.* *l.* 23. M.om. *XXV.* *l.* 24. F.M.om. *De his.* *l.* 25. F. M. P. *aut inflationem laedant.* *l.* 26. M. P. m. *prae.*

1 Calviſ. apud Chariſ. Soſip. Inſtit. Gram. l. 1.

pineis, lac, omnisque [1] caseus, quicquid denique subcrudum aliquis assumpsit.

De his, quae minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piscibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel sorbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

CAP. XXVII.

De his, quae calefaciunt, aut refrigerant. p. 31.

AT calefaciunt, piper, sal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, salsamentum, vinum, & quo meracius est, eo magis.

Refrigerant, olera, quorum crudi caules assumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, cerasa, mala austera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, sive cibus ex eo, sive potio assumitur.

CAP. XXVIII.

De his, quae intus facile corrumpuntur.

FACILE autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quisquis alius quam ex tritico est, & omne pistorium opus, lac, mel; itemque † lactentia atque teneri pisces, ostrea, olera, caseus & recens & vetus, crassa vel tenera caro, vinum dulce, mulsum, defrutum, passum: quicquid denique vel jurulentum est, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

---

l. 1. F. M. P. *deinde. l.* 3. F. M. P. om. *De his, quae minime inflant. l.* 9. M. om. *XXVI. l.* 10. M. P. *quae res aut calefaciunt. l.* 17. M. P. *item. l.* 18. F. M. P. *cerasia. l.* 21. M. *XXVII. l.* 22. F. M. P. *Quae res intus facile vitiantur vel minime corrumpuntur. l.* 25. F. *atque. l.* 26. F. M. P. *ideoque. l.* ead. F. M. P. *lactentia. l.* ead. M. P. *atque & omne pistorium opus, teneri. l.* 29. F. M. P. *deinde.*

1 De Vict. Acut. LIX. 5.

De his, quae intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis sine fermento, aves, & eae potius duriores, duri pisces, neque solum aurata puta, aut scarus, sed etiam lolligo, locusta, polypus: item bubula, omnisque dura caro; eademque aptior est, si macra, si salsa est; omniaque salsamenta: cochleae, murices, purpurae: vinum austerum, vel resinatum.

CAP. XXIX.

32, 9. *De his, quae alvum movent.*

At alvum movent, panis fermentatus, magisque si [1] cibarius vel hordeaceus est; brassica, si subcruda est, lactuca, anethum, nasturtium, ocimum, urtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, asparagus, cucurbita, cerasa, mora, poma omnia mitia, ficus etiam arida, sed magis viridis, uvae recentes pingues, minutae aves, cochleae, garum, salsamentum, ostrea, pelorides, echini, musculi, & omnes fere conchulae, maximeque jus earum; saxatiles, & omnes teneri pisces, sepiarum atramentum; si qua caro assumitur pinguis, eadem vel jurulenta, vel elixa; aves, quae natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulsum, vinum dulce vel salsum, † aqua; omnia tenera, tepida, [2] dulcia, pinguia, elixa, jurulenta, salsa, diluta.

CAP.

---

l. 1. F. M. P. om. *De his, quae intus minime vitiantur. l.* 3. F. M. P. *aurati. l.* 4. F. M. P. *pura. l.* 10. M. *XXVIII. l.* 11. F. M. P. om. *De his. l.* ead. F. M. P. *quae res alvum. l.* 17. F. M. P. *lapathium. l.* 18. F. M. P. *cerasia. l.* ead. F. M. P. *uva. l.* 21. F. M. P. *salsamenta. l.* 27. M. P. *lactantia.*

1 Victor. Variar. Lect. I. 22. 2 Athen. Deipn. III. 33.

CAP. XXX.

De his, quae alvum adſtringunt. 32, 9.

CONTRA adſtringunt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila; magis, ſi ſine fermento eſt; magis etiam ſi toſtus eſt; intenditurque vis ejus etiam, ſi bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iiſdem ſorbitio; & magis, ſi haec ante fricta ſunt: lenticula cui vel beta, vel intubus, vel [1] ambubeia, vel plantago adjecta eſt; magiſque etiam, ſi illa ante fricta eſt: per ſe etiam intubus, vel ex plantagine, vel [2] ambubeia fricta; minuta olera, braſſica bis decocta; dura ova; magisque ſi aſſa ſunt; minutae aves, merula, palumbes; magisque, ſi in peſca decocta eſt: grus, omnesque aves, quae magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex his, quae ſevum habent, maximeque bubulum, ac ſevum ipſum: [3] caſeus, qui vehementior vetuſtate fit, vel ea mutatione, quam in eo transmarino videmus; aut ſi recens eſt, ex melle, mulſove decoctus: item mel coctum; pira immatura, ſorba, magisque ea, quae torminalia vocantur, mala cotonea, & punica, oleae vel albae vel praematurae, myrta, palmulae, purpurae, murices, vinum reſinatum vel aſperum, item meracum, acetum, mulſum quod inferbuit, aſperum item defrutum, paſſum, † aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id eſt, ea quae tarde puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra, auſtera, aſpera,

l. 1. M. *XXIX. l.* 2. F. M. P. om. *De his. l.* ead. F. M. *quae res alvum. l.* ead. F. M. *adſtringant.* P. *conſtringant. l.* 5. F. M. P. *uſtus. l.* 15. F. M. P. *palumbus. l.* 16. P. *poſco.* F. M. *puſco. l.* ead. F. M. P. *decoctus. l.* 17. M. F. om. *que. l.* 21. F. M. P. *caſeo. l.* 25. F. M. P. *Cydonea. l.* 26. P. *perinaturae. l.* 29. F. M. P. om. *aſperum. l.* 32. F. M. P. *putreſcit. l.* ead. F. M. P. *pluvia.*

1 Salm. Exerc. Plin. pag. 583. 2 Ed. Ultraj. 3 De Vict. Acut. LIX. 5.

ra, tosta, & in eadem carne, assa potius, quam elixa.

CAP. XXXI.

De his, quae urinam movent.

URINAM autem movent, quaecunque in horto nascentia boni odoris sunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyssopum, anisum, coriandrum, nasturtium, eruca, feniculum. praeter haec, asparagus, capparis, nepeta, thymum, satureia, lampsana, pastinaca, magisque agrestis, radicula, siser, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, sinapi, absinthium, nuclei pinei.

CAP. XXXII.

De his, quae ad somnum apta sunt.

SOMNO vero aptum est papaver, lactuca, maximeque aestiva, cujus caulículus jam lacte repletus est, morum, porrum.

De his, quae sensum excitant.

Sensus vero excitant, nepeta, thymum, satureia, hyssopum, praecipueque pulegium, ruta, & cepa.

CAP. XXXIII.

De his, quae materiam evocant.

EVOCARE vero materiam multa admodum possunt: sed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime constent, aliisque magis, quam quibus ratione victus succur-

---

l. 3. M. om. *XXX. l.* 4. F. M. P. *quae res urinam. l.* 8. P. *anesum. l.* 11. F. M. P. *lapsanum. l.* 16. M. *XXXIII. l.* 17. F. M. P. *quae res somnum aut sensus excitant. l.*22. F. M. P. om. *De his, quae sensum excitant. l.*23. F.M.P. om. *vero. l.*24. M. P. *puleium.l.*26. M. *XXXII. l.* 27. F. M. P. *Quae res corpus aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant. l.* 29. F. M. P. *quae.*

ſuccurritur, opitulentur, in praeſentia differam: ponam vero ea, quae prompta, & his morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt, & ſic ex eo, quidquid mali eſt, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, ſemina erucae, naſturtii, radiculae; praecipue tamen omnium, ſinapis. Salis quoque & fici eadem vis eſt.

De his, quae reprimunt.

Leniter vero ſimul & reprimunt & molliunt, lana ſuccida, ex aceto vel vino, † cui oleum adjectum eſt; contritae palmulae, furfures in ſalſa aqua vel aceto decocti.

At ſimul reprimunt & refrigerant, herba muralis (parthenium vel perdicium appellant) ſerpillum, pulegium, ocimum, herba ſanguinalis (quam Graeci πολύγονον vocant) portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoſcyamum, muſcus, ſiſer, apium ſolanum (quam σεύχνον Graeci vocant) braſſicae folia, intubus, plantago, feniculi ſemen, contrita pira vel mala, praecipueque cotonea, lenticula, aqua frigida, maximeque pluviatilis, 290, 18.
vinum, acetum, & ex horum aliquo ma- 294, 15.
dens vel panis, vel farina, vel ſpongia, vel lacinia, vel lana ſuccida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gypſum, melinum, myrteum, [1] roſa, acerbum oleum, verbenarum contuſa cum teneris caulibus folia; cujus generis ſunt olea, cupreſſus, myrtus, lentiſcus, tamarix, liguſtrum, roſa, rubus, laurus, hedera, punicum malum.

Sine

l. 1. F.M.P. *opitulantur. l.* 4. F.M.P. om. *ex. l.* 5. M. P. *quod. l.* 8. F. M. P. *ſinapi. l.* 10. F. M. P. om. *De his, quae reprimunt. l.* 12. F.M.P. *vel. l.* ead. F. M. P. *quo.* Male. Scriptum enim fuit *quoi* pro *cui. l.* 14. F.M. P. *decoctae. l.* 17. M. P. omitt. *pulegium. l.* 18. M. πολυγόνιον. *l.* 24. F. M. P. *cydonea. l.* 25. F. M. P. *pluvialis. l.* 26. F. M. P. *aliquo magis madens. l.* 28. F. M. P. *cinis. l.* 33. P. *tamaris.*

1 Patin. p. 328.

Sine frigore autem reprimunt, cocta cotonea, malicorium, aqua calida, in qua verbenae coctae sunt, quas supra proposui, pulvis vel ex fece vini, vel ex myrti foliis, amarae nuces.

De his, quae calefaciunt.

31, 20. 105, 11. Calefacit vero, ex qualibet farina cataplasma, sive ex tritici, sive ex farris, sive hordei, sive ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulae, vel fabae, vel lupini, vel lini, vel foeni graeci, ubi ea deferbuit, calidaque imposita est. Valentior tamen ad id omnis farina est ex mulso, quam ex aqua cocta. Praeterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele juncta oleo, magisque, si vetus est, sal, nitrum, † git, piper. quinque folium.

De his, quae durant, aut emolliunt.

Fereque, quae vehementer & reprimunt, & refrigerant, durant: quae autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt: praecipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini vel foeni graeci semine.

His autem omnibus, & simplicibus, & permixtis, varie medici utuntur: ut magis, quid quisque persuaserit sibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

---

l. 1. F. M. P. *mala cydonea. l.* 5. F. M. P. om. *De his, quae calefaciunt. l.* 15. M. P. *felle. l.* 16. M. *nigrum. l.* 18. F. M. P. om. *De his, quae durant aut emolliunt. l.*20. F. M. P. om. *autem. l.*21. F. M. P. &.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De morborum generibus.

PRAEVISIS omnibus, quae pertinent ad universa genera morborum, ad singulorum curationes veniam. Hos autem in duas species Graeci divisérunt; aliosque ex his acutos, alios longos esse dixerunt. Ideoque, quoniam non semper eodem modo respondebant, eosdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo, plura eorum genera esse, manifestum est. Quidam enim breves acutique sunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipsi cito finiuntur. Quidam longi, sub quibus neque sanitas in propinquo, neque exitium est. Tertiumque genus eorum est, qui modo acuti, modo longi sunt, idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentissimum est; sed in aliis quoque fit. Atque etiam, praeter hos, quartum est; quod neque acutum dici potest, quia non perimit; neque utique longum, quia, si occurritur, facile sanatur. Ego, cum de singulis dicam, cujus quisque generis sit, indicabo.

Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus consistere videntur, & eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus praefatus. In nullo quidem morbo plus fortuna sibi vendi- 405, 16.

care

---

l. 1. F. M. P. *Artium Aurelii Cornelii Celsi Liber tertius incipit. l.* 4. F. M. P. *Provisis. l.* 14. F. M. P. *utique.*

care, quam ars: ars, quam natura, poteſt: utpote cum, repugnante [1] natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve ſpacium eſt, intra quod, ſi quod auxilium non profuit, aeger extinguitur: ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, ſi inter initia medicus acceſſit, obſequens aeger ſine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus inſedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidem, quo vetuſtior eſt; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur. [2]

Alterum illud ignorari non oportet; 18, 13. quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia ſummi auctores, quaſi ſola, venditaverint, prout cuique ceſſerant. Oportet itaque, ubi aliquid non reſpondet, non tanti putare auctorem, quanti aegrum, & experiri [3] aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus, ut facit, ſic etiam ſolvit, non [4] ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit, minus vero removeatur, ſi quid paulum ſaltem juvat; quia profectus tempore expletur.

CAP.

---

1 Hippocrat. Lex. T. II. 10. Seneca de Tranq. An. c. VI. 2 Hipp. de A. T. xx. 6. 3 Philo Judaeus de Joſepho pag. 531. ed. 1631. 4 Cael. Aurel. Tard. paſſ. VI. 3. pag. 454.

CAP. II.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant; an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.

PROTINUS autem inter initia ſcire facile eſt, quis acutus morbus, quis longus ſit: non in his ſolum, in quibus ſemper ita ſe habet; ſed in his quoque, in quibus variat. Nam ubi ſine intermiſſionibus acceſſiones & dolores graves urgent, acutus morbus eſt. Ubi lenti dolores, lentaeve febres ſunt, & ſpatia inter acceſſiones porriguntur, acceduntque ea ſigna, quae in priore [1] volumine expoſita ſunt, longum hunc futurum eſſe, manifeſtum eſt.

Videndum etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: quia quaedam remedia increſcentibus morbis, plura inclinatis conveniunt. Eaque, quae creſcentibus apta ſunt, ubi acutus increſcens urget, in remiſſionibus potius experienda ſunt. Increſcit autem morbus, dum graviores dolores, acceſſioneſque veniunt; haeque & ante, quam proximae, revertuntur, & poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis, etiam tales notas non habentibus, ſcire licet, increſcere, ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior concoctio, ſi foetidiores dejectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpus frigus aut calor, ſi id magis pallet. Ea vero, quae contraria his ſunt, decedentis ejus notae ſunt.

Prae-

---

l. 2. F. M. P. *an conſiſtant. l.* 7. F. M. P. *ſolis. l.* 8. P. *etiam. l.* 10. P. *acceſſionum dolore gravi urgentur. l.* 19. M. P. *inclinantibus. l.* 20. F. M. P. *quae de creſcentibus. l.* 29. M. P. om. *foetidiores.*

1 II. cap. 5.

Praeter haec, in acutis [1] morbis ſerius aeger alendus eſt, nec niſi jam inclinatis; ut inedia, dempta materia, impetum frangat. In longis maturius, ut ſuſtinere ſpatium affecturi mali poſſit. At, ſi quando is non in toto corpore, ſed in parte eſt; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri, quam partis; cum per eam partes aegrae ſanentur. Multum etiam intereſt, ab initio quis recte curatus ſit, an perperam: quia curatio minus his prodeſt, in quibus aſſidue fruſtra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento reſtituitur.

Sed cum ab his coeperim, quae notas quaſdam futurae adverſae valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animadverſione ejuſdem temporis faciam. Igitur, ſi quid ex his, quae propoſita
298, 15. ſunt, incidit, omnium optima ſunt, [2] quies
348, 21. & abſtinentia: ſi quid bibendum, aqua; idque interdum uno die fieri ſatis eſt; interdum, ſi terrentia manent, biduo: proximeque abſtinentiam ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtero die etiam vinum, deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis cauſa metus finiatur. per haec enim ſaepe inſtans gravis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur, dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. non quod non interdum id incidat,

---

l. 2. F. M. P. *ut primo. l.* 5. P. *adventuri. l.* ead. M. P. *Ac. l.* 8. P. *molliri. l.* ead. F. M. *propriae. l.* 24. P. *abſtinere etiam. l.* 28. F. M. P. *cauſae. l.* 34. F. M. P. *quo.*

1 Aph. I. 4. & 10. 2 Liv. XXII. c. 18.

dat, aut non decipiat, sed quod saepius fallat; solaque abstinentia sine ullo periculo medeatur. Cum praesertim etiam pro modo terroris moderari liceat: &, si leviora indicia fuerunt, satis sit a vino tantum abstinere; quod subtractum plus, quam si cibo aliquid dematur, adjuvat: si paulo graviora, satis sit, non aquam tantum bibere, sed etiam cibo carnem subtrahere: interdum panis quoque minus, quam pro consuetudine assumere, humidoque cibo esse contentum, & olere potissimum. Satisque sit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abstinere, cum vehementes notae terruerunt. Neque dubium est, quin vix quisquam, qui non dissimulavit, sed per haec mature morbo occurrit, aegrotet.

CAP. III.

De febrium generibus.

ATQUE haec quidem sanis facienda sunt, tantum causam metuentibus. sequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus est. Et his una [1] quotidiana, altera tertiana, altera quartana est. Interdum etiam longiore circuitu quaedam redeunt, sed id raro evenit. In prioribus, & morbi sunt, & medicina.

Ac quartanae quidem [2] simpliciores sunt. Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum est. ita quarto die revertitur.

Tertianarum vero duo genera sunt. Alterum

l. 1. F. M. P. *quo. l.* 8. F. M. P. *facile. l.* 15. P. *irruerunt. l.* 25. P. *tertia.*

1 I. Epidem. III. 14. &c. 2 I. Epidem. III. 17.

terum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & desinens; illo tantum interposito discrimine, quod unum diem praestat integrum, tertio redit. Alterum longe pernicioſius, quod tertio quidem die revertitur, ex octo autem & quadraginta horis fere sex & triginta per accessionem occupat (interdum etiam vel minus, vel plus) neque ex toto in [1] remissione desistit; sed tantum levius est. Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.

Quotidianae vero variae sunt, & multiplices. Aliae enim protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore. Frigus voco, ubi extremae partes membrorum inalgescunt: horrorem, ubi totum corpus intremit. Rursus aliae sic desinunt, ut ex toto sequatur integritas: aliae sic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre: nihilominus tamen quaedam reliquiae remaneant, donec altera accessio accedat: ac saepe aliae vix quicquam aut nihil remittunt, sed ita, ut coepere, continuant. Deinde, aliae fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem: aliae quotidie pares sunt, aliae impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliae tempore eodem postridie revertuntur, aliae vel serius vel celerius: aliae diem noctemque accessione & decessione implent, aliae minus, aliae plus: aliae cum decedunt, sudorem movent, aliae non movent; atque alias per sudorem ad integritatem venitur, alias corpus tantum imbecillius redditur. Accessio-

---

l. 13. *a frigore* ignorat P. *l.* 22. F. M. P. *remittant.* *l.* ead. *coepere* abest a M. P. *l.* 23. F. M. P. *continuent.* *l.* 30. F. M. P. *accessionem & decessionem.*

1 Est proprium verbum medicorum, Gronov. ad Senec. Epist. 53.

ceſſiones etiam, modo ſingulae ſingulis diebus fiunt, modo binae pluresve concurrunt. Ex quo ſaepe evenit, ut quotidie plures acceſſiones remiſſioneſque ſint; ſic tamen, ut unaquaeque alicui priori reſpondeat.

Interdum vero acceſſiones quoque confunduntur, ſic ut notari neque tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque verum eſt; quod dicitur a quibuſdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. Facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc verum eſſet. nam, quod evidentes cauſae faciunt, facere etiam abditae poſſunt. Neque de re, ſed de verbo controverſiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non eaſdem inordinate redire, ſed alias aliaſque ſubinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamſi vere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo vix ulla ſunt.

CAP. IV.

De Curationum diverſis generibus.

ET febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum vero diverſa genera ſunt, prout auctores aliquos habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimia & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatione utendum ſit, ut quantum

---

l. 1. P. *non. l.* 10. P. *nullam non febrem. l.* 14. F.M.P. *ſed. l.* 18. F. M. P. *accedant. l.* 20. P. *dicit & ut. l.* 30. P. *celeriter, & ut. l.* 31. F. M. P. *nimium.*

tum fieri poteſt, omnia iſta contingant, prima ſemper habita ſalute, in ipſis partibus curationum conſiderandum erit.

Et ante omnia quaeritur, primis diebus aeger qua ratione continendus ſit. Antiqui, medicamentis quibuſdam datis, concoctionem moliebantur; eo quod [1] cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quae laedere videbatur, ducendo ſaepius alvum ſubtrahebant. Aſclepiades medica- 29, 7. menta ſuſtulit; alvum non toties, ſed fe- 85, 7. re tamen in omni morbo, ſubduxit. Febre vero ipſa praecipue ſe ad remedium uti profeſſus eſt. Convellendas etiam vires aegri putavit, luce, vigilia, ſiti ingenti; ſic, ut ne os quidem primis diebus elui ſineret. Quo magis falluntur, qui per omnia jucundam ejus diſciplinam eſſe concipiunt. Etenim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae ſubſcripſit, primis vero tortoris vicem exhibuit.

† Ego autem, medicamentorum dari potiones, & alvum duci non niſi raro debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut aegri vires convellantur, exiſtimo: quoniam ex imbecillitate ſummum periculum eſt. Minui ergo tantum materiam ſuperantem oportet; quae naturaliter digeritur, ubi nihil novi accedit. Itaque abſtinendus a cibo primis diebus eſt, & in luce habendus aeger (niſi infirmus) interdiu, quoniam corpus iſta quoque digerit: iſque cubare quam maximo conclavi debet.

Quod ad ſitim vero ſomnumque pertinet,

---

l. 14. P. *enim. l.* 18. F. M. P. *contendunt. l.* 19. M. F. P. *Is enim. l.* 26. P. *quoniam & ex. l.* 28. F. M. *detrahatur. l.* 30. F. M. P. om. &. *l.* 31. F. M. P. *interdiu eſt, quoniam.*

1 Aph. I, 22.

net, moderandum eſt, ut interdiu vigilet; noctu, ſi fieri poteſt, conquieſcat: ac neque potet, neque nimium ſiti crucietur. Os etiam ejus elui poteſt, ubi & ſiccum eſt, & ipſi foetet. quamvis id tempus aptum potioni non eſt. Commodeque Eraſiſtratus dixit, ſaepe, interiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere; neque ad rem, male haberi aegrum, pertinere. Ac primo quidem ſic tenendus eſt.

Optimum vero medicamentum eſt, opportune cibus datus, qui quando primum dari debeat, quaeritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, ſaepe quinto die, ſaepe ſexto, & id fortaſſe vel in Aſia, vel in AEgypto, coeli ratio patitur. Aſclepiades, ubi aegrum triduo per omnia fatigaverat, quartum diem cibo deſtinabat. At Themiſon nuper, non, quando coepiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certe levata eſſet, conſiderabat, &, ab illo tempore expectato die tertio, ſi non acceſſerat febris, ſtatim: ſi acceſſerat, ubi ea vel deſierat, vel, ſi aſſidue inhaerebat, ſi certe ſe inclinaverat, cibum dabat. 8, 22.

Nihil autem horum utique perpetuum eſt. Nam poteſt primo die primus cibus dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio, poteſt non niſi quarto, aut quinto; poteſt poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas; poteſt poſt plures. Refert enim, qualis morbus ſit, quale corpus, quale coelum, quae aetas, quod tempus anni. Minimeque, in rebus multum inter ſe differentibus, perpetuum eſſe praeceptum temporis poteſt. In morbo, 17, 2. 18, 33.

l. 1. P. *interdum*. *l.* 7. F. M. P. *inferiore*. *l.* 17. F M. P. ignorant *ve*. *l.* ead. F. M. P. *quarto*. *l.* 33. P *differentibus, quod interimittendum non eſt.*

bo, qui plus virium aufert, celerius cibus dandus est: itemque eo [1] coelo, quo magis digerit. Ob quam causam in Aphrica nullo die aeger abstineri recte videtur. Maturius etiam puero, quam juveni: aestate, quam hieme, dari debet. [2] Unum illud, & semper, & ubique servandum est, ut aegri vires subinde assidens medicus inspiciat, & quamdiu supererunt, abstinentia pugnet; si imbecillitatem vereri coeperit, cibo subveniat. Id enim ejus officium est, ut aegrum, neque supervacua materia oneret, neque imbecilliorem fame perdat. Idque apud Erasistratum quoque invenio: qui, quamvis parum docuit, quando venter, quando corpus ipsum exinaniretur, dicendo tamen, haec esse videnda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur: satis ostendit, dum vires supererent, dari non oportere; ne deficerent, consulendum esse.

78, 13. 131, 21. 295, 22.

Ex his autem intelligi potest, ab uno medico multos non posse curari: eumque, si artifex est, idoneum esse, qui non multum ab aegro recedit. Sed, qui quaestui serviunt, quoniam is major ex populo est, libenter amplectuntur ea praecepta, quae sedulitatem non exigunt; ut in hac ipsa re. Facile est enim dies vel accessiones numerare his quoque, qui aegrum raro vident: ille assideat necesse est, qui, quod solum opus est, visurus est, quando nimis imbecillus futurus sit, nisi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptissimus esse consuevit.

Est

---

l. 6. F. M. P. *est. l.* 7. F. M. P. *quod. l.* 13. M. F. P. *imbecillitatem. l.* ead. P. *prodat. l.* ead. *itaque. l.* 17. P. *vijenda.*

1 Aph. 1. 15. 2 Aph. 1. 9.

Est autem alia etiam de diebus [1] ipsis dubitatio, quoniam antiqui potissimum [2] impares sequebantur, eosque, tanquam tunc de aegris judicaretur, κρισίμους [3] nominabant. [4] Hi erant dies tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, quartusdecimus, unus & vigesimus; ita ut summa potentia septimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vigesimo daretur. Igitur sic aegros nutriebant, 138, 9. ut dierum imparium accessiones expectarent: deinde postea cibum, quasi levioribus accessionibus instantibus, darent: adeo ut Hippocrates, [5] si alio die febris desisset, recidivam timere sit solitus.

Id Asclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par imparve esset, aegris vel majus vel minus periculum esse dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius post febrium accessiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipso morbo, dierum ratio mutatur; fitque gravior, qui remissior esse consueverat. Atque ipse quartusdecimus par est, in quo esse magnam vim antiqui fatebantur. Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo secundus septenarius inciperet, ipsi sibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem sumendo, quasi potentiorem: plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum feciissent sine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, sed ad quartumdecimum transibant. Est etiam apud Hippocratem, ei, quem septimus

---

l. 5. P. *In his erat. l.* 17. F. M. *iis.* P. *his. l.* 19. F. M. P. *eorum. l.* 27. F. M. P. *septenarius numerus inciperet. l.* 29. F. M. P. *sumendum.*

1 I. Epidem. III. de Partu septim. VII. VIII. 2 Julian. Imper. Epist. pag. 207. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. 1. 14. 4 Aph. II. 23. 24. 5 Aph. IV. 61.

timus dies liberaturus sit, quartum esse gravissimum. Ita, illo quoque auctore, in die pari & gravior febris esse potest, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficaciissimum apprehendit; id est, quartum, septimum, undecimum, quartumdecimum, decimumseptimum: in quo ab impari ad paris rationem transit. Et ne in hoc quidem propositum conservavit: cum a septimo die undecimus, non quartus, sed quintus sit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis, sub illo quidem auctore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt: cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri; & ex his conjectare, quando dandus cibus sit.

Illud autem magis ad rem pertinet, scire, cibumne oporteat dari, cum jam bene venae conquieverunt, aut etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum offerebant. Asclepiades, inclinata quidem febre, sed adhuc tamen inhaerente. In quo vanam rationem secutus est: non quod non sit interdum maturius cibus dandus, si mature timetur altera accessio: sed quod scilicet non nisi quam saniissimo dari debeat. [1] minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum est, quod Themisoni videbatur, si duabus horis

---

l. 8. F. M. P. *quo & ab. l.* 9. F. M. P. *paris numeri rationem. l.* ead. F. M. P. om. *in. l.* 13. *respexerimus* abest a F. P. M. *l.* 22. F. M. P. *tum. l.* 24. P. *febrium. l.* 28. F. M. P. *quo. l.* 30. M. F. P. *quo. l.* 31. F. M. P. omitt. *non nisi.*

1 Aph. 1. 19.

ris integer futurus esset aeger, satius esse tunc dare; ut ab integro corpore potissimum diduceretur. Nam si diduci tam celeriter posset, id esset optimum. Sed cum hoc breve tempus non praestet, satius est, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita, si longius tempus secuturum est, quam integerrimo dandus est: si etiam breve, antequam ex toto integer fiat. Quo loco vero integritas est, eodem est remissio, quae maxime in febre continua potest esse. At hoc quoque quaeritur, utrum tot horae expectandae sint, quot febrem habuerunt: an satis sit, primam partem earum praeteriri, ut aegris jucundius incidat, quibus interdum non vacat. Tutissimum est autem, ante totius accessionis tempus praeterire: quamvis, ubi longa febris fuit, potest indulgeri aegro maturius, dum tamen ante minimum pars dimidia praetereatur. Idque non in ea sola febre, de qua proxime dictum est, sed in omnibus ita servandum est.

CAP. V.

De febrium speciebus, & singularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus sit.

HAEC magis per omnia genera febrium perpetua sunt: nunc ad singulas earum species descendam. Igitur si semel tantum accessit, deinde desiit, eaque vel ex † inguine, vel ex lassitudine; vel ex aestu;

---

l. 5. F. M. P. *esse. l.* 8. F. M. P. *secundum. l.* 9. F. M. P. *breve etiam. l.* 11. F. M. *maxime. l.* 12. F. M. P. *Atque hic. l.* 21. M. P. *minime. l.* 33. Malim *sanguine* vel *ingluvie*. Quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein enumerat causas externas, quas inter inguen censeri non potest.

aestu, aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit, postero die, cum tempus accessionis ita transiit, ut nihil moveret, cibus dari potest. At, si ex alto calor venit; & gravitas vel capitis vel praecordiorum secuta est; neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam accessionem secuta integritas est: tamen, quia tertiana timeri potest, expectandus est dies tertius; &, ubi accessionis tempus praeteriit, cibus dandus est, sed exiguus; quia quartana quoque timeri potest. At die quarto demum, si corpus integrum est, eo cum fiducia utendum. Si vero postero, tertiove, aut quarto die secuta febris est: scire licet, morbum esse. Sed tertianarum, quartanarumque (quarum & certus circuitus, & finis integer, & liberaliter quieta tempora sunt) expeditior ratio est. de quibus suo loco dicam.

Nunc vero eas explicabo, quae quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus aegro commodissime datur; ut alter febrem minuat, alter viribus subveniat. Sed is dari debet, si quotidiana febris est, quae ex toto desinat, simulatque corpus integrum factum est: sin, quamvis non accessiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increscunt, sed sine integritate tamen remittunt, cum corpus ita se habet, ut major remissio non expectetur: si altero die gravior, altero levior accessio est, post graviorem. Fere vero graviorem accessionem levior [1] nox sequitur: quo fit, ut graviorem accessionem nox quoque tristior antecedat.

At,

---

l. 12. M. F. P. *Et. l.* 17. M. F. P. *circuitus est, &. l.* ead. M. F. P. *integer est. l.* 18. M. F. *quia liberaliter.* P. *& quia liberaliter quieta. l.* 21. F. *negent. l.* 26. M. P. F. *si.*

1 Aph. II. 13.

At, si continuatur febris, neque levior unquam fit, & dari cibum necesse est, quando dari debeat, magna dissensio est. Quidam, quia fere [1] remissius matutinum tempus aegris est, tunc putant dandum. Quod si respondet, non quia mane est, sed quia remissio est aegris, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies aegris est, quia hoc ipso pejus id tempus est, quod, cum sua natura melius esse debeat, morbi vitio non est, simulque insequitur tempus meridianum, a quo cum omnis aeger fere pejor fiat, timeri potest, ne ille magis etiam, quam ex consuetudine, urgeatur. Igitur alii vespere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo [2] tempore fere pessimi [3] sint, qui aegrotant, verendum est, ne, si quid tunc moverimus, fiat aliquid asperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurso jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura sua levissimum est.

Si vero febres vagae sunt: quia verendum est, ne cibum statim subsequantur: quandocunque quis ex accessione levatus est, tunc debet assumere. At, si plures accessiones eodem die veniunt, considerare oportet, paresne per omnia sint (quod vix fieri potest) an impares. Si per omnia pares sunt: post eam potius accessionem cibus dari debet, quae non inter meridiem & vesperem desinit. Si impares sunt: consideran-

l. 7. M. F. *remissior. l.* ead. M. F. *aeger.* P. *aegro. l.* 8. M. F. P. om. *quia. l.* 18. M. F. P. ignorant *alii differunt. l.* 19. M.F.P. *decurso id est finito jam. l.* 21. M.P. *secuturis. l.* ead. *datur* abest a M. P. *l.* 32. M.F. P. *sint.*

1 Cael. Aurel. Morb. Chronic. II. 14. p. 427. Buxtorf. Lex. Chald. p. 520. 2 Cael. Aurel. A. M. l. 1. c. 15. p. 48. 3 Achill. Tatius de Clitophont. pag. 21.

ſiderandum eſt, quo diſtent. Nam, ſi altera gravior, altera levior eſt, poſt graviorem dari debet: ſi altera longior, altera brevior, poſt longiorem: ſi altera gravior, altera longior eſt, conſiderandum eſt, utra magis affligat, illa vi, an haec tempore, & poſt eam dandus eſt. Sed plane plurimum intereſt, quantae qualeſque inter eas remiſſiones ſint. Nam, ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt; integro corpore, cibo tempus aptius eſt.

Si ſemper febricula manet; ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis eſt; id potius eligendum eſt: adeo ut, ubi acceſſiones continuantur, protinus, inclinata priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt; cibum quam maxime ſemper ab [1] acceſſione futura reducere: &, hoc ſalvo, dare quam integerrimo corpore. Quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſervabitur. Sed, cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare; tamen, ſi corpus infirmum eſt, quotidie dandus eſt: multoque magis, ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt; quantoque magis corpus affligunt; aut ſi duae pluresve acceſſiones eodem die veniunt. Quae res efficit, ut & a primo die protinus cibus dari quotidie debeat, ſi protinus venae conciderunt: & ſaepius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſervandum eſt; ut poſt eas febres

l. 21. M. F. P. *corpori.*

[1] Aph. 1. 11.

bres minus cibi detur, post quas, si per corpus liceret, omnino non daretur. Cum vero febris instet, incipiat, augeatur, consistat, decedat, deinde in decessione consistat, aut finiatur; scire licet, optimum cibo tempus esse febre finita: deinde, cum decessio ejus consistit: tertium, si necesse est, quandocunque decedit: caetera omnia periculosa esse. Si tamen propter infirmitatem necessitas urget, satius esse; consistente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increscente: satius esse, instante, quam incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is, qui deficit, non sit sustinendus. Neque hercule satis est, ipsas tantum febres medicum intueri, sed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; seu supersunt vires, seu desunt, 120, 8. seu quidam mali affectus interveniunt. Cum vero semper aegros securos agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum praecipue, ubi cibum sumpserunt. Itaque, si qua sunt, quae exasperatura eorum animos sunt; optimum est, ea, dum aegrotant, eorum notitiae subtrahere: si id fieri non potest, sustinere tamen post cibum, postque somni tempus, & cum experrecti sunt, tum exponere. 358, 11.

CAP. VI.

Quando potiones febricitantibus dari expediat.

SED de cibo facilior quidem cum aegris ratio est: quoniam saepe stomachus hunc

l. 25. P. *eadem aegrotantium. l.* 27. M. F. P. *usque. l.* 33. M. F. P. *quorum.*

hunc reſpuit, etiamſi mens concupiſcit. De potione vero ingens pugna eſt; eoque magis, quo major febris eſt. Haec enim ſitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus aeger eſt, ubi febris conquieverit, protinus ſitim quoque quieturam: longioremque acceſſionem fore, ſi quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum deſinere ſitire, qui non bibit. Neceſſe eſt tamen, quanto facilius etiam ſani famem, quam ſitim ſuſtinent, tanto magis aegris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet: niſi ſubito ſic venae conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo vero, caeteriſque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, ſi magna ſitis urgebit, potio dari poteſt.

Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet; expedire quoque per modicas potiones miſceri
218, 15. novam materiam corruptae. Illud videndum eſt, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: ubi ſine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupiemus: quod fere ſitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus [1] febricitantibus nimius humor alienus ſit, tum praecipue eſſe feminis, quae ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo potionique febris & remiſſionis ratio det, non eſt expedi-

l. 6. *con* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *medicas.* *l.* 27. M. F. P. *deligantur*, *aut cum.*

1 Aph. I. 16.

peditiſſimum ſcire, quando aeger febricitet, quando melior ſit, quando deficiat: ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maxime credimus, [1] fallaciſſimae rei; quia ſaepe iſtae lentiores celeriores ſunt, & aetate, & ſexu, & corporum natura. Et plerumque ſatis ſano corpore, ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnunquam etiam incipiente febre, ſubeunt & quieſcunt: ut imbecillus is videri poſſit, cui facile laturo gravis inſtat acceſſio. Contra ſaepe eas concitat & reſolvit ſol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. adeo ut, cum primum medicus venit, ſolicitudo aegri dubitantis, quomodo illi ſe habere videatur, eas moveat. Ob quam cauſam, periti medici eſt, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium; ſed primum reſidere hilari vultu, percunctarique, quemadmodum ſe habeat; &, ſi quis ejus metus eſt, eum probabili ſermone lenire; tum deinde ejus carpo manum admovere. Quas venas autem conſpectus medici movet, quam facile mille res turbant! Altera res eſt, cui credimus, calor, aeque fallax. Nam hic quoque excitatur aeſtu, labore, ſomno, metu, ſolicitudine.

Igitur intueri quidem etiam iſta oportet: ſed his non omnia credere. Ac protinus quidem ſcire, non febricitare eum, cujus venae naturaliter ordinatae ſunt, teporque talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet: nec protinus etiam ſub calore motuque febrem ſeſe

l. 5. M. F. P. *leniores. l.* 10. In alio quopiam exemplari legitur *cui facile adhuc laturo.* Jo. Caeſarius. l. 16. M. F. P. *ille. l.* 23. M. F. P. *corpori. l.* 29. P. *quidem omnia etiam. l.* 33. M. F. P. *non. l.* 34. M. F. P. *autem.*

1 Pancirolae obſerv. IV. 2 De decent. ornatu T. IX. X. Pallad. Sophiſt. in l. v. Epidem. pag. m. 391. Actuar. de M. M. II. 2.

ſeſe concipere: ſed ita, ſi ſumma quoque arida inaequaliter cutis eſt; ſi calor & in fronte eſt, & ex intimis praecordiis oritur; ſi ſpiritus ex naribus cum fervore prorumpit; ſi color, aut rubore, aut pallore novo mutatus eſt; ſi oculi graves, & aut perſicci, aut ſubhumidi ſunt; ſi ſudor, cum fit, inaequalis eſt; ſi venae non aequis intervallis moventur. Ob quam cauſam medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet reſidere; ſed illuſtri loco adverſus eum, ut omnes notas, ex vultu quoque cubantis perſpiciat.

Ubi vero febris fuit, atque decrevit, ſpectare oportet, num tempora, partesve corporis aliae paulum madeſcant, quae ſudorem venturum eſſe teſtentur. Ac ſi qua ejus nota eſt, tunc demum dare potui calidam aquam, cujus ſalubris effectus eſt, ſi ſudorem per omnia membra diffundit. Hu-
135, 21. jus autem rei cauſa, continere aeger ſub veſte ſatis multa manus debet; eademque crura, pedesque contegere: qua mole plerique aegros in ipſo impetu febris, potiſſimeque ubi ardens ea eſt, male habent. Si ſudare corpus coepit, linteum tepefacere oportet, paulatimque ſingula membra detergere. At ubi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is non venit, ubi quam maxime tepuit, & idoneus eſſe cibo aeger videtur, ſub veſte leniter ungendus eſt, tum detergendus, deinde ei cibus dandus.

Cibus [1] autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus, aut humori certe quam proxi-

---

l. 3. M. F. P. omitt. *ex. l.* 7. M. F. *ſit. l.* 13. P. *illuſtri loco percipiat. l.* 14. M. F. P. *exſpectari. l.* 17. P. *At.* M. F. P. omitt. *ejus. l.* 23. P. *male. l.* 24. M. F. P. *peſſimeque. l.* 29. M. F. P. *potuit.* M. F. P. omitt. *&. l.* 33. P. *his.*

1 1, Aph. 16.

proximus: utique ex materia quam leviſſima; maximeque [1] ſorbitio: eaque, ſi magnae febres fuerunt, quam tenuiſſima eſſe debet. Mel quoque deſpumatum huic recte adjicitur, quo corpus magis nutriatur: ſed id, ſi ſtomachum offendit, ſupervacuum eſt; ſicut ipſa quoque ſorbitio. Dari vero in vicem ejus poteſt, vel † intrita ex aqua calida, vel alica elota; ſi firmus eſt ſtomachus, & compreſſa alvus, ex aqua mulſa; ſi vel ille languet, vel haec profluit, ex poſca. Et primo quidem cibo ita ſatis eſt: ſecundo vero aliquid adjici poteſt, ex eodem tamen genere materiae, vel olus, vel conchylium, vel pomum. At, dum febres quidem increſcunt; hic ſolus idoneus cibus eſt. Ubi vero aut deſinunt, aut levantur, ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leviſſima, adjiciendum vero aliquid ex media, ratione habita ſubinde & virium hominis, & morbi. 78, 14.

Apponendi vero aegro varii cibi (ſicut Aſclepiades praecepit) tum demum ſunt, ubi faſtidio urgetur, neque ſatis vires ſufficiunt: ut paulum ex ſingulis deguſtando, famem vitet. At ſi neque vis, neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitandus aeger eſt; ne plus aſſumat, quam concoquat. Neque verum eſt, quod ab eo dicitur, facilius concoqui cibos varios; eduntur quidem facilius: ad concoctionem autem materiae genus & modus pertinent. Neque inter magnos dolores, neque increſcente [2] morbo, tutum eſt, aegrum cibo impleri; ſed ubi 120, 8.

---

l. 11. M. F. P. *puſca. l.* 15. M. F. P. *Et. l.* 22. M. F. P. *ponendi. l.* 29. P. *ea. l.* 30. P. *educuntur enim.* M. F. *eduntur enim.*

1 Hippocr. de Vet. M. XI. XII. 2 Aph. 1. 7, 8.

ubi inclinata jam in melius valetudo est.

Sunt aliae quoque observationes in febribus necessariae; atque id quidem videndum est, quod quidam solum praecipiunt, an adstrictum corpus sit, an profluat. Quorum alterum strangulat, alterum digerit. Nam, si adstrictum est, ducenda alvus est, movenda urina, eliciendus omni modo sudor. In hoc genere morborum sanguinem etiam misisse, concussisse vehementibus gestationibus corpus, in lumine habuisse, imperasse famem, sitim, vigiliam prodest. Utile est etiam ducere in balneum, prius demittere in solium, tum ungere, iterum ad solium redire, multaque aqua fovere inguina; interdum etiam oleum in solio cum aqua calida miscere; uti cibo rarius & serius, tenui, simplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia sunt, lapathum, urtica, malva: vel jure etiam concharum, musculorumve, aut locustarum: neque danda caro, nisi elixa, est. At † potio esse debet magis liberalis, & ante cibum, & post hunc, & cum hoc, ultra quam sitis coget. Poteritque a balneo etiam pingue jus, aut dulcius dari vinum: poterit semel, aut bis interponi Graecum falsum.

37, 7. 147, 19. Contra vero, si corpus profluet, sudor coercendus, quies adhibenda erit; tenebris, somnoque, quandocunque volet, utendum; non nisi levi gestatione corpus agitandum, & pro genere mali subveniendum. Nam, si venter fluit, aut si stomachus non continet, ubi febris decrevit, libera-

---

l. 3. M. F. P. *quoque. l.* 6. M. F. P. *strangulat quod continet, alterum l.* 14. P. *dimittere.* M. F. *item. l.* 19. M. F. P. *lapathium. l.* 25. M. P. *pinguius. l.* 30. M. *somnique.* P. *somnisque. l.* ead. P. *quando velit. l.* 31. F. *leni.*

beraliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; nisi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet, aut vetus morbus est.

Si vero sudor exercet, duranda cutis est, vel nitro, vel sale; quae cum oleo miscentur. At, si levius id vitium est, olco corpus ungendum est: si vehementius, rosa, vel melino, vel myrteo, cui vinum austerum sit adjectum.

Quisquis autem fluore aeger est, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in solium demittendus est. Si in cute vitium est, frigida quoque, quam calida aqua melius utetur. Ubi ad cibum ventum est, dari debet his valens, frigidus, siccus, simplex, qui quam minime corrumpi possit, panis tostus, caro assa, vinum austerum, vel certe subausterum; &, si venter profluit, calidum: si sudores nocent, vomitusve sunt, frigidum.

CAP. VII.

Quomodo pestilentes febres curari debeant.

DESIDERAT etiam propriam animadversionem in febribus pestilentiae casus. In hac minime utile est, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires sinunt, sanguinem mittere optimum est; praecipueque, si cum ardore febris est. Si id parum tutum est, ubi febris aut tenuata est, aut levata, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam in

---

l. 13. P. *dimittendus. l.* 16. M. F. P. *is. l.* 18. M. F. P. *asperum. l.* 19. M. F. P. omitt. *&. l.* 30. M. F. P. *dolore. l.* 32. M. F. P. *levata est, vomitu.*

in aliis morbis, ducere in balneum opus eſt; vinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinoſa: inter quae quoque carnem, generis ejuſdem. Nam quo celerius ejuſmodi tempeſtates corripiunt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate, rapienda ſunt. Quod ſi puer eſt, qui laborat; neque tantum robur ejus eſt, ut ſanguis mitti poſſit, cucurbitulis ei utendum eſt; ducenda alvus vel aqua vel ptiſanae cremore; tum demum is levibus cibis nutriendus. Et ex toto non ſic pueri, ut viri, curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum, parcius in his agendum eſt: non facile ſanguinem mittere, non facile ducere alvum, non cruciare vigilia, fameve, aut nimia ſiti, non vino curare. Vomitus poſt febrem eliciendus eſt: deinde dandus cibus ex leviſſimis; tum is dormiat: poſtero die, ſi febris manet, abſtineat: tertio, ad ſimilem cibum redeat. Dandaque opera eſt, quantum fieri poteſt, ut inter opportunam abſtinentiam cibo opportuno, omiſſis caeteris, nutriatur.

2. *Curatio ardentis febris.*

Si vero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio eſt; ſed in ipſis acceſſionibus oleo & aqua refrigerandus eſt: quae miſcenda manu ſunt, donec albeſcant. Etiam amplo conclavi tenendus, quo multum & purum aërem trahere poſſit;
137, 20. neque multis veſtimentis ſtrangulandus, ſed admodum levibus tantum velandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtomachum imponi

---

l. 9. M. F. P. *ſiti. l.* 18. M. F. P. *curare ſatis convenit. Vomitus. l.* 20. M. F. P. *poſtero quoque die. l.* 21. M. F. P. *abſtineatur. l.* 23. M. F. P. *ciboſque. l.* 24. M. F. P. *opportunos. l.* ead. M. P. *opportuno, ab omiſſis. l.* 25. F. M. P. ignorant *curatio ardentis febris. l.* 30. M. F. P. *Et.*

poni folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidem nimia vexandus est. Alendus maturius est, id est a die tertio, & ante cibum iisdem perungendus. Si pituita in stomacho coiit, inclinata jam accessione, vomere cogendus est; & tunc dandum frigidum olus, aut pomum, ex his, quae stomacho conveniunt. Si siccus manet stomachus, protinus vel ptisanae, vel alicae, vel oryzae, cremor dandus est, cum quo recens adeps cocta sit. Cum vero in summo incremento morbus est, utique non ante diem quartum, magna siti antecedente, frigida aqua copiose praestanda est, ut bibat etiam ultra satietatem; &, cum jam venter & praecordia ultra modum repleta, satisque refrigerata sunt, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt; sed ipsa aqua frigida, tantum ad satietatem data, pro medicamento utuntur. Ubi utrumlibet factum est, multa veste operiendus est, & collocandus, ut dormiat. Fereque post longam sitim & vigiliam, post multam satietatem, post infractum calorem, plenus somnus venit; per quem ingens sudor effunditur, idque praesentissimum auxilium est: sed in his tantum, in quibus praeter ardorem, nulli dolores, nullus praecordiorum tumor; nihil prohibens, vel in pulmone, vel in faucibus; non ulcus, non defectio, non profluvium alvi fuit. Si quis autem in hujusmodi febre leniter [1] tussit, is neque vehementi siti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet; sed eo modo curan- 131, 21.

l. 27. M. F. *iis tamen.* P. *his tamen. l.* 29. M. F. P. addunt *vel in thorace. l.* 31. M. F. P. *defectio non dejectio, non. l.* 31. *Si quis - - - praecipitur.* Haec omnia absunt a F. *l.* 32. P. *leviter. l.* 33. P. *conflictatur.*

1 Aph. IV. 54.

curandus est, quo in caeteris febribus praecipitur.

CAP. VIII.

Curatio semitertianae febris, quae ἡμιτριταῖος dicitur.

AT, ubi id genus tertianae est, quod ἡμιτριταῖον Medici appellant, magna cura opus est, ne id fallat. Habet enim plerumque frequentiores acceſſiones deceſſioneſque, ut aliud morbi genus videri poſſit; porrigiturque febris in horas viginti quatuor, & triginta ſex; ut, quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quae vera eſt; &, ubi ea venit, protinus dari. Plurimique ſub alterutro curantis errore ſubito moriuntur. Ac, niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus ſpatium ſuſtineat.

CAP. IX.

Curatio lentarum febrium.

NONNUNQUAM etiam lentae febres ſine ulla remiſſione corpus tenent; ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Saepe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adjectum, corpus ejus pertractandum eſt, quoniam interdum ſic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium quod-

l. II. M. F. P. omitt. *tur.*

quoddam novi motus; exque eo, cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo & ſale ſalubris videtur.

At, ſi diu frigus eſt, & torpor, & jactatio corporis, non alienum eſt, in ipſa febre dare mulſi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim ſaepe ex eo febris; & major ortus calor ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis, inque ea curationis, oſtendit.

Neque hercule iſta curatio nova eſt, qua nunc quidam traditos ſibi aegros, qui ſub cautioribus medicis trahebantur, interdum [1] contrariis remediis ſanant. Siquidem apud antiquos quoque ante Herophilum & Eraſiſtratum, maximeque poſt Hippocratem fuit Petron quidam, qui febricitantem hominem, ubi acceperat, multis veſtimentis operiebat, ut ſimul calorem ingentem, ſitimque excitaret. Deinde, ubi paulum remitti coeperat febris, aquam frigidam potui dabat; ac, ſi moverat ſudorem, explicuiſſe ſe aegrum judicabat: ſi non moverat, plus etiam aquae frigidae ingerebat, & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat, protinus ſuillam aſſam, & vinum homini dabat. Si non liberaverat, decoquebat aquam ſale adjecto, eamque bibere cogebat, ut vomendo ventrem purgaret.

Et intra haec omnis ejus medicina erat. Eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant: quam nunc

---

l. 4. Alias *utilis* J. Caeſar. *l.* 7. Rom. legit, *mulſae*. *l.* 11. M. F. P. om. *que*. *l.* 12. M. P. *hercules*. *l.* 18. M. F. P. *Petro*. *l.* 24. M. P. *indicabat*. *l.* 30. M. P. *movendo*.

1 Senec. de Clem. I. 9. 15, 19. 134, 34.

nunc est his, quos Herophili vel Erasistra-
475, 19. ti aemuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non est temeraria ista medicina; quia plures, si protinus a principiis excepit, interemit. Sed, cum eadem omnibus convenire non possint, fere, quos ratio non restituit, temeritas [1] adjuvat. Ideoque ejusmodi medici melius alienos aegros,
121, 9. quam suos nutriunt. Sed est circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere; quia curationem, ubi id, quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.

CAP. X.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & scabritiem linguae.

CONSIDERANDUM etiam est, febres ne solae sint, an alia his quoque mala accedant; id est, num caput doleat, num lingua aspera, num praecordia intenta sint. Si capitis dolores sunt, rosam cum aceto miscere oportet, & id ingerere: deinde habere † duo pitacia, quae latitudinem frontis, longitudinemque aequent: ex his invicem alterum in aceto & rosa habere, alterum in fronte: aut intinctam iisdem lanam succidam imponere. Si acetum offendit, pura rosa utendum est. Si rosa ipsa laedit, oleo acerbo. Si ista parum juvant, teri potest vel iris arida, vel nuces amarae, vel quaelibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impositum, dolo-

---

l. 23. M. F. P. *& in id.*

1. Exemp. vide apud Valleriolam lib. III. obs. 4.

dolorem minuit; sed magis aliud in alio. Juvat etiam panis cum papavere injectus, vel cum rosa, cerusa, spumave argenti. Olfacere quoque vel serpillum, vel anethum, non alienum est.

At, si in praecordiis inflammatio & dolor est, primo superimponenda sunt cataplasmata reprimentia; ne, si calidiora fuerint, plus eo materiae concurrat. Deinde, ubi prima inflammatio se remisit, tunc demum ad calida & humida veniendum est; ut ea, quae remanserunt, discutiant. Notae vero inflammationis sunt quatuor, rubor, & tumor, cum calore, & dolore. Quo magis erravit Erasistratus, qui febrem nullam 5, 7. sine hac esse dixit.

Ergo, si sine inflammatione dolor est, nihil imponendum est. hunc enim statim ipsa febris solvet. At, si neque inflammatio, 70, 3. neque febris, sed tantum praecordiorum dolor est; protinus calidis & siccis fomentis uti licet. Si vero lingua sicca est, & scabra, detergenda primum penicillo est ex aqua calida: deinde ungenda mixtis inter se rosa & melle. Mel purgat, rosa reprimit, simulque sicceſcere non sinit. At si scabra non est, sed arida, ubi penicillo detersa est, ungi rosa debet, cui cerae sit paulum adjectum.

---

l. 10. P. *primo. l.* 12. M. F. P. *remanserint. l.* 19. M. P. *solvit.*

CAP. XI.

Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.

SOLET etiam ante febres esse frigus; idque vel molestissimum morbi genus est. Ubi id expectatur, omni potione prohibendus aeger est: haec enim paulo ante data, multum malo adjicit. Item maturius veste multa tegendus est. Admovenda partibus his, pro quibus metuimus, sicca & calida fomenta: sic, ut ne statim vehementissimi calores incipiant, sed paulatim increscant. Perfricandae quoque eae partes manibus unctis ex vetere oleo sunt, eique adjiciendum aliquid ex calefacientibus. Contentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, sunt. In harum febrium remissionibus nonnulli tres quatuor sorbitionis cyathos, etiamnum manente febre, dant: deinde, ea bene finita, reficiunt stomachum cibo frigido & levi. Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, semel & post febrem datus, prodest.

Sed curiose prospiciendum est, ne tempus remissionis decipiat. Saepe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui febris videtur, & rursus intenditur. Itaque ei remissioni credendum est, quae etiam immoratur, & jactationem, fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit. Illud satis convenit, si quotidie pares accessiones sunt, quotidie parvum cibum dandum:

---

l. 11. *fomentatio.* P. J. Caesar. P. *l.* ead. M. F. P. om. *ut. l.* 18. M. F. P. *tres aut quatuor. l.* 19. M. *etiamnum ultra manente. l.* ead. P. *etiam nunc. l.* 20. P. *restituunt. l.* 21. M. F. P. *leni. l.* 24. M. F. P. *perspiciendum. l.* 29. M. F. P. *foetoremque quendam oris, quem ozen.*

dum : si impares, post graviorem, cibum; post leviorem, aquam mulsam.

CAP. XII.

Curatio horroris in febribus.

HORROR autem eas fere febres antecedit, quae certum habent circuitum, & ex toto remittuntur; ideoque [1] tutissimae sunt, maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora sunt, neque alvi ductio, neque balneum, neque vinum, neque medicamentum aliud recte datur. Incertum est enim, quando febris ventura sit: ita fieri potest, ut, si subito venerit, summa in eo pernicies sit, quod auxilii causa fuit inventum. Nihilque aliud fieri potest, quam ut primis diebus bene abstineat aeger: deinde, sub decessu febris ejus, quae gravissima est, cibum sumat.

At ubi certus circuitus est, facilius omnia illa tentantur; quia facilius proponere nobis & accessionum & decessionum vices possumus. In his autem, cum veteraverunt, utilis fames non est. Primis tantummodo diebus ea pugnandum est: deinde dividenda curatio est, & ante horror, tum febris discutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquam subsalsam, & vomere eum cogere: nam fere talis horror ab his oritur, quae bilioſa in stomacho resederunt. Idem faciendum est, si proximo quoque circuitu aeque accessit: saepe enim sic discutitur. Jamque,

---

l. 8. M. F. P. *maxime quae. l.* 13. M. F. *poterit. l.* 15. M. F. P. *sit. l.* 16. F. *qui. l.* 17. M. F. *abstineatur. l.* ead. M. F. *successu. l.* 22. *inveteraverunt*, Rittershusius ad Phaedr. I. Fab. 2. *l.* 32. M. F. P. om. *ac.*

1 Aph. IV. 43.

que, quod genus febris sit, scire licet.

Itaque sub expectatione proximae accessionis, quae instare tertia potest, deducendus in balneum est; dandaque opera est, ut per tempus horroris in solio sit. Si ibi quoque senserit, nihilominus idem sub expectatione accessionis quartae faciat: siquidem eo quoque modo saepe is discutitur. Si nec balneum quidem profuit, ante accessionem allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: siquidem ea quoque assumpta calorem movent; qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore praeceptum est, antequam inhorrescere possit, operiatur, fomentisque protinus calidioribus totum corpus circumdare convenit, maximeque involutis extinctis testis & titionibus.

95, 20.

Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipsa vestimenta perfundatur; cui aeque ex calefacientibus aliquid sit adjectum: adhibeaturque frictio, quantam is sustinere poterit, maximeque in manibus & pedibus: & spiritum ipse contineat. Neque desistendum est, etiamsi horror redit. saepe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit.

Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus est; utendumque eisdem est, donec horror finiatur. Sed praeter haec ducenda alvus est, si tardius horror quiescet: siquidem id quoque exonerato corpore prodest. Ultima post haec auxilia sunt, gestatio & ambulatio. Cibus autem

---

l. 13. M. F. P. omitt. *dem. l.* 15. P. *fomentisque se protinus. l.* 16. M. F. P. *validioribus. l.* 26. M. F. P. *est. l.* 33. M. F. P. *corpori. l.* ead. *ultima quoque post. l.* 34. M. F. P. *frictio.*

autem in ejusmodi morbis maxime dandus est, qui mollem alvum praestet, ac caro glutinosa. Vinum cum dabitur, austerum sit.

CAP. XIII.

Curatio quotidianae febris.

HAEC ad omnes circuitus febrium pertinent: discernendae tamen singulae sunt, sicut rationem habent dissimilem. Si quotidiana est, triduo primo magnopere abstinere oportet; tum cibis, † altero quoque die uti. Si res inveteraverit, post febrem experiri balneum, & vinum; magisque, si, horrore sublato, haec supereret.

CAP. XIV.

Curatio tertianae febris.

SI vero tertiana, quae ex toto intermittit, aut quartana est, mediis diebus, & ambulationibus, uti oportet, aliisque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus, in hoc genere morborum, multo ante accessionem, caput aegri multa [1] calida aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta secutus est Asclepiades, recte tamen praeteriit: est enim anceps.

Ipse, si tertiana febris est, tertio die post accessionem dicit alvum duci oportere: quinto, post horrorem vomitum elicere: deinde post febrem, sicut illi mos erat, adhuc

l. 2. M. F. P. om. *ac. l.* 4. M. F. P. om. *sit. l.* 18. P. *tertiana vero. l.* 32. M. F. P. *sicuti.*

1 Aph. VII. 42.

huc calidis dare cibum & vinum: sexto die in lectulo detineri: sic enim fore, ne septimo die febris accedat. Id saepe fieri posse, verisimile est. Tutius tamen est, hoc ipso ordine tria remedia, vomitus, alvi ductionis, vini potus, per triduum, id est, die tertio, & quinto, & septimo tentare: nec vinum, nisi post accessionem, die septimo bibere.

Si vero primis diebus discussus morbus non est, inciditque in vetustatem, quo die febris expectabitur, in lectulo se contineat; post febrem perfricetur: tum, cibo assumpto, bibat aquam: postero die, quo a cibo vacat, & ab exercitatione unctioneque, aqua tantum contentus, conquiescat. Et id quidem optimum est. Si vero imbecillitas urgebit, & post febrem vinum; & medio die paulum cibi debebit assumere.

CAP. XV.

Curatio quartanae febris.

EADEM in quartana facienda sunt. Sed cum haec tarde [1] admodum finiatur, nisi primis diebus discussa est, diligentius ab initio praecipiendum est, quid in ea debeat fieri. Igitur, si cui cum horrore febris accessit, eaque desiit, eodem die & postero tertioque continere se debet, & aquam tantummodo calidam primo die post febrem sumere; biduo proximo, quantum fieri potest, ne hanc quidem: quarto die, si cum horrore febris revertitur, [2] vomere; sicut ante praeceptum est: deinde post

---

l. 4. M. F. P. *est*, *ut hoc. l.* 5. M. F. P. *ordine utamur tria. l.* 9. M. F. P. *bibat. l.* 14. M. F. P. om. *a. l.* 31. M. F. P. *si quarto die.*

1 I. Epidem. III. 17. 2 De Affect. XIX. 2.

post febrem, modicum cibum sumere, vini quadrantem. Postero tertioque die abstinere; aqua tantummodo calida, si sitis est, assumpta. Septimo die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet, & aqua tantummodo calida, si sitis est, uti: ac tum ita nono die balneo frigus praevenire, &, si febris redierit, ducere alvum; ubi ex eo corpus conquieverit, inunctione vehementer perfricari, eodem modo sumere cibum, & vino biduo proximo se abstinere, frictione servata. Decimo tertio die rursus balneum experiri: &, si postea febris accessit, aeque perfricari, vinum copiosius bibere. Ac sic proximum est, ut quies tot dierum, & abstinentia cum caeteris, quae praecipiuntur, febrem tollant.

Si vero nihilominus remanet, aliud ex toto sequendum est curationis genus; idque agendum, ut, quod diu sustinendum est, corpus facile sustineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam alvum, deinde abstinendum in septimum diem dixit. Quod ut sustinere aliquis possit: tamen etiam febre liberatus vix refectioni valebit. adeo, si febris saepius accesserit, concidet. Igitur, si tertio decimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque post eam tentandum erit; nisi interdum jam horrore discusso. Horror ipse per eadem, quae supra praescripta sunt, expugnandus. Deinde post febrem oportebit ungi, & vehementer perfricari; cibum

---

l. 4. M. F. *sitiet. l.* 5. *Et aqua - - - praevenire.* Haec absunt a M. F. *l.* 6. P. *si sitiet ac tum. l.* 7. P. *septimo. l.* 8. P. omitt. *&. l.* 11. M. F. P. *vinum. l.* ead. M. F. P. omitt. *ut. l.* 12. M. F. P. omitt. *tertio. l.* 13. P. ignorat *&. l.* 15. M. F. P. *si. l.* 16. M. F. P. omitt. *ut. l.* ead. M. F. *ut abstinentia. l.* 24. M. F. P. *abstinendum usque in. l.* 29. F. omitt. *re. l.* 34. P. *debet.*

cibum & validum, & fortiter assumere; vino uti, quanto libebit: postero die, cum satis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter; cibum accipere sine vino, tertio die abstinere.

Quo die vero febrem expectabit, ante surgere, & [1] exerceri, dareque operam oportet, ut in ipsam exercitationem tempus febris incurrat: sic enim saepe illa discutitur. At, si in opere occupavit, tum demum se recipere. In ejusmodi valetudine, medicamenta sunt, oleum, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter adstrictus est, solvendus est.

Sed haec facile validiores faciunt: sin imbecillitas occupavit, pro exercitatione gestatio est. Si ne hanc quidem sustinet, adhibenda tamen frictio est. Si haec quoque vehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum consistendum est: dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat. Nam quartana neminem [2] jugulat: sed, si ex ea facta quotidiana est, in malis aeger est: quod tamen, nisi culpa vel aegri [3] vel curantis, nunquam fit.

CAP. XVI.

Curatio duarum quartanarum.

AT, si duae quartanae sunt, neque, quas proposui, exercitationes adhiberi possunt: aut ex toto quiescere opus est, aut, si id difficile est, leniter ambulare, hinc considere, diligenter involutis pedibus

---

l. 2. M. F. P. *quantum. l.* 7. M. F. P. *operam non oportet. l.* 15. M. F. P. *si. l.* 20. M. F. omitt. *con.* P. *sustinendum. l.* 29. M. F. P. *neque hae; quas. l.* 32. M. F. P. *leviter. l.* 33. M. F. P. ignorant *hinc.*

1 Aristot. Probl. Sect. II. 58. 2 Tulpius observ. l. III. cap. 53. 3 Hippocr. I. Epidem. Sect. III. 4.

bus & capite. Quoties febris acceſſit & deſiit, cibum modicum ſumere, & vinum; reliquo tempore, niſi imbecillitas urget, abſtinere. At, ſi duae febres pene jungun-
5 tur, poſt utramque cibum ſumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquantum, & poſt unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, niſi vere [1] ſolvatur; utique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat,
10 quod valetudinem impediat. Prodeſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus, a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſire: eſſe radicem, deinde
15 vomere: jureve pulli gallinacei ventrem reſolvere: oleo ad frictiones adjicere calefacientia: ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum ſinapis, cum tribus Graeci vini ſalſi, vel miſta paribus 37, 7.
20 portionibus; & in aqua diluta, piper, caſtoreum, laſer, myrrham. Per haec enim ſimiliaque corpus agitandum eſt, ut moveatur ex eo ſtatu, quo detinetur. 132, 27.

Si febris quievit, diu meminiſſe ejus
25 diei convenit: eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim revertitur, niſi a ſano quoque aliquandiu timetur.

CAP. XVII.

30 *Curatio quotidianae febris, quae ex quartana facta ſit.*

AT, ſi ex quartana, quotidiana facta eſt; cum id initio inciderit, per biduum

---

l. 4. M. F. P. *Aut. l.* 6. M. F. P. *aliquid. l.* 16. M. F. P. *oleum. l.* ead. M. F. P. *adjicere: calefacientia. l.* 33. M. F. P. *vitio.*

1 Epidem. VI. Sect. VI. 42.

duum abstinere oportet, vespere frictione uti, & aquam tantummodo potui dare. tertio die saepe fit, ne febris accedat. Sed sive fuit, sive non fuit, cibus post accessionis tempus est dandus: &, si, manet, per biduum abstinentia, quanta maxima imperari corpori potest, & fricatione quotidie utendum est.

CAP. XVIII.

De tribus insaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae a Graecis φρενῖτις *dicitur.*

ET febrium quidem curatio exposita est. Supersunt vero alii corporis affectus, qui huic superveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus † assignari possunt, protinus jungam. Incipiam ab insania, primamque hujus ipsius partem aggrediar, quae & acuta, & in febre est. Graeci φρενῖτιν appellant.

Illud ante omnia scire oportet, interdum in accessione aegros desipere, & † loqui aliena. Quod non quidem leve est; neque incidere potest, nisi in febre vehementi, non tamen aeque pestiferum est. nam plerumque breve esse consuevit; levatoque accessionis impetu, protinus mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud desiderat, quam quod in curanda febre praeceptum est.

Phrenitis [1] vero tum demum est, cum continua dementia esse incipit; aut cum aeger, quamvis adhuc sapiat, tamen quasdam

---

l. 1. *vespere* abest a M. F. P. *l.* 2. M. F. P. omitt. *&. l.* ead. M. F. P. *tantummodo vesperi potui. l.* 5. M. F. P. *at. l.* 6. M. F. P. *maxime. l.* 7. M. F. P. om. *&. l.* 12. M. F. P. *phrenesis. l.* 13. M. F. P. *ratio. l.* 16. M. F. P. *assignari non possunt. l.* 20. M. F. P. *phrenesin. l.* 31. M. F. *phrenesis.*

1 Trallian. I. 13. Cael. Aurelian. Praef. Lib. 1. Acutor. Morb. pag. 7.

dam vanas imagines accipit : perfecta est, ubi mens illis imaginibus addicta est. Ejus autem plura genera sunt : siquidem ex phreniticis alii hilares, alii tristes sunt : alii facilius continentur, & intra verba desipiunt ; alii insurgunt, & violenter quaedam manu faciunt ; atque ex his ipsis, alii nihil nisi impetu peccant, alii etiam artes adhibent ; summamque speciem sanitatis in captandis malorum operum occasionibus praebent ; sed exitu deprehenduntur.

Ex his autem eos, qui intra verba desipiunt, aut leviter etiam manu peccant, onerare asperioribus coercitionibus supervacuum est. Eos vero, qui violentius se gerunt, vincire convenit ; ne vel sibi vel alteri noceant. Neque credendum est, si vinctus aliquis, dum levari vinculis cupit, sanum jam se fingat ; quamvis prudenter & miserabiliter loquatur, quoniam is dolus insanientis est.

Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant ; eo quod illis contrarium esset, exterreri ; & ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid judicabant. At Asclepiades, tanquam ipsis tenebris terrentibus, [1] in lumine habendos eos dixit. Neutrum tamen perpetuum est. Alium enim lux, alium tenebrae magis turbant. reperiunturque, in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est, [2] utrumque experiri ; & habere eum, qui tenebras horret, in luce ; eum, qui lucem, in tenebris. At ubi nul-

---

l. 4. M. F. P. *phreneticis. l.* 6. M. F. P. *consurgunt. l.* 10. M. F. P. *majorum. l.* 16. M. P. *alteri sibi. l.* 23. P. *eis. l.* 26. P. *tenebris ipsis. l.* 27. M. F. P. *esse.*

1 Cael. Aurel. M. A. l. 1. c. 15. p. 40. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. I. 9. Aretaeus de Curat. Acut. l. 1.

nullum tale discrimen est, aeger, si vires habet, loco lucido: si non habet, obscuro continendus est.

Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, supervacuum est: simul enim febris quoque increscit. Tum itaque nihil nisi continendus aeger est. Ubi vero res patitur, festinanter subveniendum est. Asclepiades perinde esse dixit, his sanguinem [1] mitti, ac si [2] trucidentur: hanc rationem secutus, quod neque insania esset, nisi cum febre intenta; neque sanguis, nisi in remissione ejus, recte mitteretur. Ipse in his somnum multa frictione quaesivit. Sed cum & intentio febris somnum impediat, & frictio non, nisi in remissione ejus, utilis sit: hoc quoque auxilium debuit praeterire. Quid igitur est? Multa in praecipiti [3] periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua quoque febris habet tempora, quibus, etsi non remittit, non tamen crescit. Estque hoc, ut non optimum, sic satis tamen secundum remediis tempus. Quod si vires aegri patiuntur, sanguis quoque mitti debet.

Nec minus dubitari potest, an alvus ducenda sit. Tum, interposito die, convenit caput ad [4] cutem tondere: deinde aqua fovere, in qua verbenae aliquae decoctae sint ex reprimentibus; aut prius fovere: deinde tondere, & iterum fovere: ac novissime rosa caput nareSque implere; offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, & movere sternutamenta medicamentis ad id effi-

---

l. 6. M. *Itaque tum. l.* 11. M. F. P. om. *cum. l.* 13. M. F. P. *mitteretur. Sed ipse. l.* 14. M. F. P. om. *sed. l.* 17. M. F. P. *sit: itaque hoc. l.* 20. M. F. P. *continuata. l.* 22. M. F. P. om. *satis. l.* 23. M. F. P. *remedii. l.* 26. M. F. P. *deliberari. l.* 29. M. F. P. *sint vel ex. l.* 33. M. F. P. om. *&. l.* 34. M. F. P. *in.*

1 V. S. quando & qualis conveniat *Cael. Aur. Acut. Morb.* I. *c.* 10. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 25. 3 Valeriola Observ. 1. lib. 1. 4 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 10. & c. 15.

efficacibus. Quae tamen facienda ſunt in his, quibus vires non deſunt. Si vero imbecillitas eſt; roſa tantum caput, adjecto ſerpyllo, ſimilive aliquo, madefaciendum eſt. Utiles etiam in quibuſcumque viribus herbae duae ſunt, ſolanum & muralis, ſi ſimul ex utraque, ſucco expreſſo, † caput impleatur. Cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt; parcius tamen in his, qui nimis hilares, quam in his, qui nimis triſtes ſunt.

Adverſus omnium autem ſic inſanientium animos gerere ſe pro cujuſque natura neceſſarium eſt. Quorundam enim vani metus levandi ſunt: ſicut in homine praedivite famem timente incidit: cui ſubinde falſae hereditates nunciabantur. Quorundam audacia coërcenda eſt: ſicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtivus riſus objurgatione & minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendae triſtes cogitationes: ad quod ſymphoniae, & cymbala, ſtrepituſque proficiunt. Saepius tamen aſſentiendum, quam repugnandum eſt: paulatimque, & non evidenter, ab his, quae ſtulte dicuntur, ad meliora mens abducenda. Interdum etiam elicienda ipſius intentio: ut fit in hominibus ſtudioſis literarum, quibus liber legitur, aut recte, ſi delectantur; aut perperam, ſi id ipſum eos offendit. Emendando enim advertere animum incipiunt. Quin etiam recitare, ſi qua meminerunt, cogendi

---

l. 2. P. *tamen. l.* 6. M. F. P. omitt. *ſi. l.* 21. M. F. P. *riſus & objurgatione. l.* 27. M. F. P. *dicentur. l.* 28. M. F. *mens ejus abducenda. l.* ead. M. F. P. *Abducenda eſt. Interdum. l.* 33. M. F. P. *convertere.*

di sunt. Ad cibum quoque quosdam non desiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt.

Omnibus vero sic affectis somnus & difficilis, & praecipue necessarius est. sub hoc enim plerique [1] saniescunt. Prodest ad id, atque etiam ad mentem ipsam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant, quidam somnum moliuntur potui dando aquam, in qua papaver aut hyoscyamus decocta sint: alii mandragorae mala pulvino subjiciunt: alii vel amomum, vel sycamini lachrymam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio. Sed cur Graeci morum συκάμινον [2] appellant, cum mori nulla lachryma sit? Sic vero significatur lachryma arboris in AEgypto nascentis, quam ibi συκάμινον appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua cum spongia os & caput subinde fovent.

Asclepiades ea supervacua esse dixit: quoniam in lethargum saepe convertunt. Praecepit autem, ut primo die, a cibo, potione, somno abstineretur: vespere ei daretur potui aqua: tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: postero deinde die, iisdem omnibus factis, vespere ei daretur sorbitio & aqua, rursusque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos consecuturos, ut somnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo confitente, nimia fricatio etiam lethargi periculum afferat. Sed

---

l. 9. M. F. P. *vigilanti. l.* 12. M. F. P. *fit. l.* 15. M. F. P. *cum. l.* 16. M. F. P. om. *cum. l.* 17. M. F. P. *est. l.* 19. M. F. *morosicon. l.* 20. M. F. P. *subinde. l.* 21. M. F. P. om. *subinde. l.* 23. M. F. *converterent.* P. *compellerent. l.* 26. M. P. *tunc. l.* 34. M. F. P. *frictio.*

1 Aph. II. 2. 2 Bodaeus a Stapel ad Theophrast. Histor. Plant. IV. 2.

Sed si sic somnus non accessit, tum demum illis medicamentis arcessendus est : habita scilicet eadem moderatione, quae hic quoque necessaria est; ne, quem obdormire volumus, excitare postea non possimus. † Confert etiam aliquid ad somnum silanus juxta cadens; vel gestatio [1] post cibum, & noctu; maximeque lecti suspensi motus.

Neque alienum est, si neque sanguis ante missus est, neque mens constat, neque somnus accedit, [2] occipitio inciso cucurbitulam admovere : quae quia levat morbum, potest somnum facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda est : nam neque aeger est implendus, ne insaniat, neque jejunio utique vexandus est, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus est autem cibo infirmo, maximeque sorbitionis, & potione aquae mulsae, cujus ternos cyathos hieme, aestate vero quatuor dedisse satis est.

Alterum genus insaniae est, quod spatium longius recipit; quia fere sine febre incipit, leves deinde febriculas excitat : & consistit in tristitia, quam videtur bilis [3] atra † contrahere. in hac utilis detractio sanguine est. Si quid hanc prohibet, prima est abstinentia : secunda, per album veratrum vomitumque purgatio : post utrumlibet, adhibenda bis die frictio est. Si magis valet, frequens etiam exercitatio : in jejuno vomitus; cibus, sine vino, dandus ex media materia est. Quam quoties posuero, scire licet, etiam ex infirmissima dari posse, 155, 26.

dum

---

l. 2. M. F. P. *accersendus. l.* 6. P. *saliens. l.* 13. M. F. P. *potest etiam somnum. l.* 17. P. *recidat. l.* 19. M. F. P. *sorbitione. l.* ead. M. F. P. omitt. *&. l.* 20. M. F. P. *cyathos bis hieme. l.* ead. M. F. P. *quater aestate.*

1 Cael. Aurel. A. M. I. 15. p. 46. 2 Cael. Aurel. I. c. 11. p. 27. 3 Aretaeus de Morb. Diut. I. 6. Tralian. l. 16.

dum ne ea ſola quis utatur : valentiſſimam tantummodo eſſe removendam. Praeter haec, ſervanda alvus eſt quam tenerrima : removendi terrores, & potius bona ſpes afferenda : quaerenda delectatio ex fabulis, ludiſque, quibus maxime capi ſanus aſſueverat : laudanda, ſi qua ſunt, ipſius opera, & ante oculos ejus ponenda : leviter objurganda vana triſtitia : ſubinde admonendus, in his ipſis rebus, quae ſolicitant, cur non potius laetitiae, quam ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit, ſicut aliae febres curanda eſt.

Tertium inſaniae genus eſt ex his longiſſimum; adeo ut vitam ipſam non impediat. quod robuſti corporis eſſe conſuevit. Hujus autem ſpecies duae ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente fallunt; qualem inſanientem Ajacem vel Oreſtem poëtarum fabulae ferunt : quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt, ante omnia videndum eſt, triſtes, an hilares ſint. In triſtitia, nigrum veratrum dejectionis cauſa; in hilaritate, album, ad vomitum excitandum, dari debet. Idque, ſi in potione non accipit, pani adjiciendum eſt, quo facilius fallat. Nam, ſi bene ſe purgaverit, ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam, ſi ſemel datum veratrum parum profecerit, interpoſito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leviorem eſſe morbum cum [1] riſu, quam ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis, ubi ab inferiore parte purgandus ali-

---

l. 1. P. *illa. l.* ead. M. F. P. *valentiſſima. l.* 2. M. F. P. *removenda. l.* 17. F. *ipſius.* M. P. *hujus autem ipſius. l.* 18. M. F. P. *falluntur. l.* 26. M. F. P. *accepit.*

1 Aph. VI. 53.

aliquis eſt, [1] ventrem ejus ante ſolvendum eſſe: ubi a ſuperiore, comprimendum.

Si vero conſilium inſanientem fallit, tormentis quibusdam optime curatur. Ubi perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coërcendus eſt. Cogendus eſt & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe. Sic enim fiet, ut paulatim metu cogatur conſiderare, quid faciat. Subito etiam terreri, & expaveſcere, in hoc morbo prodeſt; & fere, quicquid animum vehementer perturbat. Poteſt enim quaedam fieri mutatio, cum ab eo ſtatu mens, in quo fuerat, abducta eſt. Intereſt etiam, ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an moeſtus demiſſusque ſit. Nam dementis hilaritas terroribus his, de quibus ſupra dixi, melius curatur. Si nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, ſed multa bis die frictio: item ſuper caput aqua frigida infuſa, demiſſumque corpus in aquam & oleum.

Illa communia ſunt: inſanientes vehementer exerceri debere: multa frictione uti; neque pinguem carnem, neque vinum aſſumere; cibis uti poſt purgationem, ex media materia, quam leviſſimis, non oportere eſſe vel ſolos, vel inter ignotos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant; mutare debere regiones, &, ſi mens redit, annua peregrinatione eſſe jactandos. 153, 32. 170, 16.

Raro, ſed aliquando tamen, ex metu delirium naſcitur. Quod genus inſanientium, ſpecie ſimile, ſimilique victus genere curandum eſt: praeterquam quod in hoc

---

l. 15. M. F. P. *dimiſſuſque. l.* 16. M. F. P. *demenſis. l.* 18. P. *ſit. l.* 19. M. F. P. *per.*

1 Aph. VII. 70.

hoc insaniae genere solo recte vinum datur.

CAP. XIX.

1 *De Cardiacis.*

HIS morbis praecipue contrarium est id genus, quod καρδιακὸν a Graecis nominatur; quamvis saepe ad eum phrenitici transeunt: siquidem mens in illis laborat, in hoc vero constat. Id autem nihil aliud est, quam nimia imbecillitas corporis; quod, stomacho languente, immodico sudore digeritur. Licetque protinus scire id esse, ubi venarum exigui imbecillique pulsus sunt; sudor autem supra consuetudinem, & modo, & tempore, ex toto thorace, & cervicibus, atque etiam ex capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus siccioribus, atque frigidis. Acuti id morbi genus est.

Curatio prima est, supra praecordia imponere, quae reprimunt, cataplasmata: secunda, sudorem cohibere. Id praestat acerbum oleum, vel rosa, vel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leniter perungendum; ceratumque ex aliquo horum tum imponendum est.

Si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso, vel argenti spuma, vel cimolia creta, vel subinde horum pulvere respergendus. Idem praestat pulvis ex contritis aridae myrti vel rubi foliis, aut ex austeri & boni vini arida fece. Pluraque similia sunt, quae si desunt, satis utilis est quilibet ex

---

l. 4. M. F. P. *cardiaci morbi curatio. l.* 5. M. F. P. *huic morbo. l.* 8. M. P. *phrenetici. l.* 9. M. F. P. *labat. l.* ead. F. M. P. om. *vero. l.* 17. M. F. P. om. *ex. l.* 18. M. F. P. *frigentibus. l.* 19. M. P. *At ubi. l.* 21. M. F. P. *reprimant. l.* 22. M. F. P. *prohibere. l.* 24. M. F. P. *leviter. l.* 29. M. F. P. *vel etiam subinde. l.* 31. M. F. P. *aridi.*

1 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 30, 31. Trallian. VII. 9.

ex via pulvis injectus. Super haec vero, quo minus corpus insudet, levi veste debet esse contectus, positusque loco non calido, fenestris patentibus, sic ut perflatus quoque aliquis accedat.

Tertium auxilium est, imbecillitati jacentis cibo vinoque succurrere. Cibus non multus quidem, sed saepe tamen nocte ac die dandus est; ut nutriat, neque oneret. Is esse debet ex infirmissima materia, & stomacho aptus. Nisi autem necesse est, ad vinum festinare non oportet. Si verendum est, ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue, meraculum, egelidum subinde & liberaliter dandum est; adjecta polenta, si modo is aeger parum cibi assumit. Idque vinum esse debet, neque nullarum virium, neque ingentium: rectequc tota die ac nocte, duas vel tres heminas aeger bibet; si vastius corpus est, plus etiam: si cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida convenit, & tum dare.

Quod si stomachus resolutus parum continet, & ante cibum, & post eum sponte vomere oportet; rursusque post vomitum cibum sumere. Si ne is quidem manserit, sorbere vini cyathum, interpositaque hora, sumere iterum. Si id quoque stomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis superillinendum est: qui, ubi inaruerunt, efficiunt, ut vinum in stomacho contineatur, exque eo toti corpori calor venisque vis redeat.

†Ulti-

---

l. 3. M. F. P. ignorant *positusque*. *l.* 15. M. F. P. *meracum*. *l.* 19. P. &. *l.* 20. M. F. P. omitt. *duas*. *l.* 27. M. F. P. *id*. *l.* 29. M. F. P. *alterum*.

† Ultimum auxilium est, in alvum ptisanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, siquidem id quoque vires tuetur. Neque alienum est, naribus quoque aestuantis admovere, quod reficiat; ut est rosa & vinum: &, si qua in extremis partibus frigent, unctis & calidis manibus fovere. Per quae si consequi potuimus, ut & sudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit jam tempus ipsum esse praesidio. Ubi esse in tuto videtur, verendum tamen est, ut ne in eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque, vino tantum remoto, quotidie validiorem cibum debet assumere; donec satis virium corpori redeat.

CAP. XX.

De Lethargicis.

ALTER quoque morbus est; aliter phrenitico [1] contrarius. In eo difficilior somnus, prompta ad omnem audaciam mens est: in hoc marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi necessitas. 2 λήθαργον Graeci nominarunt. Id quoque genus acutum est, &, nisi succurritur, celeriter jugulat.

Proinde ex eo aegros [3] quidam excitare nituntur, admotis his, per quae sternutamenta evocantur, & his, quae odore foedo movent, qualis est pix usta, lana succida, piper, veratrum, castoreum, acetum, allium, cepa. Juxta etiam galbanum incendunt, aut cornu cervinum: si non est, quodlibet aliud. Haec enim cum comburuntur, odore foedo movent. Thar-

l. 5. P. *id. l.* 6. M. F. P. *rosam. l.* 11. M. P. *in tuto esse. l.* 12. M. F. P. om. *ut. l.* ead. P. *ad. l.* 17. M. F. P. *De lethargo & ejus curatione. l.* 20. M. F. P. *illo difficilis. l.* 21. M. F. P. *est at in. l.* 23. M. F. P. *nominant. l.* ead. M. F. P. *Atque id. l.* 26. M. F. P. *hos. l.* ead. M. F. P. *quidam subinde excitare. l.* 27. M. F. *quae per. l.* 29. M. F. P. *cruda. l.* 31. M. F. P. *incendunt, aut pilos aut. l.* 33. M. F. P. *odorem. l.* 34. M. F. P. *foedum.*

1 Alex. Trall. I. 14. 2 Cael. Aur. M. A. L. II. c. 1.
3 Trallian. I. 15. Aretaeus de Morbor. Acut. Curat. l. 2.

Tharrias vero quidam, acceſſionis eſſe id malum, dixit, levarique, cum ea deceſſit. Itaque eos, qui ſubinde excitant, ſine uſu male habere. Intereſt autem, in deceſſione expergiſcatur aeger, an, cum febris levatur, aut, levata quoque ea, ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei, ut ſopito, ſupervacuum eſt. neque enim vigilando melior fit; ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, utique excitandus eſt; ſed his temporibus, quibus febris leviſſima eſt, ut excernat aliquid, & ſumat. Excitat autem valideſſime repente aqua frigida ſuperinfuſa. Poſt remiſſionem itaque, perunctum oleo multo totum corpus, tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur, ſi aequalis aegro ſpiritus erit, ſi mollia praecordia. Sin aliter haec erunt, ea potiora, quae ſupra comprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima haec ratio eſt.

Medendi autem cauſa, caput radendum; deinde poſca fovendum eſt, in qua laurus, aut ruta decocta ſit. Altera vero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccae, aut hedera cum roſa & aceto. Praecipueque proficit, & ad excitandum hominem, naribus admotum; & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt: maximeque opportune cibus datus, id eſt, in remiſſione, quanta maxima inveniri poterit. Aptiſſima

---

l. 5. M. F. P. *febris non levatur. l.* 5. M. F. P. *levetur. l.* 12. M. F. P. *ut & cernat. l.* 14. M. F. P. om. *ſuper. l.* 16. M. F. P. om. *totum. l.* 24. M. F. P. *poſtea. l.* ead. M. F. P. *eſt aqua. l.* 25. M. F. P. *altero. l.* ead. M. F. P. om. *vero. l.* 34. M. F. *maxime.*

sima autem sorbitio est, donec morbus decrescere incipiat. Si autem quotidie gravis accessio est, haec quotidie detur: si alternis post graviorem, sorbitio; post leviorem, mulsa aqua. Vinum quoque cum tempestivo cibo datum non mediocriter adjuvat.

Quod si post longas febres ejusmodi torpor accessit, caetera eadem servanda sunt. Ante accessionem autem, tribus quatuorve horis, si venter adstrictus est, dandum est castoreum cum scammonea; si non est, per se ipsum castoreum cum aqua dandum est. Si praecordia mollia sunt, cibis utendum est plenioribus; si dura, in iisdem sorbitionibus subsistendum; imponendumque praecordiis, quod simul & reprimat & emolliat.

CAP. XXI.

451. 1 *De Hydropicis.*

SED hic quidem acutus est morbus. Longus vero fieri potest eorum, quos aqua inter cutem male habet: nisi enim primis diebus succurritur, in ὕδρωπα, quam Graeci vocant, incidunt. Ejus tres species sunt. Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus, ex motu spiritus, sonus est: modo corpus inaequale est, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum aqua contrahitur; &, moto corpore, ita movetur, ut impetus ejus conspici possit. Primum, τυμπανίτην: secundum, λευκοφλεγμαπίαν, vel

---

l. 2. M.F.P. *sic ut si. l.* 9. M.F.P. *torpor corpori accessit. l.* 11. M. F. P. *castoreum mixtum cum scammonea. l.* 12. M. F. P. om. *dandum. l.* 13. M. F. P. om. *castoreum. l.* 17. M. F. P. *imponendumque est praecordiis. l.* 20. F. P. *De aqua inter cutum hoc est hydropico morbo.* M. *inter cutem. l.* 23. M. F. P. om. *enim. l.* 24. M. F. P. *discussus est, Hydropa Graeci vocant. Atque ejus tres species. l.* 30. M. F. P. *unum.*

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. II. 1.

vel ὑπὸ τὴν σύριγκα; tertium ἀσκίτην Graeci nominarunt. Communis tamen omnium est humoris nimia abundantia: ob quam ne ulcera [1] quidem in his aegris facile sanescunt. Saepe vere hoc malum per se incipit; 68, 7. saepe alteri vetusto morbo, maximeque quartanae, supervenit.

Facilius in servis, quam in liberis tollitur. quia, cum desideret famem, sitim, & mille alia taedia, longamque patientiam, promptius iis succurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas est. Sed ne hi quidem, qui sub alio sunt, si ex toto sibi temperare non possunt, ad salutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chrysippi discipulus, apud Antigonum regem, amicum quendam ejus, † notae intemperantiae, mediocriter eo morbo implicitum, negavit posse sanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus se sanaturum polliceretur; respondit, illum ad morbum aegri respicere; se, ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum summa diligentia non medici tantummodo, sed etiam regis custodiretur, tamen malagmata sua devorando, bibendoque suam urinam, in exitium sese praecipitavit.

Inter initia tamen, non difficillima curatio est, si imperata sunt corpori, quies, sitis, inedia. At si malum inveteravit, non sine magna mole discutitur. [2] Metrodorum tamen, Epicuri discipulum, referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque aequo animo necessariam sitim sustineret, ubi diu ab-

l. 1. M.F.P. *hypoſarca. l.* 2. M.F.P. *nominant. l.* ead. *omnium* abest a M. F. P. *l.* 9. M. F. P. om. *&. l.* 11. P. *his. l.* 18. Apulei. Metam. x. *medicus notae perfidiae. L.* 3. §. 4. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo. l.* 27. M. F. *exitum. l.* 30. M. P. *inveteraverit. l.* 31. M. F. P. *moleſtia. l.* 34. M. F. P. *animo ferret neceſſariam. l.* ead. M. F. P. ignorant *ſuſtineret.*

1 Aph. VI. 8. 2 Ejus vitam deſcribit Diog. Laertius.

abstinuerat, solitum bibere, deinde evomere. Quod, si redditur, quicquid receptum est, multum taedio demit: si a stomacho retentum est, morbum auget. ideoque in quolibet tentandum non est.

Sed si febris quoque est, haec in primis submovenda est per eas rationes, per quas huic succurri posse propositum est. Si sine febre aeger est, tum demum ad ea veniendum est, quae ipsi morbo mederi solent. Atque hic quoque, quaecumque species est, si nondum nimis occupavit, iisdem auxiliis opus est. Multum ambulandum, currendum aliquando, & superiores maxime partes sic perfricandae, ut calorem in cutem evocet: inter quae, spiritum ipse contineat. Evocandus est sudor, non per exercitationem tantum, sed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, similibusque aliis: maximeque utiles sunt naturales, & siccae sudationes; quales super [1] Batas habemus in myrtetis. Balneum, atque omnis humor alienus est. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex duabus absinthii, myrrhae tertia parte. 93, 11.

Cibus esse debet ex media [2] quidem materia, sed tamen generis durioris. Potio non ultra danda est, quam ut vitam sustineat: optimaque est, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius est, quam medicamento. Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praestant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris, nardum,

---

l. 14. M. F. *aliquid. l.* ead. M. F. om. *&. l.* 15. *calorem in cutem evocet: inter quae.* Haec absunt a M. F. P. *l.* 17. M. F. P. *non exercitatione tantummodo. l.* 21. M. F. P. *Baias. l.* 23. M. F. *taputia. l.* 30. M. F. P. *sed id ipsum tamen moliri cibo quam medicamento melius est. l.* 32. M. F. P. *praestent.*

1 Cicero Epist. ad Fam. IX. 12. 2 Supra II. 18.

dum, crocum, cinnamomum, cassia, myrrha, balsamum, galbanum, ladanum, oenanthe, [1] panaces, cardamomum, hebenus, cupressi semen, uva taminia, quam ταφίδα ἀχρίαν Graeci nominant, abrotanum, rosae folia, acorum, amarae nuces, tragoriganum, styrax, costum, junci quadrati & rotundi flos; illum κύπειρον, hunc σχοῖνον Graeci vocant. quae quoties posuero, non quae hic nascuntur, sed, quae inter aromata afferuntur, significabo. Primo tamen, quae lenissima ex his sunt, id est, rosae folia, vel nardi spica, tentanda sunt. Vinum quoque utile est austerum, sed quam tenuissimum.

Commodum est etiam, lino quotidie ventrem metiri, &, qua comprehendit alvum, notam imponere: postero quoque die videre, plenius corpus sit, an extenuetur. id enim, quod extenuatur, medicinam sentit. Neque alienum est, metiri & potionem ejus, & urinam. nam si plus humoris excernitur, quam assumitur, ita demum secundae valetudinis spes est. Asclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, se abstinentia bidui, & fricatione usum; tertio die, jam & febre, & aqua liberato, cibum, & vinum dedisse, memoriae prodidit. Hactenus communiter de omni specie praecipi potest: si vehementius malum est, diducenda ratio curandi est.

Ergo, si inflatio, & ex ea dolor creber est, utilis quotidianus, aut altero quoque

l. 1. M. F. P. *cinnanum.* M. F. P. *amomum. l.* 4. M. F. P. *timinia. l.* 7. M. F. *storax. l.* 8. alias *odorati* Caesar. *l.* ead. M. F. P. *semen. l.* ead. M. F. P. *illud. l.* ead. M. F. *echinon hoc. l.* 9. P. σκοῖνον *hoc. l.* 12. M. F. P. *levissima. l.* 14. M. F. P. *est & austerum. l.* 18. M. F. P. om. *quoque. l.* 19. M. P. F. *videre, si plenius. l.* 20. M. P. F. om. *ex. l.* 26. M. P. F. *frictione. l.* 29. M. F. om. *di. l.* 30. M. F. P. *dici. l.* 33. *inflammatio. l.* 34. M. F. P. *alterno.*

1 Rhodius ad Scribon. Largi Comp. V. p. 37.

die post cibum, vomitus est. Fomentis deinde siccis calidisque utendum est. Si per haec dolor non finitur, necessariae sunt sine ferro cucurbitulae. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis est, & tum his utendum. Ultimum auxilium est, si cucurbitulae nihil profuerunt, per alvum infundere copiosam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus est uti fricatione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus. Sed in hac frictione a ventre abstinendum est. Imponendum vero in eum crebrius sinapi, donec cutem erodat; ferramentisque candentibus pluribus locis venter exulcerandus est, & servanda ulcera diutius. Utiliter etiam scilla cocta deligatur super cutim. Sed diu post has inflationes abstinendum est ab omnibus inflantibus.

At, si id vitium est, cui λευκοφλεγματία nomen est, eas partes, quae tument, subjicere soli oportet; sed non nimium, ne febriculam incendat: si is vehementior est, caput velandum est, utendumque fricatione, madefactis tantum manibus aqua, cui sal & nitrum & olei paulum sit adjectum; sic, ut aut puerilis aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus sit, Idque si vires patiuntur, ante meridiem, tota hora; post meridiem, semihora fieri oportet. Utilia sunt etiam cataplasmata, quae reprimunt: maximeque, si corpora teneriora sunt. Incidendum quoque super talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore

---

l. 1. M. F. P. om. *deinde. l.* 8. M. F. P. *copiose. l.* 10. M. F. P. *frictione. l.* 17. M. F. P. *delinitur cutis. l.* 18. M. F. P. *inflammationes. l.* 23. M. F. P. *febricula incidat. l.* 24. M. F. P. *frictione. l.* 33. M. F. P. *quoque est super talum.*

teriore eſt : quo per aliquot dies frequens humor feratur : atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet : concutiendumque, corpus eſt multa geſtatione, atque, ubi inductae vulneribus cicatrices ſunt, adjiciendum exercitationibus & cibis, donec corpus ad priſtinum ſtatum revertatur. Cibus valens eſſe debet, & glutinoſus, maximeque caro. Vinum, ſi per ſtomachum licet, dulcius. ſed ita, ut invicem biduo triduove, modo aqua, modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucae marinae, quae grandis juxta mare naſcitur, ſemen, cum aqua potui datum. Quod ſi valens eſt, qui id accipit, ei ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur. Auctoreſque multi ſunt, inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe.

Si vero id morbi genus eſt, quo in uterum multa aqua contrahitur, ambulare, ſed magis modice oportet, malagma, quod digerat, impoſitum habere; idque ipſum ſuperimpoſito triplici panno, faſcia, non nimium tamen vehementer, aſtringere. quod a Tharria profectum, ſervatum eſſe a pluribus video. Si jecur, aut lienem affectum eſſe, manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam, adjecto melle, ſuperponere. Si per talia auxilia venter non ſiccatur, ſed humor nihilominus abundat, celeriori via ſuccurrere, ut is per ventrem ipſum emittatur. Neque ignoro, Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam. morbum enim hunc jocineris putavit: ideoque illud eſſe ſanandum; fruſtraque aquam emitti, quae, vitiato

---

l. 1. M. F. P. om. *eſt*. *l.* ead. M. F. P. *qua*. *l.* 6. M. F. P. *adjiciendum & exercitationibus*. *l.* ead. *exercitationibus eſt & cibis*. *l.* 7. M. F. P. *habitum*. *l.* 14. M. F. P. ignorant *quod*. *l.* 15. M. F. P. *ſicut ſupra dixi*, *delinitur*. *l.* 33. M. F. P. *ideoque ita illum*.

vitiato illo ſubinde renaſcantur. Sed primum, non hujus viſceris unius hoc vitium eſt. Nam & ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde coeperit, tamen aqua niſi emittitur, quae contra naturam ibi ſubſtitit, & jocinori, & caeteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilominus eſſe curandum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinae locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controverſiam venit, quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint; ſed juvenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſupervacuus eſt, niſi ſi vires deſunt. In ſequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet, paulatimque revocandus aeger eſt ad exercitationes, fricationes, ſolem, ſudationes, fatigationes, & idoneos cibos, donec ex toto convaleſcat. Balneum rarum res amat; & frequentiorem in jejuno vomitum. Si aeſtas eſt, in mari natare commodum eſt. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris uſus ſit.

---

l. 1. M. F. P. om. *re. l.* 3. F. M. P. om. *&. l.* 7. M. F. P. *inferioribus. l.* 24. M. F. P. *evocandus. l.* 25. M. F. P. *frictiones. l.* 26. M. F. P. *navigationes. l.* 27. M. F. P. om. *&. l.* 29. M. F. *mare. l.* 31. M. P. *eſt.*

CAP.

CAP. XXII.

De Tabe, & ejus ſpeciebus.

DIUTIUS ſaepe & periculoſius tabes eos male habet, quos invaſit. Atque hujus quoque plures [1] ſpecies ſunt. Una eſt, qua corpus non alitur, &, naturaliter ſemper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum ſubeuntibus, ſumma macies oritur; &, niſi occurritur, tollit. [2] ἀτροφίαν hanc Graeci nominant. Ea duabus fere de cauſis incidere conſuevit. Aut enim nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, aſſumit: ita vel, quod deeſt, infirmat: vel, quod ſuperat, corrumpitur.

Altera ſpecies eſt, quam Graeci ἀσηξίαν appellant: ubi malus corporis habitus eſt; ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamſi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum eſt; aut, cum diu neceſſaria defuerunt; aut, cum inuſitatos & inutiles cibos aliquis aſſumpſit, aliquidve ſimile incidit. Huic, praeter tabem, illud quoque nonnunquam accidere ſolet, ut per aſſiduas puſtulas, aut ulcera, ſumma cutis exaſperetur, vel aliquae corporis partes intumeſcant.

Tertia eſt, longeque periculoſiſſima ſpecies, quam Graeci φθίσιν nominaverunt. Oritur fere a capite: inde in pulmonem diſtillat. Ex hoc exulceratio accidit, & febricula

---

l. 2. M. F. P. *& curationibus. l.* 10. M. F. P. *vocant. l.* 33. M. F. P. *huic. l.* ead. M. F. P. *accedit. l.* ead. M. F. P. *ex hac.*

1 Erant apud veteres, qui tabem & longos morbos inducere poterant, *Philo Judaeus de ſpecialib. leg.* 16. pag. 792. & 1691. 2 Cael. Aurel. Morb. Chron. II. 14.

cula lenis fit; quae etiam, cum quievit, tamen repetit. In ea quoque frequens tussis est, & pus excreatur; interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum est, si in ignem [1] impo-
72, 1. situm est, mali odoris est. Itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

[2] Cum haec genera tabis sint, animadvertere primum oportet, quid sit, in quo laboratur. Deinde, si tantum non ali corpus apparet, causam ejus attendere; &, si cibi minus assumpsit aliquis quam debuit, adjicere oportet: sed paulatim, ne si corpus insuetum subita multitudine oneraverit, stomachus gravetur, & concoctionem impediat. Si vero plus justo quis assumere solitus est, abstinere uno die; deinde ab exiguo cibo incipere; quotidie adjicere, donec ad justum modum perveniat. Praeter haec convenit ambulare locis quam maxime frigidis, sole vitato: per manus quoque exerceri. Si infirmior est, gestari, ungi, perfricari. si potest, maxime per se ipsum, saepius eodem die, & ante cibum, & post eum, sic ut interdum oleo quaedam adjiciantur calefacientia, donec insudet. Prodestque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, impositа resina, & abducta, subinde idem facere. Utile est etiam interdum balneum, sed post cibum exiguum. Atque in ipso solio recte cibi aliquid assumitur: aut si sine hoc fricatio fuit, post eam protinus. Cibi vero esse debent ex his, qui facile concoquuntur, maximeque alunt. Ergo vini quoque, sed au-

l. 1. M.F.P. *levis. l.* 2. M.F.P. *tamen & repetit. l.* ead. M.F.P. ignorant *in ea quoque. l.* ead. F.P. om. *&. l.* 8. M. F.P. *tantum modo non. l.* 11. F.M.P. *debet. l.* 12. M. F.P. om. *oportet. l.* 14. *stomachus gravetur*, & abesta M.F.P. *l.* 19. M.F.P. *minime. l.* 26. M. F. P. *praetendere. Praetendere* alias *prendere.* Caesarius in margine. *l.* 27. P. om. *im. l.* 32. M. F. P. *frictio. l.* 34. M. F. P. *qui maxime.*

1 Aphor. V. 11. 2 Cael. Aurel. Morbor. Chronic. II. 14. p. 421. Trallian. V. 2.

austeri, necessarius usus est, movendae urinae.

At si malus habitus corporis est, primum abstinendum est; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, frictionibus. Utilius his frequens balneum est, sed jejunis; etiam usque ad sudorem. Cibis vero opus est copiosis, variis, boni succi, quique etiam minus facile corrumpantur, vino austero. Si nihil reliqua proficiunt, sanguis mittendus est; sed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut caetera quoque eodem modo serventur.

Quod si mali plus est, & vera phthisis est, inter initia protinus occurrere necessarium est: neque facile enim hic morbus, cum inveteraverit, evincitur. Opus est, si vires patiuntur, [1] longa navigatione, coeli mutatione sic, ut densius quam id est, ex quo discedit aeger, petatur. Ideoque aptissime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id posse inter principia corpus pati debet, cum hic morbus aetate firmissima maxime oriatur, id est ab anno [2] duodevigesimo usque ad annum quintum & trigesimum. Si id imbecillitas non sinit, nave tamen, sed non longe, vectari commodissimum est. Sin navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum est: tum a negotiis abstinendum est, omnibusque rebus, quae solicitare animum possunt: somno indulgendum: cavendae distillationes, ne, si quid cura levarit, exasperent; & ob id, vitanda cruditas,

l. 1. M.F.P. *movenda urina. l.* 2. P. *corporis habitus. l.* 5. M.F.P. *frictionibus. l.* 7. M. F. om. *ad. l.* 16. M. F. *his. l.* 24. M.F.P. *duodecimo. l.* 25. M.P. ignorant *usque. l.* 27. M. F. P. om. *sed. l.* ead. M. F. P. *gepari. l.* 28. M. P. *Si. l.* 29. M. F. P. *corpus dimovendum est.*

1 Aretaeus de Diuturn. Curat. I. 8. Trallian. VII. 2. Plin. N. H. XXVIII. 4. 2 Aphor. V. 9. VIII. 7.

ditas, simulque & sol, & frigus; os obtegendum, fauces velandae, tussicula suis remediis finienda: &, quamdiu quidem febricula incursat, huic interdum abstinentia, interdum etiam tempestivis cibis medendum: eoque tempore bibenda aqua. Lac [1] quoque, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & per eas facta nimia siti, ac, sive praecordia tument, sive biliosa urina est, sive sanguis fluxit, pro veneno est; in [2] phthisi tamen, sicut in omnibus longis difficilibusque febriculis, recte dari potest.

Quod si febris aut nondum incursat, aut jam remisit, decurrendum est ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes, item lenes fricationes. Balneum alienum est. Cibus esse debet primo acer, ut allium, porrum, idque ipsum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: deinde lenis sorbitio ex ptisana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adjecto. Oryza quoque, &, si nihil aliud est, far idem praestat. Tum invicem modo his cibis, modo illis utendum est: adjiciendaque quaedam ex media materia, praecipue vero ex prima, cerebellum, vel piscículus, & his similia. Farina etiam cum sevo ovillo caprinove mista, deinde incocta, pro medicamento est. Vinum assumi debet leve austerum.

Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa est, ac neque febricula, neque tussis quiescit, tenuarique corpus

---

l. 1. M. F. P. om. &. *l.* 9. M. F. P. om. *ac. l.* 15. P. *recurrendum. l.* 16. M. F. P. *fricliones. l.* 21. M. F. P. om. *de. l.* ead. M. P. *lenis ut sorbitio. l.* 22. M. F. P. *adjecto. Idem oryza. l.* 23. M. F. P. om. *idem. l.* 26. *praecipueque vel ex vero. l.* 27. M. F. P. *a pruna.*

1 Aph. V. 64. 2 Aph. V. 64.

pus apparet, validioribus auxiliis opus est. Exulcerandus est ferro candenti, uno loco sub mento, altero in gutture, duobus ad mammam utramque; item sub imis ossibus scapularum, quas ὠμοπλάτας Graeci vocant, sic, ne sanescere sinas ulcera, nisi tussis finita fuerit: cui per se quoque medendum esse, manifestum est. Tunc ter quaterque die vehementer extremae partes perfricandae sunt: thorax leni manu pertractandus; post cibum intermittenda femora & perfricanda crura, brachiaque. Interpositis denis diebus, demittendus aeger in solium est, in quo sit aqua calida & oleum. Caeteris diebus bibenda aqua: tum vinum, si tussis non est, potui frigidum dandum: si vero est, egelidum. Utile est etiam in remissionibus quotidie cibos dari: frictiones gestationesque similiter adhiberi: quarto, aut quinto die sumere, interdum herbam sanguinalem ex aceto, vel plantaginem esse. Medicamentum est etiam vel plantaginis succus per se, vel [1] marrubii si cum melle sit incoctus; ita ut illius cyathus sorbeatur, hujus cochleare plenum paulatim delingatur; vel inter se mista, & incocta resinae terebinthinae pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus sunt victus, vehiculum, & navis, & sorbitio. Alvus [2] cita utique vitanda est. Vomitus in hoc morbo frequens, pernicioſus est, maximeque sanguinis. Qui meliusculus esse coepit, adjicere debet exercitationes, fricationes, cibos: 91, 34.

---

l. 5. M. F. P. *omotidas. l.* 6. M. F. P. *ulcera, sinamus. l.* 7. M. F. P. *tussi. l.* ead. M. F. P. om. *fuerit. l.* 10. M. F. P. om. *sunt. l.* ead. M. F. P. *levi. l.* 15. M. F. P. *tum & vinum. l.* 17. M. F. P. *aestas. l.* 20. M. F. *adhiberi: eadem acria quarto.* P. *itemque acria. l.* 24. M. F. P. *marrubium ex melle coctum. l.* 32. M. F. P. *morbo si frequens. l.* ead. M. F. P. *frequens est, pernicioſus est. l.* 34. M. F. P. *frictiones.*

1 Trall. v. 3. p. 476. 2 Aph. v. 12, 14. Trall. II. 2. p. 313.

205, 4. bos: deinde ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, perfricare; diu abſtinere a vino, [1] balneo, venere.

CAP. XXIII.

[2] *De Comitiali morbo.*

INTER notiſſimos morbos eſt etiam is, qui [3] comitialis, vel major nominatur. 73, 20. Homo ſubito concidit, ex ore ſpumae moventur, deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſeipſum conſurgit. Id genus ſaepius viros, quam feminas occupat; ac ſolet quidem etiam longum eſſe, uſque ad mortis diem, & vitae non periculoſum. Interdum tamen cum recens eſt, hominem conſumit; & ſaepe eum, ſi remedia non ſu- 47, 4. ſtulerunt, in [4] pueris veneris, in puellis menſtruorum initium tollit. Modo cum diſtentione membrorum aut nervorum prolabitur aliquis; modo ſine illa.

Quidam hos quoque iiſdem, quibus lethargicos, excitare conantur: quod admodum ſupervacuum eſt: &, quia ne lethargicus quidem his ſanatur; &, quia, cum poſſit ille nunquam expergiſci atque ita fame interire, hic ad ſe utique revertitur.

Ubi concidit aliquis, ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique [5] ſanguis mitti debet: ſi acceſſit, non utique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. Neceſſarium 173, 23. autem eſt, ducere alvum, vel nigro vera- 87, 19. tro purgare, vel utrumque facere, ſi vires patiuntur: tunc caput tondere, oleoque & aceto perungere; cibum poſt diem tertium,

---

l. 5. M. F. P. *De comitialis morbi curationibus. l.* 19. P. *modo ſine illa quidem. l.* 20. P. ignorat *quidam.*

1 Colum. 1. 6. 2 Aretaeus de Diuturn. M. l. 1. c. 4. 3 Vocatur: *lues deifica, morbus Sacer.* 4 Aph. II. 45. V. 7. 5 Valleriol. l. III. obſ. 7.

tium, simul ac transiit hora, qua concidit, dare. Neque sorbitiones his aut alioqui molles, & faciles cibi; neque caro, minimeque suilla convenit; sed mediae materiae: nam & viribus opus est, & [1] cruditates cavendae sunt. Cum quibus fugere oportet solem, balneum, ignem, omniaque calefacientia: item, frigus, vinum, venerem, loci praecipitis conspectum, omniumque terrentium, vomitum, lassitudinem, solicitudines, negotia omnia: &, ubi tertio die cibus datus est, intermittere quartum, & invicem alterum quemque; eadem hora cibi servata, donec quatuordecim dies transeant. Quos ubi morbus excessit, acuti vim deposuit: at si manet, curandus jam ut longus est. 96. 87, 10.

Quod si non, quo die primum is incidit, medicus accessit; sed is, qui cadere consuevit, post ei traditus est; protinus eo genere victus habito, qui supra comprehensus est, expectandus est dies, quo prolabatur; utendumque tum vel sanguinis [2] missione, vel ductione alvi, vel nigro veratro, sicut praeceptum est. In sequentibus deinde diebus, per eos cibos, quos proposui, vitatis omnibus, quae cavenda dixi, nutriendus est. 172, 30.

Si per haec morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album veratrum; ac ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpositis diebus; sic tamen, ne iterum unquam sumat, nisi conciderit. Mediis autem diebus vires ejus erunt nutriendae; quibusdam, praeter ea, quae supra scripta sunt, adjectis. Ubi mane experrectus 89, 19.

---

l. 1. M. F. P. *cum. l.* ead. M. F. P. *transit. l.* 2. M. F. P. *autem his aliique. l.* 11. M. F. P. om. &. *l.* 17. M. F. P. *id. l.* 19. M. F. P. om. *post. l.* 26. M. F. P. om. *est. l.* 33. M. F. P. ignorant *supra.*

1 Trallian. I. 15. 2 Cael. Aurelian. Tard. pass. 1. 4. p. 272.

ctus est, corpus ejus leniter ex oleo vetere (cum capite, excepto ventre) permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur: post ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties; nisi infirmus erit, perfricetur: deinde super caput multa aqua frigida perfundatur; paulum cibi assumat; conquiescat; rursus ante noctem ambulatione utatur; iterum vehementer perfricetur, sic ut neque venter, neque caput contingatur: post haec coenet, interpositisque tribus aut quatuor diebus, uno aut altero acria assumat.

Si ne per haec quidem fuerit liberatus, caput radatur; ungatur oleo vetere, adjecto aceto & nitro; perfundatur aqua salsa; bibat jejunus ex aqua castoreum; nulla aqua, nisi decocta, potionis causa utatur. Quidam jugulati [1] gladiatoris calido sanguine poto tali morbo se liberarunt. Apud quos miserum auxilium tolerabile miserius malum fecit. Quod ad medicinam vero pertinet, ultimum est, juxta talum, ex utroque crure paulum sanguinis mittere: occipitium incidere, & cucurbitulas admovere: ferro candente in occipitio quoque & infra, qua summa vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, ut per ea pernicioſus humor evadat. Quibus si finitum malum non fuerit, prope est, ut perpetuum sit. Ad levandum id, tantummodo utendum erit exercitatione, cibisque his, qui supra comprehensi sunt: praecipue-

---

l. 1. M. F. P. *leviter. l.* 7. M. F. P. om. *su. l.* 16. M. F. *radat. l.* 21. M. F. P. *epoto. l.* 23. M. F. P. *medicum. l.* 33. *exercitatione multa, frictione, cibisque his.*

1 Plin. XXVIII. 1. Lang. Epist. 14. lib. 1. Minucius Felix. pag. 34. Vide duo exempla ejus noxam indicantia apud Tulpium Obs. *l.* IV. *c.* 4.

cipueque vitanda omnia, quae ne fierent, excepimus.

CAP. XXIV.

De Regio Morbo.

ÆQUE notus est morbus, quem interdum arquatum, [1] interdum regium nominant. Quem Hippocrates ait, si post septimum diem [2] febricitante aegro supervenit, tutum esse, mollibus tantummodo praecordiis substantibus. Diocles ex toto, si post febrem oritur, etiam prodesse; si post hunc febris, occidere. Color autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus, quod album esse debet, fit luteum. Soletque accedere & sitis, & dolor capitis, & frequens singultus, & praecordiorum dextra parte durities; &, ubi corporis vehemens motus est, spiritus difficultas, membrorumque resolutio: atque, ubi diutius manet morbus, totum corpus cum pallore quodam inalbescit. 72, 7.

Primo die abstinere aegrum oportet: secundo ducere alvum: tum, si febris est, eam victus genere discutere: si non est, scammoneum potui dare, vel cum aqua betam albam contritam, vel cum aqua mulsa nuces amaras, absinthium, anisum, sic, ut pars hujus minima sit. Asclepiades aquam quoque salsam, & quidem per biduum, purgationis causa bibere cogebat, iis, quae urinam movent, rejectis. Quidam, superioribus omissis, per haec, & per eos cibos, qui extenuant, idem se consequi dicunt.

Ego

---

l. 4. M. F. P. *De regii morbi curatione.*

1 Plin. H. N. XXII. 24. 2 Aph. IV. 62.

Ego utique, si satis virium est, validiora; si parum, imbecilliora auxilia praefero. Si purgatio fuit, post eam triduo primo modice cibum oportet assumere ex media materia, & vinum bibere Graecum salsum, ut solutio ventris remaneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid esse, intraque aquam manere: deinde ad superius genus victus reverti, cum eo, ut magis satietur; omisso Graeco vino bibere nigrum austerum; atque ita per haec variare, ut interdum acres quoque cibos interponat, interdum ad salsum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum est exercitatione, fricatione, &, si hiems est, balneo: si aestas, frigidis natationibus: lecto etiam, & conclavi [1] cultiore, usu, loco, ludis, lascivia, aliis, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, super praecordia datum prodest; vel arida ibi ficus imposita, si jecur aut lienis affectus est.

CAP. XXV.

[2] *De Elephantia.*

IGNOTUS autem pene in Italia, frequentissimus in quibusdam regionibus is morbus est, quem ἐλεφαντίασιν Graeci vocant; isque longis annumeratur. Quo totum corpus afficitur ita, ut ossa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas crebrosque tumores habet. Rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inaequali-

l. 1. M. F. P. *ubique. l.* 2. M. P. *imbecillia. l.* 4. M.F. P. *oportere. l.* 6. M. F. P. *ut resolutio. l.* ead. M. F. P. om. *re. l.* 11. M.F.P. *integrum. l.* 15. M.F.P. *frictione. l.* ead. M.F.P. om. &. *l.* 17. M.F.P. *clauso loco uti, ludis. l.* 18. M. P. om. *aliis. l.* 24. M.F.P. *De elephantiae curatione. l.* 27. M. F. P. ἐλεφαντίαν. *l.* 28. M. F. P. om. *quo. l.* 32. M. F. P. *harum.*

1 Seren. Sammon. de Regio morbo. 2 Mercurial. Variar. Lect. I. 2.

qualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque, quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit, os, ſurae, pedes intumeſcunt. Ubi vetus morbus eſt, digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur; febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem conſumit.

Protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet; aut nigro veratro venter ſolvi. Adhibenda triduum, quanta ſuſtinere poteſt, inedia eſt: paulum deinde vires reficiendae & ducenda alvus: poſthaec, ubi corpus levatum eſt, utendum eſt exercitatione, praecipueque curſu: ſudor primum labore ipſius corporis; deinde etiam ſiccis ſudationibus evocandus: fricatio adhibenda: moderandumque inter haec, ut vires conſerventur: balneum rarum eſſe debet: cibus ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſine inflantibus. Vinum praeterquam primis diebus, recte datur. Corpus contrita plantago & illita optime tueri videtur.

CAP. XXVI.

De Attonitis.

ATTONITOS quoque raro videmus, quorum & corpus & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. hunc ἀπόπληξίαν Graeci appellant. His ſanguis mittendus eſt. Veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. Tum adhibendae fricationes; & ex media 84, 34.

---

l. 10. M. F. P. *tum. l.* 11. M. F. P. *ſuſtineri. l.* 16. M. F. P. *frictio. l.* 25. M. P. F. addunt *& eorum curatione. l.* 29. P. ἀπόπληξίαν *hunc. l.* 32. M. F. P. *frictiones.*

media materia minime pingues cibi; quidam etiam acres: & a vino abstinendum.

CAP. XXVII.

De Resolutione nervorum.

AT resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud [1] ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominaverunt. nunc utrumque παράλυσιν appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer resoluti sunt, celeriter rapi. ac si correpti non sunt, diutius quidem vivunt; sed raro tamen ad sanitatem perveniunt; & plerumque miserum spiritum trahunt, memoria quoque amissa. In partibus vero nonnun-
76, 3. quam acutus, saepe longus, fere [2] † insanabilis morbus est.

[3] Si omnia membra vehementer resoluta sunt, sanguinis detractio vel occidit
78, 34. vel liberat. Aliud curationis genus vix unquam sanitatem restituit; saepe mortem tantum differt; vitam interim infestat. Post sanguinis missionem, si non redit & motus & mens, nihil spei supereſt: si redit, sanitas quoque prospicitur.

At, ubi pars resoluta est, pro vi & malo corporis, vel sanguis mittendus est, vel alvus ducenda. Caetera eadem in utroque casu facienda sunt. Siquidem vitare prae-
76, 1. 2. cipue convenit frigus; paulatimque ad exercitationes revertendum est, sic, ut ingrediatur ipse protinus, si potest. Si id crurum

---

l. 4. M. F. P. addunt *quae* ἀποπληξία *vel* παράλυσις *dicitur. l.* 12. M.P. *correcti. l.* 16. M.F.P. om. *non. l.* 17. M.F.P. om. *in. l.* 25. M. F. *rediit. l.* 27. M. F. *providet.* P. *proderit. l.* 28. P. M.F. *missus. l.* 29. M. F. P. *ducta.*

1 Cael. Aurel. Acut. Morb. III. 5. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. 3 De praeservatione Crato apud Schol. consilio 35. 36.

rum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur: tum id membrum, quod deficit, ſi poteſt, per ſe; ſin minus, per alium moveatur, & vi quadam ad conſuetudinem ſuam redeat. Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe, vel urticis caeſam, vel impoſito ſinapi, ſic, ut ubi rubere coeperit corpus: haec removeantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum eſt, reſina cutem tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro cucurbitulas admovere. Unctioni vero aptiſſimum eſt vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admixtum. Quinetiam fovere aqua calida marina, vel, ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt. Ac, ſi quo loco vel naturales, vel etiam manufactae tales natationes ſunt, iis potiſſimum utendum eſt; praecipueque in his agitanda membra, quae maxime deficiunt. ſi id non eſt, balneum tamen prodeſt. Cibus eſſe debet ex media materia, maximeque ex venatione: potio, ſine vino, aquae calidae. Si tamen vetus morbus eſt, interponi quarto vel quinto die purgationis cauſa vinum Graecum ſalſum poteſt. Poſt coenam utilis vomitus eſt. 91, 26.

2. *De Dolore nervorum.*

Interdum vero etiam nervorum dolor oriri ſolet. In hoc caſu non vomere, non medicamentis urinam movere, non exercitatione ſudores, ut quidam praecipiunt, expedit.

---

l. 3. M.F.P. *deficiet. l.*ead. M.F.P. *ſi. l.* 6. *torpentibus membris.* Caeſar. in marg. ita habet Pariſ. *l.* 16. M. F. P. om. *ad. l.* 18. M.F.P. *At. l.* 28. M. F. P. *prodeſt. l.* 30. a M.F.P. abſunt haec *De dolore nervorum. l.* 32. M.F.P. *non oportet vomere. l.* 33. M.F.P. *non ſine exercitatione.*

pedit. Bibenda aqua est bis die. † In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est; deinde, retento spiritu, in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae: balneo raro utendum: mutandum subinde peregrinationibus coelum. Si dolor est, ea ipsa pars sine oleo, nitro ex aqua perungenda est, deinde involvenda, & subjiciendа pruna lenis, & sulphur; atque ita id suffumigandum; idque aliquandiu faciendum, sed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulae quoque saepe dolenti parti admovendae sunt, pulsandusque leniter inflatis vesicis bubulis is locus est. Utile est etiam sevum miscere cum cumini & urticae contritis seminibus, sic, ut omnium par modus sit, idque imponere: fovere aqua, in qua sulphur decoctum sit. Utriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mixtum. Atque in ipso potissimum dolore, utendum gestatione vehementi est. quod in aliis doloribus pessimum est.

3. *De Tremore nervorum.*

Tremor autem nervorum aeque vomitu medicamentisque urinam moventibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, assaque sudationes. Bibenda aqua est: acri ambulatione utendum, item unctionibus, fricationibusque, maxime per seipsum: pila, similibusque superiores partes † dimovendae: cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique studeatur. Secundum cibum, curis abstinendum: rarissima venere uten-

l. 3. M. F. P. *ab. l.* 13. M. F. P. *leviter. l.* 15. M. F. P. cum *hyosciami. l.* 24. M. F. P. ignorant *De Tremore nervorum. l.* 30. M. F. P. *frictionibusque.*

utendum eſt. Si quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus, debet.

4. *De Suppurationibus internis.*

† Suppurationes autem, quae in aliqua interiori parte oriuntur, ubi ortae fuerint, primum id agere oportet per ea cataplaſmata, quae reprimunt, ne coitus inutilis materiae fiat. deinde, ſi haec victa ſunt, ut per ea malagmata, quae digerunt, diſſipe- 263.
tur. Quod ſi conſecuti non ſumus, ſequitur, ut evocetur: deinde, ut matureſcat. omnis tum vomicae finis eſt, ut rumpatur. Indiciumque eſt, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quicquid eſt puris, exeat. Utendum maxime ſorbitionibus eſt, & aqua calida. Ubi pus ferri deſiit, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam ſic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei, vel Graecae nuces, vel avellanae. Poſtea ſubmovendum idipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentum eo tempore ulceri eſt, ſuccus aſſumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipſum adjectum. Oportebit autem uti in his partibus, quae non afficiuntur, fricationibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione ſaneſcentia ulcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideoque omni modo cavendus ſanguinis vomitus eſt.

LI-

---

l. 2. M. F. P. *leviter. l.* 5. M. F. P. om. *De ſuppurationibus internis. l.* 7. M. F. P. *notae. l.* 10. M. F. om. *ut. l.* 11. P. *diſſipentur. l.* 14. P. *tunc. l.* 17. M. F. P. *excedat. l.* 30. M. P. *afficientur. l.* ead. M. F. P. *fricationibuſque.*

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De humani corporis interioribus ſedibus.

† HACTENUS reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita ſunt, ut iis certae ſedes aſſignari non poſſint: nunc de his dicam, quae ſunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi [1] curationeſque in notitiam venient, ſi prius eorum ſedes breviter oſtendero.

7, 2.

Caput igitur, eaque, quae in ore ſunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, ſed etiam, quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtraque circa guttur venae grandes, quae σφαγίτιδες nominantur; itemque arteriae (quas καρωτίδας vocant) ſurſum procedentes ultra aures feruntur. Atque in ipſis cervicibus glandulae poſitae ſunt: quae interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, [2] aſperam arteriam nominant; † alterum, ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem: † ſtomachus interior ad ventriculum fertur. illa ſpiritum: hic cibum recipit. Quibus cum diverſae viae ſint, qua coëunt, exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingula eſt: quae, cum ſpiramus, attollitur; cum cibum potionemque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autem arteria, dura & cartilaginoſa, in gutture aſſurgit;

46, 26.

---

l. 2. M. F. addunt *De medicina liber incipit.* P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi Liber Quartus incipit. l.* 28. M. F. P. *lingua.*

1 Soran. Epheſ. Iſag. cap. XII. 2 i. e. Gulam. *Mercurial.* Var. Lect. I. c. 1.

git; caeteris partibus reſidit. Conſtat ex circulis quibuſdam, compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quae in ſpina ſunt, ita tamen, ut ex parte exteriore aſpera; ex interiore, ſtomachi modo laevis ſit. eaque deſcendens ad praecordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideoque ſpiritus capax, & a tergo ſpinae ipſi junctus, in duas [1] fibras, ungulae bubulae modo, dividitur. Huic cor annexum eſt, natura [2] muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum; duoſque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone, tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a praecordiis uterum diducit, aeque nervoſum; multis etiam venis per id diſcurrentibus; a ſuperiore parte, non ſolum inteſtina, ſed jecur quoque lienemque diſcernit. Haec viſcera proxime, ſed infra tamen poſita, dextra ſiniſtraque ſunt. Iecur a dextra parte ſub praecordiis ab ipſo ſepto orſum, intrinſecus cavum, extrinſecus gibberum eſt. quod prominens leviter ventriculo inſidet, & in quatuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel inhaeret. At lien in ſiniſtra, non eidem ſepto, ſed inteſtino annexus eſt, natura mollis & rarus, longitudinis craſſitudiniſque modicae; iſque paulum a coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. † atque haec quidem juncta ſunt. Renes vero diviſi: qui lumbis ſub imis coxis inhaerent, a parte earum reſimi, ab altera rotundi;

---

l. 1. P. *reſidet. l.* 20. M. F. P. *proxima. l.* 22. M. F. *ortum. l.* 23. M. F. P. *gibbum eſt. l.* 27. F. M. om. *ei.* M. F. P. *lienis. l.* 28. M. F. P. *innexus. l.* 33. M. F. P. *diverſi.*

1 Hippocr. Coac. Sent. 300. Van der Linden Med. Phyſiol. c. IV. p. 239. 2 Hippocrat. de Corde T. IV.

tundi; qui & venosi sunt, & tunicis super conteguntur. Ac viscerum quidem hae sedes sunt. Stomachus vero, qui intestinorum principium est, nervosus a septima spinae vertebra incipit, ac circa praecordia cum ventriculo committitur. Ventriculus autem, qui receptaculum cibi est, constat ex duobus tergoribus. isque inter lienem & jecur positus est; utroque ex his paulum super eum ingrediente. Suntque etiam membranulae tenues, per quas inter se tria ista connectuntur, jungunturque ei
183, 19. septo, quod transversum esse, supra posui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem partem conversa, in summum intestinum coarctatur. Hanc juncturam πυλωρὸν Graeci vocant, quoniam portae modo in inferiores partes ea, quae excreturi sumus, emittit. Ab ea jejunum intestinum incipit, non ita implicitum. cui tale vocabulum est, quia nunquam, quod accepit, continet; sed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenuius intestinum est, in sinus vehementer implicitum: orbes vero ejus per membranulas singuli cum interioribus connectuntur; qui in dexteriorem partem conversi & e regione dexterioris coxae finiti, superiores tamen partes magis complent. Deinde id intestinum cum crassiore altero transverso committitur; † quod a dextra parte incipiens, in sinisteriorem pervium & longum est, in dexteriorem non est; ideoque caecum nominatur. At id, quod pervium est, late fusum atque

---

l. 1. M. F. P. *sunt*, *& ventriculos habent & tunicis. l.* 4. P. *nervosus septus a septimae spinae â. l.* ead. M. F. *septimae. l.* 12. P. *omnia. l.* 19. P. *remittit. l.* 21. F. M. P. *accipit. l.* 23. P. *tenue. l.* 26. M. F. P. *inferioribus.*

que ſinuatum, minuſque quam ſuperiora inteſtina nervoſum, ab utraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores inferioreſque partes tenens, continget jecur atque ventriculum: deinde cum quibuſdam membranulis a ſiniſtro rene venientibus jungitur; atque hinc ad dextra recurvatum in ima dirigitur, qua excernit: ideoque id ibi rectum inteſtinum nominatur. Contegit vero univerſa haec omentum, ex inferiore parte laeve & adſtrictum, ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoque innaſcitur; quae ſenſu, ſicut cerebrum quoque & medulla, caret. At a renibus ſingulae venae, colore albae, ad veſicam feruntur; ἐρετῆρες Graeci vocant, quod per eas inde deſcendentem urinam in veſicam diſtillare concipiunt. Veſica autem in ipſo ſinu nervoſa & duplex, cervice plena atque carnoſa, jungitur per venas cum inteſtino, eoque oſſe, quod pubi ſubeſt: ipſa ſoluta atque liberior eſt: aliter in viris atque in feminis poſita. Nam in viris juxta rectum inteſtinum eſt, potius in ſiniſtram partem inclinata: in feminis ſuper genitale earum poſita eſt, &, ſuperne lapſa, ab ipſa vulva ſuſtinetur. Tum in maſculis iter urinae ſpatioſius & compreſſius a cervice hujus deſcendit ad colem: in feminis brevius & plenius, ſuper vulvae cervicem ſe oſtendit. Vulva autem in virginibus quidem admodum exigua eſt: in mulieribus vero, niſi ubi gravidae ſunt, non multo major, quam ut manu comprehendatur. Ea, 474, 20. 48, 22.

---

l. 7. P. *haec dextra. l.* ead. M. F. om. *ad. l.* 8. M. F. P. *imo. l.* ead. M. F. *derigitur. l.* 11. M. F. P. *interiore. l.* 12. M. F. P. om. *ad. l.* 26. F. *ſupraque elapſa*, M. P. *ſuperque elapſa.*

Ea, recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, contra mediam alvum orsa, inde paulum ad dexteriorem coxam convertitur; deinde super rectum intestinum progressa, iliis feminae latera sua innectit. Ipsa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A quibus ac pube abdomen sursum versus ad praecordia pervenit; ab exteriore parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana inclusum: quae omento jungitur; ἐπίπλοον autem a Graecis nominatur.

CAP. II.

De curationibus morborum, qui nascuntur a capite.

HIS veluti in conspectum quendam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exequar, orsus a capite: sub quo nomine nunc significo eam partem, quae capillitio tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus.

2. *De Capitis dolore.*

In capite autem interdum acutus & pestifer morbus est, quam κεφαλαίαν Graeci vocant. Cujus notae sunt, [1] horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in

l. 1. M.F.P. *continuataque. l.* ead. M.P.F. *quem. l.* 10. M.F.P. *interiori. l.* 11. F. M. ἐπίπλοον. *l.* 15. F. M. P. addunt *Et primo de ejus dolore, deinde de morbo qui circa faciem nascitur, tum de linguae resolutione, postremo de destillatione ac gravedine. l.* 21. M. F. P. *capillo. l.* 24. M.F.P. ignorant *De capitis dolore. l.* 24. M.F.P. *calidus.*

1 Soran. Ephes. 1. Isag. c. 6.

in capite longa imbecillitas, sed neque gravis, neque periculosa, per hominis aetatem est. Interdum gravior dolor, sed brevis, neque tamen mortiferus; qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut sole contrahitur. Hique omnes dolores modo in febre, modo sine hac sunt: modo in toto capite, modo in parte; interdum sic, ut oris quoque proximam partem excrucient. Praeter haec etiam invenitur genus, quod potest longum esse: ubi humor cutem inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit: ὑδροκέφαλον Graeci appellant.

Ex his id, quod secundo loco positum est, dum leve est, qua sit ratione curandum, dixi, [1] cum persequerer ea, quae sani homines in imbecillitate partis alicujus facere deberent. Quae vero auxilia sint capitis, ubi cum febre dolor est, eo loco explicitum est, quo febrium curatio exposita est. nunc de caeteris dicendum est. 17, 8. 138, 23.

Ex quibus id, quod acutum est, & id, quod supra consuetudinem intenditur, idque, quod ex subita causa, etsi non pestiferum, tamen vehemens est, primam curationem habet, qua sanguis mittatur. Sed id, nisi intolerabilis est dolor, supervacuum est. Satiusque est, abstinere a cibo; si fieri potest, etiam a potione; si non potest, aquam bibere. Si postero die dolor remanet, alvum ducere, sternutamenta evocare, nihil assumere, nisi aquam. Saepe enim dies unus aut alter totum dolorem hac

l. 19. M. F. *sunt.*

1 Lib. I. c. 4.

hac ratione discutit, utique, si ex vino vel cruditate origo est.

Si vero in his auxilii parum est, tondere oportet ad cutem: deinde considerandum est, quae causa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; spongiam concavam imponere, subinde aqua frigida expressam; ungere rosa & aceto, vel potius his tinctam lanam succidam imponere, aliave refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe salsa, aut in qua laurus decocta sit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veste velare. quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus vestimentisque onerant, & sic levantur: alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi causa incognita est, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quae experimentum approbarit.

At si parum causa discernitur, perfundere caput, primum aqua calida, sicut supra praeceptum est, vel salsa, vel ex lauro decocta, tum frigida posca. Illa in omni vetusto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare [1] his, quae salivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, sanguinem ex naribus detrahere, resina subinde tempora pervellere, & impositio sinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo subjecto, ne

---

l. 4. M. F. P. *tonderi. l.* 8. M. F. P. *subinde in aqua. l.* 10. M. F. P. *aliaque. l.* 15. F. M. P. om. &. *l.* 26. M. F. *pusca. l.* 29. F. *iis.*

1 Soran. Ephes. Isag. c. 6.

ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor est, ulcera excitare, cibum semper modicum cum aqua sumere: ubi levatus est dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est, etiam ad vinum reverti; sed postea semper, antequam quicquam aliud, aquam bibere. 35, 5.

Dissimile est id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem necessarium est: deinde imponere sinapi, sic ut exulceret: si id parum profuit: scalpello utendum est. Illa cum hydropicis communia sunt, ut exerceatur, insudet, vehementer perfricetur, cibis potionibusque utatur urinam praecipue moventibus. 160.

2.

De morbo, qui circa faciem nascitur.

CIRCA faciem vero morbus innascitur, quem Graeci [1] κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febre oritur. Os cum rictu quodam pervertitur, ideoque nihil aliud est, quam distortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: somnus in promptu est.

In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum non est, ducere alvum. Si ne sic quidem discussum est, albo veratro vomitum movere. Praeter haec necessarium est vitare solem, lassitudinem, vinum. Sed si discussum his non est, utendum est cursu, & fricatione in eo, quod laesum

---

l. 1. F. M. P. *arrodat. l.* 3. M. F. *per modicum. l.* 6. M. F. P. *frigida per caput. l.* 13. M. F. P. *profluit. l.* 19. M. F. P. addunt *quem Graeci* κυνικὸν σπασμὸν *vocant. l.* 22. M. F. P. *acuta fere febre. l.* 23. M. F. P. *motu. l.* 24. M. F. P. *distentio. l.* 32. M. F. P. om. *sed. l.* ead. M. F. *id.* P. *Id his. l.* 33. M. F. P. *frictione.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. Caelius Aurelian. Tard. pass. II. 2.

ſum eſt, leni & multa: in reliquis partibus breviore, ſed vehementi. Prodeſt etiam movere ſternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe ſalſa, ſic ut ei quoque ſulphur adjiciatur: poſt perfuſionem iterum perfricari, ſinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item ſinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

3.

De Reſolutione linguae.

At ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex morbo aliquo fit, ſic ut ſermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae ſub mento ſunt, & cervicem vehementer perfricare; laſere linguam ipſam linere; manducare, quae ſunt acerrima, id eſt ſinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento ſpiritu, caput ſaepe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

4.

[1] *De Diſtillatione ac gravedine.*

Distillat autem humor de capite interdum in nares, quod lene eſt; interdum in fauces, quod peius eſt; interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum

---

l. 8. M. F. P. *idem. l.* 9. M. F. P. *arrodat. l.* 28. M. F. P. *De deſtellatione ac gravedine. l.* 29. M. F. P. *deſtillat. l.* cad. F. M. P. *ex.*

1 Cael. Aurelian. Morbor. Chronic. II. 7.

mum est. Si in nares distillaverit, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, gravitas in eo sentitur, frequentia sternutamenta sunt. Si in fauces, has exasperat, tussiculam movet. Si in pulmonem, praeter sternutamenta & tussim, est etiam capitis gravitas, lassitudo, sitis, aestus, biliosa urina.

Aliud autem (quamvis non multum distans) malum, gravedo est. Haec nares claudit, vocem obtundit, tussim siccam movet. Sub eadem vero salsa est saliva, sonant aures, venae moventur in capite, turbida urina est. Haec omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc video apud Graecos in gravedine hoc nomen servari: distillationes, καταγμὸς appellari. Haec communia & brevia; sed si neglecta sunt, longa esse consuerunt. Nihil pestiferum est, nisi quod pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejusmodi sentimus, protinus abstinere a sole, a balneo, a venere debemus. Inter quae unctione, & assueto cibo nihilominus uti licet. Ambulatione tantum non acri, sed recta utendum est, & post eam caput atque os supra quinquagies perfricandum. Raroque fit, ut si biduo, vel certe triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur. Quo levato, si in distillatione crassa facta pituita est, vel in gravedine, nares magis pallent, balneo utendum est, multaque aqua prius calida, post egelida, fovendum os, caputque; deinde cum cibo pleniore vinum bibendum.

---

l. 1. M. F. P. *destillat. l.* 2. P. *leviter. l.* 3. M.F.P. *ejus. l.* 12. M.F.P. om. *vero. l.* 16. M. F. *destillationem. l.* 17. M.F.P. *haec autem communia. l.* 18. M.F.P. *&. l.* 20. M. F. P. *exulceravit. l.* 21. M.F.P. *sensimus. l.* 22. M. F. P. om. *a. l.* ead. M.F.P. *vino. l.* 25. M.F.P. om. *non. l.* ead. M.F. *tecta. l.* 30. M.F.P. *destillatione. l.* 31. M.F. *patent.*

dum. At, si aeque tenuis die quarto pituita est, vel nares aeque clausae videntur, assumendum est vinum aminaeum, austerum; deinde rursus biduo aqua, post quae ad balneum, & ad consuetudinem revertendum est.

Neque tamen ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, expedit tamquam aegros agere: sed caetera omnia quasi sanis facienda sunt, praeterquam si diutius aliquem, & vehementius ista solicitare consuerunt. huic enim quaedam curiosior observatio necessaria est. Igitur huic, si in nares vel in fauces distillavit, praeter ea, quae supra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum est, perfricandae vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thoraci erit, levior capiti, demenda assueto cibo pars dimidia, sumenda ova, amylum, similiaque, quae pituitam faciunt crassiorem, siti, quanta maxima sustineri potest, pugnandum est. Ubi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque usus est, adjiciendus est cibo piscículus, aut caro; sic tamen, ne protinus justus modus cibi sumatur: vino meraco copiosius utendum est.

At, si in pulmonem quoque destillat, multo magis & ambulatione & frictione opus est, eademque adhibita ratione in cibis. Si non satis illi proficiunt, acrioribus utendum est, magis somno indulgendum est, abstinendumque a negotiis omnibus, aliquando, sed serius, balneum tentandum.

In

---

l. 7. M. F. P. *tamen illis ipsis. l.* 11. al. *consueverunt. l.* 14. M. F. P. *destillavit. l.* 17. M. F. P. *frictio. l.* 21. M. F. *maxime. l.* 28. M. F. P. *multoque magis. l.* 32. M. F. P. om. *est. l.* 33. P. &. *l.* ead. a M. F. abest *balneum.*

In gravedine autem, primo die quiescere, neque esse, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: postero die surgere, diu abstinere a potione, aut, si res coegerit, non ultra heminam aquae assumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum pisciculo, vel levi carne sumere, aquam bibere: si quis sibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum est, multa aqua calida caput & os fovere usque ad sudorem, tum ad vinum redire. Post quae vix fieri potest, ut idem incommodum maneat. sed, si manserit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, servatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis necessariae sunt.

CAP. III.

De Cervicis morbis. [1]

A CAPITE transitus ad cervicem est, quae gravibus admodum morbis obnoxia est. Neque tamen alius importunior [2] acutiorque morbus est, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput scapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Graeci [3] ὀπισθότονον, sequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον [4] appellant: quamvis minus subtiliter quidam indiscretis his nominibus utuntur. Ea saepe intra quartum [5] diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt.

Eadem

---

l. 6. M. *tam. l.* 7. M. F. P. *leni. l.* 8. M. *aqua. l.* 20. M. F. P. addunt *curationibusque. l.* 26. *annectit. l.* 28. M. P. F. *priorem. l.* 29. M. F. P. *insequentem.*

1 Galen. Introd. in Med. c. 13. 2 Aretaeus de Morb. Acut. I. 6. 3 Cael. Aurel. Morb. Acut. III. 6. 4 Suid. in ead. voce. 5 Aphor. V. 6.

Eadem omnia ratione curantur; idque
78, 34. convenit. Aſclepiades utique [1] mittendum ſanguinem credidit. Id quidam utique vitandum eſſe dixerunt, eo quod maxime tum corpus calore egeret; iſque eſſet in ſanguine venarum. Hoc quidem falſum eſt. neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique calet; ſed ex his, quae in homine ſunt, is celerrime vel caleſcit, vel refrigeſcit. Mitti vero nec ne debeat, ex his intelligi po-
78, 79. teſt, quae de ſanguinis miſſione praecepta ſunt. Utique autem recte datur [2] caſtoreum, & cum hoc piper, vel laſer. Deinde opus eſt fomento humido & calido. Itaque plerique aqua calida multa cervices ſubinde perfundunt. id in praeſentia allevat; ſed opportuniores nervos frigori reddit. quod utique vitandum eſt.

Utilius igitur eſt, cerato liquido primum cervicem perungere; deinde admovere veſicas bubulas vel utriculos [3] oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplaſma, vel piper cum ficu contuſum. Utiliſſimum tamen eſt, humido ſale [4] fove-
95, 16. re. quod quomodo fieri debeat, jam oſtendi. Ubi eorum aliquid factum eſt, admovere ad ignem, vel ſi aeſtas eſt, in ſole aegrum oportet; maximeque oleo vetere; ſi id non eſt, [5] Syriaco; ſi ne id quidem eſt, adipe [6] quam vetuſtiſſima, cervicem, & ſcapulas, & ſpinam perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebris hominum utilis ſit, tum iis praecipue, quae in col-

---

l. 2. M. F. P. *convenit. Sed Aſclepiades. l.* 3. M. F. P. *quod. l.* ead. M. F. P. om. *utique. l.* 6. M. F. P. ignorant *venarum. l.* ead. M. P. F. *verum hoc. l.* 8. M. F. P. *caleat. l.* ead. M. P. F. *hic. l.* 10. M. om. *ne. l.* 23. M. P. F. *piper rotundum cum. l.* ead. M. F. P. *ficu. l.* 25. M. F. P. *fieret. l.* 30. M. F. P. *ſpinas. l.* 32. M. F. P. *frictio. l.* ead. M. F. P. *omnibus in homine vertebris. l.* 33. M. F. P. om. *hominum.*

1 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 2 Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320. 3 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 4 Marc. de Med. c. XVIII. p. 320. 5 Plin. N. H. XV. 7. 6. Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320.

collo sunt. Ergo die nocteque, interpositis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum est: dum intermittitur, imponendum [1] malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & praecipue frigus, ideoque in eo conclavi, quo curatur aeger, ignis continuus esse debet, maximeque tempore antelucano, quae praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonsum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & superimposito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum descendere, vel in aquam calidam, in qua foenum graecum decoctum sit, & adjecta olei pars tertia. Alvus [2] quoque ducta saepe superiores partes resolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae sunt, sic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut sinapi adurenda. Ubi levatus est dolor, moverique cervix coepit; scire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, [3] quisquis mandendus est. Sorbitionibus utendum, itemque ovis sorbilibus, aut † e pullis mollibusve jus aliquod assumendum. Id si bene processerit, jamque ex toto recte se habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quam vinum gustandum; siquidem hujus usus praecipue periculosus; ideoque in longius tempus differendus est.

CAP.

---

l. 2. M. F. P. *dum intermittitur. l.* 4. M. F. P. om. *&. l.* 5. P. *conclavi, in quo. l.* ead. M. F. P. *cubabit. l.* 6. M. F. P. *debebit. l.* 18. M. P. *eaedem. l.* 19. M. P. *adurendae. l.* 24. M. F. P. *à. l.* ead. M. F. P. *mollibus. l.* 25. M. F. *at. l.* 31. M. F. P. *longum.*

1 Marcellus de Med. c. XVIII. p. 320. 2 Aph. VII. 5. 3 Caelius Aurel. Morb. Acut. III. 8.

CAP. IV.

[1] *De Faucium morbis: & primum de Angina.*

UT hoc autem morbi genus circa totam cervicem; sic alterum, aeque pestiferum acutumque, in faucibus esse consuevit. Nostri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur. id [2] συνάγχην vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil significat, oculi vertuntur, facies pallet, singultusque est. ὡς συνάγχη vocatur. Illis communia sunt; aeger non cibum devorare, non potionem potest, spiritus ejus intercluditur. Levius est, ubi [3] tumor tantummodo & rubor est, caetera non sequuntur. id παρασυνάγχην appellant.

Quicquid est, si vires patiuntur, [4] sanguis mittendus est, etsi non abundat: secundum est, ducere alvum. Cucurbitula quoque recte sub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod strangulat, evocet. Opus est deinde fomentis humidis. nam sicca spiritum elidunt. Ergo admovere spongias oportet: quae melius in calidum oleum, quam in calidam aquam subinde dimittuntur. Efficacissimumque est hic quoque, salem calidis cum saccellis superponere. Tum commodum est, hyssopum, vel nepetam, vel thymum, vel absinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, cum mul-

79, 1, 22.

95, 25.

sa

---

l. 3. M. F. P. *ac curationibus. l.* ead. M. F. P. *deinde de difficultate spirandi, ultimo de tussi. l.* 15. M. F. *uti. l.* ead. M. F. P. *illa. l.* 17. M. F. P. *includitur. l.* 18. M. F. P. *lenius. l.* 22. M. F. P. *si. l.* 29. M. F. P. *demittuntur. l.* 30. M. F. P. *efficacissimusque.* P. *efficacissimusque est salis calidi succus. l.* 31. M. F. *salis calidi succus. l.* 33. M. F. P. *nepeta. l.* 34. M. F. P. *aut.*

1 Aretaeus de Morb. Acut. I. 7. 2 Cael. Aur. Morb. Acut. III. c. 1, 2, 3, 4. Aegin. III. 27. D. Hier. in Job. cap. VII. 3 Aphor. VI. 37. 4 Marcell. de Med. c. XV. p. 303.

ſa decoquere, eaque gargarizare: poſt haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris eſt. Polline etiam piperis recte reſpergitur.

Si per haec parum proficitur, ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quae ſub [1] lingua ſunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit aeger adjutus, ſcire licet, a malo victum eſſe. Si vero his morbus levatus eſt, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt. Atque interdum natura [2] quoque adjuvat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem. Itaque rubore & tumore in praecordiis orto, ſcire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa: deinde aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum revertantur. Vulgo audio [3], ſi quis [4] pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum ex [5] ſale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulſam, quae potui detur, infriari & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi poſſit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inſerendum huic operi meo credidi.

2. *De*

---

l. 1. M. F. P. *mulſam aquam. l.* 4. M. F. P. *piperis id recte.* l. 5. M. P. *ſed. l.* 7. M. F. *ſupra.* P. *citra. l.* 10. M. F. P. om. *a. l.* 12. M. F. P. *fauces & cibum. l.* ead. M. F. P. *ſpiritum. l.* 18. M. F. P. *levavit. l.* 19. M. F. P. *mulſa decocta deinde. l.* 23. M. F. P. *hirundinis. l.* 27. M. F. P. *datur. l.* ead. M. F. P. *infricari.*

1 Marc. de Med. c. XV. p. 305. 2 Aph. VI. 37. 3 Plin. H. N. X. c. 33. 4 Plin. H. N. XXX. 4. 5 Plinius H. N. XXX. 4.

2. *De Difficultate ſpirandi.*

EST etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit; ſed haec dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, [1] δύσπνοια appellatur: cum vehementior eſt, ut ſpirare aeger ſine ſono & anhelatione non poſſit, [2] ἄσθμα; cum acceſſit id quoque, ne niſi recta cervice [3] ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diu aliquem trahere: duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt; † quod propter anguſtias, per quas ſpiritus evadit, [4] ſibilum elidit; dolor in pectore praecordiiſque eſt, interdum etiam in ſcapulis, iſque modo decedit, modo revertitur; ad haec tuſſicula accedit.

Auxilium vero eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id
79, 1. ſatis eſt, ſed lac caprinum calidum jejuno dandum, &, ſi non febrit, venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt: thorax fomentis, cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adjuvandus eſt; & poſtea malagma ſuperimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno in potum mulſa, vel aqua, cum qua vel hyſſopus cocta, vel con-

---

l. 4. M. F. P. *atque aliud. l.* 13. M. F. P. *diutius trahi. l.* 17. M. F. om. *in. l.* 18. M. F. P. *decidit. l.* 20. M.F.P. om. *vero. l.* 22. M. F. P. *lacte quoque v. ſ. l.* 30. F.M.P. *poſtea vel malagma. l.* 31. M.F. P. *vel certe ceratum. l.* 32. M. F. P. *potui. l.* 33. F. M. P. om. *vel.*

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſion. III. 1. AEginet. III. 20.
2 Hieron. in Job. c. IX. 3 *Sublimis ſpiritus* dicitur Horatio. Vide Not. Dan. Heinſ. ad Horat. I. 15. vs. 31.
4 Trall. I. 2.

contrita capparis radix sit. Deligitur etiam utiliter, aut nitrum, aut [1] nasturtium, alliumve fractum; deinde contritum & cum melle mixtum: simulque coquuntur mel, galbanum, resina, terebinthina: ubi autem coierunt, ex his, quod fabae magnitudinem habet, quotidie sub lingua liquatur: aut sulphuris ignem non experti P*. & quadrans, abrotani P*, in vini cyatho teruntur, idque tepefactum sorbetur. Est etiam non vana opinio, vulpinum jecur [2], ubi siccum & aridum factum est, contundi oportere, pollinemque ex eo potioni aspergi; vel ejusdem pulmonem quam recentissimum assum, sed sine ferro coctum, edendum esse. Praeter haec, sorbitionibus & lenibus cibis utendum est: interdum vino tenui austero: nonnunquam vomitu. Prosunt etiam, quaecumque urinam movent: sed nihil magis, quam ambulatio lenta pene usque ad lassitudinem; fricatio multa, praecipue inferiorum partium, vel in sole, vel ad ignem, & per seipsum, & per alios, usque ad sudorem. 275, 33.

3. *De Faucium exulceratione.*

In interiore vero faucium parte interdum exulceratio esse consuevit. In hac plerique extrinsecus cataplasmatis calidis, fomentisque humidis utuntur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi, per quem molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunioresque vitio jam haerenti. Sed, si bene sic vitari morbus potest, tuta illa praesidia: si metus ejus est, supervacua sunt. Uti-

---

l. 1. M. F. P. *datur. l.* 2. M.F.P. *album. l.* 4. F. P. *coquantur.* M. *coquatur. l.* 5. M. F. P. *terebinthina: & ubi. l.* ead. M. F. P. om. *autem. l.* 11. M. F. *vulpium. l.* 13. M. F. P. *potentamque. l.* 19. F. M. P. *augent. l.* 21. M. F. P. *frictio. l.* 24. M. F. P. ignorant *De Faucium exulceratione. l.* 30. M. *quae.*

1 Cael. Aurelian. Tard. Pass. III. 1. 2 Scribon. Larg. c. 19. Comp. 76. Plin. H. N. XXVIII. 13.

Utique autem perfricare fauces periculosum est. exulcerat enim. Neque utilia sunt, quae urinae movendae sunt apta: quia possunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam supprimi melius est.

Asclepiades multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum esse sorbendum. hoc enim sine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id supprimere sanguinem potest, ulcera ipsa sanare non potest. Melius huic rei licium est; quod idem quoque aeque probat: vel porri, vel marrubii succus, vel nuces Graecae [1] cum tragacantho contritae & cum passo mixtae, vel lini semen contritum & cum dulci vino mixtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique necessaria est. Fricatio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero esse debent, neque nimium acres, neque asperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptisana, pinguis caro, praecipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum est. Potionis quam minimum esse convenit. Aqua dari potest, vel pura, vel in qua malum cotoneum, palmulaeve decoctae sunt. Gargarizationes quoque lenes: sin hae parum proficiunt, reprimentes utiles sunt.

Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu laedat, desiderat.

4. *De Tussi.*

Tussis vero fere propter faucium exulcera-

---

l. 12. M. P. *licitum. l.* 14. M. F. *trachanto. l.* 18. M. F. P. *frictio. l.* 22. P. *pinguis quoque caro. l.* 26. M. F. *cydneum.*

1 *Amygdala.* Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobium Saturn. II. 14.

cerationem moleſta eſt: quae multis [1] modis contrahitur. Itaque, illis reſtitutis, ipſa finitur. Solet tamen interdum per ſe quoque male habere: & vix, cum vetus facta eſt, eliditur. ac modo arida eſt, modo † pituitam facit vel citat.

Oportet autem hyſſopum altero quoque die bibere: ſpiritu retento currere, ſed minime in pulvere: ac lectione uti vehementi; quae primo impeditur a tuſſi, poſt eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare: Poſt haec quam pinguiſſimae ficus uncias tres, ſuper prunam incoctas, eſſe.

Praeter haec, ſi humida eſt, proſunt fricationes validae, cum quibuſdam calefacientibus, ſic, ut caput quoque ſimul vehementer perfricetur: item cucurbitulae pectori admotae, ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum, donec leviter exulceret; potio ex menta, nucibuſque Graecis & amylo; primoque aſſumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis.

At, ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea vehementiſſime urget, adjuvat vini auſteri cyathus aſſumptus; dum ne amplius id, interpoſito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat: item laſeris quam optimi paululum devorare opus eſt; porri vel marrubii ſuccum aſſumere; ſcillam delingere; acetum ex ea, vel certe acre ſorbere, aut cum ſpica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tuſſi eſt peregrinatio, navigatio longa, loca maritima, natationes.

---

l. 2. P. *vetus. l.* 4. P. *ipſa. l.* 6. M. F. P. om. *facit vel. l.* 7. a M. F. P. abeſt *autem. l.* 14. M. F. P. *ſupra prunas. l.* 15. M. F. P. *frictiones. l.* 17. M. F. P. *ſiccum. l.* 23. M. om. *cibus. l.* 28. M. P. *paulum.*

1. Trallian. V. 1.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum allio coctum. Sorbitiones, quibus laser sit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque sorbile, sulphure adjecto; sorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, † aliis vero vinum.

5. *De Sanguinis sputo.*

Magis terreri potest aliquis, cum sanguinem expuit. sed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo † ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copiose, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, sic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum sanguis profluit, interdum simile aquae quiddam, in qua caro recens lota est. Nonnunquam autem is a summis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; sed aut ore venae alicujus adaperto, aut tuberculis quibusdam natis, ex hisque sanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, neque quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut jocinore feratur. Saepe feminae, quibus sanguis per menstrua non respon-
69, 29. det, hunc expuunt. Auctoresque medici ferunt, vel exesa parte aliqua sanguinem exire,

---

l. 5. M. F. P. om. *quoque. l.* 6. M. F. *potui.* P. *potus. l.* 8. M. F. P. om. *vero. l.* 9. M. F. P. ignorant *De Sanguinis sputo. l.* 23. M. F. *turbeculis. l.* 24. M. P. *his. l.* 26. M. P. *aut. l.* 27. F. M. P. om. *vero. l.* 31. M. F. P. *aut ex. l.* 34. F. *sunt.* M. P. *fuerunt. l.* ead. M. *ex ea.*

1 Aretaeus de Morb. Acutis II. 2. Cael. Aurel. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.

exire, [1] vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam ἀλόσεωσιν, secundam ῥηγμοχασμὸν, tertiam ἀναστόμωσιν appellant. Ultima minime nocet; prima gravissime. Ac saepe quidem evenit, uti sanguinem [2] pus sequatur.

Interdum autem, qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad valetudinem profuit. Sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, prout sedes ipsa est, ita varia & periculosa genera morborum fiunt. Si vero sanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis est. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere [3] sanguis solet, aut quibus spina dolet, coxaeve, aut post cursum vehementem vel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipsam quoque lassitudinem solvere. Ac ne in eo quidem terribile esse, qui ex superiore loco decidit: si tamen in ejus urina nihil aliud novabit. Neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, si ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robusto, neque nimius est, neque tussim aut calorem movet. Haec pertinent ad universum. nunc ad ea loca, quae proposui, veniam. 79, 30.

Si ex gingivis exit, portulacam manducasse satis est. Si ex ore, continuisse eo merum vinum: si id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia consumere hominem potest, commodissi-

---

l. 2. M. F. *resino χασμὸν. l.* 3. M. F. *monanchomosin. l.* 11. M. F. P. *sunt. l.* 22. M. F. P. om. *aliud. l.* ead. *notabit. l.* 32. M. P. *parum id.*

1 Cael. Aurel. Tard. Pass. II. 9. 10. Aretaeus Morb. Acutor. Curat. II. 2. Trallian. VII. 1. 2 Aph. VII. 78. 3 Aph. VII. 37.

diſſimum eſt, impetum ejus, admota [1] occipitio cucurbitula, ſicut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menſtrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, inciſis inguinibus ejus, admovere.

At, ſi ex faucibus interioribusve partibus proceſſit, & metus major eſt, & cura
79, 2. major adhibenda. Sanguis mittendus eſt: &, ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum tertioque, & quotidie paulum aliquid: protinus autem debet ſorbere vel acetum, vel etiam cum thure plantaginis aut porri ſuc-
290, 21. cum, imponendaque extrinſecus ſupra id,
293, 21. quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoque & femora brachiaque pluribus locis deligabat. Id Aſclepiades adeo non prodeſſe, ut etiam inimicum eſſet, propoſuit. Sed id ſaepe commode reſpondere experimenta teſtantur.

Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt, ſed ſat eſt infra inguina, & ſuper talos, ſummosque humeros, etiam brachia. Tum, ſi febris urget, danda eſt ſorbitio; & potui aquam, in qua aliquid ex his, quae alvum adſtringunt, decoctum ſit. At, ſi abeſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & molle quoque ovum dari poteſt potui, vel idem, quod ſupra ſcriptum eſt, vel vinum dulce, vel aqua frigida. ſed ſic bibendum erit, ut ſciamus, huic morbo ſitim prodeſſe.

Praeter haec neceſſaria ſunt, quies, ſecuritas,

---

1 Marcell. de Med. c. X. pag. 288.

ritas, ſilentium. Caput hujus quoque cubantis ſublime eſſe debet; rectèque tondetur. Facies ſaepe aqua frigida fovenda eſt. At inimica ſunt vinum, balneum, venus, 172, 2. in cibo oleum, acriora [1] omnia, item calida fomenta, conclave calidum, & incluſum, multa veſtimenta corpori injecta: etiam fricationes, niſi ubi bene ſanguis conquievit. Tum vero incipiendum eſt a brachiis, cruribuſque; a thorace abſtinendum. In hoc caſu per hiemem, locis maritimis; per aeſtatem, mediterraneis opus eſt.

CAP. V.

De Stomachi morbis.

FAUCIBUS ſubeſt ſtomachus; in quo plura [2] longa vitia incidere conſuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum bilis adoritur. Frequentiſſimumque eſt ejus malum, quo reſolvitur: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diverſa autem vitia ejus, ſic etiam remedia ſunt. Ubi exaeſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fovendus eſt; imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplaſmata, quae ſimul & reprimunt & molliunt. Potui, niſi quid obſtat, gelida aqua praeſtanda.

Si inflatio eſt, proſunt admotae [3] cucurbitulae; neque incidere cutem neceſſe eſt: proſunt ſicca & calida fomenta, ſed non vehementiſſima. Interponenda abſtinentia eſt.

---

l. 5. M. F. P. *acria.* *l.* 8. M. F. P. om. *niſi.* *l.* 15. M.F. P. *& curationibus.* *l.* 21. M.F.P. *oritur.* *l.* 29. M.F. *quid.*

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 24. 2 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. III. 2. Trallian. VII. 3. 3 Sub ſcapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloiſius Mundella Epiſt. 7. pag. 125. & ſeqq.

eſt. Utilis in jejuno potio eſt abſinthii, aut hyſſopi, aut rutae. Exercitatio [1] primo levis, deinde major adhibenda eſt; maximeque, quae ſuperiores partes moveat. quod genus in omnibus ſtomachi vitiis aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt unctione, fricatione: balneo quoque nonnunquam, ſed rarius; interdum alvi ductione. Cibis deinde calidis, neque inflantibus: eodemque modo calidis potionibus, primo aquae: poſt, ubi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi vitiis praecipiendum eſt, ut, quo modo ſe quiſque aeger refecerit, eodem ſanus utatur. nam redit huic imbecillitas ſua, niſi iiſdem defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt.

At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt quies, & abſtinentia; lana ſulphurata circumdata; in jejuno abſinthium. Si ardor ſtomachum urget, aceto cum roſa ſubinde fovendus eſt: deinde cibis quidem utendum eſt modicis; imponenda vero extrinſecus quae ſimul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplaſmatis, quae reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior.

At, ſi exulceratio ſtomachum infeſtat, eadem fere facienda ſunt, quae in faucibus
199. exulceratis praecepta ſunt. Exercitatio, fricatio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinoſi cibi, ſed citra ſatietatem. Omnia acria atque acida removenda.

l. 2. M. F. P. *lenis. l.* 7. M. F. P. *frictione. l.* 14. M. F. P. *eo ut. l.* 27. M. F. *alvum. l.* 32. M. F. P. *frictio.*

1 Equitatio. Plin. XXVIII. in fine 4.

venda. Vino, si febris non est, dulci, aut, si id inflat, certe leni utendum: sed neque perfrigido, neque nimis calido.

Si vero pituita stomachus impletur, necessarius modo in jejuno, modo post cibum vomitus est. Utilis exercitatio, gestatio, navigatio, fricatio. Nihil edendum, bibendumque, nisi calidum; vitatis tantum his, quae pituitam contrahere consuerunt.

Molestius est, si stomachus bile vitiosus est. Solent autem hi, qui sic tentantur, interpositis quibusdam diebus, hanc, & quidem, quod pessimum est, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex absinthio dantur: necessaria gestatio, navigatio, &, si fieri potest, ex nausea vomitus: vitanda cruditas: sumendi cibi faciles & stomacho non alieni, vinum austerum.

Vulgatissimum vero pessimumque stomachi vitium est resolutio, id est, cum cibi non [1] tenax est, soletque desinere ali corpus, ac sic tabe consumi. Huic generi inutilissimum balneum est. Lectiones, exercitationesque superioris partis necessariae, item unctiones, fricationesque: hinc perfundi frigida, atque in eadem natare, canalibus ejusdem subjicere etiam stomachum ipsum, & magis etiam a scapulis id quod contra stomachum est: consistere in frigidis, medicatisque fontibus, quales † [2] Cutiliarum † Sumbruinarumque sunt, salutare est. Cibi quoque assumendi sunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud

l. 3. M. F. P. *praefrigido. l.* 5. M. F. P. *jejunio. l.* 7. M. F. P. *frictis. l.* 13. M. *movere. l.* 14. F. M. om. *ex. l.* 15. F. M. *est. l.* 22. M. *si. l.* 25. M. F. P. *frictionesque. l.* ead. F. *iis.* M. *his. l.* 30. M. F. *medii captiisque. l.* 31. P. *Subcutilianumque.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 7. 2 Plin. II. 95. & XXXI. 2. Vitruvius VIII. 3. Caelius Aurelian. Tard. Pass. V. 2. p. 518.

aliud concoquere poſſunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi poteſt, neque avem, neque venationem, neque piſcem dari debere, niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimum eſt vinum frigidum, vel certe bene calidum meracum, potiſſimum [1] Rheticum, vel Allobrogicum, aliudve, quod & auſterum & reſina conditum eſt: ſi id non eſt, quam aſperrimum, maximeque [2] Signinum.

Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus eſt; iterumque dandus cibus, & tum admovendae duobus infra ſtomachum digitis cucurbitulae, ibique duabus aut tribus horis continendae ſunt. Si ſimul & vomitus, & dolor eſt, imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſuccida, vel ſpongia [3] ex aceto, vel cataplaſma, quod refrigeret. Perfricanda vero non diu, ſed vehementer brachia, & crura, & calefacienda.

Si plus doloris eſt, infra praecordia quatuor digitis cucurbitula utendum eſt: protinus dandus panis ex poſca frigida. Si non continuit, poſt vomitum leve aliquid ex his, quae non aliena ſtomacho ſint. Si ne id quidem tenuit, ſinguli cyathi vini, ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt, radiculae ſuccus: valentius, acidi punici mali, cum pari modo ſucci, qui ex dulci punico malo eſt, adjecto etiam intubi ſucco, & mentae, ſed hujus minima parte; quibus tantundem, quantum ex his omnibus

---

l. 14. M. F. P. *intra. l.* 24. M. F. *puſca. l.* 25. M. F. P. *lene. l.* 26. F. *iis. l.* 33. M. F. P. *menta. l.* 34. M. F. P. *in.*

1 Serv. ad Virgil. II. Georg. 96. Sueton. in Auguſt. c. 77. Plin. XIV. 6. 2 Plin. XIV. 6. 3 Trallian. VII. 7.

bus est, aquae frigidae quam optime miscetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum stomachum potest. Supprimendus autem vomitus est, qui per se venit, etsi nausea est.

Sed si coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, ejiciendus est; protinusque, cibis assumptis iisdem, quos proxime posui, stomachus restituendus. Ubi sublatus est praesens metus, ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt.

CAP. VI.

De Laterum doloribus.

STOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores esse consuerunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio [1] cursu, vel ex morbo est. Sed interdum id malum intra dolorem est: isque modo tarde, modo celeriter solvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui παλεμικὸς a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris [2] & tussis accedit: & per hanc excreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur, idque vitio primo gravius, secundo tolerabilius est.

Remedium vero est magni & recentis doloris, sanguis [3] missus. At, sive levior, sive vetustior casus est, vel supervacuum, vel serum id auxilium est; confugiendumque ad

---

l. 1. F. *sic.* M. P. *sic si. l.* 10. M. F. *his. l.* 17. M. F. P. *&. l.* 19. M. F. *ne. l.* 28. P. *primo vitio.*

1 Aret. de Morb. Acut. I. 10. Trall. VI. 1. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 13. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 18.

ad cucurbitulas est, ante summa cute incisa. Recte etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulasque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Praeter haec, circumdare
483, 3. primum oportet latus hapso lanae sulphuratae: deinde, cum paululum inflammatio se remisit, siccis & calidis fomentis uti. Ab
350. his transitus ad malagmata est.
252. Si vetustior dolor remanet, novissime resina imposita discutitur. Utendum cibis potionibusque calidis: vitandum frigus. Inter haec tamen non alienum est extremas partes oleo & sulphure perfricare. Si levata tussis est, leni lectione uti: jamque & acres cibos, & vinum meracius assumere. Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen
324, 18. sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adjuvare dicitur.

Haec in omni lateris dolore communia sunt: plus negotii est, si acutus quoque morbus is factus est. In hoc, praeter ea, quae supra posita sunt, haec animadvertenda sunt: ut cibus sit quam maxime tenuis & lenis, praecipueque sorbitio, eaque ex ptisana potissimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus sit: idque non nisi tertio die detur: si tamen per vires licebit: potui vero aqua mulsa, in quo hyssopum, aut ruta decocta sit. Quae quibus temporibus danda sint, ex ratione vel adauctae, vel levatae febris apparebit, sic, ut in remissione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut sciamus, non esse ejus generis tussi aridas fau-

---

l. 6. M. F. *apso.* P. *latus ipsum lana sulphurata. l.* 7. M. F. P. *paulum. l.* 13. M. F. P. *&. l.* 17. M. F. P. om. *ita. l.* ead. M. F. P. *Ut tamen. l.* 18. M. F. P. *aqua herba trixago. l.* 19. M. F. *trixaquo. l.* ead. M. F. P. *adjuvet. l.* 28. M. F. P. *tertio quoque die. l.* 29. M. F. P. *potio.* M. F. P. *qua. l.* 31. M. F. P. *adjectae. l.* 33. M. F. P. *dent.*

fauces committendas. saepe enim, ubi nihil est, quod excreetur, continuatur, & strangulat. Ob quam causam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quam quod pituitam moveret. Sed hic vinum sorbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur: in vicem ejus, cremor ptisanae sumendus est. 209, 3.

Ut his autem in ipso morbi fervore sustinendus aeger est, sic, ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet. Si in refectione vero manserit tussis, intermittere oportebit uno die; posteroque, cum cibo vini paulo plus assumere. At, invalescente quoque tussi, tum non erit alienum, ut supra quoque positum est, vini cyathos sorbere. sed in hoc genere valetudinis, dulce, vel certe lene commodius est. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum est.

CAP. VII.

De Viscerum morbis: & primo, de Pulmone.

A COMPAGINE corporis ad viscera transeundum est; & inprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονίαν Graeci vocant. Ejus haec conditio est. [1] Pulmo totus afficitur. hunc casum ejus subsequitur tussis, bilem vel pus trahens; praecordiorum totiusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnae febres, con-

---

l. 2. M.P. *excreatur. l.* 14. M. P. F. *quoque. l.* 16. M. F. P. *atque incipiente. l.* 24. M. F. P. addunt *deinde de jocinore, tum de liene, postremo de renibus. l.* 25. M.F.P. *& compagine vero corporis. l.* 29. M.F.P. περιπνευματικὴν.

1 Caelius Aurelian. Acut. Morb. II. 26, 27. Aretaeus. de Morb. Diut. I. 12.

continua vigilia, cibi fastidium, tabes. [1] Id genus morbi plus periculi quam doloris habet.

Oportet, si satis validae vires sunt, sanguinem [2] mittere: sin minores, cucurbitulas sine ferro praecordiis admovere. Quod si satis valet, gestando aegrum, digerere: si parum, intra domum tantum dimovere. In potionem autem hyssopum dare, cum quo ficus arida sit incocta; aut aquam mulsam, in qua vel hyssopum vel ruta decocta sit. Fricatione uti diutissime in scapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere.

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec salsis opus est, neque acribus, neque amaris, neque alvum adstringentibus, sed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda est sorbitio ptisanae, vel alicae, vel oryzae, cum qua recens adeps cocta sit. Cum hac sorbile ovum, nuclei pinei: ex melle, panis, vel elota alica ex aqua mulsa. Potui danda deinde non solum pura aqua, sed etiam mulsa egelida; aut, si aestas est, etiam frigida; nisi quid obstat. Haec autem altero quoque die, increscente morbo dare satis est.

Ubi incrementum constitit, quantum res patitur, ab omnibus abstinendum est, praeterquam aqua egelida. Si vires desunt, adjuvandae sunt aqua mulsa. Prosuntque adversus dolores imposita calida fomenta, vel ea, quae simul & reprimunt & emolliunt. Prodest etiam impositus super pectus sal bene

---

l. 6. M. F. P. *tum. l.* 8. M. F. P. *tamen. l.* ead. M. P. om. *in. l.* 9. M. F. P. *hyssopi. l.* 10. F. P. *cui.* M. *cum. l.* 12. M. F. P. *frictione. l.* 14. M. F. P. *leviter. l.* 19. P. *levioribus. l.* 23. M. F. P. ignorant *danda. l.* 28. M. F. P. *incremento. l.* 34. F. M. P. om. *etiam.*

1 Aph. VII. 11. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 29.

bene contritus ; cum cerato miſtus ; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiae, qua pulmo vexatur, evocat. Utile etiam aliquod malagma eſt ex his, quae materiam trahunt. Neque alienum eſt, dum premit morbus, clauſis feneſtris aegrum continere : ubi paulum levatus eſt, ter aut quater die, feneſtris aliquantum apertis, purum aërem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a vino abſtinere : geſtatione, fricatione uti ; ſorbitionibus, & prioribus cibis adjicere, ex oleribus porrum ; ex carne, ungulas, & ſumma † trunculorum, atque piſciculos, ſic, ut diu nihil niſi molle & lene ſumatur. 250,252.

CAP. VIII.

De Hepaticis.

ALTERIUS quoque viſceris morbus, id eſt jocinoris, aeque modo longus, modo acutus eſſe conſuevit. ἡπατικὸν Graeci vocant. Dextra parte ſub praecordiis vehemens dolor eſt : idemque ad latus dextrum, & ad jugulum, [1] humerumque partis ejuſdem pervenit : nonnunquam manus quoque dextra torpet ; horror validus eſt. Ubi male eſt, bilis evomitur : interdum ſingultus prope ſtrangulat. Et haec quidem acuti morbi ſigna ſunt. Longioris vero, ubi ſuppuratio in jocinore eſt ; dolorque modo finitur, modo intenditur ; dextra parte praecordia dura ſunt, & tument ; poſt cibum major ſpiritus difficultas eſt : accedit maxillarum quaedam reſolutio. Ubi inveteravit

l. 3. M.F.P. *quo. l.* 8. M.F.P. *aliquanto. l.* 9. M.F.P. *parvum.* Ita quoque vult Rhodius in lexico Scribon. V. *exiguum vinum. l.* 11. M. F. P. *frictione. l.* 15. M. F. P. om. *niſi. l.* 18. M.F.P. addunt *de jocinoris morbo & curatione. l.* 20. M. F. *jocinoris.* P. *jecinoris. l.* 25. M.F.P. *torquetur. l.* 26. M. F. P. *calidus. l.* 28. M.F. om. *ſigna. l.* 29. F. *jocinere.* P. *jecinore. l.* 32. a M.F.P. abeſt *ſpiritus.*

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. I. 13. Cael. Aurelian. Tard, Paſſ. III. 4.

ravit malum, venter & crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur.

In initio sanguinem mittere optimum est: tum venter solvendus est; si non potest aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinsecus cataplasmata; primum quae reprimant; deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel absinthium adjicitur: post
251, 5. haec, malagma. Dandae vero sorbitiones sunt, omnesque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potionesque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo sunt thymum, satureia, hyssopum, nepeta, amaracum, sesamum, lauri baccae, pini flos, herba sanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum. Ex quibus quaedam per se esse, quaedam adjicere vel sorbitioni vel potioni licet: sic tamen, ut parce assumantur. Neque alienum est, absinthium contritum ex melle & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. Abstinendum utique est ab omnibus frigidis. neque enim res ulla magis jecur laedit. Fricationibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne spiritus quidem diutius continendus est. Ira, trepidatio, pondus, jactus, cursus, in hoc inimica sunt. Perfusio corporis multa prodest ex aqua, si hiems est, calida; si aestas, tepida: itemque liberalis unctio, & in balneo sudor.

Si

---

l. 4. M. P. om. *in. l.* 8. M. P. *deducant. l.* 12. M. F. P. *alant. l.* 13. F. *praeterquam. l.* 16. M. P. *nepeta, amyllum amaracum. l.* ead. M. F. P. *sisamum. l.* 26. M. F. P. *frictionibus. l.* 30. M. F. P. *ictus. l.* 31. M. F. P. om. *in hoc. l.* 33. M. F. P. *item.*

Si vero jecur vomica [1] laborat, eadem facienda sunt, quae in caeteris interioribus suppurationibus. Quidam etiam ultra id scalpello [2] aperiunt, & ipsam vomicam adurunt.

CAP. IX.

De Lienosis. [3]

AT lienis ubi affectus est, intumescit, simulque cum eo pars sinistra; quae & dura est, & prementi renititur; † venterque intentus est: aliquis etiam cruribus tumor est. Ulcera aut omnino non sanescunt, aut certe cicatricem vix recipiunt. In intenta ambulatione, vel cursu, dolor; & quaedam difficultas est. 62, 26.

Hoc vitium quies auget. itaque † exercitatione & labore opus est: habita tamen ratione, ne febrem ista, si nimium processerit, excitent. Unctiones [4] frictionesque, & sudores necessarii sunt. Dulcia omnia inimica sunt: item lac & caseus. Acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per se sorbere, & magis etiam, quod scilla conditum est, expedit. Edenda sunt salsamenta, vel oleae ex muria durae; lactucae intinctae in aceto; intubi [5] quoque & betae ex eodem; & sinapi, armoraciae, & pastinacae: de carnibus vero ungulae, rostra, aves macrae, ejusdemque generis venatio. Potui vero jejuno dari debet absinthium aquae incoctum: at post cibum aqua [6] a ferrario fabro, in qua candens ferrum subinde extinctum sit. haec enim vel praecipue

l. 3. M. F. P. *contra. l.* 4. M. P. om. *&. l.* 6. M. F. P. addunt *De lienis morbo & curatione. l.* 8. M. F. P. *eaque. l.* 9. M. F. P. *venter. l.* 13. M. F. P. *cursuque. l.* 17. M. P. *febre mixta. l.* 18. M. F. P. *excitetur. l.* 24. M. F. P. *dura. l.* 25. M. F. P. *tinctae in aceto lactucae. l.* ead. M. P. F. *intubique. l.* ead. M. F. P. om. *quoque. l.* 26. M. F. *ex.* P. om. *l.* 26. M. F. P. *sinapi, asparagus. l.* ead. M. F. P. *armoracia. l.* 27. M. F. P. *pastinaca. l.* ead. M. F. P. om. *de carnibus vero. l.* 28. M. F. P. *ejusdem. l.* 30. M. F. P. om. *aquae. l.* 33. M. F. P. *tinctum.*

1 Aret. de Morb. Diut. Cur. I. 13. 2 Aph. VII. 45. 3 Cael. Aurel. Tard. Pass. III. 4. Aret. de Morb. Diut. I. 14. Marcell. de Medic. c. XXIII. p. 345. 4 Nicol. Myrepsi. de Ung. Sect. III. c. 64. 65. 66. 86. 87. 5 Nonn. de Re Cib. I. 12. 6. Scribon. Larg. c. 32. c. 132.

lienem coërcet. quod animadverſum eſt in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae ſunt: praecipueque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia. haec enim inde commodiſſime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur: praecipueque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt, quae levent. fit ex unguentariis glandulis, quas μυροβαλάνους [1] Graeci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi, cui ſevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in ſole, & protinus imponitur. Multiſque modis huic rei cappar aptum eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam ejus cum aceto ſorbere commodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

251, 18.

250. & ſeqq.

CAP. X.

De Renum morbis. [2]

AT renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Pejus vero eſt, ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conqui-

l. 8. M. F. P. *cytiſus, vel portulaca, vel nepeta, vel. l.* 10. M. F. P. *deducere. l.* 11. M. F. P. *crura. l.* 15. M. F. P. *unguento & palmulis quod myrobalanon. l.* 16. P. *cui. l.* 20. M. F. P. *ſale. l.* 23. M. F. P. *pari. l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus. l.* 32. M. F. P. om. *vero.*

1 Scribon. Larg. c. XXXII. c. 131. 2 Aretaeus de Diut. Morb. II. 3. Curat. Morb. Diut. II. 3. Caelius Aurelian. Tard. Paſſ. V. 3.

quiescere: cubare molliter: solvere alvum; si aliter non respondet, etiam ducere: saepe desidere in aqua calida: neque cibum, neque [1] potionem frigidam assumere: abstinere ab omnibus salsis, acribus, acidis, pomis: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver. quae maxime inde urinam movere consuerunt.

Auxilio quoque his exulceratis sunt, si adhuc ulcera purganda sunt, cucumeris semina detractis corticibus sexaginta, nuclei ex pinu silvestri quindecim, anisi quod tribus digitis sumi possit; croci paulum, contrita & in duas mulsi potiones divisa.

Si vero dolor tantum levandus est, ejusdem cucumeris semina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Graecae quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data. Ac insuper quoque recte quaedam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quae humori extrahendo sunt. 250.

CAP. XI.

De Intestinorum morbis: & primo de Cholera.

A VISCERIBUS ad intestina veniendum est, quae sunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio est cholerae; quia commune id stomachi atque intestinorum vitium videri potest. Nam simul & dejectio [2] & vomitus est: praeterque haec inflatio est, intestina torquentur, bilis supra infraque erumpit, pri-

---

l. 13. M. F. P. *duodecim. l.* 20. M. F. P. *At. l.* ead. M. F. P. *super. l.* 28. M. F. P. *primaeque.*

1 Plin. de R. M. L. V. C. 32. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 5. Caelius Aurelian. Acut. Morb. III. 19.

primum aquae similis, deinde ut in ea recens caro lota esse videatur, interdum alba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae supra comprehensa sunt, saepe etiam crura manusque contrahuntur; urget sitis, anima deficit. quibus concurrentibus, non mirum est, si subito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento succurritur.

Protinus ergo, ubi ista coeperunt, aquae tepidae [1] quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix unquam ea sine vomitu sumitur: sed etiamsi non incidit, tamen corru-
128, 24. ptae miscuisse novam materiam prodest; parsque sanitatis est, vomitum esse suppressum. Si id incidit, protinus ab omni potione abstinendum est. Si vero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomentis stomachum fovere: vel, si venter dolet, iisdem egelidis, sic ut venter ipse mediocriter calentibus juvetur. Quod si vehementer & vomitus, & dejectio, & sitis vexant, & adhuc subcruda sunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus est: aqua, neque ea ipsa frigida, sed potius egelida danda est. Admovendumque naribus est pulegium ex aceto, vel polenta vino aspersa, vel mentha, vel quod secundum naturam est.

At cum discussa cruditas est, tum magis verendum est, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum est ad [2] vinum. Id esse oportet tenue, odoratum, & cum aqua frigida mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto pane,

---

l. 4. M. F. *morbi. l.* 13. M.F.P. *sequitur. l.* 15. M.F.P. *miscuisse tamen novam materiam corruptae. l.* 27. M.F. *pulejum. l.* 29. M.F. om. *vel quod. l.* ead. P. *si nondum matura. l.* 33. M.F.P. om. &. *l.* 34. M.F.P. *melle q.a.e.*

1 Trallian. VII. 14. 2 Aretaeus Acutor. Morb. Curat. II. 4.

pane, quem ipsum quoque assumere expedit: quotiesque aliquid aut stomachus, aut venter effudit, toties per haec vires restituere. Erasistratus primo tribus vini guttis, aut quinis aspergendam potionem esse dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, si ab initio vinum dedit, & metus cruditatis secutus est, non sine causa fecit: si vehementem infirmitatem adjuvari posse tribus guttis putavit, erravit.

At si inanis est homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio absinthii est. Si extremae partes corporis frigent, ungendae sunt calido oleo, cui cerae paulum sit adjectum; calidisque fomentis nutriendae. Si ne sub his quidem quies facta est, extrinsecus contra ventriculum ipsum cucurbitula admovenda est, aut sinapi superimponendum. Ubi is constitit, dormire oportet: postero die utique a potione abstinere: die tertio in balneum ire: paulatim se cibo reficere; somnoque, quisquis facile adquiescit; vitetque lassitudinem, & frigora. Si post suppressam choleram febricula manet, alvum duci necessarium est: tum cibis vinoque utendum est. Sed hic quidem morbus & [1] acutus est, & inter intestina stomachumque versatur sic, ut, cujus potissimum partis sit, non facile dici possit.

---

l. 7. M. F. P. *si & ab. l.* 8. M. F. P. *metum. l.* 23. M. F. P. *somno. l.* 24. M. F. P. *itemque. l.* ead. M. F. P. *lassitudine. l.* ead. M. F. P. *frigore.*

1 Hippocrat. VII. Epidem. XL. 20. Trallian. VII. 14.

CAP.

CAP. XII.

De Coeliaco ventriculi morbo.

IN ipsius vero ventriculi porta consistit is, qui & longus esse consuevit & κοιλιακὸς a Graecis nominatur. Sub hoc venter indurescit, dolorque ejus est; alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem [1] transmittit: extremae partes frigescunt: difficulter spiritus redditur.

Commodissimum est inter initia calida cataplasmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant. Post cibum vomere, atque ita ventrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas sine ferro ventri & coxis admovere. Ventrem ipsum liquare dato lacte, & vino salso, frigido. Si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis; sic tamen, ne quis aut cibus, aut humor universus detur, sed paulatim. Ergo per intervalla temporis sat est cyathos binos ternosve assumere, & cibum pro portione hujus. commodeque facit cyatho lactis cyathus aquae mistus & sic datus. Cibique calentes & acres utiliores sunt; adeo ut lacti quoque recte contritum allium adjiciatur.

Procedente vero tempore, opus est gestari: maximeque navigare; perfricari ter aut quater die sic, ut nitrum oleo adjiciatur; perfundi aqua calida post cibum; deinde sinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodantur & rubeant; maximeque si corpus durum & virile est. paulatim deinde faciendus est transitus ad ea,

---

l. 4. M. F. P. om. &. *l.* 20. M. F. P. *sumere. l.* 24. M. P. *inflantes. l.* 28. M. F. P. *misceatur. l.* 31. M. F. P. *arrodatur. l.* ead. M. F. P. *rubent.*

1 Plane contrarium dicit Marcellus cap. XXVII. p. 363.

ea, quae ventrem comprimunt. Aſſa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: in potum vero pluviatilis aqua decocta; ſed quae per binos ternoſve cyathos bibatur.

Si vetus vitium eſt, oportet laſer quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interpoſito cibo, ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, ſi dolor in imis partibus remanet.

CAP. XIII.

De Tenuioris inteſtini morbo.

INTRA ipſa vero inteſtina conſiſtunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbum [1] χόρδαψον, plenioris εἰλεὸν nominavit. A pleriſque video nunc illum priorem εἰλεὸν, hunc κολικὸν nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus [2] infra tranſmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus [3] bilioſus, mali odoris, 74, 20.
aut varius, aut niger eſt.

Remedium eſt, ſanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admovere, non ubique cute inciſa: id enim duobus aut tribus locis ſatis eſt: ex caeteris ſpiritum evoca-

---

l. 3. M. F. P. *potui.* *l.* ead. M. F. P. *pluvialis.* *l.* 11. F. M. P. *pluvialem.* *l.* 15. M. F. P. *inter.* *l.* 16. F. M. P. *alter.* *l.* 22. M. F. P. *Chordion.* *l.* 23. M. F. P. *ex.* *l.* 27. M. F. P. *utrumlibet.* *l.* ead. M. F. P. *vetus.* *l.* 28. F. M. P. om. *ſi.* *l.* 29. M. F. P. om. *eſt.*

1 Cael. Aurelian. Acutor. Morb. III. 17. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 6. 3 Aph. VII. 10.

evocare abunde eſt. Tum animadvertere oportet, quo loco malum ſit. ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra umbilicum eſt, alvi ductio utilis non eſt. Si infra eſt, alvum ducere interdum, ut Eraſiſtrato [1] placuit, optimum eſt, & ſaepe id auxilii in his partibus magnum remedium eſt. Ducitur autem percolato ptiſanae cremore, cum oleo & melle ſic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui neceſſe eſt renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, nec ne alvus ſit.

Illa communia ſunt: calida cataplaſmata admovere, eaque imponere a mammis uſque ad inguina, & ſpinam; ac ſaepe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor non quieſcit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per haec conſecuti ſumus, ut ex inferiore parte ſpiritus tranſmittatur, offerre potui mulſum tepidum non multum. (nam ante magna cura vitandum eſt, ne quid bibat.) ſi id commode ceſſit, adjicere ſorbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; ſed neque inflante, neque valido, ne inteſtina adhuc imbecilla laedantur. potui vero nihil praeterquam puram aquam. Nam ſive quid vinolentum ſive acidum eſt, id huic morbo alienum eſt.

Ac

---

l. 5. a M. F. P. abeſt *interdum*. *l.* 6. M. F. P. *ſatis eſt*. *l.* 9. F. M. P. *praeter ea*. *l.* 13. F. M. P. *eodem*. *l.* 20. M. F. *calido*. *l.* ead. M. F. *oleo*. *l.* 23. M. *jam*. *l.* 24. F. P. *ut jam ex*. *l.* 31. M. F. P. *neque duro neque valido*.

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. III. 17. pag. 219. 220.

Ac postea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, gestationem, caeterosque corporis motus. Nam facile id malum redire consuevit: & cum frigus subit, sive aliqua jactatio, nisi bene jam confirmatis intestinis, revertitur.

CAP. XIV.

De Morbo intestini plenioris. [1]

Is autem morbus, qui in intestino pleniore est, in ea maxime parte est, qua caecum esse proposui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: intestinum verti videtur; quod prope spiritum elidit. In plerisque post frigora cruditatesque oritur, deinde quiescit; & per aetatem saepe repetens sic cruciat, ut vitae spatio nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admovere sicca & calida fomenta oportet; sed primo lenia, deinde validiora; simulque fricatione ad extremas partes, id est, crura brachiaque materiam evocare. Si discussus non est, qua dolet, cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiam medicamentum ejus rei causa comparatum, quod κολικὸν nominatur. Id se reperiisse Cassius gloriabatur. magis prodest potui datum. sed impositum quoque extrinsecus, digerendo spiritum, dolorem levat.

Nisi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio assumitur. Quo victu sit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum est. Confectio medicamenti, quod

l. 4. M. F. P. *& sive cum. l.* 10. M. F. *quam. l.* 11. M. F. *certam.* P. *caecam. l.* ead. M. P. om. *sit. l.* 13. M. F. P. *quod verti videtur. l.* 19. F. M. P. *lenta. l.* 20. F. M. P. *frictiones. l.* 22. F. M. P. *revocare. l.* ead. F. M. P. *discussum. l.* 32. M. F. P. om. *iis.*

1 Trallian. X. 1. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 8. Cael. Aurelian. Tard. Pass. IV. 7.

281, 7. quod κολικὸν nominatur, ex his [1] conſtat. Coſti, aniſi, caſtorei, ſingulorum P. * III. petroſelini P. * IV. piperis longi, & rotundi, ſingulorum P. * V. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum P. * VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

CAP. XV.

De Torminibus.

69, 3. PROXIMA his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt. δυσεντερία Graece vocatur. Intus inteſtina [2] exulcerantur: ex his cruor manat; iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibuſdam quaſi mucoſis excernitur; interdum ſimul quaedam [3] carnoſa deſcendunt. † Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque poſt tempus aliquod levatur, exiguaque requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula oritur, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamſi finitur, excruciat.

Oportet inprimis conquieſcere; ſiquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii ſit adjecta: imponere cataplaſmata ſuper ventrem, quae reprimunt; quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotieſque deſedit, ſubluere aqua calida, in qua decoctae verbenae ſint:

---

l. 2. M.F.P. *aneſi. l.* 3. M.F.P. om. *IV. l.* ead. M.F.P. *piperis denariorum III. piperis. l.* 4. M.F.P. *XII. l.* ead. M.F.P. ignorant *papaveris lacrymae, junci rotundi. l.* 9. M.F. *dyſenteria.* P. addit *inteſtinorum. l.* 11. M.F. δυσεντερίον. *l.* 28. M.F. *junium. l.* 32. M.F.P. *deſidit.*

1 Scrib. Larg. cap. XXIX. Com. 120. Nicol. Myrepſ. ſect. XXXI. de Catapl. c. 5. 2 Trall. VIII. 9. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 9. Hippocr. de Affection. XXIV. 3 Aphor. IV. 26.

sint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria edisse; cibos potionesque eas, quae adstringunt alvum.

Si vetustior morbus est, ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptisanae cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel cum rosa butyrum, vel cum eadem album crudum ex ovis, vel aquam, in qua lini semen decoctum sit; vel, si somnus non accedit, vitellos cum aqua, in qua rosae floris folia cocta sint. Levant enim dolorem haec, & mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia sunt, si cibi quoque secutum fastidium est. Themison [1] muria dura quam asperrima sic utendum memoriae prodidit.

Cibi vero esse debent, qui leniter ventrem adstringant. At ea, quae urinam moveant, si id consecuta sunt, in aliam partem humorem avertendo prosunt: si non sunt consecuta, noxam augent. itaque nisi in quibus prompte id facere consuerunt, non sunt adhibenda. Potui, si febricula est, aqua pura calida, vel ea, quae ipsa quoque adstringat, dari debet: si non est, vinum leve, austerum. Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt, vetusque jam vitium est, aquae bene frigidae potio assumpta ulcera adstringit, & initium secundae valetudinis facit. Sed ubi venter suppressius est, protinus ad calidam potionem revertendum est. 293, 20.

Solet autem interdum etiam putris sanies, pessimique odoris descendere: solet & inter-

---

l. 18. M. *destringant.* P. *distringant. l.* ead. F. M. P. *Et. l.* ead. F. M. *movent. l.* 19. F. M. P. *ea. l.* 25. F. M. P. *lene. l.* 28. F. M. P. *alia. l.* 34. M. F. P. om. &.

1 Cael. Aurel. Tard. Pass. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Baptist. Sylvat. Med. Histor. 62.

interdum purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitium eſt, alvus aqua mulſa delui debet; tum deinde etiam infundi, quae ſupra comprehenſa ſunt. Valensque eſt etiam adverſus cancerem inteſtinorum, minii gleba cum ſalis hemina contrita: ſin minus, miſta his aqua in alvum datur. At, ſi ſanguis profluit, cibi potionesque eſſe debent, quae adſtringant.

CAP. XVI.

De Laevitate inteſtinorum. [1]

64, 10. EX torminibus [2] interdum inteſtinorum laevitas oritur; qua continere nihil poſſunt, & quicquid aſſumptum eſt, † inconfectum protinus reddunt. Id interdum aegros trahit, interdum praecipitat.

In hoc utique adhibere oportet comprimentia; quo facilius tenendi aliquid inteſtinis vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponatur ſinapi; exulceratoque cute, malagma, [3] quod humorem evocet: & ex verbenis decocta in aqua deſideat: & cibos potionesque aſſumat, quae alvum adſtringunt; & frigidis utatur perfuſionibus.

Oportet tamen proſpicere, ne, ſimul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus quotidie adjectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc praecipue neceſſarium eſt, non quoties libet deſidere, ſed quoties neceſſe eſt, ut haec ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat.

Alte-

l. 1. a M. F. P. abeſt *interdum. l.* 2. M.F.P. *duci. l.* 3. M.F.P. *tunc. l.* ead. M. F. P. *eadem. l.* 5. M. F. *ulcera. l.* 6. M.F.P. *ſi. l.* 7. M. *Ac. l.* 13. M.F.P. *quae. l.* 15. M. F. P. *imperfectum. l.* 19. M. F. P. *ponetur. l.* 21. M. P. *decoctis. l.* 22. M. P. om. *in. l.* ead. M.F.P. *deſidat. l.* 23. M. F. P. *utetur.*

1 Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretaeus de Morb. Diutur. II. 10. 2 Aphor. VII. 76. 3 Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 9.

Alterum quoque, quod aeque ad omnes similes affectus pertinet, in hoc maxime servandum est; ut, cum pleraque utilia insuavia sint, qualis est plantago, & rubi, & quicquid malicorio mixtum est, ea potissimum ex his dentur, quae maxime aeger volet. Deinde, si omnia ista fastidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minus utile, sed magis gratum. Exercitationes & fricationes huic quoque morbo necessariae sunt: & cum his sol, ignis, balneum, vomitus [1], ut Hippocrati visum est; etiam albo veratro, [2] si caetera parum proficient, evocatus.

CAP. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quoque occupant alvum, hique modo ex inferioribus partibus; modo, quod foedius, ore [3] redduntur. Atque interdum latos eos, qui pejores sunt; interdum teretes videmus.

Si lati sunt, aqua potui dari debet, in qua lupinum, aut cortex mori decoctus sit; aut cui adjectum sit contritum vel hyssopum, vel piperis acetabulum, scammoneae paulum. Vel etiam pridie, cum multum allium ederit, vomat. Posteroque die mali punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet; easque contusas in aquae tribus sextariis decoquat, donec tertia pars superfit; huic adjiciat nitri paulum, & jejunus bibat. Interpositis deinde tribus horis,

---

l. 6. M. F. *in. l.* 10. M. F. P. *frictiones. l.* 19. M. F. P. om. *quod. l.* 28. M. F. *ediderit. l.* 32. M. F. P. *huc.*

1 Aph. IV. 12. 2 De Victu Acutor. LVI. 6. Quatenus sc. fluxio ex capite, de Affection. XXV. 6. 3 Seren. Sam. XXX. 5. Caelius Aurel. Tard. Pass. IV. 8.

horis, duas potiones ſumat talis aquae, vel
103, 31. muriae durae huic adjectae; tum deſideat, ſubjecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes ſunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari poſſunt, & quaedam leviora; ut contritum ſemen urticae, aut braſſicae, aut cumini cum aqua, vel mentha [1] cum eadem, vel abſinthium decoctum, vel hyſſopum ex aqua mulſa, vel naſturtii ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam & lupinum, & allium prodeſt; vel in alvum oleum ſubter dediſſe.

CAP. XVIII.

De Teneſmo.

EST autem aliud levius omnibus proximis, de quibus ſupra dictum eſt, quod τενεσμὸν Graeci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, cum facile [2] tollatur, neque unquam per ſe jugulet. In hoc aeque atque in torminibus frequens deſidendi [3] cupiditas eſt; aeque dolor, ubi aliquid excernitur. Deſcendunt autem pituitae [4] mucique ſimilia; interdum etiam leviter ſubcruenta; ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte cocta.

Deſidere oportet in [5] aqua calida; ſaepiusque ipſum anum nutrire. cui rei plura medicamenta idonea ſunt: butyrum [6] cum roſa; acacia ex aceto liquata; emplaſtrum id,
262, 11. quod τετραφάρμακον Graeci vocant, roſa liquatum; alumen lanae circumdatum, & ita appoſitum. eademque ex inferiore parte in-

l. 1. M. F. P. *aut aquae. l.* 2. M. F. P. *ſic. l.* ead. M. F. P. *deſidat. l.* 8. M. F. ignorant *cum eadem. l.* 12. M. P. *malvae. l.* 14. M. F. P. addunt *inteſtinorum morbo. l.* 20. M. F. P. *cum & facile. l.* 25. M. F. *leniter. l.* 26. M. F. P. *coactae. l.* 28. M. F. P. *manu. l.* ead. M. F. P. om. *rei. l.* 31. M. F. P. *lana.*

1 Ser. Samm. XXX. 11. 2 Plin. H. N. XXVIII. 14. 3 Marc. de Med. c. XXVIII. p. 372. 4 Hippocr. de Affect. T. XXVII. 5 Hippocr. de Fiſtul. 6 Al. Trall. VIII. 6.

indita, quae torminum auxilia sunt, eaedem verbenae decoctae, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & austerum [1] vinum bibendum est. Potio esse debet egelida & frigidae propior: ratio victus talis, qualem ad tormina supra praecepimus.

CAP. XIX.

De Ventris fluxu.

LEVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & saepius quam ex consuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor est, interdum gravissimus; idque pejus est. Sed uno die fluere alvum saepe pro valetudine est: atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, &, quod intus laesurum erat, utiliter effunditur. Verum spatium periculosum est. interdum enim tormina ac febriculas excitat, viresque consumit.

Primo die quiescere satis est; neque impetum ventris prohibere. Si per se desiit, balneo uti, paulum cibi capere: si mansit, abstinere non solum a cibo, sed etiam a potione. Postero die, si nihilominus liquida alvus est, aeque conquiescere; paululum adstringentis cibi sumere. Tertio die in balneum ire: vehementer omnia praeter ventrem perfricare; ad ignem lumbos, scapulasque admovere; cibis uti, sed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si postero quoque die fluet, plus ediisse, sed vome-

---

l. 1. M. F. P. *eadem. l.* 5. M. P. *frigida. l.* 6. M. F. P. *in. l.* 9. M. F. P. addunt *& curatione. l.* 10. M. F. P. *dejectio est ubi. l.* 12. M. F. P. *atque. l.* 27. M. P. *paulum. l.* 32. M. F. P. *multum.*

1 Cael. Aurelian. Tard. pass. IV. 6.

vomere etiam. Ex toto, donec conquieſcat, contra ſiti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri poteſt, ut, poſt hanc animadverſionem, alvus non contrahatur.

Alia via eſt, ubi velis ſupprimere, coenare, deinde vomere: poſtero die lecto conquieſcere, veſperi ungi, ſed leviter: deinde panis circa ſelibram ex vino [1] aminaeo mero ſumere: tum aſſum aliquid, maximeque avem; & poſtea vinum idem bibere aqua pluviatili mixtum, idque uſque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem aſſidue potionem eſſe debere, contra priores auctores Aſclepiades affirmavit, & quidem quam frigidiſſimam. Ego experimentis quemque in ſe credere debere exiſtimo, calida potius, an frigida utatur.

232, 5.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius poſſit. A vomitu oportet incipere: deinde poſtero die veſperi tepido loco ungi; cibum modicum aſſumere, vinum meracum quam aſperrimum; impoſitam ſuper ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus eſt: vehiculo ſediſſe, vel magis etiam equo, prodeſt. neque enim ulla res magis inteſtina confirmat.

Si vero etiam medicamentis utendum eſt; aptiſſimum eſt, quod ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda ſunt pira atque mala ſilveſtria. ſi ea non ſunt,

---

l. 2. M. P. *ſitim. l.* ead. M. *uti. l.* 7. M. F. P. *veſperc. l.* ead. M. F. P. *leniter. l.* 11. M. F. P. *pluviali. l.* 19. a M. F. P. abeſt *malum. l.* 27. M. F. P. *frictione. l.* 32. M. F. P. *eſt id, quod.*

1 Virg. Georg. II. 97. Auſon. Epiſt. V. vs. 13.

sunt, pira [1] Tarentina viridia, vel Signina, mala [2] Scandiana vel [3] Amerina, [4] myrrhapia: hisque adjicienda sunt cotonea, & cum ipsis corticibus suis punica, sorba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, sic ut haec tertiam ollae partem teneant: tum deinde ea musto implenda est; coquendumque id, donec omnia, quae indita sunt, liquata, in unitatem quandam coëant. Id gustui non insuave est: &, quandocunque opus est, assumptum leniter, sine ulla stomachi noxa, ventrem tenet. duo aut tria cochlearia uno die sumpsisse, satis est. Alterum valentius genus: myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejusque cyathum sorbere. Tertium, quod quandocumque fieri potest, malum punicum excavare, exemptisque omnibus seminibus, membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaque miscere: deinde malum ipsum super prunam imponere; quod, dum humor intus est, non aduritur: ubi siccum esse coepit, removere oportet, extractumque cochlearia, quod intus est, edisse. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet. Itaque etiam in piperatum conjicitur, miscetur-que cum sale & pipere, esturque ex his. Edenda est pulticula etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum sit. Et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto assumpta, efficacia sunt: ut & ea aqua, in qua

l. 11. M. F. P. *leviter. l.* 17. M. F. *quando. l.* 21. M. F. *tudiculaque. l.* ead. M. F. *dein. l.* 25. M. F. P. om. *hoc. l.* 28. M. F. P. *est quid ex his edendum. l.* 31. M. F. P. *malocorio. l.* 33. M. F. P. *atque.*

1 Plin. H. N. XV. 15. 2 Scribon. Larg. Comp. 104. Plin. H. N. XV. 15. 3 Gataker. Adversar. Miscellan. cap. 5. pag. 35. I. Rhodius ad Scribon. Larg. comp. 64. 4 *Myrapia* Plin. H. N. XV. 15.

qua vel palmulae, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata. quod genus ſignifico, quoties potionem dandam eſſe dico, quae adſtringat. Tri-
230, 8. tici quoque hemina in vino aminaeo auſtero decoquitur; idque triticum jejuno ac ſitienti datur; ſuperque id vinum id ſorbetur. quod jure valentiſſimis medicamentis annumerari poteſt. Atque etiam potui datur vinum Signinum, vel reſinatum auſterum, vel quodlibet auſterum. Contunditurque cum corticibus, ſeminibuſque ſuis punicum malum, vinoque tali miſcetur: idque vel merum ſorbet aliquis, vel bibit mixtum. Sed medicamentis uti,
84, 9. niſi in vehementibus malis, ſupervacuum eſt.

CAP. XX.

De Vulvae morbo.

EX vulva quoque feminis vehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho, vel afficitur haec, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tanquam comitiali [1] morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus, eo quod neque oculi vertuntur, nec ſpumae profluunt, nec nervi diſtenduntur: ſopor tantum eſt. Id vitium quibuſdam feminis crebro revertens perpetuum evadit.

Ubi incidit, ſi ſatis virium eſt, [2] ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae tamen defigendae ſunt in inguinibus. Si diutius aut jacet aut alioqui jacere conſuevit;

---

l. 19. M. F. P. addunt *& curationibus. l.* 27. M. F. P. *vitiumque. l.* 28. M. F. P. *eſt.*

1 Aretaeus de Morb. Acut. II. 11. 2 Idem de Curat. Acut. II. 10.

fuevit; admovere oportet naribus extinctum ex lucerna linamentum, vel aliud ex his, quae foedioris esse [1] odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquae frigidae perfusio efficit. Adjuvatque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplasma, naturalibus pube tenus impositum. Inter haec etiam perfricare coxas, & poplites oportet.

Deinde, ubi ad se rediit, circumcidendum vinum est in totum annum, etiam si casus idem non revertitur. Fricatione quotidie utendum totius quidem corporis, praecipue vero ventris, & poplitum. Cibus ex media materia dandus. Sinapi super imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commode videtur solanum in lac demissum, deinde contritum, & cera alba atque medulla cervina cum irino, aut sevum taurinum vel caprinum cum rosa mistum. Dandum potui etiam vel castoreum est, vel git, vel anethum. Si parum pura est, purgetur junco quadrato. Si vero vulva exulcerata est, ceratum ex rosa fiat: etiam recens suilla adeps, & ex ovis album misceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum rosa mistum, adjecto, quo facilius consistat, contritae rosae pulvere. Dolens vero vulva sulphure suffumigari debet.

At si purgatio nimia mulieri nocet, remedio sunt cucurbitulae, cute incisa, inguinibus

l. 11. M.F.P. *redit. l.* 12. Rittershusius ad Phaedr. Lib. IV. fab. 20. putat redundare *annum*. Vide 6. cap. 9. sub initium: *Anonym. ad meum Codicem. l.* 13. M. F. P. *frictione. l.* 25. M. F. P. *purgatur. l.* 27. M. F. P. *fiet. l.* ead. M. F. P. & *l.* 31. M. F. P. *ea.*

1 Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX. 10, 11. Aretaeus de Curat. Acut. II. 10.

23, 23. bus [1] vel etiam ſub mammis admotae. Si maligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt * coërcentia. † Id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver cum melle aſſumptum, & gummi cum trito ſemine apii liquatum, & ʃ cum cyatho paſſi datum.

Praeter haec, in omnibus vulvae doloribus idoneae potiones ſunt, quae ex odoribus fiunt, id eſt ſpica nardi, croco, cinnamomo, caſia, ſimilibuſque. Idemque etiam decocta lentiſcus praeſtat. Si tamen intolerabilis dolor eſt, & ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute inciſa.

2. *De Urinae nimia profuſione.* [2]

† At cum urina ſuper potionum modum mingitur, & jam ſine dolore profluens maciem & periculum facit, ſi tenuis eſt, opus eſt exercitatione & fricatione, maximeque in ſole, vel ad ignem. Balneum rarum eſſe debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum [3] auſterum meracum; per aeſtatem, frigidum; per hiemem, egelidum; ſed tantum, quantum minimum ſit. Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte purganda eſt. Si craſſa urina eſt, vehementior eſſe debet & exercitatio, & fricatio: longior in balneo mora: cibis opus eſt teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia ſunt, quae urinam movere conſuerunt.

CAP.

---

l. 2. M. F. P. *coëuntia. l.* 3. M.F.P. *olivae* &. Mercurialis Variar. Lect. Lib. I. c. 3. videtur *olivas* legiſſe, quo loco multa de olivis albis. *l.* 7. M. F. P. *veſicae. l.* 9. M. F. P. *cinnamo. l.* 15. M. F. P. ignorant *De urinae nimia profuſione. l.* 17. M.F.P. *etiam. l.* 19. M.F. P. *frictione. l.* 25. M.F.P. *infinita. l.* 27. M.F.P. *frictio.*

1 Aphor. V. 50. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 2. Aeginet. II. 14. & III. 45. Trall. IX. 8. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 2.

CAP. XXI.

De Seminis nimia ex naturalibus profusione. [1]

EST etiam circa naturalia vitium, nimia profusio seminis. quod sine venere, sine nocturnis [2] imaginibus sic fertur, ut, interposito spatio, tabe hominem consumat.

In hoc affectu salutares sunt vehementes fricationes, perfusiones, natationesque quam frigidissimae: neque cibi, nec potio, nisi frigida assumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia inflantia: nihilque ex his assumere, quae contrahere semen videntur; qualia sunt, siligo, similа, ova, alica, amylum, omnis caro glutinosa, piper, eruca, bulbi, † nuclei pinei. † Neque alienum est, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto. † Vitare autem oportet rutam, & ne supinus dormiat.

CAP. XXII.

De Coxarum morbis. [3]

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter se conferuntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor esse consuevit: isque hominem saepe debilitat, & quosdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere post longos [4] morbos vi pestifera 75, 22.

l. 10. M. F. P. *frictiones. l.* 13. M. F. P. om. *&. l.* ead. M. F. P. *nihil. l.* 22. M. P. om. *autem oportet. l.* 24. M. F. P. *obdormiat. l.* 25. M. F. P. addunt *& curationibus. l.* 32. M. F. P. *vis.*

1 Aret. de Morb. Diut. II. 5. & de Cur. Diut. II. 5. Tral. XI. 9. 2 Cael. Aurel. Tard. pass. V. 5. 3 Equitatio. Plin. XXVIII. c. 4. in fine. II. Praed. XLV. Aret. de Diut. II. 12. 4 Aret. de Curat. Diut. II. 12.

fera huc se inclinat: quod ut alias partes liberat, sic hanc ipsam quoque affectam prehendit.

Fovendum primum aqua calida est: deinde utendum calidis cataplasmatis. Maxime prodesse videtur, aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex concisus; vel lolii farina ex vino diluto cocta, & mista cum arida fece. quae quia refrigescunt, imponere noctu malagmata [1] commodius est. Inulae quoque radix contusa, & postea ex vino austero cocta, & late super coxam imposita, inter valentissima auxilia est. Si ista non solverunt, sale calido & humido utendum est.

Si ne sic quidem finitus dolor est, aut tumor ei accedit, incisa cute admovendae sunt cucurbitulae: movenda urina: alvus, si compressa est, ducenda. Ultimum est, & in uteri quoque morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam, [2] cutem candentibus ferramentis exulcerare. Fricatione quoque utendum est, maxime in sole, & eodem die saepius: quo facilius ea, quae coëundo nocuerunt, digerantur. Eaque, si nulla exulceratio est, etiam ipsis coxis: si est, caeteris partibus adhibenda est. Cum vero saepe aliquid exulcerandum candenti ferramento sit, uti materia inutilis evocetur, illud perpetuum est, non, ut primum fieri potest, hujus generis ulcera sanare: sed ea trahere, donec id vitium, cui per haec opitulamur, conquiescat.

CAP.

---

l. 1. M. P. *quae ut illas. l.* 2. M. P. *ipsam. l.* 9. M. F. P. *acida. l.* 10. M. F. *qua. l.*20. M. F. P. *uteribus. l.* 22. M. F. P. *sed frictione. l.* 25. M. F. P. *dirigantur. l.* 26. M. F. P. *sicut et. l.* 29. M. F. P. *ferramento. l.* 33. M. P. *opitulantur. l.* ead. M. P. *conquiescant.*

1 N. Myrepf. Sect. XXXIV. c. 12. 2 Aphor. VI. 69.

CAP. XXIII.

De Genuum dolore. [1]

COXIS proxima genua ſunt. in quibus ipſis nonnunquam dolor eſſe conſuevit. In iiſdem autem cataplaſmatis cucurbituliſque praeſidium eſt: ſicut etiam, cum in humeris, aliiſve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem ejuſmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra uſtionem finiuntur. 204, 7.

CAP. XXIV.

De Manuum & pedum articulorumque vitiis. [2]

IN manibus pedibusque articulorum vitia frequentiora longioraque ſunt. Quae in podagricis chiragriciſve eſſe conſueruntt, ea raro vel [3] caſtratos, vel [4] pueros ante feminae coitum, vel [5] mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

Ubi ſentire coeperunt, [6] ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, ſaepe annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam praeſtat. Quidam etiam, cum aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent, in perpetuum hoc malum evaſerunt. † Quidam, cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior

---

l. 2. M. F. P. *De genuum doloribus & cura. l.* 13. M. F. P. *De articulorum doloribus in manibus pedibuſque. l.* 23. M. F. om. *bonam.* P. *totam. l.* 24. M. F. P. *lacte epoto. l.* 26. M. F. P. om. *ex toto.* P. *totio.*

1 Marc. de Med. c. 34. 2 Cael. Aur. Tard. Paſſ. V. 2. Trall. XI. 1. Aret. de Morb. Diut. II. 12. 3 Aph. VI. 28. 4 Aph. VI. 30. 5 Aph. VI. 29. 6 Cheſneau IV. 1. de Arthrit. p. 419, 420. Willis cap. 14. de Arthrit.

curior his temporibus, quibus dolor se remisit: majorem vero curam adhibere debent
43, 28. hi, quibus id revertitur. quod fere [1] vere autumnove fieri solet.

Cum vere dolor non urget, mane gestari debet; deinde ferri, aut inambulatione leni se dimovere, & si podagra est, interpositis temporibus exiguis, invicem modo sedere, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, sine balneo, loco calido leniter perfricari; sudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum sumere ex media materia, [2] interpositis rebus urinam moventibus, quotiesque plenior est, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, interest, sine tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam, vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, &, cum jam homo pati potest, pedes demittere superque pallam dare, & vestimento tegere, paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus destituat; ac deinde nocte cataplasmata [3] calefacientia imponere, maximeque hibisci [4] radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque est, utilioraque sunt refrigerantia, rectèque in aqua quam [5] frigidissima articuli continentur; sed neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indurescant. Imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipso diu permanendum; sed ad ea trans eun-

---

l. 5. M. F. om. *non. l.* ead. M. F. P. *manu. l.* 6. M. F. *fieri. l.* ead. M. F. P. om. *aut. l.* 6. M. F. P. *levi. l.* 10. M. F. P. *leviter. l.* 24. M. F. P. *leviter. l.* 28. M. F. P. *sin. l.* 29. M. F. P. om. *que. l.* 31. M. F. P. *sit.*

1 Aphor. VI. 55. 2 Optime, quia materia ferosa est. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 12. 4 Plin. H. N. L. XX. c. 4. 5 Aph. V. 25.

eundum, quae ſic reprimunt, ut emolliant.

Si major eſt dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miſcendique cum cerato ſunt, quod ex roſa factum ſit: vel cerae & adipis ſuillae tantundem una liquandum, deinde his vinum miſcendum, atque ubi, quod ex eo impoſitum eſt, incaluit, detrahendum, & ſubinde aliud imponendum eſt.

Si vero tumores etiam obcaluerunt, & dolent, levat ſpongia impoſita, quae ſubinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter ſe miſta, pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea manibus pedibusque [1] malagmata. Quod ſi nihil ſuperimponi dolor patitur, id, quod ſine tumore eſt, fovere oportet ſpongia, quae in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortex, vel cucumeris ſilveſtris radix decocta ſit; tum inducere articulis crocum cum ſucco papaveris & ovillo lacte. 259, 15.

At ſi tumor eſt, foveri quidem debet aqua egelida, in qua lentiſcus, aliave ex reprimentibus verbena decocta ſit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex ceruſſa, cui contritae herbae muralis ſuccus ſit adjectus. Lapis etiam, qui carnem edit, quem σαρκοφάγον Graeci vocant, exciſus ſic, ut pedes capiat, demiſſos eos, cum dolent, retentosque ibi levare conſuevit. Ex quo in Aſſo [2] ſepulchra faciunt. Et lapidi Aſio [3] gratia eſt ad juvandum.

Ubi

---

l. 4. M. F. P. *quae compoſita. l.* 16. M. P. om. *dolor. l.* 24. M. *calida.* P. *congelida. l.* ead. M. om. *ex. l.* 29. F. M. P. *carnem exedit. l.* 33. M. F. P. *Aſia. l.* ead. M. F. *Taſio. l.* 34. F. M. P. om. *ad juvandum.*

1 Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 10, 11. Scrib. Larg. c. 41. Comp. 158, 159. 2 Plin. H. N. XXXVI. 17. 3 Plin. loco cit. Oribaſ. Synopſ. II. 56.

Ubi dolor & inflammatio se remiserunt, (quod intra dies triginta fit, nisi vitium hominis accessit) modicis exercitationibus, abstinentia, unctionibus lenibus utendum est sic, ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare po-
237, 9. dagricis quoque alienum est.

Quibus vero articulorum dolor certis temporibus convertitur, hos ante & curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori superfit: & crebriore vomitu, &, si quis ex corpore metus est, vel, alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Erasistratus in podagricis [1] expulit; ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: cum evidens sit omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri.

CAP. XXV.

De Refectione convalescentium a morbo.

EX quocunque autem morbo quis convalescit, si tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquiescere: circa tertiam horam leniter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis causa, quantum juvat, ambulare, circumcisa omni negotiosa actione. Tum gestari diu: multa fricatione uti: loca, coelum cibos saepe mutare. Ubi triduo quatriduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per haec enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires suas recipiat. Cum vero

---

l. 2. M. F. P. *quadraginta. l.* 5. F. M. P. om. *cum. l.* 20. M. F. P. ignorant *De Refectione convalescentium a morbo. l.* 21. F. M. P. *invalescit. l.* 24. M. F. P. *leviter. l.* 27. M. F. P. *negotiosa cogitatione vel actione.*

Aph. VI. 49. 1 *Libro quo de Podagra scripsit.* Caelius Aurelian. Tard. Pass. II. 2. in fine.

vero ex toto convaluerit, periculoſe vitae genus ſubito mutabit, & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omiſſis his legibus, eo tranſire, ut arbitrio ſuo vivat. †

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO.

DIXI de his malis corporis, quibus victus ratio maxime ſubvenit. nunc tranſeundum eſt ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis pugnat. His multum antiqui auctores tribuerunt, & Eraſiſtratus, & hi qui ſe ἐμπειρικὸς nominaverunt; praecipue tamen † Herophilus, deductique ab illo viri; adeo ut nullum morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt, qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreae, vel Apollonii, qui Mus cognomi- 3, 29.
natus eſt. Horum autem uſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit; & 29, 7.
cum omnia fere medicamenta ſtomachum 85, 7.
laedant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus 84, 25.
rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verum, ut illud in pleriſque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quae ſine medicamentis ad ſanitatem pervenire non poſſunt. Id ante omnia ſcire convenit, quod omnes medicinae partes ita connexae ſunt, [1] ut ex toto ſeparari non poſſint: ſed ab eo

l. 5. M. F. P. praeponit *Corn. Cel. de Medicina. l.* 6. a M. F. P. abeſt *Praefatio. l.* 13. F. *ii. l.* 29. F. M. P. *illud. l.* 30. M. F. P. *innexae.*

1 Scribon. Larg. c. 68.

eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet; sic illa, quae praecipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quae multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac saepe simplicia opitulentur, saepe mista; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & misturas eorum: quo minor ipsam curationem exsequentibus mora sit.

CAP. I.

De simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta sunt: & primo de his, quae Sanguinem supprimunt.

SANGUINEM supprimunt, atramentum sutorium, quod Graeci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plumbum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta 293, 21. vel cimolia vel figularis, misy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, squama & ferri & aeris; atque hujus quoque duae species sunt, alia tantum aeris, alia rubri aeris.

CAP. II.

Quae vulnus glutinent.

GLUTINANT vulnus, myrrha, thus, gummi, praecipueque acanthinum, psyllium, tragacantha, cardamomum; bul-

---

l. 3. M. F. P. & *l.* 11. M. F. P. *ipsius. l.* ead. M. F. P. *curationis. l.* 15. M. F. P. *fiunt. l.* 25. *Et utriusque ferri* legendum dicit Rubeus, p. 193. *l.* 29. M. F. *glutinant.*

bulbi, lini ſemen, naſturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contuſae cum teſtis ſuis cochleae, mel coctum, ſpongia vel ex aqua frigida, vel ex vino, vel ex aceto expreſſa: ex iiſdem lana ſuccida, ſi levis plaga eſt; etiam [1] aranea. 293, 20.

Reprimunt, alumen & ſciſſile, quod γραῦν vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum ſutorium.

CAP. III.

Quae concoquant, & moveant pus.

CONCOQUUNT & movent pus, nardum, myrrha, coſtus, balſamum, galbanum, propolis, ſtyrax, thuris & fuligo & cortex, bitumen, pix, ſulphur, reſina, ſevum, adeps, oleum.

CAP. IV.

Quae aperiant vulnera. [2]

VULNERA aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ἀναστόμων Graece dicitur, cinnamomum, balſamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albae violae, bdellium, galbanum, reſina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia, ſulphur, alumen, rutae ſemen.

CAP. V.

Quae purgent.

PURGANT, aerugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Graecis nominatur (huic autem

---

l. 7. M. F. P. om. *reprimunt. l.* 12. M. F. *concoquunt. l.* ead. M. F. *movent. l.* 19. M. F. *aperiunt. l.* 21. M. F. P. ἀνάστμα. *l.* 26. F. *chamaepitis. l.* 29. M. F. *purgant.*

1 Petron. Sat. c. 58. 2 Oribaſ. Synopſ. II. 42. 47.

tem & ſandarachae in omnia eadem vis; ſed validius eſt) ſquama aeris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina, & pinea, & terebinthina liquida, oenanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbae, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum, poteſt; ſed hoc valentius eſt) abrotonum, ficus arida, coccum gnidium, [1] ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maxime leporinum (cui eadem, quae caeteris coagulis, facultas, ſed utique validior eſt) fel taurinum, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten, mel crudum, miſy, chalcitis, crocum, uva taminia, ſpuma argenti, galla, ſquama aeris, lapis haematites, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

CAP. VI.

Quae rodant.

RODUNT, alumen liquidum, ſed magis rotundum, aerugo, chalcitis, miſy, ſquama aeris, ſed magis rubri, aes combuſtum, ſandaracha, minium ſinopicum, caſia, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina, terebinthina liquida, piper utrumque, ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, & ſpuma ejus, apii ſemen, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcammonea,

l. 2. M. F. P. *validior. l.* 4. F. *oenanche. l.* 8. M.F.P. om. *hoc. l.* 12. F. M. P. *ubique. l.* 13. M. F. P. om. *taurinum.* Poſt *gluten* inſerunt *taurinum* M. P. *l.* 14. M. F. *miſiyos.* P. *miſyos. l.* 15. M. F. *timinia. l.* ead. M.P. *abrotanum. l.* 21. M. F. *rodunt. l.* 26. M. F. P. *galla. l.* 27. M. F. P. *humida. l.* 31. M. *omphacum.*

1 Caſaubon. ad Capitolin. in Verum, pag. 436.

monea, uva taminia, cinnamomum, ſtyrax, ruthae ſemen, reſina, narciſſi ſemen, ſal, nuces amarae, ut oleum earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, concharum cinis.

CAP. VII.

Quae exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciae ſuccus, hebenus, aerugo, ſquama aeris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypociſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, eruca, ſandaracha, ſalamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Graecis nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleae folia, marrubium, lapis haematites, & [1] Phrygius, & Aſius, & ſciſſilis, miſy, vinum, acetum.

CAP. VIII.

Quae adurant. [2]

ADURUNT, auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, miſy, aerugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama aeris, fex combuſta, myrrha, ſtercus & lacerti, & columbae, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque (quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt) veratrum & album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, ſalamandra, eruca, ſandaracha, uva taminia, chryſocolla, ochra, alu-

l. 1. M. F. *timinia. l.* 2. M. F. P. *cicutae. l.* ead. M. F. P. *fel. l.* 3. M. F. P. *oleumque. l.* 4. M. P. *veratrum. l.* 6. M. F. *exedunt. l.* 11. M. F. P. *cicuta. l.* 16. F. M. P. *nominatur, alcyonium fel. l.* 18. M. F. *Taſius. l.* 21. M. F. *adurunt. l.* 32. M. F. *timinia.*

1 Plin. H. N. XXXVI. 19. 2 Oribaſ. Synopſ. II. 48.

alumen scissile, ovillum stercus, oenanthe.

CAP. IX.

Quae crustas ulceribus inducant.

EADEM fere crustas ulceribus tanquam igne adustis inducunt, sed praecipue chalcitis, utique si cocta est, flos aeris, aerugo, auripigmentum, misy, & id quodque magis coctum.

CAP. X.

Quae crustas ulceribus resolvant.

CRUSTAS vero has resolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum est.

CAP. XI.

Quae discutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.

AD discutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime possunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, fanfucus, cyperus, lac, sertula campana, serpyllum, cupressus, cedrus, iris, viola purpurea, narcissus, rosa, crocum, prasium, juncus quadratus, nardum, cinnamomum, casia, ammoniacum, cera, resina, uva taminia, spuma argenti, styrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narcissi semen, bitumen, † sordes ex gymnasio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, sulphur.

---

l. 3. M. F. *inducunt. l.* 10. M. *quo. l.* ead. M. F. *resolvunt. l.* 18. F. *coërunt. l.* 21. M. F. P. *cyprius. l.* 23. M. F. P. *passum. l.* 25. M. F. *timinia.*

CAP.

CAP. XII.

Quae evocent, & educant.

EVOCAT & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini semen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, resina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, stercus columbae, pumex, farina lolii, grossi in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, sal.

CAP. XIII.

Quae exasperata laevent.

LAEVANT id, quod exasperatum est, spodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

CAP. XIV.

Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.

CARNEM alunt, & ulcus implent, resina pinea, ochra [1] Attice, mel, asteriace, cera, butyrum. 255, 27.

CAP. XV.

Quae molliant.

MOLLIUNT, aes combustum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, sevum, adeps, oleum, ficus arida, sesamum, sertula Campana, narcissi & radix & semen, rosae folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis, stimmi, pix, cochlea cocta, cicutae semen, plumbi retrimentum, σκωρίαν μολύβδε Graeci vocant, 267, 17.

---

l. 2. M.F. *evocant. l.* ead. M.F. *educunt. l.* 12. F.M.P. *laevat. l.* 16. M. F. *nutriunt. l.* ead. M. F. *implent. l.* 17. M. F. P. *alit. l.* ead. M. F. P. *implet. l.* 18. M. F. *Aeticae, vel, asterace. l.* 21. M. F. *molliunt. l.* 28. M. F. *stebis.* P. *stibi. l.* 29. M. F. P. *recrementum.*

1 Gorraeus Defin. Medic. V. ὤχρα.

cant, panaces, cardamomum, galbanum, reſina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

CAP. XVI.

Quae cutem purgent.

CUTEM purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

CAP. XVII.

De miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.

EXPOSITIS ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt, quemadmodum miſceantur, quaeque ex his fiant. Miſcentur autem varie, neque hujus ullus modus eſt, cum ex ſimilibus alia demantur, alia adjiciantur; iiſdemque ſervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia miſturarum genera ſunt; quae comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſupervacuum. Nam & iidem effectus intra paucas compoſitiones ſunt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen, quae magis communia ſunt, ſimul jungam. Si qua ſingulis, vel etiam paucis commo-

---

l. 1. M. F. *panacis. l.* 2. M. F. *timinia. l.* 5. M. F. *purgant. l.* 6. M. *item. l.* 12. M. F. P. addunt *& quid malagma & emplaſtrum & paſtillus inter ſe differant. l.* 15. M. F. P. om. *que. l.* 17. M. F. P. *parvis. l.* ead. M. P. *paucis accommodata.*

modata sunt, in ipsorum locum differam.

Sed & ante sciri volo, † in uncia pondus denariorum septem esse. Unius deinde denarii pondus dividi a me in sex partes, id est sextantes, [1] ut idem in sextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν [2] appellant. Is ad nostra pondera [3] relatus paulo plus dimidio scrupulo facit.

2. *Quid* [4] *Malagma, & Emplastrum, & Pastillus inter se differant.*

Malagmata vero, atque emplastra, pastillique, quos πτισσοὺς Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque etiam furculis, emplastra pastillique magis ex quibusdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contusa abunde molliscunt: nam super integram cutem injiciuntur: laborioso vero conteruntur ea, ex quibus emplastra pastillique fiunt; ne laedant vulnera, cum imposita sunt. Inter emplastrum autem & pastillum hoc interest, quod emplastrum utique liquati aliquid accipit: in pastillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplastrum hoc modo fit. Arida medicamenta per se teruntur: deinde mistis his instillatur aut acetum, aut si quis alius non pinguis humor accessurus est; & ea rursus ex eo teruntur. Ea vero, quae liquari possunt, ad ignem simul liquantur; & si quid olei misceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta sunt, quae separatim fieri debuerunt, in

l. 2. M. F. P. *antea. l.* 5. M. F. P. *sexuncias. l.* ead. M. F. P. *sexuncia. l.* 7. M. F. P. *id. l.* 7. M. F. P. *relatum. l.* 9. M. F. P. ignorant *Quid malagma, & emplastrum, & pastillus inter se differant. l.* 14. M. F. *odoribus.*

1 Rhod. de Ponderib. p. 24. 2 Rhod. de Ponderib. p. 27. 3 Rhod. de Ponder. p. 24. 4 Reines. Variar. Lect. II. 8. 189.

in unum omnia miſcentur. At paſtilli haec ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur, & rurſus coacta, inareſcunt: atque, ubi utendum eſt, ejuſdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, † aut cerato miſcetur.

CAP. XVIII.

De Malagmatis. [1]

1. *Malagma adverſus calidas podagras.*

HIS cognitis, primum malagmata ſubjiciam; quae fere non ſunt refrigerandi; ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poteſt; ad calidas podagras aptum. Habet gallae & immaturae & alterius coriandri ſeminis, cicutae, lachrymae aridae, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quaedam digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae ἐπισπαστικὰ vocantur: pleraque certis partibus membrorum accommodata ſunt.

2. *Malagma ad materiam extrahendam.*

SI materia extrahenda eſt, ut in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri, aptum eſt id, quod habet reſinae aridae, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum, p. *. cerae p. *. Aut in quo haec ſunt: aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. II. *. ammoniaci

---

l. 3. M. F. P. *aut. l.* ead. M. F. *coquuntur. l.* 4. M.F. P. *cocta. l.* 11. M. F. P. *adverſum. l.* 15. M.F.P. *poſſit. l.* 23. M. F. P. *certis magis partibus. l.* 31. M. F. *pondo. l.* ead. M. F. *cerae pondo.*

1 AEgineta VII. 18. Oribaſ. Synopſ. III.

moniaci ſalis p. VI. * ſquamae aeris, cerae, ſingulorum p. VIII. * reſinae aridae p. XII.*. aceti cyathus. Idem praeſtat cumini farina cum ſtruthio, & melle p. II. *.

3. *Malagma ad jecur dolens.*

Si jecur dolet, id in quo eſt balſami lachrymae p. XII. *. coſti, cinnamomi, caſſiae, corticis, myrrhae, croci, junci rotundi. balſami ſeminis, iridis illyricae, cardamomi, amomi, nardi, ſingulorum p. XVI. *. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati craſſitudo ſit. Et hujus quidem recentis uſus eſt: ſi vero ſervandum eſt, reſinae terebinthinae p. XVI. *. cerae p. X. *. ex vino leni contunduntur, & cum eo miſcentur.

4. *Malagma ad lienem.*

At, ſi lienis torquet, glandis, quam μυξοβάλανον Graeci vocant, cortex & nitrum paribus portionibus contunduntur, reſpergunturque aceto quam acerrimo: ubi cerati craſſitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, inlinitur, & ſic imponitur, ſupraque farina ordeacea injicitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat: ſatiusque eſt id bis, aut ter fieri. 216, 15.

5. *Malagma commune pluribus.*

Commune autem & jocinori, & lieni, & abſceſſibus, & ſtrumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lyſias compoſuit ex his: opopanacis, galbani, reſinae, ſingulorum p. II. *. ammonia-

---

l. 7. M. P. *caſiae. l.* 11. M. F. *nardium. l.* 15. M. F. P. ignorant *& cum eo miſcentur. l.* 18. M. F. P. om. μυξοβάλανον. *l.* 22. M. F. P. *antea. l.* 23. M. P. *illinitur. l.* 28. M. F. P. om. *malagma commune pluribus. l.* 29. M. F. P. *communem. l.* 33. M. F. P. *hyſſopi. l.* ead. M. F. P. *opopanacis, ſtyracis galbani.*

moniaci, bdellii, cerae, sevi taurini, iridis aridae p. IIII. *. cachryos acetabulo, piperis granis [1] quadraginta. quae contrita irino unguento temperantur.

6. Malagma ad laterum dolorem.

Ad laterum autem dolores compositio est [2] Apollophanis: in qua sunt resinae terebinthinae, thuris fuliginis, singulorum p. IV. *. bdellii, ammoniaci, iridis: sevi aut vitulini, aut caprini a renibus, visci, singulorum p. IV. *. Haec autem omnem dolorem levat, dura emollit, mediocriter calefacit.

7. Ad idem Andreae.

Ad idem valet Andreae quoque malagma, quod etiam resolvit, humorem educit, pus maturat, ubi id maturum est, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodest impositum minutis majoribusque abscessibus: item articulis, & coxis, & pedibus dolentibus: item, si quid in corpore collisum est, reficit: praecordia quoque dura & inflata emollit: ossa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor potest. Id habet cerae p. XI. *. visci, sycamini, quam alias sycomorum vocant, lachrymae, singulorum p. I. *. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, xylobalsami, thuris masculi, myrrhae, resinae aridae, singulorum p. X. *. pyrethri, cocci gnidii, spumae nitri, salis ammoniaci, radicis aristolochiae Creticae, cucumeris agrestis radicis, resinae terebinthinae liquidae, singulorum

l. 2. M.F.P. *cachrios. l.* 5. M.F.P. *dolores. l.* 9. M.F.P. om. *aut. l.* 10. M.F.P. *sicci. l.* 11. M.F.P. *eadem. l.* 12. F.P. *levant. l.* ead. M.F.P. *emolliunt. l.* ead. M.F.P. *faciunt. l.* 13. M.F.P. om. *Ad idem Andreae. l.* 14. M.F.P. *latus. l.* ead. M.F.P. *malagma, est quod. l.* 19. M.F.P. *articulis, ideoque &. l.* 24. M. F. om. *. *l.* 26. M.F.P. *XI. l.* 31. M. P. *aristolochiae Creticae radicis. l.* 32. M. F. P. *radicis ex cucumere agresti resinae.*

1 Rhod. de Pond. p. 26. 2 Orib. Syn. III. C. Aur. A. M. II. 24. dicitur *Polyarchion* Marc. de M. c. xx. Æg. VII. 18.

lorum P. XX. *. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

8. *Malagmata ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt; & mollienda, quae dura ſunt; & digerenda, quae coëunt.*

Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda, quae dura ſunt, digerenda, quae coëunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, reſinae liquidae, pares portiones.

9. *Aliud malagma ad eadem.*

Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quaſi recrementum ejus eſt, P. IV. *. ammoniaci thymiamatis, cerae, ſingulorum P. XXX. *. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. *Malagma Moſchi ad molliendum.*

Proprie etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis P. III. *. cerae, ammoniaci thymiamatis trientes [1], picis aridae P. II. *. aceti heminas tres.

11. *Malagma Medi ad digerenda, quae coëunt.*

Fertur etiam ad digerenda, quae coëunt, † ſub auctore Medo: quod habet cerae P. III. *. panacis P. *. ſemis, ſquamae aeris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum P. I. *. plumbi combuſti P. I. *. & ſemis.

12. *Malagma Panthemi ad eadem.*

Ad eadem Panthemus utebatur, calcis P. *.

---

l. 15. M. *croci malagmatis.* P. *crocimagnatis. l.* 17. F. om. *thymiamatis. l.* 18. M. F. P. *XX. l.* 24. M. F. 2. *l.* 25. M. F. om. *. P. III. *. *l.* 29. M. F. 2. *l.* 30. M. F. om. *. *l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Rhodius de Ponderib. p. 12.

P. *. semis, sinapis contriti, item foeni graeci, aluminis, singulorum P. I. *. sevi bibuli P. II. *. & semis.

13. *Malagma ad strumas.*

Ad strumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum est, minusque facile discutitur, eo plura esse tentata; quae in personis varie responderunt. Andreas auctor est, ut haec miscentur: urticae seminis P. I. *. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, resinae aridae, singulorum P. IV. *. resinae liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi: lactucae marinae seminis, sulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur, pares portiones.

14. *Aliud Miconis ad idem.*

Hoc autem Miconis [1] est: fecis aridae, aceti, spumae nitri, salis ammoniaci, sinapis, cardamomi, radicis cucumeris silvestris, resinae, singulorum P. IV. *. Quae ex leni vino contunduntur.

15. *Aliud Malagma ad idem valens.*

Expeditius ad idem fit, quod habet viscí, felini stercoris, resinae, sulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo est sulphuris P. I. *. lapidis, quem pyriten vocant, P. IV. *. cumini [2] acetabulum. Item in quo est lapidis ejusdem pars una, sulphuris duae partes, resinae terebinthinae partes tres.

16. *Malagma ad strumam, & phymata.*

Arabis autem cujusdam est ad strumam, & orientia tubercula, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, salis ammonia-

---

l. 1. M. F. om. *. *l.* 2. M. F. om. *. *l.* 3. M. F. P. om. II. *. *l.* 15. M. F. P. om. *pares portiones. l.* 20. M. F. P. *radicis ex cucumere sylvestri. l.* 21. M. F. P. VIII. *l.* 23. M. om. *ad idem. l.* 25. M. F. *semeni.*

1 Plin. H. N. XX. 23. *Mictionis*, ubi alii *Mycconis*, meminit. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 34.

moniaci, thuris, resinae & liquidae & aridae, crocomagmatis, cerae, singulorum P. I. *. lapidis ejus, quem πυείτην vocant, P. IV. *. quibus quidam adjiciunt sulphuris P. II. *.

17. *Malagma ad strumam, & tubera, & καρκινώδη.*

Est etiam proficiens in struma; & in his tuberibus, quae difficulter concoquuntur; & in his, quae καρκινώδη vocantur, quod ex his constat: sulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae P. VI. *. suliginis thuris P. *. semis, salis ammoniaci P. III. *. cerae P. I. *.

18. *Malagma Protarchi ad parotidas, & favum, & mala ulcera.*

Protarchus autem ad παρωτίδας atque tubercula, quae μελικηρίδες, id est favi, vel φύμασι nominantur, item mala ulcera, pumicis, resinae pineae liquidae, thuris suliginis, spumae nitri, iridis, singulorum P. VIII. *. cum cerae P. IX. *. miscebat, hisque olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. *Malagma adversus panum, & phymata.*

At adversus panum, tum primum orientem, quod φύγεθλον Graeci vocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur, miscetur ochra, quae Attice nominatur, cum duabus partibus similae, hisque, dum contunduntur, subinde mel instillatur, donec malagmatis crassitudo sit. 247, 21.

20. *Malagma adversus phymata.*

Discutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα vocatur, id, quod habet calcis, spumae nitri, piperis rotundi, singulorum P. I. *.

---

l. 2. M. F. *crocimagmatis*. *l.* 4. M. F. om. *. *l.* 6. M. P. καρκινώδως. *l.* 12. M. F. 2. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 15. M. F. P. *eaque*. *l.* 16. M. F. P. μελιμηρώδης. *l.* 25. M. F. φύγεδρον. *l.* 28. M. F. P. om. *dum*. *l.* 29. M. F. P. *contunditur*.

1. *. galbani P. 11. *. salis P. IV. *. quae excipiuntur cerato ex rosa facto.

21. *Malagma ad supprimendum omne, quod abscedit.*

Supprimit quoque omne, quod abscedit, id, in quo est galbani, fabae fressae, singulorum P. I. *. myrrhae, thuris, corticis ex radice capparis, singulorum P. IV. *. Satisque omnia abscedentia digerit murex combustus, & bene contritus, aceto subinde adjecto.

22. *Malagma ad sanguinem supprimendum.*

At, si plus satis sanguis subit, recte imponitur, quod adversus phymata quoque potest. Constat ex his: bdellii, styracis, ammoniaci, galbani, resinae & aridae & liquidae pineae: item ex lentisci, thuris, iridis, singulorum P. 11. *.

23. *Malagma ad carcinomata & phymata lenienda.*

Carcinomata vero & phymata commode his leniuntur: galbani, visci, ammoniaci, resinae terebinthinae singulorum P. I. *. sevi taurini P. *. semis, fecis combustae quam maxima portione, dum id siccius non faciat, quam esse malagma oportet.

24. *Malagma ad faciem contusam ejusque livorem.*

Quod si facie contusa livor subcruentus est, haec compositio nocte & die imposita tollit. Aristolochiae, thapsiae, singulorum P. 11. *. bdellii, styracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, resinae aridae, & ex lentisco liquidae, thuris masculi, iridis Illyricae, cerae, singulorum P. IV. *. Eidem faba quoque imposita proficit.

25. *Ma-*

---

l. 4. M. F. P. *que. l.* 6. M. F. *ex radice capparis, corticis. l.* 12. M. F. P. *supprimendum & phymata. l.* 13. M. F. P. om. *plus. l.* 19. M. F. P. *carcinodas. l.* 21. M. F. P. *carcinodae. l.* 23. M. F. P. *in singulis. l.* ead. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. P. *ad livorem faciei contusae.*

25. *Malagmata* ἀναστομωτικὰ *ad aperiendum.*

Sunt etiam quaedam malagmata, quae ἀναστομωτικὰ Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumae nitri, ſingulorum p. II. *. eryſimi p. IV. *. quae cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumae aperiendae ſunt. Ejus generis, vehementiusque ex his eſt, quod habet calcis p. IV. *. piperis grana ſex, nitri, cerae, ſingulorum 282.
p. X. *. mellis p. III. *. olei heminam.

26. *Miconis Malagma, ad reſolvendum aperiendumque ac purgandum.*

Miconis quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, pari pondere; quibus tantum picis, & cerae adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

27. *Malagma ad oſſa & nervos.*

Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his: ſulphuris p. I. *. reſinae terebinthinae, nitri ſpumae, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum p. II. *. thuris fuliginis p. VIII. *. ficus aridae quam pinguiſſimae, ſevi taurini, ſingulorum p. VIII. *. cerae p. XII. *. iridis Macedonicae p. VI. *. ſeſami fricti acetabulum. maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit.

28. *Malagma Euthyclei ad articulos, & ad omnem dolorem.*

Euthyclei quod eſt, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicae, & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Graeci nominant, conveniens, habet fuligi-

---

l. I. M. F. P. *ſtomachica. l.* 3. M.F.P. *ſtomachica. l.* 9. M. P. *eſt*, *id quod. l.* II. M. F. 2. *l.* 12. M. *Niconis. l.* 14. M. *Niconis. l.* 16. M. F. P. *paribus portionibus. l.* 26. M. F. P. XI. *l.* ead. M. *Macedonia. l.* 28. M. F. P. om. *hoc. l.* 31. M. F. P. *igitur Euthyclei. l.* ead. M. F. P. om. *quod. l.* 34. M. F. P. om. *conveniens. l.* ead. M. F. P. *conveniens quod habet.*

liginis thuris acetabulum, resinae tantundem, galbani sine furculis sescunciam, ammoniaci, bdellii, singulorum p. *. cerae p. *. semis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, singulorum p. XIV. *. resinae liquidae p. VI. * cerae p. XVI. *.

29. *Malagma Sosagorae ad dolores articulorum.*

Ad dolores articulorum Sosagorae: plumbi combusti, papaveris lachrymae, corticis hyoscyami, styracis, peucedani, sevi, resinae, cerae par pondus.

30. *Chrysippi Malagma, ad idem valens.*

Est & Chrysippi: resinae liquidae, sandarachae, piperis, singulorum p. XII. *. quibus cerae paululum adjicitur.

31. *Ctesiphontis Malagma ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & strumam.*

Ctesiphontis: cerae Creticae, resinae terebinthinae, nitri quam ruberrimi, singulorum p. *. semis, olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, instillata aqua, teritur, & cum sextario ejus incoquitur, donec omnis humor consumatur. Prodest vero ea compositio etiam ad parotidas, phymata, strumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

32. *Malagma ad articulos.*

Ad articulos, fici quoque aridae partem nepetae mistam; vel uvam taminiam sine seminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

33. *Malagma Aristonis, adversus podagras & recentia phymata, & omnes dolores.*

Eadem podagrae praesidio sunt. Sed ad eam

---

l. 3. M. F. 2. P. IIIX. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *pares portiones*. *l.* 14. M. F. P. om. *est &*. *l.* 16. M. P. *paulum*. *l.* 17. M. *Clesiphontis*. *l.* 19. M. *Clesiphontis*. *l.* 21. M. F. om. *. *l.* 24. M. P. *potest*. *l.* 29. M. F. P. *aridi*. *l.* 30. M. F. *timiniam*. *l.* 34. M. F. *praesidia*.

eam fit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſſiae, chamaeleontis, junci rotundi, ſingulorum p. VIII. *. ſevi caprini ex irino liquati p. XX. *. iridis p. I. S *. quae in aceto quam acerrimo jacere per XX. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

34. *Theoxeni Malagma ad pedum dolores.*

At Theoxenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

35. *Numenii Malagma ad podagram, caeteroſque articulos induratos.*

At Numenius podagram, caeteroſque articulos induratos hoc molliebat: abrotoni, roſae aridae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. III. *. reſinae terebinthinae p. IV. *. thuris, ſpumae nitri, ſingulorum p. VIII. *. iridis, ariſtolochiae, ſingulorum p. XII. *. cerae p. III. *. quibus adjicitur cedriae cyathus unus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

36. *Dexii Malagma, ſi quando callus in articulis increvit.*

Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis p. IV. *. ceruſſae p. VIII. reſinae pineae p. XX. *. piperis grana XXX. cerae p. II. *. Quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

---

l. 2. M. P. *caſiae. l.* 8. M. F. P. *Theoſeni. l.* 9. M. F. P. *Theoſenus. l.* 13. M. F. *Thymiana. l.* 22. M. F. om. *. *l.* 23. P. *cedri.* M. F. *laurei. l.* 30. M. F. 2.

CAP. XIX.

De Emplaſtris. [1]

EX emplaſtris autem nulla majorem uſum praeſtant, quam quae cruentis protinus vulneribus injiciuntur. ἔνιμμα Graeci vocant. Haec enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit; atque tum illius quoque impetum minuunt, & glutinant vulnera, quae id non patiuntur, & cicatricem iiſdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλίπαντα a Graecis nominantur.

1. *Barbarum Emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus injicitur.*

Optimum ex his eſt, quod Barbarum [2] nominatur. Habet enim aeruginis raſae p. XII. *. ſpumae argenti p. XX. *. aluminis, picis aridae, reſinae pineae aridae, ſingulorum p. I. *. quibus adjiciuntur olei & aceti ſingulae heminae.

2. † *Choacon Emplaſtrum nigrum, ad idem valens.*

Alterum ad idem, quod Choacon vocant, habet ſpumae argenti p. X. *. reſinae aridae tantundem. ſed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt. qui fere talis fit, ex pice atque reſina: ut ex bitumine nigerrimus: ex aerugine, aut aeris ſquama, viridis: ex minio ruber; ex ceruſſa, albus.

3. *Baſilicon Emplaſtrum nigrum ad idem.* [3]

Paucae admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturae varietas novat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod βασιλικὸν

---

l. 8. M. F. P. om. *tum. l.* 9. M. F. P. *tum. l.* ead. M. F. P. om. *non. l.* 10. M. F. P. om. &. *l.* 12. M.F.P. *alipene. l.* 15. M. F. P. *vocatur. l.* 16. M.F.P. om. *enim. l.* 23. M. F. P. xc. *l.* 27. M. F. P. *at.*

1 P. Aegineta VII. 17. 2 Scribon. Larg. c. LXXVII. c. 207. 3 Oribaſ. Synopſ. III.

κὸν nominatur. Habet opopanacis p. I. *. galbani p. II. *. picis, & resinae singulorum p. X. olei dimidium cyathum.

4. *Smaragdinum Emplastrum ad idem.* [1]

At, quod perviride est, Smaragdinum appellatur, in quo sunt resinae pineae p. III. *. cerae p. I. *. aeruginis, p. *. semis, thuris pollinis p. II. *. olei tantundem, & aceti, quo pollen & aerugo in unum cogantur.

5. *Emplastrum rufum ad idem.*

Est etiam coloris fere ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. I. resinae p. II. *. squamae aeris p. III. *. spumae argenti p. XX. *. cerae p. C. *. olei heminam.

6. Παρακολλητικὸν *Emplastrum ad idem.*

Praeterea est, quod παρακολλητικὸν a glutinando vocant. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis p. IV. *. spumae argenti p. IV. *. & olei veteris hemina.

7. *Cephalicum Emplastrum Philotae, capiti conveniens.*

Praeterea sunt quaedam generis ejusdem, quae, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικὰ a Graecis nominantur. Philotae compositio habet terrae Eretriae, chalcitidis, singulorum p. IV. *. myrrhae, aeris combusti, singulorum p. X. *. ichthyocollae p. VI. *. aeruginis rasae, aluminis rotundi, misyos crudi, aristolochiae, singulorum p. VIII. *. squamae aeris p. XX. thuris masculi p. II. *. cerae p. I. rosae, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

8. *Em-*

l. 1. M. F. P. *panacis. l.* 3. M. F. P. XX. *l.* 7. M. F. om. *. *l.* 8. M. F. P. *fuliginis. l.* ead. M.F. 2. *l.* ead. F. M. om. &. *l.* 9. M. F. P. *fuligo. l.* 14. F. M. IV. *l.* 15. F. XC. *l.* 17. M.F. *quam. l.* ead. M.F. om. παρακολλητικὸν. *l.* 20. M. F. X. *l.* 26. M. F. P. *Eritriae. l.* 29. M. F. *collae singulorum p.* VI. *l.* 30. M. F. *myfi. l.* 31. M. F. X. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Scribon. Larg. c. LXXXIII.

8. *Emplastrum viride ad idem valens.*

Aliud ad idem viride. Habet aeris combusti, squamae aeris, myrrhae, ichthyocollae, singulorum p. VI. *. misyos crudi, aeruginis rasae, aristolochiae, aluminis rotundi, ʒ I singulorum p. VIII. *. cerae p. VI. olei heminam, aceti quod satis sit.

9. *Tetrapharmacum Emplastrum, ad pus movendum.* [1]

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est, & [2] τετραφάρμακον a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini; si id non est, vitulini.

10. *Enneapharmacum Emplastrum ad pus movendum, & ad purgandum valens.*

Alterum ad idem, [3] ἐννεαφάρμακον nominatur; quod magis purgat. Constat ex novem rebus, cera, melle, sevo, resina, myrrha, rosa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, oesypo, butyro. Quorum quoque pondera paria miscentur.

11. *Emplastra, quibus utriusque rei facultas est.*

Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est. quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt; alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt: sed in copia rejicienda sunt; his potius adhibitis, quae id proprie, quod eo tempore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam.

Attalum Emplastrum ad vulnera.

Est igitur ad vulnera Attalum: quod habet

---

l. 2. M. F. P. om. *habet. l.* 4. M. F. *missii. l.* 6. M.F. 1. *l.* ead. M. F. P. *hemina. l.* 11. M. P. om. *&. l.* 21. M. F. P. *hysopo. l.* ead. F. M. P. *quorum ipsorum quoque. l.* 23. M. F. P. ignorant *Emplastra, quibus utriusque rei facultas est. l.* 25. M. F. P. *si. l.* 26. M. P. F. *sunt. l.* ead. a M. F. P. haec absunt: *alias deteriora, nec, nisi cum utraque opus est, aut in sing. singul. inopia, utenda veniunt. l.* 30. M.P. *proprie id.*

1 Scribon. Larg. cap. LXXXI. c. 211. 2 Casaub. ad Spart. Adrianum, c. 21. p. 192. 3 Casaub. ad Spartian. Adrian. c. 21. p. 192, 232.

bet ſquamae aeris p. VI. *. thuris fuliginis p. XV. *. ammoniaci tantundem, reſinae terebinthinae liquidae p. XXV. *. ſevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

5 *Judaei Emplaſtrum, fracto capiti accommodatum.*

At inter ea, quae fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad auctorem Judaeum [1] refertur. Conſtat ex his: 10 ſalis p. IV. *. ſquamae aeris rubri, aeris combuſti, ſingulorum p. XII. *. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, reſinae aridae, ſingulorum p. VI. *. reſinae Colophoniae, cerae, ſevi vitulini curati, ſingulorum p. XX. 15 *. additur aceti ſeſquicyathus, olei minus cyatho [2]. Quae περιεμπλώμενα Graeci appellant, nos curata vocamus; cum ex ſevo puta omnes membranulae diligenter exemptae ſunt, aut ex alio medicamento. 271, 8.

20 12. *Emplaſtra* ἐπισπαστικὰ. [3]

Sunt etiam quaedam emplaſtra nobilia ad extrahendum. quae ipſa quoque ἐπισπαστικὰ nominantur. Quale eſt, quod, quia lauri baccas habet, ἀπὸ δαφνίδων appellatur. In eo 25 eſt, reſinae terebinthinae p. X. *. nitri, cerae, picis aridae, baccarum lauri, ſingulorum p. XX. *. olei paululum. Quoties autem baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, 30 ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

13. *Aliud* ἀπὸ δαφνίδων, *ad extrahendum, & pus movendum.*

Aliud eodem nomine, quod puri quoque movendo eſt. Sevi vitulini, ammo-

l. 1. M. F. P. XVI. *l.* ead. om. *thuris. l.* 13. M.P. *colophoniacae. l.* 15. M. P. om. *additur. l.* ead. M. F. P. *ſesquicyathum. l.* 16. F. M. P. *cyathum. l.* ead. F. M.P. om. *quae. l.* 17. F.M.P. *quae. l.* ead. M. F. P. *vocant. l.* 19. M. F. P. om. *aut. l.* 20. M. P. ἀπὸδαφνίδιον *emplaſtrum ad extrahendum. l.* 27. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. P. *aut. l.* 33. M. F. P. *eo.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. 14. 2 Rhodius de Ponderib. & Menſur. p. 35. 3 Scrib. Larg. c. LXXXVI.

niaci thymiamatis, picis, cerae, nitri, baccarum lauri, resinae aridae, aristolochiae, pyrethri, pares portiones.

14. *Philocratis Emplastrum, ad extrahendum, & pus movendum.*

Praeter haec, est Philocratis: quod habet salis ammoniaci p. VII. *. aristolochiae p. VIII. *. cerae, resinae terebinthinae, suliginis thuris, singulorum p. XV. *. spumae argenti p. XXXII. *. Quibus, ut pus quoque moveant, iridis p. III. *. galbani p. VI. *. adjiciuntur.

15. Ῥυπῶδες *Emplastrum, ad extrahendum.*

Optimum tamen ad extrahendum est id quod, a similitudine sordium ῥυπῶδες Graeci appellant. Habet myrrhae, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum punici mali, aluminis scissilis & rotundi, misyos, chalcitidis, atramenti sutorii cocti, opopanacis, salis ammoniaci, visci, singulorum p. IV. *. aristolochiae p. VIII. *. squamae aeris p. XVI. *. resinae terebinthinae p. LXXV. *. cerae, & sevi vel taurini vel hircini singulorum p. C. *.

16. *Emplastrum Hecataei, ad extrahendum.*

Hecataeo quoque auctore emplastrum generis ejusdem fit ex his: galbani p. II. *. suliginis thuris p. IV. *. picis p. V. *. cerae, & resinae terebinthinae, singulorum p. VIII. *. quibus paulum irini unguenti miscetur.

17. *Alexandrinum Emplastrum viride, ad extrahendum.*

Valensque ad idem emplastrum viride Ale-

---

l. 6. M. F. P. *hac. l.* 11. M. F. P. IV. *l.* 18. M. F. P. *aluminis & scissilis. l.* 18. M. F. P. *missii. l.* 19. M. F. P. *chalcitis. l.* 20. M. P. *Panacis. l.* 23. M. F. LXV. P. LXXXVI. *l.* 24. M. F. P. om. *singulorum. l.* ead. M. F. P. XC.

Alexandrinum est. Habet aluminis scissilis p. VIII. *. salis ammoniaci, p. VII. *. squamae aeris p. XVI. *. myrrhae, thuris, singulorum p. XVIII. *. cerae p. CL. *. resinae Colophoniae aut pineae p. CXC. *. olei heminam, aceti sextarium.

18. *De Emplastris exedentibus.*

Quaedam autem sunt emplastra exedentia, quae σηπτικὰ Graeci vocant, quale est id, quod habet resinae terebinthinae, suliginis thuris, singulorum p. II. *. squamae aeris p. I. *. ladani p. II. *. aluminis tantundem, spumae argenti p. IV. *.

19. *Emplastrum, quod exest corpus, ossa resolvit, & supercrescentem carnem coërcet.*

Exest etiam vehementer corpus, atque ossa quoque resolvit, & supercrescentem carnem coërcet, id, quod habet spumae argenti, squamae aeris, uncias singulas; nitri ignem non experti, lapidis Asii, aristolochiae p. sextantes [1], cerae, resinae terebinthinae, thuris, olei veteris, atramenti sutorii, salis ammoniaci p. semis, aeruginis rasae p. ⅔ bessem, aceti scillitici heminam, vini amineae tantundem.

20. *Emplastra adversus morsus, & alia recentiora vulnera.*

Emplastrum Diogenis nigrum.

Sunt etiam adversus morsus quaedam accommodata; quale est Diogenis nigrum: quod habet bituminis, cerae, resinae pineae aridae, singulorum p. XX. *. spumae argenti p. C. *. olei § sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. IV. cerussae, & aeruginis rasae sin-

---

l. 2. M. F. VIII. *l.* 5. M. F. P. *colophoniacae. l.* ead. F. CXXC. *l.* 9. M. F. P. σηπτικὰ. *l.* 11. M. F. *. P. III. *l.* 14. M. F. P. *corpus & ossa. l.* 20. M. F. *Tasii. l.* 24. M. *scilliti. l.* 28. M. F. P. ignorant *Emplastrum Diogenis nigrum. l.* 30. M. F. *Diogeni. l.* 34. M. F. P. *passae.*

1 I. Rhodius de Ponderib. p. 13. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 11, 12. §. I. Rhodius de Ponderib. p. 27.

singulorum p. VIII. *. ammoniaci p. XII. *. cerae, resinae pineae, singulorum p. XXV. *. spumae argenti p. c. *. olei sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. XIV. *. galbani p. VI. *. cerussae, & aeruginis rasae, singulorum p. VIII. *. ammoniaci p. XII. cerae, resinae pineae, singulorum p. LV. *. ex quibus spuma argenti concoquitur.

21. *Ephesium Emplastrum rubrum, ad idem valens.*

Rubrum quoque emplastrum, quod Ephesium vocatur, huc aptum est. Habet resinae terebinthinae p. II. *. galbani p. IV. *. minii sinopici p. VI. *. thuris suliginis p. VI. *. cerae p. VIII. *. spumae argenti p. LVI. *. olei veteris heminam.

22. *Aliud Emplastrum, ad idem valens.*

Item id, quod ex his constat; squamae aeris, thuris suliginis, singulorum p. IV. *. galbani p. VI. *. salis ammoniaci p. XII. Z. *. cerae p. XXV. *. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

23. λάικὰ *Emplastra non gravibus vulneribus accommodata, & maxime senilibus.*

Sunt etiam alba lenia, λάικὰ Graeci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque senilibus. Quale est quod habet cerussae p. LII. *. sevi vitulini curati, & cerae, singulorum p. LVIII. *. olei heminas tres, ex quibus ea cerussa coquitur.

24. *Elephantinum Emplastrum.* [1]

Aliud, quod habet cerussae p. XX. *. cerae p. LV. *.

---

l. 5. P. VI. *l.* 6. M. F. p. XXII. *l.* ead. P. om. *ammoniaci.* p. XXII. *l.* ead. F. P. *cereae.* M. *cerae. l.* 7. M. F. P. om. *ex quibus. l.* 9. M. F. P. *Ethesium. l.* 12. M. F. P. *Ethesium. l.* 34. M. F. P. X.

1 Oribas. Synops. l. III.

p. LV. *. olei heminam, aquae sextarium. Quae quoties adjiciuntur cerussae vel spumae argenti, scire licet, illa ex his coquenda esse. Est autem ea percandida compositio, quae supra posita est, ideoque elephantina nominatur.

25. *Lenia Emplastra.*

Lenia quoque quaedam emplastra sunt, quae [1] λιπαρὰ fere Graeci nominant; ut id quod habet minii p. IV. *. spumae argenti p. XXV. *. cerae, & adipis suillae singulorum p. XXXV. *. vitellos ovorum quatuor.

26. *Emplastrum lene.*

Alia compositio generis ejusdem: cerae, resinae terebinthinae, singulorum p. V. *. cerussae p. VIII. *. spumae argenti, plumbi retrimenti, (σκωρίαν μολύβδε Graeci vocant) 247, 34. singulorum p. X. *. cicini olei, & myrtei, singulorum heminae tertia.

27. *Archagathi Emplastrum lene.*

Alia, quae ad auctorem Archagathum refertur: misyos cocti, aeris combusti, singulorum p. IV. *. cerussae coctae p. VIII. *. resinae terebinthinae p. X. *. spumae argenti p. VI. *.

28. *Emplastra ejusdem generis, ad leniendum apta.*

Etiamnum generis ejusdem: spumae argenti, cerae, adipis suillae, singulorum p. XXVII. *. vitelli cocti, rosae hemina. Aut compositio haec: cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis suillae pars quarta, paululum ex plumbi retrimento. Aut haec compositio; spumae argenti [2] selibra: ex olei hemina, & aquae marinae altera, cocta donec

---

l. 9. M. F. P. *quas. l.* ead. M. F. P. λιπαρὰς. *l.* 12. M. F. P. XXXVII. *l.* ead. M. F. P. om. *ovorum. l.* 15. M. F. VI. *l.* 17. M. P. *recrementi. l.* ead. M. F. μολύβδ. *l.* 18. M. F. P. XX. *l.* 19. M. F. P. om. *tertia. l.* 21. F. *tertia. l.* 22. M. F. P. *missii. l.* 29. F. *cocti* IV. *rosae. l.* 30. M. F. P. ignorant *aut compositio haec. l.* 31. M. F. P. *paulum. l.* 32. M. F. P. *recremento. l.* ead. M. F. P. om. *haec compos.*

1 Plin. XIII. 9. & XXXIII. 6. 2 Rhodius de Ponderib. p. 12.

nec bullire desierit, cui paulum cerae sit adjectum. Aut haec: pares portiones cerae, sevi, stibii, spumae argenti, cerussae.

CAP. XX.

De Pastillis.

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, sanandaque apti sunt.

PASTILLI quoque facultates diversas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda sanandaque apti. Qualis est, qui habet chalcitidis, misyos, spumae nitri, floris aeris, gallae, aluminis scissilis modice cocti, singulorum p. I. *. aeris combusti, capitulorum mali punici, singulorum p. III. *. Hunc oportet diluere aceto, ac sic, ubi vulnus glutinandum est, illinere. At, si nervosus aut musculosus is locus est, commodius est cerato miscere, sic ut illius octo partes, nona hujus sit.

1. *Alius Pastillus ad glutinanda vulnera.*

Alius ad idem. Constat ex his: bituminis, aluminis scissilis, singulorum, p. I. *. aeris combusti p. IV. *. spumae argenti p. XI. *. olei sextario.

2. *De Sphragide Pastillo, quem Polyidas confecit ad glutinandum vulnus.*

Sed longe Polyidae [1] celeberrimus est: σφραγὶς autem nominatur. Qui habet aluminis scissilis p. IV. *. atramenti sutorii p. II. *. myrrhae p. V. *. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, singulorum p. VI. *. quae contrita vino austero excipiuntur.

3. *Pastil-*

---

l. 2. M. F. P. om. *haec. l.* 3. M. F. *stibis. l.* 11. M. F. P. *chalcitis. l.* ead. M. F. P. *missii. l.* 15. M. F. P. om. *ac. l.* 25. M. F. *Polybus.* P. *Polybius. l.* 27. M. F. *Polybi.* P. *Polybii. l.* 29. M. F. XI. 2.

1 Caelius Aurelian. de Acut. Morb. III. 3.

3. *Paſtillus ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum.*

Ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum: chryſocollae p. I. *. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. halicacabi corticis p. IV. *. minii p. VI. *. ſpumae argenti p. XII. *. ceruſſae p. XVI. *. quae ex aceto coguntur, &, ubi utendum eſt, diluuntur.

4. *Paſtillus Andronis ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia.*

Andronis [1] vero eſt ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia: gallae, atramenti ſutorii, myrrhae, ſingulorum p. I. *. ariſtolochiae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. capitulorum punici mali p. XXV. *. ex paſſo coactorum &, cum uſus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut levius vitium eſt, cui medendum eſt.

5. *Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundantia ſanguinem, vel cancrum.*

Proprie autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum valet: aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, lacrymae papaveris, acaciae, ſingulorum p. XVI. quae ex vino & teruntur, & in ipſo uſu deliquantur.

6. *Paſtillus ad expellendum calculum ex veſica.*

Expellere autem ex veſica cum urina calculum videtur haec compoſitio: caſſiae, croci,

l. 2. M. F. om. *& in. l.* 8. M. *baliacacabi. l.* 10. M. F. P. *aceto & coguntur. l.* 18. M. F. *capitula. l.* 19. M. F. *coacta. l.* 20. M. F. *diluta. l.* 21. M. F. P. *lenius. l.* ead. M. *fixa. l.* 27. M. F. P. om. *valet. l.* ead. M. F. P. XII. *l.* 28. M. P. F. om. *gummi.* p. VIII. *. *thuris* p. XII. *l.* ead. M. F. P. *ſtibis. l.* 29. M. F. P. XVI. *. *quae. l.* 32. M. F. P. *cum urina. l.* 34. M. P. *caſiae.*

1 Oribaſ. Synopſ. III. Galen. de Comp. Med. ſecund. loc. III. 3.

croci, myrrhae, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant p. I. *. hique ſinguli quotidie mane jejuno dantur.

CAP. XXI.

De Peſſis.

HAEC tria compoſitionum genera, id eſt, quae in malagmatis, emplaſtris paſtilliſque ſunt, maximum praecipueque varium uſum praeſtant. Sed alia quoque utilia ſunt: ut ea quae feminis ſubjiciunt. πεσσοὶ Graeci vocant. † Eorum haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

1. *Ad ſanguinem evocandum.*

Ad ſanguinem autem evocandum, cauneis duabus adjicitur nitri p. I. *. aut allii ſemen conteritur, adjicitur myrrhae paululum, & unguento ſuſino miſcetur. Aut cucumeris ſylveſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. *Ad vulvam molliendam.*

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & foenum Graecum, & roſa, & crocum temperantur. Aut elaterii p. III. *. ſalis tantundem, uvae taminiae p. VI. *. melle excipiuntur.

3. *Alia Peſſi compoſitio, ad idem valens.*

Aliud Boetho [1] auctore: quod habet croci, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. IV. *. myr-

---

l. 14. M. F. P. *ſubjiciuntur. l.* 19. M. F. *cauneis. l.* 28. M. F. 2. *l.* 29. M. F. *timiniae. l.* 32. M. F. P. *aut. l.* ead. M. F. P. om. *quod habet.*

1 Ejus meminit Cicero de Divin. II. 12.

myrrhae p. III. *. rosae p. I. *. sevi vitulini p. III. cerae p. II. *. miscentur.

4. *Ad inflammationes vulvae Numenii Pessus.*

Optima autem adversus inflammationes vulvae Numenii compositio est, quae habet croci p. III. *. cerae p. I. *. butyri p. VIII. *. adipis anserinae p. XII. *. vitellos coctos duos, rosae minus cyatho. 263, 15.

5. *Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.*

Si vero infans intus decessit, quo facilius ejiciatur, malicorium ex aqua terendum, eoque utendum est.

6. *Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione utendum sit.*

† Si concidere vitio locorum mulier solet, cochleae cum testis suis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adjiciendum.

7. *Si mulier non comprehendit.*

Si non comprehendit, adeps leonina ex rosa mollienda est.

CAP. XXII.

De Medicamentis, quibus aridis utimur.

1. *Ad carnem supercrescentem exedendam.*

QUAEDAM misturae medicamentorum sunt, quibus aridis neque coactis utimur sic, ut inspergamus; aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale est, ad carnem supercrescentem exedendam, quod habet squamae aeris, fuliginis thuris, singulorum p. I. *, aeruginis p. II. *. Haec autem eadem cum melle purgant ulcera; & cum cera, implent. Misy quoque & galla, si paribus portionibus misceantur, corpus consumunt: eaque vel arida inspersper-

---

l. 11. M. F. *malocorium. l.* 17. M. F. P. *adjiciendum est. l.* 18. a M. F. P. absunt haec: *si mulier non comprehendit. l.* 24. M. F. *quaedam autem misturae. l.* 29. M. F. P. om. *aeris. l.* 32. M. F. P. om. &.

ſpergere licet, vel excepta cadmia illinire.

2. *Ad putrem carnem continendam, ne ultra ſerpat, eamque leniter exedendam, plures compoſitiones.*

Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleae foliis, ante ex vino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita. Aut calx cum cerato. Aut amarae nuces cum allio, ſic ut hujus pars tertia ſit, paululumque his croci adjiciatur. Aut quod habet ſpumae argenti p. VI. *. cornu bubuli combuſti p. XII. *. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorii, aloës, ſingulorum p. II. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio, quae habet chalcitidis, capitulorum mali punici, aloës, ſingulorum p. II. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharidum, ſulphuris, ſingulorum p. I. *. lolii p. III. *. quibus adjicitur picis liquidae quantum ſatis eſt ad jungendum. Vel chalcitis quoque cum reſina & ruta mixta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt & feces vini combuſtae, & calcis & nitri pares

l. 12. M. F. P. *paulumque.* *l.* 27. M. F. P. *cantharides.* p. XI. *l.* 28. M. F. P. om. *ſingulorum.* *l.* 32. M. F. *timinia.* *l.* 34. M. F. P. om. &.

pares portiones. Vel aluminis ſciſſilis p. I. thuris, ſandarachae; nitri, ſingulorum p. I. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. mellis quantum ſatis eſt.

3. *Herae compoſitio.* [1]

Eſt etiam Herae compoſitio, quae habet myrrhae, chalcitidis, ſingulorum p. II. *. aloes, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. IV. *. ariſtolochiae, gallae immaturae, ſingulorum p. VIII. *. malicorii contriti p. XX. *.

4. *Judaei compoſitio.*

Eſt & Judaei: in qua ſunt calcis partes duae, nitri quam ruberrimi pars tertia: quae urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

5. *Jollae compoſitio.*

At Jollas, chartae combuſtae, ſandarachae, ſingulorum p. I. *. calcis p. II. p. auripigmenti tantundem miſcebat.

6. *Ad ſanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coërcendam carnem increſcentem.*

Si vero ex membrana, quae ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet. Si ex alio loco ſanguinis profluvium eſt, auripigmenti, ſquamae aeris, ſingulorum p. I. *. ſandarachae p. II. *. marmoris cocti p. IV. *. inſpergi debent. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. II. *.

---

l. 5. M. F. P. *Hierae. l.* 6. M. P. F. *Hierae. l.* 16. M. *malacorit. l.* 11. F. om. XX. *l.* 13. F. om. &. M. *etſi. l.* 25. M. F. P. *creſcentem. l.* 28. M. F. P. *ex. l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. *debet.*

1 Oribaſ. Synopſ. L. III. de *Paſtillis.*

p. II. *. calcis p. IV. p. Eadem increſcentem quoque carnem coërcent.

7. *Timaei compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum.*

Timaeus autem ad ignem ſacrum, & ad cancrum his utebatur: myrrhae p. II. *. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum p. III. *. ſandarachae, auripigmenti, ſquamae aeris, ſingulorum p. IV. *. gallae p. VI. *. ceruſſae combuſtae p. VIII. *. Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idem praeſtant.

8. *Ad ſternutamenta excitanda.*

Sternutamenta vero & albo veratro, vel ſtruthio conjecto in nares excitantur. vel his miſtis: piperis, veratri albi, ſingulorum p. III. caſtorei p. I. *. ſpumae nitri p. II. *. ſtruthii p. III. *.

9. *Gargarizationes quibus fieri debeant.*

Gargarizationes autem aut laevandi cauſa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptiſanae, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae ſunt. Evocant, ſinapi, piper.

CAP. XXIII.

De Antidotis, & quibus malis opitulentur.

ANTIDOTA raro, ſed praecipue interdum neceſſaria ſunt, quia graviſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, late-

l. 1. M. F. P. om. p. II. *. *l.* 4. F. *vel ad cancrum.* *l.* 5. M. F. P. *vel.* *l.* 16. M. F. 1. *l.* 17. P. VIII. *l.* 22. M. F. P. om. *autem.* *l.* 33. M. om. *in.*

laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem desideranda sunt adversus venena, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones nostris corporibus insertã.

1. *Compositio antidoti.*

Unum est, quod habet lacrymae papaveris p. *. z. acori, malabathri p. v. *. iridis Illyricae, gummi, singulorum p. ii. *. anisi p. iii. *. nardi Gallici, foliorum rosae aridorum, cardamomi, singulorum p. iv. *. petroselini p. *. iii. z. trifolii p. v. *. cassiae nigrae, silis. bdellii, carpobalsami, seminis papaveris albi, singulorum p. *. z. styracis p. *. v. z. myrrhae, opopanacis, nardi Syri, thuris masculi, hypocistidis succi, singulorum p. vi. *. castorei p. vi. *. costi, piperis albi, galbani, resinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, singulorum p. vi. *. z. dulcis radicis p. viii. *. z. quae melle vel passo excipiuntur.

2. *Aliud antidotum,* [1] *Ambrosia nominatum; quod Zopyrus Ptolemaeo regi composuit.*

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur composuisse, atque Ambrosiam nominasse, ex his constat: costi, thuris masculi, singulorum p. v. *. piperis albi p. *. z. floris junci rotundi p. ii. *. cinamomi p. iii. *. cassiae nigrae p. iv. *. croci Cilicii p. *. iv. z. myrrhae, quam stacten nominant, p. v. *. nardi Indici p. *. v. z. quae singula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum est, id, quod [2] AEgyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

l. ii. M. F. om. *. *l.* ead. M.F. iv. *l.* ead. F. *persolii. l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *balsami. l.* 13. M. F. P. *piperis. l.* 14. F. om. *. M. viii. P. viii. *. *l.* 19. M. P. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 20. F. *quae vel melle. l.* 26. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 28. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 29. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. P. *nominat. l.* 30. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. P. viii.

1 Ambrosiae Junii Crispi meminit Marcellus de Med. cap. XXIII. p. 345. 2 Rhodius de Ponderib. p. 25.

3. *Antidotum Mithridatis.* [1]

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis, quod quotidie ſumendo rex ille dicitur adverſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo haec ſunt: coſti p. *. Z. acori p. v. *. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciae ſucci, iridis Illyricae, cardamomi, ſingulorum p. II. *. aniſi p. III. *. nardi Gallici, gentianae radicis, aridorum roſae foliorum, ſingulorum p. IV. *. papaveris lachrymae, petroſelini, ſingulorum p. *. IV. Z. caſſiae, ſileris, lolii, piperis longi ſingulorum p. VI. *. ſtyracis p. *. V. Z. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhae, opopanacis, ſingulorum p. VI. *. malabathri folii p. VI. *. floris junci rotundi, reſinae terebinthinae, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorum p. *. V. Z. nardi, opobalſami, ſingulorum p. *. VI. Z. thlaſpis p. *. VI. radicis Ponticae p. VII. *. croci, zinziberis, cinnamomi, ſingulorum p. *. VIII. Haec contrita melle excipiuntur, & adverſus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur. In caeteris autem affectibus corporis pro modo eorum vel quod [2] AEgyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat, ſatis eſt.

CAP. XXIV.

De Acopis. [3]

1. *Acopum nervis utile.*

ACOPA quoque utilia nervis ſunt. Quale eſt, quod habet floris junci rotundi p. *. II. ZZ. coſti, junci quadrati,

---

l. 6. M. F. om. *. *l.* ead. F. om. *. *l.* 8. M. F. om. *. *l.* 10. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. *ſcilis.* *l.* 13. F. om. *. *l.* 15. M. F. om. *. *l.* 18. M. F. VI. *l.* 19. F. V. *. 22. *l.* 21. F. om. VIII. *. *l.* 26. M. P. *vel quod ervi.*

1. Plin. H. N. XXIII. 18. 2 Jo. Rhodius de Ponderib. p. 26. 3 Scribon. Larg. cap. CLIV. c. 26.

drati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, singulorum p. *. IV. Z. myrrhae, aeris combusti, singulorum p. VII. *. iridis Illyricae, cerae, singulorum p. IV. *. Alexandrini ʃ calami, junci rotundi, aspalathi, xylobalsami, singulorum p. XVIII. *. sevi p. I. *. unguenti irini cyathum.

2. *Acopum Elodes nervis utile.*

Alterum, quod ἑλωδες vocant, hoc modo fit: cerae p. *. Z. olei tantundem, resinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem; simul incoquuntur: deinde infusa in mortario teruntur, instillaturque subinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, & rosae terni cyathi.

3. Ἔγχρισις *ad ulcera purganda & implenda.*

Ἔγχρισις autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur. Quale est, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter se mixtis, butyri, medullae vitulinae, sevi vitulini, adipis anserinae, cerae, mellis, resinae terebinthinae, rosae, olei cicini. Quae separatim omnia liquantur, deinde liquida miscentur, & tum simul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, si pro rosa cyprus infunditur.

4. *Ad sacrum ignem.*

Ad sacrum ignem: spumae argenti p. VI. *. cornu bubuli combusti p. II. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod specialiter [1] sic vocatur, & myrteum, donec utriusque terni cyathi conficiantur.

CAP.

---

l. 3. F. *. VII. *l.* 5. M. F. *asphalti. l.* 8. M. F. P. *Elaeodes. l.* 23. M. F. P. *cilicini. l.* 32. M. P. *fit.*

1 Omnes edit. *Sil.* cujus meminit Plin. H. N. XXXIII. 13. Plura loca congessit Rhodius ad Scribon. Larg. cap. XXX. c. 126. & in Lexico.

CAP. XXV.

De Catapotiis.

1. *Catapotium ad somnum accersendum, & levationem doloris, & simul ad coquendum.*

CATAPOTIA quoque multa sunt, variisque de causis fiunt. Ἀνώδυνα vocant, quae somno dolorem levant. Quibus uti, nisi nimia necessitas urget, alienum est. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & stomacho alienis. Prodest tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymae, galbani, singulorum p. 1. *. myrrhae, castorei, piperis, singulorum p. 11. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, satis est devorasse.

2. *Catapotium valentius ad somnum.*

Alterum, stomacho pejus, ad somnum valentius, ex his fit: mandragorae p. *. z. apii seminis, item hyoscyami seminis, singulorum p. IV. *. quae ex vino teruntur. Unum autem ejusdem magnitudinis, quae supra posita est, abunde est sumpsisse.

3. *Catapotium ad plurimos dolores per somnum leniendos.*

Sive autem capitis dolores, sive ulcera, sive lippitudo, sive dentes, sive spiritus difficultas, sive intestinorum tormenta, sive inflammatio vulvae, sive coxae est, sive jecur, aut lienis, aut latus torquet, sive vitio locorum aliqua prolabitur & obmutescit, occurrit dolori per quietem ejusmodi catapotium. Silis, acori, rutae silvestris seminis, singulorum p. 11. *. castorei, cinamomi, sin-

---

l. 4. *ad concoquendum. l.* 10. M. F. P. *potest. l.* 14. M. F. P. 11. *. *ex. l.* 20. F. *. IV. *l.* 21. M. P. *vinum. l.* 28. M. F. P. *est, sive coxa. l.* 33. M. F. 1. P. 1. *.

singulorum p. II. *. papaveris lachrymae, panacis radicis, mandragorae malorum aridorum, junci rotundi floris, singulorum p. II. *. piperis grana LVI. Haec per se contrita, rursus instillato subinde passo, simul omnia teruntur, donec crassitudo sordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. *Catapotium aliud ad multa valens.*

† Quinetiam silvestris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum est, manipulus, qui manu comprehendi potest, in vas demittitur, & super infunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Ubi jam bene manipulus is coctus est, ibidem expressus projiciatur; & cum eo humore passum pari mensura misceatur, inferveatque, donec crassitudinem sordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad nostrae [1] fabae magnitudinem, habentque usum multiplicem. Nam & somnum faciunt, vel per se assumpta, vel ex aqua data & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae succo, ac passo: & tormina supprimunt ex vino liquata: & inflammationem vulvae coërcent, mista cerato ex rosa facto, cum paululum his croci quoque accessit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

5. *Catapotium ad inducendum somnum, quem vulva dolens prohibuit.*

Item, si vulva dolens somnum prohibet, croci p. II. *. anisi, myrrhae, singulorum p. I. *. papaveris lacrymae p. IV. *. cicutae semi-

---

l. 4. F. *. 11. *l.* 16. M. F. P. *projicitur. l.* ead. M. F. P. *passi. l.* 17. M. F. P. *miscetur. l.* 24. *succi. l.* ead. M. F. *passi. l.* 27. M. P. *paulum. l.* 30. M. F. P. *quod. l.* 32. M. F. P. *prohibuit. l.* 34. F. M.

1 Rhodius de Ponder. p. 25.

feminis p. VIII. *. miſcentur, excipiunturque vino veteri & quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

6. Ad jecur ſanandum.

Ad ſanandum jecur, nitri p. *. Z. croci, myrrhae, nardi Gallici, ſingulorum p. I. *. melle excipiuntur, daturque, quod AEgyptiae fabae magnitudinem habeat.

7. Ad finiendos dolores lateris.

Ad lateris dolores finiendos piperes, ariſtolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

8. Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis, nardi p. I. *. thuris, caſſiae, ſingulorum p. III. *. myrrhae, cinnamomi, ſingulorum p. VI. *. croci. p. VIII. reſinae terebinthinae quadrans, mellis heminae tres.

9. Catapotium Athenionis ad tuſſim.

Ad tuſſim, † Athenionis: myrrhae, piperis, ſingulorum p. I. *. caſtorei, papaveris lacrymae, ſingulorum p. I. *. Quae ſeparatim contuſa poſtea junguntur, & ad magnitudinem fabae noſtrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim & ſomnum.

At, ſi tuſſis ſomnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. I. *. cinnamomi, caſtorei, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. myrrhae, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum p. *. Z.

11. Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus.

Quod ſi purganda ſunt ulcera in faucibus

l. 7. F. *. I. *l.* 14. M. F. *. I. *l.* 15. M. F. *. III. *l.* 27. M. F. P. om. *At. l.* ead. M. F. *utranque. l.* 30. M. F. *. I.

bus tuſſientibus, panacis, myrrhae, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. v. *. galbani p. *. z. hyſſopi p. *. z. conterenda ſunt, hisque hemina mellis adjicienda, & quod digito excipi poteſt, devorandum eſt.

12. *Colice Caſſii medici.*

Colice vero Caſſii ex his conſtat: croci, anisi, caſtorei, ſingulorum p. III. *. petroſelini p. IV. *. piperis & longi, & rotundi, ſingulorum p. v. *. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum p. VI. *. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi. 224, 1.

13. *Ad infantem mortuum aut ſecundas expellendas.*

Infantem vero mortuum, aut ſecundas expellit aquae potio, cui ſalis ammoniaci p. I. *. aut cui dictami Cretici p. I. *. adjectum eſt.

14. *Laborantibus ex partu quid dari debeat.*

Ex partu laborantibus, eryſimum ex vino tepido jejunis dari debet.

15. *Ad adjuvandum vocem.*

Vocem adjuvat, thuris p. I. *. in duobus cyathis vini datum.

16. *Adverſus difficultatem urinae.*

Adverſus urinae difficultatem: piperis longi, caſtorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrymae, croci, coſti, unciae ſingulae, ſtyracis, reſinae terebinthinae pondo ſextantes, mellis abſinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabae AEgyptiae mane & coenato dari debet.

17. *Arteriaces compoſitio quomodo fiat.*

Arteriace vero hoc modo fit: caſſiae, iridis,

---

l. 2. M. F. x. *l.* 6. M. F. *Collice. l.* 7. M. F. *collice. l.* ead. forte *coſti*, uti Libro IV. c. 14. Sed malim ibi legere *croci*. Ita Scribon. Larg. cap. XXIX. cujus deſcriptio in aliis variat. *l.* 21. F. *laboranti. l.* ead. M. F. P. *jejunae. l.* 23. M. F. P. *. I. *l.* 30. M. P. *mel. l.* 31. M. F. P. *Aegyptiae & mane.*

dis, cinnamomi, nardi, myrrhae, thuris, ſingulorum p. I. *. croci p. I. *. piperis [1] grana XXX. ex paſſi tribus ſextariis decoquuntur, donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhae, thuris ſingulorum p. I. *. conjiciuntur in paſſi eundem modum, eodemque modo decoquuntur. Aut ejuſdem paſſi heminae tres uſque eo coquuntur, donec extracta inde gutta indureſcat; & adjicitur tritae caſſiae p. I. *.

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum propoſuerim; genera, in quibus noxa corpori eſt, proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus laeſit, ut in vulneribus. Cum quid intra ſeipſum corruptum eſt, ut in cancro. Cum quid innatum eſt, ut in veſica calculus. Cum quid increvit, ut vena, quae intumeſcens in varicem convertitur. Cum quid deeſt, aut cum curta pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ego, dilatis his, quae praecipue ſcalpellum in manum poſtulant, nunc de his dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, ſicut priorem; & ante dicam de his, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de his, quae certas partes infeſtant. Incipiam a vulneribus.

1. *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

In his autem ante omnia ſcire medicus debet,

---

l. 2. M. F. *. 1. *l.* ead. M. F. *. 1. *l.* 5. M. F. *. 1. *l.* 10. M. F. *. 1. *l.* 12. M. F. P. addunt *& primo de vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. l.* 21. M. F. P. *ut. l.* 23. M. F. P. *quibus plus medicamenta. l.* 24. M. F. P. *ergo. l.* 25. M. F. P. *&. l.* ead. legendum eſt *aut* vel *ac. l.* 29. M. P. om. *de his. l.* 30. M. F. *inducunt. l.* 32. a M. F. P. abſunt haec: *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

[1] pag. 252. 257.

debet, quae insanabilia sint, & quae difficilem curationem habeant, quae promptiorem. Est enim prudentis hominis, primum eum, qui servari [1] non potest, non attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem sors ipsius interemit. Deinde, ubi gravis metus sine certa tamen desperatione est, indicare necessariis periclitantis, in difficili [2] rem esse: ne, si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt: sic rursus histrionis est, parvam rem attollere, quo plus praestitisse videatur. Obligari aequum est confessione promptae rei, quo curiosius etiam circumspiciat, ne, quod per se exiguum est, majus curantis negligentia fiat. 14, 1.

2. *Quae vulnera insanabilia sint.*

[3] Servari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui jocinoris portae, cui in spina [4] medulla percussa est; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut [5] tenuius intestinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae praecisae sunt. 81, 23.

3. *Quae vulnera difficilem curationem habeant.*

Vix autem ad sanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut jocinoris crassum, aut membrana, quae continet cerebrum, aut lienis, aut vulva, aut vesica, aut ullum intestinum, aut septum transversum vulneratum est. Hi quoque in praecipiti sunt, in quibus usque ad grandes intusque con- 512, 13.

---

l. 1. M. P. om. & *l.* 6. M. F. P. *peremit. l.* 10. M. F. P. *fefellisse se videatur. l.* 14. M. F. P. *obligarique aequum. l.* 27. M. F. P. om. *aut.*

1 Hipp. de Arte T. IV. 6. XXIII. 5, 6. Apuleius de Doctr. Platon. L. II. Cicero ad Attic. L. XVI. Ep. 15. Rittershus. ad Isidor. Pelusiot. L. II. Epist. 16. 2 Aegin. VI. 88. 3 Aph. VI. 18. Coac. Not. III. 387. II. Praedict. XIX. XLII. 4 Exemplum vide apud Tulpium Obs. L. III. c. 27. 5 Aph. VI. 24. Coac. Not. III. 379, 389.

conditas venas in alis vel poplitibus mucro desedit. Periculosa etiam vulnera sunt, ubicunque venae majores sunt, quoniam exhaurire hominem profusione sanguinis possunt. Idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; sed etiam in his venis, quae ad anum testiculosque perveniunt. Praeter haec malum vulnus est, quodcunque in alis vel feminibus, vel inanibus locis, vel inter digitos est. Item quodcunque musculum, aut
81, 23. nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laesit.

4. *Quae vulnera tutiorem curationem habeant.*

Tutissimum omnium, quod in [1] carne est. Et haec quidem loco vel pejora, vel meliora sunt. Modo vero periculum facit, quodcunque magnum est.

5. *Observationes in vulneris genere & figura.*

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque est. Nam pejus est, quod etiam collisum, quam quod tantum discissum est, adeo ut acuto quoque, quam retuso telo, vulnerari commodius sit. Pejus etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est; ex quove caro alia parte abscissa, alia dependet. Pessima quaeque plaga [2] curva est: tutissima, quae lineae modo recta est. Quo deinde propius huic illive figurae vulnus est, eo vel deterius vel tolerabilius est.

18, 33. 119, 31. 6. *AEtatis observatio, & corporis, & vitae, & temporis.*

Quin etiam confert aliquid & aetas, & [3] corpus, & vitae propositum, & anni tempus, quia facilius sanescit puer vel adolescens, quam senior: valens, quam infirmus: neque

l. 2. Caesarius in margine *descendit. l.* 9. M. F. P. *locis, vel in articulis. l.* 18. M. F. P. *observationes quaedam & aetatis & corporis & vitae & temporis in vulneribus. l.*22. F. *retunso. l.*25. M. F. om. *que.* P. *quae. l.* ead. M. P. *in orbem. l.* 29. a M. F. P. haec absunt: *Aetatis observatio & corporis & vitae & temporis.*

1 Hippoc. Coac. Not. III. 390. & I. de Morb. III. 5. 2 Praed. XXIV. 2. Coac. Praen. III. 389. 3 II. Praedict. XIX. 7.

neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam si alterum ex his est: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: sobrius & temperans, quam vino veneri- que deditus. Opportunissimumque curationi tempus [1] vernum est; aut certe neque fervens, neque frigidum. siquidem vulnera & nimius calor & nimium frigus infestant; maxime tamen horum varietas: ideoque perniciosissimus autumnus est. 42, 17. 33, 33.

7. *Signa eorum, quae intus laesa sunt.*

Sed pleraque ex vulneribus oculis subjecta sunt: quorumdam ipsae sedes indices sunt, quas alio loco demonstravimus, cum positus interiorum partium ostendimus. Verumtamen, quia quaedam vicina sunt, interestque, vulnus in summa parte sit, an penitius penetraverit, necessarium est notas subjicere, per quas quid intus ictum sit, scire possimus; & ex quibus vel spes, vel desperatio oriatur.

8. *Signa percussi cordis.* [2]

Igitur, corde percusso, sanguis multus fertur, venae languescunt, color pallidissimus, sudores frigidi, malique odoris, tanquam in aegroto corpore oriuntur: extremisque partibus frigidis [3] matura mors sequitur.

9. *Signa pulmonis icti.* [4]

Pulmone icto, spirandi difficultas est: sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens, simulque etiam spiritus cum sono fertur: in vulnus inclinari juvat: quidam sine ratione consurgunt. Multi si in ipsum vulnus incli-

---

l. 11. M. F. P. ignorant *signa eorum, quae intus laesa sunt. l.* 17. M. P. *quoque. l.* 18. M. F. P. *penitus. l.* 19. M. F. P. *actum. l.* 21. M. F. P. *oritur. l.* 26. M. F. P. *rorato.*

1 Aph. VI. 47. 2 Aeginet. VI. 88. 3 Aph. VIII. 12. 4 Aeginet. VI. 88.

inclinati sunt, loquuntur: si in aliam partem, obmutescunt.

10. *Signa jocinoris vulnerati.*

Jocinoris autem vulnerati notae sunt: multus sub dextra parte praecordiorum profusus sanguis: ad spinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloresque usque ad jugulum, junctumque ei latum scapularum os, intenti. quibus nonnunquam etiam biliosus vomitus accedit.

11. *Signa percussorum renum.*

Renibus vero percussis, dolor ad inguina testiculosque descendit: difficulter urina redditur; eaque aut est cruenta, aut cruor fertur.

12. *Signa vulnerati lienis.*

At, liene icto, sanguis niger a sinistra parte prorumpit: praecordia cum ventriculo ab eadem parte indurescunt: sitis ingens oritur: dolor ad jugulum, sicut jocinore vulnerato, venit.

13. *Signa percussae vulvae.*

At, cum vulva percussa est, dolor in inguinibus, & coxis, & feminibus est: sanguinis pars per vulnus, † pars per naturam descendit: vomitus bilis insequitur. Quaedam obmutescunt: quaedam mente labuntur; quaedam, sui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri se confitentur; morientesque eadem, quae corde vulnerato, patiuntur.

14. *Signa percussi cerebri, vel membranae ejus.*

Si cerebrum membranave ejus vulnus accepit,

---

l. 9. M. F. P. *latus. l.* 9. M. F. P. *intentum. l.* 12. M. F. *renium. l.* 24. M. F. P. om. *in. l.* 25. M. P. F. *femoribus. l.* 26. M. P. *naturale. l.* 31. M. F. P. *tandem. l.* 34. M. F. P. *fin.*

accepit, ſanguis per nares, quibuſdam etiam per aures exit; fereque bilis [1] vomitus inſequitur: quorumdam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant: quorumdam trux vultus eſt: quorundam oculi, quaſi reſoluti, huc illucque moventur: fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi [2] diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. *Signa ſtomachi percuſſi.*

Ubi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, & bilis vomitus inſequitur: ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito: venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur; per quos extremae partes frigeſcunt.

16. *Signa jejuni inteſtini, & ventriculi vulnerati, & aliorum inteſtinorum.* [3]

Communes vero jejuni inteſtini & ventriculi vulnerati notae ſunt. Nam cibus & potio per vulnus exeunt: praecordia indureſcunt: nonnunquam bilis per os redditur. Inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Caetera inteſtina icta vel ſtercus [4], vel odorem ejus exhibent.

17. *Signa percuſſae medullae, quae in ſpina eſt.*

Medulla vero, quae in ſpina eſt, diſciſſa, nervi reſolvuntur, aut diſtenduntur: ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel urinam, vel etiam ſtercus excernunt.

18. *Si-*

---

l. 6. M. F. P. *huc atque illuc. l.* 10. M. F. P. *deligatum. l.* 15. M. F. P. *ſingultus. l.* ead. M. F. *ea. l.* 29. M. F. P. *diſcuſſa.*

1 Aph. VI. 50. Aeginet. VI. 88. Hippocr. Coac. Not. III. 383, 384. 2 Aegin. VI. 90. 3 Aeginet. VI. 88. 4 Valleriola Obſ. L. II. Obſ. 9.

18. *Signa septi transversi percussi.*

At, si septum transversum percussum est, praecordia sursum contrahuntur, spina dolet, spiritus rarus est, sanguis spumans fertur.

19. *Signa vesicae vulneratae.*

Vesica vero vulnerata, dolent inguina: quod super pubem est, intenditur: pro urina, sanguis; at ex ipso vulnere urina descendit: stomachus afficitur. itaque aut bilem vomunt, aut singultiunt: frigus, & ex eo mors sequitur.

20. *De sanguine, & sanie, & pure, & eorum speciebus: quandoque meliora, deteriorave sint.*

His cognitis, etiamnum quaedam alia noscenda sunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi sumus, pertinentia. Ex his autem exit sanguis, sanies, pus. Sanguis omnibus notus est. Sanies est tenuior hoc, varie crassa, & glutinosa, & colorata. Pus crassissimum albidissimumque, glutinosius & sanguine & sanie. Exit autem sanguis ex vulnere recenti, aut jam sanescente. Sanies est inter utrumque tempus. Pus ex ulcere jam ad sanitatem spectante. Rursus & sanies & pus quasdam species Graecis nominibus distinctas habent. Est enim quaedam sanies, quae vel ἰχὼς, vel μελίκηρα nominatur. Est pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Ἰχὼς [1] tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeso, inflammatio secuta est. Μελίκηρα crassior est, glutinosior, & subalbida, mellique albo subsimilis. Fertur haec quoque ex malis ulce-

---

l. 9. M. F. P. *Aut. l.* 28. M. F. *hydrops. l.* ead. P. μελικέρια. M. *melitera. l.* 30. M. F. *hydrops. l.* 32. P. μελικήρια. M. *melitera. l.* ead. M. F. P. om. *est. l.* 33. M. F. P. *& glutinosior.*

1 Mercurial. Variar. Lect. IV, 12.

ulceribus, ubi nervi circa articulos laesi sunt; & inter haec loca, maxime ex genibus. Ἐλαιώδες tenue, subalbidum, quasi unguinosum colore, atque pinguitudine oleo albo non dissimile apparet in magnis ulceribus sanescentibus. Malus est autem sanguis, nimium aut tenuis, aut crassus; 82, 1.
colore vel lividus, vel niger; aut pituita mistus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice crassus, non glutinosus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio est, ex quo sanguis bonus fluxit. Itemque postea spes in his major est, ex quibus melioris generis quaeque proveniunt. Sanies igitur mala est, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinosa, aut mali odoris, aut quae ipsum ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior est non multa, modice crassa, subrubicunda, aut subalbida. Ἰχὼς autem pejor est multus, crassus, sublividus aut subpallidus, glutinosus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior est subalbidus, quique caetera omnia contraria prioribus habet. Melicera autem mala est, multa, & percrassa: melior, quae & tenuior, & minus copiosa est. Pus inter haec optimum est. Sed id quoque pejus est, multum, tenue, dilutum; magisque, si ab initio tale est; itemque, si colore sero simile, si pallidum, si lividum, si faeculentum. Praeter haec, si male olet; nisi tamen locus hunc odorem excitat. Melius est, quo minus est, quo crassius, quo albi- 321, 20.
dius: itemque, si laeve est, si nihil olet, si aequa-

---

l. 4. M. F. P. *unctum. l.* 17. M. F. P. *quae & ipsum. l.* 19. M. F. P. om. *est. l.* 20. M. F. *hydrops. l.* 23. M. F. P. *qui. l.* 24. P. *meliceria.* M. *melitera. l.* 30. M. F. P. *faeculentum est.*

aequale est. Modo tamen, convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex majore, plus nondum solutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἐλαιώδες quoque pejus est multum, & parum pingue: quo minus autem, quoque id ipsum pinguius, eo melius est.

21. *Curatio adversus profusionem sanguinis in vulneribus.* [1]

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus est, qui servari potest, protinus prospicienda duo sunt: ne sanguinis profusio, neve inflammatio interimat. Si profusionem timemus (quod ex sede vulneris, & ex magnitudine ejus, & ex impetu ruentis sanguinis intelligi potest) siccis linamentis vulnus implendum est, supraque imponenda spongia ex aqua [2] frigida expressa, ac manu super comprimenda. Si parum sic sanguis conquiescit, saepius linamenta mutan- 204, 15. da sunt. Et, si sicca parum valent, aceto 293, 11. madefacienda sunt. Id vehemens ad sanguinem supprimendum est: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rursus metus subest; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem postea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipsum inducentibus crustam, (quamvis pleraque ex his sanguinem supprimunt) sit utendum: sed, si semel ad ea decurritur, his potius, quae mitius idem efficiunt. Quod si illa quoque profluvio vincuntur, venae, quae sanguinem fundunt, appre-

l. 6. M. F. P. *etiam. l.* 13. Vir doctus in margine codicis scripsit *interveniat.* M. F. P. om. *interimat. l.* 14. M. F. P. om. *ex. l.* 27. M. F. om. *ut. l.* 30. M. P. *sit utendum. l.* 32. M. F. P. om. *his.*

1 Aeginet. IV. 53. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 51.
2 Frigidam potui exhibet Aëtius Tetr. I. Serm. III. c. 145. Cels. p. 204, 31.

apprehendendae, circaque id, quod ictum eſt, duobus locis deligendae intercidendaeque ſunt, ut & in ſe ipſae coëant, & nihilominus ora praecluſa habeant. Ubi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sic etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neque nervus, neque muſculus eſt, utputa in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum eſt, cucurbitulam admovere adverſa parte, ut illuc ſanguinis curſus revocetur.

22. *Curationes adverſus vulnerum inflammationem.*

Et adverſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: adverſus inflammationem autem, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, ubi laeſum eſt vel os, vel nervus, vel cartilago, vel muſculus, aut ubi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem mature ſupprimere non oportebit; ſed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat; utique, ſi corpus juvenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multoque magis, ſi id vulnus ebrietas praeceſſit. Quod ſi muſculus laeſus videbitur, praecidendus erit. nam percuſſus, mortiferus eſt: praeciſus, ſanitatem recipit.

23. *De glutinatione vulnerum.*

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute, vel

l. 6. M. F. P. *ſed. l.* 9. M. F. P. *commodiſſimum tamen eſt. l.* 10. M. F. P. *a diverſa. l.* 34. M. P. *vel quod.*

vel etiam in carne eſt; ſi nihil ei praeterea mali accedit. Poteſt caro, alia parte dependens, alia inhaerens; ſi tamen etiamnum integra eſt, & conjunctione corporis fovetur.

In his vero, quae glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet: maximeque, ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum orae facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendae vero fibulae ſunt (ἀγκτῆρας Graeci nominarunt) quae oras, paulatim tamen, contrahant; quo minus lata poſtea cicatrix ſit.

Ex his autem colligi poteſt, utrum id quoque, quod alia parte dependens, alia inhaerebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem movet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat.

Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit haec, oportebit; quo valentius haereat, neque cutem abrumpat. Utraque optima eſt ex [1] * acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori inſideat. Utra-

---

l. 6. M. F. P. om. *eſt. l.* 14. M. F. P. *nominant. l.* ead. M. F. P. *paulum. l.* 17. M. F. P. om. *utrum. l.* 34. M. F. P. *inſidat.*

1 De ea librum ſcripſit Joan. Rhodius. Turneb. Adverſ. XVII. 21. * H. F. ab Aquapendente, Oper. Chirurg. P. 1. c. 17. pag. 70. Salmaſius Epiſt. 45. & 49.

Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet; ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit; quia, quo ſaepius acus corpus tranſivit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magisque aeſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat: ſed ea hactenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere etiam fibulae latius vulnus eſſe patiuntur: futura oras jungit, quae ne ipſae quidem inter ſe contingere ex toto debent; ut ſi quod intus humoris concreverit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet.

Deinde omni vulneri primo imponenda eſt ſpongia ex [1] aceto expreſſa. Si ſuſtinere aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea, quocunque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex his, quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui: maximeque ſi caro eſt, Barbarum: ſi nervi, vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra ſunt, Polybi ſphragidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum eſt: eminentibusque partibus

290, 21. 204, 16. 268, 269, 260. 16. 268. 264, 32.

---

l. 4. M. F. *tranſuit.* Ita Caeſarius in margine. *l.* 10. M. P. *tamen. l.* 13. M. P. *quid. l.* 14. M. *quia. l.* 23. M. P. *inhaereſcat. l.* 32. P. *Polybii.*

1 Maledictam methodum dicit Ettmuller in Comment. ad Schrod. & Morell. pag. 408.

bus ea, quae Graeci ῥάπτεσθαι vocant.

Solet etiam, colliso corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum est, scalpello latius aperire; nisi musculi, nervique juxta sunt, quos incidi non expedit. ubi satis diductum est, medicamentum imponendum est. At, si id, quod collisum est, quamvis parum diductum est, latius tamen aperiri propter nervos aut musculos non licet; adhibenda sunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque
297, 15. ex his, id, quod ῥυπῶδες vocari proposui. Non alienum est etiam, ubicunque vulnus est grave, impositum, quo id juvetur, insuper circumdare lanam succidam ex aceto & oleo: vel cataplasma, si mollis is locus est, quod leniter reprimat; si nervosus, aut musculosus, quod emolliat.

24. *Quomodo vulnus ligari conveniat.*

Fascia vero ad vulnus deligandum linea aptissima est: eaque lata esse debet, ut semel injecta non vulnus tantum, sed paululum utrinque oras ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis recessit, ab ea melius attrahitur: si aeque ab utraque, transverse comprehendere oras debet: aut si id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda est, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem deliganda est, ut & contineat, nec adstringat. quod non continetur; elabitur: quod nimis adstrictum est,
300, 17. cancro periclitatur. Hieme saepius fascia circuire debet: aestate, quoties necesse est. Tum extrema pars ejus inferioribus acu assuen-

---

l. 1. P. Ῥάπτεσθαι. M. *Rhaptusam. l.* 2. Vir doctus *enim. l.* 5. M. F. P. *sint. l.* 6. M. F. *deductum. l.* 8. M. *his is. l.* ead. M. F. *deductum. l.* 20. M. F. P. *lintea. l.* 22. M. F. P. *paulum. l.* 23. M. F. P. *utrinque etiam oras ejus.* Vir doctus, *etiam ultra oras ejus. l.* 25. M. F. P. *transversa. l.* 30. M. F. P. *neque. l.* 32. *cancro.* Vir doctus *Gangraena,* potius legendum putat.

assuenda est. nam nodus vulnus laedit. nisi tamen longe est.

Porro neminem decipi decet, ut propriam viscera curationem requirant, de quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel futura, vel alio medicinae genere est. In visceribus nihil movendum est; nisi, si quid aut ex jocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat, id praecidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta sanabunt, quae cuique visceri convenire superiore libro proposui.

25. *Quomodo vulnerato agendum sit.*

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est: isque si grave vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo debet: bibere, donec sitim finiat, aquam calidam, vel, si aestas est, ac neque febris, neque dolor est, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum est, sed semper pro vi corporis aestimandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit; tenuem scilicet, & exiguum, qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluvio sanguinis intermorientes ante ullam curationem vino [1] reficiendi sunt; quod alioqui inimicissimum vulneri est. 120, 7. 299, 21.

26. *De notis vulnerum.*

Nimis vero [2] intumescere vulnus, periculosum: nihil [3] intumescere, periculosissimum est. illud indicium magnae inflammationis: hoc, emortui corporis est. Protinus-

l. 1. M. F. P. *ulcus. l.* 3. M. F. P. *illo. l.* 4. M. F. P. *requirat. l.* ead. M. F. P. *viscerum. l.* 8. M. P. *aut si quid. l.* 10. M. F. P. om. *id. l.* ead. F. *alioqui. l.* 14. M. F. P. *De ratione victus & notis vulnerum, curationibusque eorum. l.* 18. M. F. P. *inflammationem, a cibo. l.* 20. M. F. P. om. *ac. l.* 22. M. P. *viribus. l.* 30. M. F. P. om. *De notis vulnerum. l.* 33. M. F. P. *indicium est magnae. l.* 34. M. F. P. om. *est.*

1 Athen. Deipn. L. 1. c. 8. p. 10. 2 Aph. V. 66. 3 II. Epidem. III. 128.

tinuſque, ſi mens homini conſiſtit, ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet, mature vulnus ſanum fore. At ne febris quidem terrere debet, ſi in magno vulnere, dum inflammatio eſt, permanet. Illa pernicioſa eſt, quae vel levi vulneri ſupervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel ſi nervorum [1] rigorem aut diſtentionem, quae ex vulnere orta eſt, ea
52, 18. non finit. Vomitus quoque bilioſus non
287, 2. voluntarius, vel protinus, ut percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervoſi loci vulnerati ſunt. Sponte tamen vomere, non alienum eſt; praecipue his, quibus in conſuetudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt.

27. *De curationibus vulnerum.*

[2] Biduo ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque ſanies † ex aqua frigida eſt, eademque rurſus injicienda ſunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura eſt, ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto vulnere, conſiderandus color eſt. Quod ſi lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt; ſcire licet, malum vulnus eſſe. idque, quandocunque animadverſum eſt, terrere nos poteſt. Album, aut rubicundum eſſe vulnus, commodiſſimum eſt. Item cutis dura, craſſa, dolens, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt, ubi haec ſine dolore, tenuis, & mollis eſt. Sed ſi glutinatur vul-

---

l. 3. M. F. P. *Ac. l.* 8. M. F. P. *rigor. l.* 9. M. F. P. *diſtentio. l.* ead. M. F. P. *eam. l.* 20. M. F. P. om. *De curationibus vulnerum. l.* 31. M. F. P. *ulcus.*

1 Aph. IV. 57. II. 26. 2 De Fractur. XXXIII. 5.

vulnus, aut leviter intumuit, eadem sunt imponenda, quae primo fuerunt.

Si gravis inflammatio est, neque glutinandi spes est, neque movetur, aquae quoque[1] calidae necessarius usus est, ut materiam digerat; & duritiam emolliat, & pus citet. Ea sic temperanda est, ut manu contingenti jocunda sit; & usque eo adhibenda, donec aliquid minuisse ex tumore caloremque ulceri magis naturalem reddidisse videatur. Post id fomentum, si late plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet, maximeque, si grande vulnus est, tetrapharmacum: si in articulis, digitis, locis cartilaginosis, ὑπῶδες. At si latius 294, 12. hiat, idem illud emplastrum liquari ex irino unguento oportet, eoque inlita linamenta disponi per plagam: deinde emplastrum supra dari, & super id lanam succidam; minusque etiam, quam primo, fasciae adstringendae sunt.

28. *Curationes propriae articulorum.*

Sed propria quaedam in articulis visenda sunt. In quibus si praecisi nervi sunt, qui continebant, debilitas[2] ejus partis sequitur. Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, & ea transversa, commodior est: & si ex retuso & gravi est, nullum in figura discrimen est: at videndum est, pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque & crassum diu fertur, nervum praecisum esse credibile est: magisque, quo majores dolores inflammationesque, & quo maturius excitatae sunt. Quamvis autem

l. 1. M. F. *leniter. l.* 4. M. F. P. *eaque pus moveant. l.* 5. M. F. P. *ut & materiam. l.* 7. M. P. *ut & manu. l.* 8. M. F. P. om. &. *l.* 11. M. F. P. ὑπῶδες. *Post id fomentum, si late plaga non patet, imponi protinus emplastrum debet. l.* 15. M. F. P. &. *l.* 16. M. F. P. om. *idem. l.* 23. M. F. P. om. *sed. l.* ead. M. F. P. *proprie. l.* 27. M. F. P. om. &. M. F. om. *ex. l.* 29. M. F. P. *visendum. l.* 32. M. F. P. *magis quoque. l.* 33. Vir doctus: *si maturius excitatae sunt. l.* 33. M. F. P. om. &.

1 Aph. V. 22. 2 Coac. Praen. III. 385. I. de Morb. III. 2.

non abſciſſus nervus eſt; tamen, ſi circa durus tumor diu permanet, neceſſe eſt, & diuturnum ulcus eſſe, & ſanato quoque eo, tumorem permanere: futurumque eſt, ut tarde membrum id vel extendatur, vel contrahatur. Major tamen in extendendo
257, 33. mora eſt, ubi recurvato articulo curatio adhibita eſt; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum eſt, ratione certa debet. Si glutinandum eſt, ut ſuperius ſit: ſi in inflammatione eſt, ut in neutram partem inclinatum ſit: ſi jam pus profluit, ut devexum ſit.

348, 21. Optimum etiam medicamentum, [1] quies eſt. Moveri, & ambulare, niſi ſanis, alienum eſt. Minus tamen periculoſum his eſt, qui in capite vel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati ſunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut crure, aut pede laborante. Locus, in quo cubat, tepidus eſſe debet. Balneum quoque, dum parum vulnus purum eſt, inter res infeſtiſſimas eſt. Nam id & tumidum & ſordidum reddit. Ex quibus ad cancrum tranſitus eſſe conſuevit. Lenis fricatio recte adhibetur; ſed his partibus, quae longe abſunt à vulnere.

29. *Vulnus quomodo purgandum eſt.*

Inflammatione finita, vulnus purgandum eſt. Id optime faciunt tincta in melle linamenta: ſupraque id emplaſtrum vel
262. τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον dandum eſt. Tum demum vero purum ulcus eſt, cum

---

l. 3. M. F. P. *ſano. l.* 5. M. F. P. om. *vel. l.* 12. M.F. om. *in. l.* 18. M. om. *in. l.* 22. M. F. P. *cubabit. l.* ead. M.P. *debebit. l.* 24. M.P. *humidum. l.* 26. M. F. P. *levis. l.* ead. M. F. P. *fricatio. l.* 27. M. F. P. *longius. l.* 32. M. F. P. om. *vel* τετραφάρμακον. *l.* 34. M. *parum.*

1 Hippocrat. de Ulcer. T. II. 3.

cum rubet, ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. At, quodcunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit: quod nimium aut aridum aut humidum eſt; quod aut albidum, aut lividum, aut nigrum eſt; id purum non eſt.

30. *Quomodo vulnus implendum eſt.*

Purgato vulnere, ſequitur, ut impleatur; jamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt, ut ſanies removeatur. Lanae ſuccidae ſupervacuus uſus eſt: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum eſt: ut butyrum cum roſa, & exigua mellis parte; aut cum eadem parte mellis aut cum eadem roſa, πτεραφάρμακον; aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci; vitatis omnibus acribus. Sed jam plenioribus, avis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus, dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt: itemque uſque ad cicatricem, ſi nervi, muſculive vulnerati ſunt; etiam, ſi alte caro. At, ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in nervoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus utendum eſt. At, ſi caro ſupercrevit, modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius, ſquama aeris. Si plus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementioria, quae corpus exedant. 295, 28.

---

l. 2. M. P. *Ac. l.* 5. M. F. P. *quod aut pallidum aut. l.* 8. M. F. P. om. *vulnere. l.* 15. M. F. P. *is. l.* 16. M. F. P. om. *mellis. l.* 20. M. F. P. *plenioribus, nam & avis. l.* 25. M. F. P. *aut.*

exedant. Cicatricem, poſt omnia haec, commode inducit lycium ex paſſo aut lacte dilutum; vel etiam per ſe impoſitum ſiccum linamentum vehementius.

31. *De ulceribus, quae extrinſecus per vulnera incidunt, curationibusque eorum.*

Hic ordo felicis curationis eſt. Sed quaedam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim vetuſtas ulcus occupat, induciturque ei callus, & circum orae craſſae livent. Poſt quae, quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit; quod fere negligenter curato ulceri ſupervenit.

§31, 411.

Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob aeſtus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis vulnus adſtrictum eſt, vel quia corpus ſenile, aut mali habitus eſt, cancer occupat. Id genus a Graecis diductum in ſpecies eſt, noſtris vocabulis non eſt. omnis autem cancer non ſolum id corrumpit, quod occupavit; ſed etiam ſerpit: deinde aliis aliisque ſignis [1] diſcernitur. Nam modo ſuper inflammationem rubor ulcus ambit, iſque cum dolore procedit: ἐρυσίπελας Graeci nominant: modo ulcus nigrum eſt, quia caro ejus corrupta eſt, idque vehementius; etiam in putreſcendo intenditur, ubi vulnus humidum eſt, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, maliſque odoris eſt, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit aut in latus, aut deorſum, eoque vitio

§294, 31. §533, 31.

non-

---

l. 1. M. F. *exedunt. l.* 4. M. F. P. ignorant *vehementius. l.* 5. M. F. *vulneribus. l.* 18. M. F. P. *corpus aut ſenile. l.* 28. M. F. P. om. *in. l.* 31. M. F. P. *caruncula eaque corruptae.*

1 In principio difficillime cognoſcitur teſte Galeno M. M. XIV. Vide Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. I. Obſ. 1.

nonnunquam os afficitur : modo oritur ea, quam Graeci γάγγραιναν appellant. 303.

Priora in qualibet parte corporis fiunt: haec in prominentibus membris, id est, inter ungues, & alas, vel inguina; fereque in senibus, vel in his, quorum corpus mali habitus est. Caro illi ulceri vel nigra, vel livida est; sed sicca & arida, proximaque cutis, plerumque subnigris pustulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida fereque aeruginosa & sine sensu est. Deterior in inflammatione est, omniaque ea simul serpunt: ulcus, in locum pustulosum: Pustulae, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor, in id quod inflammatum est: inflammatio, in id quod integrum est, transit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingensque sitis: quibusdam etiam delirium accedit: alii, quamvis mentis suae compotes sunt, balbutiendo vix sensus suos explicant, incipit affici stomachus: fit foedi spiritus ipse odoris. Atque initium ejus quidem mali recipit curationem: ubi vero penitus insedit, insanabile est. plurimique sub frigido sudore moriuntur. 51, 30.

32. *Curatio veteris ulceris.*

Ac pericula quidem vulnerum haec sunt. Vetus autem ulcus scalpello circumcidendum est, excidendaeque ejus orae, &, quicquid super eas livet, aeque incidendum. Si varicula intus est, quae id sanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi sanguis emissus, novatumque vulnus est, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneri-

---

l. 1. M. F. P. *nonnunquam quoque os. l.* 3. M. F. P. *priores. l.*4. M.F.P. *hoc. l.*6. M.P. om. *in.l.*7. M. P. F. *in ulcere. l.* 11. M. F. P. *rugosa. l.* ead. M. F. P. *ulterior. l.* 20. M. F. P. *balbutiendo tamen vix. l.* ead. M. *suos os explicant.* P. *ore. l.* 21. F. *foedus.* M. *foedius. l.* 26. M. F. P. om. *veteris. l.*28. F. *concidendum.* P. *incidendum.* M. *conjiciendum. l.* 31. M. F. P. *his.*

neribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit: &, cum ulcus ſub eo exeſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

33. *Curatio Eryſipelatum.*

Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non ſolum vulneri ſupervenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſuevit: atque interdum periculum magnum adfert; utique, ſi circa cervicem aut [1] caput conſtitit.

Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde imponere ſimul reprimentia & [2] refrigerantia; maximeque ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretam aqua pluviatili exceptam; aut ex eadem aqua ſubactam farinam cupreſſo adjecta, aut, ſi tenerius corpus eſt, lenticula. Quicquid impoſitum eſt, betae folio contegendum eſt, & ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo: ſulphuris P. I. *. ceruſſae, croci, ſingulorum P. X. *. eaque cum vino conterenda ſunt, & id his illinendum: aut, ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita ſuillae adipi miſcenda ſunt, & illinita linteolo ſuperinjicienda.

At, ſi nigrities eſt, quae nequedum ſerpit, imponenda ſunt, quae carnem putrem lenius exedunt; repurgatumque ulcus ſic, ut caetera, nutriendum eſt. Si magis [3] putre eſt, jamque procedit ac ſerpit, opus eſt vehementius erodentibus. Si ne haec quidem evincunt, aduri locus debet, donec nul-

l. 5. M. P. *Eryſipelarum. l.* 9. M. F. P. *majus. l.* 10. M. F. P. *cervices. l.* 15. M. F. *pluviali. l.* 17. M. F. P. *lenticulam. l.* 22. M. F. P. X. *l.* ead. M. P. *ceruſſae, & croci. l.* 23. M. P. XX. *l.* 26. F. M. P. *illita. l.* 28. M. F. P. om. *quae.*

1 Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 59. Aeginet. IV. 21.
2 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 47. 3 Aph. VII. 20.

nullus ex eo humor feratur. nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt, cum aduritur. Poſt uſtionem putris ulceris, ſuperponenda ſunt, quae cruſtas a vivo reſolvant: ἀποχαρωτικὰ Graeci nominant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & reſina eſt. Sed iis quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

34. *Curatio Gangraenae.* [1]

Gangraenam vero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt; utique in corpore juvenili; & magis etiam, ſi muſculi integri ſunt; ſi nervi vel laeſi non ſunt, vel leviter affecti ſunt; neque ullus magnus articulus nudatus eſt; aut carnis in eo loco paululum eſt, ideoque non multum quod putreſceret, fuit, conſiſtitque uno loco vitium; quod maxime fieri in digito poteſt. In ejuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum eſt, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, uſque ad ſanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt, quae pus movere conſuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena ſunt; ſed his quam leviſſimis opus eſt. ſuperque ea, quae inflammata ſunt, utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id, quod eſt inter integrum ac vitiatum locum, debet.

Prae-

---

l. 4. M. F. P. *eas eſcharas.* *l.* 5. M. F. P. *vocant.* *l.* 7. M. F. P. *aliis.* *l.* 17. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. P. *eo.* *l.* 24. M. F. *eo.*

1 Aeginet. IV. 19.

Praecipueque in hoc casu petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a victus ratione praesidium est. Neque enim id malum, nisi corrupti vitiosique corporis est. Ergo primo, nisi imbecillitas prohibet, abstinentia utendum. Deinde danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adstringant; sed ea levia. Postea, si vitium constitit, imponi super vulnus eadem debent, quae in putri ulcere praescripta sunt. Ac tum quoque pleniorибus cibis uti licebit ex media materia; sed tamen non nisi alvum, corpusque siccantibus: aqua vero pluviatili frigida. Balneum, nisi jam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est; siquidem emollitum in eo ulcus cito rursus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus serpere sub his cancer. Inter quae miserum, sed unicum, auxilium est; ut caetera pars corporis tuta sit, membrum, quod paulatim emoritur, abscinderе.

35. *Curatio vulnerum, ubi quid collisum est, aut detritum; aut infixum.*

Hae gravissimorum vulnerum curationes sunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi interior pars collisa; aut ubi derasum, detritumve aliquid est; aut ubi furculus corpori infixus est; aut ubi tenue, sed altum vulnus insedit.

In primo casu commodissimum est malicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem continere, & cerato miscere ex

---

l. 12. M. F. P. *sic. l.* 14. M. F. *pluviali. l.* 16. M. F. P. *vulnus. l.* 19. M. F. P. om. *sub. l.* 24. a M. F. P. haec absunt: *Curatio vulnerum, ubi quid collisum est, aut detritum, aut infixum. l.* 27. M. F. *ubi integra cute interior. l.* 28. M. F. *collisa est; aut. l.* 29. M. P. F. *attritumve. l.* 33. M. *interiorumque. l.* 34. M. F. P. *conterere.*

ex rosa facto, idque superponere: deinde, ubi cutis ipsa exasperata est, inducere lene medicamentum, qualis λιπαρὸς est. 267, 9.

Derasо vero, detritoque, imponendum est emplastrum πεταφάρμακον, minuendusque cibus & vinum subtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit; siquidem ex ejusmodi cāsibus saepe cancri fiunt. Quod si levius id erit, & in parte exigua, contenti esse poterimus eodem leni medicamento.

Surculum vero, si fieri potest, oportet vel manu, vel etiam ferramento educere. Si vel praefractus est, vel altius descendit, quam ut ita fieri possit, medicamento evocandus est. Optime autem educit superimposita arundinis radix; si tenera est, protinus contrita; si jam durior, ante in mulso decocta. cui semper mel adjiciendum est aut aristolochia cum eodem melle. Pessima ex surculis, arundo est; quia aspera est. Eademque offensa etiam † in silice est. Sed usu cognitum est, utramque adversus alteram medicamentum esse, si contrita ac superimposita est. Facit autem idem in omnibus surculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibusque vulneribus aptissimum est. Priori rei Philocratis: huic Hecataei emplastrum maxime convenit. 264.

36. *Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandaque sit.* [1]

Ubi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem est (quod per-

pur-

l. 1. M. P. *supponere. l.* 3. M. P. *quale. l.* 13. M. F. P. *ejicere. l.* 24. M. F. P. om. *ac.*

1 Aeginet. IV. 45.

purgatis jam, repletisque ulceribus necessarium est) primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde cum jam continenda est, siccum imponendum est, donec cicatrix inducatur: tum deligari super album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime sano corpori similem accipit. Idem radix silvestris cucumeris praestat. Idem compositio, quae habet elaterii P. I. *. spumae argenti P. II. *. glandis unguentariae pondo IV. *. quae excipiuntur resina terebinthina, donec emplastri crassitudo ex omnibus fiat. At nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mixta, aerugo & plumbum elotum, eademque resina cocta; sive eo ungitur cicatrix, quod in facie fieri potest; sive id ut emplastrum imponitur, quod in aliis partibus commodius est.

At, si vel excrevit cicatrix, vel concava est, stultum est, decoris causa, rursum & dolorem & medicinam sustinere: alioquin res utrique succurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari scalpello potest. Si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compositiones hae, quae corpus exedunt. Cute exulcerata, super eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda sunt: super concavam, implentia: donec utrumque ulcus sanae cuti aequetur, & tum cicatrix inducatur.

---

l. 11. M. F. P. ignorant *glandis*. *l.* ead. M. F. P. *unguenti*. *l.* 14. M. F. P. *Ac*. *l.* 16. M. F. P. om. &. *l.* ead. M. F. P. *rosa*. *l.* 17. M. F. P. om. *eo*. *l.* 21. M. P. F. *rursus*. *l.* 29. F. *eae*.

CAP.

CAP. XXVII.

De vulneribus, quae per morsus inferuntur eorumque curationibus.

DIXI de his vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. † Sequitur, ut de his dicam, quae morsu fiunt, interdum [1] hominis, [2] interdum simiae, saepe canis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut serpentium. Omnis autem † ferae morsus habent quoddam virus.

Itaque, si vehemens vulnus est, [3] cucurbitula admovenda est: si levius, protinus emplastrum injiciendum, praecipueque Diogenis. si id non est, quodlibet ex his, 265.
quae adversus morsus proposui. si ea non sunt, viride Alexandrinum; si ne id quidem est, quodlibet non pingue ex his, quae recentibus vulneribus accommodantur. 264.
Sal quoque his, praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum est, si aridus vulneri imponitur, superque id duobus digitis verberatur. exsaniat enim. Ac salsamentum quoque recte super id vulnus deligatur.

2. *Curatio adversus rabiosi canis morsum.* [4]

Utique autem, si rabiosus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum est. Deinde, si locus neque nervosus, neque musculosus est, vulnus id adurendum est. Si uri non potest, sanguinem homini mitti non alienum est. Tum usto quidem vulneri superimponenda, quae caeteris ustis sunt. Ei vero, quod expertum ignem non est,

---

l. 9. M. F. P. *ferorum. l.* 14. M. F. P. *Diogesi. l.* 21. M. F. P. *manus.*

1 Dom. Panarolus Pentec. 11. Obs. 32. 2 Seren. Samm. XLV. 3 Aeginet. V. 2. 4 Aeginet. V. 3. Actuar. M. M. VI. 11.

est, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Post quae nullo novo magisterio, sed jam suprapositio vulnus erit implendum, & ad sanitatem perducendum. Quidam post rabiosi canis morsum protinus in balneum mittunt; eumque ibi patiuntur desudare, dum vires corporis sinunt, vulnere aperto; quo magis ex eo quoque virus distillet: deinde multo meracoque vino excipiunt. quod omnibus venenis contrarium est. Idque cum ita per triduum factum est, tutus esse homo a periculo putatur.

Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occursum est, aquae timor nasci. ὑδροφοβίαν Graeci appellant. Miserrimum genus morbi: in quo simul aeger & [1] siti & aquae metu cruciatur. quo oppressis in angusto spes est. Sed unicum tamen remedium est, nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere, &, si natandi scientiam non habet, modo mersum bibere pati, modo attollere; si habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua satietur. sic enim simul & sitis, & aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumat. Id ne incidat, a piscina protinus in oleum calidum demittendus
275. est. Antidotum [2] autem (praecipue id, quod primo loco posui; ubi id non est, aliud) si nondum aeger aquam horret, potui ex aqua dandum est: &, si amaritudine offenditur, mel adjiciendum est: at, si jam is morbus occupavit, per catapotia sumi potest.

3. *Cu-*

---

l. 3. M. F. P. *ulcus*. *l.* 6. M. F. P. *ibique*. *l.* 7. M. F. P. *ulcere adaperto*. *l.* 12. M. F. P. *videtur*. *l.* 14. M. P. *tumor*. *l.* ead. *hydrophlogas*. *l.* 33. M. F. P. &.

1 Cassii Problem. 73. 2 Scribon. Larg. c. XLIII. c. 171.

3. *Curationes communes adverſus omnes morſus ſerpentium.* [1]

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; adeo ut in ſingula anguium genera ſingula medendi praeciperent; aliique alia. ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſupra vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehementer, ne torpeat. Dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo [2] adhibendus eſt, qui vulnus exſugat.

Neque hercule ſcientiam praecipuam habent hi, qui [3] † Pſylli nominantur; ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quaedam etiam venatoria venena, quibus Galli praecipue utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipſa tuto eſtur: ictus ejus occidit, &, ſi ſtupente ea (quod per quaedam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ejus ſaliva noxa eſt. Ergo quiſquis exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem praeſtabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte

l. 6. M. F. P. om. *adeo.* *l.* 7. M. P. *medendi genera praeciperent.* *l.* ead. M. F. P. *atque aliis.* *l.* 9. M. F. P. *ſuper.* *l.* 20. M. P. *Hercules.* *l.* 30. M. F. P. *ea.* *l.* 33. M. F. P. *ne intereat.*

1 Aëtii Tetrab. IV. Serm. 1. c. 1. 2. & ſeqq. 2 Aeginet. V. 2. Actuar. M. M. VI. 11. 3 Vocantur alio nomine *Marſi.* Vide Reineſ. Variar. Lect. 1. c. 8. p. 26.

te oris ulcus habeat. Post haec is homo loco calido collocandus est, sic, ut id, quod percussum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exsugat, neque cucurbitula est, sorbere oportet jus anserinum, vel vitulinum, & vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum super vulnus imponere sic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hoedus agnusve discissus, & calida ejus caro statim super vulnus im-
265. posita. Emplastra quoque, quae supra com-
prehensa sunt. Aptissimumque est, vel
266. Ephesium, vel id quod ei subjectum est. Praesensque in aliquo antidoto praesidium est. Sin id non est, necessarium est exsorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo est, nec humorem intus coire patitur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia sunt.

4. *Speciales curationes adversus ictus serpentium: & primo adversus ictum Aspidis.* [1]

Haec adversus omnes ictus utilia sunt, cummuniaque: usus tamen ipse docuit, eum, quem [2] Aspis percussit, acetum potius bibere debere. Quod demonstrasse dicitur casus cujusdam pueri, qui cum ab hac ictus esset, & partim ob ipsum vulnus, partim ob immodicos aestus siti premeretur, ac locis siccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte secum habebat, ebibit, & libera-

---

l. 6. M. F. P. *vel ovillum vel vitulinum. l.* 18. M. F. P. *quo calor movendus est. l.* 19. M. F. P. *ne. l.* ead. M. P. *patiatur. l.* ead. M. *maxime. l.* 25. M. F. P. om. *utilia. l.* 26. M. F. P. *communia: sunt.*

1 Aeginet. V. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 20.
2 De Aspide videatur Ammian. Marcellin. L. XXII. Cap. 15. pag. 338. Ejus morsum sanari posse negat Aelian. de Animal. 1. Cap. 54.

liberatus est. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, habet tamen & dissipandi. Quo fit, ut terra respersa eo spumet. Eadem ergo vi verisimile est spissescentem quoque intus humorem hominis ab eo discuti, & sic dari sanitatem.

5. *Adversus ictum Scorpionis.* [1]

In quibusdam etiam aliis serpentibus certa quaedam auxilia satis nota sunt. Nam scorpio ipse sibi pulcherrimum medicamentum est. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt. Quidam super prunas eo impositio, vulnus suffumigant, undique veste circumdata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus super vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae solaris (quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant) semen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta silvatica recte imponitur, vel cum melle sal tostus. Cognovi tamen medicos, qui ab scorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio sanguinem miserunt.

6. *Adversus Aranei & Scorpionis ictum.*

Ad scorpionis etiam, & ad [2] aranei ictum, allium cum ruta recte miscetur, ex oleoque contritum superimponitur.

7. *Adversus* [3] *Cerastis, & Dipsadis, & Haemorrhoidis ictum.* [4]

At, si cerastes, aut dipsas, aut haemorrhois percussit, asphodeli, quod AEgyptiae fabae magnitudinem aequet, arefactum, in duas

l. 2. M. F. P. *tamen habet etiam. l.* 10. M. F. P. *sibi ipse. l.* 14. *pruinam. l.* 26. M. F. P. *etiam. Et ad* S. *autem. l.* 29. M. F. P. *Dipsae. l.* 32. M. F. *spoli.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 19. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 16. Ex eo mors. Dom. Panarolus Pentec. 1. Obs. 45. 3 Describitur ab Aelian. de Animal. 1. c. 57. Aëtius. 4 Tetrab. IV. Serm. I. 22. 23.

duas potiones dividendum est sic, ut ei rutae paululum adjiciatur. Trifolium quoque & mentastrum, & cum aceto panaces aeque proficiunt. Costumque, & cassia, & cinnamomum recte per potionem assumuntur.

8. *Adversus Cherydri*[1] *ictum, & Ceraste.*

Adversus Cherydri vero ictum, panaces, aut laser, quod sit scrupulorum P. II. *. vel porri succus cum hemina vini sumendus est, & edenda multa satureia. Imponendum autem super vulnus stercus caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum sale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraste fecit, aeque valet.

9. *Adversus Phalangii ictum.*[2]

Ubi vero phalangium[3] nocuit, praeter eam curationem, quae manu editur, saepe homo demittendus in solium est, dandusque ei myrrhae & uvae taminiae par modus ex passi hemina; vel radiculae semen, aut lolii radix ex vino; & super vulnus furfures ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquiescat.

10. *Adversus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis sunt.*

Verum haec genera serpentium & peregrina, & aliquanto magis pestifera sunt; maxime, quae aestuosis gignuntur locis. Italia frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adversus quos satis proficit herba betonica, vel cantabrica, vel centaurion, vel agrimonia, vel trixago, vel

---

l. 2. M. F. P. *paulum. l.* 6. M. F. P. *chelydri. l.* 7. M.F.P. *Chelydri. l.* ead. M.F. *panacis. l.* 18. M.F.P. *redditur. l.* 20. M. F. *timiniae. l.* 28. M. P. *maximeque.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 35. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 18. 3 Salmasius in Notis ad Spartiani Hadrian. C. 20. pag. 190. Ed. Hackian.

vel personata, vel marinae pastinacae; si vel singulae binaeve tritae, & sic potui datae sunt cum vino, & super vulnus impositae. Illud ignorare non oportet, omnis serpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere. ideoque pernicioſissimi sunt, † cum incubant: utilissimumque est, ubi ex anguibus metus est, non ante progredi, quam quis aliquid assumpsit.

11. *Remedium generale adversus omnia venena, vel in cibo, vel in potione assumpta.*

Non tam facile his opitulari est, qui venenum, vel in cibo, vel in potione sumpserunt. Primum, quia non protinus sentiunt, ut ab angue icti: ideo ne succurrere quidem statim sibi possunt. Deinde quia noxa non a cute, sed ab interioribus partibus incipit. Commodissimum est tamen, ubi primum sensit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde, ubi praecordia exhausit, bibere antidotum: si id non est, vel merum vinum.

12. *Specialia remedia adversus quaedam venena: & primo adversus Cantharidas.* [1]

Sunt tamen quaedam remedia propria adversus quaedam venena, maximeque leviora. Nam si cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contusa, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per se debet.

13. *Adversus Cicutam.* [2]

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum est; deinde is vomere cogendus: posteaque laser ex vino dandum. Isque, si febre vacat, in cali-

l. 1. M. F. P. *personina. l.* ead. M.F.P. om. *si vel. l.* 2. M. F. P. om. *sic. l.* ead. M.F.P. *cum vino, potui datae. l.* 3. M. F. P. om. *sunt. l.* 4. M.F.P. *ignorari. l.* 6. M.F. *pernicioſissimae. l.* 15. M. F. P. *ita. l.* 28. *galbano. l.* 31. M. F. *cicuta.*

1 Aeginet. V. 30. Scribon. Larg. LVII. Actuar. M. M. V. 12. 2 Aeginet. V. 41. Scribon. Larg. XLVII. Actuar. M. M. V. 12.

calidum balneum mittendus : si non vacat, ungendus ex calefacientibus est. Post quae quies ei necessaria est.

14. *Adversus Hyoscyamum.* [1]

Si hyoscyamum, fervens mulsum bibendum est, aut quodlibet lac, maxime tamen asininum.

15. *Adversus Cerussam.* [2]

Si cerussam, jus malvae, vel juglandis ex vino contritae, maxime prosunt.

16. *Adversus Sanguisugam, si epota est, & lac, quod intus coiit.* [3]

Si sanguisuga epota est, acetum cum sale bibendum est. Si lac intus coiit, aut passum, aut cum aceto laser.

17. *Adversus Fungos inutiles.* [4]

Si fungos inutiles quis assumpsit, radicula aut e posca, aut cum sale & aceto edenda est. Ipsi vero hi & specie quidem discerni possunt ab utilibus, & cocturae genere idonei fieri. Nam sive ex oleo inferbuerunt, sive piri surculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

18. *De adustis corporis locis, & quomodo curari debeant.* [5]

Adustis quoque locis extrinsecus vis infertur; itaque sequi videtur, ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguae caninae, aut betae in vino oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impositum ad sanitatem perducit.

Sed dividi quoque curatio potest in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque,

---

l. 9. M. F. P. *jusglandis. l.* 14. M. F. P. *aut passum coagulum aut. l.* 17. M. P. L. *assumpserit. l.* 18. M. F. P. L. *epota. l.* 21. Alii *idonei sunt. l.* 29. M. F. P. L. *in vetere vino. l.* 34. Vir doctus *exsiccantia.*

1 Aeginet. V. 38. 2 Scribon. Larg. XLVII. 3 Aeginet. V. 36. Plin. H. N. XXII. 23. 4 Aeginet. V. 54. Scrib. Larg. LXVI. 5 Aegin. IV. 11. Seren. Samm. LX. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 64.

que, primo & pustulas prohibeant, & summam pelliculam exasperent: deinde ea, quae lenia ad sanitatem perducant. Ex prioribus est lenticulae cum melle farina: vel myrrha cum vino; vel creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque, ubi usus necessitas incidit, aceto diluta. Ex insequentibus, quaelibet λιπαρᾶ. 267. Sed idonea maxima est, quae vel plumbi retrimentum, vel vitellos habet.

Est etiam illa adustorum curatio, dum inflammatio est, imposítam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec crustae cadant, tum ervum cum melle, aut irim, aut resinam terebinthinam, donec ulcus purum sit: novissime siccum linamentum.

CAP. XXVIII.

De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, nascuntur.

1. *De carbunculo.* [1]

AB his, quae extrinsecus incidunt, ad ea veniendum est, quae interius, corrupta aliqua corporum parte, nascuntur. Ex quibus non aliud carbunculo pejus. Ejus hae notae sunt. Rubor est, superque eum non nimium pustulae eminent, maxime nigrae, interdum sublividae, aut pallidae. In iis sanies esse videtur; infra color niger est. Ipsum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet. Circaque quasi crusta est; eaque inflammatione cingitur.

---

l. 4. M. F. P. L. *vel. l.* 5. M. F. P. L. om. *vel. l.* 10. M. F. P. L. *recrementum. l.* 13. M. F. L. *farina. l.*22. M. F. P. *De carbunculo & ejus curatione. l.* 28. F. M. *eminet. l.* 30. M. P. *jus. l.* 32. M. F. P. *circa quem.*

1 Aeginet. IV. 25. Actuar. M. M. II. 12. Oribas. Synops. VII. 12.

gitur. Neque in eo loco levari cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est. Somnus urget. Nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium subteractis quasi quibusdam radicibus serpit; interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbescit; dein lividum fit; circumque exiguae pustulae oriuntur. Et si circa stomachum fauceve incidit, subito spiritum saepe elidit.

Nihil melius est, quam protinus adurere. Neque id grave est, nam non sentit; quoniam ea caro mortua est. Finisque adurendi est, dum ex omni parte sensus doloris est. Tum deinde ulcus, sicut caetera adusta, curandum est. Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta: quae undique a viva carne diducta, trahit secum, quicquid corruptum erat: puruque jam sinus curari potest implentibus. At, si in summa cute vitium est, possunt succurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda est. Quodcunque vero medicamentum impositum est, si satis proficiet, protinus a viva corruptam partem resolvet.

Certaque esse fiducia potest fere, si undique vitiosa caro excidat, qua hujuscemodi medicamen exest: si id non fit, medicamentumque malo vincitur, utique ad ustionem properandum est. Sed in ejusmodi casu abstinendum a cibo, a vino est. Aquam liberaliter bibere expedit. Magisque ea servanda sunt, si febricula quoque accessit.

2. *De*

---

l. 15. M. F. P. *vulnus*. *l.* 19. *puruque* vir doctus, ubi *priusque* legebatur. *l.* ead. M. F. P. *priusque*. *l.* 25. M. F. P. *positum*. *l.* 26. M. F. P. *resolvit*. *l.* 27. M.F.P. *ut*. *l.* 28. M. F. P. *excedat*. *l.* ead. M. F. P. *hujuverei*. *l.* 29. M. F. *medicamentum*.

2. *De Carcinomate.*

Non idem periculum καρκίνωμα affert, nisi imprudentia curantis agitatum est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus, circa [1] faciem, nares, aures, labra, [2] mammas feminarum. Et ex jecore, aut splene hoc nascitur. Circa locum aliqua quasi puncta sentiuntur: isque immobilis, inaequaliter tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatae venae quasi recurvantur: haeque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibusdam delitescunt. Tactusque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam sine ulcere durior aut mollior est, quam esse naturaliter debet: nonnunquam iisdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum simile his est, quae vocant Graeci κονδυλώματα; aspredine quadam & magnitudine sua. Colorque ejus ruber est, aut lenticulae similis. Neque tuto secatur. nam protinus aut resolutio nervorum, aut distentio insequitur. Saepe homo ictus obmutescit, atque ejus anima deficit. Quibusdam etiam, si idipsum pressum est, quae circa sunt, intenduntur & intumescunt. Namque pessimum id genus est, fereque primum id fit; quod καχήδης a Graecis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod sine ulcere est. Deinde ulcus; & ex eo, thymium.

† Tolli nihil, nisi καχήδης, potest: reliqua curationibus irritantur. Et quo major vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro ad-

---

l. 1. M. F. P. *De carcinomate & ejus curatione. l.* 6. M. F. P. *in. l.* ead. M. F. P. *jecore, autem aut. l.* 8. M. F. P. *inaequalis. l.* 21. M.F.P. *fertur. l.* 26. F. *ob quae.* M. P. *nam quae. l.* 30. M. F. P. om. &.

1 Aeginet. III. 22. 2 Scribon. Larg. XXIII.

aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina [1] profuit: ſed aduſta, protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem, tamen reverterunt, & cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibeantur. Diſcernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento.

Ergo, ubi primum id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellum, & ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet, jam carcinoma eſſe; removendaque ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed, ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quam pinguiſſimam, aut
264, 14. ἐμπλάστρου emplaſtrum ſatis eſt. Si ulcus aequale eſt, ceratum ex roſa injiciendum eſt, adjicienduſque ei pulvis ex contrita teſta, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Si id nimium ſupercrevit, tentanda ſquama aeris eſt (quae leniſſima ex adurentibus eſt) eatenus, ne quid eminere patiatur; ſed ita, ſi nihil exacerbavit: ſin minus, eodem cerato contenti eſſe debebimus.

3. *De*

---

l. 2. M. F. P. *proficit.* *l.* 11. M. F. P. *prohibentur.* *l.* 11. M. P. *diſcedere.* *l.* 14. M. F. *ſed.* *l.* 23. M. F. om. *durus.* *l.* 28. M. F. P. om. *aqua.* *l.* 33. M. F. P. *ſi.*

1 Aphor. VI. 38.

3. *De Theriomate.*

Est etiam ulcus, quod θηρίωμα Graeci vocant. Id & per se nascitur, & interdum ulceri ex alia causa facto supervenit. Color est vel lividus, vel niger: odor foedus: multus, & muco similis humor. Ipsum ulcus neque tactum, neque medicamentum sentit: prurigine tantum movetur. circa dolor est, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere sanguis erumpit. Atque id quoque malum serpit. quo omnia saepe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod [1] ἕρπητα ἐσθιωμενον Graeci vocant; quia celeriter serpendo, penetrandoque usque ad ossa, corpus vorat. Id ulcus inaequale est, † coeno simile; inestque multus humor glutinosus; odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Utrumque, sicut omnis cancer, fit maxime in senibus; vel his, quorum corpora mali habitus sunt. 167, 18.

Curatio utriusque eadem est: sed in majore malo major vis necessaria. Ac primum, a victus ratione ordinandum est: ut quiescat in lectulo: ut primis diebus a cibo abstineat: aquam quamplurimam assumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, post inflammationem, cibum boni succi capiat: vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, sic, ut interdiu quidem aqua contentus sit: in coena vero etiam vini austeri aliquid bibat. Non aeque tamen fame in his, quos ἕρπης urgebit, atque in his, qui θηρίωμα adhuc habebunt, utendum erit. 84, 9.

Et

---

l. 1. M.F.P. *De Theriomate & ejus curatione. l.* 6. M. F.P. *mucci. l.* 6. M. F. *ipsum. l.* 7. F. *tractum. l.* 8. M. F. P. *movetur. at citra. l.* 11. M. F. P. *at. l.* 12. M.F.P. *quae. l.* 15. M.F.P. om. *ad. l.* 16. Vir doctus ita inscribit: *Id ulcus inaequale est, inestque multus humor glutinosus, coeno similis. l.* 23. M.F.P. *magis. l.* 24. M.P. *ordinandus. l.* 31. M. F. P. om. *vero. l.* 33. F. *iis. l.* ead. M. P. om. *in.*

1 Actuar. M. M. II. 12. Aeginet. IV. 20.

Et victus quidem talis necessarius est.

Super ulcus vero inspergenda est arida aloë contrita, &, si parum proficiet, chalcitis. At, si quis nervus, exesa carne, nudatus est, contegendus ante linteolo est, ne sub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiam remediis opus est, ad eas compositiones veniendum est, quae vehementius adurunt. Quicquid autem inspergitur, averso specillo infundi debet. Superdanda cum melle sunt vel linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expresso. Circaque, qua tumor ex inflammatione est, imponenda, quae reprimant, cataplasmata. Si sub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, qui apparent, ante contectis. Adustum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum esse, apparere cuilibet ex prioribus potest.

4. *De Sacro igne.* [1]

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duae species sunt. Alterum est subrubicundum, aut mistum rubore atque pallore; exasperatumque per pustulas continuas, quarum nulla altera major est, sed plurimae perexiguae. In his semper fere pus, & saepe rubor cum calore est: serpitque id nonnunquam saniescente eo, quod primum vitiatum est: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis pustulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui esse inter

---

l. 2. M. F. P. om. *est. l.* 3. M. F. P. *oenanthe est. l.* 4. M. F. P. *Ac. l.* 7. M. P. *etiam num remediis. l.* 18. M. F. P. *nervis, si qui. l.* 23. M. F. P. *De sacro igne & curatione.*

1 Aeginet. IV. 12. Seren. Sammon. XLI. Aëtius Tetrab. IV. Serm. 59.

ter ſaniem & pus videri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, praecipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummae cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſublividum, inaequaliter tamen; mediumque ſaneſcit, extremis procedentibus: ac ſaepe id, quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quae vitium receptura eſt, tumidior & durior eſt, coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quae mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime.

Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quae ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortiſſimum eſt, uno die febris, quae humorem noxium abſumat. Pus, quo craſſius & albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra ulcera locum caedi, quo plus puris exeat; & id, quo ibi corruptum corpus eſt, extrahatur. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igne, neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſaliis & acribus utendum eſt; ſed his, quae inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hoedus, aves, excepto que apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio utilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet. 289, 33.

Ipſa

---

l. 8. M. F. P. *videbitur. l.* 12. M. F. *modo. l.* 18. edit. Aldi, Stephani aliaeque *fortuitum. l.* 19. M. F. P. *cujus. l.* 21. M. F. P. *os ulcerum laedi. l.* 23. M. F. *extrahat.*

Ipsa autem ulcera, si mediocriter serpunt, aqua calida: si vehementius, vino calido fovenda sunt. Deinde acu pustulae, quaecumque sunt, aperiendae. Tum imponenda ea, quae putrem carnem exedant. Ubi inflammatio sublata, ulcusque purgatum est, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, possunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque
273,262. contrita: potest emplastrum vel Herae, vel παραφόρμακον; cui quinta pars thuris adjecta sit; potest nigra hedera ex vino austero cocta, ac si celeriter malum serpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in summa cute esse proposui, satis ad sanitatem eadem lenia medicamenta proficiunt.

5. *De Chironio ulcere.* [1]

† Chironium autem ulcus appellatur, quod & magnum est, & habet [2] oras duras, callosas, tumentes. Exit sanies non multa, sed tenuis: odor malus. neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla est inflammatio. dolor modicus est. Nihil serpit, ideoque nullum periculum adfert; sed non facile sanescit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcusque renovatur. Fit maxime in pedibus & cruribus.

Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale ejus rei causa fit ex his: squamae aeris, plumbi eloti combusti, singulorum p. VI. *. cadmiae, cerae, singulorum p. VIII.

*. rosae

---

l. 5. M. *exedunt. l.* 7. M. *leve. l.* 10. M. F. P. *Hierae. l.* 16. M. F. P. *proficient. l.* 18. M. F. P. *ulcere & ejus curatione. l.* 20. M. F. P. *duas. l.* 23. M. F. P. *est nulla. l.* 34. M. F. P. IV.

1 Aegin. IV. 46. 2 Pollux IV. c. 25.

*. roſae quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

6. *De Ulceribus, quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur.*

Fiunt etiam † ex frigore hiberno [1] ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus, digitiſque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulae oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major eſt. Nonnunquam humor exit, ſed non multus; qui referre vel pus, vel ſaniem videtur.

In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta, aut ſi ea non ſunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, aes, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt, imponi debet alumen, aequa portione cum thure contritum, tum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

7. *De Struma.* [2]

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quaedam ex pure & ſanguine quaſi glandulae oriuntur. Quae vel praecipue fatigare medicos ſolent, quoniam & febres movent, nec unquam facile matureſcunt; &, ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta ſaepius. quibus id quoque accedit, quod longo

l. 4. M. F. P. *oriuntur & eorum curationibus. l.* 17. M. P. om. *eſt. l.* 21. M. F. P. *cum. l.* 25. M. F. P. *De ſtruma, & ejus curatione. l.* 33. M. F. P. *medicamento eſt opus ſaepius.*

1 Aeginet. III. 79. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. c. 5. Actuar. Meth. Med. II. 12. Aegin. IV. 33. Oribaſ. Synopſ. VII. 29.

longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in cervice; ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque feminarum ſe reperiſſe, chirurgus Meges auctor eſt.

Propter haec & album veratrum recte datur, atque etiam ſaepius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel diſſipent; quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedunt, cruſtaque eum locum adſtringunt: tum vero ut ulcus curant. Quaecunque autem ratio curandi eſt, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorundam 383, 11. ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi anguem edit, liberari.

8. *De Furunculo.* [1]

Furunculus vero, eſt tuburculum acutum cum inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi adapertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quae maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum eſt. ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt. Si caetera deſunt, imponi debet, pri-

l. 4. M. F. P. *chirurgicus. l.* 12. M. F. P. *tunc. l.* 17. M. F. P. om. *ab iis requirenda. l.* 21. M. F. P. addunt *& ejus curatione. l.* 23. M.F.P. Aldi & aliae *inflatione. l.*24. F. M. *vertit.* P. *vertitur. l.* 25. M. F. P. *exit. l.* ead. M. F. P. deeſt *pus. l.* ead. M. F. P. *ſuper. l.* 34. M. F. P. *debent.*

1 Aeginet. IV. 23. Seren. Sammon. XXXVIII.

primum, non pingue emplaſtrum, ut id reprimat: deinde, ſi non repreſſit, quodlibet puri movendo accommodatum. ſi ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermentum. Expreſſo pure, nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

9. *De Phymate.*

326, 20.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſaepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſuevit: ſed inflammatio dolorque ſub eo minores ſunt. Ubi divulſum eſt, pus eodem modo apparet: ventriculus qui in furunculo, non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & ſaepius naſcitur, & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Ubi aetas induravit, ne naſcitur quidem. Quibus vero medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt.

258, 19.

10. *De Phygethlo.* [1]

Φύγεθλον autem eſt tumor, non altus, ſed latus, in quo quiddam puſtulae ſimile eſt. Dolor diſtentioque vehemens eſt, & major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. Idque tarde matureſcit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in cervice, aut in alis, aut in inguinibus. Panum, ad ſimilitudinem figurae, noſtri vocant. Atque idipſum quo medicamento tolleretur, ſupra demonſtravi.

255.

11. *De*

---

l. 7. M. F. P. addunt *& ejus curatione. l.* 14. M. F. P. *evulſum. l.* 15. M. F. P. *quod. l.* 23. M. F. *De Phlygetro & ejus curatione.* P. *Phygethlo &c. l.* 24. F. M. *phlygetron. l.* ead. F. M. om. *ſed. l.* 30. M. F. P. *vertice. l.* 31. M. F. P. *panem.*

1 Seren. Samm. XL. Aeginet. IV. 22.

II. *De Abſceſſibus.* [1]

Sed cum omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, generale nomen trahit latius vitium, totum ad ſuppurationem ſpectans. Idque fere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infeſtarunt. Saepiusque oculis expoſitum eſt, ſiquidem latius aliquando intumeſcit ad ſimilitudinem ejus, quod φύμα vocari propoſui, rubetque cum calore, & paulo poſt etiam cum duritia, magiſque nocenter adoleſcit, & ſitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt; maximeque, ubi altius pus movetur: ſed cum ſiti vigiliaque ſentiuntur intus aliquae punctiones. Et, quod de ſubito durius non eſt, melius eſt: & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati eſt. quae ſigna jam pure oriente naſcuntur: tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Sed, ſi locus nobilis eſt, avertendus materiae aditus eſt per cataplaſmata, quae ſimul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in eryſipelate propoſui. Si jam durior eſt, ad ea veniendum eſt, quae digerant, & reſolvant: qualis eſt ficus arida contuſa: aut fex miſta cum cerato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit; aut cucumeris ſilveſtris radix, cui ex farina duae partes adjectae ſint, ante ex mulſo decoctae. Licet etiam miſcere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcum, pondusque adjicere myrrhae dimidio minus,

l. 1. M. F. P. om. *De abſceſſibus. l.* 4. M. F. P. deeſt *totum. l.* 8. M. F. P. *aliquid. l.* 12. M. F. P. *innocenter. l.* ead. M. F. P. *indoleſcit. l.* 18. M. F. P. om. *quod. l.* ead. M. F. P. *quamvis non rubet. l.* ead. M. F. P. *aliter. l.* 20. M. F. P. om. *enim. l.* 22. M. F. P. *mollis. l.* ead. M. F. P. *avertendus is materiae. l.* 25. M. F. P. *eryſipela. l.* 30. M. F. P. om. *ſilveſtris.*

1 Aeginet. IV. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 32. Oribaſ. Synopſ. VII. 28.

nus, quam in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiunt, quae ſupra explicui.

Quod per haec diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt, matureſcat. Idque quo celerius fiat, imponenda eſt farina ordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miſcetur. Eadem aut haec in minoribus quoque abſceſſibus, quorum nomina proprietateſque ſupra edidi, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo diſtat. Crudum eſt autem, in quo major quaſi venarum motus eſt, & gravitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities; & ſi major abſceſſus eſt, horror, atque etiam febricula permanet: penitiuſque condita ſuppuratione pro his, quae alioqui cutis oſtendit, punctiones ſunt. Ubi iſta ſe remiſerunt, jamque is locus prurit, & aut ſublividus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt. Ex qua, ubi vel per ſe, vel per medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum, ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In caeteris quoque partibus, ſi ima plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetravit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, aeque linamenta ſupervacua ſunt. In reliquis, parce tamen, nec, niſi magna plaga eſt, imponi debent. Commode vero mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coctum. quae & per ſe & miſta idonea ſunt.

l. 7. M.F.P. om. *Cui & olerum aliquid. l.* 8. M.P.F. *autem haec. l.* 10. M. F. P. *reddidi. l.* 12. M. F. P. *magis. l.* 15. M. F. P. *aut. l.* 16. M. F. P. *penitus. l.* 17. M.F. P. *ſuppuratio. l.* ead. F.M.P. *ſi pro. l.* ead. M.F.P. *alibi. l.* 19. M.F.P. *cutis. l.* 20. P. *ſublivida. l.* ead. P. *ſubalbida. l.* 21. F. M. P. *eaque. l.* ead. M. F. P. om. *vel per ſe.* Caeſarius in margine & *aqua. l.* 22. F. M. *per ipſa medicamenta. l.* 25. M. F. P. *una. l.* 30. M. F. P. deeſt *magna. l.* ead. F. M. *deberet. l.* 31. F. M. *vel.*

Si qua circa duriora sunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel foeni Graeci linive semen ex passo coctum superdandum est. Quicquid deinde impositum est, non adstringi, sed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Caetera, quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque vulneribus, exposita sunt.

12. *De Fistulis.* [1]

412,413. Nonnunquam autem ex ejusmodi abscessibus, & ex aliis ulcerum generibus, fistulae oriuntur. Id nomen est ulceri alto, angusto, calloso. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in singulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fistularum plura sunt, siquidem aliae breves sunt, aliae altius penetrant: aliae recta intus feruntur, aliae multoque plures transversae: aliae simplices sunt, aliae duplices tripliceve; quae ab uno ore orsae intus tres fiunt, aut etiam in plures sinus dividuntur: aliae rectae, aliae flexae, & tortuosae sunt: aliae intra carnem desinunt, aliae ad ossa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum subest, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam insanabiles reperiuntur.

Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra [2] carnem. Adjuvatque ipsam corpus, si juvenile, si firmum est. Inimica contraria his sunt: itemque, si fistula os, vel

---

l. 9. M. F. P. *quae in. l.* 11. M. F. P. addunt *& earum generibus & curationibus. l.* 20. M. F. P. *recte. l.* 21. F. M. *transverse. l.* 22. M. F. P. om. *quae intus. l.* 32. M. F. P. *ipsum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 55. 2 Hippocr. Coac. Praen. III. 394.

vel cartilaginem, vel nervum, vel musculos laesit; si articulum occupaverit; si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad maxillas, guttur, stomachum, thoracem penetravit. Ad intestina quoque eam tendere, semper periculosum, saepe pestiferum est. Quibus multum mali accedit, si corpus vel aegrum, vel senile, vel mali habitus est.

Ante omnia autem demitti specillum in fistulam convenit; ut, quo tendat, & quam alte perveniat, scire possimus. Simul etiam, prorsus humida, an siccior sit, quod extracto specillo patet. Id quoque dici potest, in osse vitium sit, necne: &, si jam eo fistula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, si molle est, quod ultimo specillo contingitur, intra carnem adhuc vitium est: si magis id renititur, ad os ventum est. Ibi deinde si dilabitur specillum, nondum caries est: si non dilabitur sede, qua innititur, caries quidem, verum adhuc levis est: si inaequale quoque & asperum subest, vehementius os exesum est. At cartilago ubi subsit, ipsa sedes docet: perventumque esse ad eam, ex renisu patet.

Ex his quidem colliguntur fistularum sedes, spatia, noxae. Simplices vero hae sint, an in plures partes diducantur, cognosci potest ex modo puris. Cujus si plus fertur, quam quod simplici spacio convenit, plures sinus esse manifestum est. Cumque fere juxta sint caro, & nervus, & aliqua

---

l. 5. M. F. P. *inania ut. l.* 14. M. F. P. *protinus. l.* 15. M. P. F. *Si vero os in vicino est, id quod disci potest sic: jam nec ne &c. l.* 21. M. P. F. *labitur. l.* 22. M. F. P. *labitur. l.* ead. M. F. P. *sed aequali. l.* 25. M. F. P. *haesit. l.* 27. M. F. P. *renixu. l.* 28. M. F. P. *sed ex.*

qua nervosa, quales fere tunicae membranaeque sunt, genus quoque puris docebit, num plures sinus intus diversa corporis genera perroserint. Siquidem ex carne pus laeve, album copiosius fertur: at ex nervoso loco, coloris quidem ejusdem, sed tenuius & minus: ex nervo, pingue & oleo non dissimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fistulae penetrarint, quia saepe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam desierat, iterum incipit; testaturque, non solum alium sinum esse, ex quo descendat, sed etiam in aliam corporis partem eum tendere.

Si in carne & recens & simplex est; ac neque sinuosa neque cava sede; neque in articulo, sed in eo membro, quod per se immobile, non nisi cum toto corpore movetur, satis proficiet emplastrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel salem vel alumen, vel squamam aeris, vel aeruginem, vel ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius est, antecedente demitti oportet in fistulam, donec purus sanguis se ostendat. quae in omnibus fistularum collyriis perpetua sunt. Idem deinde emplastrum in linteolo superimponendum; supraque injicienda spongia est, in acetum ante demissa: solvique quinto die satis est. Genus victus adhibendum est, quo carnem ali docui.

At,

---

l. 8. F. M. P. *inquinatio. l.* 12. M.F.P. deest *iterum. l.* 16. M. F. P. *sed si. l.* ead. M. F. P. *etsi. l.* 17. M. F. P. *rugosa. l.* 26. M. F. P. *est, altera antecedente. l.* 31. M. P. om. *est. l.* ead. M. F. *cum. l.* 33. M. F. P. *genusque victus.*

At, si longius a praecordiis fistula est, ex intervallo jejunum radiculas esse, deinde vomere, necessarium est.

Quum vetustate callosa fit fistula (callus autem neminem fallit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus) tum validioribus medicamentis opus est. Quale est, quod habet papaveris lachrymae p. I. *. gummi p. III. *. cadmiae p. IIII. *. atramenti sutorii p. VIII. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo sunt gallae p. I. *. aeruginis, sandarachae, aluminis Aegyptii singulorum p. I. *. atramenti sutorii combusti p. II. *. Aut quod constat ex chalcitide, & e saxo calce; quibus adjicitur auripigmenti dimidio minus, quam in singulis prioribus est; eaque melle cocto excipiuntur. Expeditissimum autem est ex praecepto Megetis, [1] aeruginis rasae p. II. *. conterere, deinde ammoniacai thymiamatis p. II. *. aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. Idque ex primis medicamentis est. Sed, ut haec maximi effectus sunt, si cui ista non adsunt, facile tamen est callum quibuslibet adurentibus medicamentis erodere: satisque est vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adstrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & mixta cum calce, callum exest. 300, 9.

Si quando vero longior & transversa fistula est, demisso specillo, contra principium hujus incidi commodissimum est, & collyrium, quod volueris demitti.

At si duplicem esse fistulam vel multiplicem

l. I. M. *Ac. l.* ead. M. F. P. om. *ex. l.* 2. M.F.P. *edisse. l.* 4. M.F.P. om. *quum. l.* 6. M.F.P. *sed tum. l.* 8. M. F. om. *. *l.* 9. M.F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* II. M. F. P. x. *l.* 15. M. F. P. om. *e. l.* ead. M. F. P. *calcis. l.* ead. M.F.P. om. *adjicitur. l.* 17. M.F.P. *est; adjicitur, eaque. l.* 21. F.M. *ex aerugine colligere.* P. *ex aceto liquare, eoque infuso aeruginem cogere. l.* 23. M.P. *sic. l.* 25. Vir doctus *tunc* & mox *perdere* loco *prodere. l.* ead. M. F. P. *prodere. l.* 26. M.F.P. *aut quibus haec maxime in effectu sunt erodere satiusque. l.* ead. P. *intortam. l.* 33. M. F. P. *utrumque.* Ita quoque edit. Aldi & Stephani. Alii legunt *utrimque. l.* 34. M. F. P. *aut.*

1 Oribas. Synops. VII. 30.

cem existimamus, sic tamen ut brevis, intraque carnem sit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat: sed eadem medicamenta arida in calamum scriptorium conjicienda sunt, isque ori fistulae aptandus, inspirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda sunt; vel, si sordidior fistula est, ex mulso; si callosior, ex aceto; atque intus infundendum, quicquid inditum est. Superponenda sunt, quae refrigerent & reprimant. nam fere, quae circa fistulam sunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum est, ubi quis resolverit, antequam rursus alia medicamenta injiciat, per oricularium clysterem fistulam eluere; si plus puris fertur, vino; si callus durior est, aceto; si jam purgatur, mulso, vel aqua, in qua ervum coctum sit, sic ut huic quoque mellis paululum adjiciatur.

Fere vero fit, ut ea tunica, quae inter foramen & integram carnem est, victa tot medicamentis exeat, infraque ulcus purum sit. Quod ubi contingit, imponenda glutinantia sunt; praecipueque spongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuisse linamentum in modum collyrii compositum & tinctum melle, implendi causa demitti. sed celerius sic glutinantur, quam impletur. Neque verendum est, ne purum corpus puro corpori junctum non coëat, adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum saepe exulceratio digitorum, nisi magna cura prospeximus, sanescendo in unum eos jungat.

13. *De*

---

l. 8. M. F. P. om. *sunt. l.* 10. M. F. P. *aceto sunt. l.* 16. M. F. P. *conjiciat. l.* 20. M. F. P. *paulum. l.* 21. F. M. *ferrumen. l.* 22. F. M. P. om. *tot. l.* 23. M. F. P. *medicamentis tota ex eat. l.* 27. M. F. P. om. *&. l.* 28. M. F. P. ignorant *implendi causa. l.* 29. M. F. P. *id.*

13. *De Ulceris genere, quod κηρίον nominatur.*

Est etiam ulceris genus, quod a favi similitudine κηρίον [1] Graecis nominatur. Idque duas species habet. Alterum est subalbidum, & furunculo simile: sed majus, & cum magno dolore. Quod, ubi matureſcit, habet foramina; per quae fertur humor glutinosus, & purulentus: nec tamen ad justam maturitatem pervenit. Si divisum est, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiusque descendit. Raro fit nisi in capillis.

Alterum est minus, & super caput eminens, durum, latum, subviride, subpallidum, magis exulceratum: siquidem ad singulorum pilorum radices foramina sunt, per quae fertur humor glutinosus, subpallidus, crassitudinem mellis, aut visci referens, interdum olei: &, si inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens est, adeo ut acutam quoque febrem movere consuerint.

Super id, quod minus crebris foraminibus exasperatum est, recte imponitur & ficus arida, & lini semen in mulso coctum, & emplastra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia supra posui.

Super alterum, & eadem medicamenta, & farina ex mulso cocta, sic ut ei dimidium resinae terebinthinae misceatur; & ficus in mulso decocta, cui paulum hyssopi contriti sit adjectum; & uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod si parum in utrolibet genere

---

l. 1. M. F. P. *Melicera. l.* 3. M. F. P. *melicera a. l.* 4. M.F.P. om. *est. l.* 5. M.F.P. om. &. *l.* 6. M.F.P. *dolore intajore. l.* 12. M. F. P. *scapulis. l.* 13. M. F. P. om. &. *l.* ead. M. F. P. *corpus. l.* 19. M.F.P. &. *l.* 25. Alii *quod in vino. l.* 29. M. F. P. om. *eadem. l.* 33. F.M. *timiniae.*

1 Actuar. M. M. II. 12. & IV. 16. Aeginet. III. 3. Trallian. I. 9.

genere medicamenta proficiunt, totum ulcus usque ad sanam carnem excidi oportet. Ulcere ablato, super plagam medicamenta danda sunt; primum, quae pus citent; deinde, quae purgent, tum, quae impleant.

14. *De Acrochordone, & Thymio, & Myrmeciis, & Clavo.*

Sunt vero quaedam verrucis [1] similia; quorum diversa nomina, ut vitia sunt. Ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulo asperius, coloris ejusdem; infra ad cutem tenue, supra latius. Idque modicum est, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore nascitur; sed fere plura, maximeque pueris: eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. sunt, quae etiam in pus convertuntur.

Ἀκροθύμιον [2] nominatur, quod super corpus quasi verrucula eminet, ad cutem latius, supra tenue, subdurum, & in summo peraspersum. Id, qua summum, colorem floris thymi repraesentat; unde ei nomen est; ibique facile finditur, & cruentatur; nonnunquam aliquantum sanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabae AEgyptiae est, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura nascuntur, vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: pessima tamen in obscoenis sunt; maximeque ibi sanguinem fundunt.

Μυρμήκια [3] autem vocantur humiliora thymio

---

l. 3. M. F. P. *& ulcere. l.* 8. F. M. *Myrmetio. l.* ead. M. F. P. *clavo curationibusque eorum. l.* 14. M. F. P. om. *ad cutem supra. l.* 17. M. F. P. *maximeque in pueris. l.* 21. M. F. P. *Asthymion. l.* 24. M. P. F. *que. l.* 28. M. F. P. *circa. l.* 30. M. F. P. *unum, modo autem. l.* 31. M. F. P. *vel in talis vel palmis. l.* ead. M. F. P. om. *in.*

1 Aeginet. IV. 15. VI. 87. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 3. Oribas. Synops. VII. 39. 3 Actuar. M. M. II. 11. Oribas. Synops. VII. 43.

thymio durioraque. quae radices altius † exigunt, majoremque dolorem movent, infra lata, supra autem tenuia, minus sanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Nascuntur ea quoque aut in palmis aut in inferioribus partibus pedum.

Clavus [1] autem nonnunquam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nascitur, praecipue autem ex contuso, quamvis interdum aliter: doloremque, etiamsi non alias, tamen ingredienti movet.

Ex his Acrochordon & acrothymium saepe etiam per se finiuntur, &, quo minora sunt, eo magis. Myrmecia & clavi sine curatione vix unquam desinunt. Acrochordon, si excisa est, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renascitur quidem. Acrothymio clavoque excisis, subrotunda radicula nascitur, quae penitus descendit ad carnem: eaque relicta, idem rursus exit. Myrmecia latissimis radicibus inhaerent: ideoque ne excidi quidem sine magna exulceratione possunt. Clavum subinde radere, commodissimum est. nam sine ulla vi sic mollescit. at, si sanguinis quoque aliquid emissum est, saepe emoritur. Tollitur etiam, si quis eum circumpurgat, deinde imponit resinam, cui miscuit pulveris paululum, quem ex lapide molari contrito fecit. Caetera vero genera medicamentis adurenda sunt. Aliisque id, quod ex fece vini: myrmeciis id, quod ex alumine & sandaracha fit, aptissimum

---

l. 11. M. F. P. *tamen. l.* 14. M. F. P. *sive thymium. l.* 19. M. F. P. *thymio. l.* 20. M. F. P. *subterrotunda. l.* 22. M. F. P. *exigit. l.* 25. M. F. P. *subinde deradere: l.* 27. M. F. P. *sic emolleſcit. l.* ead. M. F. P. *as. l.* 30. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. III. 80. VI. 87.

ſimum eſt. Sed ea, quae circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi. Tollit acrothymium etiam ficus in aqua decocta.

15. *De Puſtularum generibus.*

[1] At puſtulae maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo quaedam fit, ſimilis his puſtulis, quae ex urtica, vel ex ſudore naſcuntur: [2] ἐξανθήματα Graeci vocant. eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores. Puſtulae, lividae, ſunt, aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque illis humor. Ubi hae ruptae ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet. φλύκταιναι [3] ἑλκώδεις Graece nominantur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igne, vel ex medicamentis.

† φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta. ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnunquam etiam ulcuſcula fiunt, aut aridiora, aut humidiora: & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione ac dolore, exitque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili: raro, in medio corpore: ſaepe, in eminentibus partibus.

Peſſima puſtula eſt, quae [4] ὑπνυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit. Circa hanc autem vehe-

l. 1. M. F. P. om. *eſt. l.* 3. M. F. P. *imponi ſolet. l.* 4. M.F.P. *thymium. l.* ead. M. F. P. *cocta. l.* 6. M.F.P. *De puſtularum generibus & earum curationibus. l.* 10. F. *iis. l.* 12. M. F. P. *eaque. l.* 16. M.F.P. om. *ſunt. l.* 17. M. F.P. *his. l.* 19. M.F.P. deeſt φλύκταιναι. *l.* 20. M.F.P. *nominatur. l.* 22. M.F.P. φυζάκιον. *l.* 25. M.P. *ſunt. l.* 28. M. F. P. *aut.*

1 Aph. III. 20. 2 Act. M.M. II. 11. Trall. I. 5. 3 Act. M.M. VI. 8. 4 Act. M.M. II. 11. Orib. Syn. VII. 37. 42.

vehemens inflammatio eſt; &, cum aperta eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, colore humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque haec quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu. unde nomen quoque a Graecis ei ἐπινυκτὶς eſt impoſitum.

In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus [1] & extenuantibus. eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Praeter haec, is, qui tam robuſtus eſt, ſi puſtulae minutae ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere; oleoque vinum miſcere, & ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi majus puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur.

Ulcera vero ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine foeni Graeci mixta ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo ei fiat. Proprie ad eas puſtulas, quae infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην Graeci vocant, P. VIII. *. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulae debent, & tum hoc illini.

16. *De*

---

l. 1. M. F. P. *cum adaperta. l.* 3. M. P. *calor eſt. l.* 14. M. F. P. *jam. l.* 25. M. P. om. *vero. l.* 28. M. F. P. om. *ei. l.* 30. M. F. P. om. *Graeci. l.* 34. M. F. P. om. *et.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 54.

16. *De Scabie.* [1]

Scabies vero est durities cutis rubicundior. ex qua pustulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam sicciores. Exit ex quibusdam sanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens; serpitque in quibusdam cito. Atque in aliis quidem ex toto desinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. † Quo asperior est, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque
340, 14. eam, quae talis est, ἀγρίαν Graeci appellant, id est, feram.

In hac quoque victus ratio eadem, quae supra, necessaria est. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum est; quod fit ex spodii, croci, aeruginis, singulorum P. I. *. piperis albi, omphacii, singulorum P. I. *. cadmiae P. VIII. *. At, ubi jam exulceratio est, id, quod fit ex sulphuris P. I. *. cerae P. IV. *. picis liquidae hemina, olei sextariis duobus. quae simul usque ad crassitudinem mellis incoquuntur. Est
255, 16. etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinae lupinorum sextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, resinae humidae selibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lyrium, aerugo, myrrha, cinis, aequis portionibus recte miscentur, & ex passo coquuntur. Idque omnem utique scabiem sanat. Ac, si nihil aliud est, amurca ad tertiam partem decocta, vel sulphur pici liquidae mistum, † sicut de pecoribus proposui, hominibus quoque scabie laborantibus opitulantur. 17. *De*

l. 1. M.F.P. *De Scabie & ejus curatione. l.* 2. M.F.P. *durities. l.* ead. F. *rubicundus. l.* 5. M.F. *continuata. l.* 18. M. F. P. *aut. l.* 21. M. F. P. *dum crassitudo mellis fiat. l.* 27. M. F. P. *lycium. l.* 30. M.F.P. *utique scabiem sanat. Pituitam ubique sustinet. l.* 31. M. F. P. *At. l.* 32. M. F. P. *pice. l.* 33. M. F. P. *liquida. l.* ead. M. F. P. *mixtum. l.* ead. M. F. P. *in.*

1 Oribas. de Morb. Curat. III. 58.

17. *De impetiginis ſpeciebus.* [1]

Impetiginis vero ſpecies ſunt quatuor. Minime mala eſt, quae ſimilitudine ſcabiem repraeſentat. nam & rubet, & durior eſt, & exulcerata, & rodit. Diſtat autem ab ea, quae magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet, videnturque eſſe in ea quaſi bullulae quaedam, ex quibus interpoſito tempore quaſi ſquamulae ſolvuntur, certioribuſque haec temporibus revertitur.

Alterum genus eſt pejus & ſimile papulae fere, ſed aſperius rubicundiuſque, figuras varias habens: ſquamulae ex ſumma cute decidunt, roſio major eſt, celerius & latius procedit, certioribuſque etiam, quam prior, temporibus & fit, & deſinit. Rubra cognominatur.

Tertia etiamnum deterior eſt. nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet; in ſumma cute finditur, & vehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra eſt: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur, aut deſinit; neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen eſt.

Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore. nam ſubalbidum eſt, & recenti cicatrici ſimile; ſquamulaſque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulae ſimiles: quibus demptis, profluit ſanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius.

Haec vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues

l. 1. M. F. P. *De impetiginis ſpeciebus & curationibus. l.* 5. M. F. P. *exulcerata eſt. l.* ead. M. F. P. *roditur. l.* 6. M. F. P. *quia. l.* 9. M. F. P. om. *quaſi. l.* ead. M. F. P. *ſquamulae reſolvuntur. l.* 10. M. P. F. *hoc. l.* 11. M. F. P. *pejus eſt. l.* ead. M. F. P. om. *&. l.* 14. M. F. P. *diſcedunt. l.* 15. M. F. P. *etiam nonnunquam. l.* 16. P. *priori. l.* ead. M. F. P. *rubrica. l.* 21. M. F. P. om. *eſt. l.* ead. M. F. P. *procedit. l.* 22. M. F. P. *late & tarde eminus ſerpit. l.* 23. M. F. P. om. *quibus. l.* 31. M. P. *alioquin.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 59. Synopſ. VII. 49.

gues quoque infestant. Medicamentum non aliud valentius est, quam quod ad scabiem quoque pertinere † sub auctore
338, 23. Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. II. *. sulphuris p. IV. *. excipiebat resina copiosa, eoque utebatur.

18. *De papulis.*

Papularum vero duo genera sunt. Alterum est, in quo per minimas pustulas cutis exasperatur, & rubet, leviterque roditur, medium habet pauxillo levius: tarde serpit. idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem pro-
338, 11. cedit. Alterum est, quam ἀγρίαν Graeci appellant. In qua similiter quidem, sed magis cutis exasperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur, & rubet, & interdum etiam pilos remittit.

Quae minus rotunda est, difficilius sanescit: nisi sublata est, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, si jejuna saliva quotidie defricetur, sanescit. Major, commodissime murali herba tollitur, si super eadem trita est. Ut vero ad composita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his est, quanto minus in his vitii est. Alterum ad idem, Miconis; nitri rubri, thuris, singulorum p. I. *. cantharidum purgatarum p. II. *. sulphuris ignem non experti tantundem, resinae terebinthinae liquidae p. XX. farinae lolii sext. III. git cyathi tres, picis crudae sext. unum.

19. *De*

---

l. 7. M.F. *De papulis & earum curatione. l.* 8. M.F.P. *altera. l.* 9. M. F. P. *qua. l.* 14. M. F. P. *altera autem. l.* ead. M. F. P. *ἀγρίαν id est feram. l.* 17. M.F.P. om. *&. l.* 19. F. *senescit. l.* 22. F. *defricatur. l.* ead. F. *senescit. l.* 23. M. F. P. *sub. l.* 24. M. F. P. *ea detrita. l.* 27. M. F. P. *Mironis. l.* 32. M. F. P. *sem. l.* ead. M. F. P. *cyathos. l.* 33. M. F. P. om. *sext.*

19. *De Vitiliginis ſpeciebus, id eſt, de Alpho, & Melane, & Leuce.* [1]

Vitiligo quoque, quamvis per ſe nullum periculum adfert: tamen & foeda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Ejus tres ſpecies ſunt. Ἀλφὸς vocatur, ubi color albus eſt, fere ſubaſper & non continuus, ut quaedam quaſi guttae diſperſae eſſe videantur. Interdum etiam latius, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, & umbrae ſimilis. caetera eadem ſunt. Λεύκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit; in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia haec ſerpunt: ſed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibuſdam variis temporibus oriuntur & deſinunt. Leuce, quem occupavit, non facile dimittit.

Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam ſaneſcit; ac, ſi quid ei vitio demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Utrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non; experimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. ſi ſanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt.

Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum ſulphure & thure, ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum,

---

l. 2. F. *Mela. l.* ead. F. *Leuce & eorum curatione. l.* 4. M. F. P. om. *&. l.* 17. M. F. P. *temporibus & oriuntur. l.* 24. M. F. P. *non ſit.*

1 Actuar. M. M. II. 11. VI. 8. Oribaſ. de Morb. Cur. III. 58. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 132.

num, fici folia arida. paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in sole vitiligo perungitur: deinde non ita multo post, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidem, Micone auctore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: sulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae aridae contritae acetabulum miscent, deinde in balneo super vitiliginem inspergunt farinam ex faba, tum haec inducunt. Hi vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba, eaque sine oleo in balneo ante sudorem inspergunturr, ac tum genus id vitiliginis defricatur.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis singularum corporis partium.

DIXI de his vitiis, quae per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant. nunc ad ea veniam, quae non nisi in singulis partibus incidere consueverunt, orsus a capite.

1. *De Capillis fluentibus.* [1]

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem saepe radendo succurritur. Adjicit etiam vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo [2] mistum. Nunc de his 334, 27. capillis loquor, qui post morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibusdam aetate nu-

l. 5. M. F. P. *Mirone. l.* 10. F. *ii. l.* 13. M.F.P. om. *eaque. l.* 14. M. F. P. om. *ac. l.* 16. M. F. *C. Celsi de Medicina Liber Sextus. l.* 19. F. *iis. l.* 23. M. F. P. *consuerunt. l.* 27. M. F. P. *enim.*

1 Trall. I. 2. Act. M. M. II. 5. IV. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. 5. 2 Scil. myrteo. Th. Priscian. I. 2.

[1] nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

CAP. II.

De Porrigine. [2]

PORRIGO autem eſt, ubi inter pilos quaedam quaſi ſquamulae ſurgunt, eaeque a cute reſolvuntur; & interdum madent, multo ſaepius ſiccae ſunt. Idque evenit, modo ſine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio. Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis neceſſariam verti.

Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore ſequente fieri poteſt, magiſque, ſi is etiam mali odoris eſt) caput ſaepe radendum eſt; dein id ſuper adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus. quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per haec proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut ſciamus, utique in recenti vitio id inutile eſſe.

---

l. 3. F. M. P. *De porrigine & ejus curatione. l.* 10. M. F. P. *accidente. l.* 12. M. *aliquid. l.* 21. M.F.P. *nimium. l.* ead. M. F. P. om. *nimium. l.* 23. M. F. P. *id. l.* 25. M. F. P. om. *ex.*

1 Priſcian. I. 2. 2 Aeginet. III. 3. Trallian. I. 4. Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 9, 10.

CAP. III.

De Sycosi. [1]

EST etiam ulcus, quod a fici similitudine σύκωσις a Graecis nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duae species sunt. Altera, ulcus durum & rotundum est: altera, humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quae pilis conteguntur: sed, id quod callosum & rotundum est, maxime in barba; id vero, quod humidum, praecipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

CAP. IV.

De Areis.

AREARUM quoque duo genera sunt. Commune utrique est, quod, emortua summa pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, si ictus is locus est, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increscitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus est, quod densam cutem, & subpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quae ἀλωπεκία [2] nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba.

---

l. 2. M.F.P. *De Sycosi & ejus curatione. l.* 4. M.F.P. om. *quia. l.* 6. M. F. P. *in eo. l.* ead. M. F. P. *alterum. l.* 7. M.F.P. *alterum. l.* 10. M. F. P. *sit vero utrumque. l.* 11. M. F. P. *id quidem quod. l.* 13. M.F.P. *praecipue est in. l.* 22. M. F. P. *De areis & earum curationibus.*

1 Aegin. III. 3. Actuar. M. M. II. 5. Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. Trall. I. 5. 2 Trallian. I. 1. Priscian. L. 1. c. 6.

barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις [1] appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate eſt: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſaepe finitur.

Quidam haec genera arearum ſcalpello exaſperant. quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam. quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illini atramento ſutorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide. [2]

PENE ineptiae ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen feminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quae ſupra propoſui, vari lenticulaeque vulgo notae ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam φακίαν Graeci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inaequalior. Ἐφηλὶς vero a pleriſque ignoratur: quae nihil eſt, niſi aſperitas quaedam & durities mali coloris. Caetera non niſi in facie:

---

l. 7. M.P. om. *in. l.* 15. M. F. P. *qua. l.* 20. M. F. P. *ſcriptorio. l.* 23. M. F. P. addunt *& eorum curationibus. l.* 27. M. F. P. *his. l.* ead. M. F. P. *quas. l.* 29. M. F. P. *xenion.*

1 Oribaſ. de loc. Affect. Cur. IV. 42. Actuar. M. M. V. 13. 2 Aeginet. III. 1.

cie : lenticulae etiam in alia parte nonnunquam nasci solent. de qua per se scribere alio loco, visum operae pretium non est.

Sed vari commodissime tolluntur impositа resina, cui non minus quam ipsa est, aluminis scissilis, & paulum mellis adjectum est. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto sunt, donec ad mellis crassitudinem venerint. His corpus illinendum est, &, interpositis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter ungendum.

Ephelidem tollit resina, cui tertia pars salis fossilis & paulum mellis adjectum est. Ad omnia vero ista atque etiam ad colorandas cicatrices, prodest ea compositio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cretae cimoliae subceruleae, nucum amararum, farinae hordei atque ervi, struthii albi, sertulae campanae seminis. quae omnia contrita, melle quam amarissimo coguntur, illitumque a vespere usque mane eluitur.

CAP. VI.

De oculorum morbis : & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur. [1]

SED haec quidem mediocria sunt. [2] Ingentibus vero & variis casibus oculi nostri patent. Qui cum magnam partem ad vitae simul & usum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt.

Pro-

---

l. 11. M. F. P. om. *est*. *l.* 12. M. F. P. *eluendum est oleoque*. *l.* ead. F. *unguendum*. *l.* 19. M.F.P. *magmatis*. *l.* 23. *coquuntur*. *l.* 26. M.F.P. *De oculorum morbis curationibusque eorum &*. *l.* ead. M.F.P. addunt *morbis*.

1 Actuar. M.M. IV. 11. VI. 5. III. 22. 2 Trall. II. 1.

Protinus autem orta lippitudine, quaedam notae sunt, ex quibus, quid eventurum sit, colligere possimus. Nam, si simul & lachryma & tumor & crassa pituita coeperint; si ea pituita lachrymae mista est; neque lachryma calida est, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longae valetudinis metus non est. At si lachryma multa & calida, pituitae paulum, tumor modicus, 331,411. idque in uno oculo est; longum id, sed sine periculo, futurum est. Idque lippitudinis genus minime cum dolore est; sed vix ante vigesimum diem tollitur; nonnunquam per duos menses durat, quandoque brevius finitur.

Si pituita alba & mollis esse incipit; lachrymaeque miscetur, aut, si simul hae utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit; nisi quid exulceravit.

Tumor magnus si sine dolore est, & siccus, sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est; ubi, super magnum dolorem, lachrymae salsae calidaeque eunt; aut etiam, si tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.

Pejus etiamnum est, ubi pituita pallida aut livida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos

---

l. 3. M. F. P. om. *si. l.* 4. P. *ac. l.* 6. M. F. P. *& ea. l.* 14. M. F. P. *durat ; sed quandoque. l.* ead. M. F. P. om. *brevius. l.* 17. M. F. P. *miscentur. l.* 30. M. F. P. *infinito. l.* 32. M. F. P. *callida.*

los dolor pervenit, nocturna vigilia urget. siquidem sub his oculus plerumque rumpitur, † votumque est, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, sine auxilio est. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At, si asperum, & crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit.

Curari vero oculos sanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetustissimus auctor Hippocrates [1] memoriae prodidit. Sed eorum tempora & causas parum explicuit: in quibus Medicinae summa est. Neque minus in [2] abstinentia & alvi ductione saepe auxilii est. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor est; sequiturque pituitae cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In ejusmodi casu prima omnium sunt quies & abstinentia. Ergo primo die, loco obscuro cubare debet sic, ut a sermone quoque abstineat: nullum cibum assumere; si fieri potest, ne aquam quidem; sin minus, certe quam minimum ejus.

69, 21. 114, 20. 298, 15.

Quod si graves dolores sunt, commodius secundo die; si tamen res urget, etiam primo [3] sanguis mittendus est; utique si in fronte venae tument, si firmo corpore materia supersit: Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non nisi secundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxi-

---

l. 7. M. P. om. &. *l.* 11. M. F. om. *fotu.* P. om. *fotu, vino. l.* 30. M. P. *corpori. l.* 33. M. F. P. *alvum sed non.*

1 Aphor. VI. 31. 2 Marcell. de Medic. c. 8. 3 Idem ibid.

auxilium desiderat : satisque est, uti quiete & abstinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium necessarium est, ne pituita tenuior atque acrior fiat : sed secundo die dari debet id, quod leviſſimum videri potest ex iis, quae pituitam faciunt crassiorem; qualia sunt ova sorbilia : si minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In sequentibus diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibus poterit; sed generis ejusdem : utique ut nihil salsum, nihil acre, nihil ex his, quae extenuant, sumatur; nihil potui praeter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime necessaria est. 360, 15.

Protinus autem primo die, [1] croci p. I. *. & farinae candidae quam tenuissimae p. II. *. excipere oportet ovi albo, donec mellis crassitudinem habeat : idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut, compressis venis, pituitae impetum cohibeat. Si crocum non est, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil interest. Superinungi vero oculi debent sic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest, sumatur, myrrhae ad fabae, papaveris lachrymae ad lentis magnitudinem, eaque cum passo conterantur, & specillo super oculos inducantur. Aliud ad idem: myrrhae p. I. *. [2] mandragorae succi p. II. *. papaveris lachrymae p. II. *. foliorum rosae, cicutae seminis, singulorum p. III. *. acaciae p. IV. *. gummi p. VIII. *. Et haec quidem interdiu :

l. 7. M. P. *bis. l.* 9. M. F. P. *insequentibusque diebus. l.* 28. M. F. P. *lenticulae. l.* 33. M. F. P. IV.

1 Marcell. de Medic. c. 8. 2 Idem ibid.

diu: noctu vero, quo commodior quies veniat, non alienum est, superimponere candidi panis interiorem partem ex vino subactam. nam & pituitam reprimit, &, si quid lachrymae processit, absorbet, & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi & album & vitellus in vas defundendum est; adjiciendumque eo mulsi paulum, idque digito permiscendum; ubi facta unitas est, demitti debet † lana mollis bene carpta, quae id excipiat, superque oculos imponi. Ea res & levis est, & refrigerando pituitam coërcet, & non exaresçit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta, commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potissimum uti expresso, si levior impetus est, ex aqua; si major, ex posca. Priora fascia deliganda sunt, ne per somnum cadant: at hoc superimponi satis est, quia & reponi ab ipso aegro commode potest: & quia, cum inaruit, iterum madefaciendum est. Si tantum mali est, ut somnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum est, quae ἀνώδυνα Graeci appellant: satisque est puero, quod ervi; viro, quod fabae magnitudinem impleat. † In ipsum vero oculum primo die, nisi immodica inflammatio est, nihil recte conjicitur: saepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur. At secundo die, gravi quoque lippitudine per indita medicamen-

l. 22. M. F. P. &. *l.* 24. M. F. P. om. *aegro. l.* ead. M. F. P. om. *quia. l.* 28. M. F. P. *vocant. l.* 30. M. F. P. *modica. l.* 33. M. F. P. *A.*

menta recte ſuccurritur, ubi vel jam ſanguis miſſus, vel alvus ducta eſt; aut, neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

2. *De diverſis oculorum collyriis.*

Multa autem multorumque collyria ad id apta ſunt; noviſque etiamnum miſturis temperari poſſunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie miſceantur. Ego autem nobiliſſima exequar.

3. *Philonis collyrium.*

Eſt igitur Philonis, quod habet ceruſſae elotae, ſpodii, gummi, ſingulorum p. 1. *. papaveris lachrymae combuſtae p. 1. *. Illud ſcire oportet, haec quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde miſta iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime praeſtat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata ſint, neque frientur.

4. *Dionyſii collyrium.*

Dionyſii collyrium eſt: papaveris lachrymae combuſtae, donec tenereſcat p. 1. *. thuris combuſti, gummi, ſingulorum p. 11. *. ſpodii p. 1111. *.

5. *Cleonis collyrium.* [1]

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymae frictae p. 1. *. croci p. 1. *. gummi p. *. v. quibus, cum teruntur, adjicitur roſae ſuccus. Aliud ejuſdem valentius; ſquamae ferri, quod σίμωμα [2] appellant, p. 1. *. croci p. 11. *. ſpodii p. 1v. *. plumbi & eloti, & combuſti p. 1. *. gummi tantun-

---

l. 2. M. F. P. *aut ubi neutrum. l.* 5. M. F. P. *multorumque auctorum collyria. l.* 6. M. F. P. *etiammunc. l.* 9. M. F. P. om. *autem. l.* ead. M. F. P. *ergo nobiliſſima. l.* 20. M. F. P. *praeſtare. l.* ead. M. F. P. om. *diu. l.* 21. M. F. *fricentur. l.* 23. M. F. P. *Dionyſii vero collyrium. l.* 30. M. F. P. p. 1. *. *l.* 32. M. F. P. *aeris.*

1 Oribaſ. Synopſ. LIII. *de Collyriis.* Aeginet. VII. 16.

2 Vide Sarracenum in Dioſcorid. L. V. c. 90.

tundem. Ejus aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei p. *. I. aloës p.*. I. myrrhae p. *. II. cadmiae curatae p. VIII. *. ſtibii tantundem, acaciae ſucci p. XII. *. quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur. Theodotus vero huic compoſitioni adjecit papaveris lachrymae combuſtae p. *. I. aeris combuſti & eloti p. II. *. nucleorum palmarum combuſtorum p. X. *. gummi p. XII. *.

[1] 6. *Theodoti collyrium, Acharistum appellatum.*

At ipſius Theodoti, quod a quibuſdam ἀχάριστον nominatur, ejuſmodi eſt: caſtorei, nardi Indici, ſingulorum p. I. *. lycii p. *. papaveris lachrymae tantundem; myrrhae p. II. *. croci, ceruſſae elotae, aloës, ſingulorum p. III. *. cadmiae botryitidis elotae, aeris combuſti, ſingulorum p. VIII. *. gummi p. XVIII. *. acaciae ſucci p. XX. *. ſtibii tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

7. *Cythion vel Thephrion collyrium.*

Praeter haec, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephrion appellant. Habet amyli, tragacanthae, acaciae ſucci, gummi, ſingulorum p. I.*. papaveris lachrymae p. II. *. ceruſſae elotae p. IV. *. ſpumae argenti elotae p. VIII. quae aeque ex aqua pluviatili conteruntur.

8. *Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.*

Euelpides autem, qui aetate noſtra maximus fuit [2] ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat; & τρυγώδες nominabat,

l. 2. M. F. P. 2. *l.* 3. M. F. P. XI. *l.* ead. M. F. P. I. *croci p.* XC. *myrrhae. l.* ead. M. F. P. *licii p.* XIII. *cadmiae. l.* 4. M. F. P. *ſtibis. l.* 5. M. F. P. *miſcueris liquidum in. l.* ead. M. F. P. *miſcuit. l.* ead. P. *pixidula. l.* 7. M. F. P. X. *l.* 8. M. F. P. *nucleos. l.* 9. M. F. *combuſtos. l.* ead. M. F. P. XXII. *l.* 14. . XL. *l.* 16. M. F. P. *botrydis. l.* 18. M. F. P. *ſtibis. l.* 19. M. F. P. *pluralis. l.* 23. M. F. P. om. *habet. l.* 26. M. F. om. *argenti. l.* 31. M. F. P. om. &.

1 Aeginet. VII. 16. Paulo aliter exſtat apud Marcellum de Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. Steph. Eſt & aliud Theodotion Dionyſianum p. 274. eodem capite deſcriptum, niſi malis hoc referre ad mox antecedens Dionyſii. Aliud exſtat etiam pag. 281. 2 Marcell. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

nabat. Habet autem hoc, caſtorei p. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. croci, myrrhae, aloës, ſingulorum p. IV. *. aeris combuſti p. VIII. *. cadmiae, & ſtibii, ſingulorum p. XII. *. acaciae ſucci p. XXVI. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum praeſto eſt, ſaepius utrumlibet horum in oculis penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitae conſtitit, reliquias fortaſſe leviores futuras diſcutiunt balneum & vinum. igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere, ne quo frigore afflatuve laedatur: poſthaec cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latentia acria. Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitae curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere; cibi minus etiam, quam pridie. deinde cumprimum

---

l. 1. M. F. P. ignorant *Habet autem hoc.* *l.* 5. M.F.P. *ſtibis.* *l.* 8. M. F. P. *medicamentum.* *l.* 9. M. om. *ovi.* *l.* 12. M. P. *oculis.* *l.* 13. F. *revelatus.* *l.* 15. M. F. P. *leniores.* *l.* 23. M. F. P. *eorum dierum.*

mum satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, sive tempestatum vitio, sive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitae cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsa vetustate res matura est, ab his eisdem auxilium petendum est, id est, balneo ac vino. Haec enim ut in recentibus malis aliena sunt; quia concitare ea possunt, & accendere: sic in veteribus, quae nullis aliis auxiliis cesserunt, admodum efficacia esse consuerunt. videlicet hic quoque, ut alibi, [1] cum secunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quam plurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento: continereque in lectulo se; donec omnis calor, qui conceptus est, finiatur; desinatque sudor, qui necessario in capite collectus est. Tum ad idem cibi vinique genus veniendum est sic, uti potiones meracae sint; obtegendumque caput, & quiescendum. Saepe enim posthaec gravis somnus, saepe sudor, saepe alvi dejectio pituitae cursum finit. Si levatum est malum (quod aliquando serius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto sanitas restituatur. Si diebus eisdem alvus nihil reddit, ducenda est; quo magis superiores partes leventur.

19, 18. 348, 15. 368, 28.

Nonnunquam autem ingens inflammatio

l. 24. M. F. om. *est*. *l.* 29. M. P. *aliquanto*. *l.* ead. M. F. P. *saepius*.

1 Lib. II. c. 9.

tio tanto impetu erumpit, ut oculos e ſua ſede propellat. ἔκπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque inediam induci, neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit. 351, 27.

9. *Nilei collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymae, ſingulorum P. *. gummi P. I. *. croci P. II. *. foliorum roſae recentium P. IV. *. quae vel aqua pluviatili, vel vino levi ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſae foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cum ovi vitello cocta: aut farinam cum acaciae ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo, in qua ante vel myrti vel roſae folia decocta ſint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec, ab occipitio inciſa cute, cucurbitula adhibenda eſt.

Quod ſi per haec reſtitutus oculus in ſedem ſuam non eſt, eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum, ut indureſcat is,

---

l. 1. M. F. P. om. *è. l.* 3. F. *iis. l.* 6. M. F. P. *indici. l.* 16. M. P. *leni. l.* 21. M. P. *cocti: vilello. l.* 30. M. F. P. *admonenda. l.* 34. F. *ut aut inareſcat. l.* ead. M. P. *inareſcat.*

is, aut in pus vertatur. Si suppuratio se ostendit, ab eo angulo, qui tempori propior est, incidi oculus debet; ut, effuso pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicae resident, quo minus foeda postea facies sit. Utendum deinde vel iisdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi misceatur. At, si induruit, & sic emortuus est, ut ne in pus verteretur; quatenus foede prominebit, excidendum erit sic, ut hamo summa tunica apprehendatur, atque infra id scalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iisdem medicamentis in eo quoque oculo utendum est, qui primum procidit, deinde per plura loca fissus est.

10. *De Carbunculis oculorum.* [1]

Solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci, nonnunquam in ipsis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipsis, modo ab interiore, modo ab exteriore parte. In hoc casu alvus ducenda est: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quae laeserunt, leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta pertinet, his utendum, quae adversus inflammationes proposita sunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum est. Si tamen carbunculus in exteriore palpebrae parte est, ad cataplasmata aptissimum est lini semen ex mulso coctum; aut, si id non est, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De*

---

l. 3. M. F. P. *pure*, & *inflammatio*. *l.* 6. M. F. P. *collyriis est ex*. *l.* 8. M. F. P. *Ac*. *l.* 9. M. F. P. om. *ut*. *l.* 12. M. F. P. deest *atque*. *l.* ead. M. F. P. *id deinde scalpellus*. *l.* ead. M. P. *tantundem*. *l.* 13. M. F. P. *conjicienda*. *l.* 18. M. F. P. addunt & *eorum curatione*. *l.* 22. M. F. P. om. *parte*.

1 Scribon. Larg. III. c. 25. Marcell. de Medic. C. VIII. Trallian. II. 7.

11. *De Puſtulis oculorum.*

Puſtulae quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quae de ſanguine & quiete ſupra propoſui; ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt; quale Nilei, quale Cleonis eſt.

12. *Philetis collyrium ad puſtulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Habet enim myrrhae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀσηὲ vocatur, tragacanthae, ſingulorum p. IV. *. ſtibii cocti [1], amyli, ſingulorum p. VI. *. ſpodii eloti, ceruſſae elotae, ſingulorum p. VIII. *. quae aqua pluviatili excipiuntur. Uſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

13. *De Ulceribus oculorum, & de* ἀλφὸ λιθάνθ *collyrio.* [2]

Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia aeque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iiſdem fere, quae ſupra in puſtulis propoſui. Fit quoque proprie ad haec, quod ἀλφὸ λιθάνθ vocatur. Habet aeris combuſti, & eloti, papaveris lachrymae frictae ſingulorum p. I. *. ſpodii eloti, thuris, ſtibii combuſti & eloti, myrrhae, gummi, ſingulorum p. II. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel ſin-

l. 1. M. F. P. addunt *& curatione earum. l.* 5. M.F.P. *poſui. l.* 12. M. F. P. *Philetos. l.* 13. M. F. *Philetos. l.* 14. M. F. P. om. *habet enim. l.* 16. M.F. ἀσηὲα. *l.* 17. M. F.P. *ſtibis. l.* 22. M. F. P. *de ulceribus oculorum & eorum curatione & de. l.* 23. M. F. P. *balany. l.* 27. M. P. *poſui. l.* 28. M. F. P. *balany. l.* 30. M. F. P. *ſtibis. l.* 32. M. F. P. *curatio oculorum aliquo caſu imminutorum.*

1 Scrib. Largus Comp. XXIII. Rhodius in notis pag. 63. 2 Trall. II. 5. Longè aliter deſcribitur a Marc. de Medic. Cap. VIII. pag. 280. Eadem pagina paulo inferius aliud ejuſdem nominis depromitur.

ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant. Idque & acer pituitae curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero his, qui maxime corpus alere, & implere conſuerunt: vitandaque omni modo cauſa, quae lachrymas excitet, & cura domeſticorum. quorum etiam, ſi quid forte incidit, ejus [1] notitiae ſubtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

127, 25.

15. *De Pediculis palpebrarum.* [2]

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. id φθειρίασιν Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: ſed fere, tempore interpoſito, pituitae curſus acerrimus ſequitur; exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit.

His alvus ducenda eſt; caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliiſque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulſo, in quo nepeta & pinguis ficus decocta ſit: ſaepe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoque utendum: bibendumque liberalius, quam edendum eſt. Medicamenta vero intus quidem lenia danda ſunt; ne quid acrioris pitui-

---

l. 10. M. F. P. *tale. l.* 24. M. F. P. om. *eſt. l.* 27. M. P. *garizandumque. l.* 34. M. F. *acriorem.*

1 Hippocr. de Dec. Orn. XI. 15. 2 Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 65. Oribaſ. de Loc. Aff. IV. 32.

pituitae concitent : ſuper ipſos vero pediculos alia, quae necare eos, & prohibere, ne ſimiles naſcantur, poſſint. Ad idipſum ſpumae nitri P. I. *. ſandarachae P. I. *. uvae timiniae, P. *. I. ſimul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec eis mellis craſſitudo ſit.

16. *De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & validioribus medicamentis curantur, & de Andreae collyrio, & de* Διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi, qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt, quae diverſam curationem deſiderant: fere ex inflammationibus nata, ſed finitis quoque his manentia. atque inprimis in quibuſdam perſeverat tenuis pituitae curſus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda eſt, demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum eſt, illini frontem ex compoſitione Andreae. Quae habet gummi P. I. *. ceruſſae, ſtibii, ſingulorum P. II. *. ſpumae argenti coctae & elotae P. IV. *. ſed ea ſpuma ex aqua pluviatili coquitur; & arida haec medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuperinjiciendum ex farina, quae frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciae ſuccus, aut cupreſſus adjecta ſit. Cucurbitula quoque, inciſo vertice, recte accommodatur: aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi vero eo debet, quod habet ſquamae aeris, papaveris lachrymae; ſingulorum P. *. cervini cornu combuſti & eloti,

---

l. 4. M. F. *timiniae.* *l.* 7. M. P. *ei.* *l.* 12. M. F. P. om. *qui.* *l.* 15. M. P. F. *fereque.* *l.* ead. M. F. P. *nata ſunt ſed.* *l.* 19. M. F. P. *demendum.* *l.* 20. M. F. P. om. *ex.* *l.* 22. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 23. M. F. P. *argenti & coctae.* *l.* 27. M. F. P. *ſuperinjiciendum eſt ex.*

ti, plumbi eloti, gummi, singulorum P. IV. *. thuris P. XII. Hoc vero collyrium quia cornu habet, ἀπὸ κέρατος nominant. Quotiescunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum sit, aquam intelligi volo.

17. Μεμιγμένον, *Euelpidis collyrium.*

Ad idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. in eo papaveris lachrymae, & albi piperis, singulae unciae sunt, gummi libra, aeris combusti p. I. *. Inter has autem curationes, post intermissionem aliquam, prosunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi sint, 349, 7. qui extenuant; tum praecipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod si jam fastidium est eorum, quae pituitam crassiorem reddunt, sicut in hoc genere materiae maxime promptum est; confugiendum est ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque adstringunt.

18. *De Oculorum ulceribus supercrescentibus, sordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, si cum inflammatione finita non sunt, aut supercrescentia, aut sordida, aut certe vetera esse consuerunt. Ex his supercrescentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur.

19. *Smilion collyrium.*

Habet aeruginis P. VI. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii sinopici, singulo-

l. 2. M. P. om. *vero. l.* 3. M. F. P. *nominatur. l.* 14. M. F. P. *sunt. l.* 23. M. F. P. addunt *& de curationibus singulorum. l.* 25. M. F. P. *sordida, aut cava aut. l.* 32. M. F. P. IV.

lorum P. XVI. *. quae quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora sint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium Euelpidis.*

Id quoque Euelpidis, quod Phynona appellat, hic utile est: croci P. I. *. papaveris lachrymae, gummi, singulorum P. II. *. aeris combusti & eloti, myrrhae, singulorum P. IV. piperis albi P. VI. *. Sed ante litum, hoc ungendum est.

21. *Sphaerion collyrium Euelpidis.*

Id quoque ejusdem, quod Sphaerion nominabat, eodem valet. Lapidis haematitis eloti P. II. *. piperis grana sex, cadmiae elotae, myrrhae, papaveris lachrymae, singulorum P. III. *. croci P. IV. *. gummi P. VIII. *. quae cum vino aminaeo conteruntur.

22. *Liquidum Euelpidis collyrium.*

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat. in quo erant haec: aeruginis P. *. minii combusti, atramenti sutorii, cinnamomi, singulorum P. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymae, singulorum P. I. *. myrrhae P. II. *. aeris combusti P. III. *. cineris ex odoribus P. IV. *. piperis grana XV. Haec ex vino austero teruntur: deinde cum passi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum sit. Idque medicamentum vetustate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodissime implent ex his, quae supra posita sunt, Sphaerion, & id quod Philetis vocatur. Idem Sphae-

l. 6. M. P. *huic. l.* 9. M. F. P. IV. *. *piperis. l.* ead. M. F. P. *linitum. l.* 31. M. F. P. addunt & *curationibus. l.* 34. M. F. *philetos.*

Sphaerion vetuſtis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

24. *Hermonis collyrium.*

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi p. I. Z. *. albi p. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiae, caſtorei, ſingulorum p. II. *. gallae p. V. *. myrrhae, croci, thuris, lycii, ceruſſae, ſingulorum p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. aloës, aeris combuſti, cadmiae, ſingulorum p. XVI. *. acaciae, ſtibii, gummi, ſingulorum p. XXV. *.

25. *De cicatricibus oculorum, quae ex ulceribus factae ſunt, & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino, collyriis.*

Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut craſſae ſint. Si cavae ſunt, poteſt eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod [1] Aſclepias nominatur. Habet hoc papaveris lachrymae p. II. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum p. III. *. aeruginis p. IV. *. gummi p. VIII. *. piperis p. XII. *. cadmiae elotae, ceruſſae, ſingulorum p. XVI. *. At, ſi craſſae cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciae, ſingulorum p. I. *. cadmiae elotae, croci, myrrhae, papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. II. *. piperis albi, thuris, ſingulorum p. III. *. aeris combuſti p. IX. *. cum aqua pluviatili.

---

l. 14. M. F. P. *ſtibis. l.* 17. M. F. P. *ſunt, & quomodo curari debeant &. l.* 23. M. F. P. om. *hoc. l.* 26. M. P. *cumini. l.* 28. M. F. *extenuant.*

1 Marcell. de Medic. Lib. cap. 8. p. 266.

tili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his conſtat: ſalis foſſilis p. IV. *. ammoniaci thymiamatis p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. ceruſſae p. XV. *. piperis albi, croci Cilicii, ſingulorum p. LII. *. gummi p. XIII. *. cadmiae elotae p. IX. *. Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. III. *. aeruginis p. I. *. crocomagmatis p. IV.

26. *De alio genere inflammationis oculorum.*

Eſt etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte mitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quae ſupra comprehenſa ſunt; maximeque eo, quod Sphaerion nominatur, quodque lapidem haematiten habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quae ad extenuandam aſpritudinem fiunt; de qua protinus dicam. 361.

Haec autem inflammationem oculorum fere ſequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, atque ipſam deinde aſpritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quae vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quae neque niſi in magna vetu-

---

l. 5. M. P. *Siculi. l.* 7. M. F. P. deeſt *tamen. l.* 9. M. F. *crocimagmatis. l.* 13. M. F. P. *fronte emitti. l.* 19. M. F. P. *quod. l.* 23. M. F. P. *hanc. l.* ead. M. F. P. *inflammatio. l.* 26. M. F. P. om. *atque.*

vetuſtaque aſpritudine, neque ſaepe facienda ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem ſumendi ſunt acres & extenuantes.

27. [1] *Caeſarianum collyrium.*

At medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur, habet atramenti ſutorii p. I. *. miſyos p. *. piperis albi p. v. *. papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. II. *. cadmiae lotae p. III. *. ſtibii p. VI. *. Satiſque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quae lenibus nutriuntur.

28. *Hieracis collyrium.*

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhae p. I. *. ammoniaci thymiamatis p. II. *. aeruginis raſae p. IV. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphaerion. Si autem compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commodo aſpritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Eſt etiam genus aridae lippitudinis, quod ξηροφθαλμίαν [2] Graeci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi ac prurigine graves ſunt, & palpebrae citra

l. 6. M. F. P. *cibos. l.* ead. M.F.P. *ſumemus. l.* 11. M.F. *miſſii. l.* 13. M. F. P. *ſtibis. l.* 22. M. F. P. *Canopite eſt, &. l.* 24. M.F.P. om. *autem. l.* 28. M. F. P. *De ſyrophthalmia, genere aridae lippitudinis. l.* 29. M. F. P. om. *quod. l.* 30. F.M.P. om. *ſub hoc. l.* 32. M.F.P. ignorant *fere levi ac prurigine. l.* 34. M.F.P. *graveſcunt. l.* ead. a F. abſunt *& palpebrae citra duritiem ullam.*

1 Forte a Caeſare Auguſto ita dictum, ſi illud inde dictum, quod refert Marc. de Med. c. 8. p. 266. 2 Act. M.M. II. 7. Aeg. III. 22. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 75, 77.

citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaereſcunt : quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior eſt.

In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari ſaepe, ibique deſudare, multaque fricatione uti neceſſarium eſt. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medii. Mane, ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, non eſt alienum ex ſinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. *Rhinion collyrium.*

Collyrium vero hoc aptiſſimum eſt, quod Rhinion vocatur. Habet myrrhae p. I. *. papaveris lachrymae, acaciae ſucci, piperis, gummi, ſingulorum p. I. *. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, Lycii, lapidis ſciſſilis, ſingulorum p. II. aeris combuſti p. IV. *. Ac Pyxinum quoque eidem accommodatum eſt.

31. *De Scabris oculis.* [1]

Si vero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe conſuevit, poteſt prodeſſe Rhinion, id quod ſupra poſitum eſt. Poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet aeruginis raſae, piperis longi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. II. *. piperis albi, gummi, ſingulorum p. IV. *. cadmiae lotae, ceruſſae, ſingulorum p. VI. *. Nullum tamen melius eſt, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lachrymae, ceruſſae, lapidis Aſii, ſingulorum p. II. *. gummi p. XIII. *. piperis albi p. IV. *. croci

---

l. 1. M. F. P. & *noctu. l.* 2. F. M. P. *generis. l.* 3. M. F. P. *hujus. l.* ead. M. F. P. *expeditus. l.* 7. M. F. P. *frictione. l.* 12. F. P. *defricare. l.* 14. M. P. om. *hoc. l.* 16. M. F. P. om. 1. *l.* 20. M. F. P. *eodem. l.* 22. M. F. P. *ad oculos ſcabros collyria. l.* 34. F. om. x.

1 Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 76.

croci p. VI. *. psorici p. XIII. *. Nulla autem per se materia est, quae Psoricum nominetur; sed chalcitidis aliquid, & cadmiae † dimidio plus ex aceto simul conterun-
tur, idque in vas fictile inditum, & con- 5
tectum ficulneis foliis sub terra reponitur diebus viginti, & rursus sublatum teritur, & sic appellatur psoricum. Verum de basilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum, qui 10
non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non sunt medicamenta composita, scabros angulos laevant & mel & vinum. Succurritque & his & aridae lippitudini, si quis panem ex vino subactum 15
super oculum imponit. Nam, cum fere sit humor aliquis, qui modo ipsum oculum, modo angulos, aut palpebras exasperat, sic &, si quid prodit humoris, extrahitur; &, si quid juxta est, repellitur. 20

32. *De Caligine oculorum.*

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac, propter senectutem, imbecillitatemve aliam, consueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis 25
id vitium est, adjuvat collyrium, quod Asclepias nominatur. Adjuvat & id, quod
362, 23. ex crocomagmate fit.

33. Διὰ κρόκου *collyrium.* [1]

Proprie etiam ad id componitur, quod 30
ἀλῶς κρόκου vocant. Habet piperis p. I. *. croci Cilicii, papaveris lachrymae, cerussae, singulorum p. II. *. psorici, gummi, singulorum p. IV. *.

34. *De*

---

l. 5. M.F.P. *additum. l.* 7. M.F.P. om. *diebus viginti & rursus. l.* ead. F.M.P. *sublatumque post dies viginti rursus teritur. l.* 8. F. M. P. deest *psoricum. l.* ead. M. F.P. *in. l.* 11. M.F.P. *levibus. l.* 12. M.F.P. om. *At. l.* 21. M. F. P. *Ad caligationem oculorum, quae propter lippitudinem oritur, remedia & collyria. l.* 25. M.P. *consuerunt. l.* 27. M. F. P. om. &. *l.* 28. M.F.P. *crocimagmate. l.* 32. M.F. *cilicis.*

1 Trallian. II. 1.

34. *De Caligine propter senectutem, aut aliam imbecillitatem.* [1]

At, si ex senectute aliave imbecillitate id est, recte inungi potest, & melle quam optimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodissimum tamen est, balsami partem unam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miscere. Utilia quoque huic medicamenta sunt, quae ad caliginem proxime, quaeque ad extenuandas cicatrices supra comprehensa sunt.

Cuicunque vero oculi caligabunt, huic 362.
opus erit multa ambulatione; atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum est, praecipue tamen caput ex irino, donec insudet; velandumque postea, nec detegendum, antequam sudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus: interpositisque aliquibus diebus, ex sinapi gargarizandum.

35. *De Suffusione oculorum.* [2]

Suffusio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi pupillae, qua cernit, se opponit. Quod si inveteraverit, manu curandum est. Inter initia nonnunquam certis observationibus discutitur. 348, 29.
Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; suffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus est, qui pituitam extenuat.

36. *De resolutione oculorum.*

At ne resolutio quidem oculorum (quam

---

l. 1. M. F. P. *ad caligationem oculorum, quae. l.* 2. M. F. P. addunt *fit. l.* 16. M. F. P. *& quidem. l.* 24. M. F. P. *potentiae. l.* 25. F. *inveteravit. l.* 26. M. F. P. *nonnunquam etiam certis. l.* 33. F. M. P. addunt *quae παράλυσις dicitur. l.* 34. M. F. P. *Ac.*

1 Oribas. de Loc. Affect. IV. 16. 2 Actuar. M.M. II. 7. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 49. Aeginet. III. 22.

(quam παράλυσιν Graeci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda est. Exposuisse tantum genus vitii satis est. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione nervorum, qua vehementer ipse oculus convulsus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat; sed huc illucve sine ratione moveatur, ideoque ne conspectum quidem rerum praestet.

37. *De Mydriasi oculorum.* [1]

Non multum ab hoc malo distat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, aciesque ejus hebescit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id est paralysi & mydriasi, pugnandum est per eadem omnia, quae in caligine oculorum
366, 21. praecepta sunt paucis tantum mutatis; siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est: oculos vero melle inungi satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcaecati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina [2] pro-
69, 21. fusione alvi, lumen receperunt. Quo mi-
354, 27. nus alienum videtur, & recenti re & interposito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Praeter haec imbecillitas oculorum est, ex

---

l. 5. M. F. P. *altero. l.* 8. M. F. P. *concussus. l.* 9. M. F. P. *nec. l.* 14. M. F. P. *effunditur. l.* 16. M. F. P. deest *caligat. l.* 18. M. F. P. *est & paralysi. l.* 22. M. F. P. ignorant *oculos vero. l.* 29. M. F. P. *ex.*

1 Cael. Aurel. II. 1. p. 344. Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aeginet. III. 22. 2 Aph. VI. 17.

ex qua quidem interdiu satis, [1] noctu nihil cernunt. quod in feminam bene respondentibus menstruis non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet sanguine jocinoris (maxime hircini; sin minus, caprini) ubi id assum coquitur, excepto: atque edi quoque ipsum jecur debet. Licet tamen etiam iisdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aspritudinem extenuant. Quidam contrito semine portulacae mel adjiciunt eatenus, ne id ex specillo distillet, eoque inungunt. Utendum vero est exercitationibus, balneo, & fricationibus.

39. *Ad Oculos, qui extrinsecus offenduntur, & sanguine suffusi sunt.*

Et haec quidem in ipsis corporibus oriuntur. Etrinsecus vero interdum sic ictus oculum laedit, ut sanguis in eo suffundatur. Huic nihil commodius est, quam sanguine vel columbae, [2] vel palumbae, vel hirundinis inungere. Neque id sine causa fit; cum harum † acies extrinsecus laesa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulae factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbae, minimum efficax columbae, & sibi ipsi, & nobis.

Supra percussum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non est alienum impo-

l. 5. M. P. *si. l.* ead. M. *ad. l.* 12. M.F.P. om. *Utendum vero est. l.* 13. M.F.P. *frictionibus. l.* ead. M. F. P. *gargarizationibus iisdem, his quoque utendum est. l.* 15. M. F. P. *cum. l.* 17. M. F. P. *si. l.* 19. M. P. deest *huic. l.* 20. M. F. P. *palumbi. l.* 21. M. F. P. *horum. l.* 24. M. P. *celeberrimeque. l.* 29. M.F.P. *palumbi. l.* 30. M.F.P. *minime. l.* ead. M. F. P. *illi.*

1 νυκτάλωπας vocant Aeginet. III, 21. Actuar. M. M. II, 7. IV, 11. Trallian. II, 6. Aëtius Tetr. II. Serm. III, 46. 2 Aeginet. III, 22.

imponere etiam cataplasmata. Sed sal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, sic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum est cum hordeacea farina, quae ex mulso decocta sit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet potest, vix ullum ex iis, quae supra comprehensa sunt, oculi vitium esse, quod non simplicibus quoque, & promptis remediis subinde removeri possit.

CAP. VII.

De aurium morbis. [1]

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum possunt: ideoque ad aures transeundum est; quarum usum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum est. nam vitia oculorum intra ipsos nocent: aurium inflammationes doloresque interdum etiam ad dementiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus succurrendum est, ne majori periculo locus sit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis sensit, abstinere & continere se debet. Postero die, si vehementius malum est, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut sanguis quoque mittatur. Si id aliquae causae prohibent, alvus solvenda est. Cataplasmata quoque calida,

---

l. 1. F. *cataplasma. l.* ead. M. F. P. *ammoniacus. l.* 2. M. F. P. *optimus. l.* 9. M. P. *his. l.* 11. M. F. P. *sub. l.* 11. P. *submoveri. l.* 14. M. F. P. *De aurium morbis & curationibus. l.* 16. M. F. P. *possint.*

1 Seren. Sammon. XII. AEginet. III, 23. Trallian. III, 1. Actuar. M. M. II, 6. IV, 10. Cael. Aurelian. Tardar. Pass. L. II. c. 3.

calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive foeni graeci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiae, ex aqua calida expreſſae. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa eſt, proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo vel mulſo decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet: quod ſemper ante [1] tepefieri convenit, commodiſſimeque per [2] ſtrigilem inſtillatur. ubi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia ſunt.

Medicamentum vero eſt & roſae, & radicum arundinum ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum haec fere ſunt: caſtorei, papaveris lachrymae, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum. Vel papaveris lachrymae, croci, myrrhae par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur. Vel id, quod amarum in [3] AEgyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta. Quibus myrrhae quoque paululum a quibuſdam miſcetur, vel papaveris lachrymae, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum roſa ſuccus. Vel caſtorei,

---

l. 3. M. F. P. *decocta eſt. l.* 7. M. F. P. *roſa factum eſt. l.* 9. M. F. *cataplaſmate. l.* 12. M. F. P. *mixto. l.* ead. M. F. P. *decoquatur. l.* 31. M. F. P. *paulum. l.* 34. M. F. P. *roſae. l.* ead. M. F. P. *ſucco.*

1 Plin. de Re Med. L. 1. c. 9. 2 Formam exhibet Mercurial. in Art. Gymnaſt. 3 Marcell. p. 284.

ſtorei, myrrhae, papaveris lachrymae pares portiones cum paſſo. Vel croci p. I. *. myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. III. *. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus ſ cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt. Vel papaveris lachryma ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis; quae habet caſtorei, opopanacis, papaveris lachrymae ex aceto, ſingulorum p. II. *. ſpumae nitri p. IV. *. quae contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi uſus requirit; rurſus id medicamentum, adjecto paſſo, piſtillo teritur. Illud perpetuum eſt, quotieſcunque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. *De Pure & malo odore aurium.* [1]

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per ſe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaureae ſuccus cum paſſo; aut ſuccus mali punici in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhae, quam σμυρναν cognominant, p. I. *. croci tantundem, nuces amarae XXV. mellis ſeſquicyathus. quae contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati cauſa componuntur, aeque ulcera aurium ſanant. Quae ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta

l. 4. M. *tum. l.* ead. F. M. 2. *l.* ead. M. *dum. l.* 11. M. F. P. *licii. l.* 14. M. F. P. *requiritur. l.* ead. M. F. P. *idem medicamentum. l.* 15. M. F. P. *ſpecillo. l.* 20. M. F. P. ignorant *De Pure & malo odore aurium. l.* 24. M. F. P. *aut punici mali dulcis ſuccus.*

1 Aegin. III. 23. Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 37. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 83. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 11.

pta compositio est, quae ad auctorem Erasistratum refertur. habet piperis, croci, singulorum p. 1. *. myrrhae, misy cocti, singulorum p. 11. *. aeris combusti p. 11. *. haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur passi heminae tres, & simul incoquuntur. Cum vero utendum est, adjicitur his mel & vinum. Est etiam Ptolemaei chirurgi medicamentum, quod habet lentisci, gallae, singulorum p. 1. *. omphacii p. 1. *. succum punici mali. Est & Menophili validum admodum, quod ex his constat: piperis longi p. 1. *. castorei p. 11. *. myrrhae, croci, papaveris lachrymae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Aegyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, singulorum p. IV. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec crassitudo in his passi fiat. Est & Cratonis: cinnamomi, cassiae, singulorum p. 1. *. nardi, lycii, myrrhae, singulorum p. 1. *. aloës p. 11. *. mellis cyathi tres, vini sextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur: deinde his alia miscentur. At si multum puris, malusque odor est, aeruginis rasae, thuris, singulorum p. 11. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor simul incoquuntur. ubi utendum est, dulce vinum miscetur. Aut aluminis scissilis, papaveris lachrymae, acaciae succi par pondus miscetur, hisque adjicitur hyoscyami succi dimidio minor, quam unius ex superioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per se quoque

l. 2. M. F. P. om. *habet*. *l.* ead. *piperis* 1. *. *l.* ead. M. F. P. *croci* 1. *. *l.* ead. M. F. P. om. *singulorum*. *l.* 7. M. F. P. *coquuntur*. *l.* ead. M. F. P. deest *vero*. *l.* 10. M. F. P. *lentisci* 1. *. *gallae* 1. *. *l.* 11. M. F. P. om. &. *l.* 18. M. F. P. *cum conteruntur*. *l.* 20. M. F. P. om. &. *l.* 24. M. F. P. *vinum cum lycio*.

que hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. [1] *Compoſitiones ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. 1. *. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, ſpumae nitri, ſingulorum p. 11. *. Quae ſeparatim contrita, rurſus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybi ſphragis ex dulci vino liquata. Quae compoſitio priori libro continetur. 268, 28.

Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paululum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhae.

4. *De Ulcere ſordido aurium.*

Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex his, quae ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum; & uſque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus

---

l. 2. M. F. P. ignorant *Compoſitiones ad omnia aurium vitia.* *l.* 7. M. F. P. om. & *l.* 11. F. 111. *l.* 16. F. *priore.* *l.* 17. M. F. P. *libello.* *l.* 26. a M. F. P. abſunt *De Ulcere ſordido aurium.* *l.* 31. M. P. *tondendum eſt.*

1 Scribon. Larg. c. V. Marcell. Empi. Cap. 9.

ceribus apparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua rosa decocta sit; succo, aut herbae sanguinalis, aut acaciae adjecto.

Quod si super ulcera caro [1] increvit, eaque mali odoris, & sanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure & aerugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum aerugine incoctum. Squama quoque aeris cum sandaracha contrita per fistulam recte instillatur.

5. *De Vermibus aurium.* [2]

Ubi vero vermes orti sunt, si juxta sunt, protrahendi oriculario specillo sunt: si longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne postea nascantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum sit. Sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde facillime educi possunt.

9. *Ad Compressa aurium foramina.*

Si foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quam optimum indendum est. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, aeruginis rasae P. II. *. adjiciendum est, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & rosae scrupuli duo. Item galbani P. II. *. myrrhae cum melle, & fellis taurini, singulorum p. II. *. vini quantum satis est ad myrrham diluendam.

7. *Ad Gravem auditum.* [3]

Ubi vero gravius aliquis audire coepit (quod

l. 1. M. F. P. *apparuit. l.* 6. M. F. P. om. &. *l.* 12. M. F. P. *adversus aurium vermes. l.* 21. M. F. P. *provocabuntur. l.* 23. M. F. P. *fin. l.* 25. M. F. P. *addendum. l.* 28. M. F. P. om. *ad.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 84. 2 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 85. de Locis Affect. IV. 40. 3 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 79. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 12.

(quod maxime post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis † aurem ipsam considerare oportet. Apparebit enim, aut crusta, qualis super ulcera innascitur, aut sordium coitus. Si crusta est, infundendum est aut oleum calidum, aut cum melle aerugo, vel porri succus aut cum mulso nitri paulum. Atque, ubi crusta ex auricula procidit, eluenda est aqua tepida; quo facilius ea per se diducta oricularío specillo protrahat. Si sordes eaeque molles sunt, eodem specillo eximendae sunt. At, si durae sunt, acetum & cum eo nitri paululum injiciendum est; cumque emollitae sunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. Quod si capitis gravitas manet, attondendum idem; & leniter, sed diu perfricandum est, adjecto vel irino vel laureo oleo, sic ut utrilibet paululum aceti misceatur: tum diu ambulandum, leniterque post unctionem aqua calida caput fovendum: cibisque utendum ex imbecillissima & media materia; magisque assumendae dilutae potiones: nonnunquam gargarizandum est [1]. Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto & laureo oleo & succo radiculae corticis: aut cucumeris agrestis succus, adjectis rosae foliis contritis. Immaturae quoque uvae succus cum rosa instillatus, adversus surditatem satis proficit.

8. *De Sonitu aurium.* [2]

Aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsae sonant. Atque hoc quoque fit, ne exter-

---

l. 8. M. F. P. *a corpore jam recedit. l.* 9. M. F. P. *eluenda auris est. l.* 11. M. F. P. *protrahatur. l.* 13. M. F. P. *cojiciendum. l.* 19. M. F. P. *paulum. l.* 32. M. F. P. *ad sonitum aurium intra se ipsos. l.* 34. M. F. P. *ipsas.*

1 Aceto scil. Marc. de Med. p. 287. 2 Actuar. M. M. II. 6. IV. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 77. Tr. III. 3.

ternum ſonum accipiant. Leviſſimum eſt, ubi id ex gravedine eſt: pejus, ubi ex morbo, capitiſve longis doloribus incidit: peſſimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit. Si ex gravedine eſt, † purgare aurem oportet, & ſpiritum continere, donec inde humor aliquis exſpumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, fricationem, perfuſionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculae ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & deinde collyrium factum in aurem demittitur. Si ſine his coepit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda ſunt, quae ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia: & praeterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum.

Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflammatio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt, aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrrham miſcent.

9. *Ad*

---

l. 2. M. F. P. *morbis.* *l.* 9. M.F.P. *frictionem.* *l.* 29. M. F. P. om. *eſt.*

9. Ad ea, quae in aurem inciderunt, extrahenda. [1]

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus est, compellendum eo lanae paululum est; quo ipse si subit, & simul extrahitur. Si non est secutus, aliudve animal est, specillum lana involutum in resinam quam glutinosissimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum est. utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime est, specillo oricularo protrahendum est, aut hamulo retuso paululum recurvato. Si ista nihil proficiunt, potest eodem modo resina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oricularo clystere aqua vehementer intus compulsa. Tabula quoque collocatur media, inhaerens capitibus utrinque pendentibus, superque eam homo deligatur, in id latus versus, cujus auris eo modo laborat, sic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus est, feritur; atque ita concussa aure, id quod inest, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis. [2]

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquae calidae. Id & [3] spongia expressa atque admota fit, & subjecto vase oris angusti, calida aqua repleto. Post id fomentum, illinenda ulcera sunt, aut plumbi recremento, aut cerussa,

---

l. 5. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. P. *is. l.* 10. F.M. *cojiciendum. l.* 13. M. F. P. *paulum. l.* 19. F. *utrique. l.* 22. M. F. P. om. *non. l.* 27. M. F. P. addunt *& curationibus. l.* 28. M. F. P. *vero intus exulceratus. l.* 30. M. F. P. *est. l.* 33. M. P. *fit.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 87. 2 Trallian. III. 8. Actuar. M. M. VI. 12. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 90.
3 Marcell. de Medic. C. x. pag. 288.

ruſſa, aut argenti ſpuma. cum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea
5 ulcera circa os ſunt, pluresque cruſtas & odorem foedum habent, quod genus Graeci [1] ὀζαιναν appellant; ſciri quidem debet, vix ei 442, 16.
malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen haec tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondea-
10 tur, aſſidueque vehementer perfricetur, multaque calida aqua perfundatur: multa eidem ambulatio ſit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinae terebinthinae
15 conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub his enim cruſtae reſolvuntur, quae tum per ſternutamenta elidi debent. Puris ulceri-
20 bus vapor aquae calidae ſubjiciendus eſt: deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthae, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candefactum,
25 deinde contritum ſit; aut interior ſcillae pars contrita; ſic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in caeteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida ſit; cum ſcilla
30 utique pars major; involvendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamentum tingendum, eoque ulcera implenda ſunt. Rurſusque linamentum involutum & oblon-

l. 1. M.F.P. *ſpumam. l.* ead. M.F.P. *quo. l.* 2. M.F.P. *eique dum. l.* 3. M. F. P. *adjicit. l.* 5. M. F. P. *nares. l.* 10. M. F. P. om. *multaque. l.* 12. M. F. P. *ei de ambulatio. l.* 15. F. M. *cojiciatur. l.* 24. M. F. P. *candent. l.* 30. M. F. P. *fiat. l.* 31. M. F. *medicamento intingendum.* P. *medicamen inting.*

1 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 45. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. 91. Marc. de Med. Cap. x. *Odorem gravem* vertit. Vide H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 26.

longum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per aestatem & autumnum, ter fieri debet.

2. *De carnosis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculae quaedam similes muliebribus mammis nascuntur, haeque imis partibus, quae cartilaginosae sunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; sub quibus ex toto consumuntur. Πολύποδες [1] vero est caruncula, modo alba, modo subrubra, quae narium ossibus inhaeret; & modo ad labra tendens narem implet, modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increscit, ut post uvam conspici possit; strangulatque hominem, maxime austro aut euro flante; fereque mollis est, raro dura; eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat; fereque καρκινώδης est, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen increscit; si addita in narem per linamentum aut penicillum ea compositio est, quae habet minii sinopici, chalcitidis, calcis, sandarachae, singulorum p. 1. *. atramenti sutorii p. 11. *.

441, 30.

CAP. IX.

[2] *De Dentium dolore.*

In dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis annumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est:

---

l. 2. M. F. P. *narem est. l.* 5. M. F. P. *ter die fieri. l.* 6. M. F. P. ignorant *De carnosis carunculis narium. l.* 7. F. M. P. *vero etiam in. l.* 9. M.F.P. *carnarissimae. l.* 14. M.F.P. *ossi. l.* 15. M.F.P. *pendens. l.* 17. M.F.P. *uti post. l.* 21. M. F. P. *quae fere. l.* 27. F. *calcidis.* M. *calcidiis. l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus.*

1 Aegin. III. 24. VI. 25. Actuar. M. M. II. 8. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c. 92. 2 Trallian. III. 10. Cael. Aurelian. Morb. Chron. II. 4.

eſt: cibo quoque primo abſtinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet; tum extrinſecus admovendus per ſpongiam vapor aquae calidae; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum eſt. Quod ſi gravior dolor eſt, utiliter & alvus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillam injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, ſaepiusque mutatur. Cujus rei cauſa & [1] quinquefolii radix in vino mixto coquitur; & hyoſcyami radix vel in poſca, vel in vino mixto coquitur ſic, ut paululum his ſalis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragorae radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum eſt, ne, quod hauſtum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in vino mixto recte coquitur, aut in aceto cornu cervini ramentum & nepeta cum teda ac ficu pingui: item ficus pinguis vel in mulſo, vel in aceto & melle, ex quibus cum ficus diſcocta eſt, is humor percolatur. [2] Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipſe dens fovetur. Quinetiam quaedam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum induntur. in quem uſum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallae & pinei corticis conteritur, miſceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris

l. 8. M. F. P. *gravior is dolor. l.* 9. M. F. P. *maxillas. l.* 15. M. F. P. *paulum. l.* 21. M. F. P. & *l.* 22. M. F. *cervinum raſum. l.* 23. M. F. P. om. *ac ficu. l.* ead. M. F. P. *pingui: ac item. l.* 25. M. F. P. *decocta. l.* 27. M. P. *ipſo. l.* 29. M. F. P. *illinuntur.*

1 Marcell. de Medic. C. XII. p. 293. 297. 2 Auriſcalpium dicit Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 293.

paveris lachrymae, peucedani, uvae taminiae sine seminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lachrymae pars quarta. Quicquid dentibus admotum est, nihilo minus supra maxillam ceratum (quale supra posui) esse debet lana obtectum. Quidam etiam myrrhae, cardamomi, singulorum p. I. *. croci, pyrethri, ficorum, piperis, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; si is superior est, a scapulis; si inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus submovendum est.

Si vero exesus [1] est dens, festinare ad eximendum eum, nisi res coëgit, [2] non est necesse: sed tum omnibus fomentis, quae supra posita sunt, adjiciendae quaedam valentiores compositiones sunt, quae dolorem levant. quales hae sunt, quae habent papaveris lachrymae p. I. *. piperis p. II. soreos p. X. *. quae contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes, in qua sunt, croci p. I. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, singulorum p. IV. *. sinapis p. VIII. *. Quidam autem miscent pyrethri, piperis, elaterii, singulorum p. I. *. aluminis scissilis, papaveris lachrymae, uvae taminiae, sulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, sinapis, singulorum p. II. *. Quod si dolor eximi eum cogit, piperis semen cortice liberatum, & eodem

---

l. I. M.F. *timiniae. l.* 9. M.P. *partes. l.* 18. F.M.P. *cum. l.* 21. M.F.P. *habet autem. l.* 26. M.F.P. *ficorum, partes. l.* 27. M. F. P. om. *piperis. l.* 28. M. F. P. *autem immiscent. l.* 30. M.F. *timiniae. l.* 33. M.F.P. *cogit, & piperis.*

1 Oribas. de Loc. Affect. IV, 58. Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 33. 34. 2 Ita sentit Marcellus de Medic. Cap. XII. p. 293.

dem modo bacca [1] hederae conjecta in ejus foramen, dentem findit, isque per testas excidit. Plani quoque piscis (quem nos pastinacam, Graeci πυγάνα vocant) aculeus torretur, deinde conteritur, resinaque excipitur, quae denti circumdata hunc solvit. Alumen quoque sciffile in foramen conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lanula demitti commodius est; quia sic & dentem servat, & dolorem levat. Haec a Medicis accepta sunt: sed agrestium 324, 18. experimento cognitum est, cum dens doluerit, herbam [2] mentastrum cum suis radicibus evelli debere, & in pelvem mitti, superaque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contectum; tum in pelvem candentes silices demitti, sic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut supra dictum est, undique incluſum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit, idque longiorem, saepe annuam valetudinem bonam praestat.

CAP. X.

De Tonsillis. [3] 445.

SI vero tonsillae sine exulceratione per inflammationem intumescunt, caput quoque velandum est, & extrinsecus is locus vapore calido fovendus, multa ambulatione utendum; caput in lecto sublime habendum; gargarizandumque reprimentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem appellant, contusa & in passo mul-

l. 1. M. F. P. *id. l.* 2. M. F. P. *forte stans. l.* 3. M. F. P. *& piani. l.* ead. M. F. P. om. *quoque. l.* ead. M. F. P. *quam p. nostri. l.* 7. M. F. P. *& alumen. l.* ead. M. F. P. om. *quoque. l.* ead. M. F. P. *in id foramen. l.* 10. M. F. P. *dente servato. l.* 12. M. F. P. *dolet. l.* 14. M. F. P. *velli. l.* ead. F. M. *conjici.* P. *conjici. l.* 22. M. F. P. *idque saepe longiorem. l.* 25. M. F. P. addunt *& earum cura. l.* 27. M. F. P. *intumuerunt. l.* 28. M. F. P. om. *quoque. l.* ead. M. F. P. om. *&. l.* 31. M. F. P. *gargarizandumque est ex reprimentibus. l.* 32. M. F. P. om. *medicamentis.*

1 Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 296. 2 Idem eodem cap. p. 293. 3 Oribas. de Loc. Affect. IV. 70.

mulsove decocta, idem praestat. Leniterque quibusdam medicamentis eas illini non alienum est; quae hoc modo fiunt. Ex malo [1] punico dulci succus exprimitur, & ejus sextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis crassitudo sit; tum croci, myrrhae, aluminis scissilis, singulorum p. 11. *. per se conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori succo ista miscentur, & rursus leniter incoquuntur; aut ejusdem succi sextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita haec adjiciuntur; nardi p. *. omphacii p. 1. *. cinnamomi, myrrhae, casiae, singulorum p. 1. *. Eadem autem haec & auribus & naribus purulentis accommodata sunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis esse debet, ne exasperet.

Quod si tanta inflammatio est, ut spiritum impediat, in lecto conquiescendum; cibo abstinendum, neque assumendum quicquam praeter aquam calidam est: alvus quoque ducenda est: gargarizandumque ex fico & mulso: illinendumque mel cum omphacio. extrinsecus admovendus, sed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea suppurent, & per se aperiantur. Si pure substante non rumpuntur hi tumores, incidendi sunt. deinde mulso calido gargarizandum.

At, si modicus quidem tumor, sed exulceratio est, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum est, illi-

---

l. 5. M.F.P. *in leni igne coquitur. l.* 13. M.F.P. *trita ei haec. l.* 22. M.F.P. *a cibo. l.* 24. M.P. *gargarizandum. l.* 25. M.F.P. *illinendum. l.* 26. M.F.P. *intrinsecus. l.* 27. M. F. P. *aquae calidae. l.* 30. M. F. P. *deinde ex mulso. l.* 31. M. F. P. addunt *ex fico. l.* 32. M. F. P. &.

1 Oribas. de Loc. Affect. IV. 73. Aeginet. III. 26.

illinendaque ulcera hoc medicamento : paſſi quam dulciſſimi tres heminae ad unum coquuntur ; tum adjicitur thuris p. I. *. croci, myrrhae, ſingulorum, p. *. iterumque omnia ferveſcunt. Ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt; quibus adjici dulce vinum poteſt.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus. [1]

ULCERA autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quae ſupra poſita ex malis punicis fiunt. Continenduſque ſaepe ore reprimens cremor eſt, cui paulum mellis ſit adjectum ; utendumque ambulationibus, & non acri cibo. Cum vero pura ulcera eſſe coeperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtque aſſumtum purum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet : inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallae immaturae ſit adjectum.

Si jam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendae ſunt compoſitiones, quas Graeci ἀνθηρὰς nominant. [2] Habent hae junci quadrati, myrrhae, ſandaracha, aluminis, pares portiones : aut croci, myrrhae ſingulorum p. II. *. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandarachae, ſingulorum p. IV. *. junci quadrati p. VIII. *. aut gallae, myr- 388.

l. 4. M. F. P. *leniterque rurſus. l.* 11. M. F. P. addunt *& curationibus & quae antherae ſint. l.* 17. M. om. *eſt. l.* 18. M. F. P. *utendum. l.* 19. M. F. P. *ſimul atque. l.* 27. F. *ſunt eae compoſitiones.* M. P. *hae. l.* 28. M. F. P. om. *habent hae. l.* 29. M. F. P. *ſandarachae ſingulorum* p. IV. *.

1 Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 22. 2 Simile medicamentum vide apud Marcell. Cap. XI. p. 292. Plin. de Re Med. L. I. c. 31.

myrrhae, ſingulorum p. 11. *. aluminis ſciſſilis p. 11. roſae foliorum p. IV. *. Quidam autem croci p. *. aluminis ſciſſilis, myrrhae, ſingulorum p. 1. *. ſandarachae p. 11. *. junci quadrati p. IV. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ulcera, quas ἄφθας [1] Graeci appellant; ſed in [2] pueris, hos enim ſaepe conſumunt. in viris & mulieribus idem periculum non eſt. Haec ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat. ac miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed inprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, & his operibus, quae ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & his qui non facile corrumpuntur: potione, ſi febricitat puer, aquae: ſi ſine febre eſt, vini diluti. ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt. Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui [3] † rhus quem Syriacum vocant, aut amarae nuces adjectae ſunt: vel miſtis inter ſe roſae foliis aridis, nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis

64, 17. 98, 23.

---

l. 16. F. *lactans. l.* 23. F. *iisque.* M. P. *hiſque. l.* 24. M. F. P. *potiones. l.* ead. M. *febriat. l.* 28. M. F. P. *Rhos. l.* 31. M. F. P. *pineis. l.* ead. M. F. P. *menthae. l.* ead. M. F. P. *coliculo.*

1 Aeginet. I. 10. Aretaeus Morb. Acut. I. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. c. 68. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aët. Tetr. II. Serm. I. 39. 2 Aph. III. 24. 3 Salm. de Homonym. Hyles Jatric. Cap. 58.

mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miſcetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt: gargarizare debet his fere, quae ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducant. Valens quoque eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames & abſtinentia, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De Linguae ulceribus. [1]

LINGUAE quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quae in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſaepe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

CAP. XIII.

De Parulidibus & ulceribus gingivarum. [2]

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia; παρυλίδας Graeci appellant. Haec initio leniter ſale contrito perfricare oportet; aut inter ſe mixtis ſale foſſili combuſto,

---

l. 3. M. F. P. om. ℈. *l.* 4. M. F. P. *ad quod. l.* 7. M. P. *at. l.* ead. M. P. *lenta. l.* 9. M. F. P. *quale. l.* 27. M. *parodontidibus. l.* ead. F. P. *parotidibus. l.* ead. M. F. P. *tuberculis, deque aliis ulceribus gingivarum. l.* 30. F. παροπίδας. M. *parodontidas.* P. *parotidas.*

1 Actuar. M. M. II. 10. 2 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 66. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aëtius Tetr. II. Serm. IV. 24. Aeginet. VI. 27.

buſto, cupreſſo, nepeta; deinde eluere os cremore lenticulae, & inter haec hiare, donec pituitae ſatis profluat. In majore vero inflammatione iiſdem medicamentis utendum eſt, quae ad ulcera oris ſupra poſita ſunt: & mollis linamenti paululum involvendum aliqua compoſitione ex his, quas ἀνθηρὰς [1] vocari dixi; demittendumque id inter dentem & gingivam. Quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongiae vapor calidus, imponendumque ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore utendum erit: erit & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Idemque ſubcrudum incidendum, ne, ſi ibi diutius pus permanſerit, os laedat. Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exemto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, & extrinſecus fovere eodem vapore: ſi major eſt, lenticulae cremore uti, iiſdemque medicamentis, quibus caetera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quibus eadem, quae in reliquo ore, ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet, ſuccumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivae ulcere, ſive παρελὶς fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id per fiſtulam evenire conſuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus,

---

l. 6. M. F. P. *paulum. l.* 15. M. F. P. *itemque. l.* 23. M. *hiſdem.* P. *iiſdem. l.* 30. M. F. *parotides.* P. *parodontis. l.* 31. M. F. P. *feratur*, *quod dente. l.* 33. M. F. P. *venire. l.* 34. M. F. P. om. *quod.*

1 Scribon. Larg. C. XII. c. 61.

dus, dens eximendus; testa ossis, si qua decessit, recipienda est; si quid vitiosi est, radendum. Post quae, quid fieri debeat, supra in aliorum ulcerum curatione comprehensum est. Si vero a dentibus gingivae recedunt, eaedem antherae succurrunt. Utile est etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemque praestare non acre acetum in ore retentum potest. 385.

CAP. XIV.

De Uvae morbo. [1]

UVAE vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abstinentia necessaria est, & sanguis recte mittitur; &, si id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque super haec velandum, & sublimius habendum est: tum aqua [2] gargarizandum, in qua simul rubus & lenticula decocta sit. Illinenda autem ipsa uva vel omphacio, vel galla [3], vel alumine scissili, sic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Est etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium [4] appellatur. constat ex his; alumine scissili, squama aeris rubri, atramento sutorio, galla, myrrha, misy. quae per se contrita, mixtaque rursus paulatim adjecto vino austero, teruntur, donec his mellis crassitudo sit. † Chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maxime prodest. Ubi horum aliquo illita uva est, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum.

Quod

l. 1. M. F. P. *excessit. l.* 2. M. F. P. *recidenda. l.* 12. M. F. P. addunt *& curatione. l.* 14. M. F. P. *hac & abstinenda. l.* 29. F. *est*, *Chelidoniae quoque succo per cochlear illita uva maxime prodest*, *fere.* M. P. hoc loco inserit subducta.

1 Oribas. de Loc. Affect. Cur. IV. 73. 2 Marcell. de Med. Cap. XIV. pag. 299. 3 Scribon. Larg. C. XVII. c. 71. 4 Scribon. Larg. C. XIII. 63. Longe aliter exstat apud Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292.

Quod si minor in ea inflammatio, laser terere, eique adjicere frigidam aquam satis est, eamque aquam cochleari exceptam ipsi uvae subjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo subjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque est, vel cum lasere, vel sine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio subjecta est.

CAP. XV.

De Cancro oris. [1]

SI quando autem ulcera oris cancer invasit, primo considerandum est, num malus corporis habitus sit, eique occurrendum: deinde ipsa ulcera curanda. Quod si in summa parte id vitium est, satis proficit anthera, humido ulceri arida insperſa: sicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartae combustae partes duae, auripigmenti pars una. Si penitius malum descendit, chartae combustae partes tres, auripigmenti pars quarta, aut pares portiones salis fricti, & iridis frictae: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Necessarium autem est linamentum in rosa tingere, & super adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & sanum locum laedant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum salem conjiciunt, donec tabescere desinat; deinde id acetum coquunt, donec exsiccetur; eumque salem contritum inspergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & post

---

l. 3. M. F. P. *cochleario. l.* 7. M. F. P. *est*, *quae vel. l.* 8. M. F. P. *hac curatione. l.* 9. M. F. P. om. *productae per manum*, *ratio. l.* 13. M. F. P. *primum. l.* 20. M. P. *penitus. l.* 24. M. P. *item.*

1 Scribon. Larg. c. XIII.

post os diluendum est vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut [1] oleae, aut verbenae decoctae sint, sic, ut cuilibet eorum paululum mellis misceatur. Acetum quoque ex scilla retentum ore, satis adversus haec ulcera proficit: & ex aceto cocto sali, sicut supra demonstratum est, rursus mistum acetum. sed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum est, necessarium est. Quod si puer est, cui id incidit, specillum lana involutum in medicamentum demittendum est, & super ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, si dolor in gingivis est, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet. nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non est necessarium, quoniam excidere commodius est. Et id quidem, aeque adustum, atque excisum, sine ea curatione, quae corpori manu adhibetur, impleri non potest. Gingivarum vero ossa, quae hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur. neque enim postea caro increscit. Imponenda tamen adustis lenticula est, donec sanitatem, qualis esse potest, recipiant.

CAP. XVI.

De Parotidibus. [2]

HAEC in capite fere medicamentis egent. Sub ipsis vero auribus oriri παρωτίδες solent; modo in secunda vale-

---

l. 4. M. F. P. *paulum. l.* 6. M. F. P. om. *et. l.* 15. M. F. P. *Et. l.* 16. M. F. P. *refici. l.* ead. M. P. F. *curationes. l.* 30. M. F. P. addunt *quae sub auribus oriuntur. l.* 31. M. F. *capita.*

1 Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292. 2 Oribas. de Loc. Affect. Cur. c. 44. Trallian. III, 7.

valetudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi converſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaque nullam novam curationem deſiderat: animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, ut, ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat: ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quam primum aperiri commodius eſt.

CAP. XVII.

De Umbilico prominente. [1]

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant, alvus his ducetur: imponatur ſuper umbilicum id, quod ex his conſtat; cicutae & fuliginis, ſingulorum p. I. *. ceruſſae elotae p. IV. *. plumbi eloti p. VIII. *. ovis duobus; quibus etiam ſolani ſuccus adjicitur. Hoc diutius impoſitum eſſe oportet; & interim conquieſcere hominem; cibo modico uti, ſic ut vitentur omnia inflantia.

CAP. XVIII.

De Obſcoenarum partium vitiis.

PROXIMA ſunt ea, quae ad partes obſcoenas pertinent. quarum apud Graecos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta jam uſu ſunt; cum in omni fere medicorum volumine atque ſermone jactentur: apud nos foediora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius loquen-

l. 6. F. *ut, quia ſi. l.* ead. M. P. *quia. l.* ead. M. F. P. *reprimentium. l.* 7. M. F. P. *eſt. l.* 12. M. F. P. *De umbilici prominentis curatione. l.* 15. M. F. *abſtineat. l.* 16. M. F. P. *ducatur. l.* 20. M. F. P. *dilutius. l.* 25. M.F.P. addunt *& curationibus. l.* 29. M. F. P. om. *in.*

1 AEginet. VI. 51. Aëtius Tetr.I. Serm. IV. c. 26. & Tetr. IV. Serm. IV. 111. Oribaſ. de Loc. Affect. IV. c. 117.

quentium commendata sunt : ut difficilis haec explanatio sit, simul & pudorem, & artis praecepta servantibus. Neque tamen ea res a scribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quae salutaria accepi, comprehenderem; dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est, quae invitissimus quisque alteri ostendit.

2. *De Colis morbis.*

Igitur si ex inflammatione [1] coles intumuit, reducique summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est. Ubi vero glans contecta est, oricularioque quoque clystere inter eam cutemque aqua calida inferenda est. si mollita sic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio est: si tumor vicit, imponenda est vel lenticula vel marrubium, vel oleae folia ex vino cocta, sic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paululum adjiciatur : surfumque coles ad ventrem deligandus est : quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, & abstinere a cibo debet, & potione aquae tantum a siti vindicari. Postero die rursus adhibendum iisdem rationibus aquae fomentum est, & tum vi quoque experiundum, an cutis sequatur : Eaque, si non parebit, leviter summa scalpello concidenda erit. nam, cum sanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur. 472, 22.

Sive autem hoc modo victa erit, sive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulte-

---

l. 1. Alii *accommodata. l.* 9. M. F. P. addunt & *curationibus. l.* 16. M. F. P. *ducenti. l.* 21. M. F. P. *paulum. l.* 27. M. F. P. *cum. l.* 34. M. P. *unquam.*

1 Aëtius Tetr. IV. Serm. II, 16.

ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quae neceſſe eſt, aut pura ſiccaque ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum licium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si tenuis iis humor ineſt, vino eluenda ſunt; tum butyro roſae & mellis paululum, & reſinae terebinthinae pars quarta adjicienda eſt, eoque utendum. At, ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis p. I. *. myrrhae p. II. *. croci, miſyos cocti, ſingulorum p. II. *. quae ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvae madenti, oris nariumque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad idem, piperis p. I. *. myrrhae p. I. *. croci p. II. *. miſyos p. I. *. aeris combuſti p. II. *. quae primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis, & incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant. AErugo quoque cum cocto melle, & ea, quae ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant. At Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleae ex novem cyathis coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis p. IV. *. lycii p. VIII. *. mellis ſeſquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt; poſt curationem, dum inflammatio

---

l. 3. M. F. P. *ſiccave. l.* 7. M. P. *levis. l.* 8. M. F. P. *eſt. l.* ead. M. F. P. *butyri & roſae. l.* 9. M. F. P. *mollis paulum. l.* 11. M. F. P. *aut. l.* 12. M. F. *debet. l.* 14. M. F. *miſii. l.* 17. M. F. *madentioris. l.* 19. M. F. P. *eam. l.* 20. M. F. *miſii cocti. l.* 26. M. F. P. *aut. l.* 29. M. F. P. *cyathis vini coquuntur.*

matio manet, quale ſupra poſitum eſt, cataplaſma ſuper dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod ſi pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulae debet, ſic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleae aut lentiſci folia; vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine & melle ad aures fit; aut compoſitio Andronis; aut anthera, ſic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius ſerpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut aerugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compoſitio; aut marrubii, myrrhae, croci, aluminis ſciſſilis cocti, roſae foliorum aridorum, gallae, ſingulorum p. 1. *. minii ſinopici p. 11. *. quae per ſe ſingula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati craſſitudinem habeant; tum in aeneo vaſe leniter coquuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttae indureſcunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum prout opus eſt, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt.

Solet etiam interdum ad nervos [1] ulcus deſcendere; profluitque multa pituita, ſanies tenuis malique odoris, non coacta, at aquae ſimilis, in qua caro recens lota eſt: dolo-

---

l. 2. M. F. P. *ſupra. l.* 5. F. *ſit. l.* 6. M. F. P. *paulum. l.* ead. F. *vel. l.* 13. M. F. *paulum. l.* 19. M. F. P. *myrrhae, aut croci. l.* 33. M. F. P. *cocta aut.*

1 I. e. cremaſteras pag. 455. *l.* 30.

doloreſque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt; quale eſt emplaſtrum παραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic, ut thuris quoque paululum ei miſceatur: aut id, quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit; ſupra vero a me poſitum eſt. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus eſt ſic, ut glans excidat. Sub quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abſcinditur, illam eſſe ſervandam, ne conſidat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulam quoque urinae intercludat.

Tubercula etiam, [1] quae φύματα Graeci vocant, circa glandem oriuntur: quae vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum cruſtae exciderunt, ſquama aeris inſpergitur, ne quid ibi rurſus increſcat.

3. *De Cancro, qui in Cole naſcitur.*

Haec citra cancrum ſunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infeſtat. Incipit a nigritie. quae ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde orae vulſella prehendendae, tum, quicquid corruptum eſt, excidendum, ſic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt, id

---

l. 5. M. F. P. *paulum. l.* 12. M. F. P. om. *eſt. l.* 15. M. F. P. *hanc non. l.* 18. M. F. P. *cludat. l.* 25. M. F. P. *cancri. l.* ead. M. F. P. *De cancri curatione qui in cole naſcitur.*

1 Aeginet. VI. 57.

id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde, ubi cruſtae exciderunt, ulcera ſicut alia curentur.

At, ſi cancer ipſum colem occupavit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid corruptum eſt, ſic, ut aliquid ſecum integri trahat, praecidi debet. Illud quoque aeque perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus eſſe adurendum. Sed ſive ex medicamentis, ſive ex ferro cruſtae occalluerint magnum periculum eſt, ne his decidentibus, ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtae maturae leniter reſolvantur. At ſi vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, cruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida 293, 20. aqua adhibenda eſt. Si haec parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta, quae ſanguinem ſupprimunt. Si ne haec quidem ſuccurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

4. *De Phagedaena in Cole naſcente.*

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Graecis nominatur, oriri ſolet. In quo minime differendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt; &, ſi parum valent, ferro adurendum. Quaedam etiam nigrities eſt, quae non ſentitur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque ad

---

l. 3. M. F. P. *ſic ut. l.* 9. M. F. P. *etiam. l.* 17. M. F. P. *purae. l.* ead. P. *leviter. l.* 27. M. F. P. *De Phagdaene in cole naſcentis curatione. l.* 34. M. F. P. *et.*

ad veſicam tendit : neque ſuccurri poſtea poteſt. Sed, ſi in ſumma glande circa fiſtulam urinae eſt, prius in eam tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur ; deinde id ferro adurendum : ſi vero alte penetravit, quicquid occupatum eſt, praecidendum eſt. Caetera eadem, quae in aliis cancris facienda ſunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.*

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid ; idque omni pene ſenſu caret. quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere eluendus eſt : deinde ipſe quoque medicamentis [1] urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut aerugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quae ad oras ulceris componuntur.

6. *De Teſticulorum morbis.*

In teſticulis vero, ſi qua inflammatio [2] ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt : a cibo abſtinendum : imponendum, quod eſt ex fabae farina ex mulſo cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta ; aut contritum cuminum cum cerato ex roſa facto ; aut lini ſemen frictum, contritum, & in mulſo coctum ; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo ; aut lilii radix contrita. At, ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel foeni Graeci ſemen ex mulſo coctum : aut ex cyprino ceratum ; aut ſimila ex vino contrita, cui paululum croci ſit adjectum.

l. 2. M. F. *ſi id.* P. *ſi in. l.* 3. M.F.P. *ea. l.* 7. M.F.P. *caeterum. l.* 17. M. ignorat *aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle. l.* 20. M.P. *ora. l.* 21. M.F.P. addunt *& eorum curatione. l.* 25. M. F. P. om. *quod eſt. l.* ead. M. F. P. *faba. l.* ead. M. F. P. om. *et. l.* 26. M. F. P. *cocto. l.* 31. M. F. P. *aut. l.* 33. M. F. *ſimilia. l.* 34. M. F. P. *paulum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 18. 2 Aeginet. III. 54. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 21.

adjectum. Si vetustior jam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessarium est, magisque, si etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quae cum cumino componuntur, supraque posita sunt; aut ea compositio, quae habet nitri cocti p. I. *. resinae pineae, cumini, singulorum p. II. *. uvae taminiae sine seminibus p. IV. *. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. Quod si ex ictu testiculus ali quidem desiit, fere quoque pus increscit; neque aliter succurri potest, quam si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testiculus excisus est.

7. *De Ani Morbis.*

De Rhagadiis.

Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a se multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo saepe, & quidem pluribus locis, cutis scinditur, ῥαγάδας Graeci vocant. Id si recens est, quiescere homo debet, & in aqua calida deside- 493, 15.
re. Columbina quoque ova coquenda sunt, &, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, sic, ut invicem utroque aliquandiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes rosa diluendum est; aut oesypum recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto: aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut resinae terebinthinae myrrha; aut

l. 3. M. *dein. l.* 7. M. F. P. *supraque propositа. l.* 9. M. F. P. *gummi. l.* 10. M. F. *timiniae. l.* 12. M. F. P. *testiculis aliquid desit. l.* 17. M. F. P. om. *De ani morbis. l.* 18. M. F. P. *De condylomate, & haemorrhoidis aliisque ani morbis & curationibus eorum & primo de Rhagadiis. l.* 20. M. F. P. *in. l.* 21. M. F. P. *At. l.* 22. M. F. P. *exciditur. l.* 24. M. F. P. om. *et. l.* 26. M. F. *aduruerunt. l.* 29. M. F. P. *aliquis. l.* 31. M. F. P. *hyssopum.*

1 Scribon. Larg. c. LXXXIX. 223.

aut ſpumae argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid laeſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt, & quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem caſu, neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. *De Condylomate.* [1]

494, 5. Condylóma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potioneſque pertinet, eadem ſervari debent, quae proxime ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur. ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae ſunt ex reprimentibus: tum recte imponitur lenticula cum exigua mellis parte, ſertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde oeſypo ac roſa excepta; & ex ea compoſitione, quae habet thuris P. I. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. ceruſſae P. III. *. ſpumae argenti P. V. *. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, qui

l. 23. M. F. P. *parte*, *& ſertula. l.* 28. M. F. P. *hyſopo.*

1 Aëtius Tetr. IV. Serm. II, c. 3. Scribon. Larg. C. XC. AEginet. VI, 80.

qui ad duo capita duas anſas, ab altera vero parte totidem faſcias habet: cumque ſubjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a poſteriore parte in eas adductae faſciae conjiciuntur, atque, ubi arctatae ſunt, dexterior ſiniſtra, ſiniſterior dextra procedit, circumdataeque circa alvum inter ſe noviſſime nodo deligantur. Sed, ſi vetus condyloma jam induruit, neque ſub his curationibus deſiit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat; aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, papaveris lachrymae, acaciae, ſingulorum p. XVI. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Ubi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

9. *De Haemorrhoidibus.* [1]

Tertium autem ani vitium eſt, ora ve- 494, 15.
narum tanquam capitulis quibuſdam turgentia, quae ſaepe ſanguinem fundunt; αἱμορροΐδας Graeci vocant. Idque etiam in ore vulvae feminarum incidere conſuevit. Atque in quibuſdam parum tuto ſupprimitur; qui ſanguinis profluvio imbecilliores 62, 13.
non fiunt. habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum ſanguis exitum non haberet, inclinata in praecordia ac viſcera materia, ſubitis & graviſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ver-

l. 5. M. F. P. *dexteriori. l.* 6. M. F. P. *ſiniſteriori dextra. l.* 10. M. F. P. *deſidit. l.* 13. M. F. P. *ſtibis. l.* 16. M. F. P. *hoc parum. l.* 21. F. M. *haemorrhoidis. l.* 22. M. F. P. om. *ani. l.* 23. M. F. P. *tanquam ex capitulis. l.* ead. M. F. P. *ſurgentia. l.* 31. M. F. P. *ſanguinis. l.* ead. M. F. P. *haberent.*

1 Aeginet. III. 59. VI. 79. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 5.

verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis roſae foliis contritum; aut ex his aliqua, quae ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum laeſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum roſae foliis ex paſſo ſubactis: idque, ſi intus eſt, digito illinendum; ſi extra, ſuperillitum panniculo imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quae recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis vero in hoc caſu iiſdem, quibus in prioribus, utendum eſt. Si iſta parum juvant, ſolent impoſita medicamenta adurentia ea capitula abſumere. At, ſi jam vetuſtiora ſunt, ſub auctore Dionyſio inſpergenda ſandaracha eſt: deinde imponendum, quod ex his conſtat; ſquamae aeris, auripigmenti, ſingulorum p. v. *. ſaxi calcis p. VIII. *. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quae ſanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt: praetereaque & viris, & feminis, quibus menſtrua non proveniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

10. *Si Anus, vel Os vulvae procidit, qua*
[1] *curatione utendum ſit.*

At, ſi anus ipſe, vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet, purumne id ſit, quod provolutum eſt, an humore mucoſo circumdatum. Si purum

l. 8. alii *ſubacto*. *l.* 10. M. P. *panniculum*. *l.* 16. M. P. *Ac*.

1 Aeginet. III. 89. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 7.

purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino austero sublavandum est, illinendumque fece vini combusta. Ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est: imponendaque plantago contrita, vel folia salicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque super deliganda sunt, cruribus inter se devinctis.

II. *De Fungo ani aut vulvae.*

Fungo quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. Id, si hiems est, egelida; si aliud tempus, frigida aqua fovendum est; dein squama aeris inspergenda, supraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum squamae, fuliginis, calcis sit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus, ferro adurendum est.

CAP. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut amurca cocta; cum utrilibet vinum adjectum est. In iisdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore consuevit; † πτερύγιον [1] Graeci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, & rudicula miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem usum deco-

l. 2. M. *mel. l.* 3. M. F. P. om. *autem. l.* 4. M. F. P. *subluendum. l.* 8. M.F.P. *& super lana aeque. l.* 9. M. F. P. deest *sunt. l.* 10. M.F.P. *De ulcere fungo simili in ano. l.* 14. M. P. *de spuma. l.* 15. M.F.P. *paulum. l.* 17. M. F. *si in hac.* P. *si id hac. l.* ead. M. F. P. om. *aliis. l.* 19. M. F. P. ignorant *similibus, vel. l.* 20. M. F. P. *vehementioribus vel ferro. l.* 24. M. F. P. *myrrha. l.* 26. M. F. P. *ungue. l.* 28. M.F.P. *melinum. l.* 31. M.F.P. *radicula. l.* 32. M. F. P. *colore.*

1 Aeg. IV. 81. VI. 85. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 74.

quere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerunt. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquama aeris excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle; aut chartae combuſtae, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto; aut aeruginis raſae p. I. *. ſquamae aeris p. II. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus, &, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandum eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendum, & ſicut reliqua uſta, curandum.

At, ubi ſcabri [1] ungues ſunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione aliquid imponi; ſandarachae, ſulphuris, ſingulorum p. II. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum p. IV. *. reſinae liquidae p. VIII. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur.

l. 2. M. F. P. *miſcuerint. l.* 7. M. F. P. *leniter cocto ex. l.* 12. M. F. P. om. *aeris. l.* 17. M. F. P. *eſt. l.* 19. M. F. P. *purgandus. l.* 20. M. F. P. *adurendus eſt. l.* 21. M. F. P. *curandus eſt. l.* 23. M. P. *tunc. l.* 24. M. F. P. *aeque.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.

LIBER

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis esse Chirurgus debeat, & quid hoc in libro describatur.

TERTIAM esse medicinae partem, quae manu curet, & vulgo notum, & a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit, sed manu tamen plurimum praestat. estque ejus effectus inter omnes medicinae partes evidentissimus. Si quidem in morbis cum multum [1] fortuna conferat, eademque saepe salutaria, saepe vana sint; potest dubitari, secunda valetudo medicinae, an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem & per haec frustra quaeri, & sine his reddi saepe, manifestum est. Sicut in oculis quoque deprehendi potest; qui a medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in ea parte, quae manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec autem pars, cum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinae Hippocrate, quam a prioribus exculta est. Deinde, posteaquam diducta ab aliis habere professores suos coepit, in AEgypto quoque increvit, Philoxeno maxime auctore, qui plu-

18, 13. 19, 18. 111, 34. 112, 17. 2, 7.

l. 1. a M. F. P. absunt *Cornelii Celsi de Medicina* LIBER SEPTIMUS *incipit. Praefatio. l.* 4. M. P. *chirurgicus. l.* 13. *remedia* quidam adscripsit margini edit. Caesarii. *l.* 17. P. *utimur. l.* 23. F. M. *curata. l.* 31. M. *Philoxemo.*

1 Hippocr. de Arte. V.

pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit. Gorgias quoque & Sostratus, & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quaedam repererunt. Ac Romae quoque non mediocres professores, maximeque nuper [1] Tryphon pater, & Euelpistus Phlegetis filius, &, ut ex scriptis ejus intelligi potest, horum eruditissimus Meges, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinae adjecerunt.

Esse autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiae propior; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente, eaque non minus sinistra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, [2] immisericors, sic, ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, secet: sed perinde faciet omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur.

Potest autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi executus sum, Chirurgi sibi vendicant. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio: atque, ubi se divisserunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad ossa pertinet.

---

l. 3. M. F. P. *Hieron. l.* 8. F. deest *Phlegetis filius. l.* 18. M. F. P. *accipit. l.* 21. M. F. *faciat. l.* 22. M. F. P. *oriatur. l.* 23. M. F. P. *quid. l.* 24. M. F. P. *vendicandum. l.* 33. M. F. P. *perfici.*

1 Rhod. ad Scrib. Larg. p. 291. 2 Theodoret. Graec. Affect. I. pag. m. 4.

tinet. Quae deinceps exequi aggrediar, dilatisque in aliud volumen ossibus, in hoc caetera explicabo: praepositisque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae proprias sedes habent, transibo.

CAPUT I.

De Vexatis. [1]

VEXATA igitur in quacunque parte corporis sint, quamprimum sic curari debent, ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverso profluens sanguis. quod si paulo tardius subvenitur, jamque etiam rubor est; qua rubet corpus: si tumor quoque accessit, quacunque is est, id idem optimum auxilium est. Tum superdanda reprimentia sunt; maximeque lana succida ex [2] aceto & oleo. Quod si levior is casus est, possunt etiam, sine scalpello, imposita eadem mederi. Et, si nihil aliud est, cinis quoque; maxime ex sarmentis: si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

CAP. II.

De his, quae per se intumescunt, quomodo incidenda, & curanda sint.

VERUM hoc quidem promptum est. In his autem negotium majus est, quae per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant. Ea

---

l. 7. M. F. P. *luxatis. l.* 8. M. F. P. *luxata. l.* 9. M. F. P. *sunt. l.* 11. M. P. *detergaturque. l.* 13. M. P. *subvertitur. l.* 16. M. F. P. om. *idem. l.* 27. M. F. P. *excidenda. l.* ead. M. F. P. *sunt.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 68. 2 Actuar. M. M. IV. 16.

Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea executus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam, quae in iis manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illuc malae corruptaeque materiae coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas eſt, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, ſed raro, ut quicquid abſcedit, velamento ſuo includatur. id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, haec interdum eſſe conſuevit. ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt: ſed, ut alias ſcripſi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil praeterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro ſecandum eſt: item ubicunque

---

l. 1. M. *abſceſſum. l.* 2. M. P. *eis. l.* 4. M. *hisdem.* P. *iisdem. l.* 6. M. F. P. *quae. l.* 9. M. F. P. *excidat. l.* 10. M. F. P. *fas non eſt. l.* ead. M. F. P. om. *a. l.* 12. M. F. P. *enim. l.* ead. M. F. P. om. *ut. l.* 13. M. F. P. *includitur. l.* 15. M. F. P. *dicit. l.* 19. M. F. P. *loco. l.* 20. M. P. F. *quidquid dixi. l.* 23. M. F. *maturior. l.* 29. M. F. P. *et. l.* 32. M. *praeter ea.*

que mediocris abſceſſus eſt : item quoties in ſumma cute, vel etiam carne vitium eſt; niſi feſtinare curandi imbecillitas cogit. Satiſque eſt cataplaſmatibus efficere, ut per ſe pus aperiatur. nam fere ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt. Si autem altius malum eſt, conſiderari debet, nervoſusne is locus ſit, an non ſit. Nam, ſi ſine nervis eſt, candenti ferramento aperiri debet. cujus haec ratio eſt, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque poſtea cicatrix ſit. At, ſi nervi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne diſtendantur & membrum debilitent: neceſſaria vero opera [1] ſcalpelli eſt. Sed caetera etiam ſubcruda aperiri poſſunt ; inter nervos ultima expectanda maturitas eſt, quae cutem extenuet, eique pus jungat; quo propius reperiatur. Jamque alia rectam plagam deſiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem, ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut & quam minimae & quam pauciſſimae plagae ſint : cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccurramus, & in modo, & in numero. Nam majores ſinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi ſunt. Dandaque opera, ut imus ſinus exitum habeat; ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totius corporis habitus vitiatus eſt, lateque ſe ſinus ſuf-

 fudit,

l. 3. M. F. P. *curantis.* *l.* 4. F. P. *cataplaſmatis.* M. *cataplaſma.* *l.* 10. M. F. P. *gratia.* *l.* 12. M. F. P. *patet.* *l.* ead. M. F. *fit.* *l.* 13. M. F. *in his periculum ignis alienum eſt.* *l.* 13. M. P. *ne vel diſtendantur.* *l.* 14. M. F. P. *hi vel.* *l.* 17. M. F. P. *vos vero ultima.* *l.* 19. M. F. P. *itemque aliam.* *l.* 20. M. F. P. om. *ut.* *l.* ead. M. F. P. *carne: quia fere.* *l.* 21. M. F. P. *extenuat.* *l.* ead. M. F. P. deeſt *in quibus.* *l.* 28. M. F. P. *pluribus.* *l.* 33. M. F. P. *totus.* *l.* 34. M. F. *vitatus.* *l.* ead. M. *diffudit.*

1 H. F. ab Aquapend. Chirur. p. 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; scire licet, eam jam emortuam esse, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius est: maxime, si circa articulos majores id evenit, cubantemque aegrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrtei folii fiat, quo facilius sanescat. Idque perpetuum est; ubicunque medicus & quacunque de causa cutem excidit. Pure effuso, in alis vel inguinibus linamento opus non est; sed spongia ex vino imponenda est. In caeteris partibus, si aeque ea linamenta supervacua sunt, purgationis causa paulum mellis infundendum: dein glutinantia superdanda: si illa necessaria sunt, super ea quoque similiter dari spongia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, alias dictum est. Caetera eadem, inciſa suppuratione, facienda sunt, quae ubi per medicamenta rupta est, facienda esse proposui.

CAP. III.

De bonis, malisve signis Suppurationum.

PROTINUS autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest: fereque iisdem, quae in vulneribus exposita sunt. Nam bona signa sunt somnum capere, facile spirare, siti non confici, cibum non fastidire, si febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, laeve, non

l. 1. M. F. P. *pars. l.* 5. M. F. *exaruit.* P. *exhausit. l.* 10. M. P. *ex. l.* ead. M. F. P. om. *de. l.* 12. M. F. P. om. *sed. l.* 25. F. M. P. *exulceratorum.*

non foedi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, sitis, cibi fastidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, [1] & foedi odoris: item procedente curatione eruptio sanguinis; aut si, antequam sinus carne impleatur, orae callosae [2] fiunt, illa quoque ipsa 300, 10. carne hebete, nec firma. Deficere tamen animam vel in ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse, sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est; sive effuso pure permanet, non injuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est. Sed ut haec ipsa † fortuna huc illucve discernit; sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo, quoties ulcus resolverit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviatili mixto, vel aqua, in qua lenticula cocta sit, debebit: si purgandum erit, mulso, rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosa tinctam, per quae caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea est, solutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum; quotidiana, sed lenis gestatio; cibi potionesque corpori faciendo aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque suppuratione rupta, sequuntur. Sed, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

CAP.

---

l. 6. M. F. P. *carnosae. l.* 8. M. F. P. om. *in. l.* 18. M. P. *ex. l.* 23. M. F. P. *vulnus. l.* 25. M. F. P. *spongia. l.* ead. M. F. P. *tincta. l.* 26. M. P. F. *quae cum caro. l.* ead. M. F. P. *producatur. l.* 27. F. M. P. *id. l.* 30. M. F. P. *reficiendo. l.* 31. F. *apte.* M. P. *apteque omnia.*

1 Aphor. VII. 44. 2 Aphor. VI. 4.

CAP. IV.

328. *De Fistulis.*

ADVERSUS fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti [1] collyrium non possit, si tortuosae sunt, si multiplices, majus in manu, quam in medicamentis, praesidium est; minusque operae est, si sub cute transversae feruntur, quam si recta intus tendunt. Igitur, si sub cute transversa fistula est, demitti [2] specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. Idemque faciendum, si plures se quasi rivuli ostendunt. Ubi ad fines fistulae ventum est, excidendus ex ea totus callus est, superque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At, si recta subter tendit, ubi, quo maxime ferat, specillo exploratum est; excidi is sinus debet: dein fibula oris cutis injicienda est, eique glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut, si corruptius ulcus est (quod interdum osse vitiato fit) ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2. *De Costarum fistulis.*

Solent autem inter costas fistulae subter ire. Quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte praecidenda [3] & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi potest & ex loco, & ex magnitudine doloris,

l. 9. F. *si fic sub. l.* ead. M. F. P. *recte. l.* 14. M. F. P. *ramuli. l.* 15. M. F. *excidendum. l.* 16. M. F. P. *toto. l.* 21. M. F. P. *& aeque. l.* 22. M. F. P. om. *est. l.* 25. M. F. P. ignorant *De costarum fistulis. l.* 26. M. F. P. *subter exire. l.* 28. M. F. P. *decidenda. l.* 30. M. P. om. *quoque. l.* 33. M. P. om. *potest.*

1 Aeginet. IV. 49. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 55. 3 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. p. 1. c. 4.

ris, & quia nonnunquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicinae locus nullus eſt. In caeteris vero, quae circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt, caeteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. *De Ventris fiſtulis.*

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi perniciosae admodum fiſtulae fiunt: adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior ibi res ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſaepe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, & oras vulneris futurae comprehendunt. quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrupit, excidere eam licet, futuraque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat. quod niſi permagna vi ſui non poteſt; utique ab interiore parte, qua quaſi membrana quaedam finit abdomen, quam περιτόναιον Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rum-

---

l. 1. M. P. *doloris poteſt. l.* 4. M. F. P. *medicamini. l.* 11. M. F. P. ignorant *De ventris fiſtulis. l.* 27. M. F. P. *perrumpit. l.* 30. M. F. P. *magna. l.* 31. M. F. P. *utique ab interiore parte, ſui non poteſt.*

rumpitur illa futura, atque inteſtina ſolvuntur, quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

493. 4. *De Ani fiſtulis.* [1]

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eae, quae in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum apprehendendum ligandumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque [2] linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas in eo facta ſit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis in die, ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat; ſed tertio quoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt.

Qui feſtinant, adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecetur; noctuque ex peni-

l. 8. M. F. P. *ea. l.* 12. M. F. P. *perforatum. l.* 13. M. F. P. *prehendendum. l.* ead. M. F. P. *vinciendumque. l.* 17. M. P. om. *in eo. l.* 19. M. F. P. *laveri. l.* 20. M. F. P. om. *in. l.* 21. M. F. P. *ſalvo. l.* ead. M. *modo. l.* 22. M. P. *fuerit. l.* 25. M. F. P. *alligandum eſt. l.* 33. M. F. P. *feſtinat. l.* 34. M. F. P. *debet. l.* ead. M. P. *ſecet. l.* ead. M. F. P. om. *ex.*

1 Aeginet. VI. 78. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. 1. c. 93. Petr. de Marchettis Obſerv. Medic. Chirurgic. in fine multa. 2 Quid ſit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 93.

penicillo tenuia quaedam intus demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur, quo extenditur. sed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, sicut tormento quoque, si & linum, & id, quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi proposui. Potest tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illo loco veniendum sit, si intus fistula fert, si multiplex est. Igitur in haec genera demisso specillo, duabus lineis incidenda cutis est, ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus orae coëant; sitque locus aliquis linamentis, quae quam pausissima superinjicienda sunt; omniaque eodem modo facienda, quae in abscessibus posita sunt. Si vero ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda; ab eo caeterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi casibus, sive manu, sive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua. ubi jam caro increscit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis. [1]

TELA quoque, quae illata corporibus intus haeserunt, magno negocio saepe ejiciuntur. Sunt enim quaedam difficultates

---

l. 7. M. F. P. *posui. l.* ead. M. F. P. *poterit. l.* 8. M. F. P. *loci. l.* 13. M. F. P. *ejiciatur. l.* ead. M. F. P. *ora. l.* 16. M. F. P. *qui. l.* 17. M. F. P. *positus est. l.* 33. M. F. P. *que.*

1 Aeginet. VI. 88.

tates ex generibus eorum; quaedam ex his ſedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit. illic viam, qua redeat, ipſum ſibi fecit: hic, a ſcalpello accepit. nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non alte telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas venas & loca nervoſa non tranſit, nihil melius eſt, quam, qua venit, id revellere. Si vero plus eſt, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum eſt: jamque venas nervoſque id tranſiit, commodius eſt aperire, quod ſupereſt, eaque extrahere. nam & propius petitur & tutius evellitur. Et in majore membro, ſi medium mucro tranſiit, facilius ſaneſcit, quod pervium eſt: quia utrinque medicamento fovetur. Sed, ſi retro telum recipiendum, amplianda plaga eſt; quo facilius id ſequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quae major fit, ſi ab illo ipſo telo, dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, quam ut telo poſtea tranſeunte amplietur. In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello. Ubi autem inciſum eſt ſatis, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum laedatur, quae tuenda eſſe propoſui.

2. *De*

---

l. 4. M. F. P. *qua. l.* 10. M. F. P. *evellere. l.* 13. M. F. P. *tranſit. l.* 14. Alii *itaque. l.* 19. M. F. P. *recipiendum eſt. l.* 20. M. F. P. *amplianda ſcalpello plaga. l.* 26. M. F. P. om. *in. l.* ead. M. F. P. *ita. l.* 30. M. F. P. om. *a. l.* 31. M. F. P. *ſatis inciſum eſt. l.* 33. M. F. P. *eximetur.*

2. *De Sagittis recipiendis.*

Haec communia ſunt: praeter quae propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſunt, quae protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Haec autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa anguſta eſt. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; praecipueque, quia fere ſpiculis cingitur; quae magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Graecae literae υ: deinde, ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhaeret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit. Si jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi; ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, ſic evellenda ſunt. & in ſagittis quidem haec obſervatio eſt.

3. *De Latis telis educendis.*

Latum vero telum, ſi aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque in-

l. 1. M.F.P. om. *De ſagittis recipiendis. l.* 2. M.F.P. deeſt *quae. l.* 4. M.F.P. *generibus ſubjicienda ſunt. l.* 5. M. F. *corpore. l.* 6. M. F. *inſedit. l.* 8. M.F.P. *in anguſto. l.* 14. M. F. P. ϒ. *l.* 14. M. F. P. *apparuit ſi mucro. l.* 15. F. om. *ei.* P. *ſi mucroni ar. l.* 16. M.F.P. *forfice. l.* 22. M.F.P. om. *magis. l.* 25. M.P. *forfice. l.* 28. M.F.P. *fixis. l.* 29. M. F. P. *lacerent. l.* 31. M.F.P. om. *De latis telis educendis. l.* 32. M. F. P. *conditum eſt.*

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est ergo quodam genere ferramenti, quod Διοκλέους γραφίσκον Graeci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priscos maximosque medicos fuisse, jam posui. Lamina est ferrea, vel aenea etiam; ab altero capite duos utrinque deorsum conversos uncos habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae sinuata est; insuper etiam ea parte inclinata, quae perforata est. Haec juxta telum transversa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum est, paululum torquetur, ut telum foramine suo excipiat: cum in cavo mucro est, illico duo digiti, subjecti partis alterius uncis, simul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus insedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod inest, ea, qua venit, forcipe extrahendum est. Accedit vero aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhaesit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eo movendum est, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum est. quae ratio quoque in dentibus ejiciendis est. Et vix unquam ita telum non sequitur. sed, si morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non

l. 3. F. *Diocoris Graecis Besalkon.* M. *Diocris Graeci bebulcum.* P. *Diocleum Eraphiscum Gr. v. l.* 6. M. F. P. *vel. l.* ead. F. *ahenea. l.* 8. M. F. P. *habet. l.* 10. M. F. P. *insuper ibi etiam. l.* 11. M. P. om. *ea. l.* 14. M. F. P. *paulum. l.* 16. M. F. P. *simul & ferramentum. l.* 18. M. F. P. om. *De alio telorum genere. l.* 19. M. F. P. *telorum est. l.* 20. M. F. P. om. *est. l.* 24. M. F. P. *forfice. l.* 29. M. F. P. *tum. l.* 30. M. F. P. *forfice. l.* 33. M. F. P. *ictum.*

non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad ſpeciem literae ν contra telum os excidere ſic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum ſpectent: eo facto, id neceſſe eſt labet, & facile auferatur.

Inter duo vero oſſa ſi per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habenisve deliganda, & per has in diverſas partes diducenda ſunt, ut nervos diſtendant: quibus extentis, laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut in aliis locis poſui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur: eadem ſcilicet ratione, quae ſupra poſita eſt.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quae vel epoto veneno [1], vel a ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius, extracto telo, medicina non alia eſt, quam quae eſſet, ſi corpore icto nihil inhaeſiſſet. de qua ſatis alio loco dictum eſt.

CAP. VI. 305.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, & Steatomate, capitis tuberculis. [2]

HAEC evenire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent, de quibus dicam, orſus a capite. In hoc multa variaque tubercula oriun-

---

l. 1. M. F. P. om. *&. l.* 2. M. F. P. *eo quoque foramine. l.* ead. M. F. P. *ϒ. l.* 17. M. F. P. ignorant *De venenato telo evellendo. l.* 27. F. M. *gangiliis. l.* 28. F. M. *heromate. l.* 29. M. F. P. *venire.*

1 Scribon. Larg. C. XLV. c. 175. 2 Aeginet. IV. 34. VI. 36. Actuar. M. M. IV. 16.

oriuntur [1] γάγγλια, μελικηρίδας, & ἀθηρώματα nominant; aliisque etiamnum vocabulis quaedam alii discernunt; quibus ego στεατώματα quoque adjiciam. quae quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri solent; per se tamen non posui; cum ista omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverso genere curentur. Omnia autem ista & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increscunt, & tunica sua includuntur. Quaedam ex his dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque sunt: quaedam spatio mutantur, quaedam tecta capillo suo permanent, fereque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut conjectura praesagiri potest; sic ex toto cognosci, nisi cum ejecta sunt, non potest. Maxime tamen in his, quae renituntur, aut lapillis quaedam similia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quae cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulticulae, aut quasi rasae cartilagini, aut carni hebeti & cruentae, quibus alii aliique colores esse consueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati subest quasi tenuis pulticula: meli-
288, 32. ceridi liquidior humor; ideoque pressu circumfluit: steatomati pingue quiddam, idque latissime patere consuevit, resolvitque totam cutem superpositam sic, ut ea labet; cum in caeteris sit adstrictior. Omnia, derasa ante, si capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed steatomatis tunica

---

l. 1. M. F. P. γαγγίλια. *l.* ead. M. F. ἠρώματα. *l.* 8. M. *ne. l.* 24. M. F. P. *aliqui. l.* ead. M. F. P. *consuerunt. l.* 25. M. F. *gangilia. l.* 27. M. F. *pressum.* P. *pressus.*

1 Aeginet. IV. 16. & VI. 39. Actuar. M. M. II. 11.

ca quoque secanda est: quia non [1] facile a cute & subjecta carne ea separatur. At in caeteris ipsa tunica inviolata servanda est. Protinus autem, cum ista alba & intenta se ostendit, tum scalpelli manubriolo diducenda a cute & carne est, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae musculus inhaesit, ne is laedatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendae orae, fibulaque his injicienda, & super medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, moventia adhibenda sunt.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quae scalpello & manu curantur.

SED ut haec neque genere vitii, neque ratione curationis inter se multum distant: sic in oculis, quae manum postulant, & ipsa diversa sunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in superioribus palpebris vesicae [2] nasci solent, pingues gravesque; quae vix attollere oculos sinunt, levesque pituitae cursus, sed assiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris nascuntur. Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, scalpello transversa linea incidere, suspensa leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipsa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim sequitur.

---

l. 2. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *separaretur*. *l.* ead. M. F. P. om. *At*. *l.* 4. M. F. P. om. *cum*. *l.* 29. M. F. P. *transversam*. *l.* 30. M. F. P. *lineam*. *l.* 31. M. F. P. *locus*. *l.* ead. M. F. P. *patefactus est*. *l.* 32. M. F. P. *apprehendere oportet*. *l.* 33. M. F. P. *autem*.

1 Actuar. M. M. IV. 16. 2 De hisce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. c. 9.

tur. Dein ſuperinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur: quo pauciſſimis diebus cicatricula inducitur. Moleſtius eſt, ubi inciſa veſica eſt. effundit enim humorem; neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quae puri movendo ſunt.

12. *De Crithe.* [1]

In eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum parvulum naſcitur, quod a ſimilitudine [2] hordei, a Graecis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter matureſcit, comprehenſum eſt. Id vel calido pane, vel cera ſubinde calefacta foveri oportet ſic, ne nimius is calor ſit, ſed facile a parte ſuſtineatur. hac enim ratione ſaepe diſcutitur, interdum concoquitur. Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi debet, &, quicquid intus humoris eſt, exprimi: eodem deinde vapore poſtea quoque foveri, & ſuperinungi, donec ad ſanitatem perveniat.

3. *De Chalazio.* [3]

Alia quoque quaedam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur; ſed neque utique figurae ejuſdem, & mobilia, ſimulatque digito huc vel illud impelluntur. Quae, quia grandini ſimilia ſunt, † χαλάζια Graeci vocant. Haec incidi debent, ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte; ſi ſub cartilagine, ab interiore: dein ſcalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus ſunt. Ac, ſi intus plaga eſt, inungendum primo lenibus, dein-

---

l. 1. M. F. P. *ſuperungi. l.* 3. M. F. P. om. *quo. l.* ead. M. F. P. *pauciſſimisque diebus. l.* 9. M. F. P. addunt *triberculo palbebrarum. l.* 17. M. F. P. *ea. l.* 24. M. F. P. *De chalazia palbebrarum. l.* 29. M.F.P. *ideoque ea χαλάζια vocant.*

1 Aegin. III. 22. Act. M.M.II. 7. 2 *Varulus* dicitur Marc. de Med. C. VIII. pag. 279. 3 Act. M. M. II. 7.

deinde acrioribus: si extra, superdandum emplastrum, quo id glutinetur.

4. *De Ungue oculorum.* [1]

Unguis vero, quod πτερύγιον Graeci vocant, est membranula nervosa, quae oriens ab angulo, nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Saepius a narium, interdum etiam a temporum parte nascitur. Hunc recentem non difficile est discutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit, jamque ei crassitudo quoque accessit, excidi debet. Post abstinentiam vero unius diei, vel adversus in sedili contra medicum is homo collocandus est, vel sic aversus, ut in gremium ejus caput resupinus effundat. Quidam, si in sinistro oculo vitium est, adversum: si in dextro, resupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a ministro diduci oportet, alteram a medico: sed ab hoc, si ille adversus est, inferiorem; si supinus, superiorem. Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, subjicere extremo ungui debet, eumque infigere; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipse, hamulo apprehenso, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita apprehendere, & per ea erecto ungue, si qua parte oculo inhaeret, manubriolo scalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem modo remittere, modo attrahere, ut sic & initium ejus, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum

---

l. 3. M. F. P. addunt *quod Ptegion a Graecis vocatur. l.* 6. M. F. P. *angulo, quae nonnunquam. l.* 15. M. F. *adversus.*

1 Aeginet. III. 22. VI. 18. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

lum eſt; ne vel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem; vel ex angulo quoque caruncula abſcindatur; quae, ſi vehementius unguis ducitur, ſequitur quoque ac decidit. Si abſciſſa eſt, patefit foramen, per quod poſtea ſemper humor deſcendit: [1] † ῥυάδα Graeci vocant. Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt; qui ubi ſatis conſtitit; non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt; deinde ſic excidenda membranula, ne quid ex angulo laedatur. Ei deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupraque linteolum, & aut ſpongia aut lana ſuccida: proximiſque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebrae glutinentur (ſiquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum, ac noviſſime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatio vere eſſe debet, aut certe ante hiemen. De qua re, ad plura loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt: alia, in quibus eligere tempus non licet, ſed utendum eſt eo, quod incidit: ſicut in vulneribus, & fiſtulis: alia, in quibus nullus dies urget, & expectare tutiſſimum & facile eſt; ſicut evenit in iis, quae & tarde increſcunt, & dolore non cruciant. In his ver expectandum eſt: aut, ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus quam hiems vel
285, 5. aeſtas eſt; atque is ipſe medius, jam fractis

---

l. 4. M. F. P. *abſcidatur. l.* 5. M. F. P. *ideoque decipit ac ſi. l.* 6. M. F. P. *pateſcit. l.* 7. Alii ῥυπάδα. *l.* 11. M. F. P. om. *ſic. l.* ead. M. P. *excidenda ea membranula. l.* 12. M. F. P. *eo. l.* 22. M. F. P. *ſed. l.* 28. M. F. *& in fiſtulis. l.* 33. M. F. P. *vel aeſtas quam hiems. l.* 34. M. F. P. *his.*

1 Trallian. II. 8.

ctis aeſtibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem neceſſaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo ſubjecta eſt. & ſaepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporibus ratio ſervabitur.

5. *De Encanthide.* [1]

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia naſcuntur, quae ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciſo, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς [2] Graece nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo angulo abſcindatur. Tum exiguum linamentum reſpergendum eſt vel cadmia, vel atramento ſutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inſerendum, ſupraque eodem modo deligandum: proximiſque diebus ſimiliter nutriendum, ut primo tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* [3]

Interdum inter ſe palpebrae coaleſcunt, aperirique non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaereſcant; ſcilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum. ſaneſcendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; ἀγκυλοβλέφαρον ſub utroque vitium Graeci vocant. Palpebrae tantum inter ſe cohaerentes, non difficulter diducuntur; ſed interdum fruſtra. nam rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet;

l. 1. M. F. P. *aeſtatibus. l.* ead. M. F. P. om. ἐγ. *l.* 7. M.F. *De encanthide tuberculo. l.* 13. M. F. P. *excidi. l.* 15. M.F. *quod. l.* 16. M. F. P. om. *angulo. l.* ead. M. F. *abſcidat. l.* 21. F. om. *primo. l.* ead. M. P. *tantum ut primis. l.* 23. M. F. P. addunt *oculorum vitio. l.* 28. M. F. P. *utroque. l.* 30. M. F. P. *glutinabit. l.* ead. M. F. ἀγκυλοβλέφαρον. *l.* 31. M. F. P. *vitio.*

1 Tulpius Obſerv. lib. 1. c. 29. H.F. ab Aquap. Oper. Chir. Part. 1. c. 19. 2 Aeg. III. 22. Act. M. M. IV. 11. 3 Aeg. III. 22. VI. 15.

tet; quia bene res saepius cedit. Igitur adversum [1] specillum inserendum, diducendaeque eo palpebrae sunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At, ubi albo ipsius oculi palpebra inhaesit, Heraclides Tarentinus auctor est, adverso scalpello subsecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abscindatur; ac, si necesse est, ex palpebra potius. Post haec, inungatur oculus medicamentis, quibus aspritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne inhaereat: ipsique etiam aegro praecipiatur, ut saepe eam duobus digitis attollat. Ego sic restitutum esse neminem memini. Meges se quoque multa tentasse, neque unquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhaeserit, memoriae prodidit.

17. *De Aegilope.* [2]

Etiamnum in angulo, qui naribus propior est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assiduo destillat: αἰγίλωπα Graeci vocant. Idque assidue male habet oculum: nonnunquam etiam exeso osse, usque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentae venae & recurvatae sunt, color pallet, cutis dura est, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quae conjunctae sunt, evocat. Ex his eos, qui quasi carcinoma habent, curare periculosum est. nam mortem quoque ea res ma-

l. 1. *aversum* legendum esse constat ex H. F. ab Aquap. Chirurg. Oper. Pars I. c. 7. qui meretur inspici. *l.* 9. M. F. *abscidatur. l.* 14. M. F. P. *ne rursus inhaereat. l.* 14. M. F. P. om. *aegro. l.* 19. M. F. P. *prodit. l.* 20. M. F. P. addunt *fistula oculorum.*

1 Quid sit, docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 7. p. 46. 2 Actuar. M. M. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 86. H. F. ab Aquap. Oper. Chirurg. Part. I. c. 21.

maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, ſupervacuum. neque enim ſaneſcunt. At, quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum ſit, eſſe difficilem. quanto autem angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt, quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit: recenti tamen re mederi facilius eſt. Hamulo autem ſummum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, uſque ad os exciden- 412, 20.
dum; oculoque & caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius. quod ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior huic ſquama abſcedat, quidam adurentia imponunt; ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel aeruginem raſam. quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quae in caeteris uſtis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſueverunt. Nam modo palpebrae ſumma cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum convertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hae ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus [1] ferrea ad ſimilitudinem ſpathae lata, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis

l. 4. M. F. P. *eam non. l.* 5. M. F. P. *quantoque autem. l.* ead. M. F. P. deeſt *autem. l.* 9. M. F. P. *ſed hamulo. l.* ead. M. F. P. om. *autem. l.* 15. M. F. P. *his. l.* ead. M. F. P. *accedat. l.* 23. M. F. P. *conſuerunt. l.* 24. M.F.P. *palpebrae ſuperioris ſummae. l.* 30. M.F.P. om. *vero. l.* 32. M. F. P. *haſtae.*

1 Aeginet. VI. 13. H. F. ab Aquapend. Operat. Chir. Part. I. c. 12.

rantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae tranſvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtae emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam ajunt, acu [1] tranſſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere, eamque tranſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loci naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum ſit, & toties acus tranſiens magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quae palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere

---

l. 2. M. F. P. *radicibus ab angulo.* *l.* 4. M. F. P. *tertioque uſque ad.* *l.* 11. M. F. P. *pilos in exteriorem.* *l.* 15. M. F. *cojiciendum.* *l.* 18. M. F. P. *foramen quoque glutinetur.* *l.* 22. M. F. P. *loco.* *l.* 23. M. F. P. *cum.* *l.* 24. M. P. *tranſuet.*

1 Aeginet. VI. 13.

dere digitis, ac levare. tum considerare, quantulo detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumstant: si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit; si parum, ne nihil actum sit, & frustra sectus aliquis sit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod apprehendere acus postea possit. His constitutis, scalpellus adhibendus est: &, si superior palpebra est, ante; si inferior, postea propius ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo, ab eo angulo, qui tempori: in dextro, ab eo, qui naribus propior est: idque, quod inter duas lineas est, excidendum. deinde orae vulneris inter se simplici sutura committendae operiendusque oculus est: &, si parum palpebra descendet, laxanda utique; si nimium, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenda ab ulteriore ora excidenda. Ubi secta est, aliae suturae adjiciendae, quae supra tres esse non debent. Praeter haec, in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spectent. Idque, si levis inclinatio est, etiam solum satis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, spongia, ex aqua frigida expressa, super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum. Quarto sutura tollenda est, & collyrio, quod inflammatio-

l. 7. M. F. P. *qua. l.* 9. M. F. P. *de interiore. l.* 10. M. F. P. *propiore lineam linea.*

mationes reprimit, ſuperinungendum.

9. *De Lagophthalmo.* [1]

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa fit. λαγώφθαλμον Graeci appellant. In quo ſi nimium palpebrae deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagae uſque ad cartilaginem [2] debet, ipſa illa nihil laeſa. nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta ſit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plaga, in quam linamentum injiciendum eſt, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam creet: quae ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

10. *De Eutropio.* [3]

Ut ſuperioris autem palpebrae vitium eſt, quo parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quo parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute. εὐτρόπιον Graeci vocant. ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinae eſt, quae ſupra poſita eſt: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id

l. 2. M. F. *De Caglaucophthalmo.* M. F. P. addunt *oculorum. l.* 6. F. λαυκώφθαλμον. *l.* 17. M. F. P. *plagam. l.* 18. M. F. *conjiciendum. l.* 20. M. F. P. *citet. l.* 25. M. F. P. *quod. l.* 26. M. F. P. *quod.*

1 Aeginet. VI. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 73.
2 Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 14.
3 Actuar. M. M. II. 7.

id totum extrinsecus adurendum est; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. *De Staphylomate.*

Haec fere circa oculum, in angulis palpebrisque incidere consueverunt. In ipso autem oculo nonnunquam summa attollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive laxatis; [1] & similis figura [2] acino fit. unde id σταφύλωμα Graeci vocant. Curatio duplex est. Altera, ad ipsas radices per medium transsuere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se, quae paulatim secando id excidant. Altera, in summa parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus est.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur callosa [3] in albo oculi tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

15. *De Oculorum natura.*

Suffusionis jam alias feci mentionem; 367, 23.
quia cum recens incidit, medicamentis quo-

---

l. 2. M. F. P. *at. l.* 5. M. F. P. addunt *oculi. l.* 7. M. F. P. *consuerunt. l.* 15. M. F. P. *interiore. l.* 18. M. F. P. *excidunt. l.* 30. M. F. P. addunt *& eorum suffusione.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 17. 2 Aegin. III. 22. VI. 19. Actuar. M. M. II. 7. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 34. 35. Aliud procidentiae genus observavit Tulpius Observ. L. 1. cap. 28. 3 Actuar. M. M. II. 7.

quoque saepe discutitur. sed, ubi vetustior facta est, manus curationem desiderat. quae inter subtilissimas haberi potest. De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat; tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis κερατοειδὴς vocatur: eaque, qua parte alba est, satis crassa, pupillae loco extenuatur. Huic interior adjuncta est media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior. quae χοριοειδὴς a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rursus sub his coëunt; extenuataeque & in unum coactae per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominavit. Ea media subsidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri similitudine, ὑαλοειδὲς Graeci vocant. Id neque liquidum, neque aridum est; sed quasi concretus humor. Ex cujus colore pupillae color vel niger est, vel caesius, cum summa tota tunica alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur. κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur.

14. *De*

---

l. 9. M. F. P. *ea. l.* 11. M. F. P. *inferior. l.* 19. M. F. *eoque.*

14. *De Suffusione.*

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concrescit humor sub duabus tunicis [1], qua locum vacuum esse proposui; isque paulatim indurescens, interiori potentiae se opponit. Vitii ejus plures species sunt, quaedam sanabiles, quaedam quae curationem non admittunt. Nam si exigua suffusio est, si immobilis, colorem vero habet marinae aquae, vel ferri nitentis, a latere sensum aliquem fulgoris relinquit, spes superest. Si magna est, si nigra pars oculi, amissa naturali figura, in aliam se vertit, si suffusioni color coeruleus est, aut auro similis, si labat, & hac atque illac movetur, vix unquam succurritur. Fere vero pejor est, quo ex graviore morbo, majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta est. Neque idonea curationi senilis aetas est; quae sine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac ne puerilis quidem; sed inter has media aetas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, satis opportunus est. Atque ipsius quoque suffusionis quaedam maturitas est. Expectandum igitur est, donec jam non fluere, sed duritie quadam concrevisse videatur. 369, 18.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abstinere. Post haec in adverso sedili collocandus est loco lucido, lumine adverso, sic ut contra medicus paulo altius sedeat; a posteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, minister contineat, & immo-

l. 1. M. F. P. om. *De suffusione. l.* 6. M. F. P. *vitiique ejus. l.* 10. M. F. P. *nitentis*, *& a. l.* 13. M. F. P. om. *se. l.* 19. M. F. P. *curatiosi. l.* 21. M. F. P. *at. l.* ead. M. F. P. *haec. l.* 24. M. F. P. om. *quoque. l.* 26. M. F. P. *durities quaedam.*

1 Hoc non usque adeo veritati consentire putat H.F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 16.

mobile id praeſtet : nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quin etiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta, eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum temporis propiorem, e regione mediae ſuffuſionis ſic, ne qua vena laedatur. Neque tamen timide demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur. Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet; ubi deinde eam tranſiit, vehementius imprimi, ut inferiori parte inſidat. Si haeſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda, & in plures partes diſſipanda eſt: quae ſingulae & facilius conduntur, & minus late officiunt. Poſt haec educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, & ſupra, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum.

348, 21. Poſt haec opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillae laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vul-

l. 7. M. F. P. *forte.* *l.* 18. M. P. *leviterque.* *l.* 20. M. F. P. *tranſit.*

vulneribus propositus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, necessario accedit.

15. *De Pituita oculorum.*

De pituitae quoque tenuis cursu, qui oculos infestat, quatenus medicamentis agendum est, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quae curationem ex manu postulant. Animadvertimus autem quibusdam nunquam siccescere oculos, sed semper humore tenui madere: quae res aspritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infestat. Idque in quibusdam nulla ope adjuvari potest, in quibusdam sanabile est. Quod primum discrimen nosse oportet, ut alteris succurratur, alteris manus non injiciatur. 347.

Ac primum supervacua curatio est in his, qui ab infantibus id vitium habent; quia necessario mansurum est usque mortis diem. Deinde non necessaria etiam in his, quibus non multa, sed acris pituita est: siquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quae crassiorem pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinae patent. Tum interest, pituitam emittant venae, quae inter calvariam & cutem sunt, an quae inter membranam cerebri & calvariam: superiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem adhiberi remedium his, quae supra os fluunt; non potest his, quae ab osse. Ac ne his quidem

---

l. 1. M. F. P. *propositus est. Quibus. l.* 11. M. F. P. om. &. *l.* 16. M. F. P. *crimen est nosse. l.* ead. M. F. P. *alteri. l.* 17. M. F. P. *alteri. l.* 21. M. F. P. *necessario. l.* 30. M. F. P. *fere. l.* 34. M. F. P. *sub.*

dem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe coeperunt, apparet per eas venas, quae ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt tumor, ſed levior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venae exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Graecia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinae pars magis per nationes quaſque expoſita ſit.

Reperti in [1] Graecia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una ſuper eas tranſverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus denique inter verticem & frontem rectis. Reperti ſunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum, muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, diductiſque per retuſos hamos oris, inſererent linamenta ſic, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quae venas, ex quibus ad oculos tranſiret, adſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram

---

l. 11. M. P. *humor. l.* 19. M. F. P. *quoque. l.* 23. M. F. P. om. *denique. l.* 24. M. F. P. *capite. l.* 25. M. F. P. *recte. l.* 28. M. F. P. *inductiſque. l.* 29. M. F. P. om. *ſic. l.* 32. M. F. P. *quibus humor. ad.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurgic. Part. I. c. 4.

teram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineae committebantur, ſcalpello inciderunt; & poſt ſanguinem effuſum, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere, quae fere quidem in ejuſmodi malo tument: ſed tamen, ut inflentur magiſque ſe oſtendant, cervix ante modice deliganda eſt. Tenuibus autem ferramentis, & retuſis venae adurendae; donec in oculos pituitae curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excaecatorum itinerum, per quae humor ferebatur.

Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditaeque venae ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata [1], retentoque ab ipſo ſpiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter verticem ac frontem: deinde cervice reſoluta, qua notae ſunt, venas incidere, & ſanguinem mittere: ubi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. contra tempora quidem, timide: ne ſubjecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer ſic, ut ſquama ab oſſe recedat.

Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio, qui verticem uſque ad os adurunt ſic, ut ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in ſuperiore

---

l. 3. M. F. P. *ſanguine.* *l.* ead. F. *effuſo.* M. P. *fuſo.* *l.* 6. M. F. P. *calvariam.* *l.* 12. M. F. P. *que.* *l.* 13. M. F. P. *oculis.* *l.* 18. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 29. M. F. P. *ut ſic.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. I. c. 3.

periore capitis parte legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio: neque ut cruſtae decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe properandum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito pus ſupprimatur: cum per hoc ſicceſcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis eruperit, infrianda medicamenta eſſe, quae ſic ſanguinem ſupprimant, ut ne adurant. Quemadmodum autem venae deligendae ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam.

CAP. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & ſcalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quae in hac medicinae parte tractentur. Solet tamen evenire vel a prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen [1] in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo tentandum eſt, altene id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſtentio nervorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod impo-

l. 9. M. F. P. *infricanda. l.* 10. M. F. P. om. *ut.*
1 Aeginet. VI. 23.

imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum est, injicienda eo pinna est, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat; quo fit, ut ea remota, postea facultas audiendi sit.

At ubi aures perforatae sunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in his, qui majora pondera auribus gesserunt, incidere, quod super est, ad extremum oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, & postea suere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire. quae res cum in labris quoque & naribus fieri possit, eandem autem curationem habet, simul explicanda est.

CAP. IX.

Curta in auribus, labrisque ac naribus, quomodo sarciri & curari possint. [1]

CURTA igitur in his tribus, ac si qua parte parva sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deformam-

l. 4. M. *cojicienda.* F. P. *conjicienda. l.* 6. M. F. P. *idem. l.* 10. M. F. P. *aures in viro puta perforatae. l.* 12. M. F. *ora. l.* 16. M. F. P. *& sic cicatricem. l.* 25. M. F. P. *etiam. l.* 31. M. F. P. *paria. l.* 32. M. F. *recipiunt.*

1 Aeginet. III. 24. VI. 25.

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest: in labris vero, si nimium contracta sunt, usus quoque necessario jactura fit; quia minus facile & cibus assumitur, & sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; sed ex vicino adducitur. quod etsi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum potest; in magna, non potest. Neque senile autem corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt, huic medicinae idoneum est: quia nusquam aut celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur.

Ratio curationis ejusmodi est: id quod curtatum est, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quae citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae sic resolvimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conversas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur: sic enim fit, ut facilius quod adducitur, sequi possit. quod non vi cogendum est; sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & demissum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis auribus, neque ex me-

---

l. 4. M. P. *necessarii. l.* 8. M. F. P. om. *etsi. l.* ead. M. F. P. *mutulatione. l.* 14. M. F. P. om. *aut. l.* 17. M. F. P. *curatum. l.* 31. Alii *reposuimus. l.* 30. M. F. P. *autem.*

medio naſo imiſve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curtata eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt. Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrinque coitus puris fieri poſſit. Tum junctae orae inter ſe ſuendae ſunt, utrinque cute apprehenſa; & qua priores lineae ſunt, ea quoque ſuturae injiciendae ſunt. Siccis locis, uti naribus, illita ſpuma argenti, ſatis proficit. In interiores vero, lunataſque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae, rurſuſque idem medicamentum injiciendum. quo fere ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturae eximi, & ulcus ad ſanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. [1]

380. POLYPUM vero, qui in naribus naſcitur, praecipue ferro curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum [2] ſpathae facto, reſolvere ab

l. 1. M. P. *imis venarum. l.* 4. M. F. P. *imis ſi quid aut medio naſo aut. l.* 6. M. F. P. *curata. l.* 16. M.F.P. *ut in. l.* 17. M.P. *ulteriores. l.* 25. M.F.P. *fereque. l.* 27. M. *debent. l.* 30. M.F.P. *De polypi curatione per ferrum.*

1 Aeginet. VI. 25. H. F. Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25. 2 De hac conſule Rhodium ad Scribon. Largum. pag. 46.

ab osse oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento, quo sanguis supprimitur, eoque nares leniter implendae. Sanguine suppresso, linamento ulcus purgandum est. Ubi purum est, eo pinna,
439, 5. eodem modo, quo in aure supra positum est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id sanescat.

CAP. XI.

379. *De Ozena.*

ID autem vitium, quod ὄζαινα a Graecis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad sanitatem satis proficit; cum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem fistulam, vel eodem scriptorium calamum [1] in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os: deinde adustum locum purgandum esse aerugine & melle: ubi purus est, lycio ad sanitatem perducendum. Vel narem incidendam esse ab ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum sui narem debere; & adustum quidem

---

l. 8. M. F. P. *vulnus. l.* 23. M. F. *sutilem.* H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 26. p. 104. & 106. legit *fictilem. l.* 24. F. *cojiciendum. l.* 31. M. F. *una.*

1 Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. P. I. c. 26.

dem ulcus eadem ratione curari : ſuturam vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

CAP. XII.

De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.

1. *De Dentibus.* [1]

381. IN ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marceſcentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut inſidat. Aduſtae gingivae melle illinendae, & mulſo eluendae ſunt. Ut pura ulcera eſſe coeperunt, arida medicamenta infrianda ſunt ex his, quae reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo [2] reſolvatur; tum is concutiendus eſt. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens haerens cum ſummo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur [3]. Idque etiam majore periculo in ſuperioribus dentibus fit; quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tum, ſi fieri poteſt, manu; ſi minus, forcipe [4] dens excipiendus eſt.

At ſi exeſus eſt ante, id foramen vel [5] linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forcipe confringatur.

Recta

---

l. 10. M. P. *areſcentium. l.* 16. M. F. P. *infricanda. l.* ead. F. *iisque. l.* 22. M. P. *eaque. l.* 28. M. F. P. *forfice. l.* 30. M. F. P. *ac. l.* 32. M. F. P. *forfice.*

1 Aegin. III. 26. 2 Id ſaepenumero ſufficit teſte Simone Paulo Quadr. Botan. p. 151. 3 Imo pars avellitur quod aliquando ipſe vidi. 4 Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, p. 94. 5 Aeginet. VI. 28.

Recta vero forceps ducendus eſt, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſaepe enim forceps, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quae receſſit, & vulſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſi teſta recipiatur. Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeſo, fiſſura fit, quae eradi debet.

Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinenduſque roſae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae ſit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, fricatione capitis, cibo non acri utendum eſt.

At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene haerent, vinciendi ſunt; continendaque ore repri-

mentia,

---

l. 1. M. F. P. *forfex. l.* ead. M. F. P. *ducenda. l.* 2. M. F. P. *earum. l.* 6. M. F. P. *forfex. l.* 13. M. P. *volſella. l.* 15. F. P. *oſſis. l.* ead. M. F. P. *factum. l.* 16. M. F. P. *indureſcit. l.* 17. F. P. *is.* M. *his. l.* ead. M. F. P. *ſed. l.* 23. M. F. P. *fiſtula. l.* 30. M. F. P. *frictione.*

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta sit. Si quando etiam in pueris antedens nascitur, quam prior excidat is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus est; is, qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescunque dente exempto radix relicta est, protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam ῥιζάγραν [1] Graeci vocant, eximenda est.

2. *De Tonsillis induratis.* 383.

Tonsillas autem, quae post inflammationes induruerunt, † ἀντιάδες autem a Graecis appellantur, cum sub levi tunica sint, oportet digito circumradere & evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere, & scalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo sanguis supprimitur.

3. *De Uva.* 389.

Uva, si cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, praecidi sine periculo non potest: solet enim multum sanguinem effundere, itaque melius est iis uti, quae alias proposita sunt. Si vero inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra justum modum a pituita diducta est, & tenuis, acuta, alba est, praecidi debet. Itemque, si ima, livida & crassa; summa, tenuis est. Neque quicquam commodius est, quam vulsella apprehendere, sub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est, ne

---

l. 2. M. F. P. *quo. l.* 3. M. F. P. *alter. l.* 5. M. F. P. *circum purgandus. l.* 10. M. F. P. *forfice. l.* 11. M. F. P. ῥίζαν. *l.* 12. M. F. P. om. *De Tonsillis induratis. l.* 14. M. F. ἀνηδίαδες. *l.* 20. M. F. P. *supprimatur. l.* 26. M. P. *bis. l.* 29. M. F. *deducta. l.* 32. M. F. P. *prehendere.*

1 Vide Rhodium ad Scrib. Largum. pag. 94.

ne plus minusve praecidatur : cum liceat tantum infra vulsellam relinquere, quantum inutile esse manifestum est ; idque praecidere, quo longior uva est, quam esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt, quae in tonsillis proxime posui.

4. *De Lingua.*

387. Lingua vero quibusdam cum subjecta parte a primo natali die juncta est : qui ob id ne [1] loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella apprehendenda est, sub eaque membrana incidenda : magna cura habita, ne venae, quae juxta sunt, violentur, & profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem, ubi consanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui succisa lingua, cum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina, etiam, ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod consequi convenit.

5. *De Abscessu sub lingua.* [2]

Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit ; quod fere consistit in tunica, doloresque magnos movet. Quod si exiguum est, incidi semel satis est : si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est ; deinde utrinque orae hamulis excipiendae, & tunica, undique circumdata, liberanda est : magna diligentia per hanc curationem habita, ne qua major vena incidatur.

6. *De*

---

l. 20. M. F. P. *premeret. l.* 24. M. P. *sequi. l.* 33. M. P. *omnem.*

1 Aeginet. VI. 29. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 36.

6. *De Labris.* [1]

Labra autem saepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quod sermo prohibetur; qui subinde eas rimas cum dolore diducendo sanguinem citat. Sed has si in summo sunt, medicamentis curare commodius est, quae ad ulcera oris fiunt: si vero altius descenderunt, necessarium est tenui ferramento adurere. quod spathae simile, quasi transcurrere, non imprimi debet. postea faciēda eadem sunt, quae in naribus adustis exposita sunt.

CAP. XIII.

De Cervicis vitio.

AT in cervice, inter cutem & asperam arteriam, tumor increscit (βρογχοκήλω [2] Graeci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve similis, includitur: interdum etiam minutis ossibus pili immisti. Ex quibus quicquid est, quod tunica continetur, potest adurentibus medicamentis curari. Quibus summa cutis cum subjecta tunica exuritur. quo facto, sive humor est, profluit; sive quid densius, digitis educitur: tum ulcus sub linamentis sanescit. Sed scalpelli curatio brevior est. Medio tumor una linea inciditur usque ad tunicam: deinde vitiosus sinus ab integro corpore digito separatur, totusque cum velamento suo eximitur: tum aceto, cui vel salem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oraeque una futura junguntur; caeteraque eadem, quae in aliis su-

---

l. 12. M. F. P. *auribus. l.* 14. M. F. P. *De cervicis vitio & curatione. l.* 23. M. F. P. *superjecta. l.* ead. ed. Aldi & Stephani *exeditur.* Alii *exoritur. l.* 27. M. F. P. *tumore.*

1 Oribas. de Loc. Affect. IV. 56. 2 Aeginet. VI. 38.

ſuturis, ſuperinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximii non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum, & caeteris pus moventibus.

392. CAP. XIV.

De Umbilici vitiis. [1]

SUNT etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum conſtat. Veriſimile autem, id a quoque praetermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, umbilicum indecore prominere. Cauſae requiruntur? Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit.

Quod autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore minuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit: ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, relapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi vero

---

l. 5. M. F. P. *eſt. l.* 23. P. *Hieron. l.* 27. ed. Aldi & Stephani *Quid. l.* 30. M. F. P. *frigore comminuitur. l.* 33. M. F. P. *delapſo.*

1 Aeginet. VI. 51. H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

vero omentum eſt, caetera ſimilia ſunt, tumor mollior, & ab ima parte extenuatus in verticem eſt; ſi quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque eſt, indicia quoque mixta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem, ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur. itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis variae ſententiae ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibuſdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibuſdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriuſque lini duobus capitibus diverſae partes adſtringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) nam ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, ſummum una linea inciderent; quo

431, 15. 454, 26.

---

l. 2. Aldina *una. l.* ead. M. F. P. *parte latus extenuatus. l.* 24. M. P. *delabatur. l.* 26. M. F. P. *exceptus eſt. l.* 28. Ald. *id vitium. l.* 34. M. F. P. addunt *exciderentque.*

quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde est, jubere spiritum continere, ut tumor, quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basim ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, si quid relapsum non est, manu cogatur: post haec, umbilicum attrahere, & qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut caetera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrumque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit.

Sed ante quaedam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum est. Ver idoneum maxime est. Ac prima aestas non aliena est. Praeter haec, abstinere pridie debet. Neque id satis est: sed alvus quoque ei ducenda est; quo facilius omnia quae excesserunt, intra uterum consident.

CAP.

l. 2. M. F. P. *vinxerunt*. *l.* 7. M. F. P. *delapsum*. *l.* 34. M. F. P. *alvum*.

CAP. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. [1]

AQUAM his, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias [2] dixi. nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico, fere quatuor interpositis [3] digitis a sinistra parte; quidam, ipso umbilico perforato, id facere consueverunt: quidam, cute primum adusta, deinde interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut aenea fistula injicienda est, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi possit. Hujus ea pars, quae intra, paulo longior esse debet, quam quae extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor est: atque ubi major pars ejus evocata est, claudenda demisso linteolo fistula est; & in vulnere, si id ustum non est, relinquenda. Deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquae vestigium appareat. Quidam tamen etiam non usta cute, protinus fistulam recipiunt, & super vulnus spongiam expressam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde postero

l. 5. M. F. *dicendum est. l.* 6. M. F. *autem qui sub. l.* 8. M. F. P. om. *id. l.* ead. M. F. P. *consuerunt. l.* 18. M. F. *cojicienda. l.* 19. M.F.P. *in media. l.* 20. M. F. P. *circumsurgente. l.* ead. F. om. *quadam remora.* M. *quadam mora.* P. *quodam nodo. l.* 23. M. F. P. *ulteriorem. l.* 25. M. F. P. *cludenda. l.* 32. M. F. P. ignorant *ex aqua frigida, vel ex aceto.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 54.
2 Libro III. c. 21. 3 Aeginet. V. 50.

ſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

CAP. XVI.

De Ventre ictu perforato, & inteſtinis vulneratis. [1]

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. † interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circumdata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paululum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis,

l. 2. M. F. P. *paulum.* *l.* 6. M. F. P. *De inteſtinorum vulneratorum curationibus.* *l.* 30. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *leviter.*

1 H.F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. 1. c. 55.

ctis, debet: medicus priora semper intestina, quae posteriora prolapsa sunt, condere sic, ut orbium singulorum locum servet. Repositis omnibus, leniter homo concutiendus est. quo fit, ut per se singula intestina in suas sedes reducantur, & in his consident. His conditis, omentum quoque considerandum est: ex quo, si quid jam nigri & emortui est, forfice excidi debet: si quid integrum est, leniter super intestina reduci: futura autem, neque summae cutis, neque interioris membranae per se, satis proficit; sed utriusque. Et quidem e duobus linis facienda est, & spissior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris potest, & non aeque magnis inflammationibus pars ea exposita est. Igitur in duas acus fila conjicienda, eaeque duabus manibus tenendae: & prius interiori membranae futura injicienda est sic, ut sinistra manus in dexteriore ora, dextra in sinisteriore a principio vulneris orsa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. quo fit, ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae acuta; propinqua, quae retusa est. Semel utraque parte trajecta, permutandae acus inter manus sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit in sinistra, ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae sunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Post haec, eadem fila, eaedemque acus ad cutem transferendae, similique ratione ei quoque parti utra-

---

l. 6. M. F. P. *diducantur. l.* 10. M. F. P. *leviter. l.* ead. M. F. P. *diduci. l.* 13. M. F. P. om. *e. l.* 14. M.F.P. *vincienda. l.* ead. M.F.P. om. *&. l.* 17. M.F.P. *duabus. l.* ead. P. *acubus. l.* ead. P. *trajicienda. l.* 18. M. F. P. *eaque. l.* ead. M. F. P. *tenenda. l.* 25. M. F. P. om. *acuta, propinqua. l.* 33. M. F. P. om. *acus.*

utraque ſutura injicienda; ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto expreſſam accedere debere, manifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. [1]

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero ſaepe evenire conſuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecora intumeſcat. Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva
449, 32. poſitum eſt, ut, quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii (quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui) & tum oras ſutura jungunt. Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque integra

l. 5. M. F. P. *impreſſam. l.* 7. M. F. P. *leviter. l.* 10. M. F. P. *parte. l.* 11. M. F. P. addunt *& qua ratione curanda ſit. l.* 21. M. F. P. *ab aliis.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 53.

gra eſt, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae ſcalpello duae tunicae ſunt, ut exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, futura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quae tantum oras ejus exulceret. Caetera, quae ad futuram, reliquamque curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt. 467, 2.

2. *De Varicibus ventris.*

Praeter haec evenit, ut in quorundam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt, quam quae in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 36.

CAP. XVIII.

De Teſticulorum natura, & morbis. [1]

VENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent. quae quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam glandulis habent. nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependent vero ab inguinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant. cum quorum utroque binae deſcendunt & venae & arteriae. Haec autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quae ἑλυτροειδὴς a Grae-

l. 2. Edit. Aldi, Stephani aliaeque, *immittendae ſcalpello duae lineae.* Caeſarius legit *i. ſ. d. tunicae. l.* 8. M. F. P. *ora. l.* 9. M. F. P. *futurae. l.* 10. M. F. P. *reliquam. l.* ead. M. F. P. addunt *eorum. l.* 24. M. F. P. *medullis. l.* 27. M. F. P. *tunicae. l.* 32. M. F. P. *hae.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica est, quae interiori vehementer ima parte inhaeret. δαρτὸν Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus tenues patulaeque sunt. Hactenus propria utrique testiculo & velamenta & auxilia sunt. Communis deinde utrique, omnibusque interioribus sinus est, qui etiam conspicitur a nobis. ὀσχεὸν Graeci, scrotum nostri vocant. Isque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a superiore tantum circumdatus est.

Sub hoc igitur plura vitia esse consueverunt. quae modo ruptis tunicis; quas ab inguinibus incipere proposui, modo his integris fiunt. siquidem interdum vel ex
398, 32. morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus intestina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam intestinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subinde nervosas tunicas, & ob id, quod dixi patentes diducit. ἐντεροκήλη & ἐπιπλοκήλη Graeci vocant: apud nos indecorum, sed commune his, herniae nomen est.

Deinde, si descendit omentum, nunquam in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, sive corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum: itemque si re-

---

l. 3. M. F. δαρτὸν. *l.* 7. M. F. P. *leves parvulaeque.* *l.* 11. M. F. P. *jam.* *l.* 13. M. F. P. *innexus est.* *l.* 15. M. F. P. *consuerunt.* *l.* 24. P. *at.* *l.* 25. M. F. *paulatim aut ab.* *l.* ead. M. F. om. *in.* *l.* 26. M. F. *missum.* P. *demissum.* *l.* 27. M. F. P. *ejus rei patentes.* *l.* 30. M. F. *hirneae.* *l.* 34. M. F. P. *aliquo.*

si retentus est spiritus, non magnopere increscit, tactu vero inaequalis est, & mollis, & lubricus.

At si intestinum quoque descendit, tumor is sine inflammatione modo minuitur, modo increscit; estque fere sine dolore, &, cum conquiescit aliquis aut jacet, interdum ex toto desidit, interdum sic minuitur, ut in scroto exiguae reliquiae maneant: at sub clamore, & satietate, & si sub aliquo pondere is homo nixus est, crescit: † frigore omni contrahitur, calore diffunditur: estque tum scrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod subest, lubricum est; si pressum est, ad inguen revertitur; dimissumque, iterum cum quodam quasi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem stercore accepto vastius tumet, retroque compelli non potest: adfertque tum dolorem & scroto, & inguinibus, & abdomini. Nonnunquam stomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibusdam etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor distendit. Atque ejus quoque species duae sunt. Nam vel inter tunicas is increscit, vel in membranis, quae ibi circa venas & arterias sunt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas est, una sedes est. Nam modo inter summam & mediam, modo inter mediam & imam consistit. Graeci

l. 4. M. *humor. l.* 9. M. F. P. *dividitur. l.* 10. M. F. P. *si. l.* 27. M. F. P. *distrindit.*

Graeci communi nomine, quicquid eſt,
468, 5. ὑδροκήλω appellant: noſtri vero, ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus, ſi tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: iſque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt; at, ſi is vehementer increvit, renititur ſicut uter repletus & arcte adſtrictus: venae quoque in ſcroto inflantur; &, ſi digito premimus, cedit humor, circumfluenſque id, quod non premitur, attollit; & tanquam in vitro cornuve per ſcrotum apparet; isque, quantum in ipſo eſt, ſine dolore eſt. Sedes autem ejus ſic deprehenditur. Si inter ſummam mediamque tunicam eſt, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens ſubit: ſcrotum remiſſius & albidius eſt; ſi ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At, ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore deliteſcat.

Praeter haec aeque integris tunicis ramex innaſcitur. κιρσοκήλω Graeci appellant, cum venae intumeſcunt. Hae quandoque
468, 23. intortae [1], conglomerataeque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam

l. 2. M. F. P. *vero. l.* 3. M. F. *haec. l.* 8. M. P. *locis. l.* ead. M. F. P. *dicimus. l.* 14. M. P. *ſic ut. l.* 16. M. F. *preſſimus.* P. *preſſius. l.* 22. M. F. *preſſimus.* P. *preſſius. l.* 23. M. F. P. *ipſius. l.* 25. M. F. P. *parvulum. l.* 32. M. F. om. *cum. l.* ead. M. F. P. *quoque.*

1 De hac voce vide I. Rhodium de Acia, C. 15. p. 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt. Ex his eae, quae in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hae vero, quae mediae imaeve tunicae inſident, ut magis conditae non aeque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectae ſunt: praeterquam quod & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo, & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inaequale eſt; &, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet. Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, ali-quanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit, utpote alimento amiſſo.

Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit. σαρκοκήλη Graeci vocant. 470, 17.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert; & niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hae intumeſcunt, & nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit.

Super haec, inguen quoque nonnunquam ramices implent. βωβωνοκήλη appellant. [1] 471, 4.

CAP.

---

l. 4. M. F. *ea. l.* 25. M. F. P. om. *&. l.* 29. M. F. P. *varices.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 72.

CAP. XIX.

De Testiculorum curationibus communibus: & primo de incisione & curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum est. In qua quaedam communia omnium sunt, quaedam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quae scalpellum desiderant. nam quae vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul ac ad species singulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum scrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus: deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est: tum, extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, qua cum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quae ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam, quae media est. Plaga facta, foramen deorsum versus subest. In id demittendus est sinistrae manus digitus index, ut deductis intervenientibus membranulis, sinum laxet. † Minister autem, sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranulas,

l. 12. M. F. om. *ac. l.* 13. M. F. *incidunt. l.* 15. M. F. P. om. *per. l.* 19. M. F. P. *est & tum. l.* 25. M. P. *qua. l.* 29. M. F. P. *simul.*

nulas, quae ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur. Inde ſi qua vitioſa ſunt, circumcidenda ſunt. In quibus cum multae venae diſcurrant, tenuiores quidem praecidi protinus poſſunt, majores vero ante longiore lino deligandae ſunt; ne periculoſe ſanguinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increverit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda eſt: nam quod ad baſin teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. itaque ibi relinquendum eſt.

Idem in ima quoque tunica, ſi laeſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paululum ea abſcindenda; ne, laeſa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rurſum relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo praeſtet.

Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo leniter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt.

l. 2. M. F. P. *deducere. l.* ead. M. F. *abſcidat. l.* 22. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. *abſcidenda. l.* 25. M. F. P. *ſurſum. l.* 29. M. F. P. *leviter.*

bunt. quae, pure orto, ſine ullo dolore excident. Ipſi autem plagae injiciendae duae fibulae ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quae inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: caetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At, cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum: ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſas membranas ſecet, quae inter ſummam mediamque tunicam ſunt. At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Ubicumque autem repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli diducta inferiore parte, tunicam

l. 4. M. F. P. *glutinentur. l.* 20. M. F. P. *paulum. l.* 25. M. F. P. *tranſverſa. l.* ead. M. F. P. *membrana. l.* 31. M. F. P. om. *autem. l.* 33. M. F. P. *manubriolo. l.* ead. M. F. P. *ſcalpello. l.* ead. M. F. P. *diductam. l.* ead. M. F. P. *inferiorem. l.* ead. M. F. P. *partem. l.* ead. M. F. P. *tunica.*

cam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a similitudine corvum vocant, incidere sic, ut intrare duo digiti, index & medius possint: his deinde confectis; incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos scalpellus immittendus est, eximendumque aut effundendum quicquid est noxium.

Quamcunque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem, ut supra dixi, quam altissime ad inguen; imam autem, paulo infra. Caeterum antequam excidantur, hae quoque vinciri lino summa cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda sunt, sicut in aliis quoque venis, quae id requisierint.

Eo facto, testiculus intus reponendus est: oraeque scroti futuris inter se committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio: neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum est, ne quid in scroto sanguinis maneat: tum imponenda glutinantia sunt.

Si quando autem in scrotum sanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi subter id debet; purgatoque eo spongia, acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his causis factum est, si dolor nullus est, quinque primis diebus non est resolvendum; sed bis die tantum aceto irroranda lana vel spongia imposita: si dolor est, tertia

---

l. 2. M. F. P. *curvum. l.* 4. M. F. P. *conjectis. l.* 5. M. F. P. *excipienda. l.* 12. M. F. P. *ab. l.* ead. M. F. P. *inguine. l.* 14. M. F. P. *summe. l.* ead. M. F. P. om. *cura. l.* 30. M. F. P. *deligatus. l.* 34. M. F. P. om. *imposita.*

tia die resolvendum; &, ubi fibulae sunt, hae incidendae; ubi linamentum, id mutandum est; rosaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increscit, adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in austero vino coctum sit; vel ex his mixtis. Si sub his inflammatio non conquierit, post diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec scrotum ipsum & extenuetur, & rugosius fiat: tum imponendum cataplasma ex triticea farina, cui resina pinea adjecta sit. quae ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt. Neque dubium est, quodcunque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea quae pus movent, imponenda sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est, paululum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum est. Haec proprie ad ejusmodi vulnera pertinent. Caetera, & in curatione, & in victu, similia his esse debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

CAP. XX.

De Intestini in scrotum devoluti curatione. [1]

HIS propositis ad singulas species veniendum est. Ac, si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpel-

l. 2. F. *immutandum. l.* 16. M. F. P. *initium. l.* 20. M. F. P. *paulum. l.* 23. M. F. P. *priore. l.* 30. M. F. P. om. *in scrotum devoluti.*

1 Aeginet. VI. 52. 65.

pellum experienda vinctura est. Fascia ejus rei cāusa fit, cui uno loco pila assuta est ex panniculis facta, quae ad repellendum intestinum ipsi illi subjicitur: deinde reliqua fasciae pars arcte circumdatur. sub quo saepe & intus compellitur intestinum, & inter se tunicae glutinantur. Rursus, si aetas processit, multumque intestini descendisse ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quae ex stercore, per cruditatem eo delapso, fere accidunt) scalpellum adhiberi sine pernicie non posse, manifestum est: levandum tantummodo malum; & per alias curationes extrahendum est.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, si vires patiuntur, imperanda tridui abstinentia est; si minus, certe pro vi corporis quam longissima. Eodem vero tempore superhabendum cataplasma ex lini semine, quod ante aliquis ex mulso decoxerit. Post haec, & farina hordeacea cum resina injicienda; & ipse demittendus in solium aquae calidae; cui oleum quoque adjectum sit, dandumque aliquid cibi levis & calidi. Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in scrotum potest, educere ex eo non potest. Per ea vero, quae supra scripta sunt, levato malo, si quando alias dolor revertetit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque si multa intestina prolapsa sunt, secari supervacuum est: non quo excludi a scroto non possint (nisi tamen id inflammatio prohibuit) sed quo re-

---

l. 1. M. F. P. *junctura. l.* 2. M. F. P. *imo. l.* 9. M. F. P. *dolor. l.* 10. M. F. P. *& ex. l.* ead. M. F. P. *cruditate. l.* 19. M. P. *longissime. l.* 23. M. F. P. *is. l.* ead. M. P. *solum. l.* 25. M. F. P. *lenis. l.* ead. M. F. P. om. *&. l.* 26. M. F. P. *id deducere. l.* 33. M. F. P. *quo non excludi a scroto.*

repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, sed mutatio.

At in eo, quem scalpello curari oportebit, simulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim nisi cum periculo laeditur, quae incidenda est; cum intestinum esse, nisi sub ea, non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidi debebit sic, ne ipse laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum recipit.

Sin vir robustus est, majusque id vitium est, extrahi testiculus non debet, sed in sua sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam scalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorsum versus scalpello inciditur: sub eaque index digitus sinistrae manus ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a superiore tunica diducunt. quod si aliquae membranulae prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit. Excisis, quae excidenda sunt, repositoque testiculo,

---

l. 9. M. F. P. *liberat. l.* ead. M. F. P. om. *nisi. l.* 10. M. F. P. *excidenda. l.* 12. M. F. P. *deducta. l.* 13. F. *ne is ipse.* M. P. *ne his ipse. l.* 17. M. F. P. *si. l.* 18. M. P. *testiculum. l.* 22. M. F. P. *ministro.*

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

CAP. XXI.

De Omenti in ſcrotum prolapſi curatione.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendaeque tunicae ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne ejus modus, an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in uterum vel digito vel adverſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec [1] emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, biniſque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo aeque, ſed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quae exedunt, nec erodunt. σηπτικὰ Graeci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibuſdam, etiam majoribus, illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo ventre id, quod prolapſum eſt, forfice praeciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vul-

---

l. 6. M. F. P. om. *in ſcrotum prolapſi. l.* 11. M. F. P. *majorne is. l.* 13. M. F. P. *alvum. l.* ead. M. F. P. *averſo. l.* 21. M. F. P. *emoriatur. l.* 23. M. F. P. *quae ſic exedunt. l.* ead. M. F. P. *ne. l.* 24. M. F. P. *rodant. l.* 30. M. F. P. *diſcuſſo. l.* 31. M. P. om. *eſt.*

1 Aph. VI. 58.

Vulnus autem curari, si reductum omentum est, futura debet: si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

458, 2. 2. *De Herniae aquosae curatione.* [1]

Si vero humor intus est, incidendum est: in pueris quidem, inguen; nisi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor subest, scrotum. Deinde, si inguen incisum est, eo protractis tunicis humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quam humor est effundendus, abscindendaeque membranae sunt, si quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel salem adjectum, vel nitrum habeat: si sub media, imave tunica, totae hae extra scrotum collocandae excidendaeque sunt.

CAP. XXII.

De Ramicis curatione.

458, 31. RAMEX [2] autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus & acutis ferramentis, quae ipsis venis infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter se implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum est; tum super farina ex aqua frigida subacta injicienda est; utendumque eo vinculo, 400, 34. quod idoneum esse ani curationibus posui: tertio die lenticula cum melle imponenda est. post, ejectis crustis, ulcera melle purganda, rosa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

---

l. 1. M. F. P. *relictum. l.* 5. M. F. P. om. *De Herniae aquosae curatione. l.* 11. M. F. *protactis. l.* 33. M. F. P. om. &.

1 Aeginet. VI. 62. 2 Hanc vocem exponit Salmasius Epist. 56.

mentis perducenda ſunt. Quibus vero ſuper mediam tunicam venae tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promenda, ab eaque venae digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandae, qua parte vero inhaerebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendae; tum ſub ipſis vinculis praecidendae, reponenduſque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duae treſve venae tument, & ita pars aliqua obſidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt: ut ab inguine, & a teſticulo deligatae venae praecidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjicienduſque venis ſic, ut paulatim eas protrahat aeque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulae oris ſic injiciendae, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo comprehenſas illas abunde tenet. itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venae, quaecunque protractae ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat. Ubi

l. 3. M. F. P. *promovenda. l.* 12. M. F. P. *majore. l.* 18. M. F. P. om. *eas. l.* 31. M. F. P. *adverſo. l.* 32. M. F. P. *comprehendi.*

Ubi vero inter imam tunicam & ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quae totum testiculum abscindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda est: idem in ima faciendum; nervusque, ex quo testiculus dependet, praecidendus. Post id venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abscindendae sunt.

CAP. XXIII.

De Carne, quae inter tunicas testiculorum concrevit, & de Nervo indurato. [1]

459, 19. CARO quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin eximenda sit: sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est.

At, si nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento potest. Urgent enim, febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens sitis, & linguae aspritudo; fereque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur. Atque neque assumi facile cibus, neque contineri potest: neque multo post extremae partes frigescunt, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur.

CAP.

---

l. 4. M. F. *abscidit. l.* 17. M. F. P. *concrevit.*

1 Aeginet. VI. 63.

CAP. XXIV.

De Ramice inguinis. [1]

UBI vero in ipso inguine ramex est, si tumor modicus est, semel incidi; si major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto testiculo, sicut intestinis quoque prolapsis interdum fieri docui, colligendae venae, vinciendaeque; ubi tunicis inhaerebunt, & sub his nodis praecidendae sunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit. 459, 29.

CAP. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, si nuda est. [2]

AB his ad ea transeundum est, quae in cole ipso fiunt. In quo si glans nuda est, vultque aliquis eam decoris [3] causa tegere, fieri potest: sed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale est, quam in eo, qui quarundam gentium more circumcisus est; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse coles est, quam in quo contraria his sunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale est, ejusmodi est. Cutis circa glandem prehenditur [4] & extenditur, donec illam ipsam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinae iter, vel venae, quae ibi sunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum super eo linamenta dantur, ut caro 393, 12.

l. 8. M. F. P. *vinciendae quae. l.* 10. M. F. *modis. l.* 22. M. F. P. *vero. l.* 25. M. F. *apprehenditur. l.* 30. M. F. P. *eoque.*

1 Aeginet. VI. 66. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 24.
2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 61.
3 Aeginet. VI. 53. 4 Aeginet. VI. 53.

ro increſcat & id impleat, ſatiſque velamenti ſupra latitudo plagae praeſtet. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinae itinere. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximiſque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit, ne forte eam partem ſatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circulum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci. ſic enim fit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhaereat.

2. *Quomodo Glans penis contecta aperiri poſſit.* [1]

393, 13. CONTRA, ſi glans ita contecta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Graeci φίμωσιν [2] appellant) aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, cutis inciditur recta linea uſque ad frenum; atque ita ſuperius tergus relaxatum, cedere retro poteſt. Quod ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic, ut vertex ejus ad frenum; baſis in tergo extremo ſit. Tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta, quae

---

l. 2. M. F. P. *praeſtat.* *l.* 8. M. F. P. *deduci.* *l.* 12. M. F. P. *emplaſtrumque.* *l.* ead. M. F. P. *circa datur.* *l.* 12. M. F. P. *valentem.* *l.* 14. M. F. P. *ut.* *l.* 15. M. F. P. *eſt.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 62.
2 Aeginet. VI. 54.

quae ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, donec cicatrix ſit, conquieſcere: nam ambulatio, atterendo ulcus ſordidum reddit.

3. *Infibulandi ratio.* [1]

† Infibulare quoque adoleſcentulos interdum valetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſque haec ratio eſt. Cutis, quae ſuper glandem eſt, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si ſuper glandem notae revertuntur, nimis apprehenſum eſt, & ultra notari debet: ſi glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulae eſt. Tum, qua notae ſunt, cutis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque fili capita inter ſe deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hae confirmatae ſunt, excepto filo fibula inditur, quae [2] quo levior, eo melior eſt. Sed hoc quidem ſaepius inter ſupervacua, quam inter neceſſaria eſt.

CAP. XXVI.

De Urinae reddendae difficultate, & curatione. [3]

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia ſenectute iter ejus collapſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit: ac mediocris quoque inflammatio ſaepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, ſed in feminis quoque interdum neceſſarium eſt. Ergo aeneae fiſtulae fiunt:

---

l. 10. F. *alteribus*. *l.* ead. M. F. P. *perforatur*. *l.* 19. M. F. P. *exempto*. *l.* ead. M. F. P. *additur*. *l.* 20. M. F. P. *melior eo levior*. *l.* 23. M. F. P. *De calculo curationibuſque eorum*. *l.* ead. M. F. P. om. *curatione*. *l.* 32. F. *abeneae*.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. 1. C. 63. 2 Rhodius de Acia, Cap. 6. pag. 83. 3 Aegin. VI. 59.

fiunt: eaeque, ut omni corpori, ampliori minorique sufficiant, ad mares, tres; ad feminas, duae medico habendae sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, sex. Incurvas vero esse eas paululum, sed magis viriles oportet, laevesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem a dextro latere, siniſtra quidem manu colem masculi continere, dextra vero fistulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem vesicae ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urina
185, 30. reddita, recipere. Femina brevius uri-
481, 22. nae iter, simul & rectius habet, quod caruunculae simile, inter imas oras super naturale positum, non minus saepe auxilio eget, sed aliquanto minus difficultatis exhibet.

† Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaeresci. Eum si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema † quam plurimum attrahenda, &, condita glande, lino vincienda est; deinde a latere recta plaga coles

---

l. 1. M. F. P. *quae. l.* 7. M. F. P. *paulum. l.* 12. M. F. P. *ani. l.* ead. M. F. *subsellum. l.* 21. M. F. P. *similiter. l.* 21. M. F. P. *mammulae* an *mamillae. l.* 24. M. F. P. om. *sed. l.* 29. M. F. P. *vellere.*

les incidendus, & calculus eximendus est: tum cutis remittenda. sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

5 2. *Calculosis quae curatio adhibeatur.* [1]

Cum vesicae vero, calculique facta mentio sit; locus ipse exigere videtur, ut subjiciam, quae curatio calculosis, cum aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam 10 festinare, cum praeceps sit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum est: sed solo vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuor- 15 decim excessit, &, si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quo minus interposito aliquo spatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina 20 proficiat; sed quo saepius utique in hoc fal- 138, 3. lat, in quo plura & genera & tempora periculi sunt. quae simul cum ipsa curatione proponam.

Igitur, ubi ultima experiri statutum est, 25 ante aliquot diebus victu corpus praeparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minime glutinosos assumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur, quo magis calculus ad 30 vesicae cervicem descendat. Quod an inciderit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, demissis cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridie is puer in jejunio continendus est; & tum loco calido curatio adhi-

1 Aeginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 59.

adhibenda: quae hoc modo ordinatur.

Homo praevalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & averſum, ſuper genua ſua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductiſque ejus cruribus, ipſum quoque jubet, manibus ad ſuos poplites datis, eos, quam maxime poſſit, attrahere; ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi robuſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duobus ſedilibus junctis, duo valentes inſidunt: quorum & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. Tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout conſedit, ſiniſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos attrahit. Sive autem unus, ſive duo continent, ſuper humeros ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumſtantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumciſis, ſiniſtrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, ſimul in anum ejus demittit; dextraeque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit; ne, ſi utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam laedat. Neque vero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut quam

---

l. 3. M. F. P. *adverſum. l.* 11. M. F. P. *quo. l.* 23. M. F. *levare.* P. *levari. l.* 27. P. M. F. *circumciſis, atque ſiniſtra. l.* ead. M. F. P. *manu. l.* ead. M. F. P. *duos ejus digitos. l.* 28. M. F. P. *prius unum, deinde alterum. l.* 33. M. F. P. *laedant.*

quam maxime id tuto fiat. Nam laesa vesica nervorum distentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus. ubi repertus, minore negocio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, nisi cum hoc indiciis suis cognitum est. Si vero aut ibi non fuit, aut recessit retro, digiti ad ultimam vesicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra translata subsequitur.

Atque, ubi repertus est calculus (qui necesse est in manus incidat) eo curiosius deducitur, quo minor laeviorque est; ne effugiat, id est, ne saepius agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus ei se opponit; siniſtra eum compellit deorsum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut ne pronus exeat: si planus, sic, ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis sedeat, si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat. In rotundo nihil interesse, ex ipsa figura patet; nisi, si laevior altera parte est, ut ea antecedat.

Cum jam eo venit, ut super vesicae cervicem sit, juxta anum incidi cutis † plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet, cornibus ad coxas spectantibus paululum: deinde ea parte, qua strictior ima plaga est, etiamnum sub cute, altera transversa † plaga facienda est, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat sic, ut plaga paulo major, quam calculus sit. Nam, qui metu fistu-

---

l. 4. M. F. P. *ibi. l.* 6. M. F. *cum in hoc. l.* 16. M. F. P. *ejus. l.* ead. M. F. P. *opponitur. l.* ead. M. F. P. *siniſtrae digiti deorſum eum compellit. l.* 19. M. F. P. om. *ne. l.* 26. M. F. P. *ut incidi ſuper. l.* 27. M. F. P. om. *ſit. l.* ead. M. F. P. om. *incidi. l.* ead. M. F. P. *debeat. l.* 29. M. F. P. *paulum. l.* 34. Alii *meatum.*

fiſtulae (quam illo loco ὀρορυάδα Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, niſi accipit. idque etiam pernicioſius eſt; ſi figura quoque calculi, vel aſpritudo aliquid eo contulit. Ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtentio nervorum fieri poteſt. quae ſi quis evaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta cervice, quam habuiſſet, inciſa.

† Cum via perfecta eſt, in conſpectum calculus venit: in cujus corpore multum diſcrimen eſt. Ideo, ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si major, injiciendus a ſuperiore ei parte uncus eſt, ejus rei cauſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciem retuſae latitudinis; ab interiori parte laevis, qua corpori jungitur; ab interiori aſper, qua calculum attingit. Iſque longior potius eſſe debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus eſt, in utrumque latus inclinandus eſt, ut appareat calculus, & teneatur, quia, ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Idque eo nomine opus eſt, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum eſſet, jam ſupra propoſui.

Ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt: in utrumque latus; deinde extra, ſic tamen,

---

l. 1. Alii χορίαδα vel ὀρίαδα. ed. optimae ὀρήθραν anni 1497. *corhyada. l.* 12. M. F. P. *vero. l.* 13. M. F. P. *nullum. l.* 14. M. F. P. *ipſe. l.* 19. M. F. *ſpecie. l.* ead. M. F. P. *exteriori.* Legendum ſane eſt *exteriori* vel *anteriori. l.* 22. M. F. P. *brevis. l.* 23. M. F. P. om. *non. l.* 26. M. P. *ideoque. l.* 27. M. P. *minime.*

tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat. Quod si aliquando a superiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Haec est simpliciſſima curatio.

Sed varietas rerum quasdam etiamnum animadversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantummodo, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur. In vesica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex distentione nervorum mortem maturant; multoque magis, si spina aliqua vesicae inhaeret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum esse; eo, quod cruenta distillat, illum esse spinosum: maximeque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id consistit. Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque scalpello usi sunt. Meges (quoniam is infirmior est, potestque in aliqua promi-nentia incidere, inciſoque super illam corpore, qua cavum subest, non secare, sed relinquere, quod iterum incidi necesse sit) ferramentum fecit rectum, in summa parte labrosum, in ima semicirculatum acutum.

---

l. 1. M. F. P. *paulum. l.* 19. M. F. P. *duceretur. l.* 21. M. F. *destillat. l.* 24. M. F. P. *consistit. l.* 33. M. P. *summam. l.* cad. M. P. *partem. l.* 34. P. *imam.*

tumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, ſuper pollice impoſito ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, incideret. Quo conſequebatur, ut ſemel, quantum ſatis eſſet, aperiret. † Quocunque autem modo cervix ea parte ſecta eſt, leniter extrahi, quod aſperum eſt, debet; nulla propter feſtinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenoſorum, vel molliũm.*

At calculus arenoſus, & ante manifeſtus
61, 16. eſt; quoniam urina, quae redditur, arenoſa eſt: & in ipſa curatione; quoniam inter ſubjectos digitos neque aeque, ſed leniter renititur, & inſuper dilabitur. Item molles calculos, & ex pluribus minutiſque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina, ſecum trahens quaſdam quaſi ſquamulas. Hos omneis, leniter permutatis ſubinde digitorum vicibus, ſic oportet abducere, ne veſicam laedant, neve intus aliquae diſſipatae reliquiae maneant, quae poſtmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conſpectum venit, vel digitis, vel unco eximendum eſt.

At, ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. Siquidem in veſica difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longa inquiſitione veſica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non ſecti, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agitata,

---

l. 5. M. F. P. *cum ſequebatur. l.* 7. M. F. *facta.* P. *fracta. l.* 13. M. F. P. *quoniam & urina. l.* 15. M. F. P. om. *ſed. l.* 16. M. F. P. *dilatatur. l.* ead. M. F. P. *mollis. l.* 17. M. F. P. *calculus. l.* 18. M. F. P. *compoſitus. l.* 18. M. F. P. *indicatur. l.* 91. M. F. P. *in ſe attrahens. l.* 33. M. F. P. om. *non.*

tata, deceſſerint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina poſtea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, niſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus eſt. cujus repertor Ammonius, qui ob id λιθότομος cognominatus eſt. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo ſic, ut facile eum concluſum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicae, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipſam veſicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. *De Calculis feminarum.*

Hae vero curationes in feminis quoque ſimiles ſunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda ſunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt, ſcalpellus ſupervacuus eſt; quia is urina in cervicem compellitur, quae & brevior, [1] quam in maribus, & laxior eſt. † Ergo & per ſe ſaepe excidit, & ſi in urinae itinere, quod eſt anguſtius, inhaeret, eodem tamen unco ſine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubjici digiti tanquam maſculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiniſteriore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum eſt ſic, ut utroque loco plaga tranſverſa ſit. neque terreri convenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit. 185, 30. 474, 20.

5. *Quae*

---

l. 6. M. F. P. om. *qui. l.* 9. M. F. P. *concuſſum. l.* 12. M. F. *admodum. l.* ead. M. F. P. *calculum. l.* 13. F. M. P. *findit. l.* 14. M. F. P. *veſicam per ferramentum. l.* 21. M. F. P. *urinam. l.* ead. M. F. P. *non compellit. l.* 23. M. F. P. *primo.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 99.

5. *Quae curatio calculo evulso habenda sit.*

Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnopere vexatum, sinere oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paulum, non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non destitit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipsa curatione faciendum est. Siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitatur; sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, desidere is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum, sub quo & sanguis fere conquiescit, & adstringitur vesica, ideoque minus inflammatur. Quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est, & in genibus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxae paululum excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpositis duabus horis, in solium is aquae calidae resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, caetera vestimentis circumdata sint; manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet: qui spongia subinde in facie detergendus est.

---

l. 5. M. F. P. om. *paulum. l.* 13. M. F. P. *excipitur. l.* 20. M. F. P. *inguinibus. l.* 24. M. F. P. *paulum. l.* 25. M. F. P. *ulcus. l.* 34. M. F. *quo. l.* ead. M. P. *facile. l.* ead. M. F. *detergendum.*

est. Finisque ejus fomenti est, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducendusque † hapsus lanae mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipsam, contectam eodem ante se linteolo, protegat: isque subinde oleo tepido madefaciendus est; ut neque frigus ad vesicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplasmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque vesicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum necessarium est. 210, 6.

Proximo die, si spiritus difficilius redditur, si urina non exit, si locus circa pubem mature intumuit, scire licet, in vesica sanguinem concretum remansisse. Igitur, demissis eodem modo digitis, leniter pertractanda vesica est, & discutienda, si qua coierunt: quo fit, ut per vulnus postea procedant. Non alienum etiam est, oricul ario clystere acetum nitro mixtum per plagam in vesicam compellere. nam sic quoque discutiuntur, si qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, si timemus, ne quid intus sit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Caetera eadem facienda sunt: ut demittatur in solium, ut eodem modo panniculus, eodem lana superinjiciatur.

Sed neque saepe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adolescens est; infirmus, quam valens; levi, quam gra-

l. 11. M. F. P. *quae. l.* 15. M. F. P. *excedit. l.* 18. M. F. P. *leviter. l.* 30. M. F. P. *eadem.*

graviore inflammatione adfectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adstrictum est. Inter haec vero, si somnus est, & aequalis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & venter imus sedet, & mediocris est cum febre modica dolor, scire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel septimo die finitur: qua levata, solium supervacuum est. supini tantummodo vulnus aqua calida fovendum est, ut, si quid urinae rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta sunt pus moventia; &, si pur- 262, 17. gandum ulcus videbitur, melle liniendum. Id, si rodet, rosa temperabitur. Huic curationi aptissimum videtur ἐννεαφάρμακον emplastrum. nam & sevum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quae in id, ne fistula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum super ulcus non sunt necessaria; super medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum est, puro linamento ad cicatricem perducendum est.

Quibus temporibus tamen, si felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praesagire protinus licet, si continua vigilia est, si spiritus difficultas, si lingua arida est, si sitis vehemens, si venter imus tumet, si vulnus hiat, si transiliens urina id non rodit, si similiter ante tertium diem quaedam livida excidunt, si is aut nihil aut tarde respondet, si vehementes dolores

---

l. 5. M. F. P. *sedet sed &. l.* ead. M. P. om. *sedet. l.* 7. M. *producere. l.* 8. M. F. P. *atque. l.* 12. M. F. P. *rodet. l.* 14. M. F. P. *linendum. l.* 19. M. F. P. *medulla. l.* ead. M. F. P. *vitulina. l.* 20. M. F. P. *quod.*

lores sunt, si post diem quintum magnae febres urgent, & fastidium cibi permanet, si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum, & ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis sit metus, succurri abstinentia, modicis, & tempestivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus supra scripsimus, oportet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui excisa vesica nascitur.

PROXIMUS cancri metus est. Is cognoscitur, si, & per vulnus, & per ipsum colem, fluit sanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto sanguine non abhorrentia, tenuesque carunculae lanulis similes. praeter haec, si orae vulneris aridae sunt, si dolent inguina, si febris non desinit, eaque in noctem augetur, si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indurescit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, testiculique intumescunt: si in ipsam vesicam, [1] ani dolor sequitur, coxae tumescunt, non facile crura extendi possunt; at, si in alterutrum latus, oculis id expositum est, paresque utrinque eadem notas, sed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut superior pars semper ea sit, in quam vitium fertur. Ita, si ad colem it, supi-

---

l. 8. M. P. F. *de. l.* 12. M. P. F. addunt *& qua curatione uti deceat. l.* 16. M. F. *eo. l.* 20. M. F. P. *defuit. l.* 26. M. F. P. *durescunt. l.* 32. M. F. P. *eadem.*

1 Tulpius Observat. Lib. IV. Cap. 38.

ſupinus is collocari debet: ſi ad veſicam, in ventrem: ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus; † idemque humor clyſtere intus adigetur: tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta; quae utraque ex vino decocta ſint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, quae ad cohibendos purgandoſque cancros propoſuimus. ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur.

Ubi ſtare coeperit cancer, mulſo ulcus eluetur. vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur: ſuper quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro ſaepe affici ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, ſi quis retentus, concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali poſſit. quae neceſſario mortem maturant.

Sed ut his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic a primo tamen die tenenda ratio curationis eſt. In qua quaedam obſervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia, non niſi humidus dari debet: ubi ulcus purga-

l. 7. M. F. P. *adjicietur. l.* 10. M. F. P. *aliaque. l.* 15. M. F. P. *vulnus.*

purgatum est, ex media materia, olera & salsamenta semper aliena sunt. Potione opus est, non immodica. Nam, si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus aequo assumitur, subinde vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse, manifestius est, quam ut subinde dicendum sit.

Solet vero sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda est, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mixtus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo sanescente, dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardius vesica purgatur. Ideoque diutius plagam patere necessarium est; & tum demum,

l. 3. M. F. P. *modica.* *l.* 10. M. P. *venire.* *l.* 15. M. *agendus est.* *l.* 30. M. F. *vulnus intendit.*

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod, si antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt; vulnus digitis vel averso specillo diducendum est; ut torquentibus exitus detur. Hisque effusis, cum diutius pura urina descendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda sunt, extendendique, ut supra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod si fistulae metus ex his causis, quas proposui, subesse videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coanguſtetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus femina talique inter se deliganda sunt, donec, qualis futura est, cicatrix sit.

CAP. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat. [1]

ET hoc quidem commune esse maribus & feminis potest. Proprie vero quaedam ad feminas pertinent: ut in primis, quod † earum naturalia nonnunquam, inter se glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum [2] exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si ex utero est, membrana ori vulvae opposita est: si ex ulcere, caro id replevit.

Opor-

---

l. 5. M. P. *adverso. l.* 7. M. F. P. *tum. l.* 8. M. F. P. *descendat. l.* 10. M. F. P. *vincti. l.* 16. F. *futura.*

1 Aeginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 96. Hipp. de Steril. XIII. 1. Idem de Natur. Mulieb. VI. Joan. Wierus Observ. L. 1. p. 935. 2 Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem literae [1] x, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. At, si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora † vel vulsella vel hamo apprehensam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere, & vulnus, sicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere; donec ad cicatricem plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur. [2]

UBI concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est. Quae numerari inter difficillimas potest. nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoscitur.

Oportet autem ante omnia [3] resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut femi-

---

l. 5. M. F. P. *Ac. l.* 13. M. F. P. *ulcus &. l.* ead. M. F. P. *ulcera. l.* 20. M. F. P. *qua curatione. l.* 22. M. F. P. *concipit.*

1 Chiasmus vocatur ab Aeginet. VI. 51, 65. & ab aliis. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 83.
2 Aeginet. VI. 74. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.
3 Hippocr. I. de Morb. Mul. T. XCIV. 4.

feminibus ejus ipsius ilia comprimantur. quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiscit. Hac occasione usus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inserere, atque ibi continere, donec iterum os adaperiatur, rursusque alterum digitum demittere debebit, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cujus rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praesertim intus nonnunquam etiam duae manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem accepisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi aegerrime potest; sequiturque saepe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum distentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus sentit. nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet: fere tamen sic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo sit.

Medici vero propositum est, ut infantem manu dirigat vel in caput [1], vel etiam in pedes, si forte aliter compositus est. Ac, si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius

---

l. 5. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. P. *dehiscere. l.* 8. F. *iterum id os.* M. P. *iterum ad nos. l.* 12. M. F. P. *facultatem. l.* 19. Alii *cepisse. l.* 31. M. F. P. *eum. l.* 32. Alii *manus.*

1 Hippocr. I. de Morb. Mul. XCV. 2.

rectius reddit. nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, si caput proximum est, † demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam, si compresso vulvae ore id tentatum est, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipsum os vulvae delabitur, sequiturque nervorum distentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compressa vulva, conquiescere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occasiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; sinistra, intus posita, infantem ipsum, simulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans [1] humore distendatur; exque eo profluat foedi odoris sanies. Quod si tale est, indice digito corpus illud forandum, ut, effuso humore extenuetur: tum id leniter per ipsas manus recipiendum est. nam uncus injectus putri corpusculo facile elabitur. in quo quid periculi sit, supra positum.

Sed in pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur. namque his apprehensis per ipsas manus commode educitur.

Si vero transversus est, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus est. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus spectat.

l. 25. M.F.P. *facile hebeti corpusculo elevabitur. l.* 28. M. F. P. *quibus. l.* 34. M. F. P. *ac.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.

ſpectat. Remedio eſt, cervix praeciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit. qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt.

Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque tum eadem ratione, quae ſupra poſita eſt, unco extrahi poſſit.

At, ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid prolapſum eſt, [1] paulatim abſcindendum eſt. Et, ſi clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae ſunt, conquiſituſque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque ultimis apprehenſis, venulas membranulaſque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, &, ſi quid intus

---

l. 3. M. F. P. *interiorem. l.* ead. M. F. P. *partem. l.* 10. M. P. *intecto. l.* 15. M. F. P. om. *tum. l.* 16. M. F. P. *extrahitur. l.* 18. M. F. P. *protractum. l.* 21. M. F. *conquitiuſque. l.* 31. F. *iſque.*

1 Hippocrat. I. de Morb. XCVI.

intus praeterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida, in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quae in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

CAP. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium deſiderant. Ergo, ſi qua fiſſa in eo veſtate induruerunt, jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant: ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera renovare: deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque caeteris, lenibus medicamentis uti; quae ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere, paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco praeceptum eſt. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit, incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen ante properandum eſt. nam, ſi crudum inciſum eſt, in- 414. 399, 23.

---

l. 2. M. F. P. om. *in. l.* 4. M. F. *praeflatu. l.* 9. M. F. P. *adhibeatur. l.* 11. M. F. P. addunt *& eorum curatione. l.* 14. M. F. P. *ſciſſa. l.* 20. Alii *removere. l.* 23. M. F. P. *eum. l.* 26. M. F. P. *poſui: & utique.*

inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iisdemque medicamentis opus est.

2. *De Condylomatis.* [1]

400, 14. 403, 11. At tubercula, quae κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulsella tuberculum apprehensum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur, quae supra post curationem adhibenda esse proposui: tantummodo, si quid increscit, squama aeris coërcendum est.

3. *De Haemorrhoidibus.* [2]

401, 22. Ora etiam venarum, fundentia sanguinem, sic tolluntur. Ubi sanguini, qui effluit, sanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur. eoque fit, ut omnia vasa, quasi capitula conspicua sint. Tum, si capitulum exiguum est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paulum supra est, quam ubi cum ano committitur, imponendaque spongia ex aqua calida est, donec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpello, supra nodum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus est, & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paululumque supra basim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum est. quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit.

l. 1. M. F. P. *inflammationis. l.* 5. M. F. P. *De condylomatum curatione. l.* 11. M. F. *sequitur. l.* 15. M. P. F. ignorant *De haemorrhoidibus. l.* 18. M. F. P. *acrius. l.* 19. M. F. P. *orae. l.* ead. Alii, Ronseus *omnes venae. l.* 20. M. F. P. *vela. l.* 23. M. F. P. *imponenda. l.* 24. M. F. P. om. *ex. l.* 25. M. F. P. *libeat. l.* 30. M. F. P. *paulumque.*

1 Aeginet. VI. 80. 2 Aeginet. VI. 79.

ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave ſunt, intimum quodque primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore eodem undique tenerae cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, & inguina, & quicquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus, & ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplaſmate foveri. Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, coxendices ac feminа liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis, quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda, &, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iiſdemque, quae alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui.

CAP. XXXI.

De Varicibus. [1]

AB his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum, quae in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quae noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si

---

l. 3. M. F. P. *imum. l.* 10. M. F. P. *eſt. l.* 11. M. P. *locus eſt. l.* 14. M. F. P. *cervices. l.* 18. M. F. P. om. *&. l.* 25. M. F. P. *De varicum curatione.*

1 Aeginet. VI. 82.

Si recta; Si quamvis transversa, tamen simplex; si modica est, melius aduritur. Si curva est, & velut in orbes quosdam implicatur, pluresve inter se involvuntur, utilius excidere est.

Adurendi ratio haec est. Cutis superinciditur: tum, patefacta vena, tenui & retuso ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagae ipsius orae adurantur: quas reducere hamulis facile est. Id interpositis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum superponitur medicamentum, quo adusta sanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione super venam incisa, hamulo orae excipiuntur; scalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter haec ipsa laedatur; eique retusus hamulus subjicitur; interpositoque eodem fere spacio, quod supra positum est, in eadem vena idem fit: quae, quo tendat, facile hamulo extento cognoscitur.

Ubi jam idem, quacunque varices sunt, factum est, uno loco adducta per hamulum vena praeciditur: deinde, qua proximus hamus est, attrahitur & evellitur; ibique rursus abscinditur. Ac sic undique varicibus crure liberato, tum plagarum orae committuntur, & super emplastrum glutinans injicitur.

---

l. 1. M. F. P. *recta est. l.* 5. M. F. P. *eximere. l.* 12. M. F. P. *superimponitur. l.* 26. M. F. P. *ibi. l.* 27. *absciditur.*

CAP.

CAP. XXXII.

De Digitis cohaerentibus, & curvatis.

AT, si digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem postea cohaeserunt, scalpello diducuntur: dein separatim uterque non pingui emplastro circumdatur: atque ita per se uterque sanescit.

Si vero fuit ulcus in digito, posteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit; primum malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod & in veteri cicatrice, &, ubi nervi laesi sunt, evenire consuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis sit. Si nervi est, attingi non debet: neque enim sanabile est. Si cutis, tota cicatrix excidenda est, quae fere calloſa efficit, ut extendi digitus non possit. Tum rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

CAP. XXXIII.

De Gangraena.

GANGRAENAM inter ungues alasque, aut inguina nasci; &, si quando medicamenta vincuntur, membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum est.

Sed id quoque cum periculo summo fit. 304, 23. nam saepe in ipso opere, vel profusione sanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil interest, an satis tutum praesidium sit, quod unicum est.

Igitur

---

l. 2. M. F. P. *Curatio digitorum cohaerentium. l.* 10. M. F. P. *fit. l.* 11. M. F. P. *reddit. l.* 19. M. F. P. *digitum. l.* ead. M. F. P. *patiatur. l.* 23. M. F. P. *De gangraenae curatione. l.* 32. M. P. *fitis.*

Igitur inter ſanam vitiatamque partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat, & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Ubi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid oſſis nudetur: dein id ſerrula praecidendum eſt, quam proxime ſanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperavit, laevanda eſt, ſupraque inducenda cutis. quae ſub ejuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & ſupra id ſpongia ex aceto deliganda. Caetera poſtea ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, praeceptum eſt.

LIBER OCTAVUS.

CAP. I.

De poſitu & figura Oſſium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quae ad oſſa pertinet. Quae quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figuraſque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrinque laevis, &, qua cerebri [1] membranam contegit, &, qua cute, capillum gignente, conte-

l. 8. M. F. P. *os. l.* 18. M. F. P. om. *non. l.* 20. F. *Cornelii Celſi de Medicina liber octavus.* P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi liber octavus. l.* 22. M. F. P. om. *oſſium.*

1 Graeci μηίγγας, Macrob. Saturn. *lib.* 7. *Omentum* vocant.

tegitur. Eaque ſimplex, ab occipitio & temporibus; duplex uſque in verticem a fronte, eſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Interque ea venae diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt.

Raro autem calvaria ſolida, ſine [1] ſuturis eſt: locis tamen aeſtuoſis facilius invenitur. & id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt: ex caeteris, quo ſuturae pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt. neque enim certus earum numerus eſt, ſicut nec locus quidem. Fere tamen duae, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his caeterae quidem ſuturae in unguem committuntur: hae vero, quae ſuper aures tranſverſae ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt; qua capillus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Super hos quoque muſculos, qui tempora contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam. quae a tempore incipiens, per medios oculos, nareſque tranſverſa pervenit ad alterum tempus.

l. 3. F. M. *exterioribus partibus*. *l.* 12. *etiam* legit Pauw p. 6. *l.* 13. M. F. P. *ne*. *l.* 17. M. F. P. *aures*. *l.* 25. *aſſidens* legit Pauw p. 12. *l.* 26. M. P. *quia*. *l.* 28. M. F. P. *ſub iis*. *l.* ead. M. F. P. *muſculis*. *l.* 29. *connectunt* legit Pauw p. 12. *l.* ead. M. F. P. *connectunt*.

1 Nonnunquam tamen obſervatur, uti variis exemplis probat Vertunianus ad Hippocr. de Vulneribus Capitis, pag. 45.

pus. A qua breves duae ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. Et malae quoque in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſuturas habent. A mediiſque naribus, aut ſuperiorum dentium gingivis, per medium palatum una procedit; aliaque tranſverſa idem palatum ſecat. Et ſuturae quidem in plurimis hae ſunt.

Foramina autem, intra caput, maxima oculorum ſunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus. Ex his, quae oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. ſiquidem haec primum a ſuperciliis, anguliſque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſa, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quae a ſummis ad intimas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & reddunt & accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa & tenuia foramina diſſipantur, per quae ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primo rectum & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quae facultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod tranſverſum a genis tendens, ab inferioribus offibus ſuſtinetur. Jugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id Graeci

l. 17. M. P. *cartilagine. l.* ead. M. F. P. *verſae. l.* 20. M. F. P. *imas. l.* 28. M. F. P. *quod ipſum juxta. l.* 30. M. F. P. *juxtaque ea.*

Graeci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero eſt molle os, eoque una eſt. Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum eſt: a quo utrinque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes excipit, immobiles ſunt. † Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiusque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt, cardinis modo fit; ibique huc & illuc ſe inclinans maxillae facultatem motus praeſtat.

Duriores oſſe dentes ſunt: quorum pars maxillae, pars ſuperiori oſſi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοὶ a Graecis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere [1] maxillares quini ſunt, praeterquam in iis, in quibus genuini, qui ſero gigni ſolent, non increverunt. Ex his primores ſingulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Ex ea radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſaepius priorem expellit; interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit.

Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cer-

---

l. 6. M. F. P. *exigit.* Alii *facilitatem.* Male. Pauw p. 23. *l.* 19. M. F. *temnici. l.* 22. M. F. P. *quaterni. l.* 23. M. F. *tres ultimi.* P. *ultimi. l.* ead. *jam genuini.* Pauw. p. 26. *l.* 24. M. F. P. *priores. l.* 29. M. F. P. *exque ea.*

1 Militares i. e. molares vocat Soranus Epheſius, Iſag. C. 17.

cervice sunt, duodecim ad costas, reliquae quinque sunt proximae costis. Hae teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos exigunt: mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit. latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur. Omnesque vertebrae (exceptis tribus ſummis) a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habent: ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo fit, ut caput deorſum parvis tuberibus exaſperetur. Secunda ſuperioris parti inferiori inſeritur. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur. itaque ſuperior ſecundae circumdata in latera quoque caput moveri ſinit. Tertia eodem modo ſecundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas eſt. Ac, ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi collum continerent, quos κατώτας Graeci appellant. ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora non patitur. Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inſerantur, excipit. Caeterae proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt, multisque nervis & multa cartilagine continentur. Ac ſic, uno flexu modico in pronum dato,

l. 4. *exſerunt* legit Pauw p. 32. *l.* 5. *ea* legit Pauw p. 32. *l.* ead. M. F. P. *circa. l.* 6. M. F. P. *per. l.* 7. M. F. P. *perviae. l.* 11. M. F. *deſidentis. l.* 15. M. F. P. *caput ſurſum deorſum. l.* ead. M. F. P. *verſum.* Pauw p. 64. legit *verſus. l.* 16. M. F. P. *ſuperiori.* Ita quoque Pauw p. 64. *l.* ead. M. F. P. *inferiore.* Pauw p. 64. legit *inferioris. l.* 17. M. P. om. *inſeritur. l.* 19. M. F. P. *ſummae. l.* 29. M. F. P. *exigit. l.* 34. M. P. *promptum.*

dato, caeteris negociis homo & rectus insistit, & alioqui ad necessaria opera curvatur.

Infra cervicem vero summa costa contra humeros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt: haeque, primis partibus rotundae & leniter quasi capitulatae, vertebrarum transversis processibus, ibi quoque paululum sinuatis, inhaerent: inde latescunt, & in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rursus in interiora leniter flexae committuntur cum osse pectoris. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipsum quoque cartilagine mollitum, terminatur. Sub costis vero superioribus quinque (quas πόδας Graeci nominant) breves tenuioresque, atque ipsae quoque paulatim in cartilaginem versae, extremis abdominis partibus inhaerescunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, nisi cartilago est.

Rursus, a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt: nostri † scutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant. Ea in summis verticibus sinuata, ab his triangula, paulatimque latescentia ad spinam tendunt; &, quo latiora quaque parte sunt, hoc hebetiora. Atque ipsa quoque, in imo cartilagine nosa, posteriore parte velut innatant; quoniam, nisi in summo, nulli ossi inhaerescunt. Ibi vero validis musculis nervisque constricta sunt.

At a summa costa paulo interius, quam

---

l. 2. M. F. P. *aliquid. l.* 4. M. F. P. *undecim. l.* 8. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. P. *insinuatis. l.* 9. M. F. P. *pateſcunt. l.* 13. M. F. &. *l.* 16. M. F. P. *prioribus. l.* 17. M. F. P. *ῥόας. l.* 24. M. F. P. *ſcoptula. l.* 29. M. *ac.*

quam ubi ea media est, os excrescit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato scapularum ossi fit, eo plenius latiusque est, paululum in interiora curvatum. quod protinus altera verticis parte modice intumescens, sustinet jugulum. Id ipsum recurvum ac inter durissima ossa numerandum, altero capite in eo, quod posui, altero in exiguo sinu pectoralis ossis insidit, paululumque motu brachii movetur, & cum lato osse scapularum, infra caput ejus, nervus & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, sine medulla, cartilaginosus: medius teres, durus, medullosus: leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in posteriorem & exteriorem partem. Prior autem pars est, quae a pectore est: posterior, quae ab scapulis: interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit. quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. † Superius autem humeri caput rotundius quam caetera ossa, de quibus adhuc dixi, † verticillati scapularum ossi inferitur, ac majore parte extra id situm nervis deligatur. At inferius duos processus habet: inter quos, quod medium est, magis etiam extremis partibus sinuatur.

Quae res sedem brachio praestat. quod constat ex ossibus duobus. Radius, quem κερκίδα Graeci appellant, superior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit. quod ibi nervis & cartilagine contine-

---

l. 4. M. F. P. *& paulatim in exteriora. l.* 5. M. F. P. *propius. l.* 7. M. F. P. *id autem ipsum. l.* ead. *ac neque inter. l.* 10. M. F. P. *paulum. l.* 12. M. F. P. *cartilagini. l.* 16. M. F. P. *& in priorem & in exteriorem. l.* 17. M. F. om. *in posteriorem &. l.* 24. M. F. P. *verticillatis. l.* ead. M. F. P. *ossibus. l.* 25. M. F. P. *extransitu. l.* 34. M. F. P. *atque.*

tinetur. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in ſummo capite duobus quaſi verticibus extantibus in ſinum humeri, quem inter duos proceſſus ejus eſſe propoſui, ſe inſerit. † Primo vero duo, radii & brachii, oſſa juncta paulatim dirimuntur, rurſuſque ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius, in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit. Ac, ne ſaepius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moveri poſſet, niſi laevi inniteretur; aut cum carne nerviſque conjungi, niſi ea media quaedam materia committeret.

In manu vero prima palmae pars ex multis minutiſque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paululum in interiora concavi ſpecies. Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinum radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque oſſa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur: qui ex oſſibus ternis conſtant. omniumque eadem ratio eſt. Interius os in vertice ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum, nervique ea continent. A quibus

---

l. 5. M. F. P. *duobus. l.* ead. M. F. P. *radiis. l.* 6. M. F. P. om. *&. l.* 11. M. F. P. *verticem. l.* 12. M. F. *paulum. l.* 25. M. F. P. *alterius angulus: planities. l.* 26. M. F. P. *paulum. l.* 27. M. P. *ſinu. l.* 32. M. F. P. *verticem.*

bus orti ungues indureſcunt. Ideoque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhaerent. At ſuperiores quidem partes ſic ordinatae ſunt.

Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſinit; quod tranſverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube tranſverſum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex caeteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos proceſſus a priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba, rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt: ſuperiora in ſinus coxae, ſicut humeri in ea oſſa, quae ſcapularum ſunt, conjiciuntur; tum infra introrſus leviter tendunt, quo aequalius ſuperiora membra ſuſtineant. Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quae commiſſura oſſe parvo, molli, cartilaginoſo tegitur. patellam vocant. Haec ſuper innatans, nec ulli oſſi inhaerens, ſed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus. Ete-

---

l. 3. M. F. P. *Ac. l.* 1. M. F. P. *deſidit. l.* 14. M. F. P. *formnat. l.* 19. M. F. *gibba habent. l.* 23. M. F. P. *leniter. l.* ead. M. F. *leniter intendunt. l.* 31. M. om. *os tendens.*

Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio ſimile eſt: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoſcatur. quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verum alterum os ab exteriore parte ſurae poſitum eſt: quod ipſum quoque ſura recte nominatur. Id brevius, ſupraque tenuius, ad ipſos talos intumeſcit. Alterum a priore parte poſitum, cui tibiae nomen eſt, longius & in ſuperiore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore capite committitur; ſicut cum humero cubitus. Atque ea quoque oſſa, infra ſupraque conjuncta, media, ut in brachio dehiſcunt. Excipitur autem crus infra oſſe ex transverſo talorum; idque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt. quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedentia ex talo recipit, ut in ſinum ejus inſeritur. Idque ſine medulla durum, magisque in poſteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repraeſentat. Caetera oſſa pedis ad eorum, quae in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa ſunt. Plantae palmis, digiti digitis, ungues unguibus reſpondent.

CAP. II.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut de loco movetur. Id, quod vitiatum eſt, pri-

l. 6. M. F. P. *ſupra. l.* 7. M. F. P. *ſupra. l.* 19. M. F. P. &. *l.* 24. M. F. *palmae. l.* 33. M. F. P. om. *de.*

primo fere pingue fit, deinde vel [1] nigrum, vel carioſum. quae, ſupernatis grávibus ulceribus aut fiſtulis, hisque vel longa vetuſtate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere exciſo, &, ſi latius eſt ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem ſubſecare, donec undique os integrum patefiat: tum id, quod pingue eſt, ſemel iterumve ſatis eſt admoto ferramento adurere, ut ex eo ſquama ſecedat; aut radere, donec jam aliquid cruoris oſtendatur, quae integri oſſis nota eſt. nam neceſſe eſt aridum ſit id, quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque laeſa faciendum eſt. ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit, quod relinquitur. Deinde, ſive os ſive cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt. Neque alia facienda ſunt, ubi caries, nigritiesve in ſummo oſſe eſt. ſiquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum eſt. qui radit haec, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius deſinat. Finis eſt, cum vel ad album os, vel ad ſolidum ventum eſt. Albo finiri ex nigritie vitium, ſoliditate quadam ex carie, manifeſtum eſt. Accedere etiam cruoris aliquid integro, ſupra dictum eſt. Si quando autem altius deſcenderit utrumlibet, dubium eſt.

In carie quidem expedita cognitio eſt, ſi ſpecillum tenue in foramina demittitur; quod magis minusve intrando, vel in ſummo cariem eſſe, vel altius deſcendiſſe, teſtatur.

Colligi

---

l. 8. M. F. P. *pateat. l.* 10. M. F. P. *ſtatu. l.* 11. M. F. P. *aut eradere. l.* 12. M. P. *integrioris. l.* 16. M. F. P. *relinquatur. l.* 32. M. F. P. om. *ſi. l.* ead. M. F. P. *foramen.*

1 Aph. VII. 2.

Colligi idem potest etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen adacta terebra fit. nam finis vitii est, ubi scobis nigra esse desiit. Igitur, si caries alte descendit, per terebram urgenda crebris foraminibus est, quae altitudine vitium aequent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta sunt, donec siccum os ex toto fiat. simul enim & post haec solvetur ab inferiore osse, quodcumque vitiatum est; & is sinus carne replebitur; & humor aut nullus postea feretur, aut mediocris.

Sin autem nigrities est, aut si caries ad alteram quoque partem ossis transit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem ossis penetrante, fieri potest. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum est. Si inferior pars integra est, eatenus, quod corruptum est, excidi debet. Item sive capitis, sive pectoris os, sive costa carriosa est, inutilis ustio, sed excidendi necessitas est. Neque audiendi sunt, qui osse nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant. ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri potest, eodem momento & cutis incidenda est, & os detegendum, & omni vitio liberandum est. Longeque pernicioſissimum est, quod in osse pectoris est: quia vix, etiamsi recte cessit curatio, veram sanitatem reddit.

CAP.

l. 1. M. F. P. *nigrities colligi quidem. l.* 9. M. F. P. *donec inde siccum. l.* 10. M. F. P. *post haec & resolvetur. l.* 17. M. F. P. *excidi. Atque idem. l.* 23. M. F. P. *vitio est &.*

CAP. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus modis. Si parvulum est, quod laesum est, [1] modiolo, quem κυνίκιον Graeci vocant: si spatiosius, terebris. Utriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, est, imis oris serratum: per quod medium clavus, ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera sunt: alterum simile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam aequaliter sursum procedit.

Si vitium in angusto est, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. At, si caries subest, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus sit, qui clavum recipiat, ut, eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit: deinde his habena quasi terebra, convertitur. Estque quidam premendi modus, ut & foretur, & circumagatur: quia, si leviter imprimitur, parum proficit; si graviter, non movetur. Neque alienum est, instillare paululum rosae, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur. quod ipsum tamen, si copiosius est, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modiolo impressum est, medius clavus educitur, & ille per

---

l. 6. M. *spatiosus*. P. *spatiosum*. *l.* 9. M. F. P. *ferratum*. *l.* 20. M. F. P. *&*. *l.* 22. M. P. *fit*. *l.* 24. *quid in premendi modo*, Pauw, p. 85. *l.* 28. M. F. P. *paulum*. *l.* 31. M. F. *inter*. *l.* 32. M. F. P. *pressum*.

1 Vide Francisc. Vertunian. Comment. in Hippocr. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 2.

per ſe agitur. deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur.

At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit. atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſic ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Utro modo vero id circumductum eſt, idem exciſorius ſcalper, & in oſſe corrupto planus, ſummam quamque teſtam laevet, donec integrum os relinquatur.

Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque vitii ſpecillo ſignificatur, quod depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & renitens aliquid invenit, & madens exit. Si pervium invenit, altius deſcendens inter os & membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccum: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit.

Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam

---

l. 4. leg. *Ac ſic*, Pauw, p. 87. *l.* 8. M. P. *totus*. *l.* 11. M. F. P. *tunc*. *l.* 18. M. F. *laeſit*. P. *laedit*. Al. *laevigat*, *leviget*, Pauw, p. 87. *l.* 22. M. F. P. *ſigni*. *l.* 23. M. F. P. *qui*. *l.* ead. M. F. P. *depreſſius*. *l.* 25. M. F. P. *& ob id renitens*. *l.* 28. M. F. P. *ſiccus*.

tam alte proceſſit. Terebra vero ea, quam ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne nimis incaleſcat, ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt. Sed tum majore cura agendum eſt; cum jam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt; aut in duplici ſuperius. illud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus eſt, & ſaepius attollenda, & foraminis altitudo conſideranda, ut, quandocunque os perrumpitur, [1] ſentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana laedatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis [2] oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo media ſepta, ſed multo circumſpectius, excidenda ſunt; ne forte angulus ſcalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranae cuſtos immittatur. μηνιγγοφύλακα Graeci vocant. lamina autem aenea eſt, firma, paululum reſima, ab exteriore parte laevis. Quae demiſſa ſic, ut exterior pars ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi excipit ejus angulum, ultra tranſire non patitur: eoque & audacius, & tutius, ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os, eadem lamina levetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poſſit. Ubi totum os ejectum eſt, circumradendae laevandaeque ſunt orae, & ſi quid ſcobis membranae inſedit, colligendum. Ubi, ſuperiori parte ſublata, inferior relicta eſt, non

---

l. 1. M. F. P. *jam. l.* 17. M. F. P. *ſaepe. l.* 20. M. F. μηνιγγοφύλακας. *l.* 21. M. P. om. *autem. l.* 22. M. F. P. *paulum. l.* 23. M. F. P. *eſt. l.* 30. M. P. *poteſt. l.* 32. M. F. P. *quis.*

1 *Periclitemur*, hoc eſt, probemus, Vertunian. p. 92. 2 Aph. VI. 18.

non orae tantum, ſed os quoque totum laevandum eſt, ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quae aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet. Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quae recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abſceſſit, expellat. eaque fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt, ſquama, a Graecis nominatur.

Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tantum collidatur, exaſpereturque. Quod ubi incidit, radi & laevari ſatis eſt. Haec quamvis maxime fiunt in capite, tamen caeteris quoque oſſibus communia ſunt; ut ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum. At, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſunt, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

CAP.

---

l. 1. M. F. P. *ora. l.* 3. M. F. *oſſe. l.* 6. F. *venero. l.* 12. M. F. P. *ore. l.* 18. M. F. P. *ſquama, id eſt,* λεπὶς. *l.* 21. M. F. P. *tamen. l.* 27. M. F. P. *ſint.*

CAP. IV.

De Calvaria fracta. [1]

IGITUR, ubi calvaria percussa, protinus requirendum est, [2] num bilem is homo vomuerit; num [3] oculi ejus obcaecati sint; num obmutuerit; num per nares auresve sanguis ei effluxerit; num conciderit; num sine sensu quasi dormiens jacuerit. Haec enim non nisi osse fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, scire licet, necessariam, sed difficilem curationem esse. Si vero etiam torpor [4] accessit; si mens non constat, si nervorum vel resolutio vel distentio secuta est; verisimile est, etiam cerebri membranam esse violatam; eoque in angusto magis spes est. At, si nihil horum secutum est, & jam potest dubitari, an os fractum sit; & protinus considerandum est, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percussum sit, & hoc ipso laevi an aspero, mediocri an vastiore, vehementer an leviter. quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei restitisse credibile est. Sed nihil tamen melius est, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga est, demitti specillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quosdam naturales sinus inciderit, opinionem fracti ossis frustra faciat: neque nimis plenum; ne parvulae rimulae fallant. Ubi specillum ad os venit, si nihil nisi laeve & lubricum occurrit, integrum id videri potest: si quid asperi est, utique qua futurae non sint, fractum os esse testatur. A su-

---

l. 2. M. F. P. *De calvariae fractae curatione. l.* 3. omnes edit. *pertusa. l.* 3. M. F. P. *ea. l.* 5. F. *vomerit. l.* 16. M. F. P. om. *& jam. l.* 19. M.F. *leni. l.* 20. F.M. *leniter. l.* 30. M. P. om. *si. l.* ead. M. F. P. *lene.*

1 Aeginet. VI. 90. 2 Plura, quae recentiores adjiciunt, signa enumerat Vertunianus in Comm. ad Hipp. Lib. de Cap. vulnerib. p. 68, 69. 3 Male, potius, *si oculi obtenebrarint*, ex Hippocrate. Vertunian. ibid. p. 68. 4 Graecis κάρος. Idem pag. 71.

A ſuturis ſe deceptum eſſe, 1 Hippocrates memoriae tradidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam † levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; praecipueque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſa poſteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed haec quidem, alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit.

Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quia aeque aſpera eſt; ut aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt, exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet: ſed os deoperire tutiſſimum eſt. Nam neque utique certa ſedes, ut ſupra poſui, ſuturarum eſt: & poteſt idem & naturaliter commiſſum & ictu fiſſum eſſe, juxtave aliquid fiſſum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis ſpecillo nihil invenitur, tamen aperire commodius eſt. At, ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id deradendum, nigritiem enim continet ſi quid fiſſum eſt.

[2] Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, ſi graviter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte, qua cutis diſciſſa eſt, rima reperitur; non incommodum

l. 2. M. F. P. *prodidit. l.* 11. F. *alioqui. l.* 15. F. *quae* M. *quaeque. l.* 18. M. F. P. *aperire. l.* 23. M. F. P. *aliquid. l.* ead. M. F. P. *fuerit. l.* 26. M. P. *detrahendum. l.* 27. P. *fixum. l.* 33. M. F. P. *diſcuſſa.*

1 Quintil. Inſtitut. Orator. III. 6. ad quem locum plura dabimus exempla. 2 Hic quintus fracturarum cranii modus ἀπήχημα dictus deſcribitur, de quo vide Vertunian. in Comment. in Hippocr. de Cap. vulner. pag. 63. & ſeq.

dum est, parte altera considerare, num quis locus mollior sit, & tumeat; eumque aperire: siquidem ibi fissum os reperietur. Nec tamen magno negocio cutis sanescit, etiamsi frustra secta est. Os [1] fractum nisi succursum est, gravibus [2] inflammationibus afficit, difficiliusque postea tractatur.

Raro, sed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid sanguinis mittat; isque ibi concretus magnos dolores moveat, & oculos quibusdam obcaecet. Sed fere contra id dolor est, &, eo loco cute incisa, pallidum os reperitur, ideoque id quoque os excidendum ex. Quacumque autem de causa curatio haec necessaria est, si nondum satis cutis patefacta est, latius aperienda est, donec, quicquid laesum est, in conspectu sit. In quo ipso videndum est, ne quid ex ipsa membranula, quae sub cute calvariam cingit, super os relinquatur: siquidem haec scalpro terebrisve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius est ex toto ab osse deduci. Plagam, si ex vulnere est, talem necesse est habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda est, ea fere commodissima est, quae duabus transversis
489. lineis literae x figuram accipit, ut deinde a singulis procedentibus angulis cutis subsecetur.

Inter quae, si sanguis fertur, spongia subinde

---

l. 4. M. F. P. *in frusta desecta.* Ita quoque legendum censet Scaliger apud Vertunian. in Comment. in Hipp. de Cap. Vulner. p. 63. *l.* 12. lege *oculosque pus obcaecet.* Scaliger apud Vertunian. p. 64. *l.* 14. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *quibus*. *l.* 30. edit. *lingulis*, aliae, *liguliis*. *l.* ead. M. F. P. *subsequatur*. Ita etiam Scaliger apud Vertunian. p. 90.

1 Aph. VII. 14, 24. 2 Aeginet. VI. 90.

inde in aceto tincta cohibendus est, occupandusque objectis linamentis, & caput altius excitandum.[1] Neque id vitium ullum metum, nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert: sed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est, ante emplastra experiri, quae calvariae causa componuntur. eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per se super fissum fractumve os imponere: deinde super id, aliquanto latius quam vulnus est, eodem medicamento illitum linteolum, & praeterea succidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie resolvere; similiterque curare usque ad diem quintum. A sexto die etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere: caeteraque eadem facere. Quod si caruncula increscere coeperit, & febricula aut soluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, satisque somni accedat, in eodem medicamento erit perseverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplastrum, adjecto cerato ex rosa facto; quo facilius carnem producat. nam per se reprimendi vim habet. Hac ratione saepe rimae callo quodam implentur; estque ea ossis velut cicatrix. & latius fracta ossa, si qua inter se non cohaerebunt, eodem callo glutinantur. estque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciso osse increscit. Si vero sub prima curatione febris intenditur, brevesque somni, & iidem per somnia

---

l. 10. M. P. *aliquid. l.* 19. M. F. P. *cetera ex. l.* 21. M. F. P. *erit. l.* ead. F. *lenior. l.* 22. M. F. P. *accedet. l.* 30. M. F. P. *cohaerebant. l.* 31. M. P. om. *id.*

1 Ita Seneca, *excitare aedificium.* Flor. L. 1. *excitare urbem.*

somnia tumultuosi sunt, ulcus madet, neque [1] alitur, & in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores sunt, cibique super haec fastidium increscit; tum demum ad manum scalprumque veniendum est.

Duo vero sub ictu calvariae [2] pericula sunt; ne vel findatur vel medium desidat. Si fissum est, possunt orae esse compressae; vel quia altera super alteram excessit; vel etiam, quia vehementer rursus se commiserunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem descendat, exitum vero non habeat; ac sic eam irritet, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os desedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibusdam velut aculeis pungentibus. His ita succurrendum est, ut tamen quam minimum ex osse dematur. Ergo, si ora alteri insedit, satis est id, quod eminet, plano scalpro excidere. Quo sublato, si rima hiat aliquantum, curationi satis est. At, si orae inter se comprimuntur, a latere ejus, interposito digiti spatio, terebra foramen faciendum est: ab eoque scalper duabus lineis ad rimam agendus, ad similitudinem literae A; sic, ut vertex ejus a foramine, basis ad rimam sit.

Quod si rima longius patet, ab altero foramine rursus similis sinus fieri debebit: & ita nihil latere sub eo osse confractum potest, abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne si fractum quidem os desedit, totum excidi necesse est: sed, sive totum

---

l. 13. M. F. P. *si. l.* 15. M. F. P. om. *at. l.* 22. M. F. P. *jam. l.* ead. M. F. P. *quantum. l.* 27. M. F. P. C. *l.* 28. M. F. P. *it. l.* 31. M. F. P. *latens in. l.* ead. M. F. P. *concavum. l.* 32. M. F. P. *est. l.* ead. alii *latentibus.*

1 i. e. *coalescit.* Scaligerana prima, pag. 7. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 2.

tum perfractum est, & ab alio ex toto recessit, sive circumpositae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter se habet, scalpro dividendum est. Deinde in eo, quod desedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina facienda sunt, si in angusto noxa est, duo, si latius patet, tria; septaque eorum excidenda: & tum scalper utrinque ad rimam agendus sic, ut lunatum sinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum spectent. Deinde, si qua labant, & ex facili removeri possunt, forcipe ad id facto colligenda sunt, maximeque ea, quae acuta membranam infestant. Si id ex facili fieri non potest, subjicienda lamina est, quam custodem ejus membranae esse, proposui: & super eam, quicquid spinosum est, & intus eminet, excidendum est. eadem lamina, quicquid deorsum insedit, attollendum. Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta ossa tamen inhaerent, solidentur: qua parte abrupta sunt, sine ullo tormento sub medicamentis tempore excidant, spaciumque inter haec satis illis magnum ad extrahendam saniem relinquatur, plusque in osse propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo excisо. §12, 21.

His factis, ea membrana acri aceto respergenda est; ut, sive aliquid sanguinis ex ea profluit, cohibeatur, sive intus concretus cruor remanet, discutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui supra positus est, mollitum, ipsi membranae imponen-

l. 6. M. F. P. *addenda. l.* 12. M. F. P. *labent.* Alii *laedunt. l.* 13. M. F. P. *forfice. l.* ead. M. F. P. *facta. l.* 23. M. P. *medicamenti. l.* 25. M. P. *illi.*

ponendum est: caeteraque eodem modo facienda sunt, quae ad linteolum illitum, & lanam succidam pertinent: collocandusque is loco intepido: & curandum quotidie vulnus; bis etiam, aestate.

Quod si membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit rosa tepida. Si usque eo tumebit, ut super ossa quoque emineat, coercebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anserino mixta: cervixque molliri debebit liquido cerato, ex irino facto. At, si parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplastri & mellis miscendus erit; idque superinfundendum; ejusque continendi causa unum aut alterum linamentum injiciendum, & super linteolo, cui emplastrum illitum sit, contegendum. Ubi satis pura membrana est, eadem ratione adjiciendum emplastro ceratum, ut carnem producat.

Quod ad abstinentiam vero, & primos ulteriores que cibos potionesque pertinet, eadem, quae in vulneribus praecepi, servanda sunt: eo magis, quo periculosius haec pars afficitur. Quinetiam, cum jam non solum sustineri, sed ali cibis quoque oportebit, tamen erunt vitanda, quaecunque mandenda sunt: item fumus, & quicquid excitat sternutamentum. Spem vero certam faciunt, membrana mobilis ac sui coloris, caro increscens rubicunda, facilis motus maxillae atque cervicis. Mala signa sunt, membrana immobilis, nigra, vel livida,

l. 12. Alii *illiniri*. *l.* 19. M. F. P. *plus*. *l.* 27. F. *iis*. M. P. *his*. *l.* ead. M. F. P. & Pantin. edit. *adparebunt*. *l.* 31. Alii *mollis*.

da, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel resolutio vel distentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis. Caetera, quae ad somnum, cibi desiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quae in caeteris vulneribus, vel salutaria, vel mortifera sunt.

Ubi bene res cedit, incipit ab ipsa membrana; vel, si os eo loco duplex est, inde quoque caro increscens id, quod inter ossa vacuum est, replet: nonnunquam etiam super calvariam excrescit. Quod si incidit, inspergenda squama aeris est, ut id reprimat & cohibeat, eaque carni superdanda, quae ad cicatricem perducant. Omnibusque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paululum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri potest, ut non per omnem aetatem sit exulceratio: quae linteolo, medicamentum habente, contegenda erit. Illa utique, capite fracto, servanda sunt, ut, donec jam valida cicatrix erit, vitentur sol, ventus, frequens balneum, major vini modus.

CAP. V.

De Naso fracto. [1]

IN naribus vero, & os, & cartilago frangi solet, & quidem modo adversa, modo a latere est: si adversa fracta sunt, alterumve ex his, nares desidunt, difficulter spiritus trahitur. Si a latere os fractum est, is locus cavus est; si cartilago, in alteram partem nares declinantur.

† Quic-

l. 4. M. F. P. *caeteraque. l.* 10. M. F. P. *increscere. eaque. l.* 14. M. F. P. *ea. l.* ead. M. F. P. *cohibeatque. l.* ead. M. F. P. om. *eaque. l.* ead. M. F. P. *superdando. l.* 17. M. F. P. *paulum. l.* 19. M. F. P. & ed. Pantin. om. *non. l.* ead. M. F. P. *sit. l.* 23. M. F. P. *erit solvenda. l.* ead. M. F. P. om. *sol, ventus. l.* 26. M. F. P. *De nasium fractarum curatione.*

1 Aegin. VI. 91. Hippocr. de Artic. T. XXX. XXXI. Vectar. T. V. Petr. de Marchettis Observat. Medico-Chirurg. Observ. 26, 27. exempla refert.

† Quicquid e cartilagine concedit, excitandum leniter est, aut subjecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis: deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumsutaque, intus injicienda sunt; aut eodem modo compositum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quae desidere cartilaginem non sinunt. Sed, si adversa ea fracta est, aequaliter utraque naris implenda est. Si a latere, id, quod inferitur, crassius esse debet ab ea parte, in quam nasus jacet, ab altera tenuius. Ex-
525, 18. trinsecus autem circumdanda habena est mollis, medio illita mixtis inter se similia & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda est. id enim corpori quasi gluten inhaerescit, &, cum induruit, nares commode continet. † Sin, quod intus inditum est, laedit; sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, exercitatae nares eadem tantummodo habena continendae sunt: deinde, post quatuordecim dies idipsum demendum est. Resolvitur autem aqua calida; eaque tumens locus quotidie fovendus est.

Sin os fractum est, id quoque digitis in suam sedem reponendum est: atque ubi adversum id ictum est, utraque naris implenda est: ubi a latere, ea, in quam os impulsum est: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum est; quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodo,

---

l. 1. M. F. P. *in. l.* ead. *cartilaginem incidit. l.* 6. M. F. P. *adjicienda. l.* 10. M. F. P. *sinat. l.* 12. M. F. P. *crassius. l.* 16. M. F. P. *media. l.* 23. M. F. P. *excitatae. l.* 27. *tum is.*

modo, ſed etiam ad tumorem increſcit. a tertio die fovendum id aqua calida eſt, tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet. Quod ſi plura erunt fragmenta, nihilominus intrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinſecus eadem habena, & ſuper eam ceratum; neque ultra faſcia adhibenda eſt.

At, ſi quod fragmentum undique reſolutum cum caeteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulſella vero extrahetur: finitisque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt. Pejus eſt, ubi aut oſſi aut cartilagini fractae cutis quoque vulnus acceſſit. id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt: cuti vero ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex his, quae recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo vinculo deligandum eſt.

CAP. VI.

De Auribus fractis. [1]

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt. ſaepe enim ſuppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique eum

l. 5. M. F. P. *extrinſecus. l.* 25. M. F. P. *De aurium fractarum curatione.*

1 Aegin. III. 23. Hippocr. de Articul. T. XXXV. Vectar. VI.

eum locum. Itaque, si cum cute cartilago rupta est, cutis utrinque suitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero si jam pus natum est, aperienda altera parte cutis, & ipsa cartilago contra lunata plaga excidenda est: deinde utendum est medicamento leniter sanguinem supprimente, quale lycium est aqua dilutum, donec sanguis fluere desinat: tum imponendum linteolum cum emplastro, sic, ut pingue omne vitetur: & a parte posteriore lana mollis auri subjicienda est, quae, quod est inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda est; & a tertio die, vapore, ut in naribus posui, fovenda. Atque in his quoque generibus abstinentia primis temporibus necessaria est, donec inflammatio finiatur.

CAP. VII.

De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia ossa pertinentibus. [1]

AB his ad maxillam venturus indicanda quaedam puto communiter ad omnia ossa pertinentia, ne saepius eadem dicenda sint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transversum; interdum obliquum: atque id ipsum nonnunquam retusa habet capita, nonnunquam acuta. quod genus pessimum est: quia neque facile committuntur, quae nulli retuso innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut musculum. Quinetiam

---

l. 3. F. M. *ita. l.* 7. M. F. P. om. *sanguinem. l.* 16. M. F. P. *primi. l.* 17. M. F. P. *temporis. l.* 20. M. F. P. *De maxillae fractae curatione deque. l.* 28. M. F. P. *in.*

1 Aeginet. VI. 92.

etiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem ossibus ex toto saepe fragmentum a fragmento recedit: Maxillae vero semper aliqua, parte etiam vexata, ossa inter se cohaerent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento omnia ossa in suam sedem compellenda sunt: deinde, si maxilla transversa fracta est (sub quo casu fere dens super proximum dentem excidit) ubi ea suam sedem collocata est, duo proximi dentes, aut si hi labant, ulteriores inter se [1] seta deligandi sunt. id in alio genere fracturae supervacuum est. caetera eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, superinjiciendum est, cumque eo simila & thuris fuligo: deinde aut fascia, aut mollis habena, medio in longitudinem incisa, ut utrinque mentum complectatur; & inde capita ejus supra caput adducta ibi ligentur. 522, 16.

Illud quoque ad omnia ossa pertinens dictum erit; famem primum esse necessariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; sublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus esse alienum. Deinde tertio die resolvi debere; foverique per spongiam vapore calidae, eademque, quae primo foverant, superdari; idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quae vel nono die, vel septimo fere solvitur: ea sublata, rursus ossa esse tractanda, ut, si quod fragmentum loco suo non est, reponatur. neque id esse sol-

l. 7. M. F. P. *cute. l.* ead. M. P. *omnino. l.* 10. M. F. *excedit. l.* 15. M. F. P. *facienda sunt. l.* 17. M. F. P. *cum eadem. l.* ead. M. F. P. *& eadem thuris fuligine est. l.* 18. M. F. P. *media. l.* 21. M. F. P. *deligantur. l.* 28. M. F. P. *vapore aquae calidae. l.* 29. M. P. *fuerunt. l.* 30. M. *item. l.* 31. M. F. P. *octavo. l.* 32. M. P. *fere resolvitur.*

1 Rhodius de Acia, C. 15. p. 213.

ſolvendum, niſi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque oſſa confervent, transierunt.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malae, jugulum, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigeſimum & trigeſimum diem, crura brachiaque: inter ſeptimum & vigeſimum & quadrageſimum, humeri & femora.

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus ſit. Atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano ſimilibuſque aliis perſeverandum eſt, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus, habendum ſilentium.

CAP. VIII.

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, ſi transverſum fractum eſt, nonnunquam per ſe recte coit, &, niſi movetur, ſanari ſine vinctura poteſt: nonnunquam vero, maximeque ubi motum eſt, elabitur; fereque id, quod a pectore eſt, ſuper id, quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed cum humeri motu conſentit. Itaque, eo conſiſtente, ſuper id humerus agitatur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur: adeo ut magni profeſſores nunquam

---

l. 2. M. F. P. *conſeruntur. l.* 6. F. M. P. *latus. l.* 11. M. F. P. *femina. l.* 14. M. F. P. *eſt. l.* 16. M. F. P. ignorant *eſt, neque quicquam edendum. l.* 17. M. F. P. *firmavit. l.* 17. M. F. P. *item. l.*21. M. F. P. *De jugu-li fracti curatione. l.* 23. M. F. P. *ſe rurſus recte. l.* 24. M. F. P. *junctura. l.* 27. M. F. P. om. *eſt. l.* ead. M. P. *ſub. l.* 30. M. F. P. *ſubſiſtente. l.* 31. M. F. P. *ſub.*

quam se vidisse memoriae mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates est.

Verum, ut dissimilis uterque casus est, sic quaedam dissimilia requirit. Ubi ad scapulas jugulum tendit, simul dextra manu plana propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem attrahendum. Ubi ad pectus conversum est, ipsum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est: ac, si is inferior est, non id, quod a pectore est, deprimendum est, quia immobile est; sed humerus ipse attollendus: sin autem superior est, id, quod a pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est. Si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet; & ex ossibus ea, quae carnem vulnerant; praecidenda; tum retusa ossa committenda sunt; &, si quod ab aliqua parte eminet, opponendum est triplex linteolum in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia diducatur. quae jugulo compositio circumdanda est saepius potius, quam valentius. quod ipsum quoque in omnibus fractis perpetuum est. A dextro vero jugulo, si id fractum est, ad alam sinistram; a sinistro, ad dextram, rursusque sub ala sua fascia dari debet: post haec, si jugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus; si in partem priorem, ad cervicem deligandum est: supinusque homo collocandus. caetera eadem

---

l. 1. M. F. P. *mandarint. l.* 15. M. F. P. *si casu. l.* 18. M. F. P. om. *&. l.* 19. M. F. P. *praecidenda sunt. l.* ead. M. F. P. *tunc. l.* 20. M. F. P. om. *&. l.* 21. M. F. P. *opponendum ei est. l.* 27. M. F. P. *omnibus ossibus fractis. l.* 30. M. F. *fasciari. l.* 34. M. F. P. *caeteraque eadem.*

dem facienda, quae supra comprehensa sunt.

2. *De diversis ossium curis.*

Sunt vero plura ossa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginosa, quae vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malae, pectus, latum os scapularum, costae, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio est. Si supra vulnus est, id suis medicamentis nutriendum est. quo sanescente, rimas quoque ossis, aut, si quod foramen est, callus implet. Si cutis integra est, &, os laesum esse, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quiescendum; imponendumque ceratum est, & leniter deligandum, donec sanitate ossis dolor finiatur.

CAP. IX.

De Costis fractis. 1

PROPRIE tamen quaedam de costis dicenda sunt; quia juxta viscera sunt, & gravioribus periculis is locus expositus est. Costa igitur interdum sic finditur, ut ne summum quidem os, sed interior pars ejus, quae rara est, laedatur: interdum sic, ut eam totam is casus perruperit. Si tota fracta non est, nec sanguis expuitur, nec febricula sequitur, nec quicquam suppurat, nisi admodum raro, nec dolor magnus est; tactu tamen is locus leviter indolescit: sed abunde est eadem, quae supra scripta sunt, facere; & a media fascia incipere deligare, ne in alterutram partem haec cutem inclinet. Ab uno vero & vigesimo die,

---

l. 2. M. F. P. om. *De diversis ossium curis. l.* 6. M. F. P. *latus. l.* 7. M. F. P. *costarum. l.* 11. M. F. P. *ferrumen. l.* 18. M. F. P. *De costarum fractarum curatione. l.* 19. M. F. P. *costa. l.* 20. M. F. P. *est. i.* ead. M. F. P. *gravioribusque periculis. l.* 22. M. F. P. *haec quoque costa. l.* 29. M. F. *leniter. l.* 30. M. F. P. om. *sed.*

1 Aeginet. VI. 96.

die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus est, ut corpus quam pleniſſimum fiat, quo melius os veſtiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriae ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum movet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit.

At, ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. Nam & graves inflammationes, & febris, & ſuppuratio, & ſaepe vitae periculum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo, ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo acri, ducenda eſt; diutiuſque inedia pugnandum. Panis vero ante ſeptimum diem non aſſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, aut Polyarchi malagma; aut panni ex vino 253.
& roſa & oleo; ſuperque imponenda lana ſuccida mollis, & duae faſciae a mediis orſae, minimeque adſtrictae. Multo vero magis omnia vitanda, quae ſupra poſui; adeo, ut ne ſpiritus quidem ſaepius movendus ſit. Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtoechade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplaſma imponi quoque conveniet,

l. 2. M. F. P. *agendum. Cibis. l.* ead. M. F. P. *eſt utendum. l.* 22. M. F. P. *lino. l.* 24. M. F. *panacis.* P. *panaces. l.* 26. F. om. *a.*

veniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars sit adjecta. Et id quidem interdiu superjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia potest cataplasma decidere. Ergo quotidie quoque resolvetur, donec jam cerato aut malagmate possimus esse contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus; ab undecimo vero ali incipiet. ideoque etiam laxior, quam primo, fascia, sit, qua ligabitur. Fereque ea curatione ad quadragesimum diem perveniet.

Sub qua si metus erit suppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si suppuratio vicerit, neque per quae supra scripta sunt, discuti potuerit: omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: sed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Si nusquam tumor se ostendit, ubi maxime pus subsit, sic intelligemus. creta cimolia totum locum illinemus, & siccari patiemur: quo loco maxime humor intus perseverabit, ibi pus proximum erit; eoque uri debebit. Si latius aliquid abscedet, duobus aut tribus locis erit perforandum: demittendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo. quod summum lino sit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quae in caeteris aduſtis, facienda sunt. Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, pernicioſa futura, id malum subsequatur. Nonnunquam etiam, levius ipso osse affecto,

---

l. 9. M. F. P. *incipit. l.* 11. M. F. P. *circum. l.* ead. M. F. P. *curatio. l.* 13. M. F. P. *quae si modus. l.* 21. M. F. P. *caput. l.* 22. M. F. P. *subit. l.* ead. M. P. *intelligimus. l.* 23. M. F. P. *illinamus. l.* 24. M. F. *in.* P. *in ea. l.* 25. M. F. P. *eaque. l.* 28. M. F. P. *demittendum erit linamentum.*

affecto, & inter initia neglecto, non pus, sed humor quidam muco similis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua simili ustione utendum est.

2. *De spina fracta.* [1]

In spina quoque est, quod proprie notemus. Nam si quid ex vertebra excidit, aut aliquo modo fractum est, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo sentiuntur: quia necesse est ea fragmenta spinosa esse. quo fit, ut homo in anteriorem partem subinde nitatur. Haec noscendae rei causa sunt. Medicamentis vero iisdem opus est, quae prima parte hujus capitis expolita sunt.

CAP. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulsorum, communibus curationibus.

SIMILES rursus ex magna parte casus curationesque sunt humeris & femoribus. Communia etiam quaedam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: siquidem ea minime periculose media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel superiori vel inferiori est, eo pejor est. nam & majores dolores affert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis est simplex, eaque transversa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: pessima, ubi eadem acuta sunt. Nonnunquam autem fracta in his ossa in suis sedibus remanent. multo saepius excidunt, aliudque super aliud effertur.

---

l. 2. M. F. P. *mucis. l.* 5. M. F. P. *De spinae curatione. l.* 7. M. F. P. *si id quod. l.* ead. M. F. P. *excedit. l.* ead. M. F. P. om. *aut. l.* 11. M. F. P. *interiorem. l.* 14. M. F. P. *plurima. l.* 25. M. F. P. om. *at. l.* 28. M. F. P. *ea. l.* 29. M. F. P. om. *eaque. l.* 30. M. F. P. *pessimum. l.* 31. M. F. P. om. *sunt.*

1 Aeginet. VI. 98.

tur. idque ante omnia considerari debet: & sunt notae certae. Si suis sedibus sunt mota, resima, punctionesque sensum repraesentant, & tactu inaequalia sunt. Si vero non adversa, sed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco suo non sunt) membrum id altero latere brevius est, & musculi ejus tument.

Ergo, si hoc deprensum est, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi musculique, intenti per ossa, contrahuntur: neque in suum locum veniunt, nisi illos per vim aliquis intendit. Rursus, si primis diebus id omissum est, inflammatio oritur. † Sub qua & difficile, & periculose, vis nervis adhibetur. nam distentionem nervorum vel [1] cancer sequitur; vel certe, cum mitissime agitur, pus. itaque, si ante reposita ossa non sunt, post eam reponenda sunt. intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, si adhuc tenerum est, etiam unus homo potest; cum alteram partem dextra, alteram siniſtra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diversa contendant. Si firmiores nervi sunt, ut in viris robustis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis fasciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diversa ducenda sunt. Ubi vero paulo longius, quam naturaliter esse debet, membrum vis fecit; tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt: indiciumque ossis repositi est dolor sublatus. At membrum alteri aequa-

l. 2. M.F.P. om. *sunt. l.* 3. M. F. *resimam. l.* 4. M.F. P. om. &. *l.* 9. M.F.P. *depressum. l.* 14. M.F. *obmissum. l.* 16. M.F.P. *distentio. l.* 17. M.F.P. *vel certum ut diutissime alatur. l.* 19. M. F. P. *ea. l.* 20. M. F. P. *aliud quoque. l.* 27. F. *lintris.* M. *linteis. l.* 29. M. F. P. om. &. *l.* 30. M. F. P. om. *vero. l.* 31. M. F. P. *ossi. l.* 34. M. F. P. &. *l.* ead. M. F. P. *alteri parti aequatum.*

1 Tulpius Observ. L. 4. Cap. 13.

aequatum, involvendum duplicibus triplicibusque pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos esse, commodius est.

Fere vero fasciis sex opus est. Prima brevissima adhibenda: quae circa fracturam ter voluta sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat; satisque est, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior ea: quae, si qua parte os eminet, ab ea, si totum aequale est, undelibet super fracturam incipere debet, priori adversa, deorsumque tendere; atque iterum ad fracturam reversa, in superiore parte ultra priorem fasciam desinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat. Ac, si qua parte os eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens. Haec tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque, sic, ut semper insequens priori adversa sit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in superiore finiant: quia satius est saepius circuire, quam adstringi: siquidem id, quod adstrictum est, † alienatur, & cancro opportunum est. Articulum autem quam minime vincire opus est: sed, si juxta hunc os fractum est, necesse est. 294, 31. 300, 17.

Deligatum vero membrum in diem tertium continendum est. Eaque vinctura talis esse debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa visa sit; secundo laxior; tertio jam pene resoluta. Ergo tum rursum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta fascia est, iterumque

---

l. 1. *triplicis panni* &. *l.* 3. M. F. P. *linteos. l.* 4. M. F. *iis. l.* 7. M. F. P. *cochlea. l.* 9. M. F. P. *cochlea longiore. l.* ead. M. F. P. *eaque. l.* 12. M. F. P. *de. l.* ead. M. F. P. *fractura. l.* 16. M. F. P. *ea. l.* 21. M. F. om. *in. l.* ead. M. F. *faciant.* Alii *feriant. l.* 29. M. F. P. *junctura.*

que quinto resolvendum est, & tum sex fasciis involvendum, sic, ut tertia & quinta infra, caeterae supra finiantur. Quotiescunque autem solvitur membrum, calida aqua fovendum est. Sed, si juxta articulum fractura est, diu instillandum vinum est, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ab eo inflammatio solvatur, vel tenuius quoque, quam ex consuetudine, id membrum fiat. quod si septimus dies non dedit, certe nonus exhibet. tum facillime ossa tractantur.

Rursus ergo, si parum commissa sunt, committi debent: si qua fragmenta eminent, in suas sedes reponenda sunt, deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque superaccommodandae sunt, quae fissae circumpositaeque ossa in sua sede contineant: &, in quam partem fractura inclinat, ab eo latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes circa articulum esse oportet resimas, ne hunc laedant, nec ultra adstringi, quam ut ossa contineant: & cum spatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis suis coartari; ac, si nulla prurigo, nullus dolor est, sic manere, donec duae partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur: postea levius aqua calida fovere; quia primo digeri materiam opus est, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter est ungendum, perfricandaque summa cutis est: laxiusque id deligandum est. Tertio quoque die solvendum, sic, ut remota calida aqua,

l. 1. F. *quinto die resolvendum.* *l.* ead. M. F. *sexta.* P. *sexto.* *l.* 8. M. *adeo.* *l.* 9. M. F. P. *levius.* *l.* 27. M. F. P. *quod quoque os.* *l.* 31. Alii *pleniter.*

aqua, caetera eadem fiant; tantummodo singulae fasciae, quoties resolutae fuerint, subtrahantur.

2. *De Humero fracto.* [1]

Haec communia sunt: illa propria. Si quidem humerus fractus est, non sic, ut membrum aliud, intenditur: sed homo collocatur alto sedili, medicus autem humiliore adversus. Una autem fascia, brachium amplexa, ex cervice ipsius, qui laesus est, id sustinet: altera, ab altera parte super caput data, ibi accipit nodum: tertia vincto imo humero deorsum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter se vinctis. Deinde ab occipitio ipsius, minister sub ea fascia, quam secundo loco posui, porrecto, si dexter humerus ducendus est, dextro, si sinister, sinistro brachio, demissum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus super eam fasciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, si sinister, sinistram, si dexter humerus curatur; simulque alteram fasciam minister attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur. Fasciis vero, si medium aut imum os fractum est, brevioribus opus est; si summum, longioribus: ut ab eo sub altera quoque ala per pectus ad scapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, sic inclinandum est, ut id, quod afficitur, ante fasciis quoque sic figuratum sit, ne postea suspensum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet, brachioque suspenso, ipse quoque hume-

l. 4. M. F. P. *De humeri fracti curatione. l.* 6. M.F.P. om. *est. l.* 9. M.F.P. om. *autem. l.* 11. M.F.P. *sustineat. l.* 13. M. F. P. *juncto. l.* 14. M. F. P. *junctis. l.* 16. F. *correcto.* M. P. *correpto. l.* 21. M. F. P. *planam. l.* 22. M. F. P. *sumatur. l.* 31. M.F.P. *id quod afficit ut ante. l.* 32. M. F. P. *figurandum. l.* 33. M. F. P. *aliter.*

1 Hippocr. de Fract. T. VIII.

humerus ad latus leniter deligandus est. per quae fit, ut minime moveatur: ideoque ossa sic se habent, ut aliquis composuit. Cum ad ferulas ventum est, extrinsecus esse earum longissimae debent: a lacerto breviores; sed sub ala brevissimae. Saepiusque resolvendae sunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus est, ne ibi nervi rigescant, & inutile brachium efficiatur. Quoties solutae sunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores sint.

3. *De Brachio fracto.* [1]

At, si brachium fractum est, in primis considerandum est, alterum os, an utrumque comminutum sit: non quo alia in ejusmodi casu curatio sit admovenda; sed primum, ut valentius [2] extendatur, si utrumque os fractum est, quia necesse est minus nervos contrahi altero osse integro, eosque intendente; deinde, ut curiosius omnia in continendis ossibus fiant, si neutrum alteri auxilio est. nam, ubi alterum integrum est, plus opis in eo, quam in fasciis feruliisque est. Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato; siquidem is maxime brachii naturalis habitus sit: idque involutum mitella commodissime excipitur. quae latitudine ipsa brachio, peranguſtis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice suspensum est. Idque pau-

---

l. 7. M. F. P. *saepiusque eae resolvendae. l.* 9. M.F.P. *efficiant. l.* 14. M. F. P. *sunt. l.* 15. M. F. P. *De brachii fracti curatione. l.* 19. M. F. P. om. *sit. l.* 28. M. F. P. *paulum. l.* 32. M. F. P. *ipsi.*

1 Aeginet. VI. 99. 2 Hippocrat. de Fractur. T. IV. 9.

paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod ſi ex ſummo cubito quid fractum ſit, glutinare id vinciendo alienum eſt. fit enim brachium immobile. Ac, ſi nihil aliud quam dolori occurrendum eſt, idem, qui fuit, ejus uſus eſt.

5. *De Cruribus Femoribusque fractis.* [1]

In crure aeque ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrum manere. commune vero ei femorique eſt, quod, ubi deligatum eſt, in canalem conjiciendum eſt. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quae, ſi quis humor exceſſerit, deſcendat: & a planta moram, quae ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quae loris datis, morae quaedam crus femurque, ut collocatum eſt, detineant. Eſſe etiam is debet, a planta, ſi crus fractum eſt, circa poplitem: ſi femur, uſque ad coxam: ſi juxta ſuperius caput femoris, ſic, ut ipſa quoque ei coxa inſit. Neque tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri brevius, quia nunquam in antiquum ſtatum revertitur: ſummiſque digitis poſtea cruris ejus inſiſti. ex quo multa debilitas eſt; foedior tamen, ubi fortunae negligentia quoque acceſſit.

6. *De Digito fracto.*

Digitum ſatis eſt ad unum ſurculum deligari poſt inflammationem.

7. *Com-*

l. 3. M. F. P. om. *De cubito fracto. l.* 4. M. F. P. *id factum. l.* 7. M. F. P. *occurſum. l.* 9. M. F. P. *De crurum femorumque fractorum curatione. l.* 14. M. F. P. *&. l.* ead. M.F.P. *habet. l.*16. M. om. *a. l.*18. M.F.P. *mora. l.*19. M. F. P. *quidem. l.*20. M.P. *detineat. l.*23. M. F. P. *ſit. l.* 27. M. F. P. *ſed multa tamen femori. l.* 28. M. F. om. *foedior tamen. l.* 30. M. F. P. *De digiti fracti curatione. l.* 31. Alii *furunculum. l.* 32. M. P. *poſt inflammationem ligari.*

1 Aeginet. VI. 102. Hippocr. de Fractur. XXIII.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes.*

His proprie ad singula membra pertinentibus, rursus ista communia sunt, primis diebus fames: deinde tum, cum jam increscere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abstinentia: fomentum aquae calidae, dum inflammatio est, liberale; cum ea desiit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, sed paulatim ad antiquos usus reducendum est.

Gravius aliquanto est, cum ossis fracturae carnis quoque vulnus accessit; maximeque, si id musculi femoris aut humeri senserint. nam & inflammationes multo graviores, & promptiores cancros habent. Ac femur quidem, si ossa inter se cesserunt, fere praecidi necesse est. Humerus vero quoque in periculum venit; sed facilius conservatur. Quibus periculum etiam magis id expositum, quod juxta ipsos articulos ictum est. Igitur curiosius id agendum est, & per mediam plagam musculus transversus praecidendus: sanguis vero, si parum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his ossa in suam sedem reponenda sunt: his vero neque intendi nervos, neque ossa tractari, satis expedit. ipsique homini permittendum est, ut sic ea collocata habeat, quem-

---

l. 3. F. M. *pertinentia. l.* 5. M. F. P. *illa. l.* 10. M. P. *desit. l.* 11. M. F. P. *&. l.* 12. M. F. P. *neque. l.* 13. M. F. P. om. *paulatim. l.* 18. M. F. P. *senserunt. l.* 22. M. F. P. *si. l.* 25. M. F. P. om. *id. l.* 26. M. P. F. *musculus quidem transversus. l.* 28. M. F. P. om. *in decimum diem.*

quemadmodum minimum laeduntur. Omnibus autem his vulneribus imponendum primo linamentum ex vino madens, cui rosae paulum admodum adjectum sit: caetera eadem. Deliganda fasciis sunt, aliquanto, quam vulnus, laxioribus; scilicet laxius, quam si ea plaga non esset, quantoque facilius & alienari & occupari cancro vulnus potest: numero potius fasciarum id agendum est, ut laxae quoque aeque contineant.

Quod in femore humerove sic fiet, si ossa forte recte concurrerint: sin aliter se habebunt, eatenus circumdari fascia debebit, ut impositum medicamentum contineat. Caetera eadem, quae supra scripsi, facienda sunt. praeterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quae vulnus sanescere non potest; sed pluribus tantummodo & latioribus fasciis opus est: ingerendumque subinde in eas est calidum oleum, & vinum; magisque hoc. In principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum est, & transeundum ad medicamenta, quae puri movendo sunt. Majorque vulneri, quam ossi cura adhibenda. ergo quotidie solvendum nutriendumque est.

Inter quae si quod parvulum fragmentum ossis eminet, id, si retusum est, in suam sedem dandum: si acutum, ante acumen ejus; si longius est, praecidendum; si brevius, limandum, & utrumque scalpro laevandum: tum ipsum recondendum est. ac, si id manus facere non potest, vulsella, quali

---

l. 1. M. F. P. *minime laedunt. l.* 3. M. F. P. *est. l.* 6. M. P. F. *latioribus. l.* 7. M. F. P. *quanto. l.* 9. Alii *numeris. l.* 11. M. F. P. *humeroque. l.* 21. Alii *magisque in primo fame &c. l.* 22. M. F. P. *utendo. l.* 23. M. F. P. om. *est. l.* 26. M. F. P. *agenda. l.* 31. M. F. P. om. *si. l.* 32. M. F. P. *limandum.*

quali fabri utuntur, injicienda est acutae ossis prominentis cuspidi, ab ea parte, qua sima est; ut ea parte, qua gibba est, eminens os in suam sedem compellat. Si id majus est, membranulisque cingitur, sinere oportet has sub medicamentis resolvi, idque os, ubi jam nudatum est, abscindere; quod maturius scilicet faciendum est. postque ea ratione & os coire, & vulnus sanescere: illud suo tempore; hoc, prout se habet.

Nonnunquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quaedam velut emoriantur, neque cum caeteris coëant. quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis necessarium est, saepius ulcus resolvere, quam nutrire: sequiturque fere, ut id os per se post aliquot dies excidat; aut, cum jam ante misera conditio vulneris sit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat. Saepe etiam integra cute os abrumpitur, protinusque prurigo & dolor oritur. Quare solvere, si accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per aestatem, frigida; per hiemen, egelida: deinde ceratum myrteum imponere.

Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos praecidere necesse habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc casu eadem est, quae, ubi plagam ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum est carnem producentibus.

---

l. 2. M. F. *recte se habendi capite.* P. *habenti. l.* 3. M. F. *cibra. l.* 5. M. F. P. *cinguntur. l.* 6. M. F. P. *ea. l.* 17. M. F. P. *atque. l.* ead. M. F. P. *sequitur vero. l.* 19 M. F. P. *tam misera antea. l.* 20. M. F. P. *diutiusque. l.* 21. M. F. P. *facies. l.* ead. M. F. P. *enim. l.* ead. M. F. P. *cutis. l.* 22. M. F. P. *osse. l.* 23. M. F. P. *quae. l.* 29. M. F. P. *melius. l.* 32. M. F. P. om. *plagam.*

bus. Si brevius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis & laeviſſimi generis inter ea demitti debet, ſic, ut capite paululum emineat; iſque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnusque ſanandum eſt. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida eſt, in qua myrtus, hedera, aliaeve ſimiles verbenae decoctae ſint: illinendumque medicamentum, quod ſiccet. & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero oſſa non conferbuerunt, quia ſaepe ſoluta, ſaepe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt. poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupavit, membrum extendendum eſt, ut aliquid laedatur: oſſa inter ſe manu dividenda, ut concurrendo exaſperentur, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, totumque id quaſi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nervi muſculive laedantur. Tum vino fovendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit; imponendumque idipſum ovi albo mixtum: tertio die reſolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenae, de quibus ſupra dixi, decoctae ſint. quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandae; caetera, & ante, & poſt, eadem facienda, quae ſupra ſcripſi. Solent tamen interdum adverſa inter ſe oſſa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit, &, ſi capita acutiora ſunt, aſſidue puncturae ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus

l. 2. M. F. P. *quam. l.* 4. M. F. P. *paulum. l.* ead. M. F. P. *paululum ſupra ulcus emineat. l.* 7. M. P. *vulnus. l.* 8. M. F. P. om. *vero. l.* 10. M. F. P. om. *decoctae. l.* 11. F. *medicamentum eſt. l.* 15. M. F. P. *quae. l.* 20. M. F. P. *ut. l.* 31. F. *tranſverſa.* M. P. *diverſa.* Alii *cohaerere* vel *coaleſcere. l.* 33. M. F. P. *punctiones.*

rursus ossa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter haec, medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in suam sedem: &, si parum valuit, ab ea parte, in quam os se inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, assuescere iterum vetustae sedi cogit.

Nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum est ex oleo, & sale, & nitro: multumque aqua calida salsa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adstrictiusque alligandum: oleribusque, & praeterea vomitu utendum. per quae cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de sinapi cum ficu in alterum pariter membrum impositum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem vitae revertendum est.

CAP. XI.

De Ossibus luxatis.

Ac de fractis quidem ossibus hactenus dictum sit. Moventur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo, quae juncta sunt, inter se dehiscunt: ut cum latum os scapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a sura;

l. 4. M. F. P. *intenditurque: & inter. l.* 8. M. F. P. *qua. l.* ead. M. F. P. *lanam. l.* 11. M. F. P. *coeperunt. l.* 14. M. F. *leviterque. l.* 21. M. F. P. *sinapi quod cum. l.* 22. M. F. *par. l.* 24. F. *is.*

a fura; &, interdum saltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli suis sedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus est, depressusque digitus sinum invenit. deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo praecipue: siquidem febres quoque, & cancros, & nervorum vel distentiones, vel rigores, qui caput scapulis annectunt, movere consuevit. Quorum vitandorum causa, facienda eadem sunt, quae in ossibus mobilibus laesis. Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae supra proposita sunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta ossa nunquam rursus inter se junguntur: & ut aliquid decoris eo loco, sic nihil usus admittitur.

Maxilla vero & vertebrae, omnesque articuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulsi, aut aliquo casu nervis vel ruptis, vel infirmatis; facilius-que in pueris & adolescentulis, quam in robustioribus. Hique elabuntur in priorem & in posteriorem, in interiorem & in exteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis. Suntque quaedam communia omnium signa, quaedam propria cujusque. Siquidem semper ea parte tumor est, in quam os prorumpit; ea sinus, a qua recessit. Et haec quidem in omnibus deprehenduntur, alia vero in singulis. quae, simulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *interdum a saltu. l.* 7. M. F. P. *talis. l.* ead. *praecipua. l.* 12. M. F. P. *mollibus. l.* ead. M. F. P. *aliquid. l.* 13. F. *iis. l.* ead. M. F. P. ignorant *imponenda, quae supra. l.* 17. M. F. P. *sit. l.* 19. M. F. P. *vertebra. l.* 20. M. F. P. *comprehendantur. l.* 25. M. F. P. *exteriorem. l.* ead. M. F. P. *in interiorem & exteriorem. l.* 28. M. F. P. *propria sunt cujusque. l.* 30. M. F. P. *qua. l.* 32. M. F. P. *vero si in.*

Sed ut excidere omnes articuli poſſunt, ſic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in ſpina vertebra, neque ea maxilla, quae, utraque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rurſum, qui nervorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus quam caeteri creſcunt: omniumque, quae loco ſuo non ſunt, caro emacreſcit, magisque in proximo membro, quam ulteriore. utputa, ſi humerus loco ſuo non eſt, major in eo ipſo fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro ſedibus, & pro caſibus, qui inciderunt, aut major aut minor uſus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. Si illa occupavit, dum conquieſcat, laceſſendum non eſt: ubi finita eſt, tentandum eſt in his membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponitur; ſed & multo facilius excidit, & poſtea minus fideliter continuetur. Quae contraria his ſunt, melius continent: ſed id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet autem ipſum inflammationem levare, ſuccida lana ex aceto ſuperimpoſita: a cibo, ſi valentioris articuli caſus eſt, triduo; interdum

---

l. 1. M. F. P. *articuli non poſſunt.* *l.* 3. F. M. P. *enim nonnunquam.* *l.* 8. M. P. *At.* *l.* 9. M. F. *repoſita.* *l.* 11. M. F. P. *ea increſcit.* *l.* 12. M. F. P. *quam in ulteriore.* *l.* 14. M. F. P. om. *macies.* *l.* ead. M. F. P. *acie.* *l.* 22. M. F. P. *conquieſcat, tunc laceſſendum.* *l.* 23. M. F. P. om. *non.* *l.* 28. M. F. P. *primo.* *l.* 32. M. F. P. *levare, ſuper ſuccida.* *l.* 33. M. F. P. *impoſita.*

dum etiam quinque diebus abſtinere : bibere aquam calidam, dum ſitis finiatur : curioſiusque haec facere, his oſſibus motis, quae validis plenisque muſculis continentur : ſi vero etiam febris acceſſit, multo magis : deinde die quinto fovere ex aqua calida ; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum ; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionem ei membro adhibere : cibis uti bonis ; uti vino modice : jamque ad uſus quoque ſuos id membrum promovere ; quia motus, ut in dolore peſtifer, ſic alias ſaluberrimus corpori eſt. Haec communia ſunt : nunc de ſingulis dicam.

CAP. XII.

De Maxilla luxata. [1]

MAXILLA in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem ipſa mentumque inclinatur : dentes paribus non reſpondent ; ſed ſub his, qui ſecant, canini ſunt. At, ſi utraque, totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur ; inferioresque dentes longius, quam ſuperiores excedunt ; intentique temporum muſculi apparent. Primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt, ſic, ut miniſter à poſteriore parte caput ejus contineat, vel ſic, ut juxta parietem is ſedeat, ſubjecto inter parietem & caput ejus † ſcorteo pulvino duro, eoque caput per miniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius.

tum

l. 1. M. F. P. *abſtinere debere : bibere. l.* 2. M. F. P. *ſitim. l.* ead. M. F. P. *finiat. l.* 3. M. F. *iis. l.* 6. M.F.P. *ex die quinto fovere. l.* 17. M. F. P. *De maxillae luxatae curatione. l.* 20. M. F. *alteram. l.* 21. M. F. *partem modo utraque ipſa. l.* 24. M. F. P. om. *inclinatur*, &. *l.* 27. M. F. P. *ſuper muſculi.*

1 Aeginet. VI. 112.

tum medici digiti pollices, linteolis vel fasciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, caeteri extrinsecus admovendi sunt. ubi vehementer maxilla apprehensa est, si una parte procidit, concutiendum mentum, & ad guttur adducendum est: tunc simul & caput apprehendendum, &, excitato mento, maxilla in suam sedem compellenda, & os ejus comprimendum est, sic, ut omnia pene uno momento fiant. Sin utraque parte prolapsa est, omnia eadem facienda; sed aequaliter retro est maxilla agenda. Repositio osse, si cum dolore oculorum & cervicis iste casus incidit, ex brachio sanguis mittendus est. Cum omnibus vero, quorum ossa mota sunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his praecipue: adeo ut sermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat.

CAP. XIII.

De Capite luxato.

CAPUT duobus processibus in duos sinus summae vertebrae dimissis super cervicem contineri, in prima parte proposui. Hi processus interdum in posteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi sub occipitio extendantur, & mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui possit, interdum sine voluntate semen emittat. quibus celerrime mors supervenit. Ponendum autem hoc esse credidi, non quo curatio ejus rei ulla sit; sed ut res indiciis cognosceretur, & non putarent sibi me-

---

l. 10. M. om. *uno*. *l.* ead. M. F. P. *si in*. *l.* 11. F. *est*, *eodem omnia*. *l.* ead. M. F. om. *eadem*. *l.* 18. M. F. P. *frequenti*. *l.* ead. M. F. P. *per*. *l.* 26. M. F. P. *nervus*. *l.* 27. M. F. P. *extendatur*. *l.* ead. M. F. P. om. &.

medicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

CAP. XIV.

De Spina luxata. [1]

IDEM caſus manet eos, quorum in ſpina vertebrae exciderunt. Id enim non poteſt fieri, niſi & medulla, quae per medium; & duabus membranulis, quae per duos a lateribus proceſſus feruntur; & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem; & ſupra ſeptum tranſverſum, & infra. Si in utramvis partem exciderint, a poſteriore parte vel tumor, vel ſinus erit. Si ſuper ſeptum id incidit, manus reſolvuntur, vomitus, aut diſtentio nervorum ſequitur, ſpiritus difficulter movetur; dolor urget, & aures obtuſae ſunt. Si ſub ſepto, femina reſolvuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit. Ex ejuſmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapſa, pronum hominem collocandum eſſe, & extendendum, tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, & intus impellere: in his accipiendum eſt, quae paululum exceſſerunt; non in his, quae toto loco motae ſunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat. id non jugulat. Sed ab interiore parte non contingit quidem

l. 8. M. F. P. *ex. l.* 12. M. F. P. om. *ſi. l.* 13. M. F. P. *utramque. l.* ead. M. *exciderit. l.* 14. M. P. *oritur. l.* 16. M. F. P. *nervorum inſequitur. l.* 26. M. F. P. *id. l.* 27. P. *iis. l.* 28. M. F. P. *paulum. l.* 29. M. F. P. *mutatae. l.* 31. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. VII. 117.

quidem propelli. Ab exteriore si quid propulsum est, plerumque iterum redit: nisi, quod admodum rarum est, vis nervis destituta.

CAP. XV.

De Humero luxato. [1]

HUMERUS autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapsus est, ei junctus cubitus recedit ab latere, sursumque ad ejusdem partis aurem cum humero porrigi non potest, longiusque altero id brachium est. Si in priorem partem, summum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliusque in priorem partem, quam in posteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, si in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc est corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum est, satis est collocare id in sedili; & ex duobus ministris alteri imperare, ut caput lati scapularum ossis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipsum posteriore parte residentem, humerum genu sub ala ejus cogere, simulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere.

At, si vastius corpus, nervive robustiores sunt, necessaria est spatha lignea, quae & crassitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala usque ad digitos pervenit. in qua summa capitulum est rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri possit: inque

---

l. 1. M. F. P. *posse. l.* ead. M. F. P. om. *quid. l.* 3. M. F. P. *restituta. l.* 9. M. F. P. *& victus. l.* 10. M. F. P. *rursum juxta. l.* 18. M. F. P. *est & imbecillibus. l.* 21. M. F. *late. l.* 22. M. *ossibus. l.* 24. M. F. *renum. l.* ead. M. F. *coire. l.* 25. M. F. *ille. l.* 28. M. F. P. *spathula. l.* ead. M. F. P. *& quae. l.* 29. M. F. om. *&. l.* 30. M. F. P. *in. l.* 33. M. F. P. om. *inque.*

1 Aeginet. VI. 114.

que ea bina foramina tribus locis ſunt, inter ſe ſpatio diſtantibus; in quae lora mollia conjiciuntur. Eaque ſpatha, faſcia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummae alae ſubjiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum ſupra cubitum; tertio, ſupra manum. cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata ſunt. Sic brachium deligatum ſuper ſcalae gallinariae gradum trajicitur, ita altae, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt.

At, ſi in partem priorem humerus incidit, ſupinus homo collocandus, faſciaque, aut habena, media ala circumdanda eſt, capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda; brachium alteri; praecipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat; deinde medicus, caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere, dextra vero cubitum cum humero attollere, & os in ſuam ſedem compellere. faciliusque id in hoc caſu, quam in priore revertitur. Repoſito humero, lana alae ſubjicienda eſt; ſi in interiore parte os fuit, ut ei opponatur, ſi in priore, ut tamen commodius deligetur.

---

l. 2. M. F. P. *quae. l.* ead. M.F.P. *quae ea lora.l.*21. M. F. P. *excidit. l.* 22. M. F. P. *collocandus eſt: faſciaque. l.* 33. M. F. P. om. *in. l.* 34. M. F. P. *priore parte, ut.*

tur. Tum fascia, primum sub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad scapulas, rursusque ad ejusdem humeri caput tendere, saepiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, si adductus ad latus sit, & ad id quoque fascia deligetur.

CAP. XVI.

De Cubito luxato. [1]

IN cubito autem tria coire ossa, humeri, & radii, & cubiti ipsius, ex his, quae prima parte hujus voluminis posita sunt, intelligi potuit. Si cubitus, quia annexus humero est, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus est, interdum distrahitur, interdum subsistit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus potest. sed, si in priorem prolapsus est, extentum brachium est, neque recurvatur: si in posteriorem, brachium curvum est, neque extenditur, breviusque altero est; interdum [2] febrem, vomitumque bilis movet: si in exteriorem, interioremve, brachium porrectum est, sed paululum in eam partem, a qua os recessit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una est (neque in cubito tantum, sed in omnibus quoque membris longis, quae per articulum longa testa junguntur) utrumque membrum in diversas partes extendere, donec spatium inter ossa liberum sit; tum id

---

l. 3. M. F. P. *profectus. l.* 8. M. F. P. om. &. *l.* 9. M. F. P. *deligatur. l.* 11. M. F. P. *De cubiti luxati curatione. l.* 15. M. F. P. *sed. l.* 16. M. F. P. *innexus. l.* 17. M. F. P. *trahitur. l.* 26. M. F. P. *paulum. l.* 27. M. F. P. *recurvatum. l.* 29. M. F. P. *tantum est, sed.*

1 Hippocrat. de Articulis. T. XXI. & Vectar. T. IX.
2 Hippocrat. de Artic. T. XXII. 1.

id os, quod excidit; ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contrarium impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nervi valent, aut oſſa huc illuc ve ſe dederunt. Ac modo manibus ſolis utendum eſt, modo quaedam alia adhibenda.

Ergo, ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis adjectis, ſatis eſt: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum eſt, & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quae, fracto humero ſupra poſita eſt, & tum oſſa reponere.

Reliqua curatio eadem eſt, quae in omnibus. Celerius tantum ſaepiuſque id reſolvendum eſt; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, callus circumdatur, iſque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

CAP. XVII.

De Manu luxata.

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum

l. 2. M. P. *contrariam. l.* 5. M. F. P. *ſederunt. l.* 10. M. F. P. *injectis. l.* 15. M. F. P. *cubito. l.* 20. M. F. P. om. &.

1 Hippocrat. de Articul. T. XXIII. Vectar. X.

mum digitum convertitur, & reponi non difficillime poteſt. Super locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, ſic, ut prona ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit; ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem exterioremve, in latus. Ubi ſatis nervi diducti ſunt, ſi uſque in alterutrum latus procidit, manibus in contrarium repellendum eſt. At his, quae in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt, ſuperimponendum aliquid durum, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod os vis adjecta facilius in ſuam ſedem compellit.

CAP. XVIII.

De Palma luxata.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. In latus enim moveri, paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod omnium commune eſt. tumor ab ea parte, in quam os venit: ſinus ab ea, a qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem revertitur.

CAP. XIX.

De Digitis luxatis.

557, 4. AT in digitis totidem fere caſus, eademque ſigna ſunt, quae in manibus. Sed in his extendendis non aeque vi opus eſt; quod articuli breviores, & nervi

---

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* 2. M. F. P. om. *autem*. *l.* 8. M. F. P. deeſt *uſque*. *l.* 9. M. F. P. *manus brachium*. *l.* 13. M. F. P. om. *os*. *l.* 16. M. F. P. ignorant *luxata*. *l.* 17. M. F. deeſt *oſſa*. *l.* 28. M. F. P. om. *luxatis*. *l.* 32. M. F. P. *cum &*.

nervi minus validi sint. Super mensam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in posteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapsus est digitus, restituatur.

CAP. XX.[1]

De Femore luxato.

CUM de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus sunt, videri possum dixisse: siquidem in hoc casu quaedam similitudo est femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui. quaedam tamen separatim quoque de his dicenda sunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: saepissime in [2] interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut posteriorem. Si in interiorem partem prolapsum est, crus longius altero & valgius est: extra enim pes ultimus spectat. Si in exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingressu terram non contingit, sed planta ima; meliusque id crus superius corpus, quam in priore casu, fert, minusque baculo eget. Si in priorem, crus plicari non potest, extensumque alteri cruri ad calcem par est; sed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc casu praecipuus est; & maxime urina supprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, rectusque eorum pes est. Si in posteriorem, extendi non potest crus, breviusque est; ubi consistit, calx quoque terram non contingit. Ma-

l. 4. M. F. P. *tum jam. l.* 5. M. F. P. *atque id quod in latus elapsum est, digitis restitui. l.* 7. M. F. P. om. *luxato. l.* 9. M. F. P. *his. l.* ead. F. *iis. l.* 10. M. F. P. *siquidem etiam in. l.* 12. M. F. P. *humero, & tibiae. l.* 18. M. F. P. *vastius. l.* 20. M. F. P. *rarumque. l.* ead. M. om. *& pes.* F. P. *&. l.* 25. M. F. P. *extensum est, implicarique non potest. l.* 31. M. F. P. *totusque. l.* ead. M. F. P. *est. Sed & si. l.* 32. M. P. *constitit.*

1 Aegin. V. 118. 2 Hipp. de Art. T. LV. Vect. T. XI.

Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut haec falſa opinio eſt; ſic illud verum: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ut reponatur: ſi non habent, repoſitum non continere.

Tentandum igitur eſt, &, ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitae morae objecerint, ſuperioreſque ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utraque parte axes ſunt, ad quos habenae illac deligantur: qui, ut in torcularibus, converſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit, non ſolum extendere nervos & muſculos poſſent. Collocandus autem homo ſuper id ſcamnum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam inferior,

l. 11. M. F. P. ignorant *faber quoque quidam. l.* 14. M. F. P. *verum eſt: cum. l.* 16. M. F. P. om. *ut reponatur. l.* ead. M. F. P. *poſtea. l.* 17. M. F. P. *contineri.*

ferior, a qua receſſit. Nervis extenſis, ſi in priorem partem os venit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum; ſubitoque ſuper id genu adducendum eſt eodem modo, eademque de cauſa, qua idem in brachio fit; protinusque, ſi complicari femur poteſt, intus eſt.

In caeteris vero caſibus, ubi oſſa paululum inter ſe receſſerunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; miniſter contra coxam propellere. Repoſito oſſe, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, ſi motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rurſus erumpat. Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri.

CAP. XXI.

De Genu luxato. [1]

GENU vero & in exteriorem, & in interiorem, & in poſteriorem partem excidere, notiſſimum eſt. In priorem non prolabi, plerique ſcripſerunt. poteſtque id vero proximum eſſe; cum ibidem oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen eum, cui in priorem partem excidiſſet, a ſe curatum eſſe, memoriae prodidit.

In his caſibus intendi nervi rationibus iiſdem, quas in femore retuli, poſſunt. Et id quidem, quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductoque eo crure, recondi-

---

l. 1. M. F. P. *extentis. l.* 2. M. F. P. om. *partem. l.* 8. M. F. P. *oſſa per vim paulum. l.* 11. M. F. P. *contra inde coxam. l.* ead. M. F. P. *poſito. l.* 15. M. F. P. ignorant *poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri. l.* 19. M. F. P. om. *luxato. l.* 20. M. *uno*. P. *quoque. l.* 24. M. F. P. *inde.*

1 Aeginet. VI. 119.

conditur. Caetera vero manibus simul, tum ossa in diversas partes compelluntur.

CAP. XXII.

De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius casus, contrarium etiam signum est. At, si in priorem partem prorumpit, a posteriore latus nervus durus & intentus est; simusque iis pes est. Si in posteriorem, calx pene conditur, planta major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diversa pede & crure diductis. Et in hoc quoque casu diutius in lectulo perseverandum est; ne is talus, qui totum corpus sustinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rursusque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne vinctura talum ipsum laedat.

CAP. XXIII.

De Planta luxata.

PLANTARUM vero ossa iisdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iisdemque conduntur. fascia tantummodo calcem quoque debet comprehendere, ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri necesse est, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque suppuret.

CAP.

---

l. 4. M. F. P. om. *luxato. l.* 5. M. F. P. deest *quidem. l.* 9. M. F. P. *talus. l.* ead. F. M. P. *extat. l.* ead. M. F. P. om. *At. l.* 10. M. F. P. *erumpit. l.* 11. M. F. P. *insanus. l.* 12. M. F. P. *minusque his opus. l.* ead. P. *lana. l.* 13. M. F. P. *plaga. l.* 21. M. F. P. *junctura. l.* 23. M. F. P. om. *luxata. l.* 24. M. F. P. *plantae. l.* 25. M. F. P. *manus. l.* ead. M. P. *prodeunt his iisdemque.* F. *prodeunt iis iisdemque.*

CAP. XXIV.

De Digitis luxatis. [1]

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui sunt in manu, positum est. 552, 30.

CAP. XXV. [2]

De his, quae cum vulnere loco moventur.

HAEC facienda sunt in his casibus, ubi sine vulnere ossa exciderunt: saepe tamen cum vulnere loco moventur. Hic vero & ingens periculum est, & eo gravius, quo majus membrum est, quove validioribus nervis aut musculis continetur. Ideoque ab humeris, femoribusque, metus mortis est; ac, si reposita ossa sunt, spes nulla est: non repositis tamen, nonnullum periculum est. Eoque major in utroque timor est, quo propius vulnus articulo est. Nam Hippocrates [3] nihil tuto reponi posse, praeter digitos, & plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter esse agendum, ne praecipitentur aegri. Quidam brachia quoque & crura reposuerunt: &, ne cancri, distentionesque nervorum orirentur, (sub quibus in ejusmodi casu fieri solet mors matura) sanguinem ex brachio miserunt. Verum ne digitus quidem (in quo minimum, ut malum, sic etiam periculum est) reponi debet aut in inflammatione, aut postea, cum jam vetus res est. Si quoque, repositio osse, nervi distenduntur, rursus id protinus expellendum est.

Omne

l. 2. M. F. P. om. *luxatis. l.* 7. M. F. P. ignorant *De his, quae cum vulnere loco moventur. l.* 8. M. F. P. *potest tamen conditus articulus medius, aut summus canaliculo aliquo contineri, haec. l.* 9. F. *iis. l.* 10. M. F. P. om. *saepe tamen cum vulnere loco moventur. l.* 12. M. F. P. *quoque. l.* 14. M. F. P. om. *ab. l.* 19. M. F. P. om. *nam. l.* 22. M. F. P. *praecipitarent. l.* 25. M. F. P. *fieret. l.* 29. M. F. P. *ante. l.* ead. M. F. P. *inflammationem.*

1 Aeginet. VI. 116. 2 Aeginet. V. 121. 3 Hippocrat. Vectar. XIX. 5.

Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat: tantum ne moveatur, neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame praeſidium eſt: deinde ex curatione eadem, quae propoſita eſt. Ubi oſſibus fractis vulnus acceſſit, ſi nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt. ideo, quod excedit, abſcindendum eſt; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt, & medicamenta non pinguia; donec, quae ſaltem eſſe in ejuſmodi re ſanitas poteſt, veniat, nam & debilitas ſequitur, & tenuis cicatrix inducitur: quae neceſſe eſt facile noxae poſtea pateat.

---

l. 5. M. F. P. *omnique tali. l.* 9. M. F. P. *id. l.* 13. M. F. P. *ſola.*

FINIS.

NOTAE

NOTAE VARIORUM AUCTORUM IN CELSI LIBROS DE RE MEDICA.

PAg. 1. lin. 1. *A. Corn. Celsi Medicinae liber primus.*] *Auli Cornelii Celsi Artium liber sextus, idemque Medicinae primus.* Ad marginem adscriptum: *Grammatica: Rhetorica: De re militari: De agricultura.* Scal.

p. 1. l. 3. *Ut alimenta*] Transitio ab agricultura ad Medicinam. *Scal.*

p. 1. l. 8. *Apud Graecos*] Vide Plinium lib. xxix. in prooemio. *Constant.*

p. 1. l. 8. *Prompta*] Graeci ἕτοιμα. *Scal.*

p. 1. l. 13. *Aesculapius*] Cicero de Natura Deorum, & Lactantius Instit. lib. 1. cap. 15. *Const.*

p. 1. l. 17. *Podalirius*] Homerus Iliad. II.

Ἀσκληπιὼ δύο παῖδε
Ἰητῆρ' ἀγαθὼ, Ποδαλείριός~ ἠδὲ Μαχάων. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus non in pestilentia,*] Ob iram Apollinis immissa. Iliad. I. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus*] Columella lib. ix. cap. 177. *Scal.*

p. 2. l. 7. *Tentatas,*] *probatas.* Vet. *Const.*

p. 2. l. 7. *Esse tentatas,*] *Probatas,* id est, *expertas, quarumque facta sit experientia.* Scal.

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] *Ab eodem quoque auctore,* nempe Homero, ut Iliad. I. de pestilentia. *Const.*

p 2. l. 8. *Eodemque auctore*] Dictys Cretens. lib. 11. cap. 37.

p. 2. l. 14. *Vitiarant.*] *Tentarant* melius est. *Scal.*

p. 2.

p. 2. l. 14. *Luxuria vitiarant.*] Vide Casaubonum ad Persium pag. 206. Scaligerana prima V. *Bonos mores.* Jamblichus Protrept. cap. 2. Exemplo Jacobi Mazonii confirmatum apud Jan. Nic. Erythr. Pinacoth. pag. 68.

p. 2. l. 19. *Ex bonis ad senectutis*] *Ex nobis ad sen.* Const.

p. 2. l. 23. *Agitari coepit*,] *Et mutas agitare inglorius artes.* Virgilius Aen. lib. XII. *Scal.*

p. 2. l. 25. *Primoque medendi*] *Cum primo quae medendi.* Const.

p. 2. l. 25. *Sic corpori inimica est.*] Transpositio hic est. *Sic corpori inimica est, scilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Primoque medendi scientia sapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Ideoque multos* &c. *Scal.*

p. 2. l. 30. *Suorum*] *Sanorum.* Const.

p. 2. l. 34. *Pythagoram*,] Sic certe Aelian. Var. Hist. lib. IV. c. 17. fama exibat, eum non docendi, sed medendi causa ad urbes accessisse.

p. 3. l. 1. *Democritum.*] Plin. H. Nat. L. XVIII. c. 28.

p. 3. l. 2. *Ut quidam crediderunt*] Hippocratis Epistolae contrarium docent. *Const.*

p. 3. l. 3. *Hippocrates*] Vide Plinium L. XXVI. c. 2. *Const.*

p. 3. l. 8. *Tum Herophilus*] *Post Herophilus.* Cod. *Const.*

p. 3. l. 17. *Clarissimi auctores*] Logici sive Dogmatici. *Const.*

p. 3. l. 18. *Agitare*] *Cogitare*, Vet. *Const.*

p. 3. l. 20. *Vendicaverunt*,] *Vindicaverunt* melius est, licet idem. *Scal.*

p. 3. l. 21. *Serapion*] Primus Empiricorum, de quo & Cicero in Epist. *Const.*

p. 3. l. 21. *Serapion*] Non putem me hujus mentionem factam apud Ciceronem legisse, verum quidem Asclepiadis.

p. 3. l. 26. *Et aliqui*] *Et alii quoque*, Vet. *Const.*

p. 3. l. 26. *Aliqui non mediocres viri*] V. C. *Alii quoque non mediocres viri.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 3. l. 33. *Agitante*,] V. C. *Cogitante.* Scal.

p. 4. l. 1. *Mutavit.*] Hoc fusissimè docet Plinius lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 4. l. 2. *Themison*] Themison τῶν κοινοτήτων inventor, ut vocatur à Galeno, Laodiceus Syrus fuit, qui ab Asclepiade Rationali institutus ad Methodicae sectae inventionem se contulit. *Const.*

p. 4. l. 3. *Quaedam*] *Ab iis in quibusdam.* Conſt.

p. 4. l. 3. *Quaedam in ſenectute deflexit*] Recte. Non, ut Conſtantinus, *ab iis in quibuſdam deflexit.* Nam *deflexit aliquod ſpatium* latine dicimus, quod ille ignorabat. *Scal.*

p. 4. l. 5. *Increvit*] *increbuit.* Scal.

p. 4. l. 8. *Quae morbis medetur*,] *medicamentis.* Conſt.

p. 4. l. 12. *Rerumque*] Naturalium. *Conſt.*

p. 4. l. 20. *Morbos continentium cauſarum*] τῶν συνεχῶν ſive προσεχῶν ἢ συνεκτικῶν. *Conſt.*

p. 4. l. 27. *Neque enim credunt, poſſe eum ſcire*] V. C. *Neque eum credunt poſſe ſcire.* Indifferens. *Scal.*

p. 4. l. 29. *Neque eſſe dubium*,] *Neque eſt dubium.* Conſt.

p. 4. Fin. poſt *Pallad. ad Hippocr. Epid.* VI. *p.* 224.] Adde Marcell. de Medicam. cap. XX. pag. 336. Soram. Epheſ. Iſagog. in rem medic. cap. XV.

p. 5. l. 2. *Venas*,] *arterias.* Conſt.

p. 5. l. 8. *Manantia corpuſcula per inviſibilia foramina*] ἄτμους, *inſecabilia corpora*, Quintil. *Conſt.*

p. 5. l. 12. *Experimenta*] Quintilianus II. 5. *in omnibus fere minus valent praecepta, quam experimenta.*

p. 5. l. 13. *Sed ne ad haec quidem aditum*] *ſed ne aditum quidem ad haec.* Conſt.

p. 5. l. 15. *Non enim quidlibet*] V. C. *Nec enim quilibet.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 5. l. 18. *Conjectura aliqua duxiſſent.*] *conjectura aliqua didiciſſent.* Conſt.

p. 5. l. 18. *Quod ante conjectura aliqua duxiſſent*] R. V. C. *quo ante conjectura aliqua duxiſſet.* Scal.

p. 5. l. 29. *Evidentes verò has*] *Evidens cauſa* i. externa, & quae ſenſibus patet, ἡ προκαταρκτικὴ Galeno, προκατάρχεσθαι αἰτία etiam πρόφασις dicta, quae & neceſſaria, & non neceſſaria eſſe poteſt. Interna verò, ſive abdita & continens cauſa, ἡ προηγουμένη. *Conſt.*

p. 5. l. 32. *Initio*,] Malim cum antiquiſſimis, nullis exceptis, editionibus *vitio.*

p. 6. l. 5. *Digerantur*] Hoc verbo nunquam pro concoctione utitur Celſus: at bene Seneca. Vide infra p. 10. l. 25. *Scal.*

p. 6. l. 6. *Venae noſtrae*] *Venae* hic, i. arteriae. Sic φλέβες in Platonis Timaeo à corde. Galen. VI. Meth. *Conſt.*

p. 6. l. 6. *Venae*] Male Conſtantinus pro *venae* reponit *arteriae*, cum φλέβας etiam Ariſt. vocet ipſas arterias Lib. de Reſpiratione. Vide Gellium, qui ex profeſſo caput ea

de re scripsit ex Erasistrato Lib. XVIII. c. 10. Vide infra p. 10. l. 28. *Scal.*

p. 6. l. 9. *Inter haec*] *intra haec.* Const.

p. 6. l. 10. *Inter haec nascentibus*] Satius esset legere *internascentibus*, sed non ausim mutare, quia constare potest, ac si *inter ea* dixisset. *Scal.*

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] *Ex quibus quia quàm maximè.* Const.

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] V. C. *quia maximè.* Scal.

p. 6. l. 15. *Putrescere :*] Haec fuit & Empedoclis opinio. *Const.*

p. 6. l. 20. *Diduci*] *deduci.* Const.

p. 6. l. 20. *In corpus omne diduci*] Graeci ἀλλοφορεῖσθαι, διοικονομεῖσθαι. *Scal.*

p. 6. l. 23. *Aliud, si*] *alium, si.* Const.

p. 6. l. 24. *Teritur*] Auctor Graecus, a quo hoc desumpsit, scripserat τελεῖται, i. e. *teritur*, vel *adteritur.* Nec potuit aliter vertere. *Scal.*

p. 6. l. 27. *Calorem moveat.*] *Calorem foveat.* Const.

p. 6. l. 29. *Ea verò sumenda,*] Ut censuit Asclepiades. *Const.*

p. 6. l. 34. *Perceperit*] *praeceperit.* Unde *praecipere animo*, praesumere. *Scal.*

p. 7. l. 4. *Necessarium ergo esse, incidere corpora mortuorum, eorumque viscera atque intestina scrutari*] Meminit hujusce rei Galenus circa finem libri de arte medica, ac inibi dicit se duos scripsisse libros, alterum de sectione mortuorum, alterum de Sectione vivorum. *Caesar.*

p. 7. l. 7. *Herophilum*] Herophilus ille medicus aut lanius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odit, ut nosset. Vide Tertullian. de Anima cap. 10. *Casaub.*

p. 7. l. 11. *Posituram*] *positum.* Gr. θέσιν. *Scal.*

p. 7. l. 13. *Contractum :*] *Contractum* exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? in MS. legitur *contractum.* Itaque *confractum* pro aspero & confragoso (quod laevigato opponitur) repono. *Const.*

p. 7. l. 13. *Contactum*] Ruell. *contractum.* Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph. 3. lib. 1. compressum, contracturam : *contractum* ergo legendum. *Scal.*

p. 7. l. 11. *Eorum posituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum.*] Loquitur hic Celsus de partibus corporis humani; nec video, quem locum habeat *confractus*, quae vox, si Latina

Latina est, fracturam significat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me sunt, Florentina princeps 1478. utraque Aldina 1528. & 1547. Gryphiana 1542. & Henrici Stephani 1567. habent *contactum*, quae vox certissimae Latinitatis est, & sensum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praestanti judicio vir, probatis codicibus usus sit: sed hic aliquis diligentiam saltem illam desiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Transalpinis ingeniis familiarissima est. Hanc si quis ex nostris damnavit unquam, in quo accusari solemus, ideo damnavit, quod saepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid hujusmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur; tum vero non utilis modo, sed prorsus necessaria est; praesertim si quid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis Auctoris testimonio confirmari possit. Talia enim non ad unum aliquem Scriptorem pertinent, sed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo esse possunt cum aliae voces, quas deinceps recensebo, tum haec ipsa *confractus*, quae Celsi auctoritate in egregium Basilii Fabri Thesaurum allata est, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata. Editiones aliae quinque, id est, Juntae, Caesarii, Pantini, Constantini, Ronssei, habent *contactum*; manifestum enim Operarum errorem puto, quod in Juntina legatur *cortactum* & *contactum*. Illud mirum est, Ronsseum in libri margine addidisse: *per laevorem, & contactum, asperitatem intelligit, & quod illi est contrarium*; quando Constantinus haec adnotaverat: *Contractum* (lege *Contactum*) *exponunt asperitatem vel scabritiem. Sed quis unquam ita usurpavit? In manuscripto legitur* contractum. *Itaque* Confractum *pro aspero & confragoso* (*quod laevigato opponitur*) *repono*. Hieronymus autem Rubeus in suis ad Celsum Annotationibus cum haec ferme ipsa Constantini verba, Auctoris nomine dissimulato, retulisset, istiusmodi emendationem atque interpretationem *satis* sibi *probabilem videri* negavit, haecque subjunxit: *Forte autem, quia, quod contractum est, explicato & ob id laevi opponitur, per* contractum *poterit asperum intelligi*. Videtur igitur maluisse *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut intelligeres, Constantinum non veterum exemplarium auctoritate, sed conjectura ductum, ex *contractum* illam, qua de agitur, vocem elicuisse, & huc primum induxisse *confractum*. Morg.

p. 7. l. 22. *Qui sanè*] *qui sanae*. Const.

p. 7. l. 22. *Cujusquam*] Ald. *cujusque*. Utrumque bonum, *Scal.*

p. 7. l. 24. *Ita ne ſuccurrere*] *item ne ſuccurrere.* Conſt.

p. 7. l. 29. *Quae poſita*] *quae intus poſita.* Conſt.

p. 7. l. 34. *Qui ſe* ἐμπειρικὸν *ab experientia*] ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας. *Caeſar.*

p. 8. l. 5. *Quoniam incomprehenſibilis*] C. Vet. *non ut comprehenſibilis.* Scal.

p. 8. l. 26. *Eſſe debuiſſent.*] *eſſe debuiſſe.* Conſt.

p. 10. l. 2. *Requirere*] *requiritur.* Conſt.

p. 10. l. 12. *Sed eum protinus viſurum*,] Empiricorum μεταβασιν ἀπὸ ὁμοίων ſignificat. *Conſt.*

p. 10. l. 15. *Et poſt ejus*] *et per ejus.* Conſt.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat, quomodo, ſed quid optimè digeratur:*] Legi poteſt, *ſed quàm id optimè digeratur.* Caeſar.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat,*] *neque ad rem pertinere.* Conſt.

p. 10. l. 24. *Intercidat,*] *intercedat,* vel *incedat.* Conſt.

p. 10. l. 28. *Neque, quid venas*] Vide pag. 6. *Conſt.*

p. 10. l. 34. *Non eloquentia, ſed remediis curari.*] Hinc Virgilius *mutas artes* vocat. XII. AEneid. *Caſaub.* Vide Reies Camp. Elyſ. jucund. Quaeſt. VII. p. 61. & ſeqq.

p. 10. l. 1. *Diſcretus*,] Prior lectio habebat *diſcreta.* Tu jam vide, utrum tibi magis arrideat. *Caeſ.*

p. 11. l. 1. *Diſcreta*] *diſcretus* legit Caeſarius.

p. 11. l. 18. *Mille*] *milleque.* Conſt.

p. 11. l. 19. *Veriſimile eſt, interiora,*] *veriſimile eſſe, vel interiora.* Conſt.

p. 11. l. 25. *Nam uterum quidem,*] *Nam ne uterum quidem.* Conſt.

p. 11. l. 25. *Nam ne uterum quidem*] Auctor noſter uterum ſumit pro ventre ſeu abdomine. Ita enim lib. IV. cap. 1. *At ſub corde atque pulmone, tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod à praecordiis uterum diducit.* Martial. l. 3. Epigr. 71. Iſidorus Orig. XI. cap. 1. *Uterum ſolae mulieres habent in quo concipiunt, ad ſimilitudinem cauliculi.* (Martinius *Canaliculi*, forte *cuniculi.*) *Tamen auctores uterum pro utriuſque ſexus ventre plerumque ponunt, nec poëtae tantummodo, ſed & caeteri.* Doctiſſimus Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* IX. obſervat, Tacitum, *uterum* navis ob cavitatem dixiſſe; Lactantius de Opificio Dei c. 11. *uterum* pro veſica aut ſimili cavo corpore poſuit. Columell. XII. 4. *quod in utero dolii eſt.*

p. 12. l. 10. *Aliqua pars aperiatur, & in alio alia ſita; ita ſedem,*] *al. p. aperiatur, & in alio alia; ita ut ſedem.* Conſt.

p. 12.

p. 12. l. 16. *Ob haec*,] *Ob hoc.* Vet. *Conſt.*

p. 13. l. 1. *Vel detrahatur*,] *vel deferatur.* Codex Ald. *diſtrahatur.* Conſt.

p. 13. l. 9. *Adjuvat*,] *adjuvant.* Conſt.

p. 13. l. 12. *Perfectum*] gloſſema eſt. *Quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique ſimile &c.* Scal.

p. 13. l. 20. *Etſi non inter obſcuras cauſas, neque inter*] *etſi non ſemper inter obſcuras cauſas, atque inter.* Conſt.

p. 13. l. 28. *Quem non*] *quod non.* Conſt.

p. 13. l. 29. *Noſtra quidam*] *noſtra quaedam.* Conſt.

p. 13. l. 30. *Arente*] *haerente.* Conſt.

p. 14. l. 1. *Periclitari conjecturam ſuam*] Semper *periclitari* accuſativo jungit Cicero in Laelio, & omnes veteres. *Vires ingenii periclitari.* Scal.

p. 14. l. 6. *Ad quod medicinae genus*,] Μετάβασις τοῦ ὁμοίου. Vide ſuprà pag. 10. *Conſt.*

p. 14. l. 8. *Rationabile*] *rationale.* Aliud tamen melius, ut videre eſt paſſim apud Lucretium. *Scal.*

p. 15. l. 3. *Et quidem medici*] *Et quidem Methodici.* Vide pag. 3. *Conſt.*

p. 15. l. 7. *Communia morborum*] Methodicis vocantur κοινότητες *Conſt.*

p. 15. l. 9. *Unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum*] στεγανὸν, ῥοῶδες καὶ μικτόν. *Scal.*

p. 15. l. 14. *Minui conſueverunt.*] *Minui conſueviſſe.* Conſt.

p. 15. l. 16. *Digerendum*] id eſt, *fluidum reddendum*, quod familiare Celſo. *Scal*

p. 15. l. 27. *Contendunt.*] *contendant.* Conſt.

p. 16. l. 9. *Tanta vi concitant*] *tanta, ut concitent.* Cod. *Conſt.*

p. 16. l. 11. *Efficiunt.*] *efficiant.* Conſt.

p. 16. l. 16. *Videtur.*] *videatur.* Conſt.

p. 16. l. 26. *Transfuſio*,] παρέμπτωσις. *Conſt.*

p. 16. l. 32. *Tenet*,] *ſequitur.* Conſt.

p. 17. l. 1. *Memoriae*] Ut empirici, qui obſervationum ſuarum congeriem ἀθρόισμα vocabant, earundem verò memoriam αὐτοψίαν, ſcientiamque talem ἱστορίαν. *Conſt.*

p. 17. l. 2. *Si verò quid propius eſt, vix*] Legito *ſi* (*quod vero propius eſt*) *vix &c.* Conſt.

p. 17. l. 6. *An fuderit*,] *aut fuderit.* Conſt.

p. 17. l. 23. *Et quia amplè*] Hippocrates ἀθροτέρως dicit & πιοτέρως, cui λεπτῶς opponit. *Conſt.*

p. 18. l. 5. *Digeri*,] διαφορεῖσθαι. *Conſt.*

p. 18. l. 18. *Idem eveniat.*] *id eveniat.* Cod. *Conſt.*

p. 9. l. 11. *Quod coelum, quod tempus anni ſit.*] *Quod* potius, quam *quid.* Utrumque autem eodem modo ſcriptum eſt in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 19. l. 21. *Nam famem facilius fert adoleſcens, quàm puer; facilius in denſo coelo, quàm in tenui; facilius hieme, quàm aeſtate;*] Quibuſdam videtur hic legendum potius, *in tenui coelo, quàm in denſo, & aeſtate, quàm hieme,* propterea quod Hippocrat. dicat lib. 1. Aphor. *Ventres hieme & vere ſunt calidiſſimi. Quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda.* Et Paulus Aegineta lib. itidem I. cap. 53. *Hieme quidem & fortiori exercitatione, & pleniore cibo utendum eſt.* Niſi eò referas, quòd in denſo coelo & per hiemem corpora ſunt robuſtiora, atque ideo etiam facilius quamlibet moleſtiam ferunt. *Caeſar.*

p. 19. l. 24. *Quoque aſſuetus*] Gloſſema eſt ineptum. *Scal.*

p. 19. l. 25. *Homo ſuſtinet*] Gloſſema eſt. *Scal.*

p. 19. l. 27. *Ob quae competit,*] *ob quae convenit.* Vetus *conjicio.* Conſt.

p. 19. l. 28. *Communia tantùm*] *communia non tantùm.* Conſt.

p. 20. l. 19. *Qualiter ſanus ſe agere debeat.*] Ὑγιεινὴ prima pars Medicinae. *Conſt.*

p. 20. l. 21. *Suae ſpontis*] *Liber,* qui vivit, ut libet, neque conditione ſervus, neque vitae inſtituto adſtrictus, ὁ μὴ τῇ τύχῃ καὶ προαιρέσει ἐλεύθερος. *Conſt.*

p. 20. l. 21. *Suae ſpontis eſt*] Graeci αὐτοπροαιρετὸς: Gallice, un homme, qui eſt libre, un homme, qui eſt à ſoi. *Scal.*

p. 20. l. 22. *Jatralipta*] Ἰατραλείπτης vocatur *reunctor.* Prodicus inſtituens jatralepticen, reunctoribus quoque medicorum ac mediaſtinis vectigal invenit. Plin. lib. XXIX. cap. 1. *Conſt.*

p. 21. l. 13. *Concubitus verò neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus, corpus excitat; frequens, ſolvit.*) Paulus Aegineta lib. 1. cap. 37. *frequens concubitus corpus rarius, frigidius & imbecillius reddit.* Caeſ.

p. 21. l. 15. *Solvit.*] *reſolvit.* Conſt.

p 21. l. 23. *Cavendumque, ne in ſecunda*] Notabilis ſententia. *Conſt.*

p. 22. l. 10. *Per flatum aeſtivum, hybernum*] *perflato, aeſtivum hybernumque.* Conſt.

p. 22. l. 13. *Auras fluminum atque ſtagnorum*] *Aurae* ſunt nebulae, brouillards, apud Macrobium & Plinium. *Scal.*

p. 22.

p. 22. l. 14. *Aperienti*] Rectè pro *apparenti*. Alii *operienti*. Conſt.

p. 22. l. 15. *Calor*] Sed *calorem* legi minus probarim. *Conſt.*

p. 22. l. 17. *Gravibus*] Hic gravis opponitur ſalubri. *Conſt.* Sic ipſe explicat pag. 24. l. 28. ſeq. *neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus tutus eſt.*

p. 22. l. 21. *Urina alba*,] *albeſcit* i. pallet. ὠχρὸς color urinae, deindè flavus, ξανθὸς, poſtremò ruffus i. πυῤῥὸς. *Conſt.*

p. 22. l. 25. *Longis diebus meridiari*] eſt, quod Varro lib. 1. cap. 2. de Re Ruſtica dicit, *diem diffindere inſititio ſomno.* Scal.

p. 23. l. 8. *Moveat;*] movet. Conſt.

p. 23. l. 9. *Sub divo*,] Vel *ſub dio*, ὑπαίθριον. *Conſt.*

p. 23. l. 15. *Laſſitudo*,] Laſſitudo eſt gravitas corporis. *Virgil.*

Laſſove papavera collo.

Quae etiam citra laborem accidit. Fatigationem vero nimietatem laboris intelligimus. Idem :

Veloces jaculo cervos, curſuque fatigat.

Quod mox immodicum laborem appellavit. Verum de generibus laſſitudinis legendus eſt liber III. Galeni de ſanit. tuend. *Conſt.*

p. 23. l. 24. *Neutrum ſaepè*] *neutrum ſemper.* Conſt.

p. 23. l. 29. *Durior eſt in potione, quàm in eſca.*] Contra hanc Celſi ſententiam videtur planè eſſe ea Hippocrat. in Aphoriſmis lib. 1. qua dicit; *facilius eſſe impleri cibo, quam potu.* Atque *durior* fortaſſe a Celſo dictum eſt pro *intolerabilior.* Accedit, quod intemperantia ex potione caput infeſtare plurimum ſolet. Unde & crapula dicta eſt graece κραιπάλη, ἀπὸ τοῦ τὸ κάρα πάλλειν τοὺς μεθύοντας, auctore Suida. *Caeſar.*

p. 23. l. 29. *Durior eſt*] *tutior eſt.* Conſt.

p. 24. l. 1. *Quod modò par eſt*,] *quod modò parvum eſt.* Conſt.

p. 24. l. 6. *Primo cibo*] A l'entrée de table. Ita l. 32. ſeq. *prima aeſtate.* Caſaub.

p. 24. l. 12. *Si quis interdiu*] Hipp. II. de Vict. acut. *Conſt.*

p. 24. l. 17. *Si quibus de cauſis*] Hippocrat. II. Aphor. 16. *Conſt.*

p. 24. l. 21. *Sexus*,] De ſexu praetermiſſum vel auctoris oblivione, vel temporum injuria. *Conſt.*

p. 24. l. 27. *Ex ſalubri loco*] Hippocr. I. Aphor. 1. & 17. lib. II. Aphor. 51. *Conſt.*

p. 24. l. 31. *Neque verò ex*] Lib. II. de Vict. acut. *Conſt.*

p. 25. l. 7. *Omnem etiam laborem*] II. Aphoriſm. 49. *Conſt.*

p. 25. l. 11. *Si quando tamen inſuetus*] Inſueti laborantis & aſſueti nimis laborantis par analogia. Ergo utrique quies ſomnuſque convenit. Ubi enim quis laborare coeperit, quies ſtatim laſſitudinis remedium. 2. Aph. 48. *Conſt.*

p. 25. l. 15. *Os amarum*] Modò bilioſus non ſit. Nam πικρόχολος adverſatur inedia. Hipp. II. de Vict. acut. Galen. VIII. Meth. Medend. Ergo hic Celſus indiſtinctè. *Conſt.*

p. 25. l. 22. *Ingredi aliquid*] *ingredi aliquantum.* Conſt.

p. 25. l. 23. *Eodem modo*] *aliquodammodo*, i. e. *aliquantum.* Apud Caeſarem inveni in meo Codice manuſcripto: in excuſis corruptum erat. *Scal.*

p. 25. l. 33. *Balneum his fervens*] Hujus ratio apud Galenum X. Meth. & libro de ſympt. cauſ. *Conſt.*

p. 25. l. 34. *Ergo ſi nimium*] Vide Gal. VII. Meth. *Conſt.*

p. 26. l. 10. *Vel certe diluta*] *ſaltem diluta.* Conſt.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum eſſe.*] *Frigidam bibendam eſſe.* Conſt.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum eſſe*] *frigidam.* Eſt autem fatui cujuſdam error, putantis, eſſe incongruum, ſi diceret, *frigidam bibendum eſſe.* Scal.

p. 26. l. 30. *Levatque*] *que* ſuperfl. *Conſt.*

p. 26. l. 32. *Ejuſdem laboris preſſit* (*id quod in conſuetudine eſt*) *reficit.*] *cujuſdam laboris preſſit, id, quod in conſuetudine eſt, reficit.* Conſt.

p. 26. l. 33. *Fatigato*] Hippocr. II. acut. vict. *Conſt.*

p. 27. l. 1. *Quod enim*] *Etenim quod.* Conſt.

p. 27. l. 7. *Tum calida aqua in balneo magis ſuperiores partes, quàm inferiores foveat.*] Locus corruptus eſt, & ita reſtituendus: *tum calida aqua: tum balneo magis inferiores partes, quàm ſuperiores foveat.* Conſt.

p. 27. l. 9. *Exuſtus in ſole eſt*] i. e. *ſi quis exuſſit cutem ſole aſſo*, ut ſolebant ii, qui in campo Martio exercebantur. Plato ξηρὸν vocat. Perſius — *Exuſta cuticula ſole. Aſſus* proprie apud veteres, qui ſucco caret. Unde *aſſus ſol* dicitur, quia ibi non ungebantur. Caeterum laxata cutis a ſole facilius combibebat oleum ipſum. Corrigendus igitur Plinii locus lib. XVII. cap. 22. & pro *aſſiduo ſole, aſſo*

assō reponendum. Hinc apud Epictetum *assa ferentaria.* Hoc porro Graeci χροΐζειν vel χρώνωσθαι ὑπ' ἡλίῳ, *colorari ad solem*, dicebant. *Scal.*

p. 27. l. 13. *Per caput*] *super caput.* Const.

p. 27. l. 15. *At ei, qui perfrixit, opus est balneo primum involuto sedere*] *At eum, qui perfrixit, opus est in balneo primum involutum.* Const.

p. 27. l. 24. *Nausea fuit*] *nauseavit.* Ita puto scripsisse Celsum, & male transcriptum. *Scal.*

p. 28. l. 4. *Tenuis verò homo*] Quia contraria contrariis curantur. Hippocr. II. Aph. 22. & lib. de Locis. *Const.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] Integer, nec abruptus ante justum dormiendi tempus. *Const.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] *somnus plenus, & non multum nimis longus:* Celsi ipsius αὐτόγραφον producat oportet, qui velit nobis persuadere, hoc genus constructionis latinum esse. Quinque Editiones modo allatae ita habent; *Somnus & plenus, & non nimis longus.* Idemque omnino habent aliae praeterea quinque Editiones, quas supra memoravimus. *Morg.*

p. 28. l. 19. *Quantus pleniſſimus*] *quantum pleniſſimus.* Const.

p. 28. l. 19. *Quantus pleniſſimus*] Modus loquendi novus, sed Celso familiaris, pro *quam pleniſſimus.* Scal.

p. 28. l. 26. *Lectus per aestatem terra,*] χαμεύνια. Al. *terrae.* Const.

p. 28. l. 30. *Semel die assumptae epulae,*] μονοσιτία. *Const.*

p. 29. l. 1. *Ejectum*] *rejectum.* Vide Plin. lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 29. l. 6. *Facultatem*] *facilitatem*, Cod. *Const.*

p. 29. l. 17. *Etiam plures causae*] *etiam separatè*, Cod. *Const.*

p. 29. l. 21. *Vomitus utilior*] Ex Polybo de Diaeta salubri. *Const.*

p. 29. l. 23. *Inutilis est gracilibus,*] Haec & ex Polybo, quae non contraria 8. Aph. lib. IV. quia Hippocrati graciles, macilenti quidem, sed lato pectore, facilè vomentes, ut bilioſi: Celso verò graciles, ut φθινώδεις, sicci ac debiles, melancholi, thoracisque anguſtioris, ineptique ad vomendum. *Const.*

p. 29. l. 31. *Amari ructus*] i. e. *acidi,* ἐξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. *exhalans acidos e pectore ructus.* Scal.

p. 29. l 34. *Item prodest*] *Idem prodest.* Cod. *Const.*

p. 30. l. 3. *Similiterque ei, qui vel coelum*] Hippocr. II. de Diaeta. *Const.*

p. 30. l. 10. *Luxuriae*] Intemperantiae, voracitatis atque gulae. *Conſt.*

p. 30. l. 14. *Qui vomere poſt cibum volet,*] Galen. VII. Methodi 4. Val. & Polyb. *Conſt.*

p. 30. l. 15. *Aquam tanquam tepidam*] Non *tantum*, ut alii, reponendum. Nam hic graeciſſat, proque ὡς *tanquam* ponit. *Scal.*

p. 30. l. 21. *Caetera, quae antiqui*] ἐμπικά. Ut de elleboriſmo, caeteriſque id genus. *Conſt.*

p. 30. l. 24. *Sed hujus idonei,*] *ſed huic*, nempè affectui. Alii ἀντὶ τέλ. *Conſt*

p. 30. l. 34. *Qui vomere bis in menſe*] Hippocr. de Inſomniis, & Polybus. Galeno non probatur. *Conſt.*

p. 31. l. 7. *Inflammationes,*] *inflationes.* Conſt.

p. 31. l. 9. *Inter haec*] *interdum haec*, nempè mala, quae eveniunt ſuppreſſa alvo. *Conſt.*

p. 31. l. 11. *Qui dejicere volet,*] Motus & ſaturitas citant alvum: quies ſiſtit, maximèque inedia, per quam ſuppreſſa alvo illa mala ſuperveniunt. *Conſt.*

p. 31. l. 11. *Ejicere*] *dejicere*, nempè alvum. *Conſt.*

p. 31. l. 23. *Auſterum.*] *nigrum* Cod. *Repoſitum auſterum* ex II. de Diaeta Hipp. unde haec ſumpſit. *Conſt.*

p. 31. l. 26. *Niſi nimis*] *Si nimis.* Conſt.

p. 31. l. 30. *Humidant autem corpus labor &c.*] Hic quoque in quinque Editionibus meis aliter legitur: *Humidum autem corpus efficit labor &c.* Miror autem, ex quo codice verbum hoc *humido* exierit, & non modo in Celſum, ſed & in Baſil. Fabri Theſaurum irrepſerit ad augendum latinum ſermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim. *Morg.*

p. 31. l. 32. *Poſthac,*] *poſt haec.* Conſt.

p. 31. l. 33. *Et vigilia.*] *nec vigilia*, non ſimpliciter, ſed poſt potionem. *Conſt.*

p. 32. l. 11. *Figuralis*] *Figularis.* Vide adnotat. ad cap. 1. lib. V. *Conſt.*

p. 32. l. 11. *Creta figuralis*] Capell. *figularis:* imo *figuralis* legendum. Erat autem terra, qua perducebant pedes mancipiorum. Unde dicuntur *gypſati pedes* Tibull. Ovidio; *Caelati* autem, id eſt, *figurati* Propertio. *Scal.*

p. 32. l. 18. *Illud quoque ſcire*] Ex Hippocratis II. de Diaeta. *Conſt.*

p. 32. l. 24. *Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & ſenectute confecti.*] Ex 1. Aphor. 13. *Senes facillimè jeju-*

jejunium ferunt, &c. *&*, *qui crescunt*, *plurimum habent calidi innati*, *plurimo igitur egent alimento.* Caesar.

p. 32. l. 26. *Pueri*] μειράκια, παιδία. *Const.*

p. 32. l. 30. *Vinum dilutius*] Ex Hippocrate lib. de Aëre &c. & Polybo. *Const.*

p. 32. l. 34. *Quibus juvenibus*] II. Aphor. 20. *Const.*

p. 33. l. 3. *Melior est*] Vide II. Aphor. 53. *Const.*

p. 33. l. 7. *Hieme plus*] Vide I. Aphor. 15. & 18. *Const.*

p. 33. l. 7. *Elixa*] *assa.* Const.

p. 33. l. 12. *Sine carne*,] *cum carne.* Const.

p. 33. l. 15. *Moventibus.*] *foventibus.* Utrumque recte. *Const.*

p. 33. l. 18. *Magis*] *minus.* Const.

p. 33. l. 20. *Assa ab elixis.*] *elixa ab assis.* Const.

p. 33. l. 23. *Et potione & cibo*] Potione multa & pauco frequentique cibo corpus tunc eget. *Const.*

p. 33. l. 28. *Caro assa*,] *caro elixa.* Const.

p. 33. l. 32. *Per autumnum*] Aegineta lib. X. Hippocr. de Diaeta lib. III. *Const.*

p. 34. l. 7. *Ne quid*] *ut ne quid.* Const.

p. 34. l. 7. *Densiore cibo.*] Voluit reddere ἀδρὸς. *Scal.*

p. 34. l. 8. *Consummatio omnium*] Una omnium effecta summa, ususque immodicus. *Const.*

p. 34. l. 12. *Cum id accedit*,] *cum hic accedit*, Vet. *Const.*

p. 34. l. 15. *In totum*,] *ex toto*, Vet. Utrumque recte. *Const.*

p. 34. l. 19. *De his*, *qui aliqua parte corporis laborant*, *& primum*] Quidam hoc obelisco notant, ut suppositium. *Scal.*

p. 35. l. 3. *Ubi sudabit*,] *ubi sudavit.* Const.

p. 35. l. 15. *Perfundere*] De capite frigida saepe aspergendo repetit variis locis. Huc refer τὰς ψυχροποσίας Antonii Musae, de quibus Xiphilinus pag. 75. *Casaub.*

p. 35. l. 19. *Ad os*] *ad hoc*, Cod. nempe caput. *Const.*

p. 35. l. 24. *Leve*] *lene.* Const.

p. 35. l. 24. *Vinum dilutum leve*] *lene.* Aliud tamen tolerari potest. *Scal.*

p. 36. l. 21. *Qui his opportunus est*] *Opportunus* pro *obnoxius.* Sic p. 42. l. 1. *Corpora periculis opportuna.* 81, 10. *Opportuniores injuriae partes.* 194, 17. *Opportuniores nervos frigori reddit.* 199, 32. *Partes opportuniores vitio jam saevienti.* Casaub.

p. 36. l. 30. *Superiores partes exercere*,] ἀντισπάσεως causa. *Const.*

p. 36. l. 30. *Citata*] *cita.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 37.

p. 37. l. 4. *Sumere*,] Alii *ingerere*. Conſt.

p. 37. l. 4. *Fugere*] *eligere*. In vetuſtis Edd. pro *ſumere* legitur *fugere*. Scal.

p. 37. l. 7. *Vinum ſalſum bibere*] Vinum ſalſum, οἶνος θαλασσίτης vel πεθαλασσωμένος eſt, cui pars marinae aquae infuſa eſt. Aliter vocabatur *Chium* & *vinum Graecum*. Itaque Horatius alluſit, *Chium maris expers*. Nam Chium, quod Romani Graecum vocant, fiebat in Italia ipſa, admiſſa portione marinae aquae. Ipſe vero voluit intelligere, non eſſe tranſmarinum. Quod autem in deliciis eſſet, ut hodie apud nos Malvaticum, praeter alios indicio erit Propertius: *Et Methymnaei Graeca ſaliva meri*, ubi male *grata* legebatur. Vide Catonem & Palladium, apud quos extat illius confectio. Vide Athenaeum Lib. I. & Alexandrum Trallianum. *Scal.*

p. 37. l. 16. *Adjecta uva, vel olea, vel ex defruto*] Legi poteſt *ex oleo*, vel potius *oleo*. Caeſar.

p. 38. l. 5. *Quo genere*,] *quodam genere*. Conſt.

p. 38. l. 13. *In jejuno*] *in jejunio*. Conſt.

p. 38. l. 18. *In accuſationem*] *in accuſatione*. Conſt.

p. 38. l. 25. *Tenuem fiſtulam*] σῦφωνα vel *ſiphunculum*, infrà *ſiphonem* vocat. *Conſt.*

p. 38. l. 30. *Siphonem*] idem quod *fiſtula*. Alias dicitur *ſimpulum*, *ſimpuvium*, *ſiphunculus*, quo utebantur in ſacrificiis ad bibendum. Factum erat, ut lampas, oblongo collo: σφανίζειν eſt *buveter*. Scal.

p. 39. l. 11. *Sub dio quies*] *ſub quo quies*. Conſt.

p. 39. l. 19. *Frigus inimicum eſt ſeni*,] V. Aphor. 18. & 20. & lib. V. Aphor. 17. & 25. *Conſt.*

p. 39. l. 19. *Inimicum*] Πολέμιον Gr. Scriptor. *Caſaub.*

p. 39. l. 25. *At prodeſt juvenibus*,] V. Aphor. 21. & III. Valet. *Conſt.*

p. 39. l. 30. *Item articulis doloribuſque, qui*] *Item articulorum doloribus, qui*. V. Aphor. 25. 23. *Conſt.*

p. 39. l. 32. *Hominibus*,] *omnibus* Conſt.

p. 39. l. 32. *Calor autem*] De calida actione V. Aphor. 22. *Conſt.*

p. 40. l. 1. *Lachrymae ſunt*] ξηροφθαλμίαν intelligit. *Conſt.*

p. 40. l. 5. *Si nimius eſt*,] Hippocrat. V. Aphor. & lib. de uſu liquid. *Conſt.*

p. 40. l. 8. *Nam frigus*,] 3. Aphor. & 17. *Conſt.*

p. 40. l. 10. *Calor concoctionem prohibet.*] Calor immoderatus, nec naturalis: contrarium efficit calor inſitus. Hippocr. VI. Epidem. Galen. X. Meth. *Conſt.*

p. 40.

p. 40. l. 11. *Sudorem digerit*,] *ſudore*, vel lege *egerit*. Conſt.

p. 40. l. 23. *Crudelitatem*,] *crudilatem*. Conſt.

p. 40. l. 29. *Neque movenda alvus*,] Neque medicamentis, quae vires exſolvant. Maximè tum periculoſa Diarrhoea. Vide Hippocr. 1. Epidem. Ideo Celſus lib. III. in peſtilentiali febre miſſione ſanguinis potius utitur. *Conſt.*

p. 42. l. 3. *Non quo non*] *non quod non*. Conſt.

p. 42. l. 5. *Habitus hominum*] *habitus, homines*. Hippocr. III. Aphor. 19. *Conſt.*

p. 42. l. 16. *Ver eſt*,] III. Aph. 9. *Conſt.*

p. 42. l. 17. *Hiems*,] 1. Aph. 15. *Conſt.*

p. 42. l. 17. *Aeſtas*,] 1. Aph. 18. *Conſt.*

p. 42. l. 18. *Autumnus*] III. Aph. 9. *Conſt.*

p. 42. l. 19. *Ex tempeſtatibus*] III. Aph. 8. *Conſt.*

p. 42. l. 20. *Ex tempeſtatibus*] *Tempeſtas* non eſt proprie nomen ſimplex τὸ δ' ἔτος πεπερτομένον, ſed ὥρα, hoc eſt, ἡ ποιὰ κρᾶσις. *Caſaub.*

p. 42. l. 21. *Quae variant*] III. Aph. 1. *Conſt.*

p. 42. l. 27. *Sed ut eo*] III. Aph 4. *Conſt.*

p. 42. l. 31. *Optimique*] Hippocrates de aëre. *Conſt.*

p. 43. l. 3. *Sorte*] Pro ſorte ſitus & poſitura regionum, pro climatis varietate. *Conſt.*

p. 43. l. 6. *Tempeſtatum habitu*] τῇ τῶν ὡρῶν κατασάσει. *Conſt.*

p. 43. l. 7. *Pejores*] Hippocrat. de Nat. hum. *Conſt.*

p. 43. l. 9. *Peſſimum ergo*] *aegro*, Cod. *Conſt.*

p. 43. l. 13. *Quia neque juventae*] Aph. 39. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habiliſſimum*] εὐεκτικώτατον, optimi habitus. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Quadratum.*] Pro σύμμετρον. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt*] *Quadratum corpus* eſt, quod neque majus, neque minus eſt, quam eſſe debeat. Ita Graecis τετράγωνοι homines dicuntur, qui ſunt concinnis membris, omnibuſque invicem ſibi reſpondentibus. Suetonius Veſpaſ. c. 20. *Scal.*

p. 43. l. 16. *Corpus habiliſſimum*] Mediae ſtaturae explicat Brodaeus Miſcel. l. IV. c. 19.

p. 43. l. 19. *Matura ſenectute conficitur*] δύχρηστον voluit exprimere, ex Hipp. 2. Aph. ult. *Conſt.*

p. 43. l. 28. *Hi quoque morbi &c.*] τὰ ποδαγρικά, Hippocrat. 6. Aph. 55. *Conſt.*

p. 44. l. 1. *Obſcoenis*] σπιλάνας ἀιδείων. *Conſt.*

p. 44. l. 2. *Quicquid ſudore hominem reſolvit*] τὰ ὕδρωτα. *Conſt.*

p. 44. l. 5. *Febres incertae*] πλανῆτες. *Conſt.*

p. 44. l. 7. Στραγγείαν] Fallitur Celſus in στραγγείας interpretatione, quae proprie Latinis *ſubſtillum*, non *ſtillicidium.* Cum incipit tempus rorare ante largum imbrem, dicitur *ſubſtillum tempus*, cum ſcilicet tegulae guttatim manant. Ab illo dicta eſt *ſubſtilla urina*, ἡ στραγγεία, & *ſubſtillum* ſimpliciter. Cato de R. R. c. 156. omnium, qui nunc extant, antiquiſſimus linguae Latinae auctor. At δυσεγία proprie *urinae difficultas.* Scal.

p. 44. l. 8. Ἕιλεον] Vide de eo Aretaeum. *Scal.*

p. 44. l. 10. *Coxae dolores*] ἰσχιάδες. *Conſt.*

p. 44. l. 10. Λειεντερία] Foria Latinis: quod generale nomen eſt omnium alvi fluxuum. *Scal.*

p. 44. l. 12. *Ab aeſtate tantùm proxima*] *ante.* Al. *tantum non.* Atque in Vet. Cod. legi obſervavit Vir Doctus, qui *tum jam proxima* legendum conjecerat. *Conſt.*

p. 44. l. 13. *Aliis*] *alios.* Conſt.

p. 44. l. 16. *Neque aliud magis tempus peſtilentiae patet, cujuſcunque ea generis eſt, quamvis variis rationibus nocet.*] *cujuſcunque ea* (tempeſtas) *generis eſt; quamvis* (i. e. *quantumvis*) *variis rationibus nocet.* Alii ea ad peſtilentiam referunt. *Conſt.*

p. 44. l. 32. *Denique omnis calor & jecur,*] *calor omnis & jecur & lienem inflammat* (Cod. *inflat*) *denique mentem.* Ubi *omnis* videlicet nimius. *Conſt.*

p. 45. l. 3. *Nigritiem*] Al. *nigrorem.* Conſt.

p. 45. l. 14. *Exhibet*] *exhibet* poſſet auferri. Sed tamen non auſim mutare, licet diſpliceat. *Scal.*

p. 45. l. 15. *Fere ſubeunt*] *fere aeſtate ſubeunt.* Hippocr. ἀναγκη τῆ ϑέρεϊ γίνεσϑ. *Conſt.*

p. 45. l. 20. *Dum adeſt*] Lege *tum.* Nam & Hippocrates: πίκροι ὡδὲς τὸ ἦρ.

p. 45. l. 20. *Quibus dum*] i. e. *adhuc.* Optime dici poteſt. Uno verbo pronunciabant veteres. *Scal.*

p. 45. l. 27. *Et inſania febricitantium, quam* φρενῖτιν *appellant.*] φρενῖτιν tum hic, tum alibi apud Celſum, non *phrenefis*, ſed *phrenitis* (ut & Hermolaus Barbarus nos admonet) legendum eſt. Quamvis apud Martialem Juvenalemque non *phrenitis*, ſed *phrenefis* quoque legant. Idque tamen (ut Barbarus ſuſpicatur) ex vulgari imperitorum conſuetudine. Doctiores ſecundùm Deſpauterium legunt, *Cùm furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phrenitis.* Caeſar.

p. 45.

p. 45. l. 28. *Quam celerrimè rapiunt.*] Ex Hippocr. III. Aph. 6. *Conſt.*

p. 45. l. 28. *Ubi primò calor*] Pro *ubi primò* legerem *ubi verò*, niſi vetuſtum exemplar reclamaret, tolerabilisque eſſet ſcriptura. *Conſt.*

p. 45. l. 31. *At ſi ſicca aeſtas*] III. Aph. 13. *Conſt.*

p. 45. l. 34. *Deſtillatio*,] κόρυζα. *Conſt.*

p. 45. l. 34. *Raucitas*,] βράγχος. *Conſt.*

p. 46. l. 8. *Atra bile*] μελαγχολίᾳ Hippocr. *Conſt.*

p. 46. l. 9. *Quod ad aetates*] III. Aph. 18. *Conſt.*

p. 46. l. 10. *Aeſtate prima*] ἄκρου τοῦ θέρεος. *Conſt.*

p. 46. l. 12. *Quique inter juventam*] οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι. *Conſt.*

p. 46. l. 14. *Tum ſi qua*] XIII. Aph. 24. *Conſt.*

p. 46. l. 19. *Circa umbilicum inflammationes*] καὶ φόβοι, καὶ βῆχες omiſit. *Conſt.*

p. 46. l. 20. *Proprie etiam*] III. Aph. 52. *Conſt.*

p. 46. l. 20. *Dentientium*] ὀδοντοφύειν. Hippocr. *Conſt.*

p. 46. l. 22. *Alvi dejectiones*,] διάῤῥοιαι. *Conſt.*

p. 46. l. 24. *Pleniſſimi*] παχύτατοι, nempe pueri. *Conſt.*

p. 46. l. 26. *Glandulae*] Glandulae nomen hic eſt partis prò ejus morbo atque inflammatione. Hippocr. παρίσθμια i. tonſillae, ἀντιάδες pro parte autem lib. IV. cap. 1. *Conſt.*

p. 46. l. 27. *In ſpina ſunt, aliquae inclinationes*,] Hippocr. σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον ὤσιες. *Conſt.*

p. 46. l. 33. *Incipiente*] Aphor. 26. lib. III. *Conſt.*

p. 46. l. 31. *Multae*] *multi* nempe morbi, τὰ πολλὰ τουτέων, hoc eſt, multa νουσήματα. Hippocr. *Conſt.*

p. 46. l. 33. *Maximèque*] III. Aphor. 28. *Conſt.*

p. 47. l. 8. *Adoleſcentia*] III. Aphor. 29. *Conſt.*

p. 47. l. 11. *Poſt hanc aetatem*] III. Aphor. 30. *Conſt.*

p. 47. l. 12. *Pulmonis dolores*,] περιπνευμονίαι. *Conſt.*

p. 47. l. 15. *In ſenectute*] Aphor. 31. *Conſt.*

p. 47. l. 16. *Gravedo*,] πόνοι ἄρθρων. Hippocr. *Conſt.*

p. 47. l. 16. *Renum dolores*,] νεφρίτιδες. *Conſt.*

p. 47. l. 17. *Nervorum reſolutiones*,] ἀποπληξίαι, legerat παραπληγίαι. *Conſt.*

p. 47. l. 25. *Obeſi*] II. Aphor. 44. *Conſt.*

p. 48. l. 3. *Ergo ſi plenior*] Ex I. Aphor. 3. *Conſt.*

p. 48. l. 9. *Emacruit*] *emacuit* habet vetus. *Conſt.*

p. 48.

p. 48. l. 13. *Praeter haec*] Ex Hippocr. partim III. de salubri Diaeta, partim II. Prognost. *Const.*

p. 48. l. 14. *Si graviora*] II. Aphor. 5. *Const.*

p. 48. l. 14. *Si crebra*] Aphor. 15. *Const.*

p. 48. l. 15. *Si corpus*] IV. Aphor. 39. *Const.*

p. 48. l. 16. *Si gravior.*] II. Aphor. 3.

p. 48. l. 17. *Tumultuosa*] φαντασιώδη καὶ παραφώδη. *Const.*

p. 48. l. 19. *Si corpus*] IV. Aphor. 48, 41. *Const.*

p. 48. l. 21. *Insudat*,] *sudat.* Const.

p. 49. l. 2. *Ac ideo neque corporis*] *neque ideo corporis.* Const.

p. 49. l. 10. *Tuta habuit.*] *Tutò.* Cod. *Const.*

p. 49. l. 13. *Ubi verò febris*] Hippocr. in Prognost. & Prorrhet. *Const.*

p. 49. l. 19. *Non conflictatur;*] ἐκ ἀσαφώδης ἐστὶν, ἐκ ἀλύει. Hoc enim ἄσαρα καὶ ἀλυσμὸς, ἡ ἀλύη καὶ ἀλύκη. Hippocr. *Const.*

p. 49. l. 21. *Plana*] Prorsus legendum *plena.* Hoc enim ex Hippocr. II. Aph. 35. ubi πάχος ἔχειν &c. & in Prognost. unde & sequentia desumpsit. *Const.*

p. 49. l. 26. *Corpus quoque*,] In Prognost. & Pror. *Const.*

p. 49. l. 28. *Insudat*,] Al. *sudat.* Const.

p. 49. l. 29. *Quando*] *quoniam*, Codex. *Const.*

p. 49. l. 31. *Cupiditas*] III. Aphor. 32, 33. *Const.*

p. 49. l. 31. *Sternutamento.*] Vide Thomson. Epilapsum Chymicor. n. XXI.

p. 49. l. 33. *Neque terrere*] IV. Aphor. 45.

p. 50. l. 1. *Ac ne ea quidem*,] Ex Prognost. & Pror. *Const.*

p. 50. l. 5. Εἰλικρινὲς] Metaphora est a limpida aqua, quae luto defaecata est. Nam ἡ ἰλὺς *coenum* est; Galli *fange* appellant, & verbum κρίνω, *discerno.* Additum autem est ε Jonice. *Scal.*

p. 50. l. 6. *Si quis autem incidit vomitus,*] Ex Prognost. & Pror. & de Victus ratione. *Const.*

p. 50. l. 10. *Reddit modo mollia, figurata,*] *reddit mollia, figura atque eodem ferè tempore, quo secunda valetudine assuevit, modoque &c.* ubi modo, τῷ μέτρῳ mensura stercus cohaerens compactumque probatur Hippocr. liquidius duriusque vituperatur. *Const.*

p. 50. l. 11. *Figurata*] ἀνασχωσήματα. *Casaub.*

p. 50. l. 15. *Debet, si matutinis temporibus coacta magis est,*] *Debent, si matut. coacta minus sunt. Si autem procedente*

dente tempore paulatim contrahitur, ruffa fiunt, neque foeditate odoris, ſed ſimilia alvi ſani hominis, excedunt, ſupple *excrementa*. Conſt.

p. 50. l. 15. *Coacta*] Martialis: *Nec deſiderio coacta ventris, Gutta pallia non fefellit ulla*. Scal.

p. 50. l. 20. *Fine*] *ſub finem*. Sic κρισιν i. judicationem videtur appellare. *Conſt.*

p. 50. l. 20. *Si inflammatio*] Ex Prognoſt. & Prorrhet. *Conſt.*

p. 50. l. 30. *Reſidere*] Ex Prognoſt. *ſedere*, vel *erectus ſedere*. Hippocr. *Conſt.*

p. 50. l. 31. *Impetu*,] ἐν τῷ παροξυσμῷ. *Conſt.*

p. 50. l. 32. *Pulmonibus laborantibus:*] ἐν τῇ πλευρίτιδι. *Conſt.*

p. 50. l. 32. *Nocturna vigilia*] ἀγρυπνία. *Conſt.*

p. 51. l. 3. *Peſſimum*] VII. Aphor. 18. *Conſt.*

p. 51. l. 6. *Dolore*] *Delirio*. Conſt.

p. 51. l. 6. *Aeque verò ſignum*] II. Aphor. III. & lib. 1. Praedict. *Conſt.*

p. 51. l. 8. *Se ſopor*] expunge *ſe*. Conſt.

p. 51. l. 9. *Mali etiam morbi*] Prognoſt. & IV. Aph. 68. *Conſt.*

p. 51. l. 11. *A ſexto die*] IV. Aphor. 47. *Conſt.*

p. 51. l. 13. *Jactare brachia*] in Prognoſt. *Conſt.*

p. 51. l. 14. *Sine voluntate lachrymare*,] IV. Aph. 52. exemplum IV. Epidem. *Conſt.*

p. 51. l. 15. *Humorem glutinoſum*] IV. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 51. l. 15. *Glutinoſum.*] Vid. Auguſt. Totmer. Obſervat. pag. 13.

p. 51. l. 16. *Cutem circa umbilicum*] II. Aphor. 35. *Conſt.*

p. 51. l. 17. *Praecordia inflammata*] II. Aphor. 28. *Conſt.*

p. 51. l. 20. *Si venae*] *arteriae*. Conſt.

p. 51. l. 21. *Mali etiam morbi ſignum*] in Progn. *Conſt.*

p. 51. l. 23. *Caput & pedes*] in Prognoſt. *Conſt.*

p. 51. l. 25. *Aut frigidus*] VII. Aph. l. 27. *Conſt.*

p. 51. l. 26. *Aut poſt ſudorem*] VII. Aph. 4. *Conſt.*

p. 51. l. 27. *Aut poſt vomitum*] VII. Aph. 3. *Conſt.*

p. 51. l. 28. *Aut poſt cupiditatem*] VII. Aph. 6. & 11. *Conſt.*

p. 51. l. 30. *Aut multum ſudare*,] IV. Aph. 41. *Conſt.*

p. 51. l. 23. *Et eas febres &c.*] *Si inflatio abſque inflammatione in ſuperioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum ſignum eſt ſonitus ventris inde ad interiores partes devolutus magiſque etiam &c.* Sic legendum ex antiquo Codice, cujus veram lectionem confirmat Hippocrat. in Progn. & Pror. atque in IV. Aph. 73. unde haec Celſus decerpſit. *Conſt.*

p. 52. l. 1. *Neque tertio quoque die*] IV. Aph. 30. *Conſt.*

p. 52. l. 4. *Molliantur*,] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 52. l. 7. *Poſt arquatum morbum febrem oriri*;] Ex IV. Aph. 6. & ex Coacis Praenot. legendum, *poſt febrem arquatum morbum oriri.* Conſt.

p. 52. l. 9. *Ac dolentibus*] *aut dolentibus.* Conſt.

p. 52. l. 11. *Neque unquam in acuta*] IV. Aph. 66. & 67. quos confudit. *Conſt.*

p. 52. l. 13. *Timere etiam*] Ratio in II. Aph. Timor, nota copiae humoris melancholici, ut ſpaſmus pituitoſi. *Conſt.*

p. 52. l. 18. *Vomitus etiam*] II. lib. Praen. Hippocr. Lege & II. Aph. 32. *Conſt.*

p. 52. l. 20. *At mala urina &c.*] Ex Hippocratis imitatione in Coacis Praenot. ſic diſtinxit. In MS. legitur *quaſi folia*: πεταλώδη voluit exprimere. Rectius dixiſſet laminoſa. πέταλον utrumque ſignificat. Conatus eſt etiam πιτυρώδεα reddere, dicens ex furfuribus factas nubeculas: parum feliciter. Excuſo nubeculas καταχρηστικῶς dici de hypoſtaſi atque ſedimento. *Conſt.*

p. 52. l. 22. *Fila*] V. C. *folia.* Falſum eſſe Celſum ſatius eſt dicere, quam reponere ſubſidentia, ut Capella. *Scal.*

p. 52. l. 25. *Diluta quoque*] Quae aquea ὑδατώδης Actuario Lib. I. cap. 2. & Chryſtallina Plin. 28. c. 6. οὖρα διαφανέα λευκὰ dixit Hippocrat. IV. Aph. 72. ex quo Celſus. *Conſt.*

p. 53. l. 3. *Malum eſt etiam*] Lege Hippocr. VII. Aph. 6. *Conſt.*

p. 53. l. 4. Ante *ſincerum eſt* ponatur ſignum †.

p. 53. l. 6. *Valetudinis*] *aegritudinis.* Conſt.

p. 53. l. 9. *Alia ſpes*] *alia vitae ſpes.* Conſt.

p. 53. l. 10. *Neque ulla alia ſpes*] *Ulla vitae alia.* Aldus ſic; *neque vitae alia ſpes.* Scal.

p. 53. l. 11. *Effugiat*] Hoc trahendo effugium in imperfecta criſi: perfecta morbo nihil cunctata liberat. *Conſt.*

p. 53. l. 16. *Ubi frigidus ſudor*] IV. Aph. 40. *Conſt.*

p. 53. l. 23. *Ubi aeger*] II. Aph. 28. *Conſt.*

p. 53. l. 24. *Item ſi urina*] VII. Aphor. 32. *Conſt.*

p. 53. l. 27. *Maculas*] Lego ab acus eris aculas. Supra vertit ut potuit οὖρα πεταλῶδεα & πιτυρώδεα: reſtabat κριμνώδεα, quod (cùm vocabulum idoneum deeſſet) dixit *quaſi aculas* i. propriè ἀχυρώδεα, non idem ſanè, ſed adſimile ſumpſit ex Hippocr. in Praenot. & VII. Aph. 32. & 35. ubi κριμνώδεες ὑποστάσεις, & πομφόλυγες. noſter *bullulas* expoſuit. *Conſt.*

p. 53. l. 28. *Miculas*] Recte *miculas*, κριμνώδεα, non *acu-*

aculas, ut inepte Conſtantinus. Nam ab *acus* fit *acuſculum* diminutivum. *Scal.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò jam ventum eſſe teſtantur nares acutae, collapſa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter verſae, cutis*] Habes de his indiciis Hippocratem ipſum in primo prognoſtic. Unde haec auctor deſumpſit, ut alia multa in hoc ſecundo libro. *Caeſar.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò*] Haec omnia maxima ex parte ex Hippocratis Praenot. utriſque. Lege Trallianum & Plinium lib. VII. cap. 51. de ſignis mortis. *Conſt.*

p. 54. l. 14. *Illachrymant*,] IV. Aph. 52. *Conſt.*

p. 54. l. 16. *Pituitaque*] λήμην hic convertit *pituitam*: has oculi ſordes ex pituita craſſiore & ſemicocta (ut ſcribit Galenus comment. III. de Articulis) *gramias* vel *gramas* Latini vocant. *Conſt.*

p. 54. l. 20. *Palpebrae non committuntur*,] ſi ita aegrotus dormire non aſſueverit, ut λαγόφθαλμοι. *Conſt.*

p. 54. l. 22. *Neque id fluens alvus expreſſit*] Neque alvus fluens naturali profluvio aut purgatione. VI. Aph. 52. *Conſt.*

p. 54. l. 24. *Eademque labra & nares*,] IV. Aph. 49. *Conſt.*

p. 54. l. 25. Pro loco parallelo 51, 28.

p. 54. l. 27. *Non audit*] V. ſim. Paulli de Febr. malig. pag. 18, 19.

p. 54. l. 28. *Eadem mors*] IV. Aph. 34. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 1. *Floccos legit*] κροκηδίζειν. *Caſaub.*

p. 55. l. 6. *In febre & acuto morbo*,] i. in febre acuta, ut apud Hippocr. & φρενῖτιν, quam impropriè *inſaniam* tranſtulit, ut περιπνευμονίαν (quod ſuprà obſervatum) *pulmonis dolorem.* Conſt.

p. 55. l. 8. *In veſte floccos legit*,] ſtuduit exprimere τὸ καρφολογεῖν, etiamque ſequentibus τὸ κροκηδίζειν. *Conſt.*

p. 55. l. 11. *Ad viſcera*] lumbos & ilia i. λαγόνας vel νεφροῦνας, ut habet Hippocrates: & pro φρένας vel διάφραγμα i. *praecordia* vel *ſeptum tranſverſum* ſubſtituit *viſcera*, non mendacio, ſed innovatione. *Conſt.*

p. 55. l. 14. *Neque is ſervari poteſt*,] IV. Aph. 37. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 17. *Cuive in eodem*] Ex IV. Aph. 35. & Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 19. *Aut cui simul*] Ex IV. Aph. 38. & VII. 1. & 2. lib. praedict. *Const.*

p. 55. l. 21. *Aut cui, febre*] Ex IV. Aph. 50. & VI. 54. *Const.*

p. 55. l. 23. *Aut qui febre*] Ex IV. Aph. 50. *Const.*

p. 55. l. 25. *Qui epoto*] IV. Aph. 16. & V. 1. *Const.*

p. 55. l. 27. *Qui ebrius obmutuit.*] Ex V. Aph. 5. *Const.*

p. 55. l. 27. *Febre*] *ferè* legendum. *Const.*

p. 55. l. 30. *Mulier quoque gravida*] Ex V. Aph. 30. *Const.*

p. 55. l. 32. *Cui protinus*] II. Aph. 1. *Const.*

p. 55. l. 34. *Cuive alterutrum*] IV. Aph. 23. legendumque *alterutro.* Const.

p. 56. l. 3. *Sive separatim*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 6. *Proximum*] *in proximo.* Const.

p. 56. l. 8. *Meliora*] *mitiora.* Const.

p. 56. l. 11. *Sudor quoque frigidus*] Aph. 37. & Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 12. *Pestiferus*] *pestifer* latinius. Utrumque tamen bonum. *Scal.*

p. 56. l. 13. *In omni morbo*] I. Lib. Praedic. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 56. l. 15. *Ac sanguinem quoque*] VII. Aph. 37. & IV. 25. & in Coacis Praedic. *Const.*

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate esse consuevit,*] *In magna cruditate,* subaudiendum est *morbi.* Sic in Progn. Hippocr. l. 2. *Urina quoad ruffa tenuisque apparuerit, crudum morbum significat.* Caes.

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra*] Ex Praenot. sed pro *fulva* substitutum *rubra* mendosè. *Const.*

p. 56. l. 18. *Maturescat,*] Pari audacia dixit de maturatione vel morbi vel humorum, πεπασμὸν, & Arist. πέπανσιν, immò & interdum πέψιν Galen. cui ὠμότης i. *cruditas* opponitur: cum πέψις propriè sit *coctio.* Const.

p. 56. l. 24. *Alvus quoque*] Ex Praenot. *Const.*

p. 56. l. 26. *Bilem viridem aliquid*] Ex Praenot. lege *bilem, viride aliquid.* Const.

p. 56. l. 30. *In praecipiti verò jam esse denunciat, quae liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis est, utique si magna*] Haec ex ultimò citato loco. Sed ita legendum: *In praecipiti verò jam esse denunciat* (nempe alvus) *quae liquida* (excrementa repraesentat) *idemque quae vel nigra, vel pallida, vel pinguia, & utique si magna &c.* Const.

p. 56. l. 30. *Diutius trahere*] Sicut dicimus Galli de ma-

le

le ſano & affecto, *il traine toûjours*, ſi quis in eo morbo diutius traxit. mox; *autumno*, *qui caetera anni parte traxerint*, *reſolvuntur*. p. 137. *aegri ſub cautioribus medicis trahebantur*, & 138. *aegros Medici diutius tractos non expediverunt*. Caſaub.

p. 57. l. 4. *Revixiſſe?*] De his, qui elati revixerint, lege Plinium lib. VII. cap. 52. & Valer. Max. lib. I. cap. 8. *Conſt.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Tempore Democriti puella diu conclamata revixit, deque ea re ſcripſit juſtum volumen Democritus titulo περὶ ἄπνου, i. e. *de ea*, *quae non ſpirat*. Hoc Heraclitus maxime laudat. Quo noto plurimi alioqui difficiles loci Diogenis Laertii intelligi poſſunt. Porro domi patris Jul. Caeſ. Scaligeri ſubulcus ter pro mortuo habitus frigidiſſimus & ſine reſpiratione ter revixit. *Scal.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Qui περὶ ἄπνου ſcripſerat, ut quibuſdam placet. vid. *ad Laert.* Caſaub. Inde Kirchmann. de funerib. lib. I. cap. 13. pag. 91.

p. 57. l. 6. *Certas notas eſſe*, *propoſuit*] Scaliger ad Manilium Lib. V. p. 308. putat Celſum Democriti librum, περὶ ἄπνου, quem Plinius Heraclidae adſcribit, indigitaſſe: verum refutat illuſtriſſimum virum clar. Menagius in Obſervationibus ad Diogen. Laert. Prooem. pag. 5. Ed. Lond.

p. 57. l. 12. *Quod Aſclepiades*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. Nos verò totam hanc periodum antea corruptam reſtituimus. *Conſt.*

p. 57. l. 13. *Funeri obvius*] Vide Kirchmann. de mortuorum miraculis part. II. cap. 22. Kirchmann. de funer. lib. I. cap. 13.

p. 57. l. 14. *Nec protinus crimen artis*] Medicinae pars illa, quae σημειωτικὴ vocatur, praecipuè conjecturalis eſt ſive στοχαστικὴ, qua tamen peritus artifex artificialiter utitur. *Conſt.*

p. 57. l. 19. *Reſponderit*] *Reſpondere* Celſo eſt στοχάζεσθαι, vel potius commode cedere, εὐοδοῦσθαι. & ſic paſſim. *Caſaub.*

p. 57. l. 28. *In pejus aliquid convertunt*] *Hoc vertit in malum:* cela ſe tourne en mal, Phraſis in libris Caeſaris, Ciceronis & Propertii ubique obvia. Imo non aliter Celſi tempore loquebantur. Propertius lib. I. eleg. 16.

Atque utinam trajecta cava mea vocula rima,
Percuſſas dominae vertat in auriculas.

Eſt ergo illud *aliquid* gloſſema ineptiſſimum. *Scal.*

p. 57. l. 32. *Perque multo plures aegros*] Pluries aegro: quaſi perpluries, Tmeſis. *Scal.*

p. 57. l. 33. *Neque tamen ignorare*] Ex II. Aph. 19. *Conſt.*

p. 58. l. 6. *Ea*] *ad ea.* Conſt.

p. 58. l. 18. *Malum habitum*] κακξίαν. *Conſt.*

p. 58. l. 20. *Inflammatio*] *inflatio* Cod. *Conſt.*

p. 58. l. 22. *Quibus diu color*] Hippocr. lib. 11. Praedict. Sed pro *ſine morbo regio* debuit dicere *non tamen ut in morbo regio.* Conſt.

p. 58. l. 22. *Inflammatio*] Vetus Codex *inflatio.* Scal.

p. 58. l. 26. *Aut alvo laborant.*] II. Praedict. legendum *alio* (ſic cetera, quae Hippocrates habet, complexus eſt) non *alvo.* Conſt.

p. 58. l. 26. *Si in continua febre*] In Praenot. utriſque, & VII. Aph. 18. *Conſt.*

p. 58. l. 26. *Terram edunt*] Id eſt, malacia aut pica laborant.

p. 58. l. 30. *Frequens autem deſtillatio*] II. Praedic. *Conſt.*

p. 59. l. 1. *Subitam dejectionem,*] *profluvium.* Conſt.

p. 59. l. 2. *Ubi pedes turgent,*] Praenot. utrisque. Sed *coxas* pro *lumbis: ilia* pro *lumborum partibus* mollioribus poſuit. *Conſt.*

p. 59. l. 6. *Idem propoſitum*] Ex Praenot. repone *tuſſiendi* expuncto τῷ *deſidendi.* Vid. & VI. Aph. 35. & 47. *Conſt.*

p. 59. l. 7. *Deſidendi*] Imitatur Graecum ἀφεδρεύειν. Scal.

p. 59. l. 7. *Deſidendi*] Sic honeſte τὸ σχίζειν exprimit. 86, 24. 224, 33. *Caſaub.*

p. 59. l. 12. *Ejuſdem morbi nota*] Ex Coacis Praenot. τρόφῳ tormina; ipſe δυσεντερίαν per *tormina* ſolet exponere. *Conſt.*

p. 59. l. 14. Στρόφον] Celſus στρόφους non audet vocare *tormina*, quod ubique Plinius facit: & recte quidem. Nam στρόφοι *tormina* revera ſunt. Celſus autem vel diarrhoeam vel diſenteriam *tormina* appellat. *Scal.*

p. 59. l. 15. *Coxaeque*] ὀσφύϊ, Hippocr. *Conſt.*

p. 59. l. 17. *Dolor*] *calor* legitur in MS. non *dolor.* Nihildum certi habeo, adhucque anquiro, unde meſſem fecerit. Non enim puto alluſiſſe ad Aph. 25. lib. v. *Conſt.*

p. 59. l. 24. *Quibus in pueritia*] Ex Praedict. *Conſt.*

p. 59. l. 27. *Exulcerationes graves*] μελικηρίδα dicit Hippocrates de hoc genere ulceris lib. v. cap. 28. ubi μελικηρὶς ſcribitur in Celſi codice. *Conſt.*

p. 59.

p. 59. l. 29. *Quibus feminis*] Lib. V. Aph. 58. vide & VI. 29. & in Praedict. *Conſt.*

p. 59. l. 33. *Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, dolores,*] Ex Praedict. ſed in MS. *vitia, ut dolores.* Conſt.

p. 60. l. 3. *Frons prurit*] Videtur error eſſe, & legendum, *Si frons.* Nam apud Hippocr. non invenitur conjunctum. *Scal.*

p. 60. l. 4. *Si mulier à partu vehementes*] Sic in MS. alioqui videri poſſit corruptum eſſe, legendumque, *ſimiliter caput ſi vehementes*, quia ita Hippocrates in Praedict. *Conſt.*

p. 60. l. 8. *Quicunque etiam dolorem ingentem*] Ex II. Praedict. lege *recentem*, non *ingentem.* Expungendumque τὸ *eum.* Conſt.

p. 60. l. 12. *Febris autem, quae ſubito*] Lib. IV. Aph. 61. & II. 27. item in Praenot. utrisque, & in Praenot. *Conſt.*

p. 60. l. 19. *Ulcus reperietur.*] Ex II. Praedict. legendum *ulcus aut hirudo reperietur.* Praecordia pro dorſo & pectore poſuit. *Conſt.*

p. 60. l. 19. *Muliere ex inguine febricula*] Ex II. Praedict. mutato tamen auctoris ſenſu, *cui ex ulcere uteri febris & tumor inguinum.* Conſt.

p. 60. l. 21. *Urina autem craſſa,*] Ex II. Praedict. & IV. Aph. 74. *Conſt.*

p. 60. l. 24. *Eadem viridis,*] Ex II. Praedict. & Coac. Praenot. *Conſt.*

p. 60. l. 27. *At ſi ſanguis*] Ex IV. Aph. 75. *Conſt.*

p. 60. l. 29. *Si haec craſſa carunculas quaſdam exiguas quaſi capillos*] Ex IV. Aph. 76. lege *aut quaſi.* Conſt.

p. 60. l. 31. *Aut ſi bulliat,*] Ex Aph. 34. ubi πομφόλυγες. lege *aut ſi bullas.* Conſt.

p. 60. l. 31. *Et malè olet & interdum,*] IV. Aph. 18. grave olentia tamen propriè affectae veſicae index. Lego, *& ſi malè olet, aut ſi interdum.* Sic Codex. *Conſt.*

p. 60. l. 31. *Et male olet, & interdum*] V. C. *& ſi male olet, aut ſi interdum.* Scal.

p. 60. l. 32. *Quaſi arenam*] VI. Epid. Sect. I. Aph. 5. *Conſt.*

p. 60. l. 33. *Quaſi ſanguinem trahit,*] IV. Aph. 78. & in Epidem. cit. loco. *Conſt.*

p. 60. l. 33. *Coxae*] Hippocr. verò ὀσφύες. *Conſt.*

p. 61. l. 2. *Bilioſus*] hic pro aeruginoſo. Vid. lib. de internis affect. Hippocrat. *Conſt.*

p. 61. l. 6. *Levamenti*] Levamentum hic est ἐναιώρημα sive νεφέλη. *Const.*

p. 61. l. 8. *Aut si paulatim*] IV. Aph. 80. Leg. *At si paulatim.* & *interiores*, non *inferiores.* Cod. MS. *Const.*

p. 61. l. 14. Soranus Ephesius Isagog. cap. 9. addit, naturam subtumidam esse, & eos pruriginem in ano pati.

p. 61. l. 19 *Eamque quidam*] In Coacis Praenot. *Const.*

p. 61. l. 23. *Gravitatis quoque*] VI. Epid. ubi motus & exercitium probantur. His discutitur calculus è renibus in praeparatis corporibus victus ratione & medic. Qui in plenis impurisque verò transitu meatus lacerat. *Const.*

p. 61. l. 27. *Feminae verò oras*] Vid. Hippocrat. de locis, aquis, &c. *Const.*

p. 61. l. 28. *Scabere*] Pro *scabere* legitur *scalpere* in antiquis. *Const.*

p. 61. l. 31. *At qui spumantem*] V. Aph. 13. *Const.*

p. 61. l. 33. *Mulieri gravidae*] Ex V. Aph. 34. *Const.*

p. 61. l. 34. *Eidem si lac*] Ex V. Aph. 35. *Const.*

p. 62. l. 3. *Frequens singultus*] Ex VII. Aph. 17. *Const.*

p. 62. l. 5. *Si tumores*] Ex V. Aph. 65. *Const.*

p. 62. l. 6. *Super ulcera*] ἐφέλκεσι, Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 8. *Rigor*] τέτανος Hippocr. *Const.*

p. 62. l. 12. *Si ora venarum*] Ex VI. Aph. 12. αἱμορροΐδες. *Const.*

p. 62. l. 15. *Eadem tabes*] V. Aph. 15. *Const.*

p. 62. l. 17. *At si longa tristitia*] VI. Aph. 23. & VII. 18. & in Praenot. *Const.*

p. 62. l. 18. *Atrae bilis morbus*] ἡ μελαγχολία morbus. *Const.*

p. 62. l. 19. *Quibus saepe ex naribus*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 20. *Lienis tumet*] *Lienis* pro lien amat dicere Celsus. *Lienes male habent.* 74, 24. & 94, 6, 176, 22. Ita Cato de R. R. cap. 157. *Si lienes turgent.* Casaub.

p. 62. l. 21. *Quos sequitur, aut quaedam*] Restituo, *quo sequitur, ut quaedam.* Const.

p. 62. l. 23. *At quibus magni*] II. Praedict. *Const.*

p. 62. l. 23. *Magni lienes*] Adi Isaac. Vossii not. ad Catull. p. 98.

p. 62. l. 27. *Quibus causa doloris*] II. Aph. 6. *Const.*

p. 62. l. 29. *Si in ventrem*] II. Aph. 20. ubi κοιλιη, ut hic *venter* pro omni cavitate. *Const.*

p. 62. l. 30. *Si à coxis*,] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 62.

p. 62. l. 31. *In pectus*] Pectus pro septo transverso posuit. *Const.*

p. 62. l. 33. *Quibus sine febre*] Lib. de Morbis, & lib. de Locis lib. II. Aph. 47. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 2. *Urina quoque quae in homine sano parum liquida est,*] Ex Praenot. sed ex MS. leg. *Urina quoque (quae in homine sano parum) si liquida est.* Const.

p. 63. l. 5. *Haec verò cum sine febre quoque*] Hanc totam periodum apertè corruptam restituere non dubitavi. *Const.*

p. 63. l. 9. *Ergo protinus insania*] Ex Coacis Praenot. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 63. l. 13. *Venasque*] *venas* hic ἀρτηρίας. *Const.*

p. 63. l. 17. *Nullo dolore*] In Praenot. *Const*

p. 63. l. 19. *Vel prostratam*] In Praenot. *Const.*

p. 63. l. 23. *Si quid etiam obcessit*] *abscessit.* Const.

p. 63. l. 24. *Antequam suppuraret, manente adhuc corpore insolita febre*] Ex Praenot. legend. ἢ (*antequam sputum prodiret*) *manente adhuc in corpore solita febre.* Const.

p. 63. l. 33. *Affectus intus versatur.*] Ex Praenot. corrigendum, *affectus in pus vertatur.* Const.

p. 63. l. 34. *Suffusae quoque*] V. Aph. 40. *Const.*

p. 63. l. 34. *Sanguine*] Bilioso & fervido, qui in lac non convertitur. Hoc rarissimum, Galeno teste. *Const.*

p. 64. l. 2. *Quibus autem longae*] IV. Aph. 44. & in Coac. Praenot. *Const.*

p. 64. l. 4. *Quorum faucibus*] IV. Aph. 68. *Const.*

p. 64. l. 4. *Illiditur spiritus*] Aph. IV. l. 68.

p. 64. l. 5. *Eliditur*] πεσσόντα. Vide & VI. Aph. 54. *Const.*

p. 64. l. 6. *Si angina subitò finita est, in pulmonem id malum transit, idque saepe*] V. Aph. 10. legendum, *in pulmonemque id malum transit, id saepe.* Const.

p. 64. l. 9. *Suppuret.*] Pulmo videlicet. Vide in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 64. l. 10. *Deinde post alvi*] VII. Aph. 23. & 75. In MS. *Denique*, non *deinde.* Const.

p. 64. l. 12. *Post nimias destillationes,*] Ex VII. Aph. 39. & 78. & lib. de Locis. *Const.*

p. 64. l. 13. *Post lateris*] Ex VII. Aph. II. & XII. *Const.*

p. 64. l. 13. *Lateris dolores,*] πλευρίτις. *Const.*

p. 64. l. 13. *Vitia pulmonum;*] περιπνευμονία. *Const.*

p. 64. l. 14. *Insania.*] φρενῖτις. *Const.*

p. 64. l. 14. *Post magnos fervores*] VII. Aph. 13. *Const.*

p. 64. l. 16. *Ubi caput vulneratum*] Ex VII. Aph. 14. *Const.*

p. 64. l. 17. *Ubi vigilia torſit,*] Ex VII. Aph. 18. *Conſt.*

p. 64. l. 18. *Ubi vehementer venae*] Ex VII. Aph. 21. *Conſt.*

p. 64. l. 20. *Suppuratio verò*] Ex Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 64. l. 20. *Morbis*] Legitur *modis.* Conſt.

p. 64. l. 25. *Eadem ſuppuratio*] In Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 3. *Si inter ipſa ulcera*] *ſi inter ipſa viſcera.* Codex *ipſa initia.* Conſt.

p. 65. l. 6. *Praecordiis, quàm is, qui infrà eſt.*] In Praenot. utriſq. legitur, *in anterioribus praecordiis, quàm is, qui in ventre eſt: is qui ſuprà umbilicum, quàm is, qui infrà eſt.* Conſt.

p. 65. l. 11. *Interdum quoque urina*] In Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 15. *Dolor autem*] *dolor etiam.* Cod. hoc & ex Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 25. *Modò à contraria parte*] Lege *modò à coſtarum parte.* Cod. *Conſt.*

p. 65. l. 28. *Ipſum calidius eſt, & ſic in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere*] Legitur, *ipſumque latus calidius eſt, & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam pondere.* Ex Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 31. *Omnis etiam ſuppuratio*] ibid. *Conſt.*

p. 66. l. 7. *Quod ſi protinus*] In Praenot. *Conſt.*

p. 66. l. 23. *Ex veſica dolente,*] In Praenot. utriſque haec omnia. *Conſt.*

p. 66. l. 32. *Et ſanguine*] *Et* dele. *Conſt.*

p. 66. l. 33. *Statim edatur.*] Legitur in Cod. *ſedatur.* Al. *reddatur.* Conſt.

p. 66. l. 33. *Laterum dolores*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. 67. l. 3. *Si in jocinore*] VII. Aph. 45. *Conſt.*

p. 67. l. 5. *Ex ſuppurationibus*] In Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 67. l. 9. *Contra ſe cutem*] Legendum *contractae cutem.* Conſt.

p. 67. l. 9. *Concluſae;* pro quo veteres Edd. *contra ſe*] contruſae. *Scal.*

p. 67. l. 12. *Pus quoque,*] Ex Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 67. l. 19. *At in tabe*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 67. l. 25. *Tantulam*] *Tantillam.* Conſt.

p. 67. l. 28. *Quae quotidie coacta, eaque convenientia*] *Coacta* ergo *alvus* erit hic, quae *cogitur* excernere, ut infra. Lib. II. c. 8. quae vix excernit. In Codice Capellae ita legitur hic locus: *quae coacta, quae convenientia.* Scal.

p. 68. l. 11. *Macrum eſt*] molle & gracile, Hippocr. *Conſt.*

p. 68.

p. 68. l. 19. *Morbum*] *motum*, Hippocr. πόνον. *Conſt.*
p. 68. l. 21. *Articulorum*] II. Praedict. *Conſt.*
p. 68. l. 26. *Item morbus comitialis*] II. Praedict. & II. Aph. 45. & V. Aph. 7. *Conſt.*
p. 68. l. 32. *Dejectiones*] Abſceſſus, Hippocr. *Conſt.*
p. 68. l. 33. *Ipſa autem dejectio*] Ex II. Praedict.
p. 69. l. 1. *Contracto*] Corrige pro *contracto contrectato.* Conſt.
p. 69. l. 5. *Dum febris caeteraeque acceſſiones hujus morbi abſint:*] Vide, num poſſit legi, *adſint.* Caeſar.
p. 69. l. 5. *Dum febris*] Aph. 6. 3.
p. 69. l. 7. *Reſervari*] Malo *ſervari.* Conſt.
p. 69. l. 12. *Fieri*] *Ferri*, non *fieri.* Conſt.
p. 69. l. 15. *Ex quibus cora*,] Ex II. Praedict. *Conſt.*
p. 69. l. 18. *Si nihilominus aliter fieri ſanum poteſt*,] Legendum, *ſi nihilo minus alitur, fieri ſanum poteſt.* Conſt.
p. 69. l. 19. *Oris*] *Os* pro facie. *Conſt.*
p. 69. l. 19. *Oris reſolutio*] Ex VI. Aph. 17. *Conſt.*
p. 69. l. 21. *At varix*] VI. Aph. 21. lege *Ac varix.* Conſt.
p. 69. l. 22. *Per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis*] αἱμορῤῥοίδες, Hippocr. vide & VII. Aph. 5. & VI. Aph. 11. *Conſt.*
p. 69. l. 23. *Tormina*,] Hippocr. δυσεντερίαι. *Conſt.*
p. 69. l. 23. *Humerorum dolores*,] Hippocr. III. Praedict. *Conſt.*
p. 69. l. 25. *Et quisquis dolor*,] In Praenot. *Conſt.*
p. 69. l. 27. *Singultus*] VI. Aph. 13. *Conſt.*
p. 69. l. 27. *Longas dejectiones*] Ex VI. Aph. 15. *Conſt.*
p. 69. l. 28. *Mulier ſanguinem*] Ex V. Aph. 32. *Conſt.*
p. 69. l. 30. *Quae menſtruis*] VI. Aph. 33. *Conſt.*
p. 69. l. 32. *Quae locis*] V. Aph. 15. *Conſt.*
p. 69. l. 33. *Levatur. Aeſtiva quartana ferè brevis eſt. Cui calor*] II. Aphor. 25. *Aeſtiva quartana ferè febris eſt.* Conſt.
p. 69. l. 34. *Calor*] *Calor* hic pro febri ponitur. *Conſt.*
p. 70. l. 3. *Nam & praecordiorum*] VI. Aph. 40. *Conſt.*
p. 70. l. 5. *Et nervorum diſtentionem*] IV. Aph. 57. & II. 26. in Coaciſque Praenot.
p. 70. l. 7. *Difficultate urinae*] ἀλεὸς dicitur vel χεδροφός. *Conſt.*
p. 70. l. 8. *Morbum tenuioris*] VI. Aph. 44. *Conſt.*
p. 70. l. 9. *At dolores capitis*,] Praedict. (36, 5.) *Conſt.*
p. 70. l. 13. *Petita*] Procurata arte. Hoc rectè addidit. *Conſt.*

p. 70.

p. 70. l. 13. *Si capitis*] Ex II. Praedict. (36, 8.) *Conſt.*

p. 70. l. 16. *Febrem autem ardentem*] IV. Aph. 58. *Conſt.*

p. 70. l. 17. *Horror*] ῥῖγος Hippocrati, *rigor.* Conſt.

p. 70. l. 18. *Si in febre aures*] IV. Aph. 60. *Conſt.*

p. 70. l. 20. *Nihil plus adverſus ſurditatem*] IV. Aph. 28. *Conſt.*

p. 70. l. 23. Θύματα] Ex IV. Aph. 82. reſtituo φύματα. Hoc & in Coacis. *Conſt.*

p. 70. l. 23. Θυματα] Omne tuberculum φῦμα eſt, nec unquam aliter Plinius ex Dioſcoride vertit φύματα, quam tubercula. *Scal.*

p. 70. l. 29. *Neque quicquam reddit*,] Ex Hippocr. in Praenot. utriſque lege, *neque veſica quicquam reddit.* Conſt.

p. 70. l. 31. *Ad quartum decimum.*] *Ad quintum decimum.* Conſt.

p. 70. l. 32. *In pulmonis morbo*,] Ex Praenot. *Conſt.*

p. 71. l. 9. *Periculoſiſſimumque eſt*,] Ex VI. Aph. 16.

p. 71. l. 13. *Ex jocinere ſi pus*] VII. Aph. 45. & in Coacis. *Conſt.*

p. 71. l. 14. *At ex ſupputationibus*] In Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. 71. l. 42. *Pallidum*,] χλωρὸ Hippocr. *Conſt.*

p. 71. l. 29. *At in tabe*] Ex Praenot. & ex II. Praedict. *Conſt.*

p. 71. l. 32. *Si quis etiam in eo morbo*] V. Aph. 12. *Conſt.*

p. 71. l. 33. *Capilli fluunt*] Hoc Graeci μαδᾶν dicunt. Μαδαροὶ ſunt, quibus capilli defluunt, ut ἀλωπεκιῶντες. *Scal.*

p. 71. l. 34. *Araneis ſimilia ſuperſidentia*] Hic ἐφίσασις, ſive ἐπίσασις Hippocratis locum habet, non ὑπόσασις. Ideo *inſidentia*, non *ſubſidentia* legunt. *Conſt.*

p. 71. l. 34. *Subſidentia*] i. e. *ſuperſidentia*, quia eſt ἐπίσασις ἀραχνώδης. *Subices* dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. X. v. 75.

Quantum vere novo viridis ſe ſubjicit alnus.

i. e. *ſe attollit.* Item *ſubjectare* eſt ſurſum jactare. Virgilius Aen. Lib. XII.

——— ——— *aut corpora ſaltu*
Subjectant.

Non mirum igitur, ſi *ſubſidentia* hic pro *ſuperſidentiis* & ἀντὶ τ ἐπισάσ. ſumit. *Scal.*

p. 72. l. 1. *Atque in his odor foedus eſt*,] *atque in ſputis odor*

odor foedus eſt, ex V. Aph. 11. *Conſt.*

p. 72. l. 2. *Ubi poſt haec orta dejectio*] *alvi profluvium*, ἀλόῤῥοια, ex V. Aph. 14. *Conſt.*

p. 72. l. 3. *Utique ſi tempus*] III. Aph. 10. *Conſt.*

p. 72. l. 5. *Reſolvuntur*] *intereunt:* Ex Praedict. *Conſt.*

p. 72. l. 5. *Item pus*] VII. Aph. 16. *Conſt.*

p. 72. l. 7. *Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo vomicae fiſtulaeque*] Ex II. Praedict. lege, *ſolet etiam in adoleſcentibus is morbus* (nempe tabes) *ex vomica fiſtulaque oriri.* Conſt.

p. 72. l. 11. *Ex reliquis verò*] Ex II. Praedict. (XIII. 5.) *Conſt.*

p. 72. l. 13. *Quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt.*] Legend. *quibus ſupervenit tabes, quod menſtrua ſuppreſſa ſint.* Conſt.

p. 72. l. 14. *Cui verò ſano ſubitus dolor*] Ex VI. Aph. 57. Cui ſequentem adtexuit. *Conſt.*

p. 72. l. 17. *Magis ſi eum alvus cita non anteceſſerit. Si palpebrae*] Ex VI. Aphor. 52. quem cum praecedente conjunxit, legendum, *magis ſi cui alvus cita non anteceſſerit, palpebrae.* Conſt.

p. 72. l. 21. *At aqua inter cutem,*] Ex Praenot. (VIII. 1.) *Conſt.*

p. 72. l. 23. *Utique ſi contraria*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 72. l. 25. *Aeque in ea quoque tuſſis*] VI. Aph. 25. *Conſt.*

p. 72. l. 26. *Item ſi ſanguis*] Praedict. (XI. 30.) *Conſt.*

p. 72. l. 28. *Tumores*] viſcerum. *Conſt.*

p. 72. l. 30. *Hi quidem*] Hydropici. *Conſt.*

p. 72. l. 31. *Si attenditur*,] *ſi attendunt.* Conſt.

p. 73. l. 2. *Nàm ſive aqua*] II. Aph. 27. *Conſt.*

p. 73. l. 6. *Articuli verò qui ſic dolent*,] II. Praedict.

p. 73. l. 12. *Morbus quoque comitialis*] V. Aph. 7. *Conſt.*

p. 73. l. 14. *Multoque aegrius is*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 73. l. 22. *Nervorum facta reſolutio*] Ibid. ἀποπληξία Hippocrat. *Conſt.*

p. 73. l. 24. *Dejectionibus quoque ſi febris acceſſit*] Ex II. Praedict. (30, 3. 4.) ubi δυσεντερία, quam *tormina* vertere conſuevit. *Conſt.*

p. 74. l. 1. *Quin etiam tormina*] IV. Aph. 24. *Conſt.*

p. 74. l. 2. *Aut ſi ſub his*] IV. Aph. 23. *Conſt.*

p. 74. l. 3. *Profluxit, aut inteſtinorum levitas. Periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt. Si venter omnibus horis & cum ſomno*] Ex II. Praedict. (31, 2. 3. 4.) leg. *profluxit.*

At

At inteſtinorum levitas periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt: ſi venter omnibus horis & cum ſono, & — —

p. 74. l. 3. *Nigra alvus*] i. e. nigra proluvies. Alvum vocat proluviem, quemadmodum Juris Conſulti vocant partum *ventrem*. Virgilio proluvies eſt egeſtio ventris. Aen. III. 217. *Scal.*

p. 74. l. 10. *Quod evenit*,] Ex IV. Aph. ult. *Conſt.*

p. 74. l. 13. *Quaſi maculis*] Hippocrates ἐφηλίδας habet II. Praedict. Vide Celſum Lib. V. c. 5. *Conſt.*

p. 74. l. 13. *Fermentatus*,] *emollitus*. Conſt.

p. 74. l. 15. *Pinguis*] Legit λιπαρὴ, ubi nunc apud Hippocr. ὑπαρὴ. *Conſt.*

p. 74. l. 15. *Venter eſt quaſi fermentatus*] Enflé. *Fermentatum* dicit, quod digito attactum cedit, & paulatim redit. *Scal.*

p. 74. l. 20. *Si vero in tenuiore inteſtino*] VII. Aph. 10. & in Coacis. *Conſt.*

p. 74. l. 22. *At in morbo arquato*] Ex VI. Aph. 42. & IV. 64. *Conſt.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis malè habet*] Ex VI. Aph. 43. ubi tales σπληνώδεις vocantur. *Conſt.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis male habet*] *Lienis* pro *lien* antiquo loquendi modo: quo *plebes* pro *plebs*, & ſimilia efferebant. *Scal.*

p. 74. l. 25. *Inverſa ſunt*] Lege *converſa ſunt*. Conſt.

p. 74. l. 28. *Morbus inteſtini tenuioris*] Ex Aph. 33. leg. *Morbus inteſtini tenuioris ex urinae difficultate, niſi.* Conſt.

p. 74. l. 30. *Inter*] *intra*. Conſt.

p. 74. l. 30. *Mulier ex partu*,] Ex Praenot. Sed Hippocrates in genere de omnibus pronuntiat, quae Celſus reſtringit. Ex Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. 74. l. 34. *Partibus, quibus viſcera continentur*] De pectoris regione & partibus ſupra ſeptum tranſverſum, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 2. *Si ſine cauſa longus dolor*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 75. l. 6. *Sic, ut pus extuſſiretur*,] Leg. *aut pus extuſſiatur*. Conſt.

p. 75. l. 7. *Extuſſiatur*.] Vox elegans. *Caſaub.* Vide Plin. H. N. lib. XXIII. cap. 3. & lib. 35. cap. 15.

p. 75. l. 8. *Multa prurigo*] *multa porrigo*. Conſt.

p. 75. l. 10. *Aeque magnum malum eſt*,] II. Praedict. *Conſt.*

p. 75. l. 14. *Cum in iiſdem abſceſſibus*] Iiſdem quibus & in longo dolore capitis. *Conſt.*

p. 75.

p. 75. l. 18. *Vehemens*] *admodum vehemens*, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 23. *Minimèque annuus*,] *minimumque annuus*. Conſt.

p. 75. l. 24. *Aut verè*, *aut autumno*] *aut vere aut autumno*. Conſt.

p. 75. l. 25. *Converſa*] *Inverſa* primo legebatur, Caſaubonus emendat *ea verſa*.

p. 75. l. 28. *Neque bilis*] *neque bilis atrae*, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 28. *Levatur.*] Pro levatur in MS. *levata eſt* nempe aetas. *Conſt.*

p. 75. l. 30. *Movetur*,] *moveri poteſt*. Conſt.

p. 75. l. 34. *Omnique reſolutione nervorum*] Ex II. Praed. & VI. Aph. 55. *Conſt.*

p. 76. l. 3. *Iſque morbus mediocris vix ſanatur*] Ita Hippocrates Section. II. Aph. 42. in quem latius inquirit Reies *Campi Elyſii jucundar. Quaeſtion.* Quaeſtion. LXXIX. Vide doctiſſimum Librum *Juſti Cortnummi* de *Morbo Attonito*.

p. 76. l. 4. *Iſque morbus*] II. Aph. 42. de Apoplexia. *Conſt.*

p. 76. l. 5. *Patet*,] In MS. *paret*. Conſt.

p. 76. l. 6. *Mulieri gravidae*] VI. Aph. 37. *Conſt.*

p. 76. l. 7. *Emacruerunt*,] In antiq. *emarcuerunt*. Hippocr. ἢν ἰοχνοὶ γένωνται i. gracileſcant. *Conſt.*

p. 76. l. 11. *Quae neque peperit*] V. Aph. 37. *Conſt.*

p. 76. l. 11. *Maximeque, quae coepit hyeme*] II. Aph. 25. πρὸς τὸ χειμῶνα συνάπτοντες, Hippocr. Celſus ergo dicere debuit *maximèque quae hyemem attingit*. Conſt.

p. 76. l. 12. *Si ſanguis profluxit*,] VII. Aph. 9. *Conſt.*

p. 76. l. 13. *Cum diſtentione nervorum*,] Recte. Legendum enim apud Hippocrat. ϗ (non ἢ vel ἢ ϗ) σπασμός. Vide Comment. Gal. *Conſt.*

p. 76. l. 14. *Itemque ſi medicamentis*] V. Aph. 4. & VII. 25. *Conſt.*

p. 76. l. 16. *Aut ſi in magno dolore*] VII. Aph. 26. *Conſt.*

p. 76. l. 17. *Extremae partes*] Partium circa ventrem extrema, Hippocr. II. Aph. 43. *Conſt.*

p. 76. l. 17. *Neque is ad vitam redit*,] Ex IV. Aph. 21. *Conſt.*

p. 76. l. 19. *Alvus nigra*,] Pro dejectionibus alvi nigris. *Conſt.*

p. 76. l. 20. *Repentina*,] ἀπὸ αὐτομάτου Hippocr. ſpontè. *Conſt.*

p. 76.

p. 76. l. 20. *Sive cum febre*,] Vide Hippocr. de natura hum. *Conſt.*

p. 77. l. 10. *De quibus*] Immò & balneo, & medicamentis diaphoreticis ſive diſcutientibus. *Conſt.*

p. 77. l. 17. *Novum eſt*] Germanos vero id frequenter feciſſe conqueritur Wierius obſervationum lib. 2. pag. 949.

p. 77. l. 23. *Perſuaſerantque ſibi*] II. Aph. 31. Sed antiquorum ſanguinis detractio maxima erat: noſtra parva, ideoque minus periculoſa. *Conſt.*

p. 76. l. 26. *Potiores*] *Potius* in Exempl. *Conſt.*

p. 77. l. 33. *Si quae ſupererat*,] Scribitur *ſi quia ſupererat.* Conſt.

p. 78. l. 8. *Ad parum*] *Ad partum.* Conſt.

p. 78. l. 14. *Supereſſe*] Virgilius Georg. III. 127. *Dulcique queat ſupereſſe labori*, i. e. *poſſit reſiſtere.* Scal.

p. 78. l. 15. *In una muliere*] Gravida. *Conſt.*

p. 78. l. 19. *Illi*] Tenues. *Conſt.*

p. 78. l 24. *Enim*] *autem.* Conſt.

p. 78. l. 28. *Iſtud*] Venaeſectio ſanguiniſque detractio. *Conſt.*

p. 78. l. 29. *At ſi vel copia*] Viſcerum, thoracis, pulmoniſque partium. Hocque praecipue fit in morbis calidis: interdumque in frigidis revulſionis cauſa. *Conſt.*

p. 78. l. 34. *Nervorumque reſolutio*,] ἀποπληξία & τέτανος. Convenit, ubi ſanguis in culpa. *Conſt.*

p. 79. l. 5. *Item malus corporis habitus*] καχεξία infra lib. III. Nam κακοχυμία potius medicamentis (niſi interdum propter nimiam humoris illius copiam), πληθώρα ſanguinis miſſione curatur. *Conſt.*

p. 79. l. 21 *Ubi nervi reſoluti ſunt*,] In apoplexia ſive paralyſi univerſali. *Conſt.*

p. 79. l. 22. *Obmutuit*,] Ut concuſſo cerebro accidit VII. Aph. 58 vel percuſſo VII. Aph. 14. vel repleto VI. Aph. 51. *Conſt.*

p. 79. l. 31. *Ex aliquo ſubito caſu*] Externo, ut ictu: aut interno, ut vaſe intus eroſo, abrupto, & quoquo modo aperto. *Conſt.*

p. 80. l. 1. *Caſibus*] Id eſt, capitis dolore, Aph. V, 68. oculorum, Aph. VI, 31. VII, 46. dyſuria, Aph. V, 63. ſtranguria, Aph. VII, 48.

p. 80. l. 10. *Et exhauſta eſt*,] Aliàs *vel exhauſta eſt.* Conſt.

p. 80. l. 10. *Et corpus corrumpit*,] *vel corrupit.* Conſt.

p. 80. l. 13. *In ipſo impetu*] παροξυσμῷ. *Conſt.*

p. 80. l. 15. *Decreſcit, ſed creſcere deſiit, neque ſperatur remiſ-*

remiſſio] *Decreſcit : & cum creſcere deſiit, neque ſperatur intermiſſio.* Conſt.

p. 80. l. 23. *Quod ſi in cura*] VI. Aph. 27. & II. 51. *Conſt.*

p. 80. l. 32. *Quam longiſſimè ſanguinem*] Id tutius in lentis diuturniſque fluxionibus, ut in podagra ſecatur κατ' ἰξιν vel ἀγκωλίαν cubiti vena & praecautionis gratia, ubi metus apoplexiae, comitialis morbi, aut vertiginis, imo in ipſo affectu inciditur vena poplitis vel malleoli. *Conſt.*

p. 81. l. 1. *In id ipſum*,] Membrum affectum. *Conſt.*

p. 81. l. 3. *Ex ulterioribus autem*] Poſt diem quartum. Quia occaſio praeterita, in praecipiti morbo & malo, ut in apoplexia ceteriſque peracutis, vel acutis, I. Aph. 24. *Conſt.*

p. 81. l. 15. *Volumus, inde*] *volumus deinde.* Conſt.

p. 81. l. 18. *Uſum habenti, tum*] *uſum habenti, tamen.* Conſt.

p. 81. l. 21. *Ea quae*] *eaque.* Conſt.

p. 81. l. 21. *Pultarius*] Pultarium vas. *Conſt.*

p. 82. l. 30. *Cucurbitular. vero duo genera ſunt: aeneum & corneum*] Quam frequens cucurbitarum, ut eas vocare amat Caelius Aurelianus, apud veteres fuerit uſus, norunt ii, qui in antiquis ſcriptoribus ſaepius ſeſe recreant; teſtis eſt Plutarchus in conviviis, qui dicit *propter uſum non parum laudis id remedii genus inveniſſe.* Has vero in quovis corporis loco agglutinabant, defigebant, & accommodabant, uti loquitur Celſus, vel cum, vel ſine ferro, ſeu ſcarificatione; quas *leves* vocat Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11. idque mediante aqua calida, uti refert Albucaſis, vel igne, quas idcirco *arentes & ſiccatas* nominavit idem Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11. Materiam, qua conſtat, duplicem vocat Celſus. De corneo autem cucurbitularum genere vide ſis Thom. Bartholinum de unicornu c. XXXII. & pag. 322. & pag. & ſeqq. formam vero deſcribit clar. Smerius Antiquitatum Neomagens. pag. 80. hiſce verbis: *Cucurbitulae ſunt aeneae aut figlinae, aeneae tres, figlinae ſeptem, forma omnes rotundae, fundo plano, tumido ventre, & in ſuperioris orbis acclivis centro os habent rotundum & patens, quod pollicem craſſiuſculum admittit. Ligula parva anguſto foramine iiſdem pro manubrio eſt.* Cujus è cimeliarchio, ut eo melius forma cucurbitularum appareat, effigiem hic apponi curavimus.

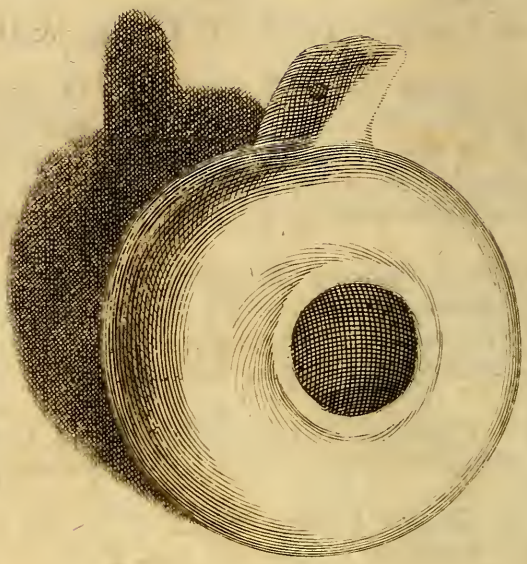

p. 83. l. 3. *Cornea*] *Cornea cucurbitula* vocatur ὠὸν ἰατρικὸν apud Heronem Mechanicum, cujus multa fragmenta penes me ſunt. Ceterum primus id ego deprehendi. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Caliculus quoque aut pultarius*] *Aut* auferendum. Caliculus quoque pultarius dicitur, quod in eo comedi puls ſoleat. Vide Varronem. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Pultarius*] Loco cucurbitulae. *Caſaub.*

p. 83. l. 24. *Niſi cùm profuſionem ſanguinis eo avertit*,] Vide pag. 79. *Conſt.*

p. 83. l. 28. *Quamvis & iis jam ſpatium aliquod acceſſit*,] *quamvis & in iis jam ſpatium aliquod interceſſerit.* Conſt.

p. 84. l. 2. *Ubi ſanguinem*] Scribitur *ubicunque.* Conſt.

p. 84. l. 4. *Aut ſi in parte*] *& ſi in nobili parte.* Conſt.

p. 84. l. 16. *Filiculam*,] Polypodium. *Conſt.*

p. 84. l. 17. *Aut lactucae marinae lac*,] Vide cap. 8. lib. V. *Conſt.*

p. 84. l. 29. *Niſi ubi is morbus ſine febre eſt.*] Hippocrat. libello de Medicam. Purg. *Conſt.*

p. 85. l. 7. *Temperatum*] *vituperatum.* Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 85. l. 11. *Medicina tentetur*,] Aliàs *eadem & ſemel ſumpta, vel bis, omittatur.* Conſt.

p. 85. l. 12. *Semel ſumptum*,] *ſemel ad ſummum.* Conſt.

p. 85.

p. 85. l. 30. *Ne ante diem tertium ducatur,*] Si materia cruda. Si turget, vel primo die vacuanda est. *Const.*

p. 85. l. 32. *Diuque in adversa*] *diuque adversa.* Const.

p. 86. l. 2. *Quia quod tum infusum est, alvo continetur,*] Sic sanè in MSS. Alii, qui haec omnia dicta de infusione per clysterem malunt interpretari, legendum contendunt: *Quia eo, quod tum infusum est, quod alvo continetur, regestum in caput* &c. Const.

p. 86. l. 6. *Eodem die, ante aliquot horas*] Hoc fit, ut meatibus patefactis sequacior effecta materia, facilius decurrat evocata clystere. Alii hoc cavent jecori & hypochondriis, ne potione jam aestuantia inflammentur. *Const.*

p. 86. l. 13. *Ex Verbenis*] Tallos herbarum intelligit Celsus per *verbenas:* ut videbis postea variis locis. *Scal.*

p. 86. l. 20. *Cum infusum est,*] Haec potius de clystere, quàm de potione dici videantur. *Const.*

p. 86. l. 26. *Mollit.*] *tollit.* Const.

p. 87. l. 12. *Inter horrores,*] *rigores.* Const.

p. 87. l. 19. *Id neque hyeme neque aestate*] Hippocr. IV. Aphor. 4, 5, 6. rursusque VI. Aph. 47. *Const.*

p. 87. l. 21. *Quisquis daturus erit,*] Ex IV. Aphor. 13. Vide & II. Aph. 9. *Const.*

p. 87. l. 22. *Humidus*] *humidius.* Const.

p. 87. l. 23. *Illud scire oportet,*] Ex II. Aph. 36. Item IV. Aph. 16. *Const.*

p. 87. l. 30. *Ejus posuit, quod*] *ut.* Const.

p. 87. l. 32. *Trium tantum faceret mentionem, hujus & equi & gestationis,*] Plinius lib. XXVI. cap. 3. plura enumerat, & ex eo legendum: *hujus & vini & gestationis.* Const.

p. 88. l. 12. *Si vehemens sit,*] Hippocr. VI. Epidem.

p. 88. l. 23. *Quae demit.*] Demit quidem contrarium contrario: non verò harum quaelibet species demit tollitque de corpore aliquid. Nihil enim detrahit, quae astringit aut implet. *Const.*

p. 88. l. 28. *Digestione quadam*] Consumptione materiae, quae transpirat per cutim frictione relaxatam. Hoc ipse censet. Verum in causa est partis alimentum frictione evocatum, indéque assimilatum. *Const.*

p. 88. l. 33. *Recentibus*] Alius adscripserat editioni Parisinae *crescentibus.*

p. 89. l. 5. *Et jam à primo*] In MS. *etiam.* Intellige de totius morbi inclinatione. *Const.*

p. 89. l. 23. *Vacabit, minus*] *vacabit, sin minus.* Const.

p. 89. l. 25. *Eodem autem modo in tutis corporibus esse debet, ut cùm infirmus aliquis implendus modò est in partibus,*

aut quia ipsa ejus membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius.] *Eadem autem modò in totis corporibus esse debet, ut cùm infirmus aliquis implendus est : modò in partibus, aut quia ipsius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius necessitas.* Sic legendum ex manuscripto *Const.*

p. 90. l. 8. *Faciendum.*] *fricandum.* Const.

p. 91. l. 12. *Et ex toto*] *At ex toto.* Const.

p. 91. l. 17. *Plura sunt adhibenda, quae sunt & pro*] *plura sunt, quae sunt adhibenda & pro.* Const.

p. 91. l. 20. *Humili*] Homini humilis tenuisque fortunae. *Const.*

p. 91. l. 27. *Funiculus subjiciendus*] Vetus Codex. *fulmentum subjiciendum.* Scal.

p. 91. l. 27. *Lecti fulcimentum*] Celsus accipit non pro fulcro lecti, sed pro quovis fulcimento, quod pedi lecti, sive clinopodio subjicitur. Scaliger ad Manil. lib. 1. pag. 195.

p. 91. l. 31. *Valentiora verò his, qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent.*] Nihil abludit si quis legat, *valentiora verò his, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt, aut his, qui graviorum morborum*, &c. Caesar.

p. 92. l. 13. *Alterum ubi nihil assumit aeger.* Alterum convenit in morbis acutis, initiisque aegritudinis : alterum morbis longis. Nisi sint ab ipsa inedia, laboribus atque vigiliis : nisi corpus biliosum fuerit aut vehementer extenuatum. *Const.*

p. 92. l. 26. *Intemperantes homines apud nos sibi cibi tempora, modum curantibus dant*] Inde *imperantes aegri* in L. 26. *Medicus libertus. ff. de operis libertor.* dicuntur, de quibus vide Senecam & Galenum initio Methodi medendi. *Scal.*

p. 92. l. 29. *Liberaliter agere*] Persius Satyr. III. *Casaub.*

p. 93. l. 8. *Sudatio, ubi*] *Sudationum, ubi.* Const.

p. 93. l. 8. *Arenae calidae*] De remedio calentium arenarum & arundinum Augustus apud Suetonium c. LXXX. & Gellius XIX. VIII. *Casaub.*

p. 93. l. 10. *Bajas in Myrtetis*] Vide Horat. Epist. (15) lib. 1. ad Vallam de Myrtetis. Nunc *Tritoli* vocantur. *Const.*

p. 93. l. 18. *Vel initio morbi, vel etiam gravibus*] *vel inter initia morbi, vel & jam cum non amplius gravibus.* Const.

p. 93. l. 24. *Firmioris*] *infirmioris* in veteri. Alii *firmiori.* Const.

p. 93.

p. 93. l. 29. *Aſcleptades audacius.*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 93. l. 30. *Debet : & ante*] *debet, & ſi ante.* Conſt.

p. 94. l. 16. *Certè lenita eſt,*] *certè cum lenita eſt.* Conſt.

p. 94. l. 31. *In ſolio deſidendum eſt,*] Legitur etiam, *in ſolium deſcendendum eſt.* Conſt.

p. 95. l. 3. *Ante verò, an poſtea quàm in aquam calidam ſe demittat,*] *ante verò, quàm in aquam calidam ſe demittat, an poſtea.* Conſt.

p. 95. l. 7. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 95. l. 20. *Extincti titiones,*] Rectè : non ut alii, *extincti lateres.* Fiunt fomenta adhibitis teſtis & titionibus. Vide cap. 12. lib. III. *Conſt.*

p. 95. l. 22. *Utriculi,*] Utriculi vocantur ἀσκοὶ ſive φασκοὶ πνευματικοί. *Conſt.*

p. 95. l. 22. *Ad ſimilitudinem*] Legend. *à ſimilitudine.*

p. 95. l. 23. *Lenticulas*] *lenticulae,* φακοὶ πνευματώδεις. *Conſt.*

p. 95. l. 27. *Juxtaque ignem*] *intraque.* In antiquo Codice ſcribitur, *lixataque igne.* Conſt.

p. 95. l. 32. *Inter quae deſcendit*] *intereaque deſcendit.* Alii *aſcendit fumus.* Conſt.

p. 96. l. 18. *Quae aſſiduè neceſſariae erunt*] Scribitur, *quae aſſumendae neceſſariò erunt.* Conſt.

p. 96. l. 20. *Eſt*] *ſit.* Conſt.

p. 96. l. 22. *Sunt,*] *fiunt* Conſt.

p. 96. l. 29. *Ex quibus κῆτος eſt,*] ſcribitur *cetus.* Conſt.

p. 97. l. 3. *Aves omnes à minimis*] Hoc nimis late & indiſtinctè. *Conſt.*

p. 97. l. 10. *Cochleas, itemque conchylia.*] Qui hic Celſum reprehendunt immeritò, non ejus verba ponderant. *Conſt.*

p. 97. l. 15. *In carne*] Scribitur *in pane.* Nihil muto. *Conſt.*

p. 97. l. 17. *Siligo*] Adſcriptum in margine Codic. Mediolan. *ſaligo.*

p. 97. l. 20. *Ex polline*] *exempta polline.* Al. *ex ſimila, deinde cum pol.* Conſt.

p. 97. l. 20. *Infirmiſſimus, cibarius panis*] Joan. Cajus Tilebomenius in conjecturis ad Petronii fragment. Tragurian. pag. 92. tollit diſtinctionem, & legendum putat, *infirmiſſimus cibarius panis.*

p. 97. l. 28. *Surculorum valentiores*] Ἀχερόδρυα intelligit. *Caſaub.*

p. 97. l. 32. *Frigida*] *fracida* Alii *friabilia.* Conſt.

p. 97. l. 32. *Itemque ex his avibus*,] Haec omnia pronunciata de avibus & feris nimis generaliter & confuſè ſcripta, cenſura nulla non egent. *Conſt.*

p. 98. l. 12. *Salſamenta*] *Salſamenta* ſunt piſces ſale durati, Graece τὸ παράχωνον. *Scal.*

p. 98. l. 15. *Scarus*,] Aliàs *ſparus*. Conſt.

p. 98. l. 23. *Lactans*] *lactens*. Conſt.

p. 98. l. 24. *Cohortalis*] *Cortalis & cohortalis*, recte & idem, ut *vehemens & vemens*. *Cohortales* autem aves ſunt, quas Gallice dicimus *la poulaille : raucae cortis aves*, i. e. *la poulaille ;* non anſeres, qui licet in *corte* nutriantur, tamen *cortales* aves dici non poſſunt. *Scal.*

p. 98. l. 27. *Suae*] *ſue*. Conſt.

p. 98. l. 32. *Infirmis*] Legitur *infirmiſſimis*. Conſt.

p. 99. l. 7. *Levius &*] Puto ponendum punctum ante *&*, ut haec dicantur plus etiam habere. *Caſaub.*

p. 99. l. 13. *Frixa*] *elixa*. Conſt.

p. 99. l. 16. *Elota quaedam genera frumenti*] Eadem occurrunt infra 903, 16. 131, 2. & alibi paſſim. an hic cibus commune quid habet cum eo, quem vocamus Galli, *orge mondé?* namque non ex oryza ſolum, ſed ex quovis alio etiam frumenti genere paratur. *Caſaub.*

p. 99. l. 18. *Aqua madens panis*] Gall. *potage*. Caſaub. Hunc unum eundemque eſſe, quem Galenus (lib. 1. c. 5. *de Alimentor. Facul.*) lotum, Plinius vero (XXII. c. 25.) panem aquaticum vocat, arbitratur Mercurialis *Variar. Lection. lib.* VI. *cap.* 17. qui videndus eſt.

p. 99. l. 25. *Acetum*] *acidum*. Conſt.

p. 99. l. 27. *Lene*] Legitur *pingue*. Conſt.

p. 100. l. 2. *Quo magis incoctum*,] *excoctum*. Conſt.

p. 100. l. 3. *Aqua leviſſima pluviatilis*] Vide ſis Brodaei Miſcell. l. IV. c. 38.

p. 100. l. 14. *Fere vero ſequitur*] Prima optima, ultima peſſima, aliqua κατὰ λόγον. *Caſaub.*

p. 100. l. 18. *Omnibus*] *omnium*. Conſt.

p. 100. l. 30. Εὔχυλα *vel* κακόχυλα] ὄχυλα & κακόχυλα. *Conſt.*

p. 101. l. 18. *Verna, lactuca*,] *verna lactuca*. Alias *herba*. Conſt.

p. 101. l. 25. *Trunculique.*] Suſpicor verbum *Trunculi* corruptum eſſe hoc loco, & legendum eſſe *ventriculi*. Idque Pſelli auctoritate, apud quem legitur de ratione victus. *Inter ea, quae crudos humores generant hoc modo: Caeterorum animalium partes, ventres, inteſtina, vulvae*, &c. & apud eundem non multo pòſt, *inibi, inter ea quae nutriunt multum,*

tum, & omnium, inquit, *volucrum ventres*. Non tamen me fugit esse doctissimum virum, qui priorem lectionem non improbet. Unde idem *trunculos* opinatur esse edulii genus frustulatim concisis carnibus constans. *Caesar.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] *Trunculi* sunt extremitates animalium; ἀκρωκόλια Graeci vocant. *Scal.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] De voce trunculi nota R. C. in voce τραχήλιον. *Casaub.*

p. 101. l. 25. *Vulvae*] *Vulvae* erant duum generum, *porcaria & virginaria*, vel *virginalis*. Utrumque enim Plinius notat. Martialis:

Te capiet fortasse magis de virgine porca,
Me materna magis de sue vulva capit.

Virginalem porro, quam Graeci μητρὸν ἐκβολάδα nominant, Celsus *ejectitiam* vocat. *Scal.*

p. 102. l. 3. *Cucumis*,] Supra tamen cucumis in censu τῶν ὀπώρων. *Const.*

p. 102. l. 9. *Pisces quoque saxatiles*,] Hoc falsum est. *Const.*

p. 102. l. 22. *In petiolis*] Id est, *parvis pedibus*: à Catone *pedicini* in lib. de Re Rustica appellati. *Const.*

p. 102. l. 23. *Trunculisque*] Manus ignota margini codicis mei editionis 1528. apposuit Forte *interunculisque*. Omne enim intermedium nucleum vocabant veteres. vide Seren. Sammon. pag. 10.

p. 102. l. 29. *Cucumis*, *beta*] Cucumis & lactuca & beta potius inter lenia. *Const.*

p. 102. l. 31. *Ocymum*] *thymum*. Scal.

p. 103. l. 5. *Ova sorbilia*,] Hoc nego. *Const.*

p. 103. l. 5. *Amylum*, *ptisana*,] Hoc non usquequaque verum. *Const.*

p. 103. l. 28. *Cotoneum*] *Cotoneum* corruptum est meo judicio barbaro more officinarum, ut *cotoneum malum* pro *Cydonio* dicatur. (Ut *liquiritia* pro *glycyrrhiza* corruptum fuisse apud Vitruvium sentio.) Nam certe *cotoneum* vox latina non est: & si latina, a barbaris mutuata. Nam Syri, Arabes, Hebraei & Turcae etiam *keton* dicunt. *Scal.*

p. 103. l. 30 *Uvae ex olla*] *Uvae ollares* Martiali dicuntur. *Scal.*

p. 103. l. 31. *Dura muria*] i. e. *acerrima*, quemadmodum *durum acetum* est *acerrimum* apud Catonem. *Vinum durum* est *austerum*, quod nasum corrugat. *Scal.*

p. 104. l. 30. *Vinum, cui nihil adhuc aetatis accessit*] i. e. *hornum* vel *hornotinum vinum*. Scal.

p. 104. l. 32. *Excepto ſiſere*] Hadrianus Junius ſiſer duplex facit. *Caſaub.*

p. 105. l. 28. *Lactentia*] Leg. *lactaria*, & in hac & in ſequenti proxime pagina. In hiſtoriis ſaepe *lactarios* invenias & dulciarios. *Caſaub.*

p. 106. l. 4. *Aurati piſces: neque ſolùm aurata pura*,] *duri piſces: neque ſolùm aurata puta.* Al. *tuta, aut.* Conſt.

p. 106. l. 28. *Aqua tenera, omnia tepida,*] *aqua, tenera omnia.* Vel tenera opponitur durae, ut infrà. *Conſt.*

p. 106. l. 29. *Aqua, omnia tenera, tepida, dulcia, pinguia.*] Attamen in proximo capite 30. quod propter operarum incuriam apud Almelovenium inſcribitur 45. in quo contra, quae alvum adſtringunt, proponuntur, nunquam ego poſt aſperum & vinum, & defrutum legi: mox, *aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id eſt, ea quae tarde puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra;* Haec, inquam, ſuperiori loco perſpicue oppoſita nunquam legi; quin vehementer dubitarem, an non magis in ipſo probanda eſſet altera ſcriptura, quam Caeſarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus, atque alii ſequuntur: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pinguia;* ut aqua videlicet *tenera* opponatur *durae*, ſicut, a Rubeo (*Annot. in Celſ.*) explicatum eſt; aut certe utramque ſcripturam; quod factum video a Conſtantino & Ronſſeo; eſſe cenſerem proponendam. *Morg.*

p. 107. l. 5. *Si uſtus eſt*,] *ſi toſtus eſt.* Conſt.

p. 107. l. 9. *Lenticula,*] πυλοφάκη Heraclidi. *Conſt.*

p. 107. l. 10. *Vel ex plantagine*] *vel plantago.* Conſt.

p. 107. l. 17. *Graves omnes aves,*] *graves omneſque aves.* Conſt.

p. 107. l. 31. *Praefrigida, dura,*] Al. *perfrigida, dura.* Conſt.

p. 108. l. 6. *Odoris ſunt, ut apium, ruta*,] Lego, *odoris ſunt: & apium ruta. Haec viroſa, non boni odoris, ut eruca.* Conſt.

p. 108. l. 12. *Siſer*,] *cicer.* Conſt.

p. 108. l. 18. *Somno verò aptum*] Sequenti capite multa traduntur breviter, confuſè, vanè atque mendosè. *Conſt.*

p. 109. l. 8. *Fici*] *viſci.* Conſt.

p 109 l. 12. *Cui quo*] V. M. P. male, ſcriptum in fine *quoi* pro *cui.*

p. 109. l. 18. *Herba ſanguinalis,*] *proſerpinata* Apuleio, ἡλιοσοπίνη Aëtio, vulgòque *centinodia.* Conſt.

p. 109.

p. 109. l. 21. *Siſer,*] *cicer.* Conſt.

p. 110. l. 15. *Ex ſelle*] *ex ſele.* Conſt.

p. 110. l. 16. *Sal*,] *ſal nitrum.* Conſt.

p. 110. l. 16. *Git.*] Μελάνθιον. ſic & 233. 24. *Caſaub.* Ita etiam explicat Marcellus de Medicam. c. XXII. pag. 341.

p. 110. l. 19. *Ferèque vehementer & reprimunt, & refrigerant. Durant quae caleſaciunt, & digerunt, & emolliunt.*] *Ferèque, quae vehementer refrigerant, & reprimunt, durant. Quae caleſaciunt, digerunt, emolliunt.* Conſt.

p. 111. l. 4 *Proviſis*] *praeviſis.* Conſt.

p. 111. l. 14. *Breves utique ſunt,*] *breves acutique ſunt.* Conſt.

p. 112. l. 19. *Vendicaverint*,] *vindicaverint.* Al. *indicaverint.* Conſt.

p. 112. l. 19. *Quaſi ſola vindicaverint*] Metaphora eſt ab occupatis agris. Sunt autem ii, qui cum ſint pro derelicto, ejus ſunt, a quo primum occupantur. Vide Sicul. Flacc. & Feſtum in voce Occupati. *Scal.*

p. 113. l. 10. *Acceſſiones & dolores graves urgent,*] *acceſſionum dolore gravi urgentur*, ſic Vetus. *Conſt.*

p. 113. l. 19. *Decreſcentibus*] *creſcentibus.* Conſt.

p. 113. l. 28. *Foediores*] *foetidiores.* Conſt.

p. 113. l. 31. *Ea verò quam*] *ea verò quae.* Conſt.

p. 114. l. 1. *Praeter haec in acutis*] Hippocr. lib. 1. Aph. & lib. de Vict. Rat. *Conſt.*

p. 114. l. 3. *In longis*] 1. Aph. 16. *Conſt.*

p. 114. l. 5. *Ac ſi*] *At ſi.* Conſt.

p. 114. l. 7. *Molliri, quàm*] *moliri, per quam.* Conſt.

p. 114. l. 28. *Cauſa metus*] i. e. *metus ipſe, ut cauſa bonorum bona ipſa.* Quae *terrentia* vocant, Graeci φοβερὰ dicunt. Latini, *ne moriare mori:* & Juvenalis:

Et propter vitam vivendi pendere cauſas, i. e. *vitam ipſam.* Scal.

p. 115. l. 1. *Aut non decipiat*,] *aut non deinceps fiat.* Conſt.

p. 115. l. 1. *Quo ſaepius*] *quòd ſaepius.* Conſt.

p. 116. l. 11. *Hemitritaeon*] Ἡμιτριταῖος πυρετὸς, quem φλεγμώδη πυρετὸν vocat Hippocrates, eſt febris continua ex quotidiana & tertiana: quarum una continua fit, altera intermittens. Cum horrore invadit. Malè autem Celſus cum Agathino, quem Galenus refutat, in eodem genere cum tertiana poſuit. Vide cap. 8. h. L. *Conſt.*

p. 117. l. 22. *Liberalia*] *libera.* Conſt.

p. 117. l. 29. *Aſclepiades*] Vide id explicatum à Galeno cap. 13. lib. IV. methodi. *Conſt.*

p. 118. l. 2. *Prima ſemper habita ſalute*] *primùm ſemper habita ſalutis ratione.* Conſt.

p. 118. l. 7. *Cruditatem*] 1. Aph. 22. *Conſt.*

p. 118. l. 12. *Febre verò ipſa praecipuè ſe ad ejus remedium uti*] Legitur, *in febre ſe eo remedio uti.* Conſt.

p. 118. l. 14 *Convellendas enim vires*] Lege Hippocratem Aph. 30. Sect. III. lib. VI. Epidem. *Conſt.*

p. 118. l. 19. *His enim*] *Is enim.* Conſt.

p. 118. l. 22. *Ego autem*] Notandum hic, iſthaec a Celſo dici non tanquam ψαῦω, ſed potius tanquam Medico artis ſuae bene gnaro ac ſententiam ſuper illis, quae in controverſiam venere, ferenti. Eandem elocutionem etiam infra videas 143, 24. 176, 1. *Caſaub.*

p. 118. l. 25. *Quoniam ex*] *quoniam & ex.* Conſt.

p. 118. l. 29. *Itaque abſtinendus*] Lege Galenum III. methodi. *Conſt.*

p. 119. l. 17. *Quarto die cibum*] *quartum diem cibo.* Conſt.

p. 120. l. 2. *Quo magis*] *quod magis.* Conſt.

p. 120. l. 4. *Maturius etiam puero*,] Hippocr. I. Aph. 14. & 15. *Conſt.*

p. 120. l. 6. *Unum illud*] 1. Aph. 9. *Conſt.*

p. 120. l. 13. *Imbecillitatem*] Aliàs *imbecillum.* Conſt.

p. 120. l. 13. *Fame perdat.*] *fami prodat.* Vet. *Conſt.*

p. 120. l. 18. *Deberetur:*] *demeretur.* Conſt.

p. 120. l 23. *Si artifex eſt*] Gloſſema eſt. *Scal.*

p. 121. l. 5. *Hi erant dies tertius*,] Carpit Hippocratis experientia comprobatam ſententiam, ut lib. II. Aph. 23. & IV. Aph. 36. Lege Galenum de diebus criticis. *Conſt.*

p. 121. l. 13. *Hippocrates*,] IV. Aph. 36. *Conſt.*

p. 121. l. 15. *Jure ut vanum*] Galenus id pernegat, & cauſam non numeris, ſed coelo aſtriſque aſſignat. *Conſt.*

p. 121. l. 25. *Qui cùm octavum*] II. Aph. 24. *Conſt.*

p. 121. l. 29. *Sumendum*] *ſumendo.* Conſt.

p. 121. l. 34. *Eſt etiam apud Hippocratem*,] Lib. II. Aph. 24. & IV. 71. *Conſt.*

p. 123. l. 5. *Satius eſſe*] *ſatius eſt.* Conſt.

p. 123. l. 11. *Quae maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 123. l. 16. *Inſidat*,] *accidat*, nempe alimentum & cibum ſumere. *Conſt.*

p. 123. l. 21. *Minimè*] *minimum.* Conſt.

p. 123. l. 31. *Si ſemel tantum*] ἐφήμερος, diaria. *Conſt.*

p. 123. l. 32. *Igitur ſi* (febris) *ſemel tantum acceſſit, deinde deſit, eaque vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel ex*

ex aestu aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit; Almeloveenius pro *inguine, malim, inquit,* sanguine, *vel* ingluvie, *quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein* (Celsus) *enumerat causas, quas inter inguen censeri non potest.* Verum enim vero, si has inter censeri inguen non potest; qua, quaeso, ratione *sanguis* ipse censeretur? certe autem inter causas externas censetur ictus, vel alia ejusmodi ipsi etiam pedi vis illata; à qua & inguinis tumor, & hujus socia diaria febris existit, sic enim ex inguine diariam oriri febrem, ita manifestum est, ut minime oportuisset Almeloveenium quaerere, *quomodo ex inguine posset oriri febris?* praesertim cum ipse Hippocrates in Epidem. (Lib. 2. Sect. 3.) scripserit: *Ex bubonibus febres omnes malae, praeter diarias:* eandemque prorsus in Aphorismos (Sect. 4. Aph. 53.) sententiam retulerit, cujus postremam partem a Galeno (Comment. 2. in Aph. Hipp. Oribasio (Comment. in Aph. H.,) Philoteo (Comment. in Aph. H., Liebautio (Schol. in Aph. H.,) Heurnio (Enarrat. Aph. H.) ad eundem atque a me modum explicatam esse, scio, per externas scilicet, evidentesve causas, inguinis tumorem, ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celsi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere, quamvis ipso praeeunte Lindenio, noluisset. *Morg.*

p. 123. l. 34. *Inguine*] Forte *ingluvie.* Non enim hic agitur de loco, sed de causa Febris.

p. 124. l. 23. *Sed his*] *sed is.* Const.

p. 124. l. 25. *Factum est, si*] *factum est: sin.* Const.

p. 124. l. 32. *Ferè verò graviorem*] II. Aph. 13. *Const.*

p. 125. l. 1. *At si continuatur*] Ut Synochus. *Const.*

p 125. l. 16. *Pessimi*] *pessimè.* Const.

p 125. l. 19. *Decurro,*] *decurso.* Const.

p. 126. l. 19. *Maximè semper*] I. Aphor. 11. *Const.*

p. 126. l. 20. *Hoc salvo*] Superfluum est, & glossema. *Scal.*

p. 127. l. 7. *Tertium*] *tertio.* Const.

p. 127. l. 23. *Atque si*] *Itaque, si.* Const.

p. 127. l. 27. *Usque somni*] *ad usque somni.* Const.

p 128. l. 20. *Ac ne illud quidem*] Hoc ἐπίκρασις vocatur. Vide lib. IV. cap. 11. *Const.*

p. 128. l. 22. *Cruditas male habet*] Quando in cruditate ingeruntur potiones, vocant id veteres ἐπίκρασιν, ut & alia etiam, quando per intervalla corpus repurgatur & repletur. *Scal.*

p. 128.

p. 128. l. 27. *Deligantur, aut cum*] *deligantur, cum.* Conſt.

p. 128. l. 28. *Satis autem convenit,*] I. Aph. 16. *Conſt.*

p. 129. l. 2. *Quando melior ſit*] Graeci ῥᾴζειν, ſe porter mieux. Cicero, *meliuſcule mihi eſt.* Celſus diceret, *ſum meliuſculus.* Vide c. xx. p. 159. l. 9. *Scal.*

p. 129. l. 5. *Leniores,*] *lentiores.* Conſt.

p. 129. l. 9. *Et quieſcunt,*] Ut ἀπραξία videatur. *Conſt.*

p. 129. l. 10. *Cui facilè laturo gravis inſtat, acceſſio.*] In alio quopiam exemplari legitur, *cui facilè adhuc laturo.* Caeſar.

p. 129. l. 11. *Laturo*] Nempe inediam. *Conſt.*

p. 129. l. 12. *Reſolvit*] Impropriè. *Conſt.*

p. 129. l. 16. *Ille*] *illi.* Conſt.

p. 129. l. 23. *Corpori*] *carpo*, aut *thoraci.* Conſt.

p. 129. l. 23. *Corpori manum admovere*] Veterum medicorum mos erat, tangere primum arterias. Lucilius apud Nonium: *Cum venit ad me, arterias mihi tangit & praecordia.* Vide Nonium in voce arteria. Perſius Sat. 3. *Tange miſer venas.* Scal.

p. 129. l. 24. *Quas*] *quàm.* Conſt.

p. 130. l. 1. *Seſe*] *poſſe.* Conſt.

p. 130. l. 3. *Et ex imis praecordiis oritur*, poteſt tamen legi *intimis. Caeſar.*

p. 130. l. 13. *Perſpiciat.*] *percipiat.* Conſt.

p. 130. l. 14. *Expectari*] *expectare.* Conſt.

p. 130. l. 25. *Malè habent.*] *malè* expunge. *Conſt.*

p. 130. l. 29. *Maximè potuit,*] *maximè tepuit.* Conſt.

p. 130. l. 33. *Cibus autem*] I. Aph. 16. *Conſt.*

p. 131. l. 8. *Intrita ex aqua calida*] *Ex vino*, infra 153, 13. Et eſt quidem elegans uſus hujus voculae, *ex*, pro σὺν, vel ›, apud *Celſum & Plinium.* Noſter 344, 19. *emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum*, h. e. *cum.* mox, *terra ex aceto ſubacta*, h. e. *in.* ſic & 361, 3. *Ex aceto terunt.* Vid. *Victor. Var. Lect.* xxxii. iv. Caſaub.

p. 131. l. 10. *Compreſſa alvus*] Συμπεπωκυῖα κοιλία. Proprie *compreſſa alvus* eſt, quando diu aliquis ἄσιτος manſit. Vide Celſum lib. iv. cap. 22. *Scal.*

p. 131. l. 15. *Et dum febres*] *ac dum febres.* Conſt.

p. 131. l. 22. *Ponendi*] *apponendi.* Conſt.

p. 131. l. 30. *Eduntur*] Aliàs *educuntur.* Conſt.

p. 131. l. 32. *Neque inter magnos*] I. Aph. 7. & 8. *Conſt.*

p. 132. l. 5. *An aſtrictum corpus*] Methodicorum ſententia. *Conſt.*

p. 132.

p. 132. l. 22. *Potio esse debet magis liberalis*] *Liberalis* pro *copiosus* & *multus*, vox Celso peculiaris. *Casaub.*

p. 132. l. 25. *Pinguius*] *jus pinguius.* Const.

p. 132. l. 25. *Aut dulcius* &c.] In quibusdam libris deest. *Const.*

p. 132. l. 31. *Levi*] *leni.* Const.

p. 133. l. 16. *Is valens*] *his valens.* Const.

p. 133. l. 18. *Vinum asperum,*] *vinum austerum.* Const.

p. 134. l. 11. *Ptisanae cremore*] Cremor est χύμος percolatus. vide Marsilium Cognatum de Cremore Ptisanae. Dicitur & secundum quosdam cremor *alicae* & orizae 158. l. 2. *cremor furfurum*] p. 274, 21. 384, 33. *fici* 363, 16. *Casaub.*

p. 134. l. 21. *Abstineatur.*] *abstineat.* Const.

p. 134. l. 21. *Abstineatur*] *abstineat.* Abstinendus aeger a cibo; recte: Abstentus ab haereditate, Jurisconsultorum est phrasis. *Scal.*

p. 134. l. 26. *Extorret*] *exercet:* p. 133. l. 5. *Scal.*

p. 135. l. 11. *Adeps cocta fit.*] Adeps tamen ob oleosam substantiam in nidorem vertitur, & febrem magis accendit. *Const.*

p. 135. l. 23. *Post multam satietatem,*] Aquae epotae. *Const.*

p. 135. l. 24. *Post infractum calorem*] i. e. *ut calor remisit; ubi calores fregerunt se.* Cicero, Varro. *Scal.*

p. 135. l. 30. *Dejectio,*] *defectio,* animi nempe i. λειποψυμία: sic Codex vetus. *Const.*

p. 135. l. 31. *Si quis autem*] IV. Aph. 14. *Const.*

p. 136. l. 11. *Porrigitque febris inter horas*] *porrigiturque febris in horas.* Vide cap. 3. h. lib. init. *Const.*

p. 136. l. 27. *In hoc casu medici cura*] Anceps & periculosa curandi ratio: rectèque *fortasse* subjunxit. *Const.*

p. 136. l. 32. *Corpus ejus pertractandum est*] *Tractationes* sunt frictiones, &, qui has faciebant, *tractatores* dicebantur. Martial. III. Ep. 82. *Percurrit agili corpus arte tractatrix.* Pollinctores autem proprie dicebantur ii, qui condiebant corpora, παχόται Graeci vocant. Lavabant autem, deinde ungebant. Pollincere quasi post lingere dicimus. Itaque fricare manu dicimus sine unctione: tractare vero ungendo. Utrumque tamen *frictio* & *tractatio* dicitur. *Scal.*

p. 137. l. 27. Πέτρων] *Petro.* Al. Πετρώνιος. Petronius Dicodotus ἀνπλεγμένα scripsit. Plin. lib. xx. cap. 8. *Const.*

p. 137. l. 27. *Rosam*] i. e. rosaceum. *Const.*

p. 138. l. 22. *Ingerere, deinde habere duo pitacia.*] *in-*

ingerere duo petacia. Conſt.

p. 138. l. 24. *Et id ingerere*] Gloſſema ineptiſſimi hominis. *Scal.*

p. 138. l. 25. *Duo pitacia*] Hic pitacium non pro panniculo, ſed corio medicamento illito, capiti aut praecordiis applicando poſitum rectiſſime obſervat Bynaeus de Calc. Hebraeor. l. 1. c. 2. ubi de pitacio multa.

p. 138. l. 32. *Nuces amarae*] i. e. amygdala. Per nucem ſaepiſſime amygdalam intelligit, quae nux Graeca eſt. Falſus eſt tamen uno loco, infra. *Scal.*

p. 139. l. 23. *Ungi roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 140. l. 5. *Morbi*] Improprie. *Conſt.*

p. 140. l. 21. *Et leni.*] & *levi.* Conſt.

p. 140. l. 34. *Parvum cibum*] Graeciſſat: ὀλίγην τροφήν. *Scal.*

p. 141. l. 5. *Horror*] Nempe corporis, qui Hippocrat. ἀλύκη, ἄλη vel ἀλυσμός, & ἄσση Galeno, i. hic rigor. *Conſt.*

p. 141. l. 7. *Ideoque tutiſſimae ſunt*] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 143. l. 13. *Si res inveteraverit*] Abundat *res.* Sic tamen loquebantur Plauti tempore, ſed non Celſi. *Scal.*

p. 142 l. 3. *Deducendus in balneum*] Hoc non ſemper utile. Galen. in methodo. *Conſt.*

p. 142. l. 8. *Id diſcutitur:*] *ita diſcutitur.* Conſt.

p. 142. l. 15. Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 142. l. 24. *Pedibus*,] *cruribus.* Conſt.

p. 142. l. 32. *Exonerato corpori*] *exonerato corpore.* Conſt.

p. 142. l. 34. *Geſtatio & fricio.*] Frictionem jam poſuit. Ergo hic *vectatio.* Alii *itio* vel *ambulatio.* Conſt.

p. 143. l. 12. *Altero quoque die*] Idem eſt ac ſi *tertio quoque die* diceret. 124, 21. *cibus tertio quoque die commodiſſime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat.* Caſaub.

p. 143. l. 13. *Experiri balneum*] Cruditate ſublata, & purgato corpore. *Conſt.*

p. 143. l. 21. *Quidam ex antiquioribus*] VII. Aph. 42. *Conſt.*

p. 144. l. 2. *Detineri.*] *detinere.* Conſt.

p. 144. l. 4. *Ut ipſo*] *ut hoc ipſo.* Conſt.

p. 144. l. 14. *Quo cibo*] *quo à cibo.* Conſt.

p. 145. l. 3. *Si ſitiet*,] *ſi ſitis eſt.* Conſt.

p. 145. l. 6. *Et aqua*] *abſtinere*, & *aqua uti.* Conſt.

p. 145. l. 7. *Septimo*] *octavo.* Conſt.

p. 145. l. 9. *In unctione*] *inunctione.* Conſt.

p. 145. l. 15. *Ac ſi proximum eſt, quies tot dierum, ut abſti-*

abſtinentia] *ac ſic proximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia.* Conſt.

p. 146. l. 7. *Non oportet,*] Oblitera negationem. *Conſt.*

p. 146. l. 7. *Dareque operam non oportet*] *dareque operam, ut in ipſam &c.* Nam reliqua ſunt gloſſema. *Scal.*

p. 146. l. 9. *Incurrat.*] *non incurrat.* Conſt.

p. 146. l. 15. *Si imbecillitas*] *ſin imbecillitas.* Conſt.

p. 146. l. 21. *Ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat*] *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat. Hoc tibi vertet in malum:* non, *ſe vertet.* Scal.

p. 146. l. 22. *Nam quartana*] Hippocr. I. Epidem. & VI. *Conſt.*

p. 146. l. 32. *Ambulare, conſidere*] *ambulare, hinc conſidere.* Conſt.

p. 147. l. 4. *Aut ſi duae*] *at, ſi duae.* Conſt.

p. 147. l. 6. *Moveri aliquid,*] *Moveri aliquantum.* Conſt.

p. 147. l. 7. *Cum verò vetus*] Hippocr. de Natura Humana. *Conſt.*

p. 147. l. 21. *Per haec enim*] Μεταύγκεασις Medicorum. *Conſt.*

p. 147. l. 23. *Quo detinetur*] Gloſſema videtur, & ex margine in textum irrepſiſſe: ineptum enim, *ſtatu detineri.* Scal.

p. 147. l. 33. *Cum vitio*] *cum id initio.* Conſt.

p. 148. l. 6. *Quanta maximè imperari corpori poteſt, fricatione*] *Quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione.* Conſt.

p. 148. l. 11. *De tribus inſaniae generibus*] Optime Aurelianus haec tria inſaniae genera deſcribit. *Scal.*

p. 148. l. 13. *Ratio expoſita*] *curatio expoſita.* Conſt.

p. 148. l. 14. *Et Febrium quidem curatio expoſita eſt: ſuperſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus aſſignari poſſunt, protinus jungam. Incipiam ab inſania*] Ego vero, qui in aliis omnibus, quae adhuc videre licuit, Celſi Exemplaribus conſtanter legerim, *eos, qui certis partibus aſſignari non poſſunt:* Vixque meminerim, Conſtantinum, atque Ronſſeum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipſo tantum margine ſuorum librorum, iſtud *non* eſſe delendum indicaviſſe; qui Noſtri & reapſe deleverint, & deleviſſe ſe, reticuerint, plurimum miror. *Morg.*

p. 148. l. 15. *Huic*] *his.* Conſt.

p. 148. l. 16. *Non poſſunt,*] Dele *non.* Conſt.

p. 148. l. 17. *Aſſignari poſſunt;*] MS. *aſſignari non poſſunt.* Morg.

p. 148. l. 22. *Acceſſione*] Παραφροσύνη. *Conſt.*

p. 148. l. 23. *Loqui aliena*] Expreſſio haec eſt ab Hippocrate, qui ἀλλοφάσσειν ait τοὺς παραφρονέοντας. *Caſaub.*

p. 150. l. 18. *In praecipiti periculo*] Aliquando Celſus dicit tantum *in praecipiti*, ut Virgil. *Omne in praecipiti vitium eſt.* Hoc tamen etiam bonum. *Scal.*

p. 150. l. 28. *Condere*,] *radere.* Conſt.

p. 150. l. 28. *Ad cutem tondere*] *Tonſus ad cutem* ſtrictim Plautus dixit. Graeci ὂν χρῷ κείρειν. Ergo *tondere* recte hic, non radere. ὂν χρῷ κρεῖα Jonice pro κοῖας. Sed omnes Jonico hoc utuntur. Deſcendit autem a κείρω pt. med. κέκορμαι, unde κορεῖας & Jon. κρεῖας. *Scal.*

p. 150. l. 30. *Vel ex*] *Vel aliud ex.* Conſt.

p. 150. l. 34. *In id efficacibus.*] *ad id efficacibus.* Conſt.

p. 151. l. 7. *Impleatur.*] *Implere caput* hic pro fovere, rigare, ἐμβρέχειν. Sic etiam utitur lib. IV cap. 2. *Conſt.*

p. 151. l. 23. *Symphoniae*] *Symphoniae* tibiarum ſonus. *Symphoniaci* autem pueri dicti ſunt ad diſcrimen ἀκροαμάτων. Nam illi canebant tibia. Ἀκροάματα autem canebant aſſa voce, id eſt, ſola & nuda voce, nullis inſtrumentis admiſtis. Caeterum *aſſum* apud veteres Latinos purum, quodque ſine condimento eſt. Unde apud eoſdem aſſir, ris, ſanguis dicebatur, quaſi purus: & aſſiratum *les gogues*, quod ſint ex puro ſanguine. *Scal.*

p. 152. l. 6. Primum libri 3. caput 17. numquam me perlegere potuiſſe, fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralyſi, aliiſque nervorum affectionibus actum eſſet, ea quoque ad extremum conjici, quae ad ſuppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur, atque adeo ſuſpicarer, poſtrema haec omnia aut alicunde avulſa, eodem eſſe reponenda, aut ſaltem in peculiare, ac penitus diviſum caput ſecernenda. Libris autem Celſi, editiſque in ipſum Commentariis, quae adhuc licuit, conſultis omnibus, non modo veſtigium ullum antiquae diviſionis, ſed ne unum quidem reperire ſcriptorem potui, qui in eadem dubitatione fuiſſet, praeter Ronſſeum (Enarrat. Celſ.) qui *addubito*, inquit, *vehementer*, *num quae hic ſubſequuntur, ante dictis cohaereant: mihi certe fini 22. capitis annectenda videntur, quod eodem capite de tabidis & pulmone ſuppuratis agit.* Neque minus propemodum dubito; quamvis nec Ronſſeum, nec alium aliquem habeo praeeuntem: quin pariter in libri 4. caput 20. quod eſt *de Vulvae* hoc eſt de uteri *Morbo*, temere a Libraiis contruſa fuerint, quae in illius

illius calce leguntur de nimia urinae profusione; quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. *Morg.*

p. 152. l. 11. *Hyoscyamos decocta sit:*] *hyoscyamus decocta sint.* Const.

p. 152. l. 13. *Sycamini*] Ficus, quae nullis peticulis trunco adhaerescunt, sunt Sycamina. Caeterum error est in Codice Dioscor. scribente μορούκην per ο, cum potius per ω, quasi fatua ficus, scribendum sit. Scribendus & in Evangelio συκομόρεα, non, ut nunc legitur, συκάμινα. Vide Saccor in Festo. Caeterum multa erravit Plinius in hujus ficus & mori descriptione. Nam omnia confudit. Ita lege apud Dioscor. I. 181. καλεῖται ὑ τὸ ὁ ἀπὸ αὐτῆς καρπὸς μωρόσυκον ἀφ' τὸ ἄτονον τ γλύκεως. *Scal.*

p. 152. l. 19. *Ibi morosycon*] *ibi sycomoron.* Const.

p. 152. l. 23. *Converterent.*] *compellerent*, Vet. *Const.*

p. 152. l. 30. *Sorbitio ex aqua,*] *sorbitio & aqua.* Const.

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus*] Erat, quando hic *Saliens rivus* legendum putarem, ac sanè ita loco *Silanus*, *saliens rivus* substituissem, nisi fortè fortuna incidissem in Sextum Pompejum lib. 18. ubi ita legitur, *Tullios alii dixere Silanos.* Quem locum ex Sexto repetit & Georgius Valla, & Silanum pro rivo exponit. *Caesar.*

p. 153. l. 6. *Silanus*] Legendum *saliens*, ut apud Festum Pompejum, *Tubulos alii dixerunt esse salientes*, &c. ubi tamen *Tullios* & *Silanos.* Const.

p. 153. l. 6. *Silanus*] κενός. Vide in voce Tullii apud Festum, *Silanus*, vide Jurisconsultos & Tertullianum. *Scal.*

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus juxta cadens;*] Quot tandem ex studiosis adolescentibus putas intellecturos, quid sit iste *Silanus;* cum eruditus Vir, Jo. Caesarius (Comment. in Cels.) vocis insolentia permotus, se pro ipsa *saliens rivus* repositurum fuisse, fateatur, nisi in ea verba forte incidisset, unde incipit Sex. Pomp. Festi (de verbor. Signific.) liber; secundum Aldi partitionem duodeviceſimus; *Tullios alii dixere esse Silanos, alii Rivos:* quae & G. Valla viderat, ac Silanum pro Rivo exposuerat. Huc adde ex iis Fabulis (Fab. 169.) quae sub C. Julii Hygini nomine circumferuntur: *cum* (fuscinam) *eduxisset, tres Silani secuti sunt, qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus est;* quin etiam ex divina illa Athenienſis pestilen-

tiae descriptione Lucretiana: (De Rer. Nat. l. 6.)

Multa siti prostrata viam per, proque voluta
Corpora Silanos ad aquarum strata jacebant,
Intercluſa anima nimia ab dulcedine aquai. Morg.

p. 153. l. 8. *Lecti ſuſpenſi*] ut noſtrorum liberorum. *Caſaub.*

p. 153. l. 22. *Alterum genus inſaniae*] μελαγχολία. *Conſt.*

p. 153. l. 26. *Contrahere*] i. e. excitare. Juſtin. II. 14. *inopiam contraxerat & peſtem.*

p. 153. l. 31. *In jejuno*] *in jejunio.* Conſt.

p. 154. l. 1. *Valentiſſima tantummodo eſſe removenda*] *valentiſſimam tantummodo eſſe removendam.* Conſt.

p. 154. l. 17. *Nam quidam imaginibus,*] παραφροσύνη. *Conſt.*

p. 154. l. 20. *Quidam animo decipiunt.*] ἄνοιαι. Vide Galenum de Symptom. *Conſt.*

p. 154. l. 25. *Non accepit,*] *non accipit.* Conſt.

p. 154. l. 30. *Neque ignorare*] VI. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 154. l. 33. *Illud quoque perpetuum*] VII. Aphor. 70. *Conſt.*

p. 155. l. 3. *Conſilium inſanientem fallit*] *inſanientem* gloſſema eſt. Nam elegantiſſime dicimus, *raro hoc fallit.* Scal.

p. 155. l. 15. *Dimiſſuſque*] *demiſſuſque.* Conſt.

p. 155. l. 15. *Demiſſuſque ſit,*] Voluit exprimere, quem Graeci dicunt κατηφῆ. Κατηφίη, *dejectio animi*, quam hic expreſſit. *Scal.*

p. 155. l. 20. *Demiſſumque*] *demittique.* Conſt.

p. 155. l. 33. *Specie ſimilique*] *ſpecie ſimile, ſimilique.* Conſt.

p. 156. l. 19. *At ubi id morbi genus eſt,*] *ac ubi id morbi genus eſt.* Conſt.

p. 156. l. 24. *Roſa*] *Roſa* a Celſo ſumitur pro *roſaceo.* Roſae flos ἀνὴ ῥόδου. p. 225. l. 11. Vide tamen IV. c. 18. *Scal.*

p. 157. l. 16. *Polenta*] Κυκεὼν Hippocr. i. e. farina hordei vino aut cuilibet potioni inſperſa. *Scal.*

p. 157. l. 20. *Vel tres*] *duas vel tres.* Conſt.

p. 157. l. 21. *Plus etiam.*] *Vel plus etiam.* Conſt.

p. 158. l. 1. *Ultimum auxilium eſt, in alvum ptiſanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur.*] Haec memorabilia ac digna ſunt certe, quae extenſo quaſi digito Lectoribus oſtendantur; jam tum Celſum primum fortaſſe ex omnibus, quos nunc de re medica habemus, Scriptoribus; (quae enim hic Rubeus

beus (Annot. in Celſum) profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda ſint, vereor) primum, inquam, nutrientium, ut vocant, Clyſterum uſum, & oportunitatem literis mandaviſſe. *Morg.*

p. 158. l. 3. *Indere,*] *injicere.* Conſt.

p. 158. l. 5. *Id eſt, roſam*] *ut eſt roſa.* Conſt.

p. 158. l. 19. *Aliter*] Tout à contre-poil. Mart.

Crinibus hic tortis flavi venere Sicambri,
——— *Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.*

Aliter hic contrarium eſt.

p. 158. l. 26. *Hos aegros quidam ſubinde excitare*] *Hoc aegros quidam ſubinde excitare.* Conſt.

p. 158. l. 29. *Pix cruda, lana*] *pix uſta & lana.* Conſt.

p. 158. l. 33. *Odorem foedum movent*] *odore foedo movent*, nempe ſternutamenta. *Conſt.*

p. 159. l. 3. *Excitant*] *excitantur.* Conſt.

p. 159. l. 3. *Sine uſu male habere*] Graeciſmus eſt ἀπείρως ἔχειν, imperitos eſſe. *Scal.*

p. 159. l. 4. *Habere.*] Alii legunt *agere*, non *habere.* Conſt.

p. 159. l. 34. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 160. l. 14. *Si praecordia*] *& ſi praecordia.* Conſt.

p. 160. l. 30. *Intus in unum*] *intus in uterum*, Vetus. *Conſt.*

p. 161. l. 3. *Ob quam ne ulcera*] VI. Aphor. 8. *Conſt.*

p. 161. l. 18. *Notae intemper.*] Apulejus Metam. x. *medicus notae perfidiae.* L. 3. §. 4. ff. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo.*

p. 161. l. 27. *Se praecipitavit.*] *ſeſe praecipitavit.* Conſt.

p. 162. l. 18. *In arena calida*] Ἀμμοχωσίαν intelligit. Vide Oribaſ. lib. X. cap. 8. *Conſt.*

p. 162. l. 18. *Arena calida*] Ἀμμοχωσία. Oribaſ. X. 8. Sueton. Aug. c. 80. *Scal.*

p. 162. l. 21. *Siccae*] *Aſſas* vocat cap. ult. hujus libri. *Conſt.*

p. 162. l. 22. *Myrtetis,*] Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σπαφίδα ἀγρίαν] Hoc refutat Plinius lib. XXIII. cap. 1. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σπαφίδα ἀγρίαν] Nunc σαφιζαγρία eſt herba pulicaris. Vide Plinium, qui eam aliquos uvam taminiam vocare falſo ait XXXIII. 1. *Scal.*

p. 163. l. 7. *Coſtum,*] *coſtus.* Conſt.

p. 163. l. 8. *Rotundi ſemen,*] Medicis in uſu eſt Cyperi radix, & junci rotundi flos & paleae: neutrius autem ſemen. *Conſt.*

p. 163. l. 9. *Hunc χοῖνον Graeci vocant*] Imo florem χοίναν θον. *Scal.*

p. 163. l. 12. *Leviſſima*] *leniſſima.* Conſt.

p. 163. l. 14. *Et auſterum,*] *& lene & auſterum.* Conſt.

p. 163. l. 33. *Ergo ſi inflammatio*] *Ergo ſi inflatio.* Conſt.

p. 163. l. 34. *Aut alterno*] *aut altero.* Conſt.

p. 163. l. 34. *Utilis quotidianus aut altero quoque die poſt cibum vomitus eſt.*] Quinque Editiones meae habent: *Alterno quoque die.* Itaque Petrus Danetius in ſuum Lexicon ad uſum Delphini novam hanc vocis *Alternus* conſtructionem inducit. Sed latino ingenio ſatis apparet legendum *altero*, undecumque tandem Almeloveenius acceperit. Ne hic quidem noſtrae diſcrepant Editiones. Conſtantinus tamen, atque Ronſſeus in libri ora adſcripſerant, *altero.* Idque receptum eſt a Lindenio. *Morg.*

p. 164. l. 13. *Imponendum verò in eum crebrius ſinapi,*] Hoc & Paulus lib. VI. cap. 50. *Conſt.*

p. 164. l. 18. *Poſt has inflammationes*] *poſt has inflationes.* Conſt.

p. 164. l. 34. *Talum*] i. *maleolum.* Ex Aſclepiade id tradit Aëtius. *Conſt.*

p. 165. l. 7. *Cibus valens eſſe debet*] Hoc obſtructionis periculum affert. *Conſt.*

p. 165. l. 15. *Sicut ſuprà dixi,*] Lib. III. cap. 21. *Conſt.*

p. 165. l. 16. *Auctoreſque multi ſunt*] Ex Herodoto & Archigene hoc Aëtius imperat. *Conſt.*

p. 165. l. 31. *Neque ignoro Eraſiſtrato*] Hoc praecipit Hippocrates de Loc. Polybus de Morbis exter. Aëtius lib. X. Aegineta lib. III. cap. 48. Eſt de hac re ampla diſceptatio apud Aurelianum Chron. lib. III. cap. 8. *Conſt.*

p. 165. l. 33. *Ideoque ita illum*] *ideoque antea illud.* Alii *non ita* repoſuerant. *Conſt.*

p. 166. l. 25. *Navigationes,*] *fatigationes*, Vet. *Conſt.*

p. 167. l. 30. *Tertia eſt,*] Galen. IX. Methodi. *Conſt.*

p. 168. l. 4. *Quicquid excreatum eſt,*] V. Aphor. 21. *Conſt.*

p. 168. l. 25. *Prodeſtque jejuno praetendere per multas partes cutem,*] Aliàs *prendere.* Caeſar.

p. 169. l. 24. *Anno duodecimo*] *anno duodeviceſimo* legendum ex veteri Codice & ex Hippocrate lib. V. Aphor. 9. unde hoc ſumpſit. *Conſt.*

p. 170. l. 7. *Lac quoque, quod in capitis*] Haec ex Hippocr. V. Aphor. 66. *Conſt.*

p. 170. l. 21. *Dein lenis*] *deinde lenis.* Conſt.

p. 171.

p. 171. l. 2. *Exulcerandus est*] Has exulcerationes probat Paulus in suppuratis lib. VI. cap. 44. Vide & Hippocr. VI. Aphor. 27. *Const.*

p. 171. l. 30. *Alvus cita*] VII. Aphor. 16. *Const.*

p. 172. l. 7. *Qui comitialis*] *comitialis morbus*, ἡ ἐπιληψία, νόσος ἐπιληπτικὸς, *major* Celso; μέγας & ἱερὸς i. *magnus & sacer* Hippocrati; *caducus*, *sonticus* Gellio; *Herculeus*, σεληνιακὸς, id est, *lunaticus* Tralliano; *infantilis* Lucretio; αἰχρὸς, id est, *foedus* Galeno III. de Locis affect. *Const.*

p. 172. l. 16. *In pueris*] II. Aphor. 45. & V. 7. *Const.*

p. 172. l. 17. *Tollit*, *modò*] *tollit: ac modò.* Const.

p. 172. l. 19. *Sine illa quidem. Hos*] *sine illa. Quidam hos.* Const.

p. 173. l. 11. *Omnia. Ubi tertio*] *Omnia. Et ubi.* Const.

p. 173. l. 14. *Quos ubi morbus excessit*,] II. Aphor. 23. *Const.*

p. 173. l. 19. *Ei traditus*] *post ei traditus.* Const.

p. 173. l. 33. *Quae scripta*] *quae suprà scripta.* Const.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati gladiatoris calido sanguine epoto*, *tali morbo se liberarunt.*] Hîc Plinium videre licebit, ut apud quem eadem ferè, quae Celsus hîc dicit, leguntur in praefatione lib. 28. *Sanguinem*, inquit ille, *quidam gladiatorum bibunt*, *ut bibentibus populis*, *procul sint comitiales morbi.* Caesar.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati*] Vide Plin. in praefat. lib. XXVIII. *Const.*

p. 175. l. 7. *Quem*] *quemque.* Const.

p. 175. l. 7. *Hippocrates*] Haec collegit ex IV. Aphor. 62. & VI. Aphor. 42. *Const.*

p. 175. l. 24. *Ictus genere*] *victus genere.* Const.

p. 176. l. 16. *Nationibus*,] *natationibus.* Const.

p. 176. l. 17. *Loco*, *uti*, *ludis*] *loco*, *ut & ludis.* Const.

p. 176. l. 20. *Quod digerat*] Epexegesis est, quia malagma est digerens. *Scal.*

p. 176. l. 23. Ἐλεφαντίασιν] De elephantiasi vide Scaliger. observat. ad Hippocrat. p. 693. *Casaub.*

p. 177. l. 9. *Biduum*,] *triduum*, Codex. *Const.*

p. 177. l. 10. *Adhibenda tum*] *adhibenda tamen.* Const.

p. 177. l. 26. *De attonitis*] *Attoniti* Graece ἐμβρόντητοι. Ovid Eleg. Trist. I.

Non aliter stupui, *quàm qui Jovis ignibus ustus*
Torpet, *& est mentis nescius ipse suae.*

Proprie autem ἐμβρόντητοι, qui tonitru obticuerunt. *Scal.*

p. 178. l. 4. *De resolutione nervorum, quae Apoplexia vel παράλυσις dicitur.*] Verba *quae apoplexia vel παράλυσις dicitur* ab ignaro suppositа sunt, nec in MS. *Const.*

p. 178. l. 12. *Correcti*] *correpti.* Const.

p. 178. l. 17. *Sanabilis*] *insanabilis.* Const.

p. 178. l. 17. *Insanabilis*] Ita enim pro *Sanabili* omnino legendum. Thom. Barthol. de paralytico novi Testamenti Hist. secund.

p. 178. l. 27. *Proderit malo corporis, vel sanguis missus, vel alvus ducta.*] *Pro vi & malo corporis, vel sanguis mittendus, vel alvus ducenda.* Const.

p. 179. l. 5. *Prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse,*] Vel *torpentibus membris.* Caesar.

p. 179. l. 32. *In hoc casu*] Hic caput ordiri velim. *Casaub.*

p. 179. l. 33. *Non sine exercitatione*] *sine* dele. *Const.*

p. 180. l. 1. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est: deinde retento spiritu in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae*] In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, sed vereor, ut satis recte: nam *spiritus retentio* non videtur locum habere in ea exercitatione, qua superiores partes moventur, cujusmodi est pilae ludus, & similia, ut colligitur ex hoc eodem Celsi capite Sect. 3. *Pila, similibusque superiores partes dimovendae.* Et ex lib. 1. cap. 6. *Opus est pila, similibusque superiores partes exercere.* Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum. *In lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est, deinde retento spiritu: in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae.* Id est, lenis fricatio satis diu adhibenda est, deinde vehementior per spiritus retentionem, qua uti athletas consuevisse, cum fricantibus intercepto spiritu obnitebantur, scribit Plutarchus de tuend. Valet. Hujus fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. pass. l. 3. c. 1. *In lenimento vero si passio tardaverit, erit adhibenda resumptio gestatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione; fricatione corporis retento spiritu.* Etiam verba *In ipsa* laborant mendi suspicione: nam in omnibus editionibus meis est *Ab ipsa*, quod genus constructionis aliquanto rarius est, sed tamen latinum. Sic Cicero in Bruto *c.* 16. *Graecus ab omni laude felicior.* Idem ibid. *c* 43. *A Philosophia, a Jure Civili, ab Historia instructior.* Avienus fab. 31. *Ausus ab exiguo fallere dente bovem.* Sensus igitur est: per exercitationem, seu in ipsa exercitatione curandum esse, ut superiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem superiores partes, quae pila exercentur, sunt cervix & brachia. Hinc

Athae-

Athaenaeus Δειπν. *l.* 1. *c.* 12. in hoc ludo maxime commendat, τὸ κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, id est, robur cervicis, quod acquiritur per multiplicem ejus flexionem. *Morg.*

p. 180. l. 3. *Ab ipsa exercitatione*] *ab* oblitera. *Const.*

p. 180. l. 27. *Assasque sudationes*] Vide Philandium p. 206. *Casaub.*

p. 180. l. 30. *Animadvertendum est verbum* Dimoveo *pro simplici* moveo, agito, exerceo: *neque enim similia exempla facile occurrent.* Caeterum quo rariora apud alios idoneos Scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro simplici *moveo, agito, exerceo* usurpati, eo crebriora apud Celsum videor invenisse. Nunc tria, quae succurrunt, adscribam, Lib. 1. c. 6. (p. 37. l. 20.) *neque ambulatione quamvis leni dimoveri.* Lib. 2. c. 14. (p. 90. l. 11.) *manus dimovendae sint.* L. 4. c. 7. (p. 212. l. 8.) *aegrum intra domum tantum dimovere.* Morg.

p. 181. l. 1. *In eam*] *in eum.* Const.

p. 181. l. 2. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 181. l. 6. *Suffurationes*] Utique hic aliud capitis initium fieri debet. *Casaub.*

p. 181. l. 11. *Per ea*] *ut per ea.* Const.

p. 181. l. 21. *Ut ab egelidis tamen initium fiat*] Ex hoc facile colligitur, falli eos, qui egelidam pro frigido usurpant, est enim χλιαρὸς. *Casaub.*

p. 182. l. 16. Σφαγίτιδες] *jugulares.* Const.

p. 182. l. 17. *Parotidas*] *carotidas* legendum: quae & vocantur arteriae ἀποπληκτικαὶ & ληθαργικαί. *Const.*

p. 182. l. 19. *Atque in ipsis cervicibus glandulae*] Haec ligula ἐπιγλωττὶς vocatur, quae cartilaginosa est: sed laryngis reliquae partes in provectioris aetatis hominibus etiam osseae sunt non absque medulla. *Const.*

p. 182. l. 19. *In ipsis cervicibus glandulae*] Vide lib. II. cap. 1. *Const.*

p. 182. l. 21. *Incipiunt.*] Al. *excipiunt.* Const.

p. 182. l. 22. *Alterum asperam arteriam nominant, alterum stomachum.*] Advertas hic lector, stomachi vocabulum non pro ventriculo accipi, ut ferè vulgò solet, nec pro extrema gulae parte, ut à Plinio accipitur lib. 11. cap. 37. sed pro ipsa gula, ut & infrà lib. 4. cap. 5. Qua significatione accipitur & à Galeno lib. 13. Θεραπευτικοῦς, ubi scilicet, cùm ventris & splenis & stomachi mentionem fecisset, ita protinus subjungit, λέγω δ' οὖν στόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσι· ἐνιότε καὶ οὔζω καλοῦσι Κοοὶ τὸ στόμα τῆς γαστρός, quod sic vertit Lincarus: *Voco autem hoc stomachum,*

chum, gulam, quam propriè Graeci stomachum appellant. Nonnunquam enim & ita vocatur os ventris. Nec minus tamen stomachi vocabulo infrà pro ventriculi parte inferiori abutitur Celsus, cùm ait: *Stomachus verò intestinorum praecipuum est.* Caesar.

p. 182. l. 27. *Stomachus interior*] Proprie apud antiquos *stomachus* erat, quod vulgus vocat guttur, quod praecidebatur, qua aliquis strangulatur. Homer. 3. Iliad. Ἦ, καὶ ἀπὸ στομάχους ἄρνων τάμε. *Scal.*

p. 182. l. 27. *Stomachus interior ad ventriculum fertur*] *Stomachus* Celso ipsa *gula*, per quam transeunt alimenta priusquam ad ventriculum veniant, qui vulgo *stomachus* appellatur. Medici vocant *oesophagum. Casaub.* Lactant. de Opificio Dei c. XI. *fistulam cibalem* vocat.

p. 183. l. 1. *Residet.*] Leg. *residit*, i. depressa est. *Const.*

p. 183. l. 2. *Ad imaginem earum vertebrarum,*] *ad imaginem internae faciei vertebrarum.* Const.

p. 183. l. 9. *In duas fibras ungulae bubulae modo, dividitur.*] Pulmo bifidus est, lobisque quatuor distinguitur in homine, in brutis quinque: cordique & asperae arteriae annectitur. *Const.*

p. 183. l. 15. *Uterum*] Alias *ventrem.* Const.

p. 183. l. 22. *Ortum*] *orsum.* Const.

p. 183. l. 25. *In quatuor fibras dividitur.*] Jecur sanguinis fons, in brutis in fibras divisum est, in hominibus autem nequaquam; quidquid dicat aut Celsus aut Galenus 7. *Const.*

p. 183. l. 32. *Renes verò diversi,*] Renes, quorum in homine dexter propter hepar inferior: jecur in brutis. *Const.*

p. 183. l. 32. *Atque haec quidem juncta sunt: &c.*] Mitto pro *divisi* alios omnes, quos inspexi, libros & recte fortassis, habere *diversi;* duo vero, quorum primum vix tandem in Manutiorum Libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non possum; sic enim legendum credo: *qui lumbis sub imis costis inhaerent, a parte earum rotundi ab altera resimi:* qua in lectione, praesertim in Anatome exercitatis, probanda, non est sane, cur laborem: quid enim esse manifestius potest, quam Renes ne ima quidem sui parte summas coxas, hoc est, innominata ossa attingere; sub imis autem costis positos esse: neque ea resimos esse parte, qua coxas, vel costas spectant, sed rotundos; contra, qua alter alteri obvertuntur, non rotundos esse, sed resimos? *Morg.*

p. 184. l. 7. *Constat ex duobus tergoribus,*] Ventriculus (cujus minor pars in hypochondrio dextro ob hepar) tribus ner-

nervosis tunicis constat: prima fibris obliquis contexitur: secunda transversis: tertia nullis, sed ex peritonaeo facta pro involucro est. *Const.*

p. 184. l. 16. *Hanc junctûram* πύλωρον] Per πύλωρον, & ἐκφυσιν sive δωδεκαδάκτυλον (Professores sive Anatomici *duodenum* vocant) auctor complectitur. νῆσις tenue intestinum, λεπτὸν, εἰλεόν. *Const.*

p. 184. l. 31. *Crassius, intestinum à dextra parte incipiens, &c.*] Hoc nos uti consuevimus, ut quid prisci Anatomici intestini caeci appellatione significarint, Celsi etiam auctoritate ostendamus.

p. 184. l. 33. *Caecum*] τυφλὸν. *Const.*

p. 184. l. 34. *Ad id quod pervium est,*] *At id*, leg. hocque κῶλον est. *Const.*

p. 185. l. 8. *In imo*] *in ima.* Const.

p. 185. l. 9. *Rectum intestinum*] ἀπόδυσμένον. *Const.*

p. 185. l. 11. *Omentum*] ἐπίπλοον. *Const.*

p. 185. l. 12. *Strictum*] *adstrictum*, Cod. *Const.*

p. 185. l. 26. *Elapsa*] *illapsa.* Const

p. 185. l. 29. *Descendit ad colem.*] Vide lib. VII. cap. 27. *Const.*

p. 186. l. 6. *Imo ventre*] *imo ventri.* Const.

p. 186. l. 7. *Abdomen*] ἐπιγάστριον. *Const.*

p. 186. l. 21. *Capillo*] Cod. *capillis.* Const.

p. 186. l. 27. *Calidus,*] *validus.* Const.

p. 187. l. 7. *In febre,*] *cum febre.* Const.

p. 187. l. 13. Ὑδροκέφαλον] Hydrocephali meminit Paulus, & Aëtius species quatuor enumerat. *Const.*

p. 188. l. 7. *Spongiam concavam*] Spongia concava, quae capaci cavitate plus humoris combibit, ut μανὸς spongia femina, rarior, fistulis majoribus & perpetuis, non ut πάγος, i. spongia mas, spissior, tenuiore fistula. Vide Plin. lib. XXXI. cap. ult. & lib. IX. cap. 45. *Const.*

p. 188. l. 33. *Et impositò sinapi exulcerare ea*] Hoc & Galenus τῷ κζ τόπῳ libro. *Const.*

p. 189. l. 1. *Arrodat,*] *erodat.* Const.

p. 189. l. 3. *Permodicum*] *semper modicum.* Const.

p. 189. l. 10. *Dissimile est id genus*] Tertia hydrocephali species, cum humor inter cranium & cerebri membranas colligitur: quarta incurabilis, quando hoc fit inter cerebrum & ejus membranas. Leg. verò *dissimile id genus, quo humor in capite contrahitur.* Const.

p. 189. l. 22. Κυνικὸν σπασμὸν] Κυνικὸς σπασμὸς, id est, canina convulsio, est affectio musculorum maxillarum (qua

in obliquum dimidia facies contorquetur) ejuſque proprie, qui μυῶδες πλάτυσμα, id eſt, muſculus latus appellatur. Vide Galen. *Conſt.*

p. 189. l. 32. *Diſcuſſum his*] *diſcuſſum id his.* Conſt.

p. 190. l. 8. *Idem*] *item.* Conſt.

p. 190. l. 9. *Arrodat*] *erodat.* Conſt.

p. 190. l. 30. *In nares*,] κόρυζα. *Conſt.*

p. 190. l. 31. *In fauces*,] βράγχος. *Conſt.*

p. 190. l. 32. *In pulmonem*,] καταῤῥεῖς. *Conſt.*

p. 191. l. 17. *Haec autem & brevia*,] Delenda particula &. Conſt.

p. 191. l. 31. *Magis*] *minus.* Conſt.

p. 192. l. 21. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Al. *quantum maximè.* Conſt.

p. 192. l. 28. *Multoque magis*] *multo magis.* Conſt.

p. 193. l. 7. *Leni carne*] *levi carne.* Conſt.

p. 193. l. 31. *Ea ſaepe intra quartum diem tollunt.*] Lege *ea ſaepe intra quartum diem tollit*, ex Hippocr. V. Aphor. 6. nam ea ſpecies ſola in peracutis. *Conſt.*

p. 194. l. 6. *Verum hoc*] Haec inconſequentia rerum: ſanguis per ſe & natura non calet, ergo calor non eſt in ſanguine. Sic ferrum candens & ignitum non caleret. *Conſt.*

p. 194. l. 7. *Neque enim natura*] Celſus hic veritatem oppugnat. Nam ſanguis & ſpiritus, caloris naturalis (qui cum illis ex cordis officina velut è fonte profluens per canales venas & arterias totum corpus fovet) ſunt vehiculum atque pabulum; & ſanguinis miſſione unà calor atque ſpiritus evaneſcunt. *Conſt.*

p. 194. l. 25. *Jam oſtendi.*] Lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 194. l. 29. *Syriaco*] Oleum Syriacum, i. Elaeomeli, de quo Plinius lib. XV. cap. 7. & XXIII. 4. *Conſt.*

p. 194. l. 30. *Et ſpinas*] & *ſpinam.* Conſt.

p. 195. l. 15. *Alvus quoque ducta*] VII. Aphor. 5. *Conſt.*

p. 195. l. 16. *Partes*] Rigidas. *Conſt.*

p. 195. l. 19. *Eaedem aut*] *Eadem aut.* Conſt.

p. 195. l. 20. *Adurendae.*] *adurenda*, aut ſupple *cervices.* Conſt.

p. 195. l. 25. *Aut à pullis*] *aut apalis* i. mollibus, ἀπαλοῖς. *Conſt.*

p. 195. l. 25. *E pullis*] Alii *à pullis*, ſed quidam libri ſcripti habent *apalis:* ut noſter etiam quidam, ſatis antiquus & fidelis, qui ſervatur in Medicea Bibliotheca. Cum autem videatur alterum horum, id eſt, aut *apalis* aut *mollibus* ſcholion eſſe, veriſimilius eſt Graecum ἀπαλοῖς, declarationem fuiſſe latinae vocis *mollibus*, quae ſequitur; quis enim

enim unquam crederet Romanum ſcriptorem, & eum quidem purum atque elegantem in media oratione ſua Graecam vocem uſurpaſſe, &c. *Victorius Variar. Lect.* l. XXIX. c. 3. Scribonius Largus Compoſit. Medic. n. CIV. hac voce utitur: *ſecundum quae apala ova proderunt.* Ad quem locum multa congeſſit doct. J. Rhodius, qui apud Celſum *hapalis* reſtituendum putat. Cael. Aurelian. Acut. Morb. I. 10. Marcell. de Medic. cap. XX. *Morg.*

p. 196. l. 6. *Apud Graecos nomen*] Hippocr. lib. Praenot. & Epid. VI. Sect. 7. & de Victu acut. Galenus VI. de Locis affec. Aegineta lib. III. cap. 27. *Conſt.*

p. 196. l. 12. *Vox nihil ſignificat*] ἄναρθρα λαλᾶσι vel φωνᾶσι. Sic erat in Graeco auctore, a quo haec deſumpſit. *Scal.*

p. 196. l. 30. *Salis calidi ſuccus.*] De quo lib. II. cap. 17. & IV. 3. *Conſt.*

p. 197. l. 7. *Citra uvam,*] *circa uvam.* Conſt.

p. 197. l. 13. *Atque interdum natura*] VI. Aphor. 36. *Conſt.*

p. 197. l. 24. *Servatumque eum ex ſale*] Vide Plinium lib. XXX. cap. 4. *Conſt.*

p. 197. l. 26. *In aquam mulſam*] *in aqua mulſa.* Conſt.

p. 198. l. 14. *Quod propter anguſtias, &c.*] Videndum cenſeo, an non potius oporteat legere: *Sibilum edit.* Nam quid ſit *Spiritum elidit*, quomodo vel ipſe alibi (L. 5. c. 28. p. 316, 10.) locutus eſt Celſus, haud ſatis videor intelligere. Quod ſi igitur legamus: *Sibilum edit;* commentarii loco eſſe poterit, quod Caſſius Medicus (Med. Quaeſt. & probl.) in problemate habet 22. *Cur*, inquit, *difficulter ſpirantes ſibilo non abſimilem vocem reddunt; quoniam morbus ipſe eſt praecluſio, atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, talis redditur ſonus.* Morg.

p. 198. l. 17. *Modò decidit,*] *Modò decedit.* Conſt.

p. 198. l. 32. *Cum qua vel hyſſopus cocta,*] *Hyſſopus*, dicitur & *hyſſopum*, tam feminino, quàm neutro genere, teſtante Hermolao Barbaro. *Caeſar.*

p. 199. l. 2. *Allium frictum,*] *aut allium frictum.* Conſt.

p. 199. l. 11. *Vulpinum jecur,*] Vide Plinium lib. XXVIII. cap. 13. *Conſt.*

p. 199. l. 12. *Polentamque*] *Pollinemque.* Conſt.

p. 199. l. 18. *Urinam augent,*] *agunt.* Al. *urgent.* Conſt.

p. 199. l. 29. *Vaporem calidum*] Aquae ferventis. *Conſt.*

p. 199. l. 31. *Si bene ſic*] Dele *ſic.* Conſt.

p. 200. l. 13. *Vel porri vel marrubii ſuccus*] Certum eſt tum

tum ex hoc loco, tum ex superiore Lib. III. cap. 26. dubitasse Celsum, πρόσω, an πρόσιον legendum esset in auctore, e quo haec desumpsit. Hae dictiones ubique etiam fefellerunt Plinium. *Scal.*

p. 200. l. 13. *Nuces Graecae*] Vel *Thasiae* i. amygdalae. *Const.*

p. 200. l. 25. *Malum cydoneum,*] *malum cotoneum.* Const.

p. 200. l. 33. *De Tussi.*] *De Tussi & Sanguinis Effluvio.* Const.

p. 201. l. 6. *Pituitam citat*] Hoc est, *movet*, 211, 5. vel *trahit*, ut 218, 33. loquitur. Admodum familiare hoc verbum Celso. 210, 7. *humorem citare.* 450, 16. *sanguinem citare.* & alibi plurimis locis. *Casauh. Dentem citat*, 383, 8.

p. 201. l. 7. *Oportet*] *si arida est, oportet.* Const.

p. 201. l. 24. *At si*] *ac si.* Const.

p. 201. l. 30. *Acetum,*] Hoc tussim provocat acrimonia. *Const.*

p. 202. l. 8. *Aliis verò vinum*] Columella de Re Rustica, lib. XII. cap. 32. commendat ex marrubio; cap. 33. vinum scylliten.

p. 202. l. 10. *Cum sanguinem expuit.*] ἀιμοπτύησις. *Const.*

p. 202. l. 12. *Ex gingivis*] Hoc mihi saepe evenit. *Casauh.* Jacobo Usserio haec haemorragia erat periodica, teste Arnoldo Bootio Observ. cap. 7.

p. 202. l. 24. *Ex his*] *ex hisque.* Const.

p. 202. l. 26. *Quicquam aut ex ulcere*] Dele *aut.* Const.

p. 202. l. 29. *Extundit.*] *extrudit.* Const.

p. 202. l. 31. *Jocinore feratur.*] Hic aut alvo, aut vomitu redditur, aut sputo, siquidem in pulmonem confluxerit. *Const.*

p. 202. l. 33. *Auctoresque medici fuerunt,*] Leg. *vetereſque medici ferunt.* Const.

p. 203. l. 2. Ῥηγμόχασμον,] Ῥῆγμα aut χάσμα. Omisit sanguinis fluorem ex rarefacta tunica. *Const.*

p. 203. l. 13. *Neque ignorari oportet,*] Ex Hippocr. VII. Aphor. 37. *Const.*

p. 203. l. 26. *Aut calorem*] Febrilem. *Const.*

p. 203. l. 32. *Merum vinum:*] Adstringens. *Const.*

p. 204. l. 27. *Ac si abest*] *at si abest.* Const.

p. 206. l. 1. *Jejuno*] *jejunio*, ut & infrà. *Const.*

p. 206. l. 20. *Jejuno*] *jejunio.* Const.

p. 207. l. 30. *Quales cutiliarum subcutiliarumque sunt,*] Sic quidem mihi legendum videtur, non autem ut hactenus legebatur, *subruinarumque.* Nam cujusmodi sint hae aquae, nondum apud quemquam reperi scriptorem idoneum & probatum:

batum: de ſubcutiliis verò Plinius 31. cap. 2. quas in Salinis calidiſſimis eſſe dicit, & ſuctu quodam corpora invadere, aptiſſimas ſtomacho, nervis, univerſo corpori. Idem & de Cutiliis lib. 2. cap. 97. & lib. 31. cap. 6. quas inibi bituminatis, aut nitroſis, bibendo utiles eſſe, atque purgationibus tradit. De Cutiliis item Vitruvius lib. 8. cap. 3. ubi ſcilicet de aquae ductibus tractat. *Caeſar.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum*] De aquis cutiliis Plinius lib. II. cap. 95. Item lib. XXXII. cap. 2. & 6. De iiſdem & Vitruvius lib. VIII. cap. 3. De Subcutiliis Plinius lib. XXXI. cap. 2. *Conſt.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum ſumbruinarumque*] Male quidam *Succutiliarum.* Ald. Manut. de Quaeſt. per Epiſt. Q. I. Conſule de *lacu Cutilienſi* Merulam Coſmogr. Part. II. lib. IV. cap. XII.

p. 207. l. 31. *Sumbruinarumque*] Adde hic quae habet Lilius Gyraldus Dialogiſmo X. pag. 424. Tom. 2. Facis Critic.

p. 208. l. 10. *Signinum.*] *Signinum vinum* à Signia monte. De eo Plinius lib. XIV. cap. 6. *Conſt.*

p. 208. l. 10. *Signinum*, id eſt, ex *Signia* urbe. Mart. *Potabis liquidum Signina morantia ventrem.* Scal.

p. 208. l. 30. *Radiculae ſuccus*] Videtur hic deceptus, cum cieat vomitum radicula, non teneat; forte quia ῥάφανος duo ſignificat, braſſicam & radiculam. Quo fit, ut vir doctiſſimus alioqui non exercens medicinam male unum ſignificatum pro altero uſurparit. *Scal.*

p. 209. l. 4. *Venit, ſic ſi nauſea eſt.*] *venit, ſic etſi nauſea eſt.* Conſt.

p. 209. l. 20. *Intra dolorem eſt*,] *nihil praeter dolorem affert periculi.* Conſt.

p. 209. l. 28. *Emollitur.*] *emolitur.* Conſt.

p. 209. l. 31. *Sive lenior*,] *ſive levior.* Conſt.

p. 210. l. 6. *Latus ipſum lana ſulphurata*,] *Latus ipſum hapſo lanae ſulphuratae*, Cod. Vide lib. VII. cap. 26. *Conſt.*

p. 211. l. 2. *Excreatur*] *excreetur.* Conſt.

p. 211. l. 27. *Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem peripneumaticon Graeci vocant.*] Alias legi poteſt, περιπνευμονίαν. *Caeſar.*

p. 211. l. 28. *Quem peripneumonicon*] *quem* περιπνευμονίαν. *Conſt.*

p. 212. l. 2. *Id genus morbi*] Vide Hippocr. VII. Aphor. 11. Aeginet. lib. III. cap. 30. *Conſt.*

p. 212. l. 14. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] *purum aërem.* Conſt.

p. 213.

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] Graeciſſat ὀλίγον ἀέρα. Cicero, *Parum aëris.* Scal.

p. 213. l. 13. *Summa trunculorum*,] *ventriculorum*, vel *tyrunculorum.* Caeſar.

p. 213. l. 14. *Nihil molle*] *nihil niſi molle.* Conſt.

p. 213. l. 21. Ἡπατικὸν *Graeci vocant*] Ἡπατίαν vel ἡπατίδα alii vocant. Qui eo afficiuntur, dicuntur ἡπατικοὶ. Alii vocant ἡπατιτίδα. *Scal.*

p. 213. l. 25. *Calidus eſt.*] *validus eſt.* Conſt.

p. 214. l. 8. *Deducant*,] *diducant*, i. digerant. *Conſt.*

p. 214. l. 17. *Pini flos*,] Leg. *lini flos.* Nam pinus nullo flore exhilaratur. Plinius lib. XVI. cap. 25. *Conſt.*

p. 214. l. 17. *Pini flos*] i. e. *chamaepitys*, quia non audet dicere *pinum* ſimpliciter, ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius: *Et ſemper florida pinus.* Ubi male P. Bembus πικρὶς pro pinus correxerat in Culice in fine v. 410. Adde quod Dioſcor. dicit ἡπατικοῖς prodeſſe chamaepityn. *Scal.*

p. 214. l. 18. *Medium.*] Intelligit ἐντερίωντω, i. e. *cor cydonii mali.* Varro: *ſcillae quod intus eſt:* ſic dicas, *cydonii quod intus eſt.* Scal.

p. 214. l. 30. *Ictus*,] *jactus*, Vet. *Conſt.*

p. 215. l. 3. *Contra id ſcalpello aperiunt, ipſam vomicam adurunt.*] *ultra id ſcalpello aperiunt ipſam vomicam, vel adurunt.* Vet. Cod. Vide Hippocr. VII. Aphor. 45. *Conſt.*

p. 215. l. 12. *Venterque intentus eſt*] Ita Cappadox apud Plautum in Curcul. II, 1.

Nam jam quaſi zona liene cinctus ambulo.
Geminos in ventre habere videor filios.
Nihil metuo, niſi ne medius diſrumpar miſer.

p. 215. l. 17. *Exercitatione & labore*] Hoc remedium Palinurus praeſcribit Cappadoci (Curcul. II, 1.) *ambula, id lieni optimum eſt.*

p. 215. l. 25. *Ex muria dura*] Muria dura, ἁλμηδεινῶς ἁλμυρὰ καὶ ἄκρατος. *Muria cruda* Columellae, i. ὠμοτέρη & γλυκείη ἅλμη. Cui muria matura eſt, quae ἅλμη εὔκρατος Graecis. *Conſt.*

p. 215. l. 26. *Intubique & betae ex eodem, ex ſinapi*] *intubique ex eadem, & betae ex ſinapi.* Conſt.

p. 216. l. 11. *Lienis quoque bubulus*] Lien enim lieni medetur, ut & Plinius teſtatur lib. XXVIII. cap. 8. qui etiam hoc remedium tradit lib. cit. cap. 13. *Conſt.*

p. 216. l. 14. *Ex unguento & palmulis, quod* μυροβάλανον] Legend. *ex unguentariis glandibus, quas* μυροβαλάνους. Vide prae-

praeter Dioſcoridem Plinium lib. XII. cap. 21. *Conſt.*

p. 216. l. 15. Μυροβαλάνους *Graeci vocant*] Mart. *Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento conſtat, & ex* βαλάνῳ. Intelligit μυροβάλανον, quod non poteſt includi in verſum Heroïcum; & proinde neque in Homeri, neque in Virgilii opera. Sed ratio Celſum fugit. Nam accepit, quia legerat apud Graecum auctorem, unde deſumpſit, Φοινικοβάλανον. Unde interpretatus eſt palmulas, quia Φοῖνιξ palmam ſignificat, cum potius ex Φοινικοβαλάνῳ fieret μυροβάλανον. Plin. Lib. XII. c. 21. *Scal.*

p. 216. l. 16. *Quo vinum*] *cum quo vinum*, vel *cui vinum.* Conſt.

p. 216. l. 19. *A renibus*] *e renibus.* Conſt.

p. 216. l. 20. *In ſale*,] *in ſole.* Conſt.

p. 216. l. 21. *Huic rei cappari aptum eſt.*] *Cappari* Celſus hic uſurpare videtur genere neutro, quemadmodum apud Graecos *piperi* dicitur, & *ſinapi* σίνηπι, cùm tamen *capparis* paſſim legatur, tam apud Latinos quàm Graecos feminino genere. *Caeſar.*

p. 217. l. 5. *Acidis pomis*,] *acidis potius.* Al. *acidis, pomis.* Conſt.

p. 217. l. 11. *Adhuc*] *ad haec.* Conſt.

p. 217. l. 14. *Tribus digitis*,] Δρὰξ Graece. *Caſaub.*

p. 218. l. 3. *Ergo eo nomine morbum hunc* χολέραν *Graeci nominarunt.*] Heſychius, χολέρα, inquit, ἐστὶ ἔκκρισις κάτωθεν διὰ γάστρος καὶ ἄνωθεν διὰ στόματος ἐμετός. *Caeſar.*

p. 218. l. 7. *Urget ſitis*,] Inter acutiſſimos morbos recenſetur ab Hippocrate. *Conſt.*

p. 218. l. 15. *Miſcuiſſe tamen novam*] Hoc ἐπίκρασις. Vide lib. III. cap. 6. *Conſt.*

p. 218. l. 28. *Vel mentha, ſi nondum matura eſt.*] nempe materia. *Conſt.*

p. 219. l. 7. *Is ſi &*] Dele &. Conſt.

p. 219. l. 8. *Metum*] *metus.* Conſt.

p. 219. l. 23. *Somno, quisquis facilè acquieſcit, itemque laſſitudine*,] *Somnoque, qui facilis acquieſcit: vitataque laſſitudine.* Conſt.

p. 220. l. 5. Κοιλιακὸς] Commiſcuit *colicum* cum κοιλιάκῳ Celſus. Facilis enim eſt lapſus. *Scal.*

p. 220. l. 5. *Nominatur.*] *nominatus.* Conſt.

p. 220. l. 6. *Alvus nihil reddit*,] Medici coeliacum morbum longè aliter accipiunt. *Conſt.*

p. 220. l. 7. *Alvus nihil reddit*] Hallucinans haec ſcripſit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo, (quod

(quod falsum est, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo post astringentia praescribit. Ex quo apparet, medicum non fuisse Celsum. Et certe apud Romanos servi erant etiam excellentes medici: at Celsus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Aristoteles. *Scal.*

p. 220. l. 18. *Universus*] *universim* i. ἀθρόως. *Const.*

p. 220. l. 21. *Pro portione*] *proportione.* Const.

p. 220. l. 31. *Arrodatur & rubeat,*] *arrodantur & rubeant.* Const.

p. 221. l. 14. *Tenuioris*] Deest *& plenioris.* Const.

p. 221. l. 23. *Fit alterutro*] *fit in alterutro.* Const.

p. 221. l. 27. *Si utrumlibet*] Supple *malum*, & lege VII. Aphor. 10. Hippocr. *Const.*

p. 222. l. 33. *Aquam.*] *aquam offerre.* Const.

p. 223. l. 11. *Vehemens inflatio,*] *vehemens fit inflatio.* Const.

p. 223. l. 32. *Utendum, qui*] *utendum iis, qui.* Const.

p. 224. l. 9. *De Torminibus.*] Dysenteria (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita τερέφρας interpretentur) species quatuor, una proprie, reliquae improprie a symptomate dicuntur. Prima est δυσεντερία αἱματηρά, id est, sanguinolenta: secunda ἡπατηρά, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Const.*

p. 224. l. 18. *Frequens dejiciendi cupiditas*] Galen. ὀφθυμία & ἀποπατεῖν. *Casaub.*

p. 225 l. 11. *Rosae floris folia*] Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celsum, ut *rosam* semper *rosaceum* appellet; *rosae florem*, quod vulgo *rosas* i. e. *folia floris rosarum* dicimus; *Rosae* denique *folia*, illius *fruticis folia.* Scal.

p. 225. l. 15. *Themison nuria*] Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. *Const.*

p. 225. l. 15. *Muria dura quam asperrima*] *quam asperrima* glossema est. Nam *muria dura* idem significat. *Scal.*

p. 225. l. 18. *Distringant, & ea quae urinam movent, si id consecuta*] *astringant. At ea quae urinam movent, si id consecuta.* Const.

p. 225. l. 24. *Quae ipsa quoque astringat,*] Ut aqua à ferrario fabro. *Const.*

p. 225. l. 25. *Vinum lene, austerum*] Mirum, qui possit *lene* esse *austerum.* Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκυπικρόν, *amarodulce.* Itaque tollenda virgula. *Scal.*

p. 225.

p. 225. l. 27. *Alia juverunt*] *illa juverunt.* Conſt.

p. 225. l. 34. *Solet purus ſanguis profluere,*] *ſolet, & purus ſanguis interdum profluere.* Conſt.

p. 226. l. 5. *Adverſus ulcera*] *adverſus cancerem*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 226. l. 5. *Minii gleba,*] Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt. *Conſt.*

p. 226. l. 6. *Si minus*,] *Sin minus.* Conſt.

p. 226. l. 7. *Datur.*] *indatur.* Conſt.

p. 226. l. 8. *Ulcera inteſtinorum*] V. C. *cancerem inteſtinorum.* Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *inteſtinorum gangraena.* Unde *dyſenteria* ſaepe *cancer inteſtinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 226. l. 16. *Inconfectum*] Ἀνατέτμησιν, vid. ad Perſium. *Caſaub.*

p. 226. l. 16. *Quicquid aſſumptum eſt, inconfectum protinus reddunt*] Animadverſione digna eſt vox *inconfectus*, quae elegantem hoc loco ſignificationem habet; ſed tamen non debuit in Junckerianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno conſenſu habent *Imperfectum.* Quae quidem lectio non admodum mihi probatur: attamen eſt hujuſmodi, ut indubitata poſtulantibus negotium exhibere debeat. *Morg.* Omnes quoque meae Editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.* Morg. *in Ep.* 11.

p. 226. l. 21. *Et ex verbenis decoctis aqua deſidat,*] *deſidat.* Sic paulo infrà cap. ſequenti, *tum deſidat ſubjecta calida aqua in pelve.* Ergo *deſidat*, ſubaudi, *aeger.* Caeſar.

p. 226. l. 21. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua.* Vide lib. IV. cap. 21. *Conſt.*

p. 226. l. 22. *Deſidat*,] Subaudi *aeger.* Sic infrà cap. prox. *Conſt.*

p. 227. l. 17. *Lumbrici*] Ἕλμινθες τροχώλαι, lumbrici teretes: πλατεῖαι, ſive, ταινίαι, vel κεφάλαι, i. lati, taeniae: & ἀσπαρίδες, i. aſcarides, quos praeteriit. *Conſt.*

p. 227. l. 32. *Huc adjiciat*] *Huic adjiciat.* Conſt.

p. 228. l. 1. *Sumat, aut aquae,*] *ſumat, ut aquae.* Conſt.

p. 228. l. 2. *Durae ſic adjectae,*] *durae huic adjectae.* Conſt.

p. 228. l. 17. Τενεσμὸν] Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen. in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aëtium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41. *Conſt.*

p. 228. l. 17. Τηνεσμὸν] Melius per τὰ τεινεσμὸν, quod a quo descendat, ignoro. *Scal.*

p. 228. l. 23. *Nuciſque ſimilia,*] *mucciſque ſimilia.* Conſt.

p. 228. l. 26. *Coacta,*] *cocta* vel *concocta.* Conſt.

p. 228. l. 28. *Ipſum manu nutrire,*] *ipſum anum nutrire,* i. fovere. *Conſt.*

p. 228. l. 31. *Emplaſtrum id*] *Haec emplaſtrus* in feminino genere veteres dicebant. *Scal.*

p. 228. l. 32. *Et ita*] *& intus.* Conſt.

p. 229. l. 1. *Eadem verbenae*] *eaedem verbenae.* Conſt.

p. 229. l. 4. *Leve*] *lene.* Conſt.

p. 229. l. 5. *Egelida*] χλιαρὸν. *Caſaub.*

p. 229. l. 6. *Qualem ad tormina*] *qualem torminibus.* Conſt.

p. 229. l. 10. *Levior etiam dum recens dejectio*] Διάῤῥοια, ventris fluor, ſive alvi profluvium. *Conſt.*

p. 229. l. 32. *Non multum meraco*] *non multo meraco.* Conſt.

p. 230. l. 16. *Quenque*] Recte. Non, ut male alii ſolent, *quemque.* Nam m ante c & q nunquam ſcribere oportet. *Scal.*

p. 230. l. 23. *Ungi*] Inepte *ungi oleo* diceretur. Nam *ungi* ſemper cum oleo intelligitur. *Scal.*

p. 231. lin. 2. *Myrrhapia,*] *Myrrhapia* Plinius ab odore dicta eſſe dicit. lib. 15. cap. 15. *Caeſar.*

p. 231. l. 2. *Myrrhapia,*] Quidam *melappia* legunt. Dienſes Allobroges *Melappi* adhuc dicunt. *Conſt.*

p. 231. l. 17. *Quandoque*] *quandocunque.* Conſt.

p. 231. l. 19. *Membranas, quae inter ea ferunt*] Membranae illae Cici dicuntur Varroni. *Scal.*

p. 231. l. 28. *Pipere: eſt quid ex his edendum, eſt pulticula*] *Pipere, quod ab his edendum eſt: pulticula.* Conſt.

p. 231. l. 31. *Malo corio*] *malicorio.* Conſt.

p. 232. l. 20. *Ex vulva quoque feminis vehemens malum*] Ὑστερικὴ πνὶξ, vulvae ſtrangulatus, ſuffocatio uteri. *Conſt.*

p. 232. l. 26. *Nec nervi diſtenduntur,*] Hoc interdum. *Conſt.*

p. 232. l. 27. *Sapor tantum eſt,*] Καπνῶδες, non ſemper. *Conſt.*

p. 233. l. 11. *Circumcidendum vinum eſt in totum annum*] Cicero IV. de Finib. *Circumcidendae ſunt omnes voluptates.* Metaphora eſt a putatoribus vinearum. Vide p. 240. l. 28. *Scal.*

p. 234. l. 1. Minime dubito, quin in Libri IV. Cap. XX. quod eſt *de Vulvae,* hoc eſt, de uteri *morbo,* temere a librariis contruſa eſſent, quae in illius calce legantur de nimia urinae

nae profusione, quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos, ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim; intelliges enim, non solum conjecturam illam meam (quod levius est) veram fuisse, sed hoc insuper, quod gravissimum & inexspectatum omnino est, in his Celsi Libris, quos nemo, (quod sciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deesse. Igitur in eo, quod diximus, capite, ubi Lindenii & Almeloveenii editiones haec habent (pag. 234. lin. 1.) *Si maligna purgatio est, subjicienda sunt* * *coercentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.* Codex post illa verba, *subjicienda sunt:* non modo ingentem habet lacunam quidquid reliqui est in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coeuntia id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.* Sed contra eam lacunam eadem manu in ora scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis duobus foliis quid scriptum a Celso fuisse existimem. Ego vero etsi nequaquam dubitarem, quin absoluto primum, quem instituerat, sermone de morbis, qui cum ad uterum spectent, sunt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos venisset, quos ad proximas, sed utrique sexui communes partes, & nominatim vesicam referret, de cujus videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis duntaxat, quas Lindenius & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipsum exhibent ante loquentem, quam de nimia urinae profusione verba faciat; etsi, inquam, haec conjectura assequerer; tamen hujus ipsius Codicis adjumento comperi, quae essent hic a Celso reapse tractata. Cum enim libris singulis singulos peculiares Indices praeponi animadvertissem, capitum argumenta ex ordine commonstrantes, subiit eum consulere, qui libro huic quarto praefixus est, si forte in ea parte integer esset, quae pars in libro desideratur. Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum serie integerrimam judicavi, ad hunc modum se habet.

CX. *Vulva exulcerata est.*
CXI. *De vesica.*
CXII. *De Calculis in vesica.*
CXII. *In omni dolore vesicae.*

Quae cum ita sint, cumque numerus CX. in ora codicis eo in loco adscribatur, ut respondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vulva*

exulcerata est; numerus autem CXIII. contra haec ferme scriptus sit (p. 234. l. 7.) *praeter haec in omnibus Vesicae doloribus* (*vesicae* enim in Codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae desiderentur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deesse, Viri Exercitatissimi, atque Doctissimi existimabant. Is enim, qui primus Celsum formis descripsit, Nicolaus, & Lucas Ant. Junta sic ediderunt: *subjicienda sunt coeuntia*; Joannes autem Caesarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronsseus: *Subjicienda sunt coercentia.* Vix Manutii in utraque editione, interjecta ad hunc modum lacuna, proposuerunt:

Subjicienda sunt
coeuntia.

Quae lacuna sic contracta deinde fuit a Roberto Constantino, ut non aliquot, sed unum fere verbum desiderari, ostenderet, hoc videlicet modo: *Subjicienda sunt* * ——— *coercentia*, praesertim cum haec in libri margine apposuerit * *menses evocantia*, quasi ita nihil deesse, crederet, postremumque verbum *coeuntia*, ab aliis in *coercentia*, ab ipso in *evocantia*, mutatum, ad sermonem de uteri vitiis pertineret, quod reapse ad caput pertinet vel de vesicae doloribus, vel de calculis in vesica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem & frequentiora Chirurgiae auxilia oppugnandis: nam quae curatio aut iis, à quibus urina non redditur, aut calculosis, *cum aliter*, ut Celsus ipse ait, *succurri non potest*, a Chirurgo adhibenda sit, libro docet 7. capite 26. *Morg. in Epist.* 11.

Longe autem lacuna ea in Veneto Codice major est. Nam inter illa: *Si maligna purgatio est; subjicienda sunt*, atque haec: *coeuntia. Id faciunt &c.* quae nimirum verba tot Editiones conjunxere, albae grandes paginae relictae sunt quatuor cum dimidio. Et ne quis casu intermissas putet, hic quoque in margine eadem, qua caetera, manu scriptum est: *Desunt in vetustissimo exemplari duo folia*; Indicis autem huic libro praepositi, quae pars lacunae respondet, ac iis, quae proxime antecedunt & consequuntur, ita nimirum se habet.

CII. *Vola* (legendum *Vulva* vel *Volva*) *exulcerata est.*
CIII. *De Vesica.*
CIV. *De Calculis in Vesica.*
CV. *In omni dolore Vesicae. Morg. in Epist.* 111.

p. 234. l. 2. *Sunt coercentia.*] *menses evocantia.* Const.

p. 234.

p. 234. l. 7. *Omnibus vesicae*] *omnibus vulvae.* Const.

p. 234. l. 8. *Odoribus*] ἀρώματα intellige. *Const.*

p. 234. l. 8. Ad illa verba: *id faciunt etiam albae violae*, haec Almelov. adnotavit: *Mercurialis Variar. Lect. L.* 1. *c.*3. *videtur* olivas *legisse.* Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quasi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legisset; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, sed in omnibus invenerim: *albae olivae:* quae, quoniam, ut ibi ostendit Mercurialis meus, tum ex ipsarum natura, tum ex Medicorum auctoritate; astringendo utiles sunt; sane hic videntur convenire, ubi & *gummi*, & *passum* laudantur, quocum videlicet Celsus ipse *olivas albas* in eo capite conjunxit, in quo ea, quae alvum adstringunt, proposuit. *Morg.*

p. 234. l. 16. *At cum urina*] Diabetes, διαβήτης vel ὕδερος εἰς ἀμίδα, διάῤῥοια εἰς οὖρα, διψακός. *Const.*

p. 234. l. 29. *Teneris*,] *tenuibus.* Const.

p. 235. l. 4. *Nimia profusio seminis*,] Gonorrhoea, γονόῤῥοια. *Const.*

p. 235. l. 6. *Profusio seminis.*] Notandum, la pissechaude ex lue venerea falso vocari γονόῤῥοιαν. Neque enim semen emittitur, sed pus aut aquosa quaedam. Ea vero me auctore vocari posset fistula. Locus inflammationis sunt παραστάται, qui proprie sunt, quas Latini Antas portarum dicunt, id est, les chassis d'une porte. *Scal.*

p. 235. l. 18. *Nuclei pini*] Omne medium nucleus erat veteribus. Celsus, quem dixi, aliquoties similiter frequentaverat: at hodie *trunculi* reperies corrupte: *Internuculi* vero sive *nuclei* germanum esse, meliorum aliquando codicum opera monstrasse sperabo. *Pontan. ad Macrob. Saturn.* 11, 14.

p. 235. l. 18. *Neque alienum est*, &c.] Nempe igitur Celsus in nimia seminis profusione (de hac enim agit in eo capite) rutam, quam cæteri laudarunt Medici, ipse improbaverit? Vi enim sua; in scholiis inquit Almeloveenius; nimium extinguere semen posset. At quanto verisimiliora scripsisset, si indicata plerorumque librorum scriptura: *praecipueque ex aceto rutam vitare*, *etiam* (alii habent: &) *ne supinus obdormiat;* Lectores monuisset, paulo aliter duntaxat interpungendo & Librarios potuisse hunc locum corrumpere, & nos posse restituere, si videlicet (quod factum esse, nuper vidi etiam in Constantini editione, & ad eundem fere modum in Ronssei enarratione) scribamus: *Neque alienum est . . . Cataplasmata imo ventri*

inguinibusque circumdare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne ſupinus obdormiat. Morg.

p. 235. l. 23. *Vitare autem oportet rutam, &c.*] Duo hic praecipit extrema cavenda Celſus, primum ne nimium exſtinguentibus ſemen utatur medicamentis, inter quae refertur ruta; dein ne ſupinus dormiat, qui ſitus ſeminis fluxum augere ſolet. Ettmuller de ſeminis retentione laeſa. An autem *ruta, mentha & aliae plantae calidae venerem adaugeant, hebetent, atque extinguere valeant* jucundiſſime inquirit Gaſpar. a Reies; Quaeſt. XLIV. Camp. Elyſ. Jucund. Quaeſt. pag. 309.

p. 235. l. 28. *Initium a coxis faciam*] Ἰσχιὰς, iſchiadicus morbus. *Conſt.*

p. 236. l. 1. *Illas*] *alias.* Conſt.

p 236. l. 15 *Sale calido & humido*] Parandi modus lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 236. l. 20. *Tribus aut quatuor locis*] VI. Aph. ult. & lib. de morbis exter. *Conſt.*

p. 236. l. 25. *Dirigantur.*] *digerantur*, Vet. *Conſt.*

p. 236. l. 32. *Per haec opitulantur*,] *per haec opitulamur.* Conſt.

p. 237. l. 14. *In manibus pedibusque articulorum vitia*] Podagra, Chiragra. *Conſt.*

p. 237. l. 17. *Caſtratos, vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres,*] VI. Aph. 24. 29. 30. *Conſt.*

p. 237. l. 22. *Valetudinem totam*] *valetudinem bonam.* Conſt.

p. 237. l. 24. *Aſinino lotio*] *aſinino lacte.* Conſt.

p. 237. l. 26. *Quidam* (podagrici, Chiragricive) *cum toto anno a vino, muſſo, venere, ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. Idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur; quod fere vere autumnove fieri ſolet.* Quanam, quaeſo, ratione poſtrema haec accipiemus? Num *hi, quibus id revertitur*, ii ſunt, quibus dolor reverti ſolet? At quid attinebat his majorem curam imperare, quaſi ille aliquis, quem ſecuriorem eſſe juſſit, non pariter ex iis eſſet, quibus conſuevit reverti dolor? Certe de utriſque dicit: *Si jam conſuetudo ejus facta eſt.* Num igitur *hi, quibus id revertitur*, erunt ii, quos jam nunc revertens dolor reapſe invadit? At multo minus id attinebat monere; nam quis, reapſe invadente dolore, majorem neſcit curam eſſe adhibendam? Quid ergo eſt? Una ego literula omiſſa

has

has tantas huic loco offusas tenebras esse, puto. Si enim legamus non *hi*, sed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetustimo libro ab Nicolao typis descripto, quem porro secutus est Junta) *iis, quibus id revertitur;* perspicua profecto, & Celso digna, & cum superioribus, ac consequentibus verbis apta, & cohaerens exsistit sententia, haec videlicet: Quibus dolor primus decessit, ii sibi diu, atque omnino temperent, necesse est, ut ne amplius revertatur. Quibus autem saepius dolor reversus est, eorum aliquis minus quidem sibi temperet, licet his anni temporibus, quibus dolore solutus esse consuevit; at contra iis temporibus, quibus solet redire; id est, vere ut plurimum, atque autumno, iis, inquam, temporibus, sibi podagrici omnes magis temperent, necesse est: nimirum quia, nisi majori temperantia consueto morbo occurratur, majus tunc periculum est, ne redeat. *Morg.*

p. 238. l. 3. *Quod ferè vere autumnove fieri solet.*] Hippocr. VI. Aph. 55. *Const.*

p. 238. l. 29. *Rectèque in aqua*] Hipp. VI. Aph. 25. *Const.*

p. 239. l. 15. *Quod si nihil superimponi patitur,*] Nempe aeger. *Const.*

p. 239. l. 24. *Aliave verbena ex reprimentibus*] *Verbena, aliave ex reprimentibus.* Const.

p. 239. l. 33. *Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est.*] De lapide Asio, quod gratia illi sit adversus podagram, quod hic Celsus dicit, meminit & Dios. κατασκευάζονται δὲ καὶ πύελοι ἐκ τοῦ λίθου, εἰς ἃς οἱ ποδαγρικοὶ τοὺς πόδας ἐντιθέντες ὠφελοῦνται. *Caesar.*

p. 439. l. 33. *Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est*] Leg. ex veteri Codice. *Ex quo in Asso sepulcra faciunt.* Et lapidi Asio gratia est ad juvandum. Lege Dioscorid. & Galen. in simpl. Plin. lib. XXXVI. cap. 17. *Assius lapis* est sarcophagus. *Asius* diversis quibusdam. *Const.*

p. 240. l. 2. *Intra dies quadraginta*] VI. Aphor. 49. *Const.*

p. 240. l. 21. *Quis invalescit,*] *mox convalescit.* Const.

p. 240. l. 27. *Quantum juvat*] Glossema. *Scal.*

p. 241. l. 5. *In*] In MS. haec adscribuntur: *Artium Aurelii Cornelii Celsi liber* IX. *idem Medicinae liber* IV. *explicit feliciter.* Morg.

p. 241. l. 10. *Eam medicinae partem,*] φαρμακευτικήν. *Const.*

p. 241. l. 17. *Herophilus, deductique ab eo viri*] Convenit cum Graeca loquendi ratione καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. *Casaub.*

p. 241. l. 30. *Innexae*] *connexae.* Alii *annexae.* Conſt.

p. 242. l. 16. *Sanguinem ſupprimunt.*] Ἴσχαιμα, ut ſunt ἰσχαιωλικὰ, adſtringentia, ubi aperta vaſa, glutinantia, cùm rupta, σαρκωτικὰ cùm exeſa. *Conſt.*

p. 242. l. 22. *Creta vel cimolia vel figuralis,*] Vel *ſigillaris.* Caeſar.

p. 242. l. 23. *Figuralis,*] Alii *ſigillaris,* quae *anularia* & *argentaria* Plinio. Non diſplicet *figuralis,* quae vulgaris eſt, & ἴσχαιμος, quia emplaſtica. De figulari Plinius lib. XIV. cap. 26. *Conſt.*

p. 242. l. 24. *Vinum,*] Sanè ſi auſterum. *Conſt.*

p. 242. l. 24. *Melinum,*] Foſſile coloris albi, dictum à Melo inſula, ex qua & praeſtans alumen. *Conſt.*

p. 242. l. 29. *Quae vulnus glutinent.*] Κολλητικὰ etiam συμφυτικὰ dicta, & interdum ἕναιμα καὶ τραυματικά. *Conſt.*

p. 242. l. 31. *Acanthinum pſyllium,*] Scribo diſtinctè, *acanthinum, pſyllium.* Vocat verò Arabicum gummi acanthinum, quia praeſtantiſſimum gummi ex Aegyptia ſpina colligitur, quae Ἄκανθα Αἰγυπτία ἡ Ἀραβική, & ſimpliciter per antonomaſiam ἄκανθα Theophraſto, ut & Latinè *gummi,* quod Alexandrinum & Thebaicum vocat Scribonius Largus, κόμμι σκέληκος τὸ λεῦκον Aëtius. *Conſt.*

p. 242. l. 33. *Acanthinum*] Intelligitur *ſpina Aegyptia,* ἄκανθα Αἰγυπτία. *Scal.*

p. 243. l. 12. *Quae concoquant & moveant pus.*] Πεπτικὰ καὶ διαπυητικά. *Conſt.*

p. 243. l. 21. *Quod τόμος Graecè dicitur,*] Ἀναστομωτικὰ, quibus contraria στεγνωτικά. Itaque lego, *quae* ἀναστομωτικὰ *Graecè dicuntur.* Conſt.

p. 243. l. 29. *Quae purgent.*] Καθαρτικά. *Conſt.*

p. 244. l. 2. *Sed validior eſt ſquama*] *ſed validior eſt ſandarachae, ſquama.* Conſt.

p. 244. l. 8. *Sed valentius*] *ſed hoc valentius.* Conſt.

p. 244. l. 12. *Ubique validior eſt, fel,*] *Utique* Vetus habet, & *fel taurinum.* Conſt.

p. 244. l. 21 *Quae rodant.*] Δακτικὰ, ut omnia acria, amara, ſalſa, acerba. *Conſt.*

p. 244. l. 27. *Terebinthina humida,*] *terebinthina liquida.* Conſt.

p. 244. l. 32. *Saepius faſcia circuire debet*] Galli dicimus: *faire pluſieurs tours.* p. 533. l. 8. *Caſaub.*

p. 245. l. 2 *Fel,*] Leg. *ſal.* Conſt.

p. 245. l. 3. *Oleumque earum,*] Bis repetitur. Itaque legunt, *ut oleumque.* Σπαλτικὰ quaedam & πυκνωτικὰ, quae molem

molem reprimunt, inter ea, quae καταιρετικὰ ſunt, impropriè conturbavit. *Conſt.*

p. 245. l. 9. *Cinis Cyprius*] Non Cypri arboris, ſed arundinis Cypriae, quae *donax* vocatur. *Conſt.*

p. 245. l. 14. *Lactucae marinae*,] Τιθύμαλος, herba lactaria, Latinè *lactuca caprina* Plinio. *Eſula* aliis: cujus ſpecies eſt tithymalus paralius, ſive tithymalis, i. lactuca marina, quam & Plinius *tithymalum marinum* vocat. *Conſt.*

p. 245. l. 18. *Sciſſilis*,] Lapis ſciſſilis (qui è lapide chalcite) concretum alumen, στυπτηρία σχιστός. *Conſt.*

p. 245. l. 19. *Acetum.*] *Acetum* bis miſcuit, ut ſuperiori cap. bis *oleum.* Conſt.

p. 245. l. 30. *Corallium*,] Καυστικὰ complectitur hoc cenſu, i. ἐσχαρωτικὰ, καθαιρετικὰ, & σηπτικά. Sed *corallium* nemo (arbitror) unquam prodidit ejus eſſe facultatis, & experientia reclamat. *Conſt.*

p. 246. l. 7. *Et id, quo magis coctum.*] Legitur, & *id quoque magis coctum.* Conſt.

p. 246. l. 15. *Quae diſcutiant ea*,] Διαφορητικὰ καὶ ἀραιωτικά. *Conſt.*

p. 246. l. 31. *Sordes ex gymnaſio*] Γλοιὸν intelligit. *Caſaub.*

p. 247. l. 2. *Quae evocent & educant.*] Ἐπισπαστικὰ, ἑλκτικὰ ſive ἐξιπωτικὰ, quae agunt calore inſito, aut aſcititio ut ex putredine: vel trahunt à proprietate occulta, i. à tota ſubſt. *Conſt.*

p. 247. l 11. *Levent.*] *laevent.* Conſt.

p. 247. l. 12. *Levat*] *laevat.* Conſt.

p. 247. l. 16. *Quae carnem nutriant*,] Σαρκωτικά. *Conſt.*

p. 247. l. 18. *Ochra, actice*,] Legend. *ochra Attice*, ut lib. v. in malag. Alii *Atticum* (vel potius *aceton*, id ἀκητὸν ut apud Plinium legi debet, non *acaeton*) *mel*, aut *ericaeum*. *Acanthicae*, & *aſteriſco* nullus hic locus, ne quis fruſtra ſe torqueat in antiquis ſcriptis recta depravando. *Aſteriace*, i. Aſter Samiae terrae ſpecies, Plin. *Conſt.*

p. 247. l. 21. *Quae molliant*,] Μαλακτικὰ, quibus admiſcet πεπτικά. *Conſt.*

p. 247. l. 28. *Stibi*,] *ſtimmi*, vel *ſtibium.* Conſt.

p. 248. l. 5. *Quae cutem purgent.*] Ῥυπτικα, ut quae poros purgant ἐκφρακτικα, ἐκκαθαρτικα. *Conſt.*

p. 248. l. 15. *Quae ex his*] *quaeque ex his.* Conſt.

p. 248. l. 16. *Ullus*] *unus.* Conſt.

p. 248. l. 17. *Ex ſimplicibus*] *ex ſimilibus.* Conſt.

p. 248. l. 19. *Ita cùm*] *itaque cùm.* Conſt.

p. 248. l. 32. *Etiam parvis*] *etiam paucis.* Conſt.

p. 249. l. 2. *Pondus denariorum*] Denarius Latinorum est Atticorum drachma. Nam quemadmodum drachma apud Graecos dividitur in sex ὀβολὰς, ita & denarius apud Latinos in sex uncias. Drachma autem valebat Regale unum cum dimidio. *Scal.*

p. 249. l. 2. *In uncia pondus &c.*] Multi sunt, qui de ponderibus & mensuris medicis scripsere, quorum indiculus exstat apud Merklinum in Lindano Renovato. Omnium tamen, si Celsum spectamus, optimus est Joan. Rhodius, cujus dissertationem *de ponderibus & mensuris veterum, inprimis Corn. Celsi*, edidit Th. Bartholinus Hafniae 1672. quam huic nostrae editioni subjungere ipsa vetat crassities. Ad pleniorem vero ponderum notarum in Celso occurrentium notitiam J. Manardi epistolam, quae est IV. lib. XVIII. adjicere consultum duximus.

J. MANARDUS
J. PAULO CASTILIONO
S. D.

„ Alexandrum Capelinum, licet antea magna mihi fami-
„ liaritate conjunctum, tua etiam causa benignissime exce-
„ pi, quantumque pro tempore valui, saluti hominis con-
„ sului: vix enim duobus diebus apud nos fuit. Ex eo
„ poteris de mea valetudine intelligere. De Celsi vero
„ characteribus quid sentiam, breviter subscribam. p. pon-
„ do intelligo. X vel * denarium, septimam videlicet
„ (ut ipsemet seipsum declarat) unciae partem. Per no-
„ tas, quae sequuntur, denariorum numerum accipio. At-
„ que ut haec exempla reddantur clariora, ubi in primo
„ malagmate lib. v. legitur, *Aeruginis rasae & thuris*
„ *singulorum* p. XII. intelligo accipiendos singulorum, ae-
„ ruginis scilicet, & thuris binos denarios. Cerae vero
„ & squamae VIII. subdit enim XVIII. sicubi vero in an-
„ tiquioribus exemplaribus, jam diu videlicet excusis,
„ scribuntur duo χ. ut in malagmate sequente ad jecur
„ dolens, per primum intelligo pondus denarii: per secun-
„ dum, denariorum numerum, ut accipiamus *lachrymae*
„ *balsami denarios duos & viginti, & costi cum reliquis,*
„ *quae sequuntur, sexdecim.* Simili modo in Andreae ma-
„ lagmate ubi scribitur p. XXX. intelligendum pondus viginti
„ denariorum. Idem in similibus intelligendum, ita tamen,

„ ut

„ ut ſciamus per p. non ſemper ſimpliciter pondus accipiendum, ſed interpretandum pondo, hoc eſt, libram: „ ut in Moſci malagmate, ubi ſcribitur p. 11. ego duas „ libras intelligo: niſi forte in exemplari nota deſit denarii, ut ſcilicet ſit legendum p. XII. tunc enim duos denarios intelligeremus. Ubi vero p. 12. octavam partem „ librae: vel ſi χ deſit, octavam partem denarii: & pro „ triente, tertiam librae partem. Legitur & quandoque „ apud eundem Celſum p. ſextantem, ubi ego intelligo „ ſextam librae partem, binas videlicet uncias: ſicut & „ per beſſem, octo uncias. Haec habui, alioqui in profitendi munere occupatus: quae de ponderibus Celſi „ ſcriberem. Si quid vero adhuc in his deſideraveris, mihi „ per literas ſignificato. Vale. Ex Ferraria, XII. Kalend. „ Decemb. M. D. XXXIII.

Ad caetera vero quae in Celſo occurrunt intelligenda faciunt Sorani Epheſii verba, quae ſubjungere idcirco voluimus Cap. XXIII. & Praefatio Plinii de Re Medica.

p. 249. l. 8. *Paulo plus dimidio ſcripulo*] Vel *ſcrupulo.* Caeſar.

p. 249. l. 11. *Paſtillique* (*quos τρόχισκους Graeci vocant*)] Τρόχισκους vel τρόχισμους. *Caeſar.*

p. 250. l. 7. *Aut cerato*] Leg. *ut cerato*, ſic enim ſaepe emplaſtra ceratis emolliuntur, ut 517, 24. nec emplaſtra, ſed & aliud, ut *cervicem liquido cerato molliri* dicit, p. 250, 12. *Caſaub.*

p. 250. l. 15. *Refrigerare poteſt*,] *refrigerare poſſit*, Vetus. *Conſt.*

p. 250. l. 25. *Malagma ad materiam extrahendam.*] Ἐπισπαστικὸν μάλαγμα. Conſt.

p. 251. l. 1. P. VI.] P. VII. *Conſt.*

p. 251. l. 15. *Tum eo miſcentur.*] Haec addititia. *Conſt.*

p. 251. l. 18. Βάλανοι] μυροβάλανοι. Vide lib. IV. cap. 9. *Conſt.*

p. 251. l. 26. *Conſumat.*] *abſumat* in Manuſcript. *Conſt.*

p. 252. l. 2. *Cachryos acetabulo*,] Poteſt etiam legi *canchryos.* Caeſar.

p. 252. l. 2. P. IIII.] P. II. *Conſt.*

p. 252. l. 10. *Renibus ſicci*,] *renibus*, *viſci.* Conſt.

p. 252. l. 28. *Ammoniaci, thymiamatis*,] Conjunge *ammoniacum thymiama*, i. gutta Latinè, gummi Ammoniacum, τὸ ἀμμωνιακὸν θυμίαμα, cujus planta ferulacea καγάσυλις Dioſcor. qui ſpecies duas θαῦμα & φύλλα tradit. *Conſt.*

p. 252. l. 28. *Ammoniaci thymiamatis*] Νάρκαφον Dioſcorides dicit. Arabes Tigname. Νάρθηφα vel Νάρθηφον verba

verba ſunt peregrina. Caeterum ſemper Dioſcorides conjungit haec duo verba, *ammoniacum*, *thymiama*, ut ab ammoniaco ſale diſtinguat. Quae ſi hic conjungenda ſunt, habetis exemplum p. 253. l. 17. Sin minus, thymiama erit Ναρκαφθα. *Scal.*

p. 253. l. 9. *Polyarchum*] Vide Caelium Aurelianum lib. III. Curat. Acut. cap. 24. ubi malagma Polyarchium vocat. *Conſt.*

p. 253. l. 11. *Thuris*, *fuliginis*,] Legito conjunctim, *thuris fuliginis*. Conſt.

p. 253. l. 19. P. III. *.] Ad pondera iſta emendanda conſulendi eſſent veteres codices: quod ubi apud Vitruvium factum eſt, jam nullus dubitationi locus relinquitur. Caeterum *denarius* adjectivum eſt, ita ut ſemper *nummus* intelligendus veniat. *Scal.*

p. 253. l. 24. *Thuris fuliginis*] *thuris pollinis*. Conſt.

p. 253. l. 24. *Ammoniaci*, *thymiamatis*] Lege ſine diſtinctione. Vide ſuprà. *Conſt.*

p. 253. l. 29. *Sub auctore Medo*] Forte legendum *Medio*; Plinius enim N. H. cap. IV. lib. XX. Medium quendam producit. Galenus adverſus Eraſiſtrataeos cap. 2. pag. 409. Tom. X. Ed. Chart.) Medium quoque citat, quò tamen loco legendum Μηδίας putat Menagius ad Diogen. Laërtium pag. 129. B. qui, an idem ſint, an diverſi, hactenus expoſitum non eſt. Nos nihil certi ſtatuere poſſumus, expectantes avide Medicorum hiſtoriam à viris clariſſimis Menagio & Meibomio pollicitam, qui nodum hunc forte ſint ſoluturi.

p. 254. l. 13. *Lactucae marinae*] Vide lib. V. cap. 7. *Conſt.*

p. 254. l. 18. *Aridae*, *aceti*,] *aridae aceti*. Vide Plinium lib. XXIII. cap. 2. *Conſt.*

p. 254. l. 21. P. VIII.] P. V. *Conſt.*

p. 254. l. 24. *Viſci*, *felini ſtercoris*,] *viſci ſeminis*, *ſtercoris* Sic in meo Codice. Nihil mutandum cenſeo. *Conſt.*

p. 254. l. 25. *Felini ſtercoris*,] Legendum fortaſſe vel *caprini*, vel *bovilli* ex Galeno de ſtrumis. *Caeſar.*

p. 255. l. 9. *Carcinodas*] Καρκινοειδὴ vel καρκινώδη. *Conſt.*

p. 255. l. 27. *Quae Attice*] Vide lib. V. cap. 14. Al. *Attica*. Conſt.

p. 255. l. 28. *Hiſque contunditur*,] *hiſque cùm tunduntur*. Conſt.

p. 255. l. 30. *Malagmatis*] *mellis*. Conſt.

p. 256. l. 13. *Si ſatis*] *ſi plus ſatis*. Conſt.

p. 257. l. 1. *Malagmata ſtomachica*] *anaſtomotica*. Conſt.

p. 257. l. 3. *Quae* στομωτικὰ] Quae ἀναστομωτικά. *Conſt.*

p. 258

p. 258. l. 2. *Sine ſurculis*] Ἄξυλα dicit Dioſcorides & Aſclepiades apud Galenum ἐν τοῖς κῆ τόποις. *Conſt.*

p. 258. l. 20. *Nitri quam ruberrimi*] Mirum, qui dicat ruberrimum eſſe nitrum, cum viride ſit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos. *Scal.*

p. 259. l. 2. *Chamaeleontis*,] *chamaemeli.* Conſt.

p. 259. l. 23. *Cedri cyathus*] *cedriae*, i. κεδρελαίᾳ. *Conſt.*

p. 260. l. 12. *Ideoque alipenae nominantur.*] Vel *aliporae.* Caeſar.

p. 260. l. 12. *Alipenae*] ἀλίπαινα. Aëtio ἀλίπανζα. *Conſt.*

p. 260. l. 22. *Alterum ad idem, quod choachon vocant,*] Legendum fortaſſis *choacon*, aut *chiacum*, ut apud Georg. Val. de cura oculi, niſi malis *coacon*, quod inter Hippoc. opera liber habeatur, qui inſcribitur de Coacis praenotionibus, unde nomen deductum videri poteſt. *Caeſar.*

p. 260. l. 22. *Quod χάκον*] *quod* κηκόν. *Conſt.*

p. 260. l. 28. *Ex minio rubet*,] *ex minio ruber.* Conſt.

p. 261. l. 8. *Fuliginis*] *Pollinis* & hic lego. Nam ſi *fuliginis*, quaero, qui perviride & ſmaragdinum eſſe queat? *Conſt.*

p. 261. l. 9. *Quo fuligo*] *quo pollen* i. μάννα. *Conſt.*

p. 261. l. 20. P. IIII.] P. XL. *Conſt.*

p. 261. l. 32. *Roſae*,] *roſae*, i. roſacei. *Conſt.*

p. 262. l. 6. P. VII. *olei*] P. I. *olei.* Conſt.

p. 262. l. 8. *Tetrapharmacum*] Τετραφάρμακον, Baſilicum vocant. *Conſt.*

p. 262. l. 10. *Puri autem movendo non aliud melius, quàm quod expeditiſſimum eſt, Tetrapharmacon à Graecis nominatur.*] Τετραφάρμακον, ſic quidem dictum, quòd ex quatuor rebus componitur. Sic ἐννεαφάρμακον, quòd ex novem rebus conſtet. *Caeſar.*

p. 262. l. 15. *Enneapharmacum*] Ἐννεαφάρμακον. Hori Mendeſii diverſum apud Aëtium XV. *Conſt.*

p. 262. l. 20. *Roſa*,] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 262. l. 21. *Hyſſopo*,] *oeſypo.* Conſt.

p. 262. l. 25. *Quae ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia*] *cui ſi ſingula addenda ſunt, meliora ſunt: aliàs deteriora, nec niſi cùm utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utendum venit. Sed in copia* &c. Conſt.

p. 263. l. 1. *Aeris* P. XVI.] *aeris* P. VI. *Conſt.*

p. 263. l. 1. *Fuliginis*] *thuris fuliginis.* Conſt.

p. 263. l. 5. *Fracto capiti accommodatum.*] Καταγματικόν. Conſt.

p. 263. l. 13. *Colophoniacae*,] Pro *colophoniae*, ut infra rectè. *Conſt.*

p. 263.

p. 263. l. 17. *Vocant*,] *vocamus*, vel *vocantur*. Conſt.

p. 263. l. 17. *Expendatur*,] *Expendere* hic quod vulgò *diſpenſare* unguentarii. *Conſt.*

p. 263. l. 26. *Baccarum lauri*,] Ἀφὸ δαφνίδων eſt ex baccis laurinis. *Caeſar.*

p. 264. l. 10. *Argenti.* P. LII.] *argenti.* P. XXXII. *Conſt.*

p. 264. l. 17. *Capitulorum punici mali*,] *Capitula punici mali* hic cytinos vocat, i. κυτίνους Dioſcorid. *Conſt.*

p. 265. l. 5. *Colophoniacae*,] Vide pag. 263. *Conſt.*

p. 265. l. 5. P. CXC.] P. CC. *Conſt.*

p. 265. l. 10. *Fuliginis*] *pollinis.* Conſt.

p. 265. l. 12. *Ladani*] Auctor ipſe propter ladanum lib. v. in cura ulceris vocat emplaſtrum ex ladano. *Conſt.*

p. 265. l. 24. *Aceti heminam*,] *aceti ſtillaticii.* Alii verò *ſcillitici.* Conſt.

p. 265. l. 24. *Vini aminei*] *Sunt etiam amineae vites*, legendum apud Virgilium. *Scal.*

p. 265. l. 30. *Diogenis*,] *Diogeſi*, lib. V. cap. 27. *Conſt.*

p. 266. l. 7. P. XLV.] In meo Cod. P. XXXV. *Conſt.*

p. 266. l. 15. P. LVI.] P. XLVI. Alii XXXVI. *Conſt.*

p. 266. l. 24. Λάικα *Emplaſtra*] Λάικαὶ ἐμπλαστροι. *Conſt.*

p. 266. l. 29. P. LII.] P. XLII. *Conſt.*

p. 266. l. 30. P. LVIII.] P. XLVIII. *Conſt.*

p. 266. l. 33. *Elephantinum emplaſtrum.*] Eſt apud Aëtium compoſitio gemina. Ita vocatur ab eboris candore, ἐλεφάντινον. *Conſt.*

p. 266. l. 34. P. XX.] P. XXX. *Conſt.*

p. 267. l. 1. P. LV.] P. XXXV. Cod. P. XLV. *Conſt.*

p. 267. *Quas* λιπαρὰς] Intelligitur ἐμπλάστρας. Vide lib. II. cap. 24. & ſuprà ἀλίπανζα. Plinius *liparas* etiam vocat lib. XXIII. cap. 9. XXXIII. cap. 6. Sic dicuntur à pinguedine, & oleo, quod λίπα Hippocr. *Conſt.*

p. 267. l. 16. *Plumbi recrementi*,] Vide lib. V. cap. 15. veram lectionem. *Conſt.*

p. 267. l. 29. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 268. l. 11. *Chalcitis*,] *chalciteos.* Conſt.

p. 268. l. 14. *Capitulorum mali*] Vide pag. 264. *Conſt.*

p. 268. l. 15. *Aceto*, *ſic ubi*] *aceto*, *ac ubi.* Conſt.

p. 268. l. 25. *Polybus*] *Polyidas.* Conſt.

p. 268. l. 27. *Sed longè Polybii celeberrimus eſt*,] Inter opera Hippocratis liber exſtat de affectibus ſive morbis, quem Galenus Polybio cuidam adſcribit. Citatur & ab Ariſtotele libro tertio de natura animalium Polybius quidam, cujus ſententiam de venarum ordine inibi explicat cap. item tertio. *Caeſar.*

p. 268.

p. 268. l. 27. *Polybi*] Galenus *Polyidae:* & thus admiſcet. Vide Paulum Aegin. lib. VII. cap. 12. & Aëtium lib. IX. cap. 49. *Conſt.*

p. 269. l. 1. *Paſtillus ad ulcera ſordida*,] Pag. 294. lin. 1. lib. V. cap. XXVI. De glutinat. vuln. vocabit hunc paſtillum σφραγίδα ἐκφυσητικὴν, à vi extergendi. *Conſt.*

p. 269. l. 13. *Ad naturalia ſordida*,] Galenus lib. III. cap. 5. Compoſit. Pharmacor. καὶ τόπους. Paulus Aegin. VII. *Conſt.*

p. 269. l. 17. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 269. l. 28. *Stibis*,] *ſtibii.* Conſt.

p. 269. l. 30. *Deliquantur.*] *liquantur.* Conſt.

p. 270. l. 14. Πεσσοὺς] πεσσοὶ, *peſſi* vel *peſſaria.* Lege Paulum lib. III. & VII. cap. 24. *Conſt.*

p. 270. l. 19. *Cauneis*] *Cannis.* Alii *cuneis duobus*, i. σφηνίσκοις, linamentis cunei inſtar. *Conſt.*

p. 270. l. 20. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 20. *Cauneis*] Sunt *ficus* ita nominatae a loco, Cauno urbe ſc. Cic. Lib. I. de Divinat. Erant autem exiguae ficus, quas Aquitani & Provinciales vocant melecas. Dicebant autem Latini *cauneas.* Scal.

p. 270. l. 23. *Unguento ſuſino*] Hujus ſuſini unguenti confectio ſimul cum nomine in Graeciam & Italiam delata eſt ex Syria. Nam ſuſan Syriace & Arabice lilium ſignificat, quod Hiſpani vocant Alſuſena. *Scal.*

p. 270. l. 27. *Roſa*] *ros.* i. roſaceum. *Conſt.*

p. 270. l. 28. P. III.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 29. P. VI.] P. V. *Conſt.*

p. 271. l. 1. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 8. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 9. *Ad ejiciendum*] ἐκβόλιον, ſive φθόριον. *Conſt.*

p. 271. l. 10. *Quo facilius ejiciatur*] Ἐμβρυόλκιον eſt inſtrumentum extrahendi foetus ſeu id medicamentis ſeu ferramentis fiat. *Scal.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Vide an conveniat. *Conſt.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Legit aliud medicamentum Celſus in auctore, a quo deſumſit, quod proxime ad σίδια accedit, i. e. malicorium; aut certe fallitur. Conſtantinus toto coelo aberrat, qui φθόρια vocat haec medicamenta & ἐκβόλια, (quae nonnulli ἐκτρώτικα nuncupant) de quibus hic Celſus. Ea enim corrumpunt nondum perfectum foetum. At de quibus hic agitur, ea ſunt, quae jam perfectum ejiciunt. *Scal.*

p. 271. l. 15. *Vitio locorum*] Dioſcorides τόπους vocat, in quo λατινίζει. *Scal.*

p. 271.

p. 271. l. 15. *Si concidere &c.*] Si haec ita juncta; ut in plerisque editionibus; legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad peſſum ſpectarent, cogitare poteſt quiſpiam, num forte ea verba *Si non comprehendit* hoc ſignificent: ſi mulier, quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an ſic etiam ſint accipienda: ſi mel contuſis cochleis adjectum eas non ſatis, ut alibi Celſus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius, (Compoſ. Med. Comp. 70.) *haec omnia*, inquit, *ſive contuſa, ſive creta diligenter, melle Attico deſpumato comprehendantur;* & alio in loco (Comp. 106. ſic & 88. & 227.) *deinde caeteris miſcentur, quae & ipſa recipere debent tantum mellis, quantum ſatis erit ad comprehendenda & continenda ea;* tum Vegetius (Art. Veterin. l. 4. c. 27.) *quae diutiſſime trita, melle optimo adjecto comprehendantur:* Vel denique erit fortaſſe, qui ſic opinetur: feciſſe hic Celſum, quod ubi (L. 7. c. 26. p. 481, 27.) praecepit de extrahendis calculis feminarum, aperte fecit, ut ad Virgines etiam reſpiceret; his igitur non eos peſſos, quos nimirum *non comprehenderent*, ſed tantummodo è leonina adipe, roſa mollita, inunctiones, vel ſi mavis, quae nunc vocitant *naſcalia* imperaviſſe. Ego vero, ut duas illas priores explicationes, multis de cauſis, quas enumerare neceſſe non eſt, minime probare me poſſe, fateor: ſic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod ſi id Auctor ſpectaſſet; certe (ut alia ſileam) in ſuperioribus quoque peſſis nonnullis adverſus morbos cunctis feminis pariter communes proponendis, Virginum rationem habuiſſet: neque vero habendam ipſi fuiſſe in toto hoc capite, is intelliget, qui peſſorum nomine nihil hic, niſi *naſcalia* praecipi, animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.* Quoniam igitur ſic connexorum, ut propoſuimus, Celſi verborum nulla ſatis placet ſententia; an melior poſſit exſiſtere, videndum eſt ex iiſdem in duas, ut ab Lindenio, & Almeloveenio factum eſt, particulas ita ſejunctis, ut ſingulae ad ſingulos tum morbos, tum peſſos indicandos pertineant. Cumque omnis vel in ſic disjunctis obſcuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit;* etſi hoc non ſatis illuſtratur Synonymo, quod in ora libri ſui adſcripſit R. Conſtantinus, συλλαμβάνεται, propterea quia non pauciora ferme ſignificat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos: mihi tamen cauſam praebuit ſuſpicandi, an ut apud illos non tantum ſignificat *complectitur, capit, percipit*, &c. verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab

Ari-

Ariſtotele poſitum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium: Sic Celſus, Graecos hic imitatus, eadem ſcribat ſignificatione, *comprehendit;* ut haec ejus ſententia ſit: Si mulier non concipit, adeps leonina, oleo roſaceo emollita, ac lana molli excepta ſubjicienda eſt: quae ſane explicatio magis probabitur ab iis, qui cum meminerint, non modo apud recentiores aliquos Auctores pinguedinem leonis ad juvandam Venerem commendari: verum ipſum quoque Aëtium (Tetrabib. 4. Serm. 4. c. 32.) ex eodem oleo in fellis Veſicula leonina ſervato peſſum, ſeu potius *naſcale*, ad conceptionem adjuvandam propoſuiſſe: tum minime ignoraverint, aliqualem ferme Celſo Scriptorem Columellam (De Re Ruſtica l. 4. c. 29.) in re quidem haud ita abſimili ſcripſiſſe: *brumae temporibus aliquando inſita vitis comprehendit:* & vitis truncus inſitus *cum comprehendit;* hoc eſt, cum indito ſurculo coaluit intime, ſic ut ipſum jam alat: quae omnia eo fuſius expoſui, quod ex iis, quae adhuc conſului, Lexicis, aliiſque ejuſdemmodi libris plane intelligerem, quoſdam hujus verbi ſignificatus ex iis eſſe, quae doctorum alioqui Hominum, & in his rebus verſatiſſimorum, magnam quantumvis diligentiam fugerunt. *Morg.*

p. 271. l. 20. *Roſa*] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 271. l. 22. *De medicamentis, quibus aridis utimur.*] Ξηρά φια vel ξηρία Graecis, & καταπάσματα, ſive καταπαστὰ φάρμακα. Vide Aeginetam lib. VII. cap. 13. Parum differunt ἀφαπάσματα, quae & diapaſmata vocat Plinius, quae odoris gratia inſperguntur, & ἐμπάσματα, quae ſudoribus adhibentur, aut ſcarificationis gratia, aut ad pruritum excitandum, Oribaſius. *Conſt.*

p. 271. l. 22. *Quibus aridis neque coactis utimur*] Διαπάσματα ſunt medicamenta in forma pulveris, de quibus hic. Hactenus enim de iis dixit, quae aliquo liquore comprehenduntur. Nunc vero de iis, quae inſperguntur, vel de diſperſionibus, quae ἀφαπάσματα vocantur. Aliud enim eſt, cogere oleo, i. e. incorporare cum oleo, & aliud, excipere oleo, ut puta manus perunctas oleo intingere in pulverem. *Scal.*

p. 272. l. 2. *Ad putrem . . . . . compoſitiones.*] Haec ſunt ἐκ τῶν καθαιρετικῶν genere, partim ἐκ τῶν συσταλτικῶν. *Conſt.*

p. 273. l. 1. P. * 33. *thuris,*] P. * & 2. *Conſt.*

p. 273. l. 6. *Eſt etiam Hierae*] Vide h. l. cap. *Conſt.*

p. 273. l. 10. P. xx. *.] P. x. *. *Conſt.*

p. 273. l. 30. P. 1. *.] * P. *p.* 11. *Conſt.*

p. 273. l. 31. *Cocti*] *uſti.* Conſt.

p. 274. l. 1. P. IIII. *.] * P. *p.* IIII. *Conſt.*
p. 274. l. 12. *Ad ſternutamenta*] Πταρμικὸν. *Conſt.*
p. 274. l. 16. P. * III.] * V. *Conſt.*
p. 274. l. 18. *Gargarizationes*] Ἀνακογχυλισμοί. *Conſt.*
p. 274. l. 19. *Levandi*] *lavandi.* Conſt.
p. 274. l. 20. *Levant*] *lavant.* Conſt.
p. 275. l. 11. 3. *trifolii*] 3. P. *trifolii.* Conſt.
p. 275. l. 11. P. V.] P. *p.* V. *Conſt.*
p. 275. l. 12. *Silis*,] *ſeſeleos.* Conſt.
p. 275. l. 13. *Piperis albi*,] *papaveris albi.* Conſt.
p. 275. l. 15. *Syri*,] *Syriaci.* Vide Dioſcorid. *Conſt.*
p. 275. l. 15. *Nardi Syri*] Putabant *ſpicam nardi*, de qua hic loquitur, naſci in *Syria*, eoque nomine *Syram* dicebant, non alia ratione, quam quod inde ad eos ipſa conveheretur. *Scal.*
p. 275. l. 18. *Rotundi*,] Schoenanthi. *Conſt.*
p. 275. l. 18. *Singulorum* P. V. 1. 3.] Sing. P. *p.* VI. 2. *Conſt.*
p. 275. l. 19. P. VIII. *. 3.] P. *p.* VIII. 2. *Conſt.*
p. 275. l. 26. P. V.] P. *p.* V. Hic ubique cum P. *p.* deletis his * in notis in hoc capite legitur. *Conſt.*
p. 276. l. 1. *Antidotum Mithridatis.*] Μιθριδάτειον. Vide Galen. II. de Antidotis, & lib. VII. κῆ τόπος. Plin. lib. XXIII. cap. 18. *Conſt.*
p. 276. l. 6. P. * V. 3.] P. *p.* V. 2. *Conſt.*
p. 276. l. 7. *Acaciae ſucci*] Plinius ſemper confundit *ſuccum* cum *lachryma*, ita ut hic diligenter advertendum ſit, num *acaciae expreſſum ſuccum*, an *lachrymam* intelligat. *Scal.*
p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea conſiſtere veteres. *Scal.*
p. 276. l. 8. P. II. * *aniſi*] P. *p.* 2. *aniſi.* Conſt.
p. 276. l. 12. P. IIII. 3. *caſiae*,] P. *p.* IIII. 2. *caſiae.*
p. 276. l. 12. *Silis*, *lolii*,] *ſilis*, *Polii.* Conſt.
p. 276. l. 13. P. * V. 3.] P. *p.* V. 2. *Conſt.*
p. 276 l. 15. P. * 3.] P. * VI. *Conſt.*
p. 276. l. 16. P. VI. 3.] P. *p.* VI. 2. *Conſt.*
p. 276. l. 19. P. * V. 33.] P. *p.* VI. 2. *Conſt.*
p. 276. l. 19. *Radicis Ponticae*] Rhapontici. *Conſt.*
p. 276. l. 21. P. * VIII. 3.] P. *p.* VII. *Conſt.*
p. 276. l. 33. P. * II. 33.] P. *p.* II. 22. *Conſt.*
p. 277. l. 2. P. IIII. 3.] P. *p.* III. 2. *Conſt.*
p. 277. l. 3. P. V. 21.] P. *p.* VII. *Conſt.*
p. 277. l. 4. P. IIII. *Alexandrini*] P. *p.* XIIII. *aromatici.* Conſt.

p. 277.

p. 277. l. 8. Ἐυῶδες] Ἐλαιῶδες] legitur in veteri exemplari. *Conſt.*

p. 277. l. 15. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 277. l. 23. *Olei cilicini*] *Cicini* legendum fortaſſis, ſed & *cilicini* poteſt, vel *cilicii*, propterea quòd Galenus in quodam operum ſuorum mentionem facit olei, quod ab ipſo *capnolaeum* vocatur, quod quidem in Cilicia fit, unde & dictum videri poteſt à Celſo, *oleum Cilicinum.* Caeſar.

p. 277. l. 26. *Roſa*] *ros.* i. roſaceum, ut hic cyprus pro oleo cyprino. *Conſt.*

p. 277. l. 28. *Ad ſacrum ignem.*] Sacer ignis, ζωστὴρ, & ζώνη Scribonio Largo. *Conſt.*

p. 277. l. 32. *Sil vocatur*,] De ſile vide Plinium lib. XXXIII. cap. ult. Hoc pigmentum eſt: aliud *ſil* i. ſiler in ſtirpium cenſu, ut infrà cap. 25. *Conſt.*

p. 278. l. 3. *Catapotium ad ſomnum*] καταπότιον ὑπνωτικόν. *Conſt.*

p. 278. l. 10. *Poteſt tamen etiam ad concoquendum*,] πεπτικόν. *Conſt.*

p. 278. l. 11. *Papaveris*] i. opii, τοῦ ὀπίου. *Conſt.*

p. 278. l. 30. *Locorum*] i. vulvae. *Conſt.*

p. 278. l. 32. *Silis*,] vide pag. 277. *Conſt.*

p. 279. l. 1. P. 11. *] P. *p.* 11. *Conſt.*

p. 279. l. 3. *Junci rotundi floris*,] σχοίνου ἄνθους, *ſquinanti* ut vocant. *Conſt.*

p. 279. l. 9. *Ad multa valens*] πολύχρηστον. *Conſt.*

p. 279. l. 10. *Quin etiam ſilveſtris papaveris, &c.*] Exiſtimaſſem forſitan, Celſum ita ſcripſiſſe, ut Scribonius Largus: (Compoſ. Med. Comp. 83.) *faſciculus, quantum manu comprehendi poteſt;* niſi continuo primum illud verbum rurſus poſuiſſet: *Ubi*, inquit, *jam bene manipulus is coctus eſt.* Itaque cum papaveris manipulus idem ſit ac quod manu comprehendi poteſt, ideoque & Ovidius (De Medicam. Facili) & Plinius (Nat. Hiſt. Lib. 25. Cap. 5.) & Palladius (De Re Ruſt. Lib. 11. Tit. 14.) ut manipulum ſignificarent, ille quidem dixerit:

Arentiſque roſae quantum manus una prehendat;

alter vero: Mercurialis herbae *quantum manus capiat;* poſtremus autem: *buxi folia, quantum manus ceperit.* videtur profecto Celſus poſt illa: *papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt;* vel ſcripſiſſe: *quantum manu comprehendi poteſt, in vas demittitur*, vel potius: *manipulus in vas demittitur;* ſic ut ea verba: *quantum manu comprehendi poteſt*, explicationis cauſa in ora alicujus veteris Libri adſcripta, imperitia Librariorum inter ipſius Celſi verba recepta

 ſint:

sint: quod quidem & in aliis describendis Auctoribus haud raro accidisse, notum est, & saepe in nostro hoc contigisse, cum Lindenius (Epist. ad Lect.) animadvertit, tum Rhodius (In Scribon. Compos. 4. & 104.) nonnullis prolatis exemplis indicavit. *Morg.*

p. 279. l. 19. *Infrixit*,] *refrixit.* Const.

p. 279. l. 26. *Rosa*] *ros.* i. rosaceo. *Const.*

p. 280. l. 6. P. *. 3.] P. *p.* 2. *Const.*

p. 280. l. 7. P. 1. *] P. 1. *libra mellis.* Const.

p. 280. l. 14. P. 1. *] P. *p.* 1. *Const.*

p. 280. l. 15. P. IIII.] P. *p.* IIII. *Const.*

p. 280. l. 18. *Ad tussim.*] Βηχικόν. *Const.*

p. 280. l. 19. *Ad tussim Athenionis*,] De Athenione quodam, sed non Medico (reor) habes in vita Maximini, patris & filii, apud Julium Capitolinum. *Caesar.*

p. 280. l. 30. P. 1. * *myrrhae*,] P. *p.* 2. *Const.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p.* 2. *Const.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p.* 2.

p. 281. l. 6. *Colice*] Κωλικὴ δύναμις ἢ ἀντίδοτος. *Const.*

p. 281. l. 7. *Colicae verò Cassii ex his constat*,] *Colicae* legendum arbitror, ut subaudias *aegritudini*, ut hic sensus habeatur, *Catapotium Cassii adversus Colicam*, sive *adversus colicam aegritudinem.* Caesar.

p. 281. l. 16. *Infantem verò mortuum*, *aut secundas expellit*] Ἐκβόλιον ἢ φθόρον. *Const.*

p. 281. l. 21. *Jejunae*] *jejunis.* Const.

p. 281. l. 22. *Ad adjuvandum vocem.*] Ἀφωνικήν. *Const.*

p. 281. l. 25. *Adversus difficultatem urinae*] Διουρητικήν. *Const.*

p. 281. l. 32. *Coenato*] *incoenato.* Const.

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p.* 1. *Const.*

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p.* 1. *Const.*

p. 282. l. 5. P. 1. *] P. 1. *Const.*

p. 282. l. 9. *Et adjicitur*] *& ei adjicitur.* Const.

p. 283. l. 5. *Nec subire speciem ejus*,] Vel *spem.* Caesar.

p. 283. l. 5. *Speciem*] *suspicionem.* Const.

p. 283. l. 6. *Peremit*] *interemit.* Const.

p. 283. l. 9. *Rem*] *spem.* Const.

p. 283. l. 14. *Promptae rei*,] i. facilis atque expeditae curationis. *Const.*

p. 283. l. 11. *Servari non potest*] Lege Hippocr. lib. VI. Aph. 18. & lib. de Vulnerib. *Const.*

p. 283. lib. 26. *Vix autem ad sanitatem*] Hippocr. VI. Aph. 18. *Const.*

p. 284. l. 1. *In alis vel poplitibus mucro desedit.*] Alias *descendit.* Caesar.

p. 284. l. 9. *Inanibus locis*,] Inania loca, i. ilia, κενεῶνες Hippocr. Dicuntur & λαγόνες. Vide Galen. Comment. III. de Articul. II. Prognost. *Const.*

p. 284. l. 10. *Musculum*,] Ejus caput vel finem. Id enim vulnus pravum. Galen. Comm. Aph. 66. lib. V. *Const.*

p. 284. l. 23. *Excisum est*,] *abscissum est.* Const.

p. 284. l. 25. *In orbem*] *curva.* Const.

p. 285. l. 18. *Penitus*] *penitius.* Const.

p. 285. l. 22. *Signa percussi cordis.*] *Corde percusso.* Paulus Aegineta lib. VI. cap. 88. *Corde vulnerato*, *juxta mammam sinisteriorem* &c. *Const.*

p. 285. l. 24. *Vena*] Venae hic veterum more pro arteriis, ut φλέβες apud Hippocr. Ergo venarum motus i. arteriarum pulsus langueſcunt. *Const.*

p. 285. l. 26. *In rotato corpore*] *in aegroto.* Melius *irritato.* Nam in vetusto Codice, *irrotato.* Const.

p. 286. l. 9. *Os intentum.*] i. sublatum. Quia coguntur elatis scoptulis opertis spirare, affectis & musculis transpirationis & transverso septo per consensum. *Const.*

p. 286. l. 25. *Et femoribus*] *& feminibus*, in Cod. *Const.*

p. 286. l. 26. *Pars per naturam*] Eleganter non minus quam honeste genitales partes naturam vocavit. Sic etiam Cicero de Divination. l. 11. c. 70. *Parere quaedam matrona cupiens*, *dubitans*, *essetne praegnans*, *visa est in quiete obsignatam habere naturam.* Saepius Plinius aliique. Hippocrates vero ea significatione usus est verbo φύσις. Hesychius Ἐσχάρας, συρφὶ ἐπὶ ἐδάφους ἀνθρακιᾷ, ᾗ αἱ τῶν γυναικῶν φύσεις ἐξώσραι πεπήγασι. Hieron. epist. 61. *Pars corporis nostri secretior* φύσις, *a nobis natura dicitur.* Usurpaturque haec vox tam de muliebribus quam virilibus partibus uti in commentario ad Carm. XXXVIII. Priap. videre est.

p. 286. l. 27. *Quaedam obtumescunt*,] *quaedam obmutescunt.* Const.

p. 286. l. 34. *Sin*] *Enimvero si*, Cod. *Const.*

p. 286. l. 34. *Cerebrum*,] Vide Hippocr. lib. I. de Morb.

p. 287. l. 2. *Bilis vomitus insequitur.*] Paulus lib. VI. cap. 88. Hippocr. lib. VI. Aph. 50. alia signa adjiciunt, ut febrem vehementem, capitis dolorem, oculorum inflammationem cum linguae rubore. *Const.*

p. 287. l. 4. *Ignorant.*] *non audiunt.* Const.

p. 287. l. 6. *Moventur.*] Cod. *commoventur.* Nec habet *atque.* Const.

p. 287. l. 13. *Ubi ſtomachus*] Paulus lib. VI. cap. 88. *Ex ventriculo chylus, ex inteſtinis ſtercus egreditur.* Conſt.

p. 287. l. 16. *Venarum*] Hic & pro arteriis. Vide ſuprà de jecinore pag. 285. *Conſt.*

p. 287. l. 23. *Indureſcunt*,] *intumeſcunt.* Conſt.

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea conſiſtere veteres. *Scal.*

p. 287. l. 29. *Diſcuſſa*,] *percuſſa*, Vet. Al. *diſciſſa.* Conſt.

p. 288. l. 6. *Veſica verò*] Paulus lib. III. cap. 45. *Conſt.*

p. 288. l. 19. *Sanies*] ἰχώρ. *Conſt.*

p. 288. l. 20. *Variè*] *varia.* Conſt.

p. 288. l. 21. *Albiſſimumque*,] *albidiſſimumque*, Cod. *Conſt.*

p. 288. l. 28. *Vel meliceria*] *Vel* μελίκηρος. Cod. *melicera.* Conſt.

p. 288. l. 32. *Craſſior*, *& glutinoſior*,] *craſſa & glutinoſa*, *et.* Conſt.

p. 289. l. 3. *Quaſi unctum*] *quaſi unguinoſum.* Conſt.

p. 289. l. 9. *Rubens*,] *ruber.* Conſt.

p. 289. l. 15. *Igitur*] *quoque.* Conſt.

p. 289. l. 32. *Melius eſt*, *quo minus eſt*, *quo craſſius*,] Infra cap. XXVIII. pag. 321. *Conſt.*

p. 290. l. 6. *Quo minus etiam*,] *quo minus ejus.* Conſt.

p. 290. l. 8. *Curatio adv. profuſionem &c.*] De vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. *Caſaub.*

p. 290. l. 32. *Decurritur*, *potius*] *decurritur his potius.* Conſt.

p. 291. l. 1. *Circaque*] *intraque.* Conſt.

p. 291. l. 3. *Ut & in ſe ipſae coëant*,] *ut in ſe junctae coëant.* Conſt.

p. 291. l. 6. *Ex eo loco*,] In fronte duo muſculi, quorum obliquae fibrae : quin & in fronte mittitur ramus ex tertio conjugio nervorum. *Conſt.*

p. 291. l. 10. *A diverſa*] *ab adverſa* vel *averſa.* Conſt.

p. 291. l. 16. *Ea*] *eaque.* Conſt.

p. 291. l. 26. *Muſculus*] *nervus.* Galenus cap. 9. lib. III. ſi muſculi capite puncto convulſio accidat, quae nullis remediis leniatur, idem faciendum tradit. *Conſt.*

p. 291. l. 32. *Vel exhauſto*] Venae ſectione. *Conſt.*

p. 292. l. 19. *Inhaerebit*] *inhaeret.* Conſt.

p. 292. l. 33. *Acia*] *Acia*, ῥάμμα, filum. Titinius, *Phrygio fui primò, beneque id opus ſcivi. Reliqui acus, aciaſque hero atque herae noſtrae.* Conſt.

p. 293. l. 4. *Tranſivit*] *tranſuit.* Conſt.

p. 293. l. 5. *Injectum vinculum*] *injecta fibula.* Conſt.

p. 293. l. 8. *Illam*] *ullam.* Conſt.

p. 293. l. 9. *Qua*] *quatenus*, Vetus. *Conſt.*

p. 293. l. 13. *Concreverit*] In pus ſcilicet: vel lege, *coiverit.* Conſt.

p. 293. l. 22. *Dum manet*,] *dum madet.* Conſt.

p. 293. l. 29. *Propoſui*] Cap. 20. h. l. init. *Conſt.*

p. 293. l. 30. *Barbarum*] Deſcribitur cap. 19. h. l. ſect. 1.

p. 293. l. 32. *Polybi*] Vide ibid. ſect. 2. *Conſt.*

p. 293. l. 33. *Alexandrinum*] Deſcribitur ibid. ſect. 17.

p. 294. l. 1. Ῥύπτουσαν] Vel ἐκρύπτουσαν, nempe σφραγίδα. Deſcribitur pag. 269. hoc titulo Paſtillus ad ulcera ſordida. *Conſt.*

p. 294. l. 12. *Propoſui.*] Pag. 264.

p. 294. l. 14. *Impoſitum*, *quo id juvetur*,] *impoſito*, *quo adjuvetur.* Conſt.

p. 294. l. 20. *Lintea*] *Linea* quidam legunt. *Conſt.*

p 294. l. 32. *Cancro*] *gangraena.* Conſt.

p. 294. l. 33. *Circuire.*] Gallice *faire pluſieurs tours.* Caſaub. Vid. p. 533. l. 8.

p. 294. l. 34. *Inferioribus*] *inferior.* Conſt.

p. 295. l. 3. *Illo neminem*] *porrò neminem.* Conſt.

p. 295. l. 3. *Ut*] ὡς, i. ὅτι. *Conſt.*

p. 295. l. 4. *De quibus*] *ab iis*, *de quibus.* Conſt.

p. 296. l. 8. *Rigor*, *aut diſtentio*, *quae ex vulnere orta eſt*, *eam non*] *rigorem aut diſtentionem*, (*quae ex vulnere orta eſt*) *ea non.* Vide Hippocr. Aph. 57. lib. IV. & 26. lib. II. *Conſt.*

p. 296. l. 10. *Vomitus*] Vide Aph. 50. lib. VI. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *Ex aqua frigida eſt*,] Hoc repugnat Aph. 20. lib. V. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *ex aqua frigida*] Videtur ex hoc loco ſibi contradicere auctor, ſiquidem l. III. c. 6. dixit frigida inimica vulneri, uti etiam docet Hippocrates Aph. v. 20. Quin mox praecipit ipſe ſaniem aqua calida removendam, quoniam calor naturae prodeſt. Sed ſcitiſſime Celſus aquam frigidam commendat, quia ſanguinis timenda in vulneribus fluxio eſt, tranſtulitque hunc locum ex Hippocr. libr. de humid. uſu T. XI. 27. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον, πλὴν ὁπόσα αἱμοῤῥαγέειν ἐλπίς. Celſus pag. 293. *Levis plaga juvatur etiam*, *ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur.* Confirmat hoc experimentum, quod refert Doct. Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* VII. *pag.* 129. Panarol. Pentec. v. Obſ. 27.

p. 296. l. 24. *Quinto jam die*] *quinto tamen die.* Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 9. *Coloremque*] *caloremque*, Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 13. *Maximèque ſi grande vulnus eſt, tetraphar-macum: ſi in articulis, digitis, locis chartilaginoſis, rhypo-des. Poſt id fomentum, ſi lata plaga non patet, imponi proti-nus emplaſtrum debet, & ſi latius*] *Poſt id fomentum ſi latè plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet: maximè-que ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, di-gitis, locis chartilaginoſis, rhypodes: at ſi latius* &c. *Conſt.*

p. 297. l. 23. *Viſenda*] *dicenda.* Conſt.

p. 297. l. 24. *Praeciſi nervi*] Nervi, tendines, mem-branae, ligamenta. *Conſt.*

p. 297. l. 27. *Ea tranſverſa*] *et ea tranſverſa.* Conſt.

p. 297 l. 32. *Magis quoque majores*] *magiſque quo ma-jores.* Conſt.

p. 298. l. 2. *Tumor durus diu permanet*,] Durus per-manet ex reliquiis inflammationis immodicè reſolutae, aut ſcyrrho aut grandiore cicatrice. *Conſt.*

p. 298. l. 6. *Major tamen*] Hoc vitium ἀγκύλη lib. V. cap. 18. ſive ἀγκύλωσις, cui opponitur ὀρθόκωλον. *Conſt.*

p. 298. l. 12. *Si in inflammatione eſt*,] *ſi in eo in-flammatio eſt.* Conſt.

p. 298. l. 32. *Vel enneapharmacum*] *vel tetrapharmacum, vel enneapharmacum.* Quod pag. 262. *Conſt.*

p. 299. l. 15. *Roſa*,] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 299. l. 20. *Sed jam plenioribus.*] *ſed etiam pleniores.* Conſt.

p. 299. l. 25. *Aut ſi plaga*] *at ſi plaga.* Conſt.

p. 299. l. 33. *Plus*] Carnis. *Conſt.*

p. 300. l. 19. *Cancer*] *gangraena.* Conſt.

p. 300. l. 23. *Decernitur*] *diſcernitur.* Conſt.

p. 300. l. 28. *Intenditur*] *extenditur.* Conſt.

p. 300. l. 31. *Interdum etiam nervi*] Eſt σφακελὸς. *Conſt.*

p. 301. l. 1. *Modò oritur*] Eſt νόμη ἢ φαγέδαινα. *Conſt.*

p. 301. l. 9. *Puſtulis*] *puſulis.* Conſt.

p. 301. l. 28. *Incidendum eſt*] *excidendum eſt. Conci-dendum eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 301. l. 30. *Si varicula*] *ſi caruncula.* Conſt.

p. 301. l. 31. *Quae his*] *quae has* vel *hoc.* Conſt.

p. 302. l. 2. *Non vult*,] *nolit*, Cod. *Conſt.*

p. 302. l. 3. *Quod ex ladano*] Deſcribitur pag. 265. *Conſt.*

p. 302. l. 10. *Cervices*] *cervicem.* Conſt.

p. 302. l. 15. *Pluviali*] *pluviatili.* Conſt.

p. 302. l. 16. *Cupreſſo*] Pro galbulis (ſive globulis) pi-luliſque cupreſſi. *Conſt.*

p. 302. l. 17. *Lenticulam.*] *lenticula.* Conſt.

p. 302. l. 20. *Si per ſe refrigerantia.*] Remedium hoc con-venit, cùm nimia refrigeratione Eryſipelas livet, & diapho-retica poſtulat. *Conſt.*

p. 302. l. 23. P. XX.] P. XXII. *. XXXII. *Conſt.*

p. 302. l. 25. *Solani folia*] Remedium hoc prodeſt, ubi immodica refrigeratione Eryſipelas ſcyrrhoſum effectum eſt. *Conſt.*

p. 302. l. 31. *Si magis putre eſt,*] Vide Hippocr. lib. VII. Aph. 20. *Conſt.*

p. 303. l. 4. Eas *ἐχάρας Graeci vocant.*] Suidas: Ἐχάραν φησὶ καλεῖσθαι λυκόεργον καὶ ἀμμώνιον, τὸν μὴ ἔχοντα ὕψος, ἀλλ' ἐπὶ γῆς ἑρπύμενον, ἢ κοίλην, παρ' ὃ καὶ τὰς ἰατρίνας τὰ ἐν σώματι κοῖλα ἕλκη ἐχάρας καλεῖν. *Caeſar.*

p. 303. l. 4. Eas *ἐχάρας*] *ἐχαρωτικάς. Conſt.*

p. 303. l. 11. *Gangraenam*] Gangraenae curatio chirurgica pag. 485. lib. VII. cap. 27. *Conſt.*

p. 303. l. 23. *Intentione*] *extenſione.* Conſt.

p. 303. l. 25. *Concidere.*] Al. *excidere*, non muto. Sic in Cod. pag. praec. ut habet recepta lect. Hoc cap. ſect. 32. *Conſt.*

p. 303. l. 29. *Gravia quoque,*] Gravia hoc loco *βαρὴ*, i. *χαλεπὰ*, moleſta, quia malum irritant. Itaque quam leniſſimis (ſic enim legendum putant) utendum eſt. Reprimentia, id eſt, quae coercent, aut humoris affluxum aut putredinis vitium: quod quia aſtringendo (puta) id faciunt, ideo moleſta ſunt, malumque exacerbant. Alii aliter gravia de pondere, negantque lenia congruere. *Conſt.*

p. 304. l. 7. *Ideoque etiam corpus adſtringant,*] Alias *eidemque.* Caeſar.

p. 304. l. 12. *Sic tamen*] *ſed tamen.* Conſt.

p. 304. l. 16. *In eo vulnus,*] *in eo ulcus.* Conſt.

p. 304. l. 19. *Serpere his cancer*] *ſerpere is cancer.* Conſt.

p. 304. l. 21. *Corporis*] Lege *corpori.* Caſaub.

p. 304. l. 26. *Vulnerum*] *ulcerum.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Supponere:*] *ſuperponere.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Quale λιπαρὸν eſt.*] *Qualis λιπαρόν.* Intelligitur *ἔμπλαστρον.* Vide ſupra cap. 19. ſect. 25. *Conſt.*

p. 305. l. 15. *Fieri*] *velli.* Cod. *Conſt.*

p. 305 l. 22. *In filice eſt.*] *In filicis aſſula eſt.* Vide Plinium lib. XVIII. cap. 6. & lib. XXIV. cap. 11. *Conſt.*

p. 305. l. 22. *In filice*] Vera lectio: *in filicis haſtula.* De filice impacta corpori & arundine eadem habet *Marcellus de Medicam.* cap. XXXIV. & *Plinius* XXIV, XI. *Caſaub.*

p. 305. l. 28. *Priori rei Philocratis,*] Suprà cap. 19. Sect. 14. *Conſt.*

p. 305. l. 29. *Huic Hecataei*] Ibid. Sect. 16. *Conſt.*

p. 306. l. 11. *Unguenti*] *Glandis unguentariae.* Alii *ſuſini*, quo utitur Dioſcorides in cicatricibus. *Conſt.*

p. 307. l. 6. *Sequitur, ut de his* (vulneribus) *dicam, quae morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiae, ſaepe ca-*

nis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem ferae morſus habent quoddam virus.] Poſtrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque à Manutiis & MS. Cod. ad hunc modum ſcripta ſint: *Omnis autem fere morſus habet quoddam virus*, imo a Manutiis ſcriptum ſit *fere;* miror, Almeloveenium hos potius non eſſe ſecutum, praeſertim qui hic laudet Panaroli pentec. 2. Obſervationem 32. (legendum eſt 42.) quae eſt *de Mulieris morſu venenato*, cui addere ex Hildano (Cent. 1. Obſ. 84. 85. & Cent. 4. Obſ. 87.) alias potuiſſet idem oſtendentes, morſum videlicet hominis aut eſſe virulentum, aut certe; ut Plinii (Natur. Hiſt. Lib. 28. Cap. 4.) verbis utar; *inter aſperrimos* non injuria numerari; quae etiamſi non ita ſe haberent, neque Serenus Samonicus (De Medic. Praec. Cap. de Hominis ac ſimiae morſu.) qui reſpexiſſe ad hunc Celſi locum videtur, ſcripſiſſet:

Sive homo, ſeu ſimilis turpiſſima beſtia nobis
Vulnera dente dedit, virus ſimul intulit atrum;

Celſus tamen ipſe per ſe iſtam ſibi ſcripturam aſſereret. Cum enim poſt ea, de quibus agimus, verba, haec continuo ſubjecerit: *itaque ſi vehemens vulnus eſt, cucurbitula admovenda eſt;* haecque, ut tota reliqua prima ſectio, de omnibus univerſe morſibus ſint neceſſario accipienda; neque enim alioqui de hominis ac ſimiae morſibus, velut eſt pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; neceſſe profecto eſt, ut non modo omnis ferae, ſed etiam omnium animalium morſum fere virus quoddam inferre, poſuerit, quod videlicet cucurbitula ſit extrahendum. *Morg.*

p. 307. l. 14. *Diogeſi*] *Diogenis.* Suprà cap. 19. ſect. 20. *Conſt.*

p. 307. l. 16. *Viride Alexandrinum*] Ibid. ſect. 17. *Conſt.*

p. 307. l. 20. *Manus*] Alii poſtponunt voci *digitis.* Conſt.

p. 308. l. 19. *Proviſam*] *praeviſam.* Conſt.

p. 308. l. 29. *Quod primo loco poſui*] Suprà cap. 23. ſect. 1. *Conſt.*

p. 308. l. 33. *Et ſi jam*] *at ſi jam.* Conſt.

p. 309. l. 1. *Curationes communes &c.*] Curationes hae Graecis Θηριακὰ, Latinis, ut Tertulliano, *Scorpiaca.* Scal.

p. 309. l. 9. *Super vulnus*] *ſupra vulnus.* Conſt.

p. 309. l. 21. *Pſylli*] Bochart. Hieroz. T. 2. l. 4. c. 19. p. 587.

p. 309. l. 21. *Pſylli*] Miramur vulgo cum legimus, eſſe, qui venenatas beſtias, & ſerpentes tuto tractent, & eorum venenum adimant. Deſinet mirari, qui *Celſi* haec legerit.

Sed

Sed & *Dio* quoque *Psyllis* aliud nihil tribuit, quam τὸ ἐκμυξᾶν. Hodie similis gens vagatur per Italiam, quae a. D. Paulo originem generis stulte refert. *Casaub.* De Psyllis vide Turneb. Adverſ. XVI. 6. Ettmuller. ad Schroder. p. 184.

p. 309. l. 22. Quod Redius illuſtravit. *Morg.*

p. 309. l. 23. *Venatoria venena*] Utebantur herba Helenio, non tamen noſtrate; alii dicunt Velenium, v. g. Apollinaris, quia veteri lingua Druidum Belen Apollinem ſignificat. Hac herba tingebantur ſagittae. Inde πξικὸν etiam dicebatur. Et ſagittae dicatae erant Apollini. Herod. Tertull. Auſon. *Scal.*

p. 309. l. 24. *Quibus Galli praecipuè*] Hoc toxicum fiebat ex Limeo herba à Gallis dicta. Plinius lib. XXVII. cap. 11. *Conſt.*

p. 309. l. 33. *Illud*] *ille.* Conſt.

p. 310. l. 12. *Quae ſuprà comprehenſa ſunt.*] Cap. 19. h.l. *Conſt.*

p. 310. l. 14. *Epheſium*,] Deſcribitur ibid. ſect. 21. *Conſt.*

p. 310. l. 28. *Quod demonſtraſſe dicitur*] Vide ſimilem hiſtoriam apud Plinium lib. XXIII. cap. 1.

p. 311. l. 3. *Spumet.*] *Spumare* hic eſt ζυμᾶσθαι, i. fermentari. Gal. de atra bile. *Conſt.*

p. 311. l. 17. *Herbae ſolaris*] ἡλιοτρόπου, Heliotropi herba ſolaris. *Conſt.*

p. 312. l. 1. *Fotiones*] *portiones.* Conſt.

p. 312. l. 8. P. II. *.] * III. S. * I. *Conſt.*

p. 312. l. 18. *Manu redditur*,] *manu editur.* Conſt.

p. 312. l. 33. *Betonica*] *argema.* Conſt.

p. 312. l. 34. *Agrimonia*,] *bryonia*, Cod. *Conſt.*

p. 313. l. 1. *Perſonina*,] *perſonata.* Conſt.

p. 313. l. 7. *Cum incubant*] Bochart. Hieroz. Tom. II. l. 3. cap. XI. pag. 415.

p. 314. l. 9. *Vel ejus glandis*] Al. *vel juglandis.* Conſt.

p. 314. l. 9. *Juglandis*] *Juglandis* veteribus pro *juglandes.* Caeterum haec ad verbum deſumta ſunt ex Theriacis Nicandri. Sed in hoc fallitur, quia καρύην, quod in Nic. legitur, & ibi amygdalam ſignificat, *juglandem* interpretatur. Alexiph. V. 108. Καί τε σύ γ' ἢ καρύης ἀπὸ δάκρυον, ἢ ἀπαλύμης. *Et tu aut ab amygdala lachrymam, aut alaterni.* Scal.

p. 314. l. 12. *Si lac intus coiit*] Dioſcorides de eo caput 26. Alexiph. ſic inſcribit, περὶ τοῦ ἐμπυαθέντος γάλακτος, quae ſic latine ex hoc Celſi loco reddes, *De lacte, quod intus coiit.* Scal.

p. 314.

p. 314. l. 17. *Inutiles*] i. e. *noxios*, quod JCtis diligenter notandum, cum mille apud eos loci hac interpretatione concilientur. Non ergo hic ἀχρήστους *inutiles* appellat, sed ἐπιβλαβεῖς, i. e. *noxios*. Scal.

p. 314. l. 18. *Aut epota*,] *aut potanda*. Conſt.

p. 314. l. 18. *Epota*] *e poſca* videtur reponendum. *Scal.*

p. 314. l. 29. *Linguae caninae*,] *cynogloſſi*. Conſt.

p. 315. l. 8. *Quaelibet* λιπαρὰ.] Suprà cap. 19, 25. *Conſt.*

p. 315. l. 13. *Farina cum ruta*,] *ordei farina, cum ruta*. Conſt.

p. 316. l. 15. *Deinde vulnus*] *deinde ulcus*. Conſt.

p. 316. l. 20. *Implentibus*] τοῖς σαρκοῦσι. *Conſt.*

p. 316. l. 26. *Reſolvit.*] *reſolvet*. Conſt.

p. 316. l. 28. *Excedat*,] *excidat*. Conſt.

p. 316. l. 32. *A vino eſt*] *vinoque*. Conſt.

p. 317. l. 2. Καρκίνωμα] Καρκίνος i. *cancer*, & καρκίνωμα à Graecis promiſcuè uſurpantur, niſi quod potius in oculis καρκίνωμα dicunt: καρκίνον tamen de his partibus etiam protulit Aëtius. *Conſt.*

p. 317. l. 3. *Agitatum*] *exagitatum* i. irritatum. *Conſt.*

p. 317. l. 6. *In jecore*] *è jecore*. Conſt.

p. 317. l. 8. *Aequalis tumet*,] *& inaequalis tumet*. Conſt.

p. 317. l. 13. *Tactuſque*] *tactuque*. Conſt.

p. 317. l. 21. *Neque tutò fertur.*] *neque tutò aufertur*. Conſt.

p. 317. l. 28. κακόηθες] *Quod* καρκίνωμα *à Graecis nominatur, & ſine ulcere eſt: deinde ex eo id quod* κακόηθες. *Deinde ulcus ex eo thaemium. Tolli nihil niſi* καρκίνωμα *poteſt*. Conſt.

p. 317. l. 31. *Tolli nihil, &c.*] Sic verba haec diſtinguenda ſunt: *Tolli nihil, niſi* κακόηθες *poteſt: reliqua curationibus irritantur; & quo major vis adhibita eſt, eo magis. Quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus.* Diſtinctionem hanc comprobant, quae continuo ſequuntur: *Quidam ferro aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina profuit: ſed aduſta protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent:* & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut oſtendant: Vitia iſta curationibus, ſicuti poſitum eſt, praeſertim vehementioribus adhibitis, exaſperari. Res ut perſpicua, ut facilis ſit, vides; tamen ex omnibus, quos ad hunc diem hujus diſtinctionis confirmandae gratia conſului, libris, vix unum, Roberti videlicet Conſtantini invenire potui, in quo ad eundem fere modum diſtincta ſint verba. *Morg.*

p. 318.

p. 318. l. 2. *Proficit.*] *profecit.* Cod. *profuit.* Conſt.

p. 318. l. 12. *Cacoethes,*] *carcinoma.* Conſt.

p. 318. l. 13. *A carcinomate,*] *a cacoethe.* Conſt.

p. 318. l. 21. *Carcinoma*] *cacoethes.* Conſt.

p. 318. l. 25. Ῥυπώδης *emplaſtrum*] Deſcribitur ſuprà cap. 19, 15. *Conſt.*

p. 318. l. 27. *Teſta, ex qua*] *teſta, in qua.* Conſt.

p. 318. l. 34. *Debebamus.*] *debemus.* Conſt.

p. 319. l. 2. Θηρίωμα] Νόμη quibuſdam. Galeno comment. 11. in lib. VI. Epid. θηρίωμα propriè pulmonis ulcus eſt. *Conſt.*

p. 319. l. 11. *Ad id quoque*] *At id quoque.* Conſt.

p. 319. l. 16. *Coeno*] *cavo* Al. *ovo.* Cod. *Conſt.*

p 319. l. 16. *Caeno ſimile*] Conſtans haec fere lectio eſt. Ronſſeus in marg. habet *ovo* vel *cavo.* Ego hactenus, quamvis locum ſanum non putem, nihil muto. Vir quidam doctus margini editionis Caeſarianae hanc tranſpoſitionem inſcripſit. *Id ulcus inaequale eſt, ineſtque multus humor glutinoſus, caeno ſimilis, odor,* &c.

p. 319. l. 23. *Neceſſaria. Ac primum à victus ratione ordinandus eſt,*] *neceſſaria: ac primum à victus ratione ordinandum eſt.* Conſt.

p. 319. l. 27. *Poſt inflammationem*] *poſt ſedatam inflammationem.* Conſt.

p. 319. l. 31. *In coena*] *in coena vero,* Cod. *Conſt.*

p. 320. l. 9. *Averſo ſpecillo*] τῷ δ μήλης κυαθίσκῳ, Galen. ἢ πυρῆνι. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne,*] Ἕρπης, cujus ſpecies, quae medium hominem ambit, Zona vocatur, Graecèque ζωστήρ. Vide Scribonium Largum cap. 62. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne*] Notat Anut. Foeſius p. 30. Celſum Herpetem depaſcentem, ἐσθιόμενον Graeci dicunt, ſub ignis ſacri altera ſpecie comprehendere. *Scal.*

p. 320. l. 25. *Alterum eſt ſubrubicundum,*] Ἕρπης κεφαλῆς ἢ φλυκταινώδης cum Eryſipelate. *Conſt.*

p. 320. l. 29. *Perexiguae*] Millio ſimiles. *Conſt.*

p. 321. l. 3. *Alterum autem eſt*] Eryſipelas cum phagedaena. *Conſt.*

p. 321. l. 18. *Fortuitum eſt,*] *fortiſſimum eſt.* Conſt.

p. 321. l. 19. *Cujus quò craſſius*] *cujus pus quo craſſius.* Supra cap. 26. p. 289. *Conſt.*

p. 321. l. 21. *Infra os ulcerum laedi,*] *infra os ulcerum caedi.* Conſt.

p. 322. l. 8. *In altero*] *in ſecundo.* Conſt.

p. 322.

p. 322. l. 10. *Hierae*,] *Hecataei*, quod describitur pag. 264. Alii legunt, *vel Hiera*, *vel emplastrum tetrapharmacum*. Const.

p. 322. l. 19. *Chironium*] χειρώνιον ἕλκος, quidam ita dictum putant, quod *Chirone* Medico indigeat. Idem & τηλέφιον dicitur à *Telepho*, qui huic vitio obnoxius fuit. *Caesar.*

p. 322. l. 19. *Chironium autem ulcus*] χειρώνιον ἕλκος. *Const.*

p. 322. l. 20. *Oras duas*,] *oras duras*. Const.

p. 322. l. 22. *Tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in ejus tumore est. Nulla inflammatio, dolor*] Leg. ex MS. *tenuis, odor malus. Neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla est inflammatio. Dolor*. Const.

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maximè in pueris, & praecipue pedibus digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus.*] Hoc genus ulceris Graecis χίμετλον dicitur. Hesychius χίμετλον, inquit, τὸ ὑπὸ χειμῶνι γενόμενον ἕλκος ὑπὸ ψύχους. Latinis autem *Pernio* dicitur. *Caesar.*

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hyberno ulcera*,] χέμετλον hoc genus ulceris dicitur à Graecis, à Latinis *pernio*. Const.

p. 323. l. 21. *Cum vino adjecto:*] Oblitera *cum*. Const.

p. 323. l. 26. *Struma*] χοιράς. *Const.*

p. 324. l. 4. *Meges*] Ejus meminit Galenus Method. lib. VI. cap. 7. *Const.*

p. 324. l. 7. *Donec ea*] *donec eae*, vel intellige *concreta*. Const.

p. 324. l. 13. *Ulcus conterant*] *ulcus curant*. Const.

p. 324. l. 17. *Quorundam rusticorum*] Lib. VI. cap. 9. pag. 383. *Const.*

p. 324. l. 19. *Anguem*] Aëtius *viperam*. Const.

p. 324. l. 19. *Edit*] *edat*. Const.

p. 324. l. 22. *Furunculus*] Δοθιήν. *Const.*

p. 325. l. 1. *Emplastrum*] Δοθιήνη, vel διθινικὸν ἔμπλαστρον apud Aeginetam lib. VII. & IV. cap. 23. *Const.*

p. 325. l. 14. *Ubi evulsum est pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur.*] Legend. *Ubi divulsum est, pus eodem modo adparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur:* Sic Cod. Alii *divisum*. Vide etiam suprà de furunculo. *Const.*

p. 325. l. 24. Φύγθλον] *panus* vel *panis*. Const.

p. 325.

p. 325. l. 31. *Panem*] *panum.* Conſt.

p. 325. l. 31. *Panum*] *Panus* eſt, quod Graeci dicunt πολύπην, i. e. *glomum vel glomus lanae* (utrumque enim dicitur) inde *panicula*, quod idem ſignificat, aut, ut Juvenalis, *fuſum ſtamine praegnantem.* Graecum enim eſt πήνη, & Dorice πάνη. Unde diminutivum extat πήνιον. A figura igitur glomeris vel glomi illi tumor *Panus* vocatus eſt. Graeci φύγεθλον vocant: Ita enim ſemper Plinius ex Dioſcoride vertit. *Scal.*

p. 326. l. 3. *Latius vitium*] ὑπόστημα. *Conſt.*

p. 326. l. 4. *Ad ſuppurationem ſpectans.*] Deeſt *totum.* Conſt.

p. 326. l. 12. *Innocenter indoleſcit*,] *nocenter adoleſcit.* Conſt

p. 326. l. 12. *Exprimit*] *imprimit.* Conſt.

p. 326. l. 15. *Pus movetur*] Fit ſuppuratio. *Conſt.*

p. 326. l. 18. *Quamvis*] Deeſt *quod.* Conſt.

p. 326. l. 18. *Non rubet*] Dele *non.* Conſt.

p. 326. l. 18. *Tamen aliter*] *tamen in album.* Conſt.

p. 326. l. 22. *Sed ſi locus mollis eſt*,] Ut in principio fluxionis. Itaque repellendus materiae affluxus per ὑποκρουσιν. *Conſt.*

p. 326. l. 29. *Aut cucumeris*] Deeſt *ſylveſtris.* Conſt.

p. 327. l. 1. *Prioribus ſingulis*] Sic Vetus. *Conſt.*

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta*] Alias *& aqua.* Caeſar.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta rectè miſcetur.*] *Ex aqua cocta, cui & olerum aliquid rectè miſcetur.* Conſt.

p. 327. l. 11. *Tantummodò*] *tantùm modo.* Conſt.

p. 327. l. 12. *In quo magis*] *in quo major.* Conſt.

p. 327. l. 14. *Durities. Et ſi major abſceſſus eſt, horror*] *durities, & ſi major abſceſſus eſt, horror.* Conſt.

p. 327. l. 17. *Si pro his quae alibi cutis oſtendit,*] Leg. *ſi pro his, quas alibi* (ut ſuprà lin. 13.) *ſatis oſtendi.* Alii nihil reponunt, quàm pro alibi, *alioqui.* Conſt.

p. 327. l. 18. *Ubi iſta*] *ubi iſtae.* Conſt.

p. 327. l. 25. *Si una plaga*] Codex, *ſi ima plaga.* Conſt.

p. 327. l. 30. *Niſi plaga eſt*,] *niſi magna plaga eſt.* Conſt.

p. 327. l. 31. *Vel ſuper*] *mel ſuper*, Cod. *Conſt.*

p. 328. l. 9. *In vulneribus*] *in* vacat. *Conſt.*

p. 328. l. 13. *Fiſtulae*] συρίγγες. Fiſtularum univerſalis tractatio lib. VII. cap. 4. *Conſt.*

p. 328. l. 20. *Rectè*] *rectà.* Conſt.

p. 328. l. 22. *Ab uno ore intus orſae, quae tres fiunt*] *ab*

uno ore orſae, quae intus tres fiunt. Conſt.

p. 328. l. 31. *Simplici recenti intra*] *ſimplici recta intra.* Conſt.

p. 329. l. 5. *Thoracem penetravit.*] *Thoracemque penetravit, malum.* Conſt.

p. 329. l. 15. *Si verò os in vicino eſt, id quod diſci poteſt, ſi jam neque eò fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.*] *Si jam in oſſe vitium eſt, nec ne, id quoque diſci poteſt: & ſi jam eò fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.* Conſt.

p. 329. l. 22. *Labitur, ſed aequali*] Vel *labitur ſede quali.* Conjectura eſt, quia ſedem poſtea in eo ſignificatu ſumit. *Scal.*

p. 329. l. 22. *Labitur, ſed aequali*] *labitur ſede, qua.* Conſt.

p. 329. l. 25. *Ubi ſubhaeſit,*] *ubi ſubſit.*

p. 329. l. 27. *Ex renixu poteſt*] *ex renixu ſciri poteſt.* Conſt.

p. 330. l. 5. *Leve,*] *laeve.* Conſt.

p. 330. l. 7. *Ex nervo*] Quidam legunt *ex oſſe.* Conſt.

p. 330. l. 11. *Pus ferri, quod jam deſierat, incipit*] Elegans Phraſis non intellecta ab eo, qui locum corrupit. V. C. *fieri, quod jam deſierat alterum incipit.* Scal.

p. 330. l. 12. *Incipit*] In MS. *alterum incipit.* Conſt.

p. 330. l. 16. *Et recens*] *& recta.* Conſt.

p. 330. l. 23. *Ex metallicis*] *vel ex metallicis.* Conſt.

p. 330. l. 24. *Collyrium*] Vide Aëtium de collyrio fiſtularum ſolido lib. XIV. *Conſt.*

p. 330. l. 26. *Eſt, altera antecedente*] *Eſt, alteram antecedente.* Conſt.

p. 331. l. 4. *Callus*] Callus vocatur σκίρρος ex veteri vulnere, non πῶλος, qui ex labore. Unde χεῖρες πεπωλωμέναι. *Scal.*

p. 331. l. 11. *Gallae* P. *.] *Gallae* P. L. *. *Conſt.*

p. 331. l. 19. P. 11. *.] P. 12. *. *Conſt.*

p. 331. l. 21. *Eoque infuſo ex aerugine*] *ex eoque infuſo aeruginem.* Conſt.

p. 331. l. 25. *Medicamentis prodere,*] *Medicamentis perdere.* Conſt.

p. 331. l. 28. *Eò*] Supple *medicam.* vel *eis.* Conſt.

p. 331. l. 33. *Collyrium utrinque demitti.*] Alii *collyrium utique demitti.* Conſt.

p. 332. l. 2. *Collyrio*] *Collyrium* non tantum pro *ocularia medicamento* ſumendum, ſed pro *omni muſcilagine* vel *re ſimili*, puta pro *panatella* aut offis noſtratibus: pro Pan pouri

ry des Savoyar. Apud Plautum *jus collyricum* est id, où il y a à mâcher. *Scal.*

p. 332. l. 11. *Inditum est.*] *additum est.* Const.

p. 332. l. 15. *Resolverit*,] Fascias. *Const.*

p. 332. l. 16. *Oricularium*] *auricularium* potius i. ὠτιγχίτλω, ὠτικὸν κλυστῆρα. *Const.*

p. 332. l. 21. *Ea tunica, quae inter foramen, & integram carnem est*,] Prior lectio in excusis exemplaribus *ferrumen* habebat, at mihi *foramen* legendum videtur. *Caesar.*

p. 332. l. 22. *Victa medicamentis*] In manuscr. *victa tot medicamentis.* Const.

p. 333. l. 2. *Et à favi*] Dele &. Const.

p. 333. l. 3. Μελικηρία] Κηρίον Aeginetae cap. 77. lib. VI. De meliceride absceſſu frigido Celsus lib. VII. cap. 6. *Const.*

p. 333. l. 12. *Scapulis*] *capillis.* Vide Aëtium lib. VIII. cap. 15. *Const.*

p. 333. l. 13. *Est minus super corpus*] *est minus, super caput.* Const.

p. 333. l. 14. *Subpallidum*,] *subalbidum.* Melius *subviride*, *subpallidum* i. ὑποχλωρόν. *Const.*

p. 333. l. 30. *Farina ex mulso*] *farina ervi ex mulso.* Const.

p. 334. l. 7. *Acrochordone*,] Verruca pensilis ἀκροχορδών. *Const.*

p. 334. l. 9. *Verrucis similia*,] Immò verrucae sunt. *Const.*

p. 334. l. 13. *Coloris ejusdem*,] *coloris cum cute ejusdem.* Const.

p. 334. l. 14. *Ad cutem latius*,] *infrà ad cutem tenue, suprà latius.* Sic in MS. *Const.*

p. 334. l. 21. *Thymion*] In meo exemplari *Acrothymion.* Alii θύμον vocant. Aliudque est *Thymion* pessimum cancri genus descriptum pag. 317. *Const.*

p. 334. l. 22. *Ad cutem tenue, suprà latius*,] *ad cutem latius, suprà tenue.* Const.

p. 334. l. 28. *Circa*] *citra.* Const.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] *adigunt.* Const.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] Editio 1407. Aldina 1528. hanc servant lectionem, alii tamen è codicibus malunt *adigunt*, alii *ambiunt*, minus, ut puto, recte, neque enim *radices exigere*, aut *adigere*, aut *ambire*, apud antiquos legitur, quapropter substituo vel *agunt*, vel *exserunt.* Ita enim Columella l. II. c. 10. de napis *quia non in ventrem latescunt*,

ſed tenuem radicem deorſum agunt, & v. 6. *ac ne radices altius agunt*, alibi *exſerere radicem* dixit.

p. 335. l. 3. *Super autem*] *ſuprà autem.* Conſt.

p. 335. l. 8. *Clavus*] Ἧλος. *Conſt.*

p. 335. l. 14. *Sive & Thymium*] *ſic & Thymium.* Conſt.

p. 335. l. 15. *Minora*] *majora.* Conſt.

p. 335. l. 23. *Myrmecia latiſſimis radicibus inhaerent,*] *Myrmecium* Celſus hoc loco neutro genere uſurpat, contra aliorum auctorum tam Latinorum, quàm Graecorum conſuetudinem, ut à quibus feminino genere *Myrmecia* fertur. *Caeſar.*

p. 336. l. 7. *Puſtulae*] ἐξανθήματα. *Conſt.*

p. 336. l. 9. *Aſpredo*] *aſpritudo* in meo Cod. *Conſt.*

p. 336. l. 11. *Ex ſudore*] ὑδρῶα Hippocrati. *Conſt.*

p. 336. l. 11. ἐξανθήματα] Hic annotandum à quibuſdam legi ἐκζέματα, quia infrà de papulis tractat, quae Graecis ἐξανθήματα, vel ἐκθύματα. Puſtulas verò ardentes etiam ἐκζεσώματα nominant. *Conſt.*

p. 336. l. 13. *Exedunt.*] *excedunt.* Conſt.

p. 336. l. 19. Ἑλκώδεις] φλύκταιναι, vel φλυκτίδες, vel φλυζάκια, φλύσεις. *Conſt.*

p. 336. l. 21. Φλυζάκιον] Galenus Commentario IV. in Hippocrat. de Vict. Ration. in morb. acut. ait Φλυζάκιον ſignificare φλυκταίνιον, unum idemque eſſe puſtularum genus, Celſus tamen diſtinguere in duo genera videtur.

p. 336. l. 25. *Ulcuſcula*] Ἑλκύδρια, ὑδράκες, ὑδράκια, quae Aegineta inter proprios capitis affectus enumerat. *Conſt.*

p. 336. l. 28. *Aut dolore*] *ac dolore.* Conſt.

p. 336. l. 32. Ἐπινυκτίς] Puſtula livens ac noctibus inquietans. Plin. lib. XX. cap. 6. *Conſt.*

p. 337. l. 19. *Aut ſi majus*] *aut ſi malum majus* in Cod. MS. *Conſt.*

p. 337. l. 21. *Summa pellicula*] Epidermide. *Conſt.*

p. 338. l. 2. *Durior cutis*] *tumor durior.* Alii *durities cutis.* Conſt.

p. 338. l. 11. Ἀγρίαν] λέπρα. *Conſt.*

p. 338. l. 30. *Idque omnem pituitam ubique ſuſtinet.*] Reprimit, compeſcit. *Conſt.*

p. 338. l. 33. *Propoſui*] In Libris de Agricultura. *Conſt.*

p. 338. l. 33. *Sicut in pecoribus propoſui*] i. e. *in libris Agriculturae*, qui perierunt. *Scal.*

p. 338.

p. 338. l. 33. *Sicut de pecoribus propoſui*] Nullus dubito, quin Auctor indigitet libros ſuos de *Re Ruſtica*, quorum paſſim meminit Columella. An ad eos referri poſſit, quod dicit lib. IV. c. 7. *Attamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua trixago ſatis adjuvare dicitur*, judicent docti.

p. 339. l. 1. *Impetiginis*] Impetigo quidem λειχὴν Graecis, ſed hic eſt potiùs λέπρα. *Conſt.*

p. 339. l. 5. *Roditur*] *erodit.* Conſt.

p. 339. l. 5. *Diſtat autem ab ea*,] Serpigo. *Conſt.*

p. 339. l. 11. *Alterum genus*] Hoc genus in morbo Gallico frequens. *Conſt.*

p. 339. l. 16. *Nonnunquam prior*] *priore.* Conſt.

p. 339. l. 22. *Et tardè eminus ſerpit. In temporibus*,] *& tardè, & minus ſerpit : neque in certis temporibus.* Conſt.

p. 339. l. 24. *Nigrae*] Arabum *malum mortuum.* Conſt.

p. 339. l. 25. *Quartum genus*] Vulgò vocant *le mal Sainct Main.* Conſt.

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho retuli.*] Pag. 338. *Conſt.*

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho*] Ita infra 402, 17. *ſub auctore Dionyſio.* Caſaub.

p. 340. l. 7. *De Papulis.*] Vulgò *dartres*, Λειχῆνα καὶ Ψώρα. Lege adnot. cap. de puſtulis. *Conſt.*

p. 340. l. 11. *Pauxillo levius*] *paulo laevius.* Conſt.

p. 340. l. 14. *Altera*] Papula fera, vulgò *la male dartre* vel *feu ſauvage.* Rubentes papulae, boae dicuntur a Plinio 1. vulgo *la rougeole.* Conſt.

p. 340. l. 27. *Vitii*] *vitium.* Cod. *Conſt.*

p. 340. l. 28. *Rubri*] *ruffi*, ut apud Plin. lib. XXXI. cap. 10. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Lolii ſemis*] *lolii ſext.* III. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Crudae unum*] *crudae ſext.* Conſt.

p. 341. l. 4. *Foeda*] Δυσχερής. *Caſaub.*

p. 341. l. 6. Ἀλφὸς] Vulgò *mor ſeu.* Arab. *morphea.* Conſt.

p. 341. l. 12. Λεύκη] *Albaras* Avicennae, & *lepra* Halyabb. *Conſt.*

p. 342. l. 5. *Quidem*] *quidam.* Conſt.

p. 342. l. 7. P. II.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. 342. l. 7. P. IIII. *. *myrrhae aridae contritae acetabulum*] P. *p.* 22. *aluminis ſciſſilis* P. * 3. *nitri* P. * IIII. *myrti radice contrita acetab.* Conſt.

p. 342. l. 12. *Cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſpergunturtum*]

tum] *cum simul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, sine oleo in balneo inspergunturr, ac tum.* Const.

p. 342. l. 26. *Adjicit enim*] *adjicit etiam.* Const.

p. 343. l. 4. *Porrigo*] Πτυελίασις. *Const.*

p. 343. l. 6. *Acutae*] *a cute.* Const.

p. 343. l. 22. *Si id*] *si is.* Const.

p. 343. l. 24. *Dein id super adjuvandum*] *dein insuper adjuvandum.* Alii *adlinendum.* Const.

p. 343. l. 30. *Cum eo*] Sic saepe loqui amat. *Casaub.*

p. 344. l. 4. Σύκωσις] *ficus, marisca.* Const.

p. 344. l. 8. *Ulcus durum*] Bochart. Hieroz. part. II. l. 6. cap. 6. pag. 827.

p. 344. l. 17. *Coactum,*] *coctum.* Const.

p. 345. l. 24. *Varos, & lenticulas, & ephelidas.*] Ἴουγοι, *vari.* Φακοὶ, *lenticulae.* Ἐφηλίδες, *maculae quaedam colorum omnium*, ut Auctor vertit lib. II. cap. 8. Ἐφηλὶς vulgò *hâle* ab ἅλιος Doricè pro ἥλιος, quia fit ab ardore solis. *Const.*

p. 346. l. 18. *Myrobalani, crocomagmatis*] Alii legunt, *myrobalani magmatis*, id est, retrimentorum expressae glandis unguentariae. *Const.*

p. 347. l. 3. *Nam simul*] *nam si simul.* Const.

p. 347. l. 17. *Hae*] *eae.* Const.

p. 347. l. 30. *Tumore infinito*] *tumore finito.* Const.

p. 347. l. 32. *Calida,*] *candida* Vet. Alii pro *num* legunt *non*, ineptè. *Const.*

p. 348. l. 3. *Votumque est*] Eleganter hoc positum pro eo, quod Graeci dicebant ἀγαπητὸν ἂν εἴη. *Casaub.*

p. 348. l. 6. *Si de*] *si ex.* Const.

p. 348. l. 12. *Hippocrates*] Lib. VI. Aphor. 31. ubi & πυέλη i. fomentum, quod Celsus omisit. *Const.*

p. 350. l. 12. *Lana mollis bene carpta*] Cum *lanam carpere* dicatur de muliere *nente* ξαινέσῃ, non videtur haec interpretatio huic Celsi loco convenire, qui de *lana* potius *carminata* est intelligendus. Equidem Latine dicimus, *lanam carpere;* sed an *carptam lanam* itidem dixerint Veteres, accuratiori indagatione indiget. *Casaub.*

p. 350. l. 23. *Ab ipso commodè*] *ab aegro commodè.* Const.

p. 350. l. 27. Ἀνάδυνα] Alii ναρκωλικά. *Const.*

p. 351. l. 9. *Ergo nobilissima*] *ego nobilium* scilicet auctorum *collyria.* Sic in Codice. *Const.*

p. 351. l. 20. *Praestare, ut*] *praestat, ut.* Const.

p. 351.

p. 351. l. 24. *Tenereſcat*] *inareſcat.* Conſt.

p. 351. l. 32. *Squamae aeris quod*] *ſquamae ferri*, aut *chalybis* potius. *Conſt.*

p. 351. l. 32. P. I. *.] P. * II. *Conſt.*

p. 352. l. 5. *Liquidum in*] Haec verba non ſunt in antiquo exemplari: & *miſcueris* legitur, & *ſervetur.* Conſt.

p. 352. l. 5. *Pyxidicula*] *pyxidula.* Cod. *Conſt.*

p. 352. l. 8. *Nucleorum palmarum combuſtorum* P. X. *.] *nucleos palmarum combuſtos num.* XXX. *Conſt.*

p. 352. l. 14. P. *. *papaveris*] P. II. *papaveris.* Conſt.

p. 352. l. 17. *Gummi* P. VIII.] *gummi* P. XVIII. *Conſt.*

p. 352. l. 18. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 352. l. 26. P. IIII. *. *ſpumae elotae* P. VIII.] P. VIII. *argenti ſpumae elotae* P. XIIII. *Conſt.*

p. 352. l. 28. *Trygodes*] Ab acacia feculentum. Deſcribit Galenus lib. II. τῶν κατὰ τόπους, & Aegineta lib. VII. cap. 17.

p. 353. l. 5. *Et ſtibis*,] *& ſtibii.* Conſt.

p. 353. l. 8. *Leniri medicamentum*] *leniri medicamento*, Cod. *Conſt.*

p. 353. l. 21. *Frigore afflatuve*] *frigore, à flatuve.* Conſt.

p. 354. l. 9. *Haec enim ut in recentibus*] Lege Galenum in VI. lib. Aphor. 31. *Conſt.*

p. 354. l. 14. *Secunda*] Apta & idonea praeſidia. *Conſt.*

p. 354. l. 22. *Neceſſario*] *neceſſarius* in Cod. *Conſt.*

p. 355. l. 2. Πρόπτωσιν] Aegineta verò ἐκπιεσμόν. *Conſt.*

p. 355. l. 8. *Quod ex duobus*] *quod duobus.* i. primum: quod nobile eſſe dixit. Tria enim deſcripſit p. 351. l. 27. *Conſt.*

p. 355. l. 15. *Foliorum*] *florum*: vel *foliorum* de floribus intellige. *Conſt.*

p. 355. l. 34. *Inareſcat*] *indureſcat* in Cod. *Conſt.*

p. 356. l. 8. *Ac ſi induruit*] *at ſi inaruit* (vel *induruit*) *& ſic emortuus eſt, nec in pus vertatur* (Alii *ne in pus*) *quatenus foede prominebit, exſcindendus erit.* Conſt.

p. 356. l. 12. *Tantundem*] *tandem.* Conſt.

p. 356. l. 16. *Fixus*] *fiſſus.* Conſt.

p. 356. l. 23. *Cibus minuendus, ac potui dandum,*] Aliàs *lac.* Caeſar.

p. 357. l. 12. *Philetis*] Φιλαληθοῦς. *Conſt.*

p. 357. l. 13. *Philetis*] *philalethos.* Conſt.

p. 357. l. 17. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 357. l. 23. Διὰ βαλάνου] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. 357. l. 28. *Diabalanu*] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. 357. l. 30. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 358. l. 16. *Qui*] *quo* vel *quum.* Conſt.

p. 358. l. 17. Φθειρίασιν] Pedicularem morbum. *Conſt.*

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] Aliàs, *ne acriores pituitae concitentur.* Caeſar.

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] *Ne quid acrioris pituitae concitent* in MS. Codice. *Conſt.*

p. 359. l. 11. *De diacerato.*] Δι' ἀκήρατου. *Conſt.*

p. 359. l. 12. *Oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur.*] Alias *curantur.* Caeſar.

p. 359. l. 17. *Tenuis pituitae curſus*] Ἐπιφορὰ ſimpliciter. Galenus ἐπιφορὰ ῥεύματος λεπτοῦ. *Conſt.*

p. 359. l. 22. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 360. l. 2. *Thuris* P. XII. *.] 4. *drach.* Galen. lib. IV. τοῦ κατὰ τόπους. *Conſt.*

p. 361. l. 31. *Smilion*] Σμίλιον etiam (ſcalpelli nomine) medicamenti acris genus ad rumpenda apoſtemata apud Aeginetam lib. IV. cap. 18. & lib. VII. cap. 17. *Conſt.*

p. 361. l. 5. *Quod Phynoma adpellabat*] Alias *pyrron* vel *phynona*, aliàs etiam *pyrrona.* Caeſar.

p. 361. l. 5. *Phynona*] Aliàs *Pyrron* vel *Pyrrona.* Conſt.

p. 361. l. 9. *Sed ante linitum*] Vel *litum.* Caeſar.

p. 361. l. 10. *Ungendum*] *fingendum.* Conſt.

p. 361. l. 13. *Eodem*] *in eodem.* Conſt.

p. 361. l. 14. P. II. *.] Aliàs XV. *Conſt.*

p. 361. l. 14. *Piperis*] P. *. . . . *Conſt.*

p. 361. l. 15. P. III. *.] P. *. II. *Conſt.*

p. 361. l. 22. P. *.] P. *. I. *Conſt.*

p. 361. l. 22. *Minii*] *miſy.* Sic Cod. Lego *miſyos.* Conſt.

p. 361. l. 26. *Odoribus* P. IIII. *.] *oleribus*, i. braſſicae. *Conſt.*

p. 361. l. 27. XV.] V. *Conſt.*

p. 361. l. 34. *Quod Philetis vocatur*] Aliàs, *Philalethis.* Caeſar.

p. 361. l. 34. *Philetis*] Aliàs, *Philaletis*, φιλαλήθους. *Conſt.*

p. 362. l. 7. P. I. 3. *.] P. I. 2. *Conſt.*

p. 362. l. 8. *Albi* P. *.] *albi* P. V. *Conſt.*

p. 362. l. 14. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 362. l. 24. *Lachrymae* P. II. *.] *Lachrymae* P. *. II. C. *Conſt.*

p. 362. l. 26. *Cumini*] *Gummi.* Conſt.

p. 363.

p. 363. l. 5. *Singulorum*] P. LII. *.] Aliàs *singulorum.* XXXI. *Conſt.*

p. 363. l. 8. P. XIII. *.] P. *. 1113. *Conſt.*

p. 363. l. 11. *Genus inflammationis*,] Hoc κοιλιδίαν vocant Graeci, eſtque Ruffo τῶν κοίλων οἴδημα. *Conſt.*

p. 363. l. 15. *Gargarizari*] *gargarizare.* Conſt.

p. 363. l. 23. *Hanc autem inflammatio*] Quidam legunt *inflatio*, ut ſit Aëtii ἐμφύσημα. *Conſt.*

p. 364. l. 9. *Ad medicamentum*] *at medicamentum.* Conſt.

p. 364. l. 10. P. I. *] P. * --. *Conſt.*

p. 364. l. 11. P. *] P. * -- --. *Conſt.*

p. 364. l. 13. *Stibis*] *ſtibii.* Conſt.

p. 364. l. 16. *Exceptis his quae lenibus nutriuntur.*] Alias, *curantur.* Caeſar.

p. 364. l. 18. *Hieracis*] Ἱεράκιον Galen. lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Conſt.*

p. 364. l. 22. *Canopite*] *Canopitae*, ut ſuperiori pag. 362. *Conſt.*

p. 364. l. 32. *Quando graveſcunt, & noctu praegravi pituita inareſcunt: quantoque*] Leg. *quodam ferè levi, & prurigine graveſcunt, & palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaereſcunt*, ex Cod. MS. Vide etiam Aëtium. *Conſt.*

p. 365. l. 2. *Minor*] *major.* Conſt.

p. 365. l. 11. *Tum deinde caput atque os diutius perfricare*] Alias, *defricare.* Caeſar.

p. 365. l. 15. P. I. *] P. * --. *Conſt.*

p. 365. l. 23. *Scabri oculi*] ψωροφθαλμία. *Conſt.*

p. 365. l. 25. *Rhinion*] ῥίνιον & ῥίνημα apud Galen. IV. τῶν κατὰ τόπους, à lima, quae ῥίνη: & ῥινάδιον apud Aeginet. lib. III. cap. 22. & lib. VI. cap. 16. *Conſt.*

p. 365. l. 33. *Aſii*] *Aſſii.* Conſt.

p. 366. l. 1. *Nulla autem per ſe materia eſt, quae Pſoricum nominetur*,] ψωρικὴ deſcriptio, quae eadem ferè & à Dioſcoride traditur. *Caeſar.*

p. 366. l. 5. *Additum*, &] *inditum*, &. Conſt.

p. 366. l. 13. *Levant*] *laevant.* Conſt.

p. 366. l. 18. *Exaſperat*,] *exaſperet.* Conſt.

p. 366. l. 27. *Id quod*] & *id quod.* Conſt.

p. 366. l. 32. *Cilicis*,] *cilicii*, aut, ut lib. II. cap. 17. *ſiculi.* Conſt.

p. 367. l. 26. *Manu curandum*] Haec chirurgica ratio lib. VII. cap. 7. *Conſt.*

p. 368. l. 14. Μυδρίασιν] πλατυκοιλίαν. *Conſt.*

p. 368. l. 15. *Hebeſcit: ac penè difficillimè*] *hebeſcit, ac penè caligatur. Difficillimè.* Conſt.

p. 368. l. 22. *Adjiciendum eſt, melle*] *adjiciendum eſt: oculos verò melle.* Conſt.

p. 368. l. 23. *Quidam &c.*] Ἀμαύρωσις. *Conſt.*

p. 368. l. 29. *Ex recenti*] *& recenti.* Cod. *Conſt.*

p. 368. l. 34. Vitium luſcioſorum, νυκτάλωψ, nocturna caecitas Plin. *Conſt.*

p. 369. l. 4. *Sanguine,*] *ſanie*, Cod. & ſic Plin. lib. XXVIII. cap. 11. Dioſcorid. ἰχῶρι. *Conſt.*

p. 369. l. 5. *Ad aſſum*] Lege *id aſſum.* Conſt.

p. 369. l. 23. *Cùm horum*] *cùm harum.* Conſt.

p. 369. l. 23. Quod Redius confirmavit atque illuſtravit. *Morg.*

p. 369. l. 25. *Celeberrimèque*] *celerrimèque.* Conſt.

p. 370. l. 1. *Sed armeniacus,*] *Armeniacus* legendum, ut ſubaudiatur *lapis.* Caeſar.

p. 370. l. 1. *Sed Ammoniacus,*] *ſal ammoniacus.* Conſt.

p. 370. l. 11. *Subremoveri*] *ſummoveri*, vel *ſubitò removeri.* Conſt.

p. 370. l. 17. *Poſſint*] *poſſunt.* Conſt.

p. 370. l. 21. *Ipſos*] *ipſis tantummodo.* Conſt.

p. 371. l. 9. *Cataplaſmata*] *cataplaſmati.* Conſt.

p. 371. l. 10. *Corticis*] *cortices.* Conſt.

p. 371. l. 12. *Decoquatur.*] *decoquantur.* Conſt.

p. 371. l. 15. *Strigilem*] ὠτεσχύτην, ſive ὠτικὸν κλυσέρα, alibi dicit oricularium ſpecillum. *Conſt.*

p. 371. l. 20. *In quo lumbrici cocti ſunt,*] Ἔντερα γαίης, i. ἕλμινθες: *& amarae nuces*, ſive Graecae, id eſt, amygdalae amarae: *& papaveris lacrymae*, id eſt, opii. *Conſt.*

p. 371. l. 29. *Vel id quod amarum*] Infrà dicet *ex Aegyptia faba partem interiorem.* Conſt.

p. 372. l. 2. P. 1. *] P. *. *Conſt.*

p. 372. l. 3. P. * 3.] P. *. *Conſt.*

p. 372. l. 8. *Quae habet caſtorei,*] Galen. lib. III. τῷ κῷ πίπερι, *cum ſapa.* Conſt.

p. 372. l. 11. *Spumae lycii,*] *Argenti* (Alii *nitri*) *ſpumae*, i. λιθαργύρου) *lycii.* Conſt.

p. 372. l. 15. *Specillo*] *piſtillo.* Conſt.

p. 372. l. 27. *Cognominat*] *cognominant.* Conſt.

p. 372. l. 29. XV. *mellis*] XXV. *mellis.* Conſt.

p. 373. l. 4. P. 11. *] P. *---. *Conſt.*

p. 373. l. 10. P. 1. *] Al. P. *---. *Conſt.*

p. 373.

p. 373. l. 15. *Ex Aegyptia faba*] Suprà dixit *id quod amarum in Aegyptia faba.* Conſt.

p. 373. l. 21. P. 1. *] P. *. 1. --. *Conſt.*

p. 374. l. 6. *Flores junci rotundi*] χοινανθος. *Conſt.*

p. 374. l. 7. *Caſtorei albi, piperis longi,*] *caſtorei, albi piperis, & longi.* Conſt.

p. 375. l. 6. *Odoris ſanguinem*] *odoris ſaniem*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 7. *Tamen infundi*] *tandem infundi.* Conſt.

p. 375. l. 21. *Provocabuntur*,] *prolabuntur*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 33. *Ad gravem auditum.*] Βαρυκοΐαν. *Conſt.*

p. 376. l. 2. Nota Celſum in *gravis auditus* curatione monuiſſe, *aurem ipſam conſiderari oportere*, ſi forte appareat *ſordium coitus:* haſque ante, ubi opus ſit, emollitas, auriculari ſpecillo eximendas eſſe.

p. 376. l. 18. *Laureo*] *laurino*, Cod. *Conſt.*

p. 376. l. 28. *Contritis roſae foliis*] *contritae roſae foliis*, Cod. *Conſt.*

p. 376. l. 30. *Surditatem*] *ſorditatem.* Conſt.

p. 376. l. 33. *Se ipſas*] *ſe ipſae*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 2. *Gravetudine*] *gravedine.* Conſt.

p. 377. l. 2. *Morbis*,] *morbo*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 21. *Vel laureo*] *aut laurino.* Conſt.

p. 377. l. 23. *Et nitrum*] *aut nitrum*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 30. *Laureum*] *laurinum.* Conſt.

p. 378. l. 5. *Quo*] *quam.* Conſt.

p. 378. l. 13. *Hamulo retuſo*] Vulſella. pag. 489. l. 7. *Caſaub.*

p. 378. l. 15. *Sternutamenta*] Πτερμικὰ, *ſternutatoria* vocant. Caelius Aurelianus Chronicon lib. I. cap. 1. etiam πτερμικὸν *ſternutamentum* exponit, i. medicamentum ſternutamenta movens.

p. 378. l. 18. *Tabula quoque collocatur*] Vide apud Galenum περὶ κοπῆς πόρων, lib. III. cap. 1. *Conſt.*

p. 378. l. 33. *Plumbi recremento,*] *Molybdaena.* Conſt.

p. 379. l. 4. *Fecerit.*] *faciat*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 5. *Circa nares ſunt*,] *intra nares ſunt*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 6. Ὀζαίναν] Ozaena ex lue venerea frequens. *Conſt.*

p. 379. l. 29. *Liquida fiat*,] *liquida ſit.* Conſt.

p. 380. l. 2. *Dimittendumque in narem eſt*,] *demittendumque in nares*, Cod. *Conſt.*

p. 380. l. 7. *Carunculae*] Σαρκώμαλα apud Aeginetam. *Conſt.*

p. 380. l. 9. *Imis partibus, quae carnoſiſſimae*] *in imis partibus, quae cartilaginoſae.* Cod. *Conſt.*

p. 380. l. 21. *Quae ferè καρκινῶδες*] Ferèque καρκινῶδες. *Conſt.*

p. 380. l. 31. *In dentium autem dolore,*] ὀδοντιλγίᾳ. *Conſt.*

p. 381. l. 9. *Maxillas*] *maxillam*, Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 16. *Non nimium: aridi*] *non minimum: aridi.* Alii, *non nimium aridi cortices.* Conſt.

p. 381. l. 21. *Vino miſto*] οἴνῳ κεκραμμένῳ, meroque opponitur. *Conſt.*

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum raſum*] Alias *cervini ramentum.* Caeſar.

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum raſum,*] *cornu cervini ramentum.* Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 23. *Ficus item pinguis*] *ficu item pingui.* Conſt.

p. 381. l. 25. *Decocta*] *diſcocta*, Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 27. *Eoque ipſo dens fovetur.*] Fortaſſe legendum, *ipſe dens.* Caeſar.

p. 381. l. 27. *Eoque ipſo*] *eoque ipſe.* Conſt.

p. 381. l. 30. *In quem*] *ad quem*, Cod. *Conſt.*

p. 382. l. 7. *Exulceratorium,*] ἑλκωτικόν. *Conſt.*

p. 382. l. 9. *Ficorum partes*] *pinguium* fortaſſe legendum aut *parvarum.* Caeſar.

p. 382. l. 9. *Ficorum partes*] *caprificorum pulveris* i. cineris. Alii *fermenti putris.* In Cod. *ficorum, piperis.* Conſt.

p. 382. l. 21. *Quales hae ſunt. Habet autem papaveris*] *qualis ferè eſt, quae habet papaveris.* Conſt.

p. 382. l. 22. P. 1. *] P. * --. *Conſt.*

p. 382. l. 22. *Pſoreos*] *ſoreos.* Conſt.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes,*] *parvarum* vel *pinguium.* Caeſar.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes,*] *ficorum, piperis.* Cod. *Conſt.*

p. 383. l. 2. *Fortè ſtans*] *per teſtas*, Cod. Vide & cap. 13. infrà. *Conſt.*

p. 383. l. 6. *Solvit. Et alumen ſciſſile in id foramen contectum demitti commodius eſt,*] *ſolvit: & alumen ſciſſile in id foramen conjectum: ſed id tum in canna involutum demitti commodius eſt.* Conſt.

p. 383. l. 11. *Sed agreſtium*] Lib. V. cap. 19, 50. *Conſt.*

p. 383. l. 26. *Tonſillae*] παρίσθμια. *Conſt.*

p. 383. l. 33. *Et in paſſo,*] Dele &. Conſt.

p. 384. l. 1. *Leniterque*] *lenibuſque.* Conſt.

p. 384. l. 5. *In leni igne coquitur*] *in* vacat. *Conſt.*

p. 384. l. 14. *Nardi* P. *.] *Nardi* P. v. *Conſt.*

p. 384. l. 30. *Deinde ex mulſo*] Dele *ex.* Conſt.

p. 384. l. 33. *Ad gargarizandum paulum*] *ad gargarizandum ex fico paulum*, Cod. *Conſt.*

p. 385. l. 4. *Leniterque*] *leviterque.* Conſt.

p. 385. l. 20. *Lenis humor*,] Ut decocti radicis dulcis. Vide lib. VI. cap. 10. *Conſt.*

p. 385. l. 28. Ἀνθηρὰς] Ἀνθηρά i. ἐξέρυθρα, valde rubra & florida, à ſandarachae colore. Nam Heſychio ἀνθηρά, ἡ συνδαράχη. *Conſt.*

p. 386. l. 28. *Quem*] Dicendum fuit *quod*, ut apud Plin. Sed ad Graecam vocem ὅς reſpexit. *Conſt.*

p. 386. l. 29. *Rhus quem Syriacum vocant*] Vide ſis de hac herba Plinium lib. XXIV. cap. XI. Manardi Epiſtolam IV. lib. I. qua contendit voce Graeca *rhos* ſcribendum eſſe. Rhodium in Lexico Scriboniano & Bodaeum a Stapel in Theophraſti lib. III. cap. XVIII. Hiſtor. Plantar.

p. 387. l. 4. *Ad quod humor*] *a quo humor.* Conſt.

p. 387. l. 7. *At ſi lenia*] *at ſi leniora*, Cod. *Conſt.*

p. 387. l. 8. *Quae adurendo cruſtas ulceribus inducant.*] ἐφαρωτικά. *Conſt.*

p. 387. l. 12. *Maximè*] Al. *maxima.* Conſt.

p. 387. l. 27. *De paradontidibus*] Poteſt legi & hic *parulidibus.* Caeſar.

p. 387. l. 30. Παραδοντίδας] Παρυλίδας legendum. Vide Aeginetam lib. VI. *Conſt.*

p. 388. l. 7. *Quas antheras vocari dixi*] Lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 388. l. 15. *Subcrudum*] *tuberculum.* Conſt.

p. 388. l. 28. *Eum ore*] *ejus ore.* Conſt.

p. 388. l. 30. *Sive parotides ſint, ſive non ſint, diutius pus feratur. Quod aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe, maximèque id per fiſtulam venire conſuevit, ubi incidit,*] Legendum: *ſive παρωτὶς fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximèque id per fiſtulam venire conſuevit. Quod ubi incidit.* Conſt.

p. 389. l. 1. *Exceſſit*,] *abſceſſit.* Conſt.

p. 389. l. 13. *Uvae*] Uvae productae chirurgiam vide lib. VII. cap. 12. de uva. *Conſt.*

p. 389. l. 30. *Ubi horum aliquo illita uva eſt, chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maximè prodeſt. Ferè multa*

multa pituita] *chelidoniae quoque ſuccus per cochlear illita uva, maximè prodeſt. Ubi horum aliquo illita uva eſt, fere multa pituita*, Cod. *Conſt.*

p. 390. l. 3. *Cochleario*] *cochleari.* Conſt.

p. 390. l. 8. *Sine eo hac curatione vitae ſubjecta eſt.*] *ſine eo. Ac de curatione uvae productae per manum ratio ſubjecta eſt.* nempe lib. VII. cap. 12. *Conſt.*

p. 390. l. 23. *Fractae*] *fractae.* Conſt.

p. 390. l. 26. *Roſa*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 390. l. 30. *Tabeſcere deſinat:*] ſic etiam loquitur Cato lib. de Re ruſtica. *Conſt.*

p. 391. l. 2. *Oleae*,] *oleae folia.* Conſt.

p. 391. l. 6. *Proficit. Ex*] *proficit: Et ex.* Conſt.

p. 391. l. 16. *Refici eos*] *refigi eos.* Conſt.

p. 391. l. 24. *Hebetia*] Ad regignendam carnem. *Conſt.*

p. 392. l. 6. *Reprimentium experimentum eſt.*] Alii *reprimentibus experiendum eſt.* Et in parotidibus reprimentium uſus periculoſus eſt, quia glandes ſub auribus, quas ipſe is abſceſſus obſeſſit, ſunt emiſſarium cerebri. *Conſt.*

p. 392. l. 13. *Ad umbilicos verò prominentes,*] Ἐξόμφαλον πάθος dicitur ab Aegineta haec umbilici procidentia. Plin. lib. v. cap. 20. prociduum umbilicum vocat, quem prominentem hic auctor. Ἐξόμφαλοι verò hi ſunt, quibus hoc vitium accidit. *Conſt.*

p. 393. l. 10. *Si ex inflammatione coles*] Περιφίμωσις, cui contraria φίμωσις. *Conſt.*

p. 393. l. 12. *Induci*] *adduci.* Conſt.

p. 393. l. 16. *Ducenti*] *reducenti.* Conſt.

p. 393. l. 24. *Continere ſe*] *quieſcere.* Conſt.

p. 393. l. 29. *Summo*] *ſumma.* Conſt.

p. 394. l. 1. *Ulteriore*] *interiore.* Conſt.

p. 394. l. 8. *Tum butyri, & roſae mollis*] *tum butyri, & roſae, & mellis.* Conſt.

p. 394. l. 11. *Aut, ſi*] *at ſi.* Conſt.

p. 394. l. 17. *Uvae madentiori, nariumque*] *uvae madenti, oris, nariumque.* Conſt.

p. 394. l. 26. *Aut Eraſiſtrati*] *at Eraſiſtrati.* Conſt.

p. 395. l. 31. *Ac ſi plus*] *at ſi plus.* Conſt.

p. 395. l. 19. *Myrrhae, aut croci,*] Dele *aut.* Conſt.

p. 395. l. 25. *Habeant: tum in aeneo*] *habeant, in aeneo.* Conſt.

p. 395. l. 31. *Nervos*] Cremaſteras vocat lib. VII. cap. 18. *Conſt.*

p. 395. l. 32. *Profluitque*] Morbus hic vulgo *chaude-piſſe*, id eſt, colis fiſtula. *Conſt.*

p. 395.

p. 395. l. 33. *Non cocta, aut aquae*] Al. *non coacta, at aquae.* Conſt.

p. 396. l. 26. *Haec citra cancrum*] Gangraena eſt, cujus curationem vide lib. VIII. cap. 33. *Conſt.*

p. 396. l. 33. *Paulum demat,*] *paulum demas.* Conſt.

p. 397. l. 10. *Trahat,*] *detrahat.* Conſt.

p. 397. l. 28. *Ibi*] Dele. *Conſt.*

p. 397. l. 29. *Oriri*] *ibi oriri.* Conſt.

p. 397. l. 33. *Quaedam etiam nigrities*] Σφάκελος, ſyderatio. *Conſt.*

p. 398. l. 20. *Ad ora*] *ad oras,* Cod. *Conſt.*

p. 398. l. 25. *Ex faba farina*] *cataplaſma ex fabae farina ex mulſo cocta cum cumino contrito & ex melle coacto.* Conſt.

p. 398. l. 31. *Aut ſi*] *at ſi.*

p. 399. l. 12. *Quod ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit, ferè quoque increſcit,*] *quod ſi ex ictu teſticulis aliquid haeſit, ferè pus quoque increſcit.* Conſt.

p. 399. l. 18. *Rhagadiis*] *rhagadibus.* Conſt.

p. 399. l. 20. *Nec in ſe*] *nec non in ſe.* Conſt.

p. 399. l. 20. *Abhorrentes*] *abhorrendas.* Conſt.

p. 399. l. 21. *At primùm in eo ſaepè, & quidem pluribus locis, cutis exciditur.*] *Ac primùm in eo cutis ſaepè, & quidem pluribus locis ſcinditur.* Conſt.

p. 399. l. 22. Ῥαγάδια] Ῥαγάδας: ſic leg. Plinius vocat *fiſſa ani.* Dicuntur etiam ῥήξεις, i. ſciſſurae, ut ipſe vocat infrà. *Conſt.*

p. 399. l. 25. *Columbina quoque ova*] Ex Hippocr. lib. de Ulceribus. *Conſt.*

p. 399. l. 26. *Purganda*] Teſtis & putaminibus. *Conſt.*

p. 399. l. 31. *Aut hyſſopum*] *aut oeſypum.* Conſt.

p. 400. l. 1. *Et quolibet*] *è quolibet.* Conſt.

p. 400. l. 9. *Ne aridum*] *nec aridum.* Conſt.

p. 400. l. 14. *Condyloma*] Vide infrà, κόνδυλον eſt articulus, à cujus forma condyloma vocatur ejuſmodi excreſcentia. *Conſt.*

p. 400. l. 21. *Verbenae*] Id eſt, herbarum ſtirpiumque frondes. Sic latè vis vocabuli extenditur apud Poëtam:

Verbenaſque adole pingues,
De taediferis. Conſt.

p. 400. l. 23. *Sertula campana*] Melilotus. *Conſt.*

p. 400. l. 28. *Cocta*] *uſta.* Conſt.

p. 400. l. 28. *Hyſſopo ac roſa*] *Oeſypo ac roſa,* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 400. l. 32. *Quibus dum teruntur,*] Vide lib. VII. cap. 22. in curatione ramicis. *Conſt.*

p. 401. l. 3. *Poſteriore*] *ſuperiore*, Cod. *Conſt.*

p. 401. l. 13. *Stibis,*] *ſtibii.* Conſt.

p. 401. l. 15. *Ulcera*,] Rhagadas. *Conſt.*

p. 401. l. 16. *Hoc parum*] *id nondum*, Cod. *Conſt.*

p. 401. l. 23. *Tanquam ex capitulis*] *ex* videtur expungendum. *Conſt.*

p. 401. l. 27. *Atque in quibuſdam parum* &c.] Vide Galenum in Aphor. 12. lib. VI. *Conſt.*

p. 401. l. 31. *Cùm ſanguinis exitum non haberent,*] *cùm ſanguis exitum non haberet.* Conſt.

p. 401. l. 34. *Id nocet*,] Sanguinis fluor. *Conſt.*

p. 402. l. 4. *Oriri*] *ibi oriri*, Cod. *Conſt.*

p. 402. l. 5. *Dura alvus*] i. durae alvi excrementum. *Conſt.*

p. 402. l. 11. *Sciſſuris*] Rhagadibus. *Conſt.*

p. 402. l. 20. P. v. *] P. * vi. *Conſt.*

p. 402. l. 21. *Compungendum*] Capitulum venarum. *Conſt.*

p. 402. l. 23. *Sed quoties*] Vide Aëtium lib. XIV. cap. 5. *Conſt.*

p. 402. l. 29. *Procidentia ſedis* Plinio. *Conſt.*

p. 402. l. 34. *Circumdatum.*] *Circumdetur*, Cod. *Conſt.*

p. 403. l. 16. *Squamae fuliginis*, *calcis ſit adjectum. Si in hac ratione*] *aeris ſquamae*, *thuris fuliginis*, & *calcis ſit adjectum*, *ſi hac ratione.* Conſt.

p. 403. l. 28. Πτερύγιον *Graeci appellant*] *Reduviam* vel *rediviam* vocant Latini. *Caſaub.*

p. 403. l. 31. *Radicula*] *rudicula.* Conſt.

p. 404. l. 1. *Simul malvam ſolent, cùm*] *ſimul malunt: cùm*, Cod. *Conſt.*

p. 404. l. 11. *Squamae*] *Squamae aeris.* Conſt.

p. 404. l. 22. *Scabri ungues*] Scabritia unguium Plin. *Conſt.*

p. 404. l. 24. *Aeque imponi*] *aliquid imponi*, Cod. *Conſt.*

p. 404. l. 27. P. ii. *] Aliàs P. iiii. *Conſt.*

p. 404. l. 30. *Renaſcuntur.*] Aliàs *naſcuntur.* Conſt.

p. 405. l. 13. *Eademque*] Medicamenta. *Conſt.*

p. 405. l. 25. *Plurimum*] *ut plurimum.* Conſt.

p. 406. l. 3. *Hieron*,] *Herones*, Cod. *Conſt.*

p. 406. l. 8. *Euelpiſtus*, &] *Euelpiſtus Phlegetis filius*, &, Cod. *Conſt.*

p. 406. l. 17. *Immiſericors*,] *aegrorum.* Conſt.

p. 407. l. 8. *Luxata igitur*] At de luxatis libro ſequenti, & quod hic tractatur ἔκχυμωσις eſt, id eſt, ſugillatio, quae

quae contuſione fit. Ergo hoc loco mendoſe editur *luxata* pro *ſugillata*. Itaque & *contuſa* ſcriptum inveni : itemque *vexata*, quod planè non diſplicet, ſi pro *contuſis* ſumatur, ut apud Gellium. *Conſt.*

p. 407. l. 11. *Detergatur*] *detergeatur*, Cod. *Conſt.*

p. 407. l. 16. *Id optimum*] *id idem optimum*, Cod. *Conſt.*

p. 408. l. 9. *Excidat*] *excedat*. Conſt.

p. 408. l. 10. *Nihil cucurbitula agere.*] *nihil cucurbitulam agere.* Conſt.

p. 408. l. 23. *Maturior*] *maturiore.* Conſt.

p. 409. l. 3. *Curantis imbecillitas*] *cubantis imbecillitas.* Conſt.

p. 409. l. 4. *Cataplaſmata*] *cataplaſmatis.* Conſt.

p. 409. l. 13. *In his periculum eſt*] *in hoc periculum eſt, ne.* Conſt.

p. 409. l. 19. *Itemque aliam rectam plagam deſiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota*] *Itemque alia rectam ſolùm plagam deſiderant in cute : Alia, quia ferè vehementer cutem extenuant, tota.* Conſt.

p. 409. l. 24. *Parciſſimae*] *pauciſſimae.* Conſt.

p. 409. l. 29. *Exitum*] ἔκπυησιν vocant. *Conſt.*

p. 409. l. 31. *Eſt etiam in rerum natura,*] Id eſt, in rerum naturam cadit. Quintilian. pro *interdum fit.* Conſt.

p. 409. l. 34. *Sinus diffundit,*] *ſinus ſuffudit,* Cod. *Conſt.*

p. 410. l. 5. *Exercuit* ,] *exhauſit.* Conſt.

p. 410. l. 5. *Fluens alvus exercuit ;*] *Fluens alvus exhaurit.* MS.

p. 410. l. 9. *Eſt. Ubicunque medicus ex quacunque cauſa cutem excidit, pure*] *Eſt, ubicunque medicus, & quacunque de cauſa cutem excidat. Pure.* Conſt.

p. 411. l. 6. *Carnoſae*] *calloſae.* Conſt.

p. 411. l. 6. *Fiunt. Illa quoque ipſa carne hebete nec firma, deficere tamen animam, vel ipſa*] *fiunt, illa quoque ipſa carne hebete nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipſa.* Conſt.

p. 411. l. 15. *Diſcernit* ,] *decernit.* Conſt.

p. 411. l. 15. *Fortuna huc illucve diſcernit*] Lege *decernit.* Caſaub.

p. 411. l. 16. *Reperiendam*] *recuperandam.* Conſt.

p. 411. l. 17. *Reſiluerit* ,] *reſilierit.* Conſt.

p. 411. l. 30. *Reficiendo. Aptèque omnia, quae per medicamenta ſuppuratione quoque rupta ſequuntur* ,] *reficiendo aptae. Quae omnia per medicamenta ſuppuratione quoque rupta, ſequuntur.* Conſt.

p. 412. l. 2. *De fiſtulis.*] Vide lib. V. ubi de fiſtulis, & collyriis fiſtularum. *Conſt.*

p. 412. l. 9. *Rectè*] *rectae*, Cod. *Conſt.*

p. 412. l. 13. *Perſequendi*] *perſecandi.* Nihil muto. *Conſt.*

p. 412. l. 16. *Fibulae*] Vulgò *hapes*, *attaches.* Conſt.

p. 412. l. 19. *Excidi*] *incidi.* Conſt.

p. 412. l. 26. *Subter exire*,] *ſubter ire.* Conſt.

p. 412. l. 29. *Solent*] *ſolent quoque*, nempè fiſtulae. *Conſt.*

p. 413. l. 3. *Hunc ore ille continuit.*] *ſpiritum ore aeger continuit.* Conſt.

p. 413. l. 8. *Sicca linamenta*,] Vulgò *charpie*, *plumaceaux.* Conſt.

p. 413. l. 19. *Ibi ſit*] In inteſtinis. *Conſt.*

p. 413. l. 21. *Auctores parum modum*] *auctores ſcripſerunt*, *parum tamen modum.* Conſt.

p. 414. l. 8. *Deſiderant ea*] *deſiderant eae.* Conſt.

p. 414. l. 8. *In hoc*] *in hanc*, nempè fiſtulam. *Conſt.*

p. 414. l. 16. *Linum debet eſſe crudum*,] Vulgò *fil écru*, filum rude ac novum, nondumque lixivio maceratum. *Conſt.*

p. 414. l. 22. *Superior*] *exterior* quidam legunt. *Conſt.*

p. 415. l. 1. *Penicillo*] *ex penicillo.* Conſt.

p. 415. l. 13. *Ora*] *orae.* Conſt.

p. 415. l. 18. *Recte*] *recta.* Conſt.

p. 416. l. 13. *Id tranſit*,] *id tranſiit.* Conſt.

p. 416. l. 14. *Itaque*] *eaque*; vel *ac ita.* Conſt.

p. 416. l. 26. *Parte ita*] Dele *ita*, vel lege *iſta.* Conſt.

p. 416. l. 29. *Hamo retuſo*] τυφλαγκιστρῳ. *Conſt.*

p. 416. l. 30. *Scalpello.*] *A ſcalpello*, ἀπὸ τοῦ σμιλίου, ἢ μήλης ἰσχυράς. Hippocrat. *Conſt.*

p. 416. l. 33. *Sub eo*] *ab eo.* Conſt.

p. 417. l. 3. *Generibus ſubjicienda ſunt*, *quae*] *generib. adjicienda ſunt*, *quae.* Conſt.

p. 417. l. 5. *In corpore*] *in corpus.* Conſt.

p. 417. l. 6. *Inſedit.*] *incedit*, vel *inſidit.* Conſt.

p. 417. l. 8. *Ipſa in anguſto eſt.*] *ipſa anguſta eſt.* Conſt.

p. 417. l. 15. *Si mucro*, *ſi arundo inhaeret*] *ſi mucroni arundo inhaeret.* Conſt.

p. 417. l. 19. *Forfice*,] *forcipe.* Conſt.

p. 417. l. 25. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 417. l. 28. *Fiſſis*] *fixis.* Conſt.

p. 418. l. 3. *Diocleum graviſcum*] Διόκλεος γράφισκον *Graeci vocant.* Βελουλκόν. Γράφισκος, ſic dicitur à forma graphii. *Conſt.*

p. 418. l. 9. *Lateribus*, *leviterque extrema in eam*] *a lateribus extrema leviterque in eam.* Conſt.

p. 418. l. 24. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 418.

p. 418. l. 33. *Quoque ictum*] *quoque victum.* Conſt.

p. 419. l. 2. *Literae* $\overset{a}{\dagger}$] b. $\dagger$ b. a. *telum.* b. *terebra.* Conſt.

p. 419. l. 3. *Diducuntur*] *deducuntur.* Conſt.

p. 419. l. 25. *De qua ſatis alio loco dictum eſt.*] Vide Libro VI. *Conſt.*

p. 419. l. 1. Γάγγλας,] γάγγλια. *Conſt.*

p. 420. l. 11. *Tunica ſua includuntur*,] Tunicâ includi ganglia quidam negant. Vide pag. 410. *Conſt.*

p. 420. l. 17. *Ejecta*] *exſecta.* Dicet tamen infrà: *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet.* Conſt.

p. 420. l. 24. *Aliqui*] *aliique*, Cod. *Conſt.*

p. 420. l. 24. *Quibus aliqui*] *alii aliique* i. e. *diverſi*: cujus conjectura ex V. C. in quo *aliique* legitur. *Scal.*

p. 420. l. 26. *Meliceridi*] De meliceria ulceris fiſtuloſi genere. Vide lib. V. *Conſt.*

p. 421. l. 2. *Subjecta carne*, *ea ſepararetur*,] *& ſubjecta carne ea ſepararetur*, Cod. *Conſt.*

p. 421. l. 24. *Veſicae*] ὑδατίδες Aeginetae. *Conſt.*

p. 421. l. 25. *Levesque pituitae curſus*,] ἐπιφοράς. *Conſt.*

p. 421. l. 29. *Tranſverſam*] *tranſverſa.* Conſt.

p. 421. l. 31. *Et ut locus*] *& ut qua locus.* Conſt.

p. 422. l. 1. *Superinunge collyrio debet ex iis aliquo*, *quo lippientes oculi ſuperinunguntur*] Ad verbum *Superungo* in Theatro Junckeriano, & Fabri Theſauro affertur locus hic. Revera codices variant; & ſi quidem Scribonius Largus compoſ. 29. ſcripſit *ſuperunctum*, non eſt temere huic verbo auferenda Romana Civitas. Tutius tamen adhibetur *Superinungo*, quod hic habent meliores libri, quod repetitur à Celſo l. 6. c. 6. ſect. 1. quod uſurpat etiam Largus compoſ. 27. Non eſt praetereundum, verba haec Celſi, quae duo membra complectuntur, in Theatro Junckeriano partim ad Celſum, partim ad Largum referri, ut verbum *Superungo* bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile eſt, quam multa in lexicis excudendis peccentur ab Operis. Editiones omnes meae & *Superungo* & *Superinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *Superungi collyrio debet ex iis aliquo*, *quo lippientes oculi ſuperinunguntur.* Juntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata eſt, ſic habet, *Super ungi - - ſuper inunguntur.* Codices quos in altero forte loco inſpexi, quem Animadverſio quoque memorat (lib. 6. c. 6. ſect. 1.) in eo quidem congruunt, quod ambas voces in unum jungunt; ſed hoc tamen diſcrepant; quod Forolivienſis habet, *Superinungi*; Venetus *Superungi.* Pariter apud Largum, ut

non modo Compos. 27. lego *superinungantur*, sed etiam Comp. 26. *Superinungere*; sic Compos. 29. in quatuor meis Editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547. Stephani A. 1567. Rhodii A. 1655; Constanter lego, *superunctum*. Morg.

p. 422. l. 9. *Crithe.*] κελθὴ vel πωθία Galeno lib. IV. περὶ κατὰ τόπους. *Const.*

p. 422. l. 24. *Chalazio*] *grando*, χάλαζα, vel χαλάζιον. *Const.*

p. 422. l. 26. *Sed neque utique*] *sed nec utique*. Const.

p. 422. l. 29. *Ideoque ea* χαλάζια *vocant.*] *Grandini similia sunt, ideoque ea* χαλάζια *Graeci vocant.* Const.

p. 422. l. 29. Χαλάζια] Bochart. Hieroz. Part. II. l. 5. c. 9. p. 721.

p. 422. l. 32. *Diducenda*] *deducenda.* Const.

p. 423. l. 4. Πτερύγιον] Unguis, vulgo *la maille.* Vide Aeginetam lib. III. cap. 22. *Const.*

p. 424. l. 6. *Patefcit*] *patefit*, leg. *patefecit.* Const.

p. 424. l. 6. *Per quod postea semper humor descendit,* ῥυάδα *Graeci vocant.*] *Rhyada*, non *rhypada*, ut hactenus, legendum mihi videtur, idque partim ratione vocabuli ad rei significationem alludentis respondentisque; partim quia huic lectioni Symon Genuensis adstipulari videtur, ex sententia Demost. cujusdam, quem crebro ille citat, cujus & haec verba citat, quibus rhyada ille ita describit: *Rhyas*, inquiens, *est continuus lachrymae fluor.* Quanquam dicat idem auctor, qualisqualis est apud Cels. *rhypada legi.* Quin & huic sententiae meae adstipulari videtur Hermolaus Barbarus in suis Corrol. Quid quod & apud ipsum Galen. lib. 14. Θεραπευτικῆς ita legitur, ubi de oculorum vitiis agit, ῥυαδόςque appellat, de quo hic differit Cels. oculorum vitium. *Caesar.*

p. 424. l. 7. Ῥυάδα] ἀπὸ τῆς ῥύσεως, vel ῥοιάδα. *Const.*

p. 425. l. 13. *Excidi*] *excipi.* Const.

p. 425. l. 15. *Ex ipso abscindat*] *ex ipso abscindatur*, nempe angulo. *Const.*

p. 425. l. 24. *Inter se palpebrae coalescunt*] Aëtius lib. VII. cap. 66. συφύσιν τῶν βλεφάρων dixit, Paulus Aegineta lib. VI. cap. 15. σύμφυσιν βλεφάρων. *Const.*

p. 425. l. 30. *Glutinabit*] *glutinavit.* (alii *agglutinatur*) ἀγκυλοβλέφαρον, sed utrumque vitium. Ego sub utroque retineo. Nam ibi *sub* pro *in* ponitur, ut cap. 5. lib. VII. sic ὑπὸ vice ἐν interdum. *Const.*

p. 426. l. 1. *Adversum specillum*] Adversum specillum est μήλης πυρὸν (μηλωτὶς verò sive μηλωτὶς Aeginetae,

ἡ μήλη

ἡ μήλη ἔξωτις Hippocr. *Specillum oricularium* seu potius *auricularium*) suprà dicebat *specilli manubriolo*. Const.

p. 426. l. 5. *Aut ubi*] *at ubi*. Const.

p. 426. l. 7. *Cum moderatione*,] *Temperata manu* suprà. *Const.*

p. 426. l. 11. *Medicamentis*, *quibus asperitudo curatur*,] Λεπτυντικὰ φάρμακα (nisi potius λειαντικὰ) apud Aeginetam. *Const.*

p. 426. l. 12. *Vertatur*] *evertatur*. Const.

p. 426. l. 14. *Ipsique etiam*] *ipsique aegro etiam*. Const.

p. 426. l. 23. Αἰγιλώπα] αἰγιλώπη vel αἰγίλωψ (& antequam disruptum exulceretur, ἀγχίλωψ Aëtio) lachrymalem fistulam vocant. *Const.*

p. 426. l. 27. *Recurvatae*] *aequatae*. Const.

p. 426. l. 28. *Color pallet*] *colore pallent*. Const.

p. 427. l. 1. *Ea verò*] *eos verò*. Const.

p. 427. l. 4. *Cum eam non ignotum*] *quamvis*. Alii *cum eo ne*. Const.

p. 427. l. 15. *His squama accedat*,] *huic squama abscedat*. Const.

p. 427. l. 24. *De pilis palpebrarum oculum irritantibus*,] Πῶσις βλεφάρων, ἢ φαλάγγωσις. *Const.*

p. 427. l. 27. *Modò sub ordine naturali*] Διαχάσις. *Const.*

p. 427. l. 31. *Tenuis acus ferrea*] Haec curatio Aeginetae lib. VI. cap. 13. καῦσις. *Const.*

p. 428. l. 1. *Sub ipsis*] *super ipsis*. Const.

p. 428. l. 1. *Sub ipsis pilorum radicibus angulo immittenda est*, *ut ea tertiam partem palpebrae transvehat*.] Non puto, vocem hanc ultimam retineri posse, quamvis etiam in Fabri Thesaurum postrema editione recepta fuerit. In Gryphiana, & aliis quibusdam legitur *transsuat*, quod consonum est verbis paulo post sequentibus: *Quidam ajunt*, *acu transsui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere*. Acus autem, & quodlibet instrumentum acui simile transsuere dicitur, quoties perforat, tametsi filo careat. Si quis pro *transvehat* pugnare velit, is ostendere debebit, verbum hoc neutrorum more usurpari posse. In eodem Fabri Thesauro habetur & *Traveho*, quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa ex lib. 2. R. R. c. 7. *Flumen travehundum est*. Verum in Editione Veneta principe, & in Aldina leg. *trajiciendum*. In Forolivienſi codice legimus, *transvehat*; in Veneto, *transsueat*. Illius scripturam habent Editiones Juntae, Caesarii, Stephani; hujus ambae Manutiorum. Pantinus tamen,

Conſtantinus, Ronſſeus ediderunt, *tranſuat*; hic etiam in margine adſcripſit, *tranſeat*. Morg.

p. 428. l. 10. *Acu tranſiui*] Ἀναβεχισμὸς dicitur haec curandi ratio à Paulo Aegineta lib. VI. cap. 13. *Conſt.*

p. 428. l. 18. *Foramen*] *ferrumen* in antiquo: infrà vocat *gluten*, quo vinctus eſt pilus. *Conſt.*

p. 428. l. 30. *Ea verò curatio*,] Ἀναβράφη ſive καταβράφη Aeginetae lib. VI. cap. 8. & 11. *Conſt.*

p. 428. l. 30. *Quae palpebrae laxioris*] Elegans relativi trajectio, quae rotundiorem numeroſioremque efficit orationem, quàm *palpebrae laxioris, quae*. Conſt.

p. 429. l. 7. *Qua deinde*] *quod deinde*. Conſt.

p. 429. l. 9. *Ut de interiore quae*] *ut de inferiore, quae*. Conſt.

p. 429. l. 13. *Palpebra*] *palpebra eſt laxata*. Conſt.

p. 429. l. 23. *Habenula*] Cutis ſegmentum oblongum. *Conſt.*

p. 429. l. 25. *Quae ſupra tres*] Aegineta *tres*: vet. *quatuor*: Aëtius *quinque* dixit. *Conſt.*

p. 429. l. 30. *Satis tuetur*] A pilorum punctione. *Conſt.*

p. 430. l. 5. *Interdum etiam alia de cauſa*] Fit à natura, uſtione, cicatrice, ſenectute, ſutura latiore & malè facta. *Conſt.*

p 430. l. 15. *Cute*] *cutis*. Conſt.

p. 430. l. 29. *Senectute*,] Aegineta *relaxatione*. Conſt.

p. 430. l. 32. *Plagae*] Lunatae. *Conſt.*

p. 430. l. 8. *Tunica*,] Cornea. *Conſt.*

p. 431. l. 11. Σπιφύλωμα] Vide Aëtium lib. VII. cap. 34. Aeginetam lib. III. cap. 22. *Conſt.*

p. 431. l. 15. *Ex interiore*] *ex inferiore*. Conſt.

p. 431. l. 31. *Aliàs feci mentionem*,] Pag. 367. Sex oculorum tunicae.

1. Ἐπιπεφυκὼς, *adnata*. Oritur ex pericranio.
2. *Incognita* veteribus, ob idque *innominata*. Fit ex nerveis muſculorum oculi tenuitatibus.
3. Κερατοειδὴς, *cornea*. Oritur à dura membrana cerebri.
4. Γλαγοειδὴς, *uvea*, vel κορεοειδὴς (quia κόρη, *pupilla*, quae in ejus foramine,) naſcitur ex tenui menynge, nervumque opticum conveſtit.
5. Ἀμφιβληστροειδὴς, *reticularis*. Gignitur ex nervo optico.
6. Ἀραχνοειδὴς, telae aranearum ſimilis. Ipſa ſimiliter ut quarta ex tenui menynge naſcitur. *Conſt.*

p. 432. l. 9. *Ea qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillae*] *eaque*,

eaque, *qua parte alba*, *eſt ſatis craſſa* : *pupillae*, Cod. *Conſt.*

p. 432. l. 18. *Ad membranam cerebri perveniunt*, *eique*] *Ad membranas cerebri perveniunt* (immò ex eis naſcuntur), *eisque*. Vid. adnot. *Conſt.*

p. 432. l. 23. *Eoque*] *eaque*. Conſt.

p. 432. l. 27. *Ex cujus colore*] Color iridis fit ab uvea tunica. Color pupillae apparet ex reflexione humoris vitrei, cùm è fundo obſcuro exſerit ſe ſpecies. *Conſt.*

p. 432. l. 30. *Membranula*] Uvea & cornea. *Conſt.*

p. 432. l. 32. *A qua videndi facultas proficiſcitur*,] Tres humores oculi :

1. Ὑδατώδης, *aqueus*, vel ὠοειδής, *albugineus*, qui paucus, ſemicircularis jacet in parte anteriore : gignitur ex nutritione ; effuſuſque vulnere reſtauratur interdum, nec viſus amittitur. *Conſt.*
2. Κρυσταλλοειδής, *cryſtallinus*, qui ſplendidus, ſphaericus, globi, quem reliqui duo conſtituunt, in centro locatus, penè princeps videndi inſtrumentum. Ex vitreo alitur.
3. Ὑαλοειδής, *vitreus*, qui multo copioſior ſemicircularis, concavus (nam cavitate ſua cryſtallinum excipit) poſteriorem partem praecipuè occupans. Alitur à tunica reticulari.

Locus autem corruptiſſimus ita caſtigandus : *Id autem, ſuperveniens ab interiore parte membranula includit* (*ſub his gutta humoris eſt*, *ovi albo ſimilis*) *à quo videndi facultas proficiſcitur.* Κρυσταλλοειδὲς *à Graecis nominatur. Gutta humoris*, intelligit ὑδατῶδες ſive ὠοειδὲς, *aqueum humorem. Facultas proficiſcitur.* Si ut à cauſa falſum : ſi ut ab inſtrumento fermè praecipuo verum. Ἀραχνοειδὴς membranula vitreum & cryſtallinum complectitur. *Conſt.*

p. 2. 433. l. 1. Κρυσταλλοειδὴς] ἀραχνοειδὴς. *Conſt.*

p. 433. l. 5. *Interiori potentiae*] Videndi. *Conſt.*

p. 433. l. 6. *Vitiique ejus*] *vitii ejus*. Conſt.

p. 433. l. 12. *Figura in aliam vertit*] *figura*, *in aliam vertitur*. Conſt.

p. 433. l. 19. *Curatio*] *curationi*. Conſt.

p. 433. l. 22. *Neque exiguus neque concavus*] Negatio cadit in Adject. *Conſt.*

p. 433. l. 26. *Durities quaedam*] *duritie quadam*. Conſt.

p. 433. l. 31. *Lumine adverſo*, *ſic ut contrà medicus*] *lumini adverſus*, *ſic ut contra medicum*. Conſt.

p. 433. l. 34. *Et immobile*] *ut immobile*. Conſt.

p. 434. l. 2. *Acies*] Oculi acies videndique facultas, laeſo humore cryſtallino. *Conſt.*

p. 434. l. 7. *Aut acuta, aut fortè non nimium tenuis, eaque demittenda. Sed recta est per*] *est acuta, aut certè non demittenda, sed recta est, per.* Const.

p. 434. l. 9. *Summas duas tunicas*] Adnatam & corneam. *Const.*

p. 434. l. 21. *Parti*] *parte.* Const.

p. 434. l. 25. *Late*] *latis.* Const.

p. 435. l. 3. *In hoc capite Graecorum* ὑποσφαδισμὸς, σφεισκυφισμὸς, & ἀγγειολογία tractatur. *Const.*

p. 435. l. 11. *Ex levibus*] *& levibus.* Const.

p. 435. l. 21. *Necessario*] *necessaria.* Const.

p. 435. l. 26. *Patent*] *parent.* Const.

p. 435. l. 33. *Os*] *calvariae os.* Const.

p. 436. l. 17. *Nationes quoque*] *nationes quasque.* Const.

p. 436. l. 19. *Qui novem lineis*] σφεισκυφισμὸς & ὑποσφαδισμὸς. *Const.*

p. 436. l. 25. *Rectè*] *rectas*, vel *rectà.* Const.

p. 436. l. 25. *Diducerent*,] *deducerent.* Const.

p. 436. l. 28. *Inductisque*] *diductisque*, Vet. *Const.*

p. 437. l. 3. *Post sanguine fuso*,] *post sanguinem effusum.* Const.

p. 437. l. 17. *Valentior*] *violentior.* Const.

p. 437. l. 18. *Legi*] i. *seligi.* Nam hic & infrà σφὶ ἀγγειολογίαι. *Const.*

p. 437. l. 22. *Cervicem, ac frontem, deinde*] *verticem ac frontem oportet, deinde.* Const.

p. 437. l. 27. *Maxillas*] *maxillam.* Const.

p. 438. l. 5. *Erumpat*] Crustis decidentibus. *Const.*

p. 438. l. 6. *Per hoc*] Puris diuturnam vacuationem. *Const.*

p. 438. l. 7. *Per illud*] sanguinis eruptionem. *Const.*

p. 438. l. 7. *Exhauriri*] Alimento privari, unde oculi ἀτροφία, & φθίσις sive tabes. *Const.*

p. 438. l. 23. *Cicatricem*] In qua caro excreverit. Nam ὑπερσάρκωσιν posuit Aegineta. *Const.*

p. 439. l. 10. *At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt*,] Ut olim in servitiis Thracum. *Const.*

p. 439. l. 28. *Curta in auribus*] Κολώδομα. *Const.*

p. 440. l. 8. *Mutatione*,] *mutilatione.* Const.

p. 440. l. 8. *Quod etsi in levi mutilatione &c.*] Per hunc unum Celsi locum vox *mutilatio* inter latinas obrepsit, & in Junckeri Fabrique Thesauro sine ulla controversia sedem posuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque Editiones meae habent: *Quod in levi muta-*

mutatione &c. Idem habent quinque aliae meae; quanquam Conſtantinus atque Ronſſeus in libri ora ſcripſerunt, *mutilatione.* Quam ego vocem in neutro codice inveni; ſed in utroque, *mutatione.* Morg.

p. 440. l. 17. *Curatum*] *Curtum*, *curtatum* reperi: *curandum* Alii. *Conſt.*

p. 440. l. 21. *Repoſuimus*] *reſolvimus*, Vet. *Conſt.*

p. 440. l. 30. *Interdum autem*] *interdum tamen.* Cod. *Conſt.*

p. 441. l. 1. *Inis venarum*] *iniſve narium.* Sic in antiquo. Alii *genarum.* Conſt.

p. 441. l. 4. *Si quid aut medio naſo*,] Haec videntur è margine irrepſiſſe. *Conſt.*

p. 441. l. 6. *Curata*] *curta.* Conſt.

p. 441. l. 16. *Illita ſpuma argenti*] Sic etiam ſequenti pag. *Conſt.*

p. 441. l. 32. *Poſui.*] Cap. 8. lib. VI. *Conſt.*

p. 442. l. 4. *Implicitum linamentum*,] τρεπτὸς μοτός. *Conſt.*

p. 442. l. 5. *Ex penicillo reſpergendum*] ἐλυχνιατὸς μοτὸς Aeginetae. *Conſt.*

p. 442. l. 8. *Vulnus purgandum*] *ulcuſculum purgandum.* Conſt.

p. 442. l. 23. *Sutilem*] *ſubtilem.* Conſt.

p. 443. l. 10. *Areſcentium*] *madeſcentium.* Alii exponunt *ulcere putri corroſarum.* Conſt.

p. 443. l. 13. *Incidat*] *inſidat.* Conſt.

p. 443. l. 28. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 443. l. 32. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 444. l. 1. *Forfex*] *forceps.* Conſt.

p. 444. l. 2. *Os carum*,] *os rarum*, *cui dens inhaeret.* Alii *earum*, nempe maxillarum. *Conſt.*

p. 444. l. 6. *Forfex*] *forceps.* Conſt.

p. 444. l. 15. *Fractum*] *factum.* Conſt.

p. 444. l. 16. *Indureſcit*] *intumeſcit.* Conſt.

p. 444. l. 16. *Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla &c.*] Non ſine iis legi oportuit, quae ipſorum loco ſunt, tum in pervetuſto Nicolai libro, tum in illis, quos Junta, & Caeſarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars eſt a Conſtantino, Ronſſeo, aliiſque in margine propoſita: *Quod ſi factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit;* hoc eſt, ſi fracti oſſis particula educta ſtatim non ſit, MS. *quod ſi factum - - - - - - ut is.*

p. 445. l. 6. *Is qui*] *is autem qui.* Conſt.

p. 445. l. 10. *Forfice, quam rhizan*] *forcipe, quam* ῥιζάγραν. *Conſt.*

p. 445. l. 11. *Quam ῥιζάγρων Graeci vocant*] Vox *Rhizagra*, quae hic Graece scribitur, in Fabri Thesauro latinam formam induit. *Est* autem ῥιζαγρα forceps ad evellendas dentium radices *a* ῥίζα radix, & ἄγρα captura. Caelius Aurelianus *dentiducum* appellat de tard. pass. cap. 4. prope finem. Quidam codices pro ῥίγρα habent ῥίζα. Eadem, opinor, causa; quae Nicolaum in Ed. Florentina, coegit Juntam in Veneta A. 1524. edere, *antidyades*, idque non sine manifesto errore, & *rizan*. Caesarius tamen, Pantinus, Constantinus, Ronsseus, cum primam illam vocem Graecis litteris proposuissent, hanc Latinis scripsere *rhizan*, quanquam duo postremi in margine Graecis litteris addiderunt, ῥιζάγραν. *Morg.*

p. 445. l. 14. Ἀντάδες *autem a Graecis appellantur*] Graeci dicunt Ἀντάδα (vel παιδίωμια, ut est apud Pollucem lib. 2. c. 4. sect. 201.) faucium tumores post hypoglottida utrinque prominentes, ab ἀντάζω, *adversus sum*, quod hic morbus rebus glutiendis adversetur, vel ut docent Grammatici, ἀπὸ τῶ φαίνεσθαι ἀντία ἀλλήλαις τῇ τῶν ἀμυγδάλων, *quod appareant invicem oppositae aperto ore*. Basilii Fabri Thesaurus recepit hanc vocem inter latinas, fortasse quod in Florentina Celsi Editione 1478. latinis litteris scripta sit. Verum Typographus ille Graecis typis carebat, ideoque non hanc solum, sed omnes Graecas voces latinis formis expressit. Affertur etiam in eo lexico lex 14. tit. 1. lib. 21. Digest. Sed ibi quoque optimae Editiones; imo omnes, quas ego vidi, habent ἀντιάδες per Graecas litteras. *Morg.* Ep. 111.

p. 445. l. 21. *De Uva.*] Vide pag. 389. de Uvae morbis. *Const.*

p. 445. l. 24. *Solet enim*] Ex Hippocrat. Prognost. lib. 111. cap. 10. *Const.*

p. 445. l. 29. *Deducta*] *diducta*. Const.

p. 445. l. 31. *Summa, tenuis est*] *Summa verò, tenuis est*. Const.

p. 445. l. 32. *Volsella*] τῷ μυδίῳ, ταφυλάγρα, vel ταφυλοπάγρῳ. *Const.*

p. 446. l. 9. *Lingua verò quibusdam*] Hoc vitium vocatur ἀγκυλόγλωσσον, (quo qui laborant, μογιλάλοι vocantur.) De ejus curatione Aëtius lib. VIII. cap. 38. *Const.*

p. 446. l. 13. *Membrana incidenda*] τῷ ἀγκυλοτόμῳ, id est, ferramento, quo ἀγκύλωσις linguae tollitur. *Const.*

p. 446. l. 20. *Eam premeret*] *eam promeret*. Const.

p. 446.

p. 446. l. 27. *Consistit in tunica*] *contegitur velamento.* Vide lib. VII. cap. 2. *Const.*

p. 446. l. 28. *Movet :*] *non movet*, Cod. *Const.*

p. 446. l. 29. *Semel*] *simplici plaga.* Const.

p. 447. l. 2. *Labra autem saepè finduntur*] *Labrorum fissuras* vocat Plinius. *Const.*

p. 447. l. 16. Βρογχοκήλην] Βρογχοκήλη, vulgo *le gros gosier* vel *le goitre.* Plin. lib. XXII. cap. ult. *guttura* vocat. & lib. XXII. cap. 17. dixit *guttura incipientia turgescere :* unde guttur. *Const.*

p. 447. l. 23. *Exeditur*] *exuritur.* Const.

p. 447. l. 27. *Tumore una linea*] *tumor unâ linea.* Const.

p. 447. l. 30. *Velamento*] *tunicâ.* Const.

p. 448. l. 3. *Inspergenda adurentia, linamentisque id curandum est, caeteris*] *inspergenda adurentia linamentis, idque curandum est caeteris.* Const.

p. 448. l. 30. *Frigore comminuitur :*] *frigore non imminuitur*, Cod. *Const.*

p. 449. l. 2. *Latus extenuatum in ventrem est :*] *latus, extenuatus in verticem est*, Vetus Exemplar. *Const.*

p. 449. l. 20. *Iisdem*] *iidem.* Al. saepè ita. *Const.*

p. 449. l. 23. *Uterum*] *ventrem.* Al. saepissimè sic. *Const.*

p. 449. l. 26. *Exceptus est*] *excipitur.* Const.

p. 449. l. 32. *Nam sic id quod supra*] *Nam sic adstricta, id quod infra*, Cod. Vide pag. 366. *Const.*

p. 449. l. 34. *Vinxerunt*] *vincirent.* Const.

p. 451. l. 4. *Aliâs dixi.*] Cap. 21. lib. III. *Const.*

p. 451. l. 20. *Media circum surgente quodam nodo,*] *medio circum surgente quadam mora.* Const.

p. 451. l. 23. *Ulteriorem*] *interiorem.* Const.

p. 452. l. 24. *Alienantur*] Alterari, ἀλλοιῶσθαι. *Const.*

p. 452. l. 33. *Membranae interiori*] Peritonaeo. *Const.*

p. 453. l. 6. *Concidant*] *considant.* Const.

p. 453. l. 10. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 453. l. 10. *Diduci*] *deduci.* Const.

p. 453. l. 11. *Summae cutis*] Epigastrii. *Const.*

p. 453. l. 14. *Vincienda*] *facienda*, vel *injicienda.* Const.

p. 453. l. 24. *Sit, quae retusa est. Semel*] *sit quae acuta, propinqua quae retusa est. Simul.* Const.

p. 454. l. 3. *Trajectis.*] Quod suprà dixit *permutatis.* Const.

p. 454. l. 5. *Impressam*] *expressam.* Const.

p. 454. l. 14. *Abdominis membrana*] Peritonaeum. *Const.*

p. 454. l. 15. *Rumpitur.*] Quid vociferatione ? quid saltu ? *Const.*

p. 454. l. 25. *Super*] *ſupra.* Conſt.

p. 455. l. 2. *Immittendae*] *incidendae.* Conſt.

p. 455. l. 24. *Medulis*] *glandulis.* à Galeno III. Alimentorum glandulis teſtes accenſentur. *Conſt.*

p. 455. l. 32. Ἐρυτροειδῆς] Verbum hoc, cùm de eo jam diu dubitaſſem, quoniam modo ſcribendum eſſet, propterea quòd nondum mihi ad manum erant Galeni opera Graeca omnia, unde ipſum poſſe reſtitui conjectabam, nec falſò, tandem à doctiſſ. Georgio Agricola reſtitutum accepi. Qui tamen & ipſe de ejus verbi ſcriptura ſe aliquando addubitaſſe, literis ad me datis teſtatur, quòd apud ipſum Galenum loco uno aut altero ita ſcriptum invenerit, ἐρυτροειδὴς per τ non per θ in eodem ſignificatu, id quod Atticorum conſuetudine, proprietateve factum à Galeno opinatur, ut qui ρ pro λ ſcribere conſueverunt, ut κρίβανον ἀντὶ τοῦ κλίβανον. Verùm cùm idem verbum apud eundem Galenum locis compluribus, & apud alios ejuſdem profeſſionis auctores ſcriptum inveniſſet, eo quo nunc modo adnotatum eſt, hoc quoque ſcribendum hic adjudicabat, verbum videlicet deductum ἀπὸ τοῦ ἐλύτρου καὶ εἴδους. *Caeſ.*

p. 455. l. 32. *Hae autem*] *Hi*, nempe teſticuli. *Conſt.*

p. 455. l. 32. *Tunica*] Prima teſticulorum intimaque ἐπιδίδυμις, 2. ἐρυθροειδής, 3. δαρτός, 4. extimaque, ὀσχεὸν, *ſcrotum.* Conſt.

p. 455. l. 34. Quae ἐλυτροειδὴς] Nicolaus Loënſis cum quibuſdam codicibus ἐλυθροειδὴς legendum eſſe putat, Miſcellan. l. 9. c. 7.

p. 456. l. 21. *Tunica*,] Peritonaei. *Conſt.*

p. 456. l. 27. *Tunicas, & ob id ejus rei patientes diducit*, ἐντεροκήλην] *tunicas, & ejus rei patientes diducit, ob id* ἐντεροκήλην. *Conſt.*

p. 456. l. 30. *Herniae nomen eſt*] *Hernioſus* apud veteres *ponderoſus* dicebatur, ut in Levitici veteri verſione latina & in fabula Querelo i. e. Aulularia ad Plauti imitationem facta. Sed proprie de *enterocele* intelligitur. *Scal.*

p. 456. l. 34. *Aliquo modo collocatum.*] *Alio quovis modo collocatum eſt.* Conſt.

p. 457. l. 8. *Deſidit, interdum ſic dividitur*] *deſinit, interdum ſic diſcutitur.* Conſt.

p. 457. l. 10. *At ſi clamore*] *at clamore.* Conſt.

p. 457. l. 12. *Diffunditur*,] *diſtenditur.* Conſt.

p. 457. l. 14. Hic vero ſcribendum: *tactu laeve*, ipſe per ſe Auctor indicat, qui paulo ſupra inter ſigna, quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocele diſtinguere, *tactu vero*, in-

inquit, *tumor inaequalis est.* Morg.

p. 457. l. 19. *Accepto*] *concepto*, Al. *Const.*

p. 457. l. 27. *Distringit*] *distendit*; aut *distringit* intelligitur ex distentionis sensu. *Const.*

p. 457. l. 30. *Hae gravatae occaluerunt*] *hae genitae* (Aëtius ἐπιγενητὸν κατῶνα vocat) *occulluerunt.* Const.

p. 458. *Priora*] *propiora*, Cod. *Const.*

p. 458. l. 8. *Subesse dicimus: si tumor*] *subesse dicimus: humor sic deprehenditur, si tumor*, Cod. *Const.*

p. 458. l. 14. *Arte*] *arcte.*

p. 458. l. 26. *Visu*,] *nisu*, vel *nixu.* Const.

p. 459. l. 8. *Praeterquàm quod*] *praeterquàm etiam quod.* Const.

p. 459. l. 19. Σαρκοκήλην] Σαρκοκήλη propriè glandulosae testium carnis incrementum. *Const.*

p. 459. l. 25. *Nervus ex quo*] Κρεμαστής. *Const.*

p. 459. l. 29. *Varices*] *Ramices* planè legend. Nam βουβωνοκήλη, *inguinis ramex*, ut cap. 24. estque prolapsus intestini, aut omenti, aut utriusque in inguem: fitque rupto, aut extenso peritonaeo. Lege Aeginetam lib. III. cap. 54. *Const.*

p. 460. l. 12. *Simul ad*] *simulac ad.* Const.

p. 460. l. 15. *Triduum*] *triduo.* Const.

p. 460. l. 25. *Ad eam, quae media est plaga facta. Foramen*] *ad eam, quae media est. Plagâ facta, foramen*, Cod. *Const.*

p. 460. l. 29. *Simul laxet*] *sinum laxet.* Const.

p. 460. l. 30. *Versus eum*] *versus eam*, aut *id.* Const.

p. 460. l. 30. *Versus eam*] Omnes libri habent: *eum*, vix Constantino, sed in ora, scribente: *eam*, aut *id*, quam videlicet posteriorem voculam, aut aliam nullam in vetustiorum librorum aliquo me invenire posse, speraveram. *Morg.*

p. 461. l. 3. *Delapsus*] *elapsus.* Const.

p. 461. l. 27. *Purgatus ita*] *purgatus itaque.* Const.

p. 461. l. 92. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 462. l. 4. *Glutinentur*] *glutinetur.* Const.

p. 462. l. 8. *Fulcienda*,] *farcienda.* Const.

p. 462. l. 8. *Super non fulcienda*] *Tu positas audes pedibus fulcire pruinas* i. e. *calcare.* Propert. Lib. 1. *Scal.*

p. 462. l. 13. *Infrà*] *inguen.* Const.

p. 462. l. 25. *Transversa membrana*] *transversas membranas.* Const.

p. 462. l. 30. *Ubicunque repertum*] Haec curationis pars spectat ad ὑδροκήλας, abscessus suppuratos, aliosque id genus affectus scroti. *Const.*

p. 462.

p. 462. l. 33. *Digito, manubriolo, vel ſcalpello diductam inferiorem partem tunica*] *digitis manubriolove ſcalpelli diductam inferiorem partem tunicae.* Conſt.

p. 463. l. 2. *Quod ad ſimilitudinem curvum*] *quod à ſimilitudine Corvum.* Conſt.

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem.* Hoc non eſt in antiquo. *Conſt.*

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem* gloſſema. *Scal.*

p. 463. l. 4. *Conjectis,*] *confectis*, Cod. *Conſt.*

p. 463. l. 11. *Quam altiſſimè ab inguine*] *quam altiſſimè ad inguen*, ut ſuprà dixit: *ut altè ad ipſum inguen praecidatur.* Conſt.

p. 463. l. 14. *Lino ſummè*] *lino ſummae.* Conſt.

p. 463. l. 19. *In aliis*] *in illis.* Conſt.

p. 463. l. 33. *Irroranda*] *irrorandum*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 1. *Fibulae*] ἀγκτῆρες, nodi fili trajecti. *Conſt.*

p. 464. l. 16. *Initium fuit*] *vitium fuit*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 23. *Priore*] *propiore* plane legend. ut & vetus Codex oſtendit. *Conſt.*

p. 464. l. 33. *Inteſtinum*] Maximè τυφλὸν, i. caecum. *Conſt.*

p. 465. l. 1. *Junctura*] Peritonaei rupti. Laxatum junctura non eget. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Dolor*] *dolores*, Cod. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Longiſſimè*] *longiſſima.* Conſt.

p. 465. l. 25. *Cibi lenis*] *cibi levis.* Conſt.

p. 466. l. 9. *Enim cum*] *enim non niſi cum.* Conſt.

p. 466. l. 10. *Quae excidenda*] *quae incidenda*, Alii. *Conſt.*

p. 466. l. 12. *Deducta*] *diducta*, Cod. *Conſt.*

p. 466. l. 10. *Ne ipſe*] *ne is ipſe.* Conſt.

p. 467. l. 2. *Habènula*] Vide ſuprà cap. VII. *Conſt.*

p. 467. l. 7. *At ſi omentum deſcendit*,] Ἐπιπλοκήλη. *Conſt.*

p. 467. l. 15. *Ex utero*] *ex ventre, alvo.* Conſt.

p. 467. l. 22. *Super vinculum*] *ſupra vinculum.* Conſt.

p. 467. l. 26. *Parvulo*] *malo.* Conſt.

p. 467. l. 30. *Si diſcuſſo*] *ſi diſciſſo.* Conſt.

p. 468. l. 1. *Si relictum*] *ſi reductum*, Alii. *Conſt.*

p. 468. l. 2. *Fuit*] *fluit.* Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 8. *Liquoris*] *id liquoris*, Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 11. *Eò protractis*] *eà protractis.* Conſt.

p. 468. l. 12. *Protinus*] i. *protenus.* Conſt.

p. 468. l. 14. *Membranae*] Ἐπιγεννήσεις χιτῶνας intelligit. *Conſt.*

p. 468. l. 22. *Ramex*] Κιρσοκήλη. *Conſt.*

p. 469.

p. 469. l. 2. *Tunicam*] ἐρυθροειδή. *Conſt.*

p. 469. l. 3. *Promovenda*] *producenda & proferenda.* Conſt.

p. 469. l. 9. *Tertiam tunicam*] δαρτόν. *Conſt.*

p. 469. l. 11. *Pars aliqua*] Ejus tunicae. *Conſt.*

p. 469. l. 12. *Majore vitio*] *Majore ſui parte.* Al. *major.* Conſt.

p. 469. l. 15. *Totum id*] Totam tunicam. *Conſt.*

p. 469. l. 20. *Sic vinciendae,*] *ſic injiciendae,* Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 28. *Et filo*] *& filum.* Conſt.

p. 469. l. 31. *Adverſo ſpecillo comprehendi*] *averſo ſpecillo compelli.* Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 34. *Ut una*] *ut ima,* Cod. *Conſt.*

p. 470. l. 1. *Inter imam tunicam*] Quae ἐπιδιδυμίς. *Conſt.*

p. 470. l. 9. *Nerviſque*] κρεμαστήρ. *Conſt.*

p. 470. l. 21. *Urgent enim febres*] Si manu curando vulneretur. *Conſt.*

p. 470. l. 28. *Sine ratione*] ἀλόγως Hippocr. *Conſt.*

p. 471. l. 3. *Ubi verò in ipſo inguine ramex &c.*] Βυβωνοκήλης *curatio.* Conſt.

p. 471. l. 15. *In quo ſi glans nuda*] Hoc vitium ἀποφίμωσις. Vide lib. VI. cap. 18.

p. 471. l. 25. *Apprehenditur*] *prehenditur,* Cod. *Conſt.*

p. 471. l. 27. *Tergus*] Cutis penis. *Conſt.*

p. 471. l. 31. *Circulus, eoque*] *circulus, ſuper eoque.* Conſt.

p. 472. l. 2. *Praeſtat*] *praeſtet.* Conſt.

p. 472. l. 7. *Non ita dolet,*] *non ita vero dolet,* nempe cùm glans detegitur. *Conſt.*

p. 472. l. 12. *Emplaſtrumque circumdatur, quod valentem*] *emplaſtroque circumdatur, quod valenter,* Cod. *Conſt.*

p. 472. l. 15. *Eam partem*] *eam* (nempe inflammationem) *part.* Conſt.

p. 472. l. 26. *Fraenum*] δεσμὸν Galeno. *Conſt.*

p. 473. l. 6. *Infibulandi ratio*] ἀγκτηλασμὸς. *Conſt.*

p. 474. l. 6. *Infibulare quoque adoleſcentulos*] Fibula haec ſimile aliquid habet iis, quae vocamus *Cadenats.* Mira ſunt, quae ſuper his narrantur de Monachis Turcarum. *Caſaub.*

p. 473. l. 10. *Qua perforatur,*] *qua perforetur.* Conſt.

p. 473. l. 12. *Ultrà*] *infrà,* Cod. *Conſt.*

p. 473. l. 34. *Neceſſarium eſt*] gloſſema. *Scal.*

p. 473. l. 19. *Additur, quae quo melior, eo levior eſt.*] *inditur, quae quo levior, eo melior eſt,* Cod. *Conſt.*

p. 473.

p. 473. l. 24. *Res verò interdum cogit*] Vide Aeginetam lib. VI. cap. 59. *Conſt.*

p. 474. l. 8. *Leveſque*] *laeveſque.* Conſt.

p. 474. l. 16. *Iter urinae*] Meatus urinarius, ἐρήθρα, de quo vide cap. 1. lib. IV. infrà & *fiſtulam* vocat. *Conſt.*

p. 474. l. 22. *Super naturale*] *ſuper vulvae cervicem.* Conſt.

p. 474. l. 24. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] *ſed aliquanto minus difficultatis exhibet.* Conſt.

p. 474. l. 26. *Ea*] *urina:* vel ſubaudi. *Conſt.*

p. 474. l. 26. In his verbis ne Conſtantinus quidem id exhibuit, quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit; *urina*, *vel ſubaudi*, nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope poſita ſit; neque praeterea urina extenuat haerentem calculum, ſed auget; vel ſi extenuat, cur igitur extenuatus ſic inhaereſcit? Ego vero pro *qui* ſperabam vel *quia*, (quod in MS. Cod. deinde Morg. ſe deprehendiſſe dicit in Ep. II.) vel *quâ* in libro aliquo poſſe invenire, ut Celſus hoc diceret: quia; vel qua parte ſubinde urethra extenuatur, propterea; vel ea in parte calculus inhaereſcit. Videndumque eſſe, cenſebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus (De Sing. Diut. Morb. Lib. 2. Cap. 4.) vidiſſe ſe, dicit; poſtquam enim ſcripſit: *Secunda porro calamitas eſt, cum per colem calculus tranſmittitur. Nam ſi amplior ſit quam urinae iter (Graeci urethram vocant) capere poſſit; in eo multum temporis haeſitat*, &c.; tum haec ſubjicit: *Aegerrime autem tortuoſi calculi exeunt: quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibuſque adnatas quaſdam duritias.* Sed & ſecundum naturam ſolere urethram contrahi in ipſo primo, ſive exteriore ſuo orificio, in ipſis etiam feminis obſervavimus Adverſ. Anat. IV. Anim. 24. *Morg.*

p. 474. l. 29. *Vellere*,] *evellere.* Conſt.

p. 474. l. 32. *Cutis*] Praeputii. *Conſt.*

p. 475. l. 18. *Non quo non*] *non quo tamen non.* Conſt.

p. 475. l. 32. *Demiſſis*] Nempe in anum, ut docet infrà. *Conſt.*

p. 476. l. 2. *Praevalens*] *prudens.* Nam ſaepe *ol.* in veteribus codicibus pro *d* legitur, ut hic & ſupra: & contrario *d* pro *al* in *duo*, quod pro *alio* ſcriptum erat. *Scal.*

p. 476. l. 3. *Conſidit*,] *conſidet.* Conſt.

p. 476. l. 3. *Adverſum*] *averſum*, aut *adverſum* reſpectu Medici, non miniſtri. *Conſt.*

p. 476. l. 5. *Reductiſque ejus cruribus*,] Crus ducitur extenſione: reducitur flexione, qua genu attollitur, poplesque

que attrahitur. Aeger ſuis poplitibus manus ſubjicit exterius: miniſter ipſas ſuis interius demiſſis comprehendit. Sic dextra manu utriuſque velut habenâ, crus dextrum aegroti, item ſiniſtrâ ſiniſtrum ſuſpenduntur, atque divaricantur miniſtri arbitrio. *Conſt.*

p. 476. l. 7. *Eos quàm maximè*] *ea* nempe crura. *Conſt.*

p. 476. l. 8. *Eos continet*] *eas*, ſcilicet manus. *Conſt.*

p. 476. l. 10. *Inſidunt, quo &*] *inſident, quorum &*. Alii *quò - - - - deligentur*. Conſt.

p. 476. l. 23. *Levare*] *levari*. Cod. *ablevari*. Alii *labare*. Conſt.

p. 476. l. 27. *Atque ſiniſtra manu duos ejus digitos,*] *ſedet, atque ſiniſtrae manus duos digitos*, Cod. *Conſt.*

p. 477. l. 13. *Leviorque*] *laeviorque*. Conſt.

p. 477. l. 16. *Siniſtrae digiti deorſum eum compellunt,*] *ſiniſtrâ digitis eum compellit*, Cod. *Conſt.*

p. 477. l. 19. *Ut pronus exeat:*] *Ut ne pronus exeat.* Nam hic contra erectum diſtinguitur. Jacens ovum oblongum pronum eſt: ſtans erectum. Pronus minimè, aut vix extrahi poſſet. *Conſt.*

p. 477. l. 20. *Transverſus fit:*] πλαγίως veniat, non in latitudinem: vulgo *de cant.* Conſt.

p. 477. l. 21. *Ut duobus angulis ſedeat:*] Sedet binis angulis, immò quaternis, cùm per tòtam planam ſuperficiem jacet, nec in latus procumbens carinatur. *Conſt.*

p. 477. l. 24. *Levior*] Scribend. *laevior*. Conſt.

p. 477. l. 27. *Ut incidi*] Expunge *ut*: & pro *debeat* repone *debet*. Conſt.

p. 477. l. 27. *Plaga lunata*] Vide ſis Th. Bartholinum de Unicornu cap. XXIII. pag. 194.

p. 477. l. 30. *Strictior ima plaga eſt*,] Plaga unica, non tranſverſa nec lunata, ſed lunata, ſed obliquando per longitudinem nunc fit, non juxta anum, ſed digitis minimum duobus à ſede, in interfemineo (περίναιον Graeci vocant) nec ea quidem in commiſſura (quae ῥαφὴ vel ὀμφὸς) ne fiat convulſio, haudque vulnus coeat. Sed ad latus. *Conſt.*

p. 477. l. 34. *Nam qui fiſtulae, quam illo loco* ὀυρήθρην *Graeci vocant, parum patefaciunt*] Aliàs *meatum*. Οὐρήθρα, niſi malis legere *corhyada*, ut hactenus in impreſſis exemplaribus. Verùm quid id ſibi velit, nondum uſquam comperi apud idoneos auctores. *Caeſar.*

p. 478. l. 12. Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus, quos vidi, libris, atque adeo ipſius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe conſtantiſſime habent:

cum

cum vero patefacta eſt; ſcribere eo in loco maluiſſe: *cum via perfecta eſt;* tamen & ipſe, idem locutionis genus in eadem re ante paucos verſus in Celſo ſervavit. *Morg.*

p. 478. l. 13. *In cujus corpore nullum diſcrimen eſt.*] Hoc falſum: itaque legendum, *colore*, ut in MS. aut, *nonnullum diſcrimen eſt.* Conſt.

p. 478. l. 17. *Uncus eſt*] Hic uncus anguſtioris cochlearis formam aemulatur: vocatur à Lithotomis *Crochet.* Conſt.

p. 478. l. 20. *Levis*] *laevis.* Conſt.

p. 478. l. 22. *Extrahendi vim habet*] Uncos tres habent ſola magnitudine differentes. Duobus ſimul utuntur: majore calculus attrahitur, extrahitur minore: aut brevioris loco ferramento utuntur, quod vocant *bec de cane*, à roſtri anatis ſimilitudine. Ergo lego, *brevior.* Alii tamen, *brevis extrahendi vim non habet.* Conſt.

p. 478. l. 23. *Ubi injectus eſt, in utrumque latus inclinandus eſt*] Quidam ita diſtinguunt, *ubi injectus eſt in utrumque latus, inclinandus eſt.* Conſt.

p. 478. l. 26. *Ideoque eo minimo opus eſt*] *ideoque eo minore opus eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 479. l. 2. *Attrahatur:*] *attrahitur.* Conſt.

p. 479. l. 3. *Uncus extremus*] Qua parte calculum venatur. *Conſt.*

p. 479. l. 19. *Duplicavit.*] Nempe tunicarum ſoluta unitate. *Conſt.*

p. 479. l. 33. *Ferramentum*] Latum eſt & breve, labriſque inter digitos cohibetur, ne poſſit elabi: acie ſemicirculatae partis tantùm ſecat. *Conſt.*

p. 480. l. 2. *Pollice impoſito*] *pollice impreſſo labrorum vertici.* Conſt.

p. 480. l. 4. *Quo cum ſequebatur,*] *quo conſequebatur.* Conſt.

p. 480. l. 6. Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus, quos conſului, libris, manifeſto eſſe vitiatum; ſic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo Cervix ea parte facta eſt;* Attamen cum proxime ſcriptum fuerit, non qua parte, ſed quo & ferro, & modo Cervix veſicae ſit aperienda, ſemper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* ſubeſſe vitium exiſtimavi, & hac propterea ratione eſſe tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta eſt;* praeſertim cum ſupra Auctor, de ejuſdem cervicis ſectione, ad hunc ipſum modum locutus ſit: *Cum vero patefacta eſt* (hoc eſt cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuiſſet inciſa*) *in conſpectum calculus venit.* Morg.

p. 480. l. 7. *Facta eſt,*] *ſecta*, vel *patefacta eſt.* Conſt.

p. 480.

p. 480. l. 15. *Aequè leniter*] *aequè, ſed leniter.* Conſt.

p. 480. l. 18. *Compoſitus judicatur, in ſe adtrahens*] *compoſitus judicatur, de ſe abſtrahens.* Conſt.

p. 480. l. 22. *Abducere,*] *adducere.* Conſt.

p. 480. l. 24. *Curationi*] *curationis.* Malim *curationi*, ut ἐνοχλεῖν τῇ θεραπείᾳ exprimatur. *Conſt.*

p. 481. l. 3. *Promovente, excidit.*] *promovetur, & excidit*, Cod. *Conſt.*

p. 481. l. 8. *Eum concuſſum*] Al. *eum concuſſus.* Conſt.

p. 481. l. 10. *Tum ferramentum*] Nunc utuntur forcipe, cujus brachia implicata coeunt uno ter alterum ineunte: quorum & ora acuta calculum apprehenſum citra periculum concidunt. *Conſt.*

p. 481. l. 14. *Quod admotum &c.*] Alias, *quod admotum calculum, ex -- veſicam ferram - -.* Conſt.

p. 481. l. 18. *Tamen parum, propriè quaedam*] *Parum, propriè tamen quaedam.* Conſt.

p. 481. l. 21. *Quia is urinam in cervicem non compellit,*] *Quia eum urina in cervicem compellit.* Conſt.

p. 481. l. 23. *In primo*] nempe urinae itinere, quod compreſſius. Vide cap. 1. lib. IV. *Conſt.*

p. 481. l. 23. Almeloveenii, ac Lindenii exemplaria, omnino abjecta (quam bene alii viderint) illa voce: *primo*, haec exhibent: *&, ſi in urinae itinere, quod eſt anguſtius, inhaeret.* Morg.

p. 481. l. 24. *Eodem tamen unco*] Eodem unci genere, quod ſuprà deſcriptum. *Conſt.*

p. 481. l. 27. *Subjici*] in anum. *Conſt.*

p. 482. l. 13. *Metus excipitur*] *metus excipit.* Conſt.

p. 482. l. 20. *Agglutinanda cucurbitula eſt*] Lib. IV. cap. 14. *cucurbitulam defigere*, hic *agglutinare* dixit. *Conſt.*

p. 482. l. 25. *Super ulcus*] *ſuper vulnus.* Cod. *Conſt.*

p. 482. l. 29. *Aqua*] Al. *in aqua.* Conſt.

p. 482. l. 32. *Digeratur*] διαφορεῖσθαι dicunt Graeci. *Conſt.*

p. 482. l. 34. *Subinde facile*] *ſubinde in facie*, Cod. *Conſt.*

p. 483. l. 3. *Inducenduſque hapſus lanae mollis,*] *Hapſus* id Latinis dici videtur, quod Graecis πῖλημα. Ita enim Linac. verbum illud vertit πῖλημα in Therapeuticis Galeni locis duobus, quos obſervavi. Caeterùm πῖλημα Suidas exponit σκέπασμα. Heſychius ζώδην. Hapſus ergo ſignificare videri poteſt, vel ſacculum, crumenam, vel hujuſmodi aliquid aut tectorium, aut velamen, aut cingulum ſacculi aut crumenae modo factum. *Caeſar.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] Hapſus non eſt πίλημα (lanas coactas Latini dicunt & coactilia) inepte enim dixiſſet hapſum lanae mollis. Quod coactum molle non eſt, ſed durum. Eſt vero hapſus (παρὰ τὸ ἅπτομαι ἅψομαι) quantum lanae uno runcinarum contactu & factu carminatores diſcri-

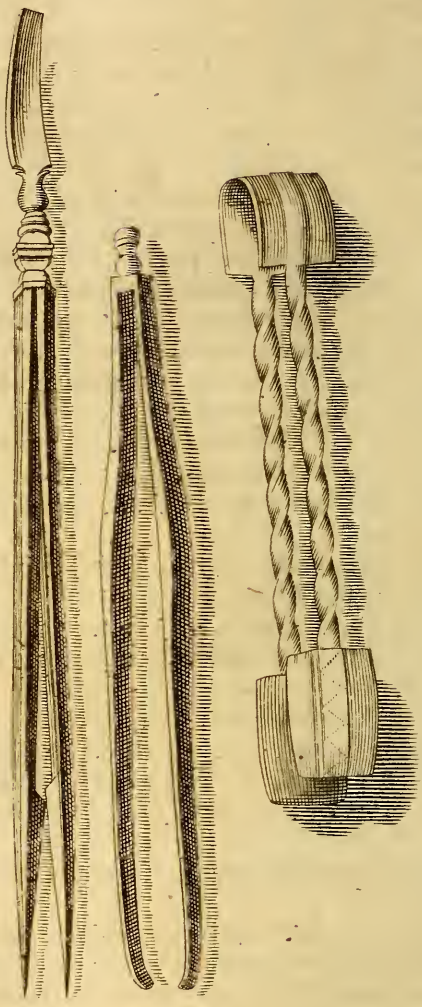

minarunt. Vulgo vocant *paumées* à palma. Ergo lanae δράγμα, & quantum vola capere poſſit, per hapſum intelligo. Uſus eſt etiam ea voce lib. IV. Cap. VI. *Conſt.* p. 483.

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae*] Hapſus lanae videtur eſſe τὸ ἅπαξ εἰρημένον. *Caſaub.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] *Hapſus* eſt lanae particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur praeterea haec vox etiam apud *Caprum de verbis dubiis*, & in *Gloſſario Iſidori*, ubi tamen *hapſum* ἀπὸ τοῦ *hapſus* ſcribendum eſſe docetur, ipſaque vox per *vellus lanae* explicatur. *Caſaub.*

p. 483. l. 11. *Nocent, quae veſicam*] *nocent, quo veſicam*, Cod. Al. *quia.* Conſt.

p. 483. l. 26. *Ne quid intus ſit*,] Grumus ſanguinis. Vide ſuprà initio. *Conſt.*

p. 484. l. 5. *Et venter imus, ſed & mediocris eſt, cum*] *Et venter imus ſedet mediocris, & cum.* Infrà contr. *Si venter imus tumet.* Conſt.

p. 484. l. 12. *Urinae*] *urina.* Conſt.

p. 484. l. 15. *Roſa*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 484. l. 16. *Enneapharmacum emplaſtrum.*] Vide lib. v. cap. 18. *Conſt.*

p. 484. l. 19. *Medulla etiam, maximèque vitulina, quod in id*] *Medullam etiam, maximèque vitulinam, quae ad id.* Conſt.

p. 485. l. 13. *Cancri metus eſt. His cognoſcitur*,] Legi poteſt, *is cognoſcitur*, tamen ſi legas *his*, ſubaudire licebit, *notis*, ut ſit, *his notis.* Caeſar.

p. 485. l. 13. *Cancri*] Sic gangraenam vocat. *Conſt.*

p. 485. l. 13. *Is*] *his.* Conſt.

p. 485. l. 16. *Cumque eo*] *cumque ea.* Conſt.

p. 485. l. 18. *Lanulis*] *lamulis.* Alii *ſquamulis.* Conſt.

p. 485. l. 32. *Eadem ſit*,] *ea ſit.* Conſt.

p. 486. l. 2. *In ventrem:*] Sic inferior potius, quàm ſuperior. *Conſt.*

p. 486. l. 6. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur.* Conſt.

p. 486. l. 6. *Idemque humor clyſtere intus adigetur.*] Hic & Auctor Theſauri linguae latinae, & Petrus Danetius cum legiſſent *adjicietur*, quemadmodum ſane habent quinque Editiones meae, retulere inter latinas conſtructiones *Adjicere intus:* qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortaſſe confirmari poteſt ex Columell. de Arbor. c. 24. *Truncum findito, & in fiſſuram cuneum pineae tedae adjicito.* Verum cum eandem ſententiam iiſdem pene verbis expreſſam repetat Columella l. 5. c. 10. moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc ſecundo loco habere *adigito;* quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe 1472. utrobique legitur *adjicito.* In Juntae, Caeſarii, & Pantini Editioni-

bus est, *adjicietur*. Idemque est in ea, quam procuravit Ronsseus, qui tamen in margine apposuit, *injicietur*. Hoc ante ipsum fecerat Constantinus, qui edidit, *adjiciatur*. *Epist.* III. *Morg.*

p. 486. l. 17. *Recipiendum*] Al. *decipiendum*. Const.

p. 486. l. 21. *Cum eo tamen*] Alibi dicit, *cum eo, ut ne*: & alibi, *cum eo tamen, ut non*. Const.

p. 486. l. 27. *Ali possit*] *ali posse*, id est, carne impleri, σαρκοῦσθαι. *Const.*

p. 486. l. 30. *Diu tuenda*] *die tuenda*. Const.

p. 487. l. 3. *Non modica.*] Al. *non immodica*. Const.

p. 487. l. 11. *Victu venire*,] *victu evenire*. Const.

p. 487. l. 13. *Rosa*] *ros*. i. rosaceo. *Const.*

p. 487. l. 14. *Agendus*,] *adigendus*. Const.

p. 488. l. 5. *Adverso specillo*] *averso specillo*, τῷ τῆς μήλης πυρῆνι. *Const.*

p. 488. l. 7. *Pura*] *supra*, Cod. *Const.*

p. 488. l. 9. *Extendique*,] *extendendique*. Const.

p. 488. l. 10. *Maximè vincti*] *maximè icti*, Cod. Alii *juncti*. Hoc fit, ut admoveantur labra vulneris. *Const.*

p. 488. l. 16. *Sutura*] *fultura*. Al. *futura*. Retineo *futura*. Const.

p. 488. l. 27. Vide Plinium lib. VII. cap. 16. *Const.*

p. 488. l. 27. *Quod earum naturalia*, &c.] Ἄτρητος vocari, quos Latini *imperforatos* dicunt, unicuique notum est; at amplissimus Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 28. 29. novissimae editionis, *Harpocratianos*, ejusmodi homines vocatos fuisse eleganter ex Ptolomaeo demonstrat, quem locum etiam interpretatur Rutgersius Variar. Lection. lib. III. c. XVIII. quo quid *concreti*, *consertum virginal*, *obsignata natura*, sint, exponit. De Atretis & imperforatis consule Schenkium Observation. l. IV. pag. 529. & seqq. ubi varia exempla recensentur; Patinum Epistol. Gallicar. n. 60. edit. tertiae.

p. 489. l. 5. *Ac si caro*] *at si caro*. Const.

p. 489. l. 7. *Vel vulsella*] *Vulsella*, quae & *volsella* dicitur, instrumentum fuit veteribus usitatissimum, quo modo partes tenebant aut emplastra, & officula ex vulneribus extrahebant, sed virgines, quin & viri molliores illius ope pilos, tam è barba quam supercilio evellebant; unde *acum obliquam* apud Juvenal. Sat. II. vs. 93. volsellam interpretatur Ptolom. Flavius Conjectaneor. c. 67. vide Mercerum ad Tertullian. de Pallio pag. 768. Graecis vocatur in Philoxeni Glossario τριχολεκτίον, μαδιστήριον. Harum varias figuras in tyronum gratiam adpingi curavimus.

p. 489.

p. 489. l. 12. *Solvere ulcus , & ſicut*] *ſolvere, & ulcus ſicut.* Conſt.

p. 489. l. 22. *Concipit*] *concepit.* Conſt.

p. 490. l. 3. *Vulvae*] *uteri.* Conſt.

p. 490. l. 5. *Paululum debiſcere.*] *paululum debiſcit.* Conſt.

p. 490. l. 8. *Iterum ad os aperiatur*] *iterum os aperiatur.* Conſt.

p. 490. l. 12. *Rei facultatem*] *rei facilitatem*, Cod. *Conſt.*

p. 490. l. 19. *Incepiſſe* ,] *coepiſſe* , vetus. *Conſt.*

p. 490. l. 29. *Corpus*] Uteri ejusque cervicis : cujus tumoris cauſa inflammatio. *Conſt.*

p. 491. l. 3. *Demitti debet uncus*] Mortui foetus extractionem, uti & inſtrumenta, quibus veteres medici uſi ſunt, deſcribit Tertullianus ; cujus verba libro de anima cap. xxv. haec ſunt. *At quin & in ipſo adhuc utero infans trucidatur, neceſſaria crudelitate , quum in exitu obliquatus denegat partum , matricida , ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organum eſt , quo prius pateſcere ſecreta coguntur , tortili temperamento , cum annulo cultrato , quo intus membra caeduntur anxio arbitrio , cum hebete unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Eſt etiam aeneum ſpiculum , quo jugulatio ipſa dirigatur , caeco latrocinio , ἐμβρυοσφάκτην , appellant , de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorium.*

p. 491. l. 24. *Injectus facilè hebeti corpuſculo elevabitur.*] *injectus hebeti* (lego *enecti*) *corpuſculo facilè elabitur*, Cod. *Conſt.*

p. 492. l. 3. *In interiorem tantùm partem per totam aciem exacuitur.*] *in interiore tantum parte per totam acie exacuitur.* Conſt.

p. 492. l. 18. *Protractum eſt* ,] *prolapſum eſt* , vetus exemplar. *Conſt.*

p. 492. l. 33. *Eadem ratione*] *leniter & ſenſim.* Conſt.

p. 493. l. 6. *Roſa*] *roſ.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 493. l. 9. *Adhibeatur*] *adhibetur.* Conſt.

p. 493. l. 14. *Qua ſciſſa*] *qua fiſſa* , i. ῥαγάδες. Vide pag. 239. & de ani fiſtulis pag. 414. atque de paſtillo ad ani fiſſa pag. 269. *Conſt.*

p. 494. l. 5. *De Condylomatum curatione.*] Deeſt. *& haemorrhoidum.* vide pag. 400. & ſeq. *Conſt.*

p. 494. l. 18. *Alvus acribus*] *alvus acrioribus.* Conſt.

p. 494. l. 19. *Magis orae*] *magis ora.* Conſt.

p. 494. l. 19. *Omnia vela,*] *omnia venarum.* Conſt.

p. 494. l. 24. *Spongia aqua calida eſt , donec id libeat.*]

ſpongia ex aqua calida eſt, donec id doleat. Conſt.

p. 494. l. 26. *Exulcerandum eſt.*] Ut evacuato ſanguine ac ſpiritu ibi contento, celerius id emoriatur ac decidat. *Conſt.*

p. 425. l. 2. *Infraque eam*] *infra foramen.* Conſt.

p. 495. l. 10. *Calida*] Ex calida ſubacta. Vult enim fieri cataplaſma. *Conſt.*

p. 495. l. 17. *Oriculario ſpecillo*] μελωπίδι. *Conſt.*

p. 495. l. 25. Varices crurum, temporum ventriſque, Κιρσοὶ fiunt etiam in palpebris. Aëtius. *Conſt.*

p. 496. l. 12. *Superimponitur*] *ſuperponitur.* Conſt.

p. 496. l. 14. *At exciditur hoc morbo :*] *Excidendi ratio haec eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 496. l. 19. *Impoſitoque*] *interpoſitoque.* Conſt.

p. 496. l. 26. *Ibi rurſus*] *ibique rurſus.* Conſt.

p. 497. l. 19. *Efficit*] *efficitur.* Conſt.

p. 497. l. 26. *Membrum praecidi oportere*,] Vide pag. 304. Aegineta hanc curationem vocat ἀκρωτηριασμόν. *Conſt.*

p. 407. l. 27. *Alio loco mihi dictum eſt.*] pag. 304. *Conſt.*

p. 498. l. 8. *Aliquid os*] *aliquid oſſis*, Cod. *Conſt.*

p. 498. l. 11. *Levanda*] *laevanda.* Conſt.

p. 498. l. 18. *Pus moveri debet*] *pus moveri non debet.* Vide pag. 290. *Conſt.*

p. 498. l. 22. *De poſitu & figura totius humani corporis.*] *De poſitu & figura oſſium totius humani corporis.* Conſt.

p. 498. l. 31. *Gignente*] Scribitur *cingente.* Conſt.

p. 499. l. 8. *Locis tamen aeſtuoſis &c.*] Vide ad id Herodotum lib. III. cum loquitur de Aegyptiorum & Perſarum ſtrage. Vide etiam Pollucem. *Scal.*

p. 499. l. 9. *Et id caput firmiſſimum*,] Hoc veriſſimum, ſi ſolùm externas injurias conſideres. At ſi etiam internas, falſum. Eſt enim magis morbis obnoxium propter retentos vapores fuliginoſos. *Conſt.*

p. 499. l. 13. *Ne locus quidem*] *nec locus quidem.* Conſt.

p. 499. l. 13. *Fere tamen duae*] Suturae propriae ſunt (i. ῥαφαὶ) ἡ στεφανιαία, λαμβδοειδὴς, καὶ ὀβελιαία: impropriae duae ſuper aures, quae potius λεπιδοειδῆ προσκλήματα. *Conſt.*

p. 499. l. 22. *In unguem*] *ad unguem.* Conſt.

p. 499. l. 24. *Inferiora*] Scriptum *infirmiora.* Conſt.

p. 499. l. 25. *Inſidunt*] *inſident.* Alii *incidunt.* Conſt.

p. 499. l. 26. *Quia capillus*] *quà capillus.* Conſt.

p. 499. l. 29. *Connectunt*] *contegunt.* Conſt.

p. 499.

p. 499. l. 29. *Medium*] *malarum.* Conſt.
p. 499. l. 30. *Inclinatum*] *inclinatam.* Conſt.
p. 500. l. 5. *Gingivis*] *maxilla* aliàs. *Conſt.*
p. 500. l. 13. *Foramina*] πόροι. *Conſt.*
p. 500. l. 14. *Haec primum*] *hae primum.* Conſt.
p. 300. l. 17. *In cartilagine*] *in cartilaginem.* Conſt.
p. 500. l. 19. *A ſummis ad imas*] *ab imis ad ſummas,* Alii. *Conſt.*
p. 500. l. 25. *Diſſipantur,*] Id eſt, diſtribuuntur. *Conſt.*
p. 501. l. 5. *Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit,*] Vel *excipit.* Caeſar.
p. 501. l. 7. *Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiuſque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur.*] Etſi in nullo eorum, quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam, quam hanc ipſam inveni ſcripturam; non poſſum tamen non credere, Celſum potius ita ſcripſiſſe: *Alter proceſſus latior, vertice ipſo tenuatur.* Si enim res id pateretur, ut ſcribere potuiſſet: *Alter proceſſus intra latior, extra tenuatur;* nihil immutandum eſſe, cenſerem; nunc igitur cum & res ipſa, & quod non obſcure oppoſitum eſt: *vertice ipſo tenuatur,* requirant, ut illud ante poſuerit: *infra latior;* non video, cur unius litterulae mutatione, ut vitiari hic locus à Librariis, ita à nobis reſtitui non poſſit. *Morg.*
p. 501. l. 15. *Facultatem*] *facilitatem.* Conſt.
p. 501. l. 18. *Ex his quaterni primi quia ſecant* τομικοὶ *à Graecis nominantur,*] τομικοὶ alias τομεῖς. *Caeſar.*
p. 501. l. 19. Τομικοὶ] i. inciſorii ſive τομεῖς. *Conſt.*
p. 501. l. 20. *Caninis dentibus*] Canini, κυνόδοντες. *Conſt.*
p. 501. l. 21. *Maxillares*] Sive *molares,* γόμφιοι ſive μύλαι dicti, quini (ſic enim in antiquo exemplari ſcriptum, non *quaterni*) ab utroque latere. *Conſt.*
p. 502. l. 4. *Mediae*] *medio.* Conſt.
p. 502. l. 6. *Per duos*] *ſubter duos.* Alii. *Conſt.*
p. 502. l. 6. *Circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviae, per quae*] Vel *per quas.* Caeſar.
p. 502. l. 15. *Deorſum verſus tuberibus exaſperetur*] *deorſum verſus moveatur & tuberibus exaſperetur.* Conſt.
p. 502. l. 16. *Superiori parti inferiore*] *ſecunda ſuperiori parti inſeritur.* Conſt.
p. 502. l. 19. *Superior ſummae*] *ſuperior ſumma.* Conſt.
2. p. 502. l. 22. *Suſtinere*] *ſuſtineri.* Conſt.

p. 502. l. 24. *Quos παρόπτας Graeci appellant.*] Sic quidem hos nervos Ludovicus Caelius, auctor latinarum lectionum, dicendos esse contendit, quod & se posse probare dicit per Galenum & Apollonium in Argonaut. Eosdem tamen Hermol. Barbar. *tenontas* appellandos putavit. *Caesar.*

p. 502. l. 25. Καρόπτας] Al. κερόπτας. Melius τένοντας. *Const.*

p. 502. l. 25. *Quos παρόπτας Graeci appellant*] Non est Graecum. *Scal.*

p. 502. l. 26. *Omnes flexus alter*] Quidam: *omnium flexus altè.* non probo. *Const.*

p. 502. l. 34. *In promptum dato*] *in promptu dato.* Const.

1. p. 503. l. 8. *Insinuatis*] *sinuatis.* Const.

2. p. 503. l. 9. *Inde patescunt,*] *inde latescunt,* Cod. *Const.*

p. 503. l. 24. *Scoptula operta*] Lego *lata scapularum ossa* 526, 6. 542, 35. 548, 22. Vid. p. 506, 23. & 171, 5. ubi diserte dicit ὠμοπλατας Graecorum Latine dici *ossa scapularum:* quare ista lectio proculdubio mendosa est, cum nunquam alibi haec vox reperiatur. *Casaub.*

p. 504. l. 5. *Quod propius altera verticis parte modicè intumescens, sustinet*] Alii sic, *quo propius alteri verticis parti, intumescens sustinet.* Const.

p. 504. l. 8. *In eo*] Osse, nempe lato scapularum. *Const.*

p. 504. l. 9. *Insidit,*] *insidet.* Const.

p. 504. l. 12. *Cartilagini*] *cartilagine.* Const.

p. 504. l. 13. *Humerus*] Βραχίων. *Const.*

p. 504. l. 22. *Verticillati scapularum ossi inseritur, ac majore parte extra id situm nervis deligatur.*] Manutii in utraque editione ad hunc modum proposuerant: - - - *Verticillatis scapularum ossibus parvo excessu inseritur: ac majore parte ex transitu nervis deligatur.* Cum his Constantinus fecit; quamquam in margine adnotavit: *parvo excessu* deesse in antiquo codice; aliosque legere *incessu.* Et Joannes quidem Caesarius, atque ante hunc Lucas Ant. Junta duas illas voces omiserant, caetera, ut Manutii, edentes; nisi quod pro *verticillatis* posuerant, *verticulatis.* Qua in re socios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronsseum, qui tamen *parvo excessu* non omiserunt; etsi Ronsseus in libri ora, esse, qui omitterent, & qui non *verticulatis*, sed *verticillatis* scriberent, indicavit. Ronsseï scripturam secutus est Pawius, qui in commentario ad hunc locum suo vocare Celsum, ait, *scapularum ossa verticulata,*

aut

aut quia cervicibus praedita : aut a verticillis exſtantium coracoidis & ſpinoſi proceſſuum ; verum enim vero, quaenam in his proceſſibus partes ſint, quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco deſcribendo varietatem cum attenderem ; pro ea, qua ſolet, peritia prudentiaque facere exiſtimavi V. Cl. Jacobum Facciolatum, cum ſe vehementer dubitare, mihi oſtenderet, eſſetne inter latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum, qui Lexicis inſeruere, hoc uno Celſi loco incertiſſimae proculdubio ſcripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloveenius *verticillati ſcapularum oſſi* non *verticillato*, aut *verticillatis ſcapularum oſſibus ;* edidiſſet, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox eſt libro 11. cap. 37.) *ſcapularum oſſibus* hic legendum eſſe, cenſerem ; memini me in ea, quae paulo ſuperius (pag. 503. lin. 23.) de ſcapularum oſſibus ſcripta ſunt à Celſo ; hunc enim in manibus habebamus ; continuo oculos conjeciſſe, & Viro Doctiſſimo reſpondiſſe, mihi vero omnino videri, *vertici lati ſcapularum oſſis eſſe* legendum. Haec enim illis de oſſibus tradiderat Celſus : *a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tendunt : noſtri ſcutula operta ;* ὠμοπλάτας *Graeci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt :* Ex quibus licet intelligi eam horum oſſium partem, quam Anatomici ſolent *ſcapulae cervicem* vocitare, Corn. Celſum nomine *Verticis* appellaviſſe, ſive quod eam *ſummam* eſſe illo in oſſe, crediderit ; ſive quod ut in *triangulo* oſſe oppoſitam baſi, velut locum ſpectaverit, in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum ſimilitudine, circa quos valvae convertuntur) a Virgilio 1. Georgic. *vertex* eſt dictus. Cum igitur ſcapulae, ſive ut Celſus loqui mavult & in hoc capite (pag. 504. lin. 3. ac l. 11.) & ad finem tum ſeptimi (p. 526. l. 6.) tum octavi (p. 528. l. 6.) & ſub initium tum undecimi (p. 542. l. 33.) tum quintidecimi (p. 548. l. 22.) *lati ſcapularum oſſis* ſinuatam cervicem paulo ante appellaverit *verticem*, quid veri eſſe ſimilius poſſit, quam ut porro traditurus ; cui parti ejuſdem oſſis, humeri caput inſeratur, ad hunc modum ſcripſerit : *vertici lati ſcapularum oſſis inſeritur ;* praeſertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, perſaepe labi conſueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam conſequentis vocis literam ad praecedentis etiam poſtremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in

codice scripturam offenderim, tibi fideliter describam: *parvo excessu vertici latis scapularum ossibus inseritur. Ac majore parte: & transitu nervis deligatur.* Illud quidem minime est dissimulandum, in versuum intercapedine ausum esse aliquem nonnulla addere, videlicet super ultimam *vertici* literam, literulam S, & super & , particulam alteram *ex*: quo de utroque additamento si forte quaeris, quid ego suspicer; sic habeto. Primum mihi tum codicem, ac supra descriptas & Almeloveenii, & caeterorum lectiones, tum ipsam anatomen respicienti veri simillimum videri, ita a Celso scriptum fuisse: *Vertici lati scapularum ossis parvo excessu inseritur, ac majore parte extra situm, nervis deligatur;* neque enim summa pars humeri ita in scapulae cervicem, ut summa pars femoris in ossis innominati acetabulum conditur; sed *parvo* tantum *excessu*, id est, ejus capitis, quod ab interiore latere extuberat, portione immissa, *majore parte extra sita est*, quam etiam ob rem *nervis*, id est, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur*. Cum ergo Librarii voces illas *extra situm* describendo, ita vitiassent, ut alii & *transitu*, ut scriptor Codicis, alii *ex transitu*, ut plerique, quibuscum facere Codicis Emendator maluit, scriptum reliquerint: nonnulli denique, in quibus Lindenius & Almeloveenius, integro ea in parte exemplari usi, priores voces restituerunt, nisi quod perspicuitatis addendae causa, minus, ut puto, necessariam voculam *id* interjecere. Verba autem illa, *parvo excessu* etsi ad rem fideliter tradendam, necessaria sunt, iisque perbelle respondent, quae sequuntur, *majore ex parte;* cum tamen aliquo in Codice, ut supra diximus, omissa essent, minus mirandum est, quod in hoc invenerim alium in locum transposita: unde Emendatori occasio data est existimandi, ea cum insequenti voce *vertici* esse conjungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum esset, ut pro *lati* scriptum esset *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *ossis;* hanc in *ossibus* esse mutatam; cum tamen non modo alii Codices, quibus Auctoribus Lindenius, & Almeloveenius ediderunt, *Verticillati scapularum ossi:* aliquanto meliorem in parte indicare possent scripturam; sed ipse etiam Celsus, cum videlicet non de utroque, sed de alterutro osse humeri hic loquatur, insitum scribere non *latis ossibus*, sed *lato ossi*, vel, quod eodem recidit, *vertici* lati *scapularum* ossis, debuerit. *Morg. Ep. II.*

In Veneto Codice ita hunc locum scriptum inveni: *parvo excessu locum vertici latis scapularum ossibus inseritur: ac majore parte ex transitu nervis deligatur.* Non est meae fidei, quid-

quam

quam dissimulare : quin etiam Perhumanum ac Eruditum Virum amplissimae eorum Clericorum Bibliothecae Praefectum, qui mihi haec omnia inspicienti describentique officiosissime aderat, rogavi, ut id recognoscere mecum vellet, quod protinus subjiciam. Scilicet inter *Vertici & Latis* subobscurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur,) veteris liturae vestigium est, quasi literula fuisset erasa; eo tamen illud in loco est, ut litera *l* fuisse omnino non possit, sed brevior quaedam instar litterae s. ut mihi *verticis* in hoc etiam codice scriptum facile fuisse; *verticillatis* certe non fuisse videatur. *Morg. in Ep. III.*

p. 504. l. 26. *Parvo excessu inseritur*] *parvo excessu* desunt in antiquo Cod. Alii legunt, *incessu.* Const.

p. 504. l. 27. *Magis etiam*] *altius etiam.* Const.

p. 504. l. 29. *Brachio*] τῷ πήχει. *Const.*

p. 505. l. 1. *Cubitus*] Ἄγκων. *Const.*

p. 505. l. 5. *Primo vero duo, radii & brachii, &c.*] Non sine vitio esse iis omnibus apparebit, qui paulo ante, (p. 504. l. 20.) haec scripta esse, animadverterint: *quae res sedem brachio praestat: quod constat ex ossibus duobus*, iis nimirum, quae illico nominat, ut in eo quoque, de quo sermo est, loco, ac describit Celsus, *radio* videlicet, ac *cubito;* ut manifestum sit, cum brachium ipsum constet ex radio, non oportuisse scribere: *Duo radii & brachii, ossa;* sed vel satis fuisse: *Duo brachii ossa.* Verum enim a Celso reapse scriptum sit, haud satis liquet ex scriptura, in aliis omnibus, quae adhuc vidimus, exemplaribus, in hunc unum modum depravata: *Duobus radiis brachii ossa.* Morg.

p. 505. l. 17. *Levi*] *laevi.* Const.

p. 505. l. 20. *Prima palmae pars*] Κάρπος, brachiale, cujus officula octo non planè solida & absque medulla. Quartum omnium durissimum. Horum figura multiplex. *Const.*

p. 505. l. 25. *Ex his unius*] *ex his veluti unius.* Const.

1. p. 505. l. 27. *Ex manu duo*] *ex hac manus parte duo.* Const.

2. p. 505. l. 27. *In sinus*] *in sinum.* Alii *in sinu.* Const.

p. 505. l. 30. *Palmam*] μετακάρπιον. Const.

a. p. 505. l. 32. *Interius*] *inferius.* Const.

b. p. 505. l. 32. *In verticem*] *in vertice.* Const.

p. 505. l. 33. *Exterioris*] *superioris.* Const.

p. 506. l. 5. *Desidit,*] *desidet*, vel *desinit.* Const.

p. 506. l. 8. *Ad spinam*] *et ad spinam.* Const.

p. 506. l. 11. *Super*] Al. *subter.* Const.

p. 506. l. 15. *Femina*] μηροί. *Const.*

p. 506. l. 18. *Duos processus*] Trochanterem majorem & minorem. *Const.*

p. 506.

p. 506. l. 20. *Ab inferioribus quoque capitibus*] *ab inferiori quoque parte*, Alii. *Conſt.*

p. 506. l. 24. *Introrſus*] *extrorſus*, Alii. *Conſt.*

p. 506. l. 29. *Patellam vocant.*] Patella, ἐπιγονὶς vel ἐπιγονατὶς, & μύλη, mola. *Conſt.*

p. 507. l. 7. *Sura*] πεζόνη. *Conſt.*

p. 507. l. 8. *Cui tibiae nomen eſt*] κνήμη. *Conſt.*

p. 507. l. 14. *Media*,] *medio.* Conſt.

p. 507. l. 15. *Oſſa*] *oſſe.* Alii, *oſſe tali obverſo.* Conſt.

p. 507. l. 16. *Ipſum ſuper os calcis*] Os tali Aſtragalumque *talum* vocat: malleolos verò *talorum oſſa:* exceſſus ἀπόφυσεις: procedentia ἐπιφύσεις. *Conſt.*

p. 507. l. 19. *Idque ſine medulla*] Os calcis. *Conſt.*

p. 507. l. 31. *Vitiatur*,] Fit carioſum & putre. *Conſt.*

p. 507. l. 33. *Loco movetur*] *luxatur.* Conſt.

p. 508. l. 1. *Nigrum*] VII. Aphor. 2. *Conſt.*

p. 508. l. 2. *Super natis*] *ſupernatis.* Conſt.

p. 508. l. 10. *Secedat:*] *recedat.* Conſt.

p. 508. l. 12. *Quae integrioris*,] nempe *partis.* Conſt.

p. 508. l. 13. *Aridum*] Cruoris expers quod carioſum. Alioqui minus verum hoc pronunciatum ſimpliciter. *Conſt.*

p. 508. l. 15. *Scalpello*] σμιλίῳ potius quàm ξυσῆι. *Conſt.*

p. 509. l. 2. *Febre*] Et aëris frigidi contactu, & medicamentis. *Conſt.*

p. 509. *Urgenda*] Id eſt, *coercenda.* Alii *purganda.* Conſt.

p. 509. l. 15. *Nigrities*] Legendum, *nigrities ad alteram quoque partem*, omiſſis inculcatis vocibus, *eſt*, *aut ſi caries.* Conſt.

p. 510. l. 6. *Si ſpacioſum*,] Vel *ſpatioſius.* Caeſar.

p. 510. l. 6. Χοινίκιον] *Modiolus* (à parvi modii figura) ferramentum eſt ferratum (ut reponendum pro *ferratum*) vulgòque vocatur *trepan.* Diverſa tamen ἀδάπης & τρυπάνη, ut in Lexico obſervavimus. De his inſtrumentis peritè & copioſè Botallus libro de vulneribus ſclopet. in quo & figurae. *Conſt.*

p. 510. l. 10. *Ipſe quoque*] *ipſo quoque.* Sic rectius, niſi fortè de modiolo (qui ipſe quoque orbe cingitur) accipias, non de clavo. *Conſt.*

p. 510. l. 25. *Ut & foretur*, & *circumagatur*,] *ut & foret*, & *circumagatur.* Conſt.

p. 510. l. 31. *Modiolo preſſum eſt*,] Leg. *modiolo impreſſum.* Vide infrà, *modiolo imprimitur.* Conſt.

p. 510. l. 32. *Ille per ſe agitur.*] Modiolus tum agitur

ſine

fine clavo: cujus quidem officium eſt, ut modiolum ſic firmet, ne poſſit oberrare, dum circumagitur. *Conſt.*

p. 511. l. 11. *Exciſorius ſcalper*] ὁ ἐκκοπεύς, *ciſeau* vulgò. *Conſt.*

p. 511. l. 18. *Laedit*,] *edit*, Alii. *radit*, Cod. *Conſt.*

p. 511. l. 20. *Integrum*, *caries per totum*] *in totum*, *caries perſaepè totum.* Conſt.

p. 511. l. 22. *Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur*] Videtur hoc loco Celſus uſurpare nomen *ſpecilli*, genere nunc neutro, nunc maſculino. *Caeſar.*

p. 511. l. 22. *Signi ſpecillo ſignificatur*, *qui depreſſus in id foramen*, *quod infra ſolidam ſedem habet*, & *ob id* --- *ſiccus*,] *ſigno ſpecilli ſignificatur*, *quod depreſſum in id foramen*, *quod infra ſolidam ſedem habet*, & *ob id* --- *ſiccum.* Conſt.

p. 512. l. 1. *Jam altè*] *tam altè.* Conſt.

p. 512. l. 4. *Cura agendum eſt*,] Ne membrana laedatur. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Spatium ipſum*,] Quod inane occurrit inter duas teſtas. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Sanguis*] E venulis effuſus, quae oſſis cavum ſubeunt. *Conſt.*

p. 512. l. 8. *Habena*] Inſtar plectri, qua terebra convertitur. *Conſt.*

p. 512. l. 1. *Suſpendendaque*] Ut quàm ſuſpenſa & leviſſima minus imprimat. *Conſt.*

p. 512. l. 10. *Attollenda*,] Ducitur habena terebrae manu dextra: terebram imprimit, moderaturque ſiniſtra, & attollit, cum opus eſt. *Conſt.*

p. 512. l. 12. *Neque periclitemur*,] Ob id ἀβάπτιστα excogitata. *Conſt.*

p. 512. l. 16. *Media ſaepe*,] *media ſepta* legendum, ut infrà cap. 4. *Conſt.*

p. 512. l. 20. Μηνυγγοφύλακα] Μηνυγγοφύλαξ, membranae cuſtos. Elevatoria Chirurgis, de qua & cap. 4. *Conſt.*

p. 512. l. 23. *Quae demiſſa eſt*, *ut*] *quae demiſſa ſic*, *ut.* Conſt.

p. 512. l. 25. *Scalpro diſcutiendum eſt:*] Rectè & eleganter, ſed minus eſt elocutus. Plena eſt oratio: *quod malleolo per ſcalprum diſcutiendum eſt.* Sic apud Livium: *Tribus arietibus aliquantum muri diſcuſſit*, i. dejecit, diruit, atque demolitus eſt. *Conſt.*

1. p. 512. l. 32. *Levandae*] *laevandae*, i. laevigandae. *Conſt.*

2. p. 512.

2. p. 512. l. 32. *Si quis ſcobis*] *ſi quid ſcobis.* Conſt.
p. 513. l. 1. *Non ora*] *non orae.* Conſt.
p. 513. l. 1. *Lavandum*] *laevandum.* Conſt.
p. 513. l. 3. *Aſpero oſſe*] *aſpero oſſi.* Conſt.
p. 513. l. 4. *Sanitatem* ,] *Adfert* eleganter ſupprimitur. Satis eſt verbum diverſis ſubjectis attributum , alteri reſpondere: cujus ſunt & apud Ciceronem exempla. *Conſt.*
p. 513. l. 11. *Ab ipſo ore*] *ab ipſo oſſe.* Cum Hippocr. experientia ſic legendum oſtendit. Alii *ore* & *ulceris* ſubaudiunt. *Conſt.*
p. 513. l. 16. *Eaque ferè*] *idque ferè.* Conſt.
p. 513. l. 17. Λεπὶν] Leg. λεπὶς *i. ſquama à Graec.* Conſt.
p. 513. l. 20. *Ad ſummum tamen*] *ad ſummum tantum.* Conſt.
p. 513. l. 22. *Lavari*] *laevari.* Conſt.
p. 514. l. 3. *Ubi ea pertuſa* ,] *ubi ea percuſſa*, Cod. *Conſt.*
p. 514. l. 29. *Nihil leve*] *ſi nihil niſi laevè.* Conſt.
p. 515. l. 1. *Hippocrates memoriae tradidit*] Locus eſt *L. V. Epidem.* Sed eum librum non eſſe genuinum Hippocratis foetum , exiſtimant eruditi. *Caſaub.*
p. 515. l. 5. *Levia ingenia* , *quia nihil habent* , *nihil ſibi detrahunt*] Vid. *Plutarchus* lib. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτὸν ὠφελούμενον ἐπ' ἀρετῆ. & *Quintil. Inſt. Orat.* Caſaub.
p. 515. l. 14. *Quae aequè*] *quia aeque.* Conſt.
p. 515. l. 19. *Idem* , & *naturaliter*] Al. *idem naturaliter.* Conſt.
p. 515. l. 26. *Id detrahendum.*] *id deradendum.* Conſt.
p. 515. l. 27. *Nigritiem enim continet* , *ſi quid fiſſum eſt.*] Alias *fixum eſt.* Caeſar.
p. 515. l. 29. *Solet etiam evenire*,] Ἀπόχημα vocant hoc fracturae genus. *Conſt.*
p. 515. l. 33. *Diſcuſſa eſt* ,] *diſciſſa eſt.* Conſt.
p. 516. l. 5. *Os fractum*] Hippocr. lib. VII. Aphor. 14. 24. 85. & lib. VI. Aphor. 53. *Conſt.*
p. 516. l. 12. *Oculos quibus obcaecet.*] Al. *oculosque quibus obcaecet.* Conſt.
p. 516. l. 16. *Curatio haec*] Excidendi oſſis. *Conſt.*
p. 516. l. 29. *Ut deinde à ſingulis procedentibus ſingulis cutis ſubſequatur.*] Vel *ligulis.* Caeſar.
p. 516. l. 29. *Accepit*,] *accipit*, Vet. *Conſt.*
p. 516. l. 30. *Singulis cutis*] *angulis cutis.* Conſt.
p. 516. l. 32. *Inter quae*] *inter quos.* Conſt.

p. 517. l. 5. *Nihil tutius*] Al. *nihilo minus tutò*. Conſt.

p. 517. l. 19. *Caetera ex eadem*] *caetera eadem*. Conſt.

p. 517. l. 12. *Aut levior*,] *aut lenior*. Conſt.

p. 517. l. 25. *Roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 518. l. 1. *Ulcus madet*,] Hic mador πλάδος Hippocrat. cui πλαδαρὸν ἕλκος i. *ulcus madens* Celſo. Lege Galen. Comm. III. *εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν*. *Conſt.*

p. 518. l. 2. *Alitur*, & *in cervicibus*] Ἀκυρολογία. Talis lib. VII. cap. 27. ubi *ali vulnus* pro σαρκοῦσθαι. Nec enim vulnus alitur, aut ulcus, ſed caro alitur, illudque impletur, ut *propriè* dixit lib. V. cap. 12. *Conſt.*

p. 518. l. 4. *Ad manum*] εἰς τὴν χειροργίαν. *Conſt.*

p. 518. l. 7. *Medium*] Nempe *os*. Al. *media*. Conſt.

p. 518. l. 8. *Fiſſum eſt*,] Hoc ῥωγμή. *Conſt.*

p. 518. l. 9. *Vel quia*] *ferè vel quia*, Cod. *Conſt.*

p. 518. l. 15. *Medium*] Eſt ἐγγάσωμα Galeno. *Conſt.*

p. 518. l. 24. *Ejus*] *ejus rimae*. Conſt.

p. 518. l. 26. *Ad ſimilitudinem C literae, ſic ut vertex ejus à foramine, baſis ad rimas*] Legend. ut habet exemplar MS. *ad ſimilitudinem V literae, ſic ut - - rimam*. Conſt.

p. 518. l. 31. *Nihil latens in eo oſſe concavum eſt*,] *nihil latens ſub eo oſſe cùm cavatum eſt*. Al. *in eo oſſis concavo eſt*. Conſt.

p. 518. l. 32. *Laedentibus*.] Al. *latentibus*. Conſt.

p. 518. l. 33. *Ne ſi fractum*] *nec ſi fractum*. Conſt.

p. 518. l. 34. *Sed ſive totum*] Ἀποσκεπαρισμὸς Galeno. *Conſt.*

p. 519. l. 5. *Quam fecimus*,] Scalpro. *Conſt.*

p. 519. l. 7. *Septaque*] *Media ſepta* dixit ſuprà, i. interſtitia foraminum hoc loco. *Conſt.*

p. 519. l. 9. *Lunatum ſinum*] Hic convenit figura literae C. non verò ſuprà. *Conſt.*

p. 519. l. 13. *Forfice*] *forcipe*, τῇ ἀσπάγῃ Galen. VI. Method. *Conſt.*

p. 519. l. 17. *Propoſui*,] Cap. 3. *Conſt.*

p. 519. l. 23. *Sub medicamenti*] *ſub medicamentis*. Conſt.

p. 519. l. 25. *Satis illi*] *ſatis illis*. Conſt.

p. 519. l. 33. *Qui ſuprà poſitus*] Cap. 3. *Conſt.*

p. 520. l. 3. *Collocanduſque is loco intepido*.] Si ita legendum eſſet, novam vocem *intepidus* in latinis numerare oporteret, & quidem numeratur in Theſauro Fabri 1717. At Gryphii, & Stephani Editio praepoſitionem *in* ſeparat a *tepido*. Et ſane non video, quomodo, qui calvariae fractura laborat, collocandus ſit in loco non tepido, cum tepor fracturis omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, ſaluberri-

berrimus sit. Qua de re legendus hic noster hoc eodem libro cap. 10. sect. 7. & Hippocrates Aphor. 17. & 18. sect. 5. Non est igitur tanta vis inferenda simul Medicinae, simul latinae linguae, sed reponendum cum Gryphio, *collocandusque is loco in tepido;* vel cum Stephano, *collocandusque is in loco tepido.* Morg. *Ep.* III.

p. 520. l. 7. *Infundenda erit rosa*] *infundendum erit id ros.* (i. rosaceum) *tepidum.* Const.

p. 520. l. 11. *Cervixque molliri debebit*] ne convulsio excitetur. *Const.*

p. 520. l. 27. *His quoque apparebit,*] *hos quoque apparebit.* Cod. MS. *oportebit.* Const.

p. 520. l. 30. *Spem verò certam faciunt membrana mollis*] Aliàs *mobilis.* Caesar.

p. 520. l. 31. *Mobilis*] Quae συστολῆς & ἀναστολῆς motum retinet. *Const.*

p. 521. l. 2. *Acris vomitus,*] *acer vomitus.* Const.

p. 521. l. 4. *Caeteraque quae ad*] *caetera quae ad.* Const.

p. 521. l. 19. *Ut per omnem*] *ut non per omnem.* Const.

p. 521. l. 23. *Cicatrix erit solvenda*] Alii *cicatrice erit solvenda plaga.* Const.

p. 522. l. 4. *Implicata linamenta,*] Σφηνίσκας τερπλὰς, Aëtius. *Const.*

p. 522. l. 6. *Adjicienda sunt.*] *injicienda sunt.* Alii *adigenda sunt.* Const.

p. 522. l. 7. *Penicillo.*] Ἐκ βάκης ἐληθέντος, Aëtius. *Const.*

p. 522. l. 8. *Fabrili glutine*] Fabrile gluten Dioscoridi πυξοκόλλα. *Const.*

p. 522. l. 16. *Media*] *medio.* Const.

p. 522. l. 17. *Fuligine,*] Sic antiqua lectio. Alii *polline,* i. τῇ μάνῃ. *Const.*

p. 522. l. 17. *Eaque ultra*] *eaque supra.* Const.

p. 522. l. 21. *Exercitatae nares*] *Excitatae nares* ipse Celsus indicat, (quod & ex MS. in Morg. Ep. 11. confirmatur) esse legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra (523. 20.) eodem verbo eadem significatione est usus, sed & paulo supra de fracta nasi cartilagine in suam sedem reponenda verba faciens, *quicquid,* inquit, e *cartilagine concedit* (libentius legerem: *concidit,* cum caeteri, quos consului, libri constanter habeant: *Quicquid in Cartilaginem incidit*) *excitandum leniter est, aut subjecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis:* Mox (p. 522. l. 1.) quae in nares injicienda sint, docet, quae desidere cartilaginem, non sinant; item quae extrinsecus habena cir-

circumdanda ſit, quae nares ſic excitatas, contineat; poſt quae videlicet ea continuo ſubjicit, de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis, quot ad hoc tempus inſpeximus, libris, non *exercitatae*, ſed *excitatae nares* ſcriptum eſt. *Morg.*

p. 522. l. 33. *Quia callus*] *quum callus.* Conſt.

p. 523. l. 5. *Extrinſecus*] *intrinſecus.* Conſt.

p. 523. l. 8. *Ultra*] *ſupra* Al. *Conſt.*

p. 523. l. 8. *Adjicienda*] *adigenda*, quod in veteri codice *adicenda* ſcriptum erat, ut ſolet in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 523. l. 33. *Solidarique*] Κερατίνεαξ Hippocr. *Conſt.*

p. 524. l. 16. *Primi temporis*] Leg. *primis temporibus.* Conſt.

p. 524. l. 25. *Modo rectum*] Κάταγμα ἰθυδακηδὲν. *Conſt.*

p. 524. l. 27. *Transverſum*,] Καωληδὸν vel ῥικφανηδὸν, vel σικυνηδὸν. *Conſt.*

p. 524. l. 28. *Obliquum:*] Καταικάρσιον, ſive κατὰ πλάγιον. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Quin etiam aliquando plura fragmenta minuta*] *quin etiam. Cùm plura fragmenta minuta.* Hoc fracturae genus κάταγμα καρυηδὲν ſive ἀλφιτηδὲν vocatur. Et quum à fragmento fragmentum recedit, ἀπόθραωσις & ἀπόκοπη. Aliud lunatum, quod εἰς ὄνυχα vel καλαμηδὲν fieri dicitur. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Fragmento*] *ſegmento.* Conſt.

p. 525. l. 9. *Sub qua*] *ſub quo.* Conſt.

p. 525. l. 10. *Excedit*] *excidit.* Conſt.

p. 525. l. 13. *Seta*] Hippocr. τρίχι ἱππείῃ, ἢ χρυσῷ. *Conſt.*

p. 525. l. 18. *Media*] *medio.* Vide cap. 5. *Conſt.*

p. 525. l. 21. *Ibi deligantur*] *ibi deligentur.* Conſt.

p. 525. l. 32. *Ferè reſolvuntur*] *ferè ſolvuntur.* Conſt.

p. 526. l. 2. *Oſſa conſeruntur*] Συμφύονται, *conſervent*, lib. II. cap. 10. *Conſt.*

p. 526. l. 2. *Intra quod quaeque oſſa conſervent*] Verbum *conſerveo*, quod alioqui latinum eſt, & uſurpatur a Palladio de re ruſt. Lib. 1. tit. 35. apud Celſum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque Editiones meae habent *conſeruntur.* Rurſus repetitur eodem libro c. 10. ſect. 1. *Quo os quodque confervet.* Et ſect. *Inter ſe oſſa confervere.* Sed hoc ſecundo loco alii legunt *cohaerere*, alii *coaleſcere*, ut ipſe quoque Almeloveenius monet; in priore autem reliquae Editiones meae habent *confer-*

vet, non ſine aliqua ceterorum verborum varietate. Ego quidem malo *confervet*, idque omnino retineo. *Morg. Ep.* III.

p. 526. l. 6. *Latus*, *os*] *latum os.* Conſt.

p. 526. l. 7. *Coxarum*, *os tali*,] *coxarum os*, *tali.* Conſt.

p. 526. l. 8. *Inter*] *intra.* Conſt.

p. 526. l. 9. *Inter*] *intra.* Conſt.

p. 526. l. 24. *Sine junctura*] *ſine vinctura.* Conſt.

p. 526. l. 26. *Ferèque id quod à pectore ſub id quod ab humero eſt in poſteriorem*] *ferèque id quod ab humero eſt*, *ſub id quod à pectore in poſteriorem* &c. ex Hippocr. *Conſt.*

p. 526. l. 31. *Sub id humerus*] Scribendum *ſubinde humerus.* Alii *ſuper id humerus.* Conſt.

p. 526. l. 32. *Priorem partem*] *priorem poſterioremve partem.* Conſt.

p. 527. l. 6. *Manu planè*] *manu placidè*, Al. *Conſt.*

p. 527. l. 30. *Ala ſua*] *ala ſana.* Conſt.

p. 527. l. 30. *Faſciari*] *faſcia dari*, Vet. *Conſt.*

p. 527. l. 30. *Sub ala ſua faſciari debet*] V. C. *Sub alas faſcia dari debet. Faſciare* non dicitur, ſed *faſciatus* raro. *Scal.*

p. 528. l. 6. *Latus*, *os*] *latum os.* Conſt.

p. 528. l. 11. *Ferrumen*] *foramen*, Vetus Exemplar. *Conſt.*

p. 528. l. 29. *Leniter*] *leviter.* Alii, *graviter.* Conſt.

p. 528. l. 30. *Quae ſuprà ſcripta ſunt*,] Circa finem capitis praeced. *Conſt.*

p. 529. l. 9. *Quicquid vel tuſſim*] Κεφνῶδες Hippocr. lib. III. Articul. *Conſt.*

p. 529. l. 10. *Ne ſpiritum*] *nec ſpiritum.* Alii, *nae ſpiritum.* Vide infrà. *Conſt.*

p. 529. l. 15. *Spuitur*] *exſpuitur.* Conſt.

p. 529. l. 24. *Polyarchi*] Vide p. 253. *Conſt.*

p. 529. l. 25. *Roſa*] *roſ. oleo*, i. roſaceo. *Conſt.*

p. 529. l. 26. *Faſciae à mediis orſae*,] Hippocrates (ex quo haec omnia) duobus faſciae à medio orſae capitibus ligandum praecipit. *Conſt.*

p. 530. l. 3. *Idem*] *item.* Conſt.

p. 530. l. 6. *Quoque reſolvetur*,] Legend. *quoque reſolventur. Alternis diebus* Hippocrates, non *quotidie.* Conſt.

p. 530. l. 13. *Quae ſi modus erit*] *quod ſi metus erit*, Cod. Alii, *non metus erit.* Conſt.

p. 530. l. 21. *Pus ſubit*,] *pus ſubeſt.* Conſt.

p. 530. l. 25. *Eaque uri*] *iſque uri*, nempè locus, vel *ea*, ſcilicet pars. *Conſt.*

p. 531.

p. 531. l. 7. *Si id ex*] *ſi id quod ex*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 531. l. 11. *In interiorem*] Al. *in anteriorem.* Conſt.

p. 531. l. 14. *Plurima parte*] Al. *prima parte.* Conſt.

p. 531. l. 20. *Rurſus ex magna parte*] Ubique femoribus humeros, crura brachiis comparat, coxasque ſcapulis. Vide p. 407. imò & plantas palmis, ibid. & p. 444. pedem manui: tibiam cubito. *Conſt.*

p. 531. l. 24. *Minimè*] *minus.* Conſt.

p. 531. l. 28. *Ea maximè*] *earum maximè.* Conſt.

p. 531. l. 30. *Peſſima, ubi,*] *peſſimum, ubi.* Conſt.

p. 531. l. 31. *Nonnunquam autem*] Vide p. 401. *Conſt.*

p. 532. l. 5. *Fit ubi*] *fit ſaepè ubi.* Conſt.

p 532. l. 7. *Latere*] *è latere.* Conſt.

p. 532. l. 9. *Depreſſum*] *deprehenſum*, Cod. *Conſt.*

p. 532. l. 13. *Intendit*] *intenderit.* Conſt.

p. 532 l. 15. Duo fuere non omittenda, alterum, plerorumque libros non habere: *cum mitiſſime agitur*, ſed *ut diutiſſime alatur*, Manutiorum: *ut mitiſſime alatur*, Conſtantini ſcriptum calamo: *agatur;* ut proclive ſit ſuſpicari, ſcripſiſſe Celſum: *ut mitiſſime agatur;* alterum, in iiſdem omnibus, imo ipſius quoque Lindenii Libro non *diſtentionem* nervorum legi, ſed *diſtentio.* Morg.

p. 532. l. 17. *Cancer*] Hic quoque cancri voce abutitur. *Conſt.*

p. 532. l. 17. *Certum, ut diutiſſimè alatur pus*] Lego, *vel certè, ut diutiſſimè alatur pus.* Codex, *agatur.* Conſt.

p. 532. l. 28. *Faſciis*] ὑποδεσμίδες, binae faſciae primae. Reliquae ἐπίδεσμοι, Galen. *Conſt.*

p. 533. l. 3. *Linteos*] *lineos.* Conſt.

p. 533. l. 4. *Sex opus eſt*] Hippocr. duobus. Tot involucra à peritis Chirurgis improbantur. *Conſt.*

p. 533. l. 6. *Quaſi in cochlea ſerpat,*] Leg. *quaſi in cochleam ſerpat*, i. quaſi cochleatim & claviculatim, κοχλιδὸν καὶ ἑλικοειδῶς. *Conſt.*

p. 533. l. 3. *Longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper*] *longior ea, quae qua parte os eminet* (*aut ab ea, ſi totum aequale eſt, vel undelibet*) *ſuper.* Conſt.

p. 533. l. 13. *In ſuperiore*] Deeſt *parte*, aut ſupplend. *Conſt.*

p. 533. l. 15. *Latiore linteo*] Σπλῆνα vocat Hippocr. Reliqui σπλήνιον, Scribon. Largus *Splenium*, *plagulas* Chirurgi. Et περὶ τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς lege Galenum VI. Methodi. *Conſt.*

p. 533. l. 23. *Quod adſtrictum eſt*,] *quod nimis adſtrictum eſt.* Conſt.

p. 533. l. 24. *Alienatur, & cancro opportunum eſt:*] ἀλλοιῶται καὶ σφακελίζεται Hippocr. *Conſt.*

p. 533. l. 24. *Alienatur*] Ita infra p. 539., 7. *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt.* Caſaub.

p. 533. l. 29. *Junctura*] *vinctura.* Conſt.

p. 534. l. 1. *Sexto faſciis*] *ſexta faſcia.* Conſt.

p. 534. l. 21. *Citra articulum*] *circa articulum.* Conſt.

p. 534. l. 24. *Spatio*] *temporis* ſubaudi. *Conſt.*

p. 534. l. 26. *Nullus*] *ſi nullus.* Conſt.

p. 534. l. 27. *Temporis, quod os quodque confervet*] *temporis, quo os quoque confervet,* (ut & poſt 10. *ſi oſſa non conferbuerint*) pro quo dixit cap. 7. *oſſa conſeruntur*, i. quaſi ferrumine conglutinata coaleſcunt. *Conſt.*

p. 535. l. 12. *Super caput*] Exemplar vetus *ſuper cubitum*, i. πῆχυν. *Conſt.*

p. 535. l. 13. *Juncto*] *vincto.* Conſt.

p. 535. l. 14. *Inter ſe junctis*] Al. *inter ſe vinctis.* Conſt.

p. 535. l. 21. *Palmam injicit dextram: ſi ſiniſter, ſiniſtram: ſi dexter humerus curatur,*] Al. *planam injicit dextram, ſi ſiniſter: ſiniſtram, ſi dexter humerus ſinuatur*, Cod. *Conſt.*

p. 530. l. 32. *Figurandum:*] *figuratum ſit.* Conſt.

p. 536. l. 13. *Eminentia*] *eminentiam.* Conſt.

p. 536. l. 14. *Breviores ſunt*] *ſint* rectiùs. *Conſt.*

a. p. 536. l. 30. *Habitus ſit*] *habitus eſt.* Conſt.

b. p. 536. l. 30. *Idque involutum mitella*] Brachium mitella involutum excipere, & ex cervice ſuſpendere, vulgò dicitur, *porter un bras en écharpe.* Eſt verò mitella parva mitra & calantica, latior inſtarque faſciae, ex cujus lateribus taeniae redimiculaque dependent. Angli mitella noctu caput redimiunt. *Conſt.*

p. 537. l. 4. *Ex ſummo cubitu id factum*] *in ſummo cubito id fractum*, Cod. *Conſt.*

p. 537. l. 6. *Ac ſi*] *at ſi.* Conſt.

p. 537. l. 13. *Is canalis*] Σωλὴν ὁ i. *canalis* (quod chirurgicum eſt inſtrumentum, rotundum, oblongum, cavum, in quo crus aut femur fractum conjicitur & continetur) deſcriptio. Vide Hippocratem περὶ ἀγμῶν, & Galen. Comment. II. Differt à gloſſocomo. *Conſt.*

p. 537. l. 20. *Detineat*] *detineatur.* Conſt.

p. 537. l. 21. *Si femur, uſque ad coxam: ſi juxta ſuperius, caput femoris, ſic ut ipſa quoque ei coxa inſit.*] Lego, *ſi femur*

femur uſque ad coxam juxta ſuperius caput femoris, ſic ut ipſa quoque in eo coxa ſit. Conſt.

p. 537. l. 24. *Neque tamen ignorari oportet,*] Ex auctoritate Hippocratis hoc perpetuò verum non eſſe, jam convicit Tagaultius Chirurgiae lib. IV. *Conſt.*

p. 537. l. 27. *Inſiſti, ſed multa tamen femori*] *inſiſti. Sed multa tum femori.* Conſt.

p. 537. l. 29. *Fortunae*] Galli dicunt *à cet accident.* τῇ τύχῃ. *Caſaub.*

p. 537. l. 31. *Surculum*] Alii *ferulam*, ego *funiculum* legendum contendo ex antiqui Codicis fide. Alii reponunt, *ad imum fulcrum.* Conſt.

p. 538. l. 5. *Rurſus illa*] *rurſus iſta.* Conſt.

p. 538. l. 11. *Longior ulterioribus*] *longior exterioribus.* Conſt.

p. 538. l. 14. *Uſus*] *uſus paulatim.* Conſt.

p. 538. l. 20. *Ceſſerunt,*] *receſſerunt*, ut cap. 20. *Conſt.*

p. 538. l. 23. *Conſervatur*] *conſeritur*, Cod. id eſt, συμφύεται. Sic & lib. VIII. cap. 7. *Conſt.*

p. 539. l. 1. *Quemadmoduni*] ὃν τρόπον, *quo vel quali modo.* Conſt.

p. 539. l. 4. *Caetera*] *caeterum.* Conſt.

p. 539. l. 7. *Eſſet, quanto*] *eſſet. Quando*, Cod. *Conſt.*

p. 539. l. 25. *Vulneri quàm oſſi*] *vulneris quàm oſſis.* Conſt.

p. 539. l. 31. *Ejus longius*] *ejus ſi longius.* Conſt.

p. 539. l. 32. *Scalpro limandum, tum ipſum*] *ſcalpro limatum ipſum.* Conſt.

p. 539. l. 34. *Vulſella*] Vulſellam dixit & fabros. Hippocrates tamen μοχλίσκους & λατύρους, i. vecticulas & latomos. *Conſt.*

p. 540. l. 3. *Sima*] *curva*, Cod. *Conſt.*

p. 540. l. 5. *Cinguntur,*] *cingitur.* Conſt.

p. 540. l. 6. *Oportet ea*] *oportet eas.* Conſt.

p. 540. l. 9. *Prodeſtque ea*] *poteſtque ea.* Conſt.

p. 540. l. 19. *Excidat, aut cùm jam*] *excidat. Ac cum.* Conſt.

p. 540. l. 20. *Diutiuſque*] *latiuſque.* Conſt.

p. 540. l. 21. *Saepe enim integra cutis oſſe*] *ſaepe enim integra cute os.* Et quidam τὸ *enim* expungunt. *Conſt.*

p. 540. l. 23. *Quae ſolvere*] *quam ſolvere*, ſupple *plagam.* Conſt.

p. 540. l. 30. *Neceſſe*] *habet* vacat. *Conſt.*

p. 540. l. 32. *Ubi ictus protinus*] *plagam* deeſt vel ſubauditur. *Conſt.*

p. 541. l. 3. *Leviſſimi*] *laeviſſimi.* Conſt.

p. 541. l. 15. *Quae ſaepè ſoluta, ſaepè mota ſunt*] *quod ſaepè mota, ſaepè ſoluta ſunt.* Conſt.

p. 541. l. 16. *Poſſunt enim coire*] *poſſunt enim diu quieſcendo coire.* Conſt.

p. 541. l. 20. *Ut ſi quid*] *et ut quid.* Conſt.

p. 541. l. 30. *Solent tamen interdum diverſa inter ſe oſſa cohaerere.*] Vel *coaleſcere.* Caeſar.

p. 541. l. 31. *Oſſa cohaerere*] *oſſa confervere*, Cod. *Conſt.*

p. 542. l. 1. *Dirigi*] *dirimi.* Conſt.

p. 542. l. 8. *Involutam lana regulam objicit*] Vel *tegulam.* Caeſar.

p. 542. l. 11. *Oſſa coeperunt*, *oſſa cohaeſerunt.* Conſt.

p. 542. l. 11. *Nonnunquam*] *F. non unquam.* Vide p. 13. *Caſaub.*

p. 542. l. 21. *Sinapi, quod cum ficu*] *ſinapi cum ficu.* Conſt.

p. 542. l. 31. *Inter ſe debiſcunt*,] Hoc ἀλάσεως vel ἀλάσεως Hippocr. *Conſt.*

p. 542. l. 32. *Ab humero*] A ſummo humero ἀπὸ τῆς ἀκρωμίου. *Conſt.*

p. 543. l. 1. *A ſaltu*] *ſaltu*, vel *è ſaltu.* Conſt.

p. 543. l. 1. *Talo*] *aſtragalo.* Conſt.

p. 543. l. 7. *In talis*] *in talo.* Conſt.

p. 543. l. 8. *Cancros*] γαγγραίνας, ſic ſolet exponere. *Conſt.*

p. 543. l. 9. *Qui caput ſcapulis*] ὀπισθοτόνους. *Conſt.*

p. 543. l. 12. *Oſſibus mollibus*] Leg. *mollioribus* (nullum enim os molle, niſi comparatè: taluſque os eſt ſolidiſſimum duriſſimumque. Alii *molibus* legunt, ut de molis caſu laeſis) *laeſis*, *ubi aliquid incidit*, *his loc. ſunt*, *ut protinus dolor.* Conſt.

p. 543. l. 15. *Diducta oſſa*] *diducta haec oſſa.* Conſt.

p. 543. l. 17. *Decoris eo loco ſit*, *nihil uſus admittitur*] *Decoris eo loco*, *ſic nihil uſ.* Cod. Alii, *loco ſit*, *nihilominus uſus admittitur.* Quidam, *dedecoris uſus amittitur.* Conſt.

p. 543. l. 19. *Et vertebra*] & *vertebrae.* Conſt.

p. 543. l. 25. *Et in exteriorem*] Conciſa brevitas, qua & contraria intelliguntur (*poſteriorem*, & *interiorem*, quin & *ſuperiorem* & *inferiorem*) niſi malis haec duo oppoſuiſſe exempli cauſa, caetera omiſiſſe. *Conſt.*

p. 543. l. 32. *Alia verò ſi in ſingulis. Quae ſimulatque*] Legend. *alia vero in ſingulis*, *quae ſimulatque.* Conſt.

p. 544. l. 1. *Articuli non poſſunt*,] *articuli poſſunt.* Conſt.

p. 544.

p. 544. l. 2. *Caput enim nonnunquam*] *caput enim non unquam.* Conſt.

p. 544. l. 9. *Neque repoſita*] *neque repoſiti*, ſcilicet prolapſi articuli i. ἄρθρα, oſſium capita, quae aliorum ſinibus conduntur. *Conſt.*

p. 544. l. 11. *Caro ea increſcit,*] *caro in ea magis increſcit.* Conſt.

p. 544. l. 22. *Tum conquieſcat;*] Legend. *dum conquieſcat, laceſſendum non eſt.* Cod. *tum conquieſcat. Ceſſandum enim eſt.* Conſt.

p. 545. l. 6. *Ex die quinto fovere aqua*] *ex* reponito in ſuam ſedem ſic: *ex aqua.* Conſt.

p. 545. l. 9. *Infrictionem*] *frictionem* Alii. Ego antiquam receptamque lectionem retineo. Eſt verò infrictio, valida vehemensque frictio, ſic ut intus ſentiatur. *Conſt.*

p. 545. l. 32. *Scorteo pulvino*] Pulvinum ſcorteum vocat Criticus σκυτινοκεφάλαιον σκύτινον ἢ δερμάτινον i. *coriaceum.* Conſt.

p. 545. l. 32. *Eoque caput*] *ejuſque caput.* Conſt.

p. 546. l. 18. *Motu oris per nervos laedat*] *motu, oris nervos perlaedat.* Conſt.

p. 547. l. 4. Claviculae luxatae curationem omiſit. *Conſt.*

p. 547. l. 7. *Niſi ex medulla,*] *niſi & medulla.* Conſt.

p. 547. l. 9. *Proceſſus*] Lib. VII. cap. 29. *Conſt.*

p. 547. l. 12. *Si in utramque partem*] *ſed in utramvis partem.* Conſt.

p. 547. l. 27. *Id intus*] *idque intus.* Alii, *eamque*, ſupple *vertebram.* Conſt.

1. p. 548. l. 1. *Quidem poſſe,*] Nempe excidere. Alii legunt, *quidem redire poſſe.* Conſt.

2. p. 548. l. 1. *Si propulſum*] *ſi quid propulſum.* Conſt.

p. 548. l. 9. *Et victus*] In MS. *ei victus.* Alii *ejectus.* Conſt.

p. 548. l. 10. *Rurſum*] *rurſumque.* Conſt.

p. 548. l. 24. *Sub ala ejus cogere*] *ſub ala digitorum nodis verſus latus os cogere* diceret Hippocrates. In antiquo libro manu exarato ſic, *humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimul & illo latum os* &c. Confirmatur haec lectio cap. de femore 20. pag. 553. *Conſt.*

p. 548. l. 28. *Spathula*] *Spatha.* In antiquo *ſcala.* Hippocr. vocat ἄμβην. Vide Galen. 1. Comment. περὶ ἄρθρων. *Conſt.*

p. 549. l. 27. *Hominis ſiniſtra*] *humeri ſiniſtra.* Conſt.

p. 550. l. 2. *Caput ejus*] Humeri in ſuam ſedem compulſi. *Conſt.*

p. 550. l. 3. *Profectus*] *profecta.* Conſt.

p. 550. l. 6. *Id*] Caput ossis repositi. *Const.*

p. 550. l. 7. *Continetur*] Alii malunt ita legere, *continetur*, *qui adductus quoque ad latus*, *ad id fascia deligatur.* Const.

p. 550. l. 17. *Trahitur*] *distrahitur.* Hoc ἀφάσεως, sive διάστημα Hippocrati. *Const.*

p. 550. l. 18. *Quatuor partes*] Vide cap. 11. *Const.*

p. 550. l. 20. *Priorem*] *posteriorem.* Const.

p. 550. l. 21. *Posteriorem*,] *priorem.* Const.

p. 550. l. 31. *Longa testa*] *testa* i. ὄστρακον. Hic translatè pro eo, quod Hippocrati κοτύλη, id est, sinus, qui τὸ ἄρθρον ossisque processum cavitate sua excipit. *Longa* verò *testa* dicitur, ad differentiam τῆς γλήνης, qui sinus ossis non altior, sed in superficie tantùm depressus. *Const.*

p. 550. l. 32. *Partes extendere*,] *partes oportet extendere.* Const.

p. 551. l. 4. *Valent*, *aut ossa huc illucve sederunt.*] *Valent*, *aut ossa huc illucve se dederunt*, Cod. Alii, *cecidérunt.* Const.

p. 551. l. 15. *Cubito*] *humero* potius. Vide cap. 10. in humeri fracti curatione. *Const.*

p. 551. l. 18. *Tantum*] *tamen*, Codex. *Const.*

p. 551. l. 20. *Diutius*] *et diutius.* Const.

p. 551. l. 28. *Quatuor partes*] Pag. 390. 2. *Const.*

p. 552. l. 3. *Renitentem ex altera parte intendi manus*, *ex altera brachium*] *renitentem extendi manus altera parte*, *altera brachium.* Const.

p. 552. l. 9. *Brachium in contrarium repellendum est*] Quidam legunt, *ut & brachium*, *in contrarium repellenda est.* Const.

p. 552. l. 12. *Durum aliquid*,] *molle* tamen Hippocrat. *Const.*

p. 553. l. 10. *Siquidem etiam in hoc casu*] Vide suprà cap. 10. *Const.*

p. 553. l. 18. *Vastius est:*] Legendum ut in MS. *valgium est.* Const.

p. 553. l. 20. *Brevius rarumque fit*, *& intus inclinatur*,] *brevius varumque fit*, *& pes intus inclinatur.* Ubi *valgus* sive *valgius*, qui & *vatius*, i. στρεβλὸς & βλαισὸς opponitur ei, qui *varus*, i. ῥαιβὸς & ῥοικὸς Hippocr. Varo Compernem ita Lucilius oppositi lib. XVII. Satyr.

Compernem aut Varam fuisse Amphytryonis conjugem Alcmenam. Const.

p. 553. l. 24. *Priore crus extensum est*, *implicarique non potest*, *alteri cruri*] *priorem*, *crus plicari non potest*, *extensumque alteri cruri.* Const.

p. 553.

p. 553. l. 31. *Pes eſt. Sed &*] *pes etiam ſedet, ſed ſi in poſteriorem, extendi - - - - ubi conſiſtit.* Al. *inſiſtit.* Conſt.

p. 554. l. 10. *Andreas Nileus,*] *Andreas, Nileus.* Conſt.

p. 554. l. 20. *Si validius*] Videtur ignoraſſe σωλῆνα μηχανικὸν, id eſt, γλωσσοκόμα, ut nondum reperti uſum commodiſſimum. De quo Galen. IX. Meth. & II. Comm. de fract. Oribaſius libro de machinamentis. Celſus verò de canali, qui σωλὴν, cap. 10. *Conſt.*

p. 554. l. 30. *Et muſculos*] *ſed & muſculos,* Cod. *Conſt.*

p. 555. l. 1. *Extentis in priorem*] *extentis ſi in priorem,* Cod. *in brachii parte,* nempè humero. Vide cap. 15. *Conſt.*

p. 555. l. 6. *Complicari*] Al. *plicari.* Conſt.

p. 555. l. 11. *Contra inde coxam*] Sanam: ne dum pellitur os in ſuam ſedem, corpus cedat. Hoc nominatim praecipit Hippocr. in luxatione extrorſum facta. *Conſt.*

p. 555. l. 11. *Poſito*] *repoſito,* ut cap. ult. *Conſt.*

p. 555. l. 25. *Quoque caput*] *caput quoque.* Conſt.

p. 556. l. 1. *Caetera verò manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur*] *caetera verò manibus ſimul junctis, oſſa indè verſus partes compelluntur.* Conſt.

p. 556. l. 5. *In omnes*] *in quatuor.* Conſt.

p. 556. l. 9. *Talus*] Eſt in antiquo *caſus.* Conſt.

p. 556. l. 11. *Inſanus eſt, minuſque is opus eſt:*] *ignavus minuſque id opus eſt,* cui translatè plaga major opponitur: alioqui legiſſem, *manibusque his opus eſt.* Soli enim aegri inſiſtere & ingredi nequeunt, & pro plaga *planta:* nam in antiquo unica eliſa litera adhuc legitur *plana,* reſque in hoc caſu ita legi permittit. *Conſt.*

p. 556. l. 21. *Junctura*] Pro *junctura* repone *vinctura.* Conſt.

p. 556. l. 26. *Conduntur*] Pro *conduntur, recondunt.* *tur,* ut lin. 1. *Conſt.*

p. 556. l. 29. *In medio*] *a medio.* Conſt.

p. 557. l. 5. *Conditus*] *reconditus.* Conſt.

p. 557. l. 5. *Canaliculo*] Σωληναρίῳ. *Conſt.*

p. 557. l. 15. *Ac ſi repoſita*] Al. *at ſi repoſita.* Conſt.

p. 557. l. 17. *In utroque*] Nempe femore & humero: aut repoſitis & non repoſitis oſſibus. *Conſt.*

p. 557. l. 29. *Debet ante*] *debet niſi ante.* Conſt.

p. 557. l. 30. *Cùm jam vetus res*] *cùm jam vetus luxatio.* Poſt 9. aut 11. dies. *Conſt.*

p. 558. l. 12. *Quae ſola eſſe*] *quae ſolùm,* vel *ſolùm quae.* Conſt.

HIPPOCRATIS

Loci aliquot, quorum alios omnino & paenè ad verbum, alios ex parte

CELSUS

interpretatus est,

ab

HENRICO STEPHANO

Collecti & inter se collati.

HIPPOCR. Aph. sectione 2. articulo 16.

Οὐκ λιμὸς, ἐὰν δεῖ πονέειν.

CELSUS lib. 1. cap. 2.

Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitandus est.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 4.

Οὐ πλησμονὴ, ἐὰν λιμὸς, ἐὰν δι' ἄλλο ἐδὲν ἀγαθὸν ᾖ, πλὴν μᾶλλον τῆ φύσεως ᾖ.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Neque verò ex multa fame, nimia satietas, neque ex nimia satietate fames idonea est.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 50.

Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit assuescere.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 49.

Οἱ εὐθισμοὶ τὰς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῆ ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel senex, quàm insuetus homo, sustinebit.

HIP-

HIPPOCR. lib. De ſalubri diaeta.

Ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι, μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Qui vomere bis in menſe vult; melius conſulet, ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 1. artic. 13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες· ἥκιστα μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & ſenectute confecti.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι ὑγραίνονται.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in ſenectute contrahitur: quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſaepe in ſenectute ſolvitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι.

CELS. lib. 1. cap. 3.

Melior eſt autem in juvene fuſior [alvus,] in ſene adſtrictior.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ.

CELS. lib. 1. cap. 9.

Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, praecordiis, inteſtinis, veſicae, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεωμένοισι. σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκασιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας.

CELS. lib. 1. cap. 9.

Si nimius eſt [calor] corpus effeminat, nervos emollit, ſtomachum ſolvit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 19.

Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσην ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Non quò non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur, ſed quòd frequentius tamen quaedam eveniant.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 39.

Οἱ πρεσβύται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 54.

Μεγέθει δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές· ἐγγηράσαι δὲ, δίσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Nam longa ſtatura ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 20.

Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα καὶ ἀρθριτικά.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ergo tum [vere] lippitudines, puſtulae, profuſio ſanguinis, abſceſſus corporis, quae ἀποστήματα Graeci nominant, bilis

bilis atra quam μελαγχολίαν appellant, insania, morbus comitialis, angina, gravedines, destillationes oriri solent. Hi quoque morbi, qui in articulis nervisque modò urgent, modò quiescunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. artic. 22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλάνητες, καὶ πλῆνες καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι καὶ τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: sed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua intercuteis, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant: urinae difficultas στραγγουρίαν quam appellant: tenuioris intestini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item laevitas intestinorum, quae λειεντερία vocatur: coxae dolores, morbi comitiales.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάῤῥοιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At aestas non quidem vacat plerisque ab his morbis, sed adjicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, & in caeteris quidem partibus, sed maximè obscoenis, & quicquid sudore hominem resolvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Hyems autem capitis dolores, tussim & quidquid in faucibus, in lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 3. artic. 5.

Ἢν ᾖ βόρειον ἦ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ, δυσεξίαι φλεγμώδεες, ὀδύναι πλευρέων, σκέων.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ex tempestatibus aquilo tussim movet, fauces exasperat, ventrem adstringit, urinam supprimit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 5.

Νότοι, βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, κεφαλαιῶδεες, νωθροὶ, ἀφαλυδνοί.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Auster aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores movet, alvum solvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χεῦμα ἐόν, σπλῆνα ἐξαίρει, νεφρῶν ἀκράτειαν, γλώσσης νάρκωσιν, αἱμορραγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμὸς, τέτανος, μέλασμὸς, ἕλκεα πυρετώδεα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Denique omnis calor & jecur & lienem inflammat: mentem hebetat, ut anima deficiat, ut sanguis prorumpat. Frigus modò nervorum distentionem, modò rigorem infert: (illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur) nigritiem in ulceribus, horrorem in febribus excitat.

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 16.

Νοσήματα δ' ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι καὶ λιπόθυμικοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθισώδεες ὀφθαλμίαι, ξηρηλίδες, σκληρύαι καὶ δυσεντερίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

In siccitatibus acutae febres, lippitudines, tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, resolutio nervorum, quam παράλυσιν Graeci nominant.

HIP-

HIPPOCR. Aph. sect. 3. art. 11.

Περὶ ἦρ τὸ ὠρέων, ὅκου μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ὑπομβρον καὶ νοτιον, ἀνάγκη καὶ θέρεος πυρετοὺς ὀξεῖς, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερείας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδρῶν τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. [12] Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ὑπομβρος καὶ σῆπνὸς γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσσον αἱ τόκοι, ὡς τὸ ἧρ ὅλη πάσης ὡσαύτως σκιρτῶσκουσιν· αἱ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία πίπτουσιν· ὥστε ἡ παρυφὴ λοιμώδης, ἢ λεπτὴ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τῇσι δὲ ἄλλοισι δυσεντερείαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται· τῇσι δὲ πρεσβυτέροισι καταῤῥοοι συντόμως ἀποκύντες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Si hyems ficca ſeptentrionales ventos habuit, ver autem auſtros & pluvias exhibet, ferè ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque praecipuè in mulieribus. Si verò auſtri pluviaeque hyemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem feminae quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hae verò, quae gignunt, imbellos vixque vitales edunt. caeteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes malè habent.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 6.

Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὁμοιον, ἰδρῶτας ἐν τῇσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ubi primò calor à primo vere orſus, aeſtatem quoque ſimilem exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 13.

Ἢν δὲ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ὑπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At ſi ficca aeſtas aquilones habuit, autumno verò imbres auſtrique ſunt, tota hyeme, quae proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes, oriuntur.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 14.

Ἢν δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραί· καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Sin autumnus quoque aeque ſiccus, iiſdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus verò inſtare poſſunt & aridae lippitudines, & febres partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος καὶ ἄκρου τοῦ ῥθέος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τούτων ἐχόμενοι, τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Quod ad aetates verò pertinet, pueri proximique his vere optimè valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes, aeſtate & autumni prima parte: juvenes hyeme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 24.

Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει· Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὖλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάῤῥοιαι· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας· καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προφρημένα. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ, ἐν

ἑπτὰ

ἑωθὰ ἕπεζι· τὰ δὲ, ὡὲς τὼ ἥλιω ὡροσάιρυσιν. ὅσα οἳ ἂν ἀφομάνη τοῖσι παιδίοισι, ϗ μὴ ἀπολυθῇ ὡὲὶ τὸ ἡδάκνειν, ἢ τῆσι ῥήλεσι ὡὲὶ τὰς τ' καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν ἐώθεν. 29 Τοῖσι δὲ νενιάσκοισιν, ἄμαλδα πλύσιες, φθίζιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, ϗ πάλλα νοσήματα, μάλιστα δὲ τὰ ὡροειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὼ ἡλικίω τούτω, ἄθματα, ὡλευρίτιδες, ὡειτωλυμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάῤῥοιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λαιεντερίαι αἱμορῥοίδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃζι, δύσπνοιαι, κατάῤῥοοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσεντερίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ ὅλου σώματος, ἀχρυπνίαι, κοιλίης ϗ ὀφθαλμῶν ϗ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώζιες, βαρυηκοΐαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Tum ſiqua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut infantes teneroſque adhuc pueros ſerpentia ulcera oris, (quae ἄφθας Graeci nominant) vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propriae etiam dentientium gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae interdum, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus, malè habent, quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maximè venter adſtrictus eſt. At ubi aetas paululùm proceſſit, glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquae inclinationes: ſtrumae, verrucarum quaedam genera dolentia (ἀκροχορδόνας Graeci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente verò jam pube, ex iiſdem multae & longae febres, ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia primùm circa quadrageſimum diem, deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam morborum genera in infantem inciderunt, ac neque pubertate neque primis coitibus neque in femina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Saepius tamen morbi pueriles, qui diutius manſerunt, terminantur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialibus tabique maximè objecta eſt, fereque juvenes ſunt, qui ſanguinem expuunt. Poſt hanc aetatem laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera inſania, ſanguinis per quaedam etiam velut ora venarum (αἱμορροΐδας Graeci appellant) profuſio. In ſenectute, ſpiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum reſolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Graeci appellant)

nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium: praecipuèque ſoluta alvus, & quae ſequuntur hanc, tormina vel laevitas inteſtinorum, caeteraque fuſi ventris mala.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 44.

Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Obeſi plerumque acutis morbis & difficultate ſpirandi ſtrangulantur, ſubitoque ſaepe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix evenit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 1. art. 3.

Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐῶσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

CELS. lib. 2. cap. 2.

Ergo ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet. quae quia neque in eodem habitu ſubſiſtere neque ultrà progredi poſſunt, ferè retro, quaſi ruina quadam, revolvuntur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Contrà gravis morbi periculum eſt, ubi ſupinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus: ubi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 3.

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μᾶλλον γενόμενα, κακόν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Aequè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno ultra debitum urgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς ἢ πέλιον ἢ μέλαν, ἢ ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Vomitus etiam periculoſus eſt ſincerae pituitae vel bilis, pejorque, ſi viridis aut niger eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κρημνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δέ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες.

CELS. lib. 2. cap. 4.

At mala urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut livida: deterior, in qua quaſi fila quaedam tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tanquam ex furfuribus factas nubeculas repraeſentat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 72.

Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκὰ, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Diluta quoque atque alba [urina,] vitioſa eſt, ſed in phreniticis maxime.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλαια ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Utique ſi quod deſcendit, eſt perliquidum aut albidum aut pallidum aut ſpumans, [periculoſum eſt.] Praeter haec periculum oſtendit id, quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum, laeve, album, idemque ſuppallidum: vel ſi eſt aut lividum aut bilioſum aut cruentum aut pejoris odoris quàm ex conſuetudine.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ὑδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. 40 Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νούσου σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Ubi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantùm & cervices oritur: aut ubi corpus modò frigidum modò calidum eſt, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηθὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μῆκος νόσου σημαίνει· τὸ δὲ, ἀσθένειαν.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Aut ubi aeger parum pro ſpatio emacreſcit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων· μάλιστα δὲ εἰ ὠυτὸ ἑωυτῷ· οὕτω γὰρ ἂν ᾖ ἄριστον. τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον.] εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐὸν, καὶ τὸ χρῶμα προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐὸν, καὶ πελιὸν ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω ἴον τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανέρεσθαι χρὴ μὴ ἠγρύπνησεν ὤνθρωπος, ἢ

τὰ

τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κ' ἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτι, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ad ultima verò jam ventum esse testantur, nares acutae, collapsa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter versae, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multoque magis, si haec ita sunt, ut neque vigilia praecesserit, neque ventris resolutio, neque inedia, ex quibus causis interdum haec species oritur, sed uno die finitur.

PAULO POST.

Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν ᾧ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πέλια βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι· ἢ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ· ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γὰρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥιγνὸν γένηται, ἢ πέλιον ἢ ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θάνατον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Si verò in morbo vetere jam triduo talis est, in propinquo mors est: magisque, si praeter haec oculi quoque lumen refugiunt & illacrymant, quaeque in iis alba esse debent, rubescunt, atque in iisdem venulae pallent, pituitaque in iis innatans novissimè angulis inhaerescit, alterque ex his minor est, hique aut vehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt, perque somnum palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque

id fluens alvus expreſſit: eaedemque palpebrae pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eademque labra & nares oculique & palpebrae & ſupercilia, aliquave ex his perverruntur.

PAULO POST.

Γνῶσιν δὲ ποιεῖ, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ τρῆχηλον καὶ τὰ σκέλεα ὑπτιεύμενα ἔχοντα, ἦσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ ἀθρόπτερις γίνοιτο καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ μὴ γυμνὰς τὰς ἀγόδας διείσκοιτο ἔχων, μὴ θερμὰς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ τρῆχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διερρυμένα καὶ γυμνὰ, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατώδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν ἀεί.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Eadem mors denuntiatur, ubi aeger ſupinus cubat, eique genua contracta ſunt: ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur, ubi brachia & crura nudat & inaequaliter diſpergit, neque his calor ſubeſt: ubi hiat, ubi aſſiduè dormit.

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξωμηδὲς ἐστὶν ἀπὸ παίδων μανικὸν ἢ θανατῶδες. & mox. Ἕλκος δὲ ἢν τε ἢ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἰῶ τε ἢ ἐν τῇ νόσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἰὼ γὰρ μέλαν ἀπόκλυσις ὁ ἄνθρωπος, ἢ δ' ἀνάτυ πελιδνὸν τε ἢ ξηρὸν ἔσω ἢ ὠχρόν τε ἢ ξηρόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ubi is, qui mentis ſuae non eſt, neque id facere ſanus ſolet, dentibus ſtridet: ubi ulcus, quod aut ante aut in ipſo morbo natum eſt, aridum aut pallidum aut lividum factum eſt, [mors denuntiatur.]

PAULO POST.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν ἢ ἀφιπλοδυμονίησιν ἢ ἐν φρενίτισιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ δ' ἀθρόπτερις φερομένας ἢ ἠρεύσας ἀφ' κενῆς, ἢ ἀποκαρφολογέσας, ἢ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποκλέσας, ἢ ἀπὸ δ' τοίχου ἄχυρα ἀποπατάσας, πάσας ὦναι κακὰς καὶ θανατώδεας.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut si manibus quis in febre & acuto morbo vel insania pulmonisve dolore vel capitis, in veste floccos legit, fimbriasve diducit, vel in adjuncto pariete, si qua minuta eminent, carpit, [mors denuntiatur.]

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 35.

Ἢν τῷ δὲ πυρετὸς ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπισπαφῇ, καὶ μάλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Cuive in eodem febris corporisque habitu cervix convertitur, sic ut devorare aequè nihil possit, [servari non potest]

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 47.

Ἐν τοῖσι μὴ ἀφαλέποισι πυρετοῖσιν, ὧν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut cui febre non quiescente, exterior pars friget, interior sic calet, ut etiam sitim faciat, [servari non potest.]

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 49.

Ὅπου ἐν πυρετῷ μὴ ἀφαλέποντι δύσπνοια γίνηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut qui febre aequè non quiescente, simul & delirio & spirandi difficultate vexatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 5.

Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, ἀσαθὲς, ἀποθνήσκει, ὧν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὼ ὥρω ἐλθὼν καθ' ὧν αἱ κρισιμάλαι λύονται, φθέγξηται.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre, adjecta nervorum distentione, consumitur: nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui coepit.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 30.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων λυθῆναι, θανατῶδες.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Mulier quoque gravida acuto morbo facilè consumitur.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 1.

Ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιεῖ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Et is, cui somnus dolorem auget, [morbo facilè consumitur.]

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 1.

Σπασμὸς ἐξ ἑλλεβόρου, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Qui epoto veratro exceptus distentione nervorum est, [servari non potest.]

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 22.

Νοσημάτων ὀκόσαι χρονίων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infrà vel suprà se ostendit, [facilè consumitur.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τῶν δὲ ἐμπυημάτων ὀκόσα μὲν ἓν χολώδεος ἐόντος ἢ πλυέλυ ἐμπυίσκεται, ἧσσόν τε ἂν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπλύοιτο, ἧσσόν τε ὀμῶ· μάλιστα δὲ ἧσσον ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τετάρτης ἢ πλυέλης, ἑβδομαίου ἐόντος ἢ νοσήματος· ἐλπὶς δὲ τοιούτου πλύοντα, ἀποθανεῖσθαι πεμπάρεος καὶ δεκατεῖον, ἧσσον μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Sputum etiam bilio sum & purulentum, sive separatim ista sive mixta proveniunt, interitus periculum ostendit. Ac si circa septimum diem tale esse cœpit, proximum est, ut is circa quartumdecimum diem decedat, nisi alia signa meliora pejorave accesse

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζει δυσῶδες.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Atque in omni morbo vomitus, qui varius & multorum colorum eſt, praecipueque ſi malus in hoc odor eſt, [peſtiferus eſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 37.

Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ac ſanguinem quoque in febre vomuiſſe, peſtiferum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστ' ἂν πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νούσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔστ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τάτε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων. κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate eſſe conſuevit, & ſaepe antequam ſpatio matureſcat, hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet, periculum mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt, praecipueque mortifera, nigra, craſſa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima eſt: in pueris verò, quae tenuis & diluta eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λεβκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα· ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Alvus quoque varia peſtifera eſt, quae ſtrigmentum, ſanguinem, bilem, viride aliquid, modò diverſis temporibus, modò ſimul & in miſtura quadam, diſcreta tamen, repraeſentat. Sed haec quidem poteſt paulo diutius trahere, in praecipiti verò jam eſſe denuntiat, quae liquida, eademque vel nigra vel pallida vel pinguis eſt: utique ſi magna foeditas odoris acceſſit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες προδιαγορεύσεις οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγιείης.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur vel terram edunt.

PAULO POST.

Ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπῃρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut viſceribus aut alvo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρύπνεωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, nec ſomnus accedit, ploratque is aſſiduè, metuenda nervorum diſtentio eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν οὖν [ὑδρώπων] ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵτε πόδες οἰδέουσι, καὶ διαῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσι ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. Καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίγνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Ubi pedes turgent & longae dejectiones ſunt, ubi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis, quibus voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit niſi & aegrè & durum, tumor in pedibus eſt, idemque modò dextra modò ſiniſtra parte ventris invicem oritur atque finitur: ſed à jocinere id malum proficiſci videtur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ. β.

Ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χολωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes habeant vel aliquo morbo etiam debilitentur.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡ μέρῃσι κρισίμῃσι μήτε μετὰ σημεῖον λυτήριον ἀφιέντες, ὑποτροπιάζουσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Febris autem quae ſubitò ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt, ferè revertitur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Παχὺ δὲ οὖρον λεπτὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Urina autem craſſa, ex qua, quod deſidet, album eſt, ſignificat circa articulos aut circa viſcera dolorem metumque morbi eſſe.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 75.

Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At ſi ſanguis aut pus in urina eſt, vel veſica vel renes exulcerati ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 76.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ σαρκία μικρὰ παχεῖ ἐόντι ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si haec [urina] craſſa carunculas quaſdam exiguas quaſi capillos habet, utique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 34.

Ὁκόσοισι δ' ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Aut si bullas [urina habet,] utique in renibus vitium est.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 80.

Ἢν αἷμα ἐρεύγῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγαλίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ οὐροφόριον καὶ ἐς τὸ αἰδοῖον, τὰ αἰδοῖα τῶν κύστιν πονεῖ.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Aut si paulatim [urina] destillat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem & interiores partes dolent, in eadem vesica vitium est.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 13.

Οἰδήσει αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τετέοισι δὲ πλεύμονα ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πυκνὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Mulieri gravidae sine modo fusa alvus, elidere partum potest.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 51.

Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἐῶσιν, ὑγιαινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eidem [mulieri gravidae] si lac ex mammis profluit, imbecillum est, quod intus gerit: durae mammae sanum illud esse testantur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 65.

Οἰδήσιοιν εἰδήμασι ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, ἢ μάλα ἀπῶνται

ἠδὲ

ἠδὲ μαίνονται. τετέων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι ἰσχυραὶ ὀξέαι, ἢ ἐμπύησις ἢ δυσεντερίη, ἢν ἐρυθρὴ μᾶλλον ἢ τὰ εἰθισμένα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si tumores ſuper ulcera ſubitò eſſe deſierunt, idque à tergo incidit, vel diſtentio nervorum vel rigor timeri poteſt. at ſi à priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor vel inſania expectanda eſt. interdum etiam hujuſmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt, profuſio alvi ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 12.

Τῷ ἰσχίῳ φλεβίας αἱμορροΐδας, ἢ μὲν μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγίνεσθαι ἢ φθίσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere, ſubitò ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem aut tabes ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 15.

Ὁκόσοι ὑπὸ ἰσχιάδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀναφερθῶσιν οὐ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 22.

Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πολὺν χρόνον ἀπομένῃ, μελαγχολικὸν τὸ πάθος.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ καὶ τὸ ῥινὸν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἱδέ γε ὑγιαίνειν παῦλα· τέτνους δὲ ἢ ἀπὸ ὦτα δίρησις ἐπημέρου ἔχουσα, ἢ τοῦ κεφαλοῦ ἀλγέονται τε καὶ μαρμαρυγώδες τι φαίνεται τοῦ ὀφθαλμοῦ φαινόμενον σφίσιν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus ſaepe ex naribus fluit ſanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos ſequitur, aut quaedam ante oculos tanquam imagines obverſentur. *Videtur autem potius legendum* ut quaedam.

STATIM POST.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας.

CELS. IBIDEM.

At quibus magni lienes ſunt, his gingivae malae ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. quorum ſi nihil evenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 6.

Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus cauſa doloris, neque ſenſus ejus eſt, his mens labat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 19.

Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si in ventrem ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσι ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγένηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus transit, neque ullum signum malum accessit: suppurationis eo loco periculum est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Vel prostratum contra consuetudinem corpus in ventrem, sic ut ipsius alvi dolor non coegerit, [insaniae signum est.]

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστι ἀπὸ παιδὼν, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

CELS. IBIDEM.

Item robusto adhuc corpore insolitus dentium stridor insaniae signum est.

ITEM NON MULTO POST.

Ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μαιῆναι τούτους ἐλπίς.

CELS. IBID. PAULO ANTE.

Oculorum quoque frequens motus [insaniae signum est.]

NON LONGE POST.

Ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτεύλου μὴ ἐκ χωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

CELS. IBIDEM.

Si quid etiam abscessit, &, antequam suppuraret, manente adhuc in corpore solita febre, subsedit, periculum affert primùm furoris, deinde interitus.

IBID. ALIQUANTO ANTE.

Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον διὰ πολλοῦ χρόνου [πνεῦμα,] παραφροσύνην δηλοῖ.

CELS.

CELS. PAULO ANTE.

Aut ubi rarò quis & vehementer ſpirat, [inſania timenda eſt.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχορῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπόλλυσθαι. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre continua vehementique ſaepe mentem turbat: & eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſeniores tardiùs: quoniam neque aequè magnas febres experiuntur, neque uſque inſaniunt, ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 44.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus autem longae febres ſunt, his abſceſſus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 48.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEM.

Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his nervorum diſtentio.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 10.

Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν· ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσι, ἔμπυοι γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina ſubitò finita eſt, in pulmonem id malum tran-

sit, idque saepe intra septimum diem occidit. Quod nisi incidit, sequitur, ut aliqua parte suppuret.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσι δυσεντερίη· [76] ἐπὶ ἀμφροίῃ δυσεντερίη ἐπιγίνεται.

CELS. IBIDEM.

Denique post alvi longam resolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΘΡ.

Φθίσις ἢ γίνεται ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῃ, ὁ ῥόος ἡθήσῃ.

CELS. IBIDEM.

Post nimias destillationes, tabes.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 11.

Ἐπὶ πλευρίτιδι φρενιτικὴ ἐπιγινομένη, κακόν. [12] Ἐπὶ φρενιτικῇ φρενῖτις, κακόν. [13] Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. [14] Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν. [18] Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν. [21] Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμορραγίη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Post lateris dolores vitia pulmonum; post haec insania. Post magnos fervores corporis, nervorum rigor aut distentio. Ubi caput vulneratum est, delirium. Ubi vigilia torsit, nervorum distentio. Ubi vehementer venae supra ulcera moventur, sanguinis profluvium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ χολὴς πόνος ἢ φλεγμονῆς ἢ ἄλλης παθοφάσιος, ἀπόστασιν παθοδέχεται πόνος ἢ οἰδήματος, ἢ μᾶλλον ἐς τι κάτω χωρία. παθοδέχεται δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τεσσάκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποκαθίσταται δὲ τετάρτοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλῃ. τοῖσι δὲ παρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, ἢ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ ἀμβλέποντες ἢ λαμβάνοντες πιπλανημένως, φθινοπώρῳ μᾶλιστα ἐς τεταρταῖον μεθίστανται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Nam ſi longae febres ſine dolore & ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in junioribus tantum: in ſenioribus ex ejuſmodi morbo quartana ferè naſcitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα [τὸ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρὸν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον] μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται· γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾶν χρὴ εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγίουσιν ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γὰρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, εἰ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τὠυτό.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem ſuppuratio fit, ſi praecordia dura & dolentia ante vigeſimum diem hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus: utique ſi inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, ſed quum in inferioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi praecordia tumorem mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies deſinunt, haeretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus.

PAULO POST.

Τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.

IBIDEM CELSUS.

Quumque omnis longus tumor ad ſuppurationem ferè ſpectet, magis eò tendit is, qui in praecordiis, quàm is, qui in ventre eſt, is, qui ſupra umbilicum, quàm is, qui infra eſt.

HIPPOCR. ſect. 4. Aph. art. 31.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, εἰς ἄρθρα καὶ περὶ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis vel in articulis aliquid abſcedit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὁκόσοι δ' ἂν ὕδρωα λεπτὸν καὶ ὠμὸν ἐρεύξι πολλὸν χρόνον, λὼ πάλαι ὡς θλεσμώδεσι σημεῖα ἦ, τετοίσιν ἀπίστοισι δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

CELS. IBIDEM.

Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint: ex eoque caſu plerumque infra tranſverſum ſeptum, quod Διάφραγμα Graeci vocant, fit abſceſſus.

NON LONGE POST.

Ὁκόταν δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τετέοισι τοῖσι χωρίοισι μὴ παύηται, μήτε διὰ τὰς τῶν φλεβῶν καθαίρεσιας, μήτε διὰ τλὼ τ' ἡσιλίης ἐπικοπρασιν, μήτε διὰ τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐμπυησοντα. Et aliquanto poſt. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήϊστοι αἱ πλέϊσται, αἱ μὲν ἑπτακαίδεκα, αἱ δὲ, τεσσαρακονθήμεροι· αἱ δὲ, διὰ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τλὼ δρχλὼ καὶ ἐμπυήμαλο ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τ' ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθραπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε· καὶ ἐι φαίη ἀπὸ τ' ὀδυνίης αὐτῷ βάρος γεγονέναι ἐν τῷ τίπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν.

CELS. IBIDEM.

Dolor autem pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigeſimum diem, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primùm febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis ſenſit.

PAULO POST.

Εἰ ὃ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μᾶλλον, τρέφειν τε καὶ κατα-μανθάνειν χρὴ ἐπὶ τετοίσι μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλαυρῷ· καὶ λὼ θερμότερον ἢ τὸ ἕτερον διὰ ἑτέρα, κατακλινομένα ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλαυρὸν, ἐρωτᾶν εἴ τι αὐτῇ δοκέει βαρὺ ἐκκρίμα-

ας

ϑ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλεῦρον τὸ βάρος γίνηται. Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύοις γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε· θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν οὐθὲν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυπούνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. & mox, Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνῃ εἰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν.

CELS. IBIDEM.

Quod ſuppurat, ab ea parte, quam afficit, dolorem, inflammationemque concitat, ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quae nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: Si febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit: multus ſudor oritur: cupiditas tuſſiendi eſt, & penè nihil in tuſſi excreatur: oculi cavi ſunt, malae rubent, venae ſub lingua inalbeſcunt, in manibus fiunt adunci ungues: digiti, maximeque ſummi, pallent: in pedibus tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidium eſt, puſtulae toto corpore oriuntur. Quodſi protinus initio dolor & tuſſis fuit & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων [κυστίων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσι. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Ex veſica dolente ſi purulenta urina proceſſit, inque ea laeve & album ſubſedit, metum detrahit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε· εὐπετέως φέρειν τὸ νούσημα, εὔπνουν εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. & aliquanto ante. αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ

πολλῷ πλύελον ξανθὸν ὑπολαμβάνοντες, ὑπὸ ἀρχὴν μὲν τὸ νόσημα πλευμονικῶς, ὑπὸ ἀρχὴν μὲν τὸ νόσημα πλευμονικῶς, ἢν ἤρτι ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές.

CELS. IBIDEM.

In pulmonis morbo si sputo ipse levatur dolor, quamvis id purulentum est, tamen aeger facilè spirat, facilè excreat, morbum ipsum non difficulter fert: potest ei secunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, si protinus sputum mistum est rufo & sanguine, dummodo statim sedetur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 15.

Οἱ ἡσσοι ὑπὸ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ὧν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται.

CELS. IBIDEM.

Laterum dolores, suppuratione facta, deinde intra quadragesimum diem purgata, finiuntur.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 45.

Οἱ ἡσσοι τὸ ἧπαρ ἀφόπυοι καίοντες, ὧν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, ἀσινέονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τετόκασιν ἐσι.

CELS. IBIDEM.

Si in jocinere vomica est, & ex ea fertur pus purum & album, salus ei facilis. Id enim malum in tunica est.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τὰ δὲ ἀφεπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντοσθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄμεινόν ἐσι μικρότερα ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα σκληρόντα καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτώματα. ὁκόσα δὲ ἔσω ῥήγνυται, ἄμεινόν ἐσιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐσὶ περιεσκληκότα τε καὶ ἀνώδυνα, καὶ παῦν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.

CELS. IBIDEM.

Ex suppurationibus verò hae tolerabiles sunt, quae in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his, quae intus procedunt, hae leviores, quae contra se cutem non afficiunt, eamque & sine dolore esse & ejusdem coloris, cujus reliquae partes sunt, sinunt esse.

ALI-

ALIQUANTO POST.

Περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμοῦσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκοτα ὑποχωρέει· καὶ τὸ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, si est laeve, album & unius coloris, sine ullo metu est, & quo effuso febris protinus conquievit, desieruntque urgere cibi fastidium & potionis desiderium.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. & προῤῥητ. 2. Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα. ἔπειτα ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegrè finitur: & in quo ab una parte corporis venientis accessionis sensus incipit, optimum est à manibus pedibusve initium fieri: deinde à lateribus, pessimum inter haec à capite.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι διάῤῥοιαι ὅσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐηθέες.

CELS. IBIDEM.

Ipsa autem dejectio sine ulla noxa est, quae sine febre est, si celeriter desinit.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 17.

Ὀφθαλμιῶντι, ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omnisque dejectio lippienti prodest.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 21.

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοϊδῶν ἐπιγινομένων, τῆς μανίης λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus, vel per ora venarum profusio sanguinis, [vel tormina,] insaniam tollit.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 14.

Ὑπὸ ἀφρρίας ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου αἵματος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν ἀφρρίαν.

CELS. IBIDEM.

Longas dejectiones supprimit vomitus.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier sanguinem vomens, profusis menstruis, liberatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 32.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae menstruis non purgatur, si sanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλεμένῃ ἢ δυστοκέουσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae locis laborat, aut difficulter partum edit, sternutamento levatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 2. art. 25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι πολλὰ γίνονται βραχέες.

CELS. IBIDEM.

Aestiva quartana ferè brevis est.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 47.

Τοῖσι παλιωόδεσι δυσεντερίη ἐπιγιγνομένη, ἀγαθόν.

CELS.

CELS. IBIDEM.

Lienosis bono tormina sunt.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 40.

Οἰκόσοισι καὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγιγνόμενος λύει τὸν πόνον.

CELS. IBIDEM.

Nam & praecordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, [febris] finit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 57.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένη ῥῖγος, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Graeci καῦσον vocant) subitus horror exolvit.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 59.

Οἰκόσοισιν ἂν ἐν τισὶ πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtusae sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum desinit ex toto.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 28.

Οἰκόσοισι χολάδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γενομένης παύεται.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus adversus surditatem quam biliosa alvus potest.

HIPPOCR. Aph. sect. 7. art. 16.

Ἐπὶ πολὺν πολυσὶ, φθίσις καὶ ῥῦσις· ἐπὴν δὲ σίελον ἔχεται, ἀποθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuisse in hoc morbo, deinde ex toto spuere desiisse, mortiferum est.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 50.

Ὁκόσοισι ὑγιαίνουσιν ὀδὼν γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπέλιπον ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. [51] Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γὰρ ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων καὶ λάκκος μὴ ἐν ἀμφοτέροισιν ἐόντα ἢ ἐν φαρμακοποσίης, φλαῦρον τοῦτο σημεῖον καὶ θανατώδες σφόδρα.

CELS. IBIDEM.

Cui verò sano subitus dolor capitis ortus est, dein somnus oppresserit, sic ut stertat neque expergiscatur, intra septimum diem pereundum est: magis si eum alvus cita non anteceſſerit, si palpebrae dormientis non coeunt, si oculorum album apparet. Quos tamen ita mors sequitur, si id malum non est febre discussum.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐν τοῖσιν ὀξέων νουσημάτων, πάντες κακοί.

CELS. IBIDEM.

At aqua inter cutem si ex acuto morbo coepit, ad sanitatem rarò perducitur.

HIPPOCR. Aph. sect. 6. art. 34.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγενομένη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Aequè in ea [aqua inter cutem] quoque tussis spem tollit.

HIPPOCR. Aph. sect. 5. art. 7.

Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται [τὰ ἐπιληπτικὰ,] τουτέοισι πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. IBIDEM.

Morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus, aegrè curatur.

HIPPOCR. Aph. sect. 4. art. 24.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

CELS.

CELS. IBIDEM.

Quin etiam tormina ab atra bile orſa, mortifera ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. IBIDEM.

Omnique reſolutioni nervorum non idonea tempora ſunt hyems & autumnus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκπιτρώσκει.

CELS. IBIDEM.

Mulieri gravidae ſi ſubitò mammae emacruerunt, abortus periculum eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. artic. 38.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

CELS. IBIDEM.

Quae neque peperit, neque gravida eſt, ſi lac habet, à menſtruis defecta eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Si ſanguis profluxerit, deinde ſequuta eſt dementia cum diſtentione nervorum, periculum mortis eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 43.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσι ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

CELS. IBIDEM.

Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 21.

Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα.

CELS. IBIDEM.

Alvus nigra ſanguini atro ſimilis repentina, ſive cum febre ſive etiam ſine hac, perniciosa eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 1. artic. 16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνοισι ξυμφέρουσι.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Cibus autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 53.

Ὁκόσοισι ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσῶδεσιν, οὐ πανὺ διψώδεες εἰσί.

CELS. lib. 5. cap. 7.

Si quis autem in hujuſmodi febre leviter tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictatur, neque &c.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 52.

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

CELS. lib. 3. cap. 18.

Neque ignorare oportet, leviorem eſſe morbum cum riſu, quàm ſeriò inſanientium.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 8.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζονται.

CELS. cap. 21.

Ob quam ne ulcera quidem in his aegris [hydropicis] facile ſaneſcunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 11.

Τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζει ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον.

CELS.

CELS. lib. 3. cap. 22.

Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem impoſitum eſt, mali odoris eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 27.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν. 28 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτέῃ ἐκλίπῃ. 29 Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

CELS. lib. 4. cap. 24.

Ea [articulorum vitia] rarò vel caſtratos vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. lib. 4. cap. 24.

Quod [ut revertatur dolor podagricus] ferè vere autumnòve fieri ſolet.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 17.

Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τὶ τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

CELS. lib. 5. cap. 26.

Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portae, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut jejunum aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt.

Caetera in aliud tempus propter alias occupationes rejicienda nobis fuerunt.

INDEX

INDEX

SCRIPTORUM ET MEDICORUM

A CELSO LAUDATORUM

COLLECTUS A

CL. JO. ALBERTO FABRICIO

Pag. 444. *novi ſupplementi Biblioth. Latinae, nunc vero huic Editioni accommodatus.*

AEſculapius. 1. lin. 13.
Ammonius Alexandrinus chirurgus. 406, 4. λιθοτόμος dictus. 481, 6.
Andreas. 241, 22. 252, 15. 254, 9. 359, 21. 554, 10.
Andron. 269, 14. 395, 12. Andronium medicamentum. 389, 24.
Apollonii duo chirurgi. 406, 3.
Apollonius Empiricus. 3, 25. qui *Mus* cognominatus eſt. 241, 22.
Apollophanes. 252, 7.
Arabis cujuſdam malagma. 254, 32.
Archagatus. 267, 21.
Ariſtogenes. 257, 20.
Ariſton. 259, 1.
Aſclepiades. 3, 34. 5, 9. 8, 12. 29, 2. 57, 12. 85, 7. 87, 31. 91, 4. 93, 30. 117, 30. 118, 10. 119, 16. 121, 15. 122, 26. 143, 29. 149, 26. 150, 8. 194, 2. 200, 6. 204, 18. 230, 14. 241, 24. 374, 5. Ejus volumen quod de tuenda ſanitate compoſuit. 29, 2. Antiqui Medici timidius balneo utebantur, Aſclepiades audacius. 93, 29.
Aſclepias collyrium. 362, 23.
Athenion. 280, 19.
Attalum Emplaſtrum. 262, 34.
Boëthus. 270, 33.
Caeſarianum collyrium. 364, 9.
Caſſius Medicus. 223, 27. 281, 7.
Chironium ulcus. 322, 19.

Chry-

Chryſippi diſcipulus non ignobilis medicus apud Antigonum Regem. 161, 16.
Chryſippus medicus. 3, 7. 258, 14.
Cleon. 351, 28. 355, 8. 357, 10.
Cleophantus ex antiquioribus Medicis. 143, 24.
Crato. 373, 20. 394, 27.
Cteſiphon. 258, 19.
Democritus. 3, 1. 57, 5.
Dexius. 259, 28.
Diocles. 175, 11. 418, 4. 554, 4. Caryſtius. 3, 6. 221, 19. ferramentum Διοκλέους γεφφίσκον. 418, 4.
Diogenes. 265, 30. 307, 15.
Dionyſius. 402, 17.
Empedocles. 3, 1.
Empirici. 17, 14. 241, 16.
Epirotes Philippus, *vid.* Philippus Epirotes.
Eraſiſtratus. 3, 8. 5, 7. 7, 7. 13, 14. 14, 33. 119, 6. 120, 13. 137, 17. 139, 15. 165, 31. 204, 16. 219, 4. 222, 5. 240, 13. 241, 15. 394, 27.
Euelpis. 352, 29. 360, 8. 361, 5, 11, 19. 363, 1. 365, 31. Ocularius medicus maximus Celſi tempore. 352, 29.
Euelpiſtus Phlegetis F. chirurgus. 406, 7.
Euthycleus. 257, 31.
Faber quidam. 554, 11.
Fabulae de Ajace & Oreſte. 150, 20.
Glaucias Empiricus. 3, 25.
Gorgias chirurgus. 406, 2. 448, 22.
Hecataeus. 264, 26. 305, 29.
Heraclides Tarentinus Empiricus. 3, 26. citatur. 128, 20. 145, 22. 280, 28. 426, 6. 554, 5, 11.
Heras *al.* Hieras. 273, 6. 322, 10.
Hermon. 362, 6.
Heron chirurgus. 448, 24.
„ Herones duo. 406, 3. „
Herophilus. 3, 8. 7, 137, 16. 138, 1. 241, 17. 432, 22.
Hierax. 364, 18.
Hieron, *vid.* Heron.
Hippocrates Cous vir & arte & facundia inſignis, Democriti, ut quidam crediderunt, diſcipulus. 3, 3. recentiores Medici licet in curationibus mutarunt, tamen optime illum praeſagiſſe fatentur. 41, 27. citatur. 5, 2. 88, 11. 121, 34. 137, 17. 175, 8. 191, 14. 227, 12.

12. 348, 12. 515, 4. 527, 2. 547, 24. 549, 19. 554, 4. 557, 21. more magnorum virorum confeſſus eſt ſe erraſſe. 515, 4.
Hippocrates ſucceſſores. 137, 34.
Hirenaeus, *vid.* Irenaeus.
Homerus. 2, 1.
Jollas. 273, 19.
Irenaeus. 341, 33.
Judaeus Medicus. 263, 9. 273, 13.
Lyſias. 251, 33.
Machaon. 1, 17.
Medus. 253, 29.
Meges, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt chirurgorum eruditiſſimus. 406, 10. citatur. 401, 14. 426, 17. 448, 16. 479, 28. 555, 27.
Menemachus. 382, 24.
Menophilus. 373, 12.
Methodici. 15, 3. *vid. infra* Themiſon.
Metrodorus Epicuri diſcipulus. 161, 31.
Micon. 254, 18. 257, 14. 340, 28. 342, 5.
Mithridatis Antidotum. 276, 2.
Moſchus. 253, 22.
Myron. *vid.* Micon.
Nileus. 253, 15. 355, 10. 157, 10. clarus admodum auctor. 554, 5.
Numenius. 259, 16. 271, 5.
Nymphodorus. 554, 11.
Panthemus. 253, 34.
Petron. 137, 11.
Philes. 357, 13.
Philippus Epirotes, medicus apud Antigonum Regem. 161, 20.
Philocrates. 264, 6. 305, 28.
Philonis collyrium. 351, 12.
Philotas. 261, 26.
Philotimus clarus admodum auctor. 554, 5.
Philoxeni AEgyptii plura de chirurgia volumina. 405, 34.
Pliſtonicus Praxagorae diſcipulus. 6, 14.
Podalirius. 1, 17.
Polyarchus. 253, 9. 529, 24.
Polybus. 293, 32. 374, 15.
Polyidas. 268, 28.
Praxagoras. 3, 7. 6, 14.
Protarchus. 255, 15. 340, 3, 25. 554, 11.
Ptolemaeus chirurgus. 373, 9.

Pythagoras. 2, 34.
Pythagorici numeri. 122, 16.
Serapion. 340, 4. Empiricus Medicus. 3, 21.
Sofagoros. 258, 9.
Softratus chirurgus. 406, 3. 413, 13. 448, 18.
Tharrias. 159, 1. 165, 24.
Themifon. 4, 2. 15, 29. 119, 18. 225, 15. 372, 8. Methodicorum poft Afclepiadem auctor. 15, 4.
Theodotus. 352, 11.
Theoxenus. 259, 9.
Rimaeus. 274, 5.
Tryphon pater. 346, 17. chirurgus Romae (non diu ante Celfum.) 406, 7.
Zeno. 241, 21.
Zopyrus, qui Ptolemaeo Regi Antidotum compofuit. 275, 23.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

A.

ABdominis membrana interior rupta, ejusque Cheirurgia. 454
Abortit mulier, si gravidae fuerit alvus sine modo fusa. 61
Abstinentia optima. 114
Abstinentiae duo genera. 92
Abstinentia tempestiva juvat laborantem. ibid.
Abstinentia nimia inutilis. 23
Abscessuum curatio. 326, 327
Abscessuum Cheirurgia. 408
Abscessus sub lingua curatio. 446
Accessionem graviorem feb. nox levior sequitur. 124
Acia. 292
Acopa. 276
Ἀκροχορδὼν. 334, 335
Ἀκροθύμιον. ibid.
Acria quaenam. 120
Actio naturalis. 6
Acutus morbus quis III. *qui cognoscatur.* 113
Adolescentia acutis morbis patet. 43
Adolescentium morbi. 47
Adstringentia. 32, 36, 107
Adustionis remedia, 314, 315
Αἰγίλωπος *sanatio.* 426
Aeger, de quo securus erat medicus, saepe moritur. 57
Aegri natura noscenda est. 14, 27
Aesculapius quare in deorum numerum receptus est. 1
Aestas juvenibus inimica. 46
Aestas periculosa est. 42
Aestas sicca si Aquilones habuit, & autumno imbres austrique sunt, qui morbi subeunt. 45
Aestate quo cibo utendum. 33
Aetas media tutissima. 43
Affectus mutant corpora. 11
Alarum abscessus raro secandi. 401
Alba lenia emplastra. 266
Alexandrinum emplastrum. 264
Alimentum maximum in pane. 97, 99
Ἀλίπαντα *emplastra.* 260
Ἀλωπεκία. 344
Ἄλφος. 341
Alumen-Melium. 403
Alvus mala. 52
Alvus pestifera quae. 56
Alvus fusa mulieri gravidae abortum causat. 61
Alvus nigra periculosa. 67
Alvus juvenibus cita plerumque in senectute contrahitur. 33
Alvus fusior in juvene melior. ibid.
Alvum quae adstringunt. 32, 39, 37, 107
Alvum moventia. 32, 106
Ambrosia, antidotum. 275
Ambulatio quibus convenit, quibus non. 298
Ammonius Alexandrinus. 496
Ammonius λιθοτόμος. 481
Ἀναστομοῦν. 423
Ἀναστόμωσις. 23
Ἀναστομωτικὰ *malagmata.* 257

Ana-

Anatome neceſſaria. 20
Ἀγκύλαι. 257
Ἀγκυλεφάρε curatio. 425
Andreas. 241, 252, 254, 554
Andron. 269, 395
Andronium medicamentum. 389
Angina. 196. *curatio. ibid.*
Anginâ ſubito finitâ ad pulmones malum tranſit. 64
Ani vitia. 399
Ani vitiorum Cheirurgia. 493
Ani fiſſis paſtillus. 269
Ani fiſtula. 414
Ἀνώδυνα. 278
Ἀνῆκαι, *compoſitiones.* 385, 388, 389, 390, 395
Ἀνπάδες. 445
Antidotorum apparatus. 274
Ἄφθαι. 386
Apollonius Mus. 241
Apollonii duo. 406
Apollophanes. 252
Apoplexia. 177
Ἄπυρον *ſulphur.* 254
Aquae conſideratio. 100
Aqua frigida prodeſt capiti. 35
Aqua frigida diſtillatione, gravedine, ſtomacho laborantibus prodeſt. 36, 39
Aqua frigida ſanguini ſupprimendo. 397
Aqua inter cutem ex acuto morbo orta, raro ad ſanitatem perducitur. 72
Aqua inter cutem ſequitur ſuppreſſion. haemorrhoid. 26
Aqua minime terribilis. 68
Aquilo quos facit morbos. 44
Arabs medicus. 254
Ἀραχνοειδὴς *oculi tunica.* 432
Aranei ictus curatio. 311
Archagathus. 267
Arearum duo genera. 344
— *Curatio.* 345
Aridae medicamentorum miſturae. 271
Ariſtogenes. 257
Ariſton. 258
Ars non ſtatim culpanda. 57
Ἀρσενικὸν *auripigmentum.* 243
Arteriae. 281
Arteriae aſperae ſitus. 182, 183
Arteria inciſa non coit. 81
Artes excitant artificis ingenium. 13
Articulorum dolores. 237
Articulorum vulneratorum curatio. 297
Ad Articulos malagma. 257 258, 259
Aſclepiades. 143, 149, 150 152, 163, 175, 194 200, 204, 230, 241
Aſclepiades invenit frictionem & geſtationem. 87
Aſclepiades nihil praecepit, quod ab Hippocrate non eſt comprehenſum. 88
Aſpidium morſus. 310
Ἄσθμα. 198
Athenion. 480
Ἀτρεώμακτα. 420
Ἀτροφία. 167. *Curatio.* 168
Atrophia teſticulorum. 399
Attalum emplaſtrum. 262
Auditorii meatus compreſſionis curatio. 375
Auditus gravis curatio. ibid.
Aurium foramina & ſinus. 500
Auribus fractis medendi modus. 523
Aurium doloris curatio. 370 371
Aurium mali odoris curatio. 372
Aurium ulceris ſordidi curatio. 374

Aurium vermes. 375
Aurium ſonitus curatio. 376
Aurium morbi manum exigentes. 438
Auſter quos morbos inducat. 44
Auſtri à prima hieme ad ultimum ver ſi continuarint, quos generent. 45
Αὐτόπυρον. 97
Auctoribus antiquis ſua reddenda. 38
Autumnus periculoſiſſimus eſt. 42
Autumnus ſiccus Aquilonibus perflatus quos morbos inducat. 46
Auxilium quid agat. 77
Auxilium anceps melius quam nullum. 79
Auxilium vehemens ſuccurrit vehementi malo. 84
Auxilium etiam morbis decreſcentibus neceſſarium eſt. 89

B.

Bacula valida. 554
Balneum quando conveniat. 93
Balneum ingreſſurus imbecillus homo quid vitare debeat. 94
Balneum vulneri parum puro res infeſtiſſima. 298
Balneum obeſt gangraenae. 304
Barbarum emplaſtrum. 260
Βασιλικὸν *emplaſtrum. ibid.*
Boëthus. 270
Brachii oſſa. 504
Brachii perfracti medicina. 531, 536
Βραγχοκήλη *ejuſque Cheirurgia.* 447
Βρωνοκήλη. 459. *Curatio.* 471

C.

Καχεξία. 167. *Curatio.* 169
Κακοήθης. 317, 318
Calceamenta humiliora talo luxato. 556
Calcis os. 507
Calculoſi qui dignoſcuntur. 61
Calculorum diagnoſtica ſigna. 410
Calculi ex veſica ſectio. 475
ex urethra. 474
Calculi majoris in veſica fiſſio. 481
Calculorum in feminis curatio. ibid.
Calculo expellendo paſtillus. 269
Calculo evulſo quae facienda. 482
Calefacientia. 105, 110
Calli curatio. 542
ad Callum in articulis malagma. 259
Calor adjuvat, quae frigus infeſtat. 39
Calor quid efficiat. 40, 44
Calvariae oſſa & futurae. 428
Calvariae fractae medela. 514
Cancer qui oriatur. 300. *Ejus ſigna. ibid.*
Cancri oris curatio. 390
Cancri in cole curatio. 369
Cancri exſecto è veſica calculo ſupervenientis ſigna & curatio. 485
Canini dentes. 501
Cantharidum aſſumptarum curatio. 313
Capillorum profluvium. 342
Caput luxatum immedicabile. 546

Capi-

Capitis subitus dolor. 72
Capitis dolores ex vento qui siniantur. 70
Capitis doloris curatio. 188
Capitis dolor ex febre levatur. 138
Capitis dolores frictio levat. 89
Capitis tubercula. 420
Capiti fracto emplastrum. 261, 263
Capiti prodest aqua frigida. 35, 36
Capite infirmo laboranti quid agendum. 34, 35
Carbunculi curatio. 315, 316
Carbunculi in cole nati curatio. 398
Καρκινώδη *tubera.* 255
Carcinoma ubi proveniat. 317 *curatio. ibid.*
Carcinomatis leniendis malagma. 256
Cardiacus morbus. 156. *ejus curatio.* 157
Cariei ossium curatio. 508
Caro corrupta in pus vertitur. 325
Carni putri continendae. 272
Carni coercendae emplastrum. 265
Carnem alentia. 247
Καρότιδες *nervi.* 502
Carni supercrescenti exedendae. 271, 273
Cartilagines in ossium omnium extremis. 505
Cartilaginis narium fractae curatio. 522. *aurium.* 523
Cassius qui febrem sanarit. 18
Cassius. 233, 281
Cataplasmata calefacientia, iis, quibus calculi è vesica exsecti, noxia. 438
Catapotiorum recensio. 278
Causa veri quae dicitur. 16
Causae abditae quae. 4
Causae evidentes quae. 5
Κεφαλαία. 186. *Ejus causa & curatio.* 187
Κεφαλικά. 161
Cerastis ictus curatio. 311 312
Κερατοειδὴς *oculi tunica.* 432
Κερκίς. 504
Cerebri ejusve membranae percussae signa. 286
Κηλὸν *ulcus.* 333. *Ejus duae species. ibid. Curatio. ibid.*
Cervix inversa mortem indicat. 55
Cervicis morbi. 193
Cerussae epotae curatio. 314
Χαλαζίων *curatio.* 422
Χάλκανθος. 242
Χιασμός. 489, 516
Chiragra quibus indicatur. 59
Chiragra quae solvitur. 68
Chironium ulcus quale. 322
Cheirurgia vetustissima medicinae pars. 2
Cheirurgiae praestantia & origo. 405
Cheirurgi officia. 406
Cherydri ictus curatio. 312
Choacon emplastrum. 260
Χοινίκιον, *modiolus.* 510
Cholera. 215. *Curatio.* 218
Χόνδρυλος. 221
Χοριοειδὴς *oculi tunica.* 432
Chrysippus. 3, 258
Cibi concoctio quî fiat. 5
Cibi varii non facilius coquuntur. 131
Cibus unde debeat incipere. 23
Cibus humidus fatigatis convenit. 29
Cibus aegro quando dandus. 114

Febricitanti. 119. *ad* 27. 131. *Humidus aptissimus.* 130. *Ex tenuissima materia.* 131
Ciborum variae proprietates. 100
Cicatrix quomodo inducatur vulneri. 300, 306
Cicutam si quis bibit, quomodo curari debeat. 313
Κιρσοκήλη. 458
Clavi oculorum. 431
Clavus in pedibus nascitur. 335. *Curatio.* *ibid.*
Cleophantus. 143
Clysteres quando conveniunt & quibus. 85, 86
Κοιλιακὸς *morbus.* 22. *Curatio.* *ibid.*
Coelum pessimum quod aegrum fecit. 43
Cogitatio infirmo capite laboranti tuta non est. 35
Κολικὸς *morbus.* 35
Colicus dolor quibus sedatur. 37
Κολικὸν *Cassii.* 223, 224, 211
Colis inflammati tumor. 393 *Ulcera.* 394. *Cancer.* 396 *Phagedaena.* 397. *Carbunculus.* 392
Collisum corpus quî tractetur. 294
Collyrium Acharistum. 452 *In Ani fistulis.* 415. *Andreae.* 359. *Asclepias.* 362 Βασιλικὸν. 365. *Caesarianum.* 364. *Caenopite.* 362 *Cleonis.* 351. *Cythium.* 352. Διὰ κέρατος. 390 Διὰ κρόκου. 366. Διὰ λιβάνου. 357. *Euelpidis.* 352, 360. 361, 362, 365. *Hermionis.* 362. *Hieracis.* 364. Μεμιγμένον. 360. *Nilei,* 355 *Philetis.* 357. *Philonis.* 351. *Phynon.* 361. *Pyximum.* 562. *Rhinion.* 365. *Smilion.* 360. *Sphaerion.* 361. *Tephrion.* 352 *Theodoti.* *ibid.* *Trygodes.* *ibid.*
Colubra tuto estur. 399
Comitialis morbus. 172. *Ejus medela.* 173. *seqq.*
Comitialis morbus quando solvitur. 68
Communia attendi voluit Themison eaque tria. 15, 17
Communia & propria observanda. 17, 18, 19
Concoctio quî fiat, non sciunt eruditi, sed conjectura prosequuntur. 12
Concoctio tarda quî adjuvetur. 38
Concoctio omnibus vitiis occurrit. 39
Concubitus rarus corpus excitat, frequens solvit. 21 *Quis utilis.* *ibid.* *Quando convenit.* *ibid.*
Condita inutilia. 23
Condylomatis ani curatio. 400, 494
Consuetudini quod contrariatur noxium est. 27
Contentio post cibum inutilis. 36
Cor musculosum est. 183
Cordis percussi signa. 285
Corporis natura noscenda. 27 28
Corpus quaenam calefaciant. 31
Corpus quaenam refrigerent. *ibid.*
Corpus quaenam humident, aut siccent. 31, 32
Corpus exedentia. 245. *Adurentia.* *ibid.*
Corpus quid impleat. 28

Corpus quid extenuet. ibid.
Corpus quae commode exerceant. 23
Corpus integrum quo denotetur. 22
Corpus quadratum optimum. 43
Corpus gracile infirmum. ib.
Corpus obesum hebes. ibid.
Corporis semper aliqua imbecilla pars est. 28
Corpora affectibus mutantur. 11
Corvus, ferramentum scroto incidendo. 463
Costarum enumeratio. 503
Costarum fistulae. 412
Costis fractis opitulandi ratio. 528
Coxarum os. 506
Coxarum dolor. 235. *Prognosis.* 75. *Curatio.* 236
Crato. 394
Cratonis compositio ad aurium malum odorem. 373
Κρεμαστῆρες, *nervi.* 455
Creta figularis. 32
Crimen professoris non est artis. 57
Κρήθης *curatio.* 422
Cruris ossa. 506
Crurum fractorum sanatio. 531, 537
Κρυσταλλοειδὴς *oculi humor.* 432
Cruditatem quaenam indicent. 58
Ctesiphon. 258
Cubiti ossa. 505
Cubiti fracti curatio. 537
Cubiti luxati cheirurgia. 550
Cucurbitulae aeneae & corneae. 82. *Earum usus praecipuus.* 83. *In morbis longis & acutis. ibid.*
Curtorum in auribus, labiis, ac naribus cheirurgia. 439
Cutem purgantia. 284
Κυνικὸς σπασμός. 189
Ejus curatio. 190
Κυφώζα. 191

D.

Δάρτος. 456
Dejectio quando conveniat. 31
Dejectio quae bona. 68, 69
Dejectio periculosa phthisicis. 71
Dejectio quae aliis. 73
Dejectio in omnibus morbis molita. 84
Dejectio quibus medicamentis. 48
Dejectio infirmat hominem. ibid.
Dejectio lippienti prodest. 69
Dejectio supprimitur vomitu. ibid.
Dejectionem subitam quid indicet. 59
Delirium cui prodest. 69
Denarii pondus. 249
Dentium ordo. 501
Dentium doloris varia remedia. 381
Dentium vitiatorum cheirurgia. 443
Denti exeso remedium. 382
Desidia & luxuria adversae valetudinis causae. 2
Desperatus noncurandus. 283
Destillatio. 190. *ejus curatio.* 191, 192
Destillationes quî vitentur. 36
Dexius. 259
Διαβρασις. 203
Διὰ δαφνίδων *emplastrum.* 263
Diaeta hiemalis, verna, aestiva,

va, & autumnalis. 33, 34
Διάφραγμα 183
Dies Critici. 21
Dies sereni salubberrimi. 42
Digerentia malagmata. 253
Digitorum ossa. 505
Digitorum ulcera. 403
Digitorum cohaerentium & curvatorum curatio. 497
Digitorum fractorum curatio. 531, 537
Digitorum luxatorum cheirurgia. 552, 557
Diocles Carystius. 3, 175 221, 418, 554
Diogenes. 265
Dionysius. 402
Dipsadis ictus curatio. 311
Discutientia. 246
Distentio nervorum quando timenda. 62, 64
Diuretica conveniunt morsis a serpentibus. 310
Dolor deorsum tendens sanabilior. 69
Dolorem qui non sentiunt iis mens laborat. 62
ad Dolorem omnem malagma. 257, 258
Dolores quinam mortem indicent. 55
Doloribus leniendis catapotia. 278
Durities testiculorum. 398
Δύσνοια. 198
Δυσεντερία. 224. Curatio. ibid.

E.

EBrius, qui obmutuit, quî intereat & servetur. 55
Ἐκτροπὴς curatio. 430
Ἐλαιώδης pus. 288, 289, 290
Ἐλαιῶδες acopum. 277
Ἐλεφαντίασις. 176
Elephantinum emplastrum. 266
Ἐλυτροειδὴς tunica. 455
Emollientia. 110
Empeirici quinam. 3
Empirici quid statuant. 8
Emplastrorum differentia. 249
Emplastrorum formulae. 160
Emplastra, quae calvariae causa componuntur. 517
Emplastrum Barbarum. 260
Ἐμπροσθότονος. 193. curatio. 194
Ἔναιμα Emplastrum. 260
Ἐγκεφαλὶς medicatio. 425
Ἔγχυσις. 277
Ἐνεαφάρμακον. emplastrum. 272, 418
Ἐντεροκήλη. 456. curatio. 464
Ἔφηλις. 345. ejus curatio. 346
Ephesium emplastrum. 266
Ἐπινυκτὶς. 336
Epilepsia. 172
Ἐπιπλοοκήλη. 456. curatio. 467
Epirotes Philippus. 161
Ἐπισπαστικὸν malagma. 250
Ἐπισπαστικὰ emplastra. 263
Erasistratus. 204, 219, 222 240, 241, 394
Ἔρπης. 319
Eruditi imbecilles. 21
Erysipelas periculum affert, si circa cervicem aut caput constitit. 301. quomodo curandum. 302
Euelpistus Phlegetis F. 406
Evocantia & educantia. 247
Euthycleus. 257
Ἐξανθήματα. 336
Excitare caput, pro attollere. 517
Exercitatio cibum antecedere debet. 28

Exercitationis finis sudor aut lassitudo. 23
Experientia plurimum ad medelam confert. 13
Experimenta sunt necessaria. 5. *initia medicinae.* 9
Experiri quomodo oporteat. 112
ad Extrahendam materiam malagma. 250
Exulceratio stomachi. 205
Exusto in sole quid agendum. 27

F.

FAber quidam machinamentorum ad extendendum femur luxatum repertor. 554
Faciei contusae malagma. 256
Fames. 24
Famem qui ferant facilius, qui difficulter. 19
Fascia quae & qualis requiratur. 294. *aestate, hieme.* ibid.
Fasciae sex ad ossa fracta. 533
Fatigatio animi inutilis post cibum. 36
Fatigatis quid agendum. 25 26
Fatigatis inutilis frigida potio. 26
Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27
Faucium morbi. 196
Faucium exulceratio. 199
ad Favum malagma. 255
Febris quid secundum Erasistratum. 16
Febrium genera. 115
Febrium quartanae simpliciores sunt. ibid.
— *Tertianarum duo genera.* 116
Febrium quotidianarum varia genera. ibid.
Febris praesentis signa pulsus & calor. 129. *Alia.* 130
Febriculam instantem quid indicet. 59
Febris nulla inordinata. 117
Febris à cubito in posteriora delapso mota. 550
Febris ardens horrore sanatur. 70, 71
Febris subito finita revertitur. 60
Febris acuta periculosa. 52
Febres malae. 51, 52
Febris, quae mala vulneri. 296
Febris pestilentis curatio. 133 134
Febris ardentis. ibid.
Febris saepe prodest. 70
Febres longae abscessus, & articulorum dolores indicant. 65
Feminarum naturalia clausa qui aperiantur. 488, 489
Femoris luxati cheirurgia. 553
Femorum fractorum curatio. 531, 537
Feminum ossa. 500
Fibulas adolescentibus applicandi ratio. 473
Firmus pro sano. 20
Fistularum genera plura. 328 *Quomodo dignoscuntur.* 322, 330. *Simplicium curatio.* 330. *callosarum.* 331. *duplicium seu multiplicium.* 332
Fistularum cheirurgia. 412
Flatus excitantia. 104
Foeminarum calculi. 481
Foetus imbecillitas qui cognoscatur. 62
Foetus sanitas. ibid.
Foetus mortui eductio. 489
Fomenta calida quae sint. 95
Fortuna non praestat arte in morbo. 111

Fortunae in ſanandis morbis potentia. 405
Fricatio convenit partibus longe à vulneribus diſſitis. 228
Fricationis utilitas. 194
Frictionem aliis auxiliis praetulit Aſclepiades. 87
Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet. 88. *Longa obeſt.* 89. *Quando adhibenda.* 89. *ejus numerus praeſcribi non poteſt.* 90
Frigus quid in febre. 116
Frigus quibus inimicum. 39
Quid efficiat. 39, 40
Frigoris in febribus curatio. 140
Frontis fractura cicatricem difficulter recipiens. 521
Fungi in ano vel vulva curatio. 403
Fungos inutiles ſi quis aſſumſerit. 314
Furunculus. 324. *ejus curatio.* 324, 325
Furoris ſigna. 63, 64

G.

GRaeca litera γ ferramenti ad diducendam carnem comparati modulus. 417
Gallinaceus pullus diviſus imponitur morſui ſerpentium. 310
Γάγγλια, *eorumque cheirurgia.* 420
Γαγγραινα. 302. *In quibus partibus fit, & difficile ſanatur.* 301. *Ejus curatio.* 303
corrupti corporis eſt. 304
Gangraenae ſectio. 497
Gargarizationes. 274
Genuini dentes. 501
Genu luxati cheirurgia. 555
Genuum dolor. 237
Genua contracta mortem indicant. 54
Geſtatio in lethargo prodeſt. 519
Geſtationem invenit Aſclepiades. 87. *Ea quibus convenit morbis.* 90, 91. *Genera ejus varia.* 91
Gingivarum marceſcentium curatio. 443
Gingivarum tubercula. 387.
Ulcera. 388
Glandis mudae contectio. 471
Glandis contectae apertio. 472
Glandium plumbearum extractio. 418
Glandulae in cervicibus. 518
Gorgias. 406, 448
Graecorum in nominandis abſque circuitu partibus obſcoenis impudentia. 392
Γραφίσκον Διοκλέους. 481
Gravedo. 190. *Ejus curatio.* 191, 192, 193
Gravedines quì vitentur. 36

H.

HAEmorrhoidis ictus curatio. 311
Αἱμοῤῥοΐδες *earumque curatio.* 401
Haemorrhoidum ſuppreſſionem quae ſequantur. 62
Haemorrhoidum cheirurgia. 494
Hami retuſi. 436
Hapſus lanae mollis. 483
Hapſus lanae ſulphuratae. 210
Hecataeus. 264
Hederae bacca dentem findit. 383
Hepatis morbi. 213
Hepatis vulnerati ſigna. 286
Ἡπατικὸς *morbus.* 313. *Curatio.*

Heraclides Tarentinus 145 280, 426, 554
Heras. 273
Hernia. 456. *Curatio.* 460
Heron. 448
Herones duo. 406
Herophilus. 3, 241, 432
Hiems ficca ſi ſeptentrionales Ventos habeat, ver pluvias exhibeat, qui morbi ſubeant. 45
Hiems ſalubris eſt. 42
Hiems ſenibus inimica. 46
Hieme quid & quomodo eſſe conveniat. 33
Hippocrates. 227, 327, 405 547, 549, 554, 557
Hippocrates omnia praeſagivit. 41
Hippocrates à futuris deceptus. 515
Hirundinis pullus anginae remedium. 197
Ὡμοπλάται. 503
Horror quid. 116
Horror à bilioſis. 141
Horroris in febr. curatio. ibid.
Humeri oſſa. 504
Humerorum dolores qui tollantur. 69
Humeri luxati Cheirurgia. 548
Humeri fracti curatio. 531 535
Ὑαλοειδὲς. 432
Ὑδροκέφαλον. 189. 189
Ὑδροκήλη. 458. *Curatio.* 468
Hydrophobiae curatio. 308
Hydrops. 160. *Ejus ſpecies & curatio.* 160, 161
Hydropicis quomodo aqua emittatur. 451
Hydrops quartanae ſupervenit. 161
Hyoſcyami poti curatio. 314
Ὑπόχυσις. 367
Hymen imperforatum. 488,

I.

Ἰχὼρ *ſaniei ſpecies.* 218
Malus. 289
Ictericus. 175
Ictericis jecur durum fieri malum. 74
Jecur. 183
ad Jecur dolens malagma. 251
ad Jecur ſanandum catapotia. 280
Jecinoris vomica. 67
Ignavia corpus hebetat. 20
ad Ignem ſacrum. 274, 277
Εἰλεός. 221
Imbecillis quae obſervanda. 22
Imbres quos morbos cauſent. 45
Impetiginis quatuor ſpecies. 332
Inediam qui facile ferant. 39
Infanti mortuo ejiciendo peſſus. 271. *Catapotium.* 281
Infirmitas omnis morbis obnoxia. 31
Inflammationis notae. 139
Inflammatio ſtomachi. 205
Inflammatio teſticulorum. 398
Inflammatio uvae. 389
ad Inflammationes vulvae peſſus. 271
Inflatio ſtomachi. 205
Inguinum abſceſſus raro ſecandi. 408
Inſania quando exſpectanda. 62, 63
Intemperantia quae tutior. 23
Inteſtinum jejunum. 184
Inteſtinum caecum. *ibid.*
Inteſtinum tenuius. *ibid.*
Inteſtinorum morbi. 217

Inteſtini plenioris morbus. 223
Inteſtini tenuioris morbus. 221
Inteſtini tenuioris morbi mala ſigna. 74
Inteſtinorum laevitas. 266
Inteſtinorum laevitas quae facile depellatur. 69
Inteſtinorum laevitas quae periculoſa. 74
Inteſtinorum vulneratorum notae. 287
Inteſtinorum è ventre vulnerato prolabentium Cheirurgia. 452
Jollas. 277
Irenaeus. 341
Jugale os. 500
Judaeus Medicus. 263, 273
Juguli fracti ſanatio. 426
Juvenes hieme optime valent. 46

L.

Λ Rimae in cranio faciendae modulus. 518
Labor firmat corpus. 20
Labor vitandus ſi inedia futura eſt. 24
Laborem qui facile ferant. 25
Laboris mutatio levat laſſitudinem. 26
Labrorum curtorum Cheirurgia. 439
Labrorum fiſſorum curatio. 447
Lac convenit phthiſicis. 170
Veneno eſt in capitis doloribus, & acutis febribus. ibid.
Lac in mammis, quibus menſes deficiunt. 76
Lac è mammis profluens foetum imbecillum notat. 62
Laevantia. 247
Laganum iis, quibus maxillà perfracta eſt, comedendum. 525
Λαγωφθάλμε ſanatio. 430
Lapillus, pulex, & ſ. quomodo ex aure extrahantur. 378
Laſſitudinem levat laboris mutatio. 26
Laterum dolores. 209
Lateris dolor quando exſpectandus. 62. *Finitur.* 67
Lateris doloribus catapotium. 280
ad Laterum dolorem malagma. 252
Latinorum à foedioribus verbis abſtinentia. 392
Lavatio calida pueris & ſenibus apta eſt. 32
Lectio clara nocet capite laboranti. 35
Lectio promovet concoctionem. 38
Λημνίσκ. 489
Lenia quaenam. 102
Lenia emplaſtra. 267
Lenticularum ſpecies. 345
Λεπὶς. 513
Lethargus. 158. *Curatio.* 159
Λόβῳ emplaſtra. 266
Λόβη. 341
Leucophlegmatiae curatio. 164
Lien. 183
Lienes magni quos cauſent morbos. 62
Lienoſis mala tormina. 74
ad Lienem malagma. 251
Lienis morb. 215. *Curatio.* ibid.
Lienis icti ſigna. 235
Linguae ulcera. 387
Linguae reſolutio. 190
Linguae cum ſubjecta parte junctae Cheirurgia. 446
Λιπαρῷ emplaſtra. 267
Lippitudo arida. 364

Lippitudo quibus indicetur. 60
Lippitudinis levioris notae. 347
Lippientis diaeta. 349
Λιθοτόμος. 581
Livori faciei malagma. 256
Longus morbus quis. 111
Acuto par. 112. *Qui cognoscatur.* 113
Lucubratio quando convenit. 22
Lumbrici lati, teretes. 227
Curatio. *ibid.*
Lunata plaga. 524
Lycium. 524, 529
Lysias. 251

M.

Machaon AEsculapii filius. 1. *Vulneribus auxilium attulit.* 2
Macor insuetus malum denotat. 41
Malae immobiles. 501
Malagmatum differentia. 249
Malagmatum variae formulae. 250
Manuum ossa. 505
Manuum cum pedibus similitudo. 507
Manuum dolores. 237
Manus luxatae Cheirurgia. 551
Materiae imbecillissimae quaenam. 97
Materiae mediae. 98
Materiae valentissimae. 98, 99 100
Maxillae partes. 501
Maxillares dentes. *ibid.*
Maxillae fractae Cheirurgia. 525
Maxillae luxatae Cheirurg. 545
Medicina sanitatem promittit. 1
Medicina ubique est. *ibid.*
Medicina apud Graecos magis exculta. *ibid.*
Medicinae scientia sapientiae pars. 2. *Quando in* 111. *partes divisa.* 3
Medicinam mutavit Asclepiades. *ibid.*
Medicina ab experimentis deducta. 9
Medicina debet esse rationalis. 20
Medicinae genera differunt pro natura loci. 8
Medicina perpetua praecepta vix habet. 17
Medicina prior inventa, dein ratio quaesita. 9
Medicina nihil proficit repugnante natura. 112
Medicina est ars conjecturalis. 13, 17
Medicinae quae fides est. *ibid.*
Medici primi Philosophi. 2
Medicus expertus optimus. 11
Medicus rationalis. 17
Medicus Empiricus. *ibid.*
Medici officium juxta Asclepiadem. 117
Medicus non dies sed febris accessiones numerare debet. 121
Medicus qui pulsum explorabit. 129
Medicus quo loco sedebit. 130
Medicus amicus utilior extraneo. 10
Medico parum proficienti quando ignoscendum. 112
Medicamenta à diis petita. 2
Medicamenta non omnibus prosunt. 57, 112
Medicamentorum usus ab Asclepiade sublatus. 241
Medullae in spina dississae signa. 287

Medus. 253
Meges. 406, 408, 426, 448 479, 555
Μέλας. 341
Μηλίκηρα. *Saniei species.* 288
Mala. 289
Μελικηρίδες. 255. *Curat.* 430
Membrana calvariam cingens scalpro non laceranda. 526
Membranae cerebrum succingentis inflammatio quomodo tractanda. 520
Membrum ictum certa ratione collocari debet. 298
Membri resoluti prognosis. 25
Menemachus. 382
Μωιγγοφύλαξ. 512
Menophili compositio ad aurium malum odorem. 373
Menstrua suppressa capitis dolores acerbos indicant. 59
Mentum, maxillae ima pars. 501
Methodici. 15
Metrodorus. 161
Micon. 254, 257
Miscendi ratio. 248
Mithridates. 276
Modioli descriptio. 510
Mollientia. 247
Mollientia malagmata. 253
Morbi ad deorum iram relati. 2
Morbi novi incidunt. 5, 13
Morbi remediis curantur. 10, 11
Morborum IV. genera. 111
Morborum cognitio necessaria. 4, 5
Morbi increscentis signa. 113
Morbi vernales. 43
Morbi aestivi. *ibid.*
Morbi autumnales. 44
Morbi hiemales. 45
Morborum initia famem sitimque desiderant. 29
Morbus qui acutus, qui longus. 111. *Quomodo dignoscitur.* 113
Morborum acutorum notae fallaces sunt. 57
Morbus Comitialis post annum. 25. *ortus difficile finitur.* 73
Morbus intestini tenuioris ex urinae difficultate intra 7. diem occidit. 74
Mortis instantis signa. 54, 55
Mortis certa signa negavit Democritus. 57
Morsus ferae habens virus quoddam. 307
ad Morsus emplastra. 265
Morsus canis rabidi curatio. 307
Morsus serpentium quomodo curentur. 309
Morsus Aspidis curatio. 310
Moschus. 253
Motus in dolore pestifer. 545
Mulier gravida abortit, si mammae emacuere. 76
Mulier gravida acuto morbo facile consumitur. 55
Mulier ex partu vehementibus doloribus pressa in periculo mortis est. 74
Musculus laesus praecidendus. 291
Mutatio subitanea noxia. 25
Μυδρίασις. 368. *Ejus curatio.* *ibid.*
Μυρμήκιον. 335
Μυροβάλανον. 216, 251

N.

NArium ossa & foramina. 500
Nares acutae mortem indicant. 54
Narium haemorrhagia quid indicet. 62

Nares exulceratae aqua calida fovendae. 378
Narium curtarum cheirurgia 439
Naſo fracto medendi ratio 521
Natura aegri noſcenda. 14
Naturae contemplatio non facit medicum. 13
Nauſeanti ex navigatione quid agendum. 27
Nervi νεῦρα. 502
Nervos praeciſos debilitas partis ſequitur. 297
Nervorum diſtentio quibus indicetur. 58
Nervorum dolor. 179. *Ejus curatio.* 180
Nervorum tremor. 180. *Ejus curatio.* *ibid.*
ad Nervos malagma. 257
Nervis utilia acopa. 276, 277
Nervorum reſolutioni aetas tenera prodeſt. 69
Nigritiei oſſium curatio. 509
Nigrum Diogenis emplaſtrum. 265
Nileus. 253, 254
Νόθαι *coſtae.* 503
Notae in acutis morbis fallaces ſunt. 57
Notitiae ſubtrahere. 358
Noxarum corporis genera. 282
Nuces Graecae. 200, 201 217, 276
Numenius. 259, 272
Nymphodorus. 554

O.

OBeſi quo morbo intereunt. 47
Ὀζολός. 249
Obſcoenarum partium vitia. 392
Ocium. 25
Oculi natura. 432
Oculorum foramina. 500
Oculi variis caſibus patent. 346
Oculorum vitia. 421
Oculi ſponte interdum ſaneſcentes. 425
Oculorum caliginis curatio. 366, 377
Oculorum imminutio. 358
Oculorum ſcabrorum curatio. 365
Oculorum ſuffuſionis curatio. 367
Oculorum reſolutionis curatio. *ibid.*
Oculorum imbecillitatis curatio. 368
Oculorum ictorum curatio. 369
Oculi tumoris notae. 347
Oculi quibus curantur. 348
Oculorum varia collyria. 351 *& ſeqq.*
Oculorum ulcerum curatio. 361
Oculorum inflammatio. 363
Oculorum pituitae fluxus cohibendus. 353, 354
Oculorum carbunculi. 356
Oculorum puſtulae. 357
Oculorum pituitae Cheirurgia. 435
Oleum bibendum qui venenum hauſit. 313
Omentum. 185
Omenti a vulnere corrupti exciſio. 453
Ὀφίασις. 345
Ὀπισθότονος. 193. *Curatio.* 194
Ὀφθαλμία. 198
Oricularius Clyſter. 483, 487
Oricularium ſpecillum. 495
Os aqua frigida fovendum. 22. *Quibus.* 36
Oris reſolutio alvo cita finitur. 69

Oris vitia quae Cheirurgum postulant. 443
Oris Cancer. 390
Oris ulcerum curatio. 385
Ossium positus & figura. 498
Os pectoris. 503
Ossium vitiatorum signa & curatio. 507, 525, 528
Ossium fractorum differentiae. 524
Ossium luxatorum Cheirurgia. 542
Ossibus resolvendis emplastrum. 265
ad Ossa & nervos malagma. 257
Ὀχεὸν, *scrotum.* 556
Ozanae curatio. 379. *Cheirurgia.* 442

P.

PAlmae luxatae Cheirurgia. 552
Palmulae. 24
Palpebrarum pili oculum irritantes. 427
Panthemus. 253
ad Panum malagma. 255
Papularum duo genera. 340
Curatio. ibid.
Παρηγορητικὸν *emplastrum.* 261
Παράλυσις. 178
Παρασυνάγχη. 196
Παρῳδίδες. 255. 39
ad Parotidas malagma. 255, 258
Partes aliter homine mortuo apparent, aliter vivo. 11
Parti laboranti primum succurrendum. 28
Partium extremarum frigus quando mortem indicat. 55, 20
ex Partu laborantibus cătapotium. 281
Παρυλίδες. 387
Pastillorum differentia. 249
Pastillorum formulae. 268
Patella, os. 506
Pecten, os. ibid.
Pedes cum digitis & unguibus in gravi morbo nigrescunt. 66
Pedum cum manibus similitudo. 507
Pedum dolores. 236
Pedum doloribus malagma. 259
Pediculi palpebrarum. 358
Πεπλυμένον *ceratum.* 259
in Praecipiti periculo multa recte fiunt alias omittenda. 153
Περιπνευμονία. 211. *Curatio.* 212
Περιτόναιον. 186, 417
Πεσσοί. 270
Pestilentia occupato quid observandum. 40, 41
Petron. 137
Φαγέδαινα *in cole orta.* 327
Phalangii ictus curatio. 312
Φακία. 345
Philocrates. 264
Philotas. 361
Philotimus. 554
Φίμωσις *ejusque Cheirurgia.* 472
Philoxenus. 405
Φλύκταιναι ἰχνώδεις. 336
Φλυζάκιον. ibid.
Phrenitis. 148. *Ejus plura genera.* 149. *Curatio.* 150 *seqq.*
Phrenitici in tenebris habiti. 149. *In luce.* ibid.
Φθειρίασις. 358
Φθίσις. 167. *Curatio.* 166

Phthiſicis alvus cita vitanda. 171. *Vomitus frequens pernicioſus.* ibid.
Phthiſis adoleſcentibus oritur. 71
Φύγεθλον, *panus oriens.* 255 325
Φύματα. 70, 254, 325, 396
ad Phymata malagma. 254 255, 256, 258
Pituitam craſſiorem quae faciunt. 103
Pituitae oculorum Cheirurgia. 435
Plaga levis aqua frigida curatur. 293
Plantae luxatae Cheirurgia. 556
Πλαδαρικὸς *morbus.* 209
Curatio. ibid.
Podagra quibus indicatur. 56
Podagra quae ſolvitur. 68
ad Podagrascalidas malagma. 250
Podalirius AEſculapii filius. 1. *Vulneribus auxilium attulit.* 2
Polyarchus. 253, 529
Polyidas. 268
Polypus narium ſtrangulat hominem. 380. *Curatio.* ibid. 441
ex Pomis medicamenta. 230 231
Ponderum ratio. 249
Porrigo. 343. *Ejus curatio.* ibid.
Poſca frigida. 208
Potio fatigatis inutilis. ibid.
Potio frigida ſudanti perniciosiſſima. 26
Potio febricitantibus quando danda. 127, 128
Procidentiae ani vel vulvae curatio. 402
Proprium eſt aliquid loci, temporis. 18
Proprietates rerum quare noſcendae. 96
Πρόπτωσις. 355
Protarchus. 235, 554
Prurigo. 75
Pſoricum quid ſit. 366
Pſylli audaces potius quam periti. 309
Πτερύγιον. 497.
Πτερυγίου *medicatio.* 423
Ptolemaeus Rex. 275
Ptolemaeus Cheirurgus. 373
Pueri vere optime valent. 46.
Puerorum morbi. ibid.
Pueri non curantur ut viri. 134
Pulmo. 183
Pulmonis morbi. 211
Pulmonis morbi bonum ſignum. 66
Pulmonis icti ſigna. 285
Pulſus venarum res fallaciſſima. 129. *Quibus concitatur.* ibid. *Non ſtatim explorandus.* 129
Purgantia ſtomachum laedunt. 84
Purgationes expulit Aſclepiades. 29, 118
Purgationes quae pernicioſae. 29, 31
Puris natura. 288
Puris ſigna. 289
Puris ſputum ſuppreſſum malum eſt. 72
Pus concoquentia & moventia. 243
Puri movendo emplaſtrum. 262, 263, 264
Puſtularum varia genera. 336
Πυλωρὸς. 168
Πυρίτης *lapis.* 255

Q.

Quartana aestiva brevis, autumnalis longa. 76
Quartanae curatio. 144
Quartana neminem jugulat. 146
Quartana mutatur in quotidianam. ibid.
Quartanae duplicis curatio. ibid.
Quartana vetus raro nisi vere solvitur. 147
Quartana facile revertitur. ibid.
Quaestus ex populo major. 120
Quies optima. 114
Quiescere post cibum oportet. 37
Quotidianae curatio. 143

R.

Rabiosi canis morsus. 307
Ramicis Cheirurgia. 468 471
Refectio convalescentium à morbo. 243
Refrigerantia. 105
Regius morbus. 175
Remedia explorata adhibenda. 8
Remediis contrariis saepe aegri curantur. 137
Renes. 183
Renum vitia quibus indicantur. 60, 61
Renum morbi. 216. *Curatio.* 217
Renum percussorum signa. 286
Reprimentia. 109
Resolventia malagmata. 253
Ραγάδες corumque curatio. 399
Ῥηγμοχασμός. 203
Rigor quando timendus. 62
Ῥιζάγρα forceps. 445
Ῥύας. 424
Ῥυπῶδες emplastrum. 264 399, 424
Rhus Syriacus. 386
Rubrum emplastrum. 266
Rufum emplastrum. 261

S.

Sacer ignis. 320. *Ejus duae species.* ibid. *Curatio.* 321, 322.
Sagittarum eductio. 417
Sanguis bonus & malus qui. 289
Sanguis unde calescit & refrigescit. 194
Sanguinis color attendendus. 82
Sanguis crudo non mittendus. 79
Sanguis quando mittendus. 79, 80. *Quando sistendus.* 82
Sanguinem vomere pestiferum est. 56
Sanguinis sputum. 202
Sanguis spumans excretus pulmonis vitium denotat. 61
Sanguini evocando pessus. 270
Sanguinis in vesica, evulso calculo, concreti signa & curatio. 483
Sanguis ex vulneribus exiens. 288
Sanguis in ventrem confluxus in pus convertitur. 62
Sanguinis profluvium quodnam malum. 76
Sanguinis profluvium quid indicet. 58.
Sanguinem supprimentia. 242

Sanguini supprimendo malagma. 256
Sanguinis profusio quî curetur. 290
Sanguis evulso calculo quomodo sistendus. 482
Sanguinis ex membrana cerebri profluvio coërcendo. 273
Sanguis jugulati gladiatoris epilepsiae medetur. 174
Sanguisuga si epota sit quid agendum. 314
Saniei natura. 288
Sanies mala. 289
Sanitas quando suspecta. 48
Sanus homo quid agere debeat. 20
Σαρκοκήλη. 459. *Curatio.* 470
Σαρκόφαγος *lapis.* 239
Satietas nimia nunquam utilis. 23. *ex nimia fame.* 24
Scabies. 338. *Ejus curatio. ibid.*
Scala gallinaria. 549
Scalper excisorius. 511
Scapularum ossa. 503
Σχιστὸν *alumen.* 142
Σκωρία μολύβδου. 247, 267
Scroti incisio. 462
Scutula operta. 503
Sectio corporum necessaria. 7
Secunda mensa. 24
Secundae, velamentum infantis. 492
Secundinis expellendis catapotium. 281
Securus est aliquis in his, quae saepe sine periculo evasit. 49
Seminis profusio. 235
Senes aestate optime valent. 46
Senectus longis morbis patet. 43
Senum morbi. 47
Senes cancro, theriomate facile corripiuntur. 319. *Sacro igne.* 321
Septi transversi percussi notae. 288
Septi transversi fistulae. 412
Σηπτικὰ *emplastra.* 265
Σηπτικὰ *medicamenta.* 467
Serpentium jejunorum ictus jejuno maxime nocent. 313
Serpentium morsus quomodo curantur. 309
Serpentium Italorum ictus curatio. 312, 313
Sextantis pondus. 249
Siccitas quos morbos generat: 45
Signa aegrotantium bona. 49
Signa mala. 50
Signa longae valetudinis. 53
Singultus sternutamento finitur. 69, 76
Singultus frequens hepar inflammatum denotat. 62
Smaragdinum emplastrum. 261
Somnus qui malus. 51
Somnus utilis phreniticis. 151
Somnifera. 108
Sonitus ventris bonum signum. 50
Somno arcessendo catapotia. 278, 279, 280
Sosagoras. 258
Sostratus. 406, 413, 448
Spatha lignea humero reponendo. 548
Specillum oricularium. 495
Specilli in explorandis calvariae vitiis usus. 511, 514
Spes interdum frustratur. 57
Σφραγὶς *pastillus.* 268
Spinae descriptio. 501
Spina luxata insanabilis. 547

Spina fracta. 531
Spirandi difficultas. 198
Curatio. ibid.
Sputum quodnam malum. 70
Sputum quodnam mortem indicat. 56
Sputum sanguinis. 202. *Curatio.* 203
Statura longa decora. 43
Σπιφυλώδη curatio. 431
Σπατώματα. 420
Sternutamentum bonum. 49
Sternutamentum singultum finit. 69. *Difficile parturienti prodest.* 69
Sternutamentum bonum lethargicis. 158
ad Sternutamenta excitanda. 274
Stomachus. 182, 184
Stomachi cum vesica consortium. 486
Stomachum infirmum quae indicent. 38
Stomachi morbi. 205. *Curatio.* ibid.
Stomacho quae idonea. 103
Quae aliena. 104
Stomacho laborantibus quae agenda. 38
Stomachi percussi signa. 287
Struma quae. 323. *Fatigant medicos.* ibid. *plerumque resurgunt.* ibid. *Nascuntur in cervice, alis, &c.* 324. *earum curatio.* 324
ad Strumas malagmata. 254, 255, 258
Succi boni quinam. 101
Succi mali quinam. 101, 102
Sudor duobus modis elicitur. 93
Sudatio nervorum vitia curat. ibid. *Quando conducit.* ibid. *Febricitanti quâ detergendus.* 130
Sudor frigidus quid indicet. 51, 53, 56, 285
Suffusionis oculorum curatio. 433
Suppurationis signa. 410
Suppurationis indicia. 62
Suppuratio variis modis excitatur. 64, 65
Suppurationes tolerabiles. 67
Suppurationes pessimae quae intus tendunt. 71
Suppurationum internarum curatio. 181
Sura, os. 507
Surculus quâ tollatur. 305
Surditati biliosa alvus prodest. 70
Suturarum capitis numerus & locus incertus. 499
Suturae Hippocratem decipientes. 515
Σύκωσις. 344
Συνάγχη. 196. Ἐς συνάγχε. ibid.

T.

Tabes. 167. *Curatio.* 169
Tabem quae significent. 58
Tabes sequitur suppressionem huemorrhoidum. 62. *Nimias destillationes.* 64
Tabis sputum quomodo esse debeat, febris, alvus. 67
Talorum ossa. 507
Tali luxati Cheirurgia. 556
Telorum ejectio. 415
Temeritas homines saepe restituit. 138
Tempestatum optimae aequales. 42
Temporis in curationibus mor-

morborum habenda ratio. 424
Tempus matutinum aegris remissius est. 125. *Naturae levissimum.* *ibid.*
Tempus meridianum aegris gravius. *ibid.*
Tempus vespertinum pessimum. *ibid.*
Τεινεσμός. 228. *Curatio.*
Terebrarum descriptio. 510
Terra Eretria. 344
Tertianae curatio. 143
Testiculorum anatome. 455
Testiculorum inflammatio, durities, tumor, atrophia. 398, 399
Τέτανος. 193. *Curatio.*
Τετραπλάσιμα. 263
Τετραφάρμακον *emplastrum.* 228, 262, 396, 399
Thartias. 159, 165
Themison. 4, 225
Theoxenus. 259
Θεόλωμα. 319. *Ejus curatio.* 319, 320
Thoracis doloribus catapot. 280
Tibiae os. 507
Timaeus. 274
Τιθύμαλος, *lactuca marina.* 245
Τομικοὶ *dentes.* 531
Tonsillarum tumentium curatio. 383. *Exulceratarum.* 384
Tonsillarum induratarum Cheirurgia. 445
Tormina minus periculosa. 619
Tormina intestinorum. 224
Tormina prosunt lienosis. 70
Tormina ab atra bile mortifera. 74
Torpor quando pernicios us. 75
Transitus ex loco salubri in gravem tutus non est. 24
Τροχί κος, *pastilli.* 249
Tryphon pater. 406
Tubercula capitis. 420
Tubercula gingivarum. 387
Tubercula ex callo orta difficile sanantur articulosis. 73
Tumorum per se ortorum medicatio. 407
Tumoris testiculorum curatio. 399
Tunicae oculorum. 432
Tunica abscessus involvens. 408
Tussis. 200. *Curatio.* 201
Tussis hydropicis malum signum. 72
Tussis in costarum fractura infestantis medicina. 529
ad Tussim catapotium. 280
Tympanitidis curatio. 163, 164

V.

VAlentissimum quid. 96
Valetudinem adversam futuram quae denotent. 48
Valetudinem longam. 53
Vari quomodo tollantur. 346
Varices ventris. 455
Varicum curatio. 495
Venarum in temporibus adustio pituitae oculorum sanandae. 407
Vena qui incidenda. 81
Venae sectio quae, & quibus conveniat. 77
Venae sectio quando, quae & quibus conveniat. 78, 79
Ubi. 80, 81. *Quo die.* 80
In febre vehementi jugulare est. ibid. Imperitis difficilis. 81. *Febris quando. V. S. requirit.* 78

V. S. convenit phreneticis. 150. *Cachecticis.* 169. *Epilepticis.* 172
V. S. Elephantia laborantibus. 177. *Attonitis.* 177, 178
Venenorum maxima pars frigore interimit. 310
Venenum exſugendum. 309
Venti qui optimi. 43
Venter ſani qualia reddit. 50
Ventris fluxus. 229. *Curatio.* ibid.
Ventris varices. 455
Ventris vulnera tractandi ratio. 452
Ventris fiſtulae. 413
Ventriculus. 184
Ventriculi vulnerati notae. 287
Venus hieme non pernicioſa. 33
Venus vere tutiſſima. ibid.
Venus aeſtate & autumno inutilis. 34
Venus nervorum dolore laborantibus inimica. 39
Venus noxia phthiſicis. 172 *Epilepticis.* 173
Ver ſaluberrimum eſt. 42
Vere qui cibus conveniat. 33
Vere qui morbi oriantur. 43
Vertebrae ſpinae. 501
Veſica. 185
Veſicae cum ſtomacho conſortium. 486
Veſicae vitium quibus indicetur. 61
Veſicae vulneratae ſigna. 288
Veſicarum in palpebris medicatio. 421
Vexatorum curatio. 407
Vincula iis, quibus calculi evulſi e veſica, non neceſſaria. 483
Vinum quod pueris & ſenibus conveniat. 32
Vinum lene prodeſt capite infirmo laboranti. 35
Vinum alvo citae quodnam. 37
Vinum vulneri inimiciſſimum. 295, 299
Vinum noxium dentium dolori. 380
Virginum calculi. 481
Viride emplaſtrum. 262, 264
Viſcerum morbi. 211
Viſcera vulnerata propriam exigunt curationem. 295
Vita otioſa inutilis. 25
Vitiliginis ſpecies variae. 341
Ulceris vetuſti orae livent. 300
Ulcus vetus quomodo curandum. 301
Ulcus aridum mortis indicium. 55
Ulcus implentia. 247
Ulceribus cruſtas inducentia. 246. *Eaſdem reſolventia.* ibid.
Ulceribus purgandis & implendis ἐγχεῖρα. 277
Ulceribus ſordidis paſtillus. 269
ad Ulcera mala, malagma. 255
Ulcera gingivarum. 388
Ulcerum oris medicatio. 385
Ulcus circa fauces quibus indicatur. 60
Ulceribus faucium purgandis catapotium. 280
Ulcera linguae. 387
Ulcera digitorum. 403
Ulcerum è frigore in pedibus & manibus ortorum curatio. 323
Ulcera hydropicorum non facile ſaneſcunt. 160

Umbilicorum prominentium curatio. 392
Umbilici vitiati Cheirurgia. 448
Umbilici & secundarum extractio. 492
Unciae pondus. 249
Unctio confert corpori. 88
Uncus infanti mortuo educendo. 491
Unguium ortus. 506
Ungues pallidi mortem indicant. 55
Unguium scabrorum curatio. 404
Unguis oculorum. 423
Voci adjuvandae catapotium. 281
Vomica hepatis. 215
Vomitus rejectus ab Asclepiade. 29
Vomitus quando utilis. ibid.
Vomitus quibus inutilis. ibid.
Vomitum quid exigit. ibid.
Vomitus quibus utilis. 30
Vomitus luxuriae causa fieri non debet. ibid.
Vomitus non sit quotidianus. ibid.
Vomitus remedia. ibid.
Vomitus supprimit dejectiones. 69
Vomitus prodest biliosis. 87 *Epilepticis.* ibid. *Nocet sanis.* ibid.
Vomitus infirmo capite laboranti alienus est. 35
Vomitus biliosus noxius vulnerato. 296
post Vomitum quid agendum. 30
Ureteres. 185
Urina sani qualis. 50
Urina mala. 52
Urina bona quaenam vesicae morbo. 66
Urina quae Valetudinem longam indicet. 53. *quae Mortem.* 56
Urina crassa & alba articulorum & viscerum dolores indicat. 60
Urina viridis, viscerum dolores & tumorem indicat. 60
Urina purulenta vel sanguinolenta ulcus renum vel vesicae indicat. ibid.
Urina crassa, carunculas, pilos, bullas, malum odorem, arenam habens renum vitia denotat. 60, 61. *liquida suppurationem.* 63
Urina alba, rufa quid indicet. 22
Urinam moventia. 108
Urinae difficultati sanandae catapotium. 281
Urinae nimiae profusio. 234
Οὐρογενὰς *vesica.* 478
Uvae inflammatio. 389
Uvae inflammatae pastillus. 269
Uvae inflammatae excisio. 445
Vulnerato quid agendum. 295
Vulnera insanabilia. 283 *difficilia.* ibid. *tutiora.* 284
Vulnera, quibus ossa loco moventur, periculosa. 557
Vulneris notae. 295, 296
Vulneris curatio. ibid.
Vulneris derasi curatio. 305
Vulneris ligatio. 294
Vulneris glutinatio. 291, 292
Vulnus glutinantia. 242
Vulneribus glutinandis pastilli. 268

Vulnus quomodo purgandum. 298. *implendum.* 299
Vulnus aperientia. 243. *purgantia. ibid. rodentia.* 244
Vulnerum inflammationis curatio. 291, 297
colliſi Vulneris curatio. 304
Vulpinum jecur ac pulmones aſthmati ſanando. 199
Vulva. 185
Vulvae natura mirabilis. 489
Vulvae morbus. 232. *Curatio. ibid.*
Vulvae dolenti catapotium. 279
Vulvae concubitum non admittentis curatio. 488
Vulvae procidentia. 402
Vulvae molliendae peſſus. 270
Vulvae percuſſae ſigna. 286

X.

Ξηροφθαλμία. 364

Z.

Zeno. 241
Zopyrus. 275
ζωγώδες os. 501

FINIS.

12
127
c3
1748